

מחודדים

סיכום וסידור דברי הגמ', עם שיטות הראשונים ופסיקת ההלכה

איסור זהיתר

הלכות מליחה

יו"ד סימנים ס"ט-ע"ח

הלכות בשר בחלב

יו"ד סימנים פ"ז-צ"ז

הלכות תערובות

יו"ד סימנים צ"ח-קי"א

הוצאה שניה עם תוספות

אב תשפ"ד

"תנו רבנן ושננתם
שיהו דברי תורה
מחודדים כפיך שאם
ישאל לך אדם דבר אל
תגמגם ותאמר לו אלא
אמר לו מיד"

קידושין ל.

הקובץ הנמצא כאן הינו חלקי בלבד
לקניית הספר המלא דרך האתר 'בלוי ספרים'

↑ לחץ כאן ↑

חובר ע"י:

אליעזר פרבר

הקבלן 30, ירושלים

☎ 0527601657

✉ eliezerfarber@gmail.com

עימוד ועיצוב:

אנהו anvehu100@gmail.com

תודות

לבורא העולמים, על כל
נשימה, על הטובות והנפלאות
שבכל עת.

להורי, על הקיום, הגדילה,
האהבה והנתינה בגשם וברוח.

לחמי וחמותי, על הדאגה
והמסירות בכל זמן.

לרעייתי, על ה'עזר' בכל.

הבהרה

חיבור זה לא נועד להחליף את צורת הלימוד המסורתית מתוך המקורות, וכן לא לפסוק הלכה למעשה על כל מקרה שהוא.

חיבור זה נועד להקל על החזרה של הלימוד ע"י סיכום וסידור דברי הגמרות, הראשונים, ופוסקי ההלכה.

סקרא

כותרת ראשית

כותרת משנית

מקרא, משנה, תוספתא וגמרא

ראשונים

אחרונים

מחבר ורמ"א

ביאור

מצבת זיכרון

לע"נ זקני המאור הגדול

הרה"ג ר' מנחם מנדל פרבר זצ"ל
ב"ד שמואל

עבד ה' בכל מאורו ונכל זמנו,
איש אמת ועניו.

הקדין מאורו הגדול לקרב רחוקים,
וביטל עצמו לתלמידי חכמים.

מסר נפשו לחינוך צאצאיו וזכה לדורות של
תלמידי חכמים מופלגים.

נלב"ע י"ז חשוון תשפ"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מורי ורבי
הרב מנחם מנדל פרבר זצ"ל

האיר לנו את דרך האמת והשלום
תלמידו משיבת 'דרכו נועם' - שפל' המכיר לו טובה רבה

לעילוי נשמת מחותננו האהוב,
הרב מנחם מנדל פרבר זצ"ל

מה יקר וחביב לנו זכרונו ואישיותו
נועם הסדיו וחכמת תורתו,
יהי רצון שנזכה ללכת בעקבותיו
ולא תמוזי התודה מפינו ומפי צאצאיו - צאצאינו

משפחת מיכאל כהן

תוכן הענינים

הלכות מליחה

סימן סט.....ג

סעיף א | הדחת הבשר קודם המליחה | טעם ההדחה שקודם המליחה | הנ"מ בין הטעמים | הדחת הטבח | כשחתך הבשר לב' או ג' חלקים אחר ההדחה וקודם מליחה | שריית הבשר קודם ההדחה, ולאחר ההדחה יניחו כדי שיטפטפו מימיו | איסור להשתמש בכלי ששורים בו הבשר, ובנשתהה הבשר בכלי מעל"ע | בשר קפוא | בשר שנקרש | להכניס הבשר בכלי שני קודם מליחה | **סעיף ב** | מלח ולא הדיחו תחילה | בהדחה מועטת | כשיש ס' נגד הדם שעליו | כשמלח החתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות | **סעיף ג** | סוג המלח: דקה ועבה | גדר הגסה | מנהג שלא לתת בשר שלא הודח ע"ג דבר שאינו מיוחד לזה, וכן שלא ליתן המלח במקום הבשר | **סעיף ד** | כמות המליחה | בדיעבד כשמלח בפחות מזה | כשמעורב במלח דברים אחרים | מליחה מב' צדדין | **סעיף ה** | כשחותך החתיכה לאחר שנמלחה אי בעי לחזור ולמלוח | **סעיף ו** | שיעור שהיית המלח | **סעיף ז** | הניפוץ [ניעור] שלאחר המליכה | חתה קודם ההדחה | אי במלח הדק צריך ג"כ ניפוץ | ההדחה שלאחר המליחה | שריית הבשר בתוך כלי לאחר הניפוץ | שטיפת הכלי בין הדחה להדחה | הדחה במי פירות | אי מהני אף בהדחה שקודם המליחה | **סעיף ח** | אם הניפוץ מעכב בדיעבד | כששם הבשר בכלי שאינו מנוקב ואח"כ שם המים | כשמדיח בכלי חולב | **סעיף ט** | נתבשל הבשר בלא הדחה שאחר המליחה | אם בכל חתיכה יש בה שישים לבטל הדם | בכלי שני | בכלי ראשון [שהוסר מן האש] | בבשר שהתייבש לאחר מליחתו | שבישל הבשר לאחר הדחה אחת בלבד | אי שרי למלוח באותו מלח פעם נוספת | אכילת המלח שמלחו בו הבשר | בשר שנמלח ולא הודח ושוב נמלח | הדחה בפושרים | **סעיף י** | נאמנות גוי במליחה | א. במסיח לפי תומו | מסל"ת- כשהגוי יודע בהלכות ישראל | ב. כשישראל נכנס ויוצא | באשה ששכחה אם מלחה הבשר | **סעיף יא** | בשר שנתבשל בלא מליחה | האם החתיכה עצמה אסורה | דין חליטה | בישול בחמי טבריה | **סעיף יב** | בשר ששהה ג"י בלא מליחה [חומרת הגאונים] | אי שרי ע"י צליה | אי שרי לחומרת הגאונים בחליטה | המנהג שלא להשהות כלל בשר ג"י | אם מהני לשרותו בפושרין [לאחר ששהה ג"י בלא מליחה] | כשמולח הבשר פעמיים לאחר ששהה ג"י בלא מליחה, אם המליחה השניה מוציאה כלל דם לאסור הכלי | אם אמר' את חומרת הגאונים לקולא | **סעיף יג** | אם מהני לשרות במים תוך ג"י [כדי להתיר את חומרת הגאונים] | כשיש ספק אם הבשר היה ג"י משחיתתו | האם מותר לעשות עצה זו לכתחילה | אי בהיתר זה יכול להמתין ג"י שלמים | אי הדחה על העור מהני לכל העוף | אי שרי להדיח כשחל יום הג' בשבת ויו"ט | **סעיף יד** | בשר ששהה ג"י בלא מליחה ונתערב עם אחרים כשרים [שלא שהו ג"י], אי חשיב כדשיל"מ וחה"ל | **סעיף טו** | דין כבוש לענין מליחה | כשהבשר מודח

| כשהבשר מלוכלך בדמים [אינו מודח] | כנ"ל בכבוש, כשיש במים שישים לבטל הדם | אי החתיכה עצמה מותרת [לשי' האוסרות] | מעל"ע רצוף | **סעיף טז** | הכלי שבו מולחים הבשר צריך שיהא מנוקב | הנחת הבשר לאחר מליחתו בכלי שאינו מנוקב | בדיעבד כשי' מלח בכלי שאינו מנוקב- הדין ברותח ובצונן | לשי' דחשיב הכלי לצונן, הדין אם נשתמש בו בדבר רותח ביבש ולח | אי שרי לחזור ולמלוח בשר אחר על אותו כלי שמלחו בו כבר | **סעיף יז** | מליחה בכלי מנוקב- אם הכלי נאסר | **סעיף יח** | כשמולח בכלי שאינו מנוקב- דין הבשר | אם מה שחויץ לציר ג"כ נאסר | שיעור זמן השהיה שכבר יאסר הבשר בכלי שא"מ | כמות המלח שיחשב כרותח לאסור הבשר | להסמ"ק שכל החתיכה אסורה, הדין בשאר חתיכות הנמלחים עליה | **סעיף יט** | לאחר שמלחו כדין, כשרוצה לבשלו אם צריך לחלוט הבשר | **סעיף כ** | 'מעשה דרש"י' | בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ונתנהו אח"כ לכלי בלא הדחה ונתמלא הכלי מהציר | לשי' רש"י, כשהבשר הונח עם צירו בכלי האסור בשאר איסורים [נ"מ א'] | לשי' האוסרים ב'מעשה דרש"י', הדין אי בעי להדיחו מיד | כנ"ל, הדין לענין הסכין שחתכו בו [נ"מ ב'] | **סעיף כא** | כשאין מלח מצוי | שיעור 'שיזוב כל דמו'.

סימן ע.....מא

סעיף א | מליחת כמה חתיכות יחד | בטעם הדבר שמותר למלוח כמה חתיכות יחד | בשר שמלח אותה ב' פעמים | מליחת דגים ועופות יחד | כמה מהדג נאסר [כמה המליח אוסר] | דגים עם קשקשיהן אי הוי כעופות דרפו קרמייהו | כשהדגים מונחים למעלה מהעופות | כמות המליחה וזמן המליחה שתאסור את הדגים | מדוע לא מהני לחזור ולמלוח הדגים | בסכנת בשר ודגים יחד | **סעיף ב** | כשמלח הדגים ואח"כ העופות | מליחת דגים בכלי שמלחו בו עופות ובשאר איסורים | בשאר איסורים | בדג תפל שעדיין לא נמלח מעולם ובשר מלוח | **סעיף ג** | מליחת בשר שחוטא עם בשר נבלה עם רוטב [אם כח המליחה מבליע הרוטב], ודין טהור מליח וטמא תפל | אי בעי הדחה | אם מדובר בנוגעין זה בזה | אם במלוח אמרי' דינא דתתאה גבר | הדין בספק ציר | היכא שטמא תפל וטהור מלוח והאיסור הוא לח ורך | **סעיף ד** | איסור שמן במליחה אי אוסר הכל כצלי | **סעיף ה** | אי שרי להשהות בשר במלחו לאחר שנמלח ופלט כל צירו [אף בכלי מנוקב] | אי מחלוקת זו תלויה בפלוגתא ד'מעשה דרש"י' [סוף סי' ס"ט] | **סעיף ו** | א. להניח חתיכת בשר (שלא נמלחה כלל או שנמלחה ופלטה כל דמה וצירה) ע"ג בשר בזמן מליחתה. | כנ"ל, בחתיכה שלא הודחה כלל | ב. חתיכה שנפלה לתוך ציר | בחתיכה שלא נמלחה כלל | בחתיכה שני מלחה וגמרה לפלוט דמה ולא גמרה לפלוט צירה | היאך מהני להדיח שוב | בחתיכה שלא גמרה שיעור מליחה | כנ"ל בחתיכה שלא גמרה שיעור מליחתה ונכבשה בציר | באופן שהחתיכה נאסרה [או שכבר פלטה כל ציר דידיה או שאין הפסד] דין מה שלמעלה מן הציר | כנ"ל שהחתיכה נאסרה אי נאסרה מיד כשהבשר נפל לתוך ציר | כשהחתיכה נפלה לציר שעל הקרקע, אי חשיב לכלי שא"מ | ג. חתיכה שנפלה לדם בעין | בחתיכה ששהתה שיעור מליחתה | בשר שלא נמלח כלל שנגע בבשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב | ספק ציר ספק מים | ציר המעורב עם מים אי הציר עדיין נחשב לרותח

סימן עא.....נט

סעיף א | מליחת הראש | חתיכת הראש לשנים אם הוא מן הדין או דהוי למצוה מן המוכחר
סעיף ב | מליחת הטלפים [מקום הפרסות שברגלי הבהמה] | **סעיף ג** | מליחת המח | בצליה
 | בבישול | מליחת העצמות אי מהני למח שבפנים.

סימן עב.....סג

סעיף א | מליחת הלב | אי שרי לאחר הקריעה אף לבשלו | אם לב עוף גורם לשכחה |
סעיף ב | לא קרעו ובישלו | בישל הלב בלא קריעה, דין הלב | אם סכרת לב דשיע מהני
 הוא אף לגבי השמנונית | אם אמרי' לב דשיע בלב חתוך | אי בעי ס' נגד דם הי וצא או נגד
 כל הלב | לשוי' ר"ת דהא דמהני בצלית הלב בלא קריעה הוא מדינא דכבכ"פ, הא הוי דם
 שבעין | לב שבישלו בלא קריעה יחד עם תבשיל ויש כתבשיל ס' נגד הלב, דין הלב [נ"מ]
 ב] | כשמלח או צלה הלב ללא קריעה עם בשר אחר, דין הבשר [נ"מ א'] | אי מה שהלב
 פתוח למעלה חשיב כקריעה | לחתוך ערלת הלב | **סעיף ג** | אם בעוף שלם יש ס' כנגד הלב
 | אי בעי שהעוף יהא עם עורו | בישל העוף בחתיכות קטנות | אם סתם בהמה הוא ס' נגד
 הלב | **סעיף ד** | דין מליחת הריאה.

סימן עג.....עא

הקדמה | מליחת הכבד | מתבאר מהגמ': | **סעיף א** | כבד בבישול | אם ניקוב מהני כקריעת
 שו"ע | נטילת הדקין והמרה אי מהני כקריעה | כבד חתוכה אי מהני כקריעה | הדחה
 קודם הבישול | כבד מתובלת | **סעיף ב** | כבד בחליטה | אי בעי בחליטה קריעת שו"ע |
סעיף ג | כבד בצלי | **סעיף ד** | צליית הכבד עם בשר אחר | כנ"ל, באופן שמלח הכבד | כשגם
 הבשר נמלח וגם הכבד נמלחה | **סעיף ה** | מליחת הכבד ע"ג בשר אחר | הדחה בכבד | דין
 כבוש בכבד | **סעיף ו** | תרנגולת שלמה הנצליית עם הכבד שלה [אי אמרי' בכבד כככ"פ] |
 תרנגולת שלמה המתבשלת עם הכבד שלה | אם בעוף שלם יש ס' נגד הכבד | כשיש ס' נגד
 הכבד, דין הכבד עצמו | עוף שמילאוהו ביצים ויש בו כבד ובישלו, אי הביצים מצטרפים
 לבטל הכבד | כשיש בעוף ס' נגד האיסור, וכן כשיש ס' בעוף יחד עם הביצים: דין הביצים.

סימן עד.....פד

סעיף א | דין הטחול | טחול הנצלה בלא ניקור | אכילת הכליות וביצי הזכר.

סימן עה.....פו

סעיף א | מליחת בני מעיים | אם בני מעיים כוללים גם את הכרס | היכא דאסמיק | מליחת
 הקורקבן | מליחה בקערה שאינה נקובה | אי לכתחילה כן יש למלוח את המעיים | שומן
 שבתוך המעיים | מליחת החלחולת | שאר בני מעיים אי מהני בדיעבד למלוח רק בצד
 הפנימי | מליחת הביצים | [יעוי' בס' פ"ז ס"ה] | בשוי' ת"ק- גדר 'ביצים גמורות' | מליחת
 שומן הבשר והעוף | **סעיף ב** | אי שרי למלוח את בני המעים יחד עם בשר אחר | עוף
 הנמלח עם הזפק ונתבשל | **סעיף ג** | כנתא גופא.

סימן עו..... צב

סעיף א | דין הצלי | אי בעי מליחה | לשי' דלא בעי מליחה, הדין בעופות או אווזים שלמים | אי בעי הדחה שקודם המליחה | ביאור פלוגתתם | הדין בדיעבד כששהה הבשר במליחה בלא הדחה קמייתא | דם אחר הנוטף על הצלי | אי שרי להפך השיפור בעת הצליה | כשבא לבשל הבשר לאחר הצליה | **סעיף ב** | כשמולח לצלי אי בעי לאחר מיכן הדחה | **סעיף ג** | כשלא חתך את הורידין בשעת שחיטה | בניקר הבשר | **סעיף ד** | דין הסכין והשיפור בעת הצליה | להרא"ש, אי שרי אף קודם גמר צליתו | אי שרי כשהוא על האש אף לאחר שפסק הבשר מלזוב | **סעיף ה** | לחתוך צלי שלא נמלח ע"ג ככר | בחותך הבשר ע"ג כלי | אי שרי אף במוהל עב | **סעיף ו** | נתינת כלי תחת בשר הנצלה בלא מליחה | אי הכלי נאסר | אי לרב אשי דבעי לישדי ביה תרתי גללי מילחא בעי ג"כ שתעלה תימרתו | אי בעי בזה שיעורא שהבשר יהא ראוי לאכילה לרוב בני אדם | אי בעי לתת מים להני תרתי גללי מילחא | כמות המלח ואי מהני האידינא ג"כ בזה התקנה | אי בעי לאחר שיעור חצי צליתו לתקנתא דגללי מילחא | בדיעבד כשעבר ונתן הכלי תחת הצלי לפני שמלחו לבשר | כנ"ל בבשר ששהה ג"י בלא מליחה.

סימן עז..... קב

סעיף א | עופות שנמלאו בשר שלא נמלח [דין מולייתא] | היתירא דמולייתא הוא רק בצלי | כשהחיצון נמלח ולא נמלח הפנימי | בשהה חיצון כדי פליטת צירו, ובלא שהה אם החיצון נאסר | פנימי נמלח וחיצון לא נמלח | הדין בקדרה | בקדרה, כשמולח את החיצון וגם את הפנימי דין הצד הפנימי של החיצון | דין מולייתא אינו מותר יותר מכל צלי | מולייתא עם ביצים | בשר שלא נמלח ולא הודח שנצלה עם בשר שנמלח והודח.

סימן עח..... קו

סעיף א | דין טפילת בצק בבשר שלא נמלח | מהו 'חירותא' | אי טפילה היינו פשטיד"א | אם כיום אנו בקיאים בסוגי הקמחים | משיחה בשומן | להתוס' דפשטיד"א אסור, מה נאסר מהבשר.

הלכות בשר בחלב

סימן פז..... קיא

הקדמה | האיסור של אכילת ובישול בשר וחלב מן התורה ומדרבנן | **סעיף א** | האיסור מן התורה | כבוש ומליחה | צלי | טיגון אי הוי כבישול | חם בחם בלא רוטב | א. שלא כדרך אכילה והנאה, ב. מלקות באיסור הנאה, ג. חצי שיעור באיסור בישול והנאה, ד. הדלקת נ"ח בכב"ח. | בכ"ח שאינו אסור מן התורה לענין איסור הנאה | **סעיף ב** | מין הבהמה בבשר ובחלב | **סעיף ג** | בשר חיה ועוף עם חלב | לר"ע דבשר חיה ועוף הוא מדרבנן אי רבנן גזרו

ביה איסור הנאה | כנ"ל באיסור בישול | בבשר טמאה עם חלב טהורה או להיפק, אי איכא איסור בשר בחלב מדרבנן | אכילת דגים וחגבים בחלב | אכילת בשר עם חלב שקדים | כבד עם חלב | בשר או חלב נבלה אם איכא כזה איסור בישול של כב"ח | **סעיף ד** | בישול בשר בחלב אשה משום מראית העין | בישול בשר טמא עם חלב משום מראית העין | בישול בשר עוף עם חלב משום מראית העין | **סעיף ה** | ביצים בתוך התרנגולת אי הוי כבשר | כמי ההלכה | גדר 'מעורות בגידין' | גדר 'ביצים גמורות' | מליחתן | המתנה לאחר אכילתן לחלב | המנהג כיום | **סעיף ו** | מי חלב, חלב מתה, חלב זכר, דם בחלב, מעושן, חמי טבריה | מי חלב, חלב מתה, חלב זכר, דם בחלב | מעושן | חמי טבריה | בת פקועה | חלב זכר | הדלקת קדירה הבלועה בכ"ח וכן כשיש ספק אם יש שם תבשיל בכ"ח | מים שהדיחו בהם בשר וחלב ליתנם לפני הבהמה | הכלי שעושים בו מים לחפית הראש | **סעיף ז** | שליל [ולד הנמצא בשחיטת אמן] ושליא, גידים קרנים וטלפים, ועור | שליל [ולד הנמצא בשחיטת אמן] ושליא | גידים קרנים וטלפים | עור | **סעיף ח** | מי חלב | **סעיף ט** | חלב הנמצא בקבה | **סעיף י** | אם החלב שבקיבה בולע את טעם הבשר של הקיבה [ע"י מליחה או כבישה] | אם בולע ע"י השהיה מחמת שהחלב חמוץ וחרוף אף בפחות מעל"ע | חלב צלול ונעשה קרוש [אי חשיב כקרוש לשי"ר"ת] | עור הקיבה שנתיבשה ונעשתה כעץ אי שרי למי לאות בו חלב | היתר הנ"ל בשאר בשר, וכן אי מהני בבישול ושריה | בשאר איסורים | **סעיף יא** | מעמיד בבשר וחלב | זה וזה גורם.

סימן פח..... קלא

סעיף א | איסור העלאה בשר עם חלב יחד על השולחן | בטעם הגזירה | דוקא בשולחן שאוכל עליו | שומר | בשאר איסורים אם יש איסור העלאה | **סעיף ב** | איסור העלאה דוקא במכירין ואי מהני היכר | ביאור 'כעין תפיסה אחת' | בב' בני אדם נוכרין המכירין זה את זה ומקפידין זה על זה | היכר- אי בעי שיהיה דבר שלא נאכל או דסגי שאין דרכו להיות על השולחן | שתיה מכלי אחד | ייחוד כלי של מלח, לבשרי לחוד ולחלבי לחוד | כשרחוקים זה מזה | כשכבר אכל בשר אם עדיין יש לזוהר שלא יסב אצל האוכל חלב.

סימן פט..... קלו

סעיף א | המתנת הזמן בין אכילת בשר לחלב | כביאור הגמ' | אם חיה בכלל בהמה או בכלל עוף | שיעור מסעודתא לסעודתא | טעם ההמתנה | כשממתין שעה אי בעי קינוח והדחה | אי שרי לברך ברכהמ"ז כדי לאכול גבינה | הדין בחולה | **סעיף ב** | אכילת בשר לאחר חלב | קינוח והדחה | מהו קינוח ומהו הדחה | אי בעי לתרוייהו | נטילה | שאר משקים שאינם מים אי כשרים לנטילה | כתבשיל של גבינה | אכילה במזלג | הלכה | אם יש להחמיר לא לאכול חלב ואח"ב בשר באותו סעודה בגבינה רכה | **סעיף ג** | תבשיל אי חשיב כבשר עצמו | בשר נוזלי [כשומן ורוטב של בשר] אי חשיב כבשר עצמו או כתבשיל | תבשיל שהתבשל בקדירה חלבית או בשרית | אם גזרו בשמש | **סעיף ד** | סילוק שיורי הפת שאכל עם גבינה כשרוצה לאכול בשר | מפות נפרדות וסכנים נפרדים | על מה קאי המנהג | אי מהני נעיצה לכתחילה | אי סגי להפוך המפה.

סימן צ ..... קמז

סעיף א | דיני כחל [דר הבהמה] | אי ר' יהודה פליג על ר' אלעזר | כחל מן המנין וכחל עצמו אסור | הסיבה שהכחל עצמו מן המנין אפ"י שהוא עצמו אסור | הסיבה שהכחל עצמו אסור אף לאחר שיצא החלב ע"י הבישול ונתבטל בס' [באופן שיש שישים נגד הכחל] | בפעם השניה שהכחל אסור אי עולה הוא עצמו למנין ס' כמו בפעם הא' | היאך משערים כנגד הכחל, אי כמות שהוא בעת שנתבשל או כמו שהיה בשעה שנפל | אם יש הבדל בין כחל של מניקה לשאינה של מניקה | כשהכחל נופל לקדירה של חלב | **סעיף ב** | מצד המ' נהג לכתחילה, בבישול הכחל עם חתיכות אחרות, ולכדו | [לתועלת הענין הובאו הדברים כבר בסעי' א' ונשנה כאן שוב] | הדין בדיעבד בבישול הכחל עם חתיכות אחרות, ולכדו | הדין בצלי | הדין לענין טיגון, ופשטיד"א | כשחותכו כמה פעמים אי בעי טיחה, ונתינה תחת המכבש | **סעיף ג** | לאחר קריעה אי שרי לחתוך בו בסכין בשרי | לאחר קריעה וצליה | מצא גומות חלב | כבישה קודם הצליה | בצלי לאחר קריעה אי שרי לכתחילה לבשלו | **סעיף ד** | צליית כחל ובשר יחד | מליחת הכחל עם הבשר | עור הקיבה.

סימן צא ..... קס

סעיף א | צונן בצונן בכב"ח | יבש ביבש | דבר חריף ומלוח | בחתיכא שמנה ודוחקא דסכינא | דבר רך כקישואין | **סעיף ב** | דבר הצריך הדחה שאין להכניסו לכתחילה לאותו כלי | הולכי דרכים אם מותר להם לאכול בכלים של עכו"ם | **סעיף ג** | דין הלחם שאכל בו עם בשר לאוכלו עם חלב | אם מהני הדחה ללחם שנגע עם בשר כדי לאוכלו עם חלב | **סעיף ד** | עילאה ותתאה | אם דין תתאה גבר הוא כבישול לאסור את כל החתיכה או כצלי לאסור רק כדי נטילה | אם דינא דתתאה גבר הוא גם באופן שהחלב נשפך מהכלי ע"י הרתיחה | אם בחלב שלא שייך ביה כדי קליפה הצריכו שיהיה בו שישים לבטלו | צונן צונן בשאר איסורים | **סעיף ה** | דין מליח | כמה המליח אסור | כמות המלח שיחשב כרותח | אי בעי שיששה כשיעור מליחה כדי להיחשב לרותח | מליחה מב' צדדין | אם דין תתאה גבר קיים במליח | דין מליח הוא דוקא בלח ולא ביבש | דין טהור מלוח וטמא תפל | אם דין שהמלוח מותר הוא אף כשנוגע בתפל | כשהטמא תפל צלול אם הטהור מלוח הניצוק נאסר | כנ"ל בגוונא שהחלב הצלול הוא המלוח והבשר הוא התפל אם החלב נאסר | בשר שנמלח לצלי דין הציר היוצא ממנו | דין הציר לענין כלים | **סעיף ו** | מלוח כשה' חתיכה שמנה | **סעיף ז** | מלוח בצלי, ואם יש בו בקעים או שהוא מתוכל | באפיו ומבושל | **סעיף ח** | דין מלוח וכבוש בכב"ח לענין איסור הנאה.

סימן צב ..... קעג

סעיף א | כזית בשר שנפלה ליורה של חלב ורותחת | זמן ד'קדם וסלק' | **סעיף ב** | טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר שבתוך הקדרה | אם הרוטב מעביר מחתיכה לחתיכה | בשל' רש"י כמה מהחתיכה תיאסר וכמה מהתבשיל | כשטיפת חלב נוגע בחתיכה, מתי כל החתיכה נאסרת ומתי רק כדי נטילה | בניער מתחילה ולא עד הסוף | כשנופל טיפת חלב לחתיכת בשר ולא ידוע איזה חתיכה | **סעיף ג** | החתיכה שנאסרה נשאתר היא באיסורה | אי דינא דחנ"ן הוא אף לרבנן דמין במינו בס' | **סעיף ד** | דינא דחנ"ן, אם הוא דוקא בבשר וחלב או

גם בשאר האיסורים | באופן דליכא חנ"ן אם החתיכה עצמה שנאסרה תהיה מותרת | דינא דחנ"ן בלח ולא, ויבש ביבש | לח בלח בשאר איסורים בבישול | חנ"ן במליחה | כשאין נתינת טעם באיסור באופן שהחתיכה נאסרת אם אמרי' בכה"ג שתמשין לאסור במינה במשהו [למ"ד דמין במינו הוא במשהו] | חנ"ן בכלים | **סעיף ה** | טיפת איסור הנופלת לדופן הסיר מבחוץ | **סעיף ו** | הנ"ל מצד המנהג | כשהטיפה נופלת כנגד האש | באופן שהטיפה נפלה שלא כנגד הרוטב אם הכלי נאסר | **סעיף ז** | הנ"ל בשעת הדחק | נשפך חלב רותח על הקרקע והעמידו עליו קדירה בשרית רותחת | קילוח מן הקדירה | טיפה הנופלת על כיסוי הכלי | **סעיף ח** | דין הזיעה שעולה מקדירה חלבית שאוסרת קדירה בשרית | **סעיף ט** | נר של חלב שנוטף ממנו ופסק קילוחו, ממקום האור ושלא ממקום האור | שאיבה מכ"ר ע"י כלי אחר.

סימן צג ..... **קצב**

סעיף א | נותן טעם לפגם | בישל חלב בקדירה בשרית והיא ב"י ויש בה שישים כנגד בליעת הבשר - דין הקדרה | כשבישל ירקות בקדירה של בשר אם מותר לבשל אח"כ בו חלב | כלי חרס אי בולעים בצונן בפחות מעת לעת | [ע"פ הנ"ל] כלי חרס בכלי חדש אי בלע תוך י"ב שעות | אם בכיסוי של הקדרה אמרי' דנט"ל שרי | אי בעי ס' פעמים ס' כנגד הכיסוי | כיסוי ב"י בשרי רותח שכיסה סיר חלבי צונן ולא נודע אם היה בכיסוי קצת לחלוחית מהבשר, דין הכיסוי הקדרה והתבשיל | כלי נחושת אי בלע.

סימן צד ..... **קצח**

סעיף א | התחבב כף חולבת בקדירה של בשר, במאי משערי' אי בכוליה או במאי דנפיק מיניה | כ"ר שעל האש ואין היד סולדת אך הוא חם | כשלא ידוע כמה בלע | מאימתי מונין את המעל"ע | בלא ניכר עד היכן תחב | אם שאר הכף שלא נכנסה לקדרה תאסר [אם אמרי' חם מקצו ומוליך את האיסור בכולן] | **סעיף ב** | תחב הכף בקדירה של מים פעמיים ולא נודע | הדין בתחב הכף ג"פ | **סעיף ג** | כשיש בקדירה ס' כנגד הכף: דין הקדירה והתבשיל והכף | אם מותר לתוך קדרה הבלועה איסור דבר שאינו נהנה מגוף האיסור | בדבר לח צונן או אף דבר חם שאינו לצורך אכילה | עבר ובישל בקדרה של איסור, דין האוכל | כשהמאכל נאסר בהנאה אי מותר ליתן לכלב שאינו שלו | **סעיף ד** | תחב כף חלבית לקדירה בשרית והכף אינה ב"י | **סעיף ה** | קדרה פרווה שבישלו בה מים ותחבו לתוכו כף ב"י חלבית ואח"כ תחבו כף בשרית ב"י ואין בשום פעם ס' כנגד הכף, דין הקד"רה | קדרה חלבית שאינה ב"י ובישלו בה תבשיל ותחבו בה כף בשרית ב"י, דין התבשיל | **סעיף ו** | קדרה של איסור ששהתה מעל"ע בלא איסור ובתוך מעל"ע הוחמו בה מים | טעם הדבר | לש"י דחנ"ן הוא רק בכב"ח, אי אמרי' חנ"ן מדבר האסור בכב"ח | קדרה חלבית שבישלו בה בשר ואחר מעל"ע בישלו בו בשר אחר אי אסרי' לבישול השני מחמת שהוא ב"י לבשר הראשון | **סעיף ז** | סכין חולבת שחתך בשר רותח | כמה מהסכין אוסר | כשהסכין אינו בן יומו | כשהבשר הוא בכלי שני ורותח | **סעיף ח** | גבינה שנופלת לכלי בשרי רותחת | ביאור הדברים | **סעיף ט** | דבש שבשלו במחבת של בשר בת יומא והריקוהו חם בקערה של חלב בת יומא.

סימן צה.....ריא

סעיפים א ב | נ"ט בר נ"ט דהיתירא | אם דברי הגמ' דשרי הוא דוקא בדיעבד או אף לכתחילה | ליתן לכלי חולבת | נ"ט בר נ"ט בכלי שאינו ב"י | נ"ט בר נ"ט בדבר חריף | נ"ט בר נ"ט בבשר ודגים | נ"ט בר נ"ט באופן שהטעם עבר ע"י אוכל | נ"ט בר נ"ט בשעת הבישול עצמו | אם ביצה בקליפתה בולעת | [להשלמת הענין נביא את דברי המחבר ורמ"א בשלמותם] | **סעיף ג** | נ"ט בר נ"ט כשהטעם השני הוא יחד עם הטעם הראשון | להתוס' והתרומה שאוסרים, הדין בכלי שני | כנ"ל, הדין בעירווי מכ"ר | עירווי מים מכלי פרווה על כלי בשר וחלב יחד | כשיש ספק אם הודחו יחד | **סעיף ד** | נתינת אפר לפגום את טעם המים | **סעיף ה** | להניח כלי שיש בו כותח אצל כלי שיש בו מלח או חומץ | ביאור דברי הגמ' | **סעיף ו** | אם מותר להניח שני תבשילין א' של בשר וא' של חלב בתיבה אחת פתוחים סמוכים זה לזה | **סעיף ז** | אם מלח בכוחו להפליט את טעם הכלי.

סימן צו.....רכג

סעיף א | דין חריף | סכין בשרית שחתך דבר חריף לאכלו עם חלב | אם דוחק הסכין הוא האוסר את החריף או השמנונית שעליו | כשהסכין אינו בן יומו | כמה נאסר מהצנן וסיי לקא | במקרה הנ"ל אי מהני ביה טעימת ישראל | שלא אומרים חנ"ן לפני שהדבר נאסר | כשחותך הירק שמעל הצנן | ספק אם נחתך בסכין של איסור | מקום שאין נמצא כי אם החתוכין בסכין של איסור | **סעיף ב** | שאר דברים חריפים אי הוי כצנן וסילקא | תפוחים חמוצים | דגים מלוחים | בצלים | זנגביל | א. דבר שתחילתו אינו חריף וסופו שהוא חריף. ב. דבר שתחילתו הוא חריף ולאחמ"כ פוקע חריפותו | **סעיף ג** | תבלין שנידוך במדוכה | **סעיף ד** | כשחותך כמה דברים חריפים באותו סכין אי מתיר זה הסכין | כשחותך צנן עם תולעת | **סעיף ה** | שאר דברים שאינם חריפים כלל וחתכם בסכין בשרית | האם צריך הדחה בלפת | דין תחיבת הסכין בלפת שמתיר את הסלק | אם תחיבת הסכין בלפת מהני להתיר סלק דוקא או אף צנן | אם היתר זה של תחיבת הסכין בלפת הוא דוקא בלפת או אף בכל דבר | האם אפשר אחר תחיבה בלפת לחתוך כמה פעמים בחריף | אם היתר זה של תחיבת הסכין בלפת בשביל הצנן הוא אף לכתחילה.

סימן צז.....רלד

סעיף א | איסור לישת הפת בבשר או בחלב וההיתר ב'כעין תורא' | ביאור 'כעין תורא' | אי גזרי' שלא יאפה פת בתנור יחד עם בשר שלא נוגעים זה בזה | לאפות תבשיל חלבי על קרקעית התנור ולאחמ"כ לבשל שם תבשיל בשרי בתוך קדרה | אם שגג ואפה פת עם בשר אם אסרינן ליה | א. שינוי כשמוכר בשוק. ב. שינוי לאחר שכבר נאסר. ג. אי בעי שינוי באופן שאין חשש שיאכל הפת עם חלב או בשר | לאפות פת יחד עם תבשיל הבלוע בטעם בשר | **סעיף ב** | אי בעי בתנור שטחו באליה היסק או דסגי בהדחה | **סעיף ג** | ריחא מילתא היא או לאו מילתא היא | כמי הלכה | אי פלוגתת רב ולוי הוא אף לענין בב"ח, וכן הדין לענין לכתחילה | כשב' החתיכות כחושות | כב' קדירות שנתבשלו באותו תנור | ריחא בצלית כבד | ריחא בדבר חריף.

הלכות תערובות

הקדמה לדיני תערובות.....רמא

א. דין תערובת איסור מין במינו - לח בלח | ביאור פלוגתתם | כמי ההלכה | ב. דין תערובת איסור במין שלא במינו בנותן טעם - לח בלח | טעמו וממשו | טעמו ולא ממשו [בשאר איסורים מלבד בשר וחלב] | הגדרת 'ממשו' ו'טעמו' | בגדר עיקר הדין של ביטול לח בלח | ג. דין תערובת יבש ביבש מין במינו | ד. דין תערובת יבש ביבש במין באינו במינו | בטעם הדבר | העולה מכל הנ"ל.

סימן צח.....רמט

סעיף א | מין באינו מינו בנותן טעם- דסמכינן אקפילא [נחתום אומן] | כגוי אי בעי שיהא דוקא קפילא ואי בעי שיהא מסיח לפי תומו | באיזה אופן בעי קפילא | אם סומכים היום על טעימת קפילא | נאמנות הגוי במסל"ת באיסור מן התורה | טעימת איסור ע"י הלשון | היאך משערים הס' אי במידה או במשקל | כזית איסור שנפל לתבשיל ונמס והתרחב היאך משערים | להורות לעם הארץ דין ביטול ברוב | **סעיף ב** | מין במינו דבעי ס' אי הוי מדאורייתא או מדרבנן | ביאור פלוגתתם | כמי ההלכה | תערובת איסור במין שלא במינו | בטעמו וממשו | טעמו ולא ממשו | הגדרת 'ממשו' ו'טעמו' | טעם כעיקר באיסור דרבנן | טעם כעיקר באיסורים שאין בהם מלקות | אם נתערב במינו ובאינו מינו | מין באינו מינו- אי אזולי' בתר שמא או בתר טעמא | כששוים הן בשמם אך לא בשמם העצם | דם וחלב אי טעמם שווה | **סעיף ג** | חיסרון בקיאות אי הוי ספק | בטעם הדבר | כשקטן שם דם לקדרה ואין ידוע אם יש ס' | **סעיף ד** | בכמה משערים את האיסור שנפל לתוך היתר | חם מקצתו חם כולו | בליעת הכלי ע"י מליחה ועירווי | איסור שהתבטל בקדרה ונפל לקדרה אחרת | בטעם הדבר | היאך משערים בס' | כשיכול להפריד האיסור יש להפריד אף בדאיכא ס' | אם יכול להתיר את התבשיל ע"י שיוציא את האיסור אף בליכא ס' | **סעיף ה** | כשידוע כמה האיסור | אם יש דינא דחנ"ן בבליעות שבכלי ובכלי עצמו | בשי' הטור | **סעיף ו** | ביטול חצי שיעור של איסור | חצי שיעור באיסור דרבנן | **סעיף ז** | ביצה שיש בה אפרוח שהתבשלה עם אחרות | **סעיף ח** | כחל | בשר וחלב שהתערבבו, בכמה הם אוסרים | ציר נבלה וטרפה | דג טמא שכבשו עם דגים טהורים | איסורים של דבריהם | דבר דעבידא לטעמא | ביאור הך דינא | אם דין זה הוא מדאורייתא או מדרבנן | דבר דעבידא לטעמא וטעמו שווה עם ההיתר | שומן בשר שנפל לחלב ומורגש טעמו ואיכא ס' | בחלב לבטל השומן | מהו דבר דעבידא לטעמא | דבר דעבידא לטעמא בעי שיהא אסור מחמת עצמו | **סעיף ט** | איסורים מבטלין זה את זה | אותו איסור שאין טעמם שווה | הדין הנ"ל שאין איסורים מבטלים זה את זה בכבוד.

סימן צט.....רעב

סעיף א | עצמות האיסור וההיתר, אי מצטרפין לאיסור או להיתר | עצמות האיסור במ' ליחה | **סעיף ב** | עצמות האיסור כשהתבשלו תחילה יחד עם האיסור | **סעיף ג** | חתיכה

הבלועה מאיסור אם החתיכה עצמה מצטרפת להיתר או לאיסור | **סעיף ד** | היאך משערים ההיתר- אי כמו שהיה מתחילה לפני שהצטמק או כמו שהוא בא לפנינו | הזיעה העולה למעלה | **סעיף ה** | האיסור לבטל איסור לכתחילה | אם האיסור הוא מדאורייתא או מדרבנן | היכא שמבטל במזיד אך אינו מתכוון לכך | ריבה היתר על האיסור, הדין בשוגג ובמזיד | כמי ההלכה | ביאור הדין דריבה בשוגג מותרים | אי בעי לחכם לחקור אם התוסף היתר לאחר שנתנו בה האיסור [הנ"מ היוצא מהאמור] | ביאור פלוגתתם | אי אמרי' דינא דחנ"ן הוא דוקא בנודע האיסור לפני הוספת ההיתר [הובא לעיל] | **סעיף ו** | לבטל איסור האסור מדרבנן | איסור שבטל אי חוזר וניערור | ביטול היתר בהיתר | אי שרי בזה אף לכתחילה | **סעיף ז** | ביטול איסור מועט הבלווע בדבר שאין דרכו לכא לידי נתינת טעם.

סימן ק.....**רפו**

סעיף א | בריה אפי' באלף לא בטיל | התנאים להיחשב בריה | אם בריה בטלה בתק"ס | הדין שבריה אינו בטל הוא מדרבנן וטעם הדבר | אם ביצה עם דם נחשבת לבריה | מקום האיסור של גיד הנשה | נמלים הגדלים בפירות אי חשיב כבריה | **סעיף ב** | אי יש בגידין בנותן טעם | אם שומן הגיד חשיב כהגיד | **סעיף ג** | בריה שנפלה לקדרה ונאבדה | **סעיף ד** | ירקות מבושלים שנמצאו בהם תולעים.

סימן קא.....**רצא**

סעיף א | חתיכה הראויה להתכבד | באיסור הנאה ובשאר איסורים | באיסור מדרבנן ובספק אי הוי חה"ל | **סעיף ב** | חה"ל בעי שתהא אסורה מחמת העצמה | חתיכה הראויה להתכבד שנאסרה כדי קליפה | חתיכה שנאסרה ע"י שהועמדה באיסור אי חשיב כאיסור עצמי | אי גבינה חשיבא כראויה להתכבד | סתם גבינת גויים אי חשיב חה"ל | **סעיף ג** | אי חה"ל בעי שתהא ראויה עתה לאורחים או שזהו רק סימן לסוג החתיכה | א. הסרת המעיים והסרת הטלפיים לא חשיב למעשה גדול. ב. ראש של עגל ולשון השור חשיב. | חתיכה שאינה מנוקרת | **סעיף ד** | הדרא דכנתאי הוי חה"ל | עור שומן האווז | כשחותך לכמה חתיכות וכל חתיכה בפני עצמה אינה ראויה לכיבוד אי חשיה הכל לחה"ל | **סעיף ה** | קורקבן אי הוי חה"ל | חתיכה חשוכה שנחתך ממנה קצת | כבד אווזו שהלכין | **סעיף ו** | דינא דבריה וחה"ל הוא דוקא בשלם | אי דינא דחה"ל הוא אפילו לאחר שנודע התערובת | אם דינא דחה"ל היא גם במין באינו מינו | **סעיף ז** | כשחתיכה אחת מהתערובת מאבדת את חשיבותה דין שאר התערובת | אם דינא דחה"ל אוסר הוא בבליעות | **סעיף ח** | אם יש להכשיר קורקבן הנמצא בתערובת לפי דימוי השומן שבה לשומן התרנגולת במקום החיבור לקורקבן | **סעיף ט** | אם יש לסמוך להתיר ראש כבש הנמצא בתערובת לפי החיבור לצואר כבש טרפה | אם יש לחבר בין ראש הכבש לשאר הגוף ע"י שנמצא בראש מים וכן בחוט השדרה.

סימן קב.....**שא**

סעיף א | דבר שיש לו מתירין | אי דבשל"מ הוא אף במין באינו במינו | בטעם הדבר | תערובת המותרת אך נוכחת בצבע של איסור | דבר הניתן לתקן הקדרה שנפל ממילא | **סעיף ב** | דשיל"מ בעי שהמתיר יבוא ודאי או שיהא בידו | דבר שיש לו היתר במקצתו

סעיף ג | כלי שנאסר בבליעות איסור שנתערב באחרים ואינו ניכר, אי חשיב דשל"מ | **סעיף ד** | היכא שהמאכל יתקלקל כשיבוא להיתרו אי חשיב כדשל"מ | אם דינא דדבשל"מ בעי שיהא איסור מחמת עצמו | חתיכת בשר שלא נמלחה מדמה אי חשיב דשל"מ | דשל"מ בספק ספיקא | איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב אי חשיב כדשל"מ | אם איסור של נדר חשיב כדשל"מ | בדשל"מ בעי שיהא האיסור ניכר פעם אחת | דבר החוזר לאיסורו | דבר שהוא אסור לזה ומותר לזה אי חשיב כדשל"מ | דבר האסור מחמת תיקון אי הוי דשל"מ.

סימן קג.....שט

הקדמה | דינא דנותן טעם לפגם | בטעם הדבר | **סעיף א** | דינא דנותן טעם לפגם | אי בבריה וחה"ל ודשל"מ שרי נט"ל | **סעיף ב** | שיעור הפגימה | כשהאיסור הנטל"פ השביח את מידת הנפח ופגם בטעם | הא דנט"ל שרי היינו דוקא שפגם מתחילתו ועד סופו | דבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא פגם | נטל"פ לענין הקדירה | אם הכלי נאסר אף באופן שיש בקדרה עוד מאכל שאינו נאסר מחמת האיסור | נט"ל בנ"ט בר נ"ט | כשטעם האיסור הוא לפגם בתבשיל אי נעשה חנ"ן לענין אם יפול ממנו לתבשיל אחר המשתבח מטעם האיסור | כשבשיל איסור שטעמו לשבח ואח"כ נפל תבשיל זה לתבשיל אחר וטעם האיסור עצמו הוי לפגם, אי נאסר התבשיל הב' שהרי טעם התבשיל הא' הוא לשבח בתבשיל הב' או טעם האיסור עצמו הוא לפגם | **סעיף ג** | אי בעי שהדבר שנותן טעם לפגם יפגום מחמת עצמו בלא דבר אחר שמסייעו | **סעיף ד** | אם בשר נותן טעם לפגם בשמן ודבש | טעם חלב או בשר ביין | **סעיף ה** | דין נט"ל בקדרה | שיעור 'בת יומא' | כשיש ממשות של האיסור על הקדירה | כשיש ס' נגד הממשות של האיסור | **סעיף ו** | דבר חריף בקדרה שאינה ב"י | **סעיף ז** | כשבתוך מעל"ע בישלו בקדרה מים, מאימתי מונין להחשיב הסיר כב"י | איסור בב"ח שכבר התערבב אם לענין דין חנ"ן נחשב זה כאיסור בב"ח או כשאר איסורים.

סימן קד.....שכב

סעיף א | נתינת טעם של עכבר לתוך שכר | נתינת טעם של עכבר לתוך חומץ | ביאור תירוץ הגמ' 'אימרטוטי אימרטט' | ביישוב שי' רש"י [והנ"מ הוא בשאר איסורים שהם לא מח' שרצים ויכול להפריש האיסור וא"א לסננם] | **סעיף ב** | טעם עכבר ביין ושמן ובשאר משקים | עכבר הנמצא בתוך סיר מלא שומן אם כל השומן נאסר, בספק א', ובב' ספיקות | דבר האסור באכילה לא ידליקו בכיהכ"נ | **סעיף ג** | שאר שרצים שאינם עכבר אם נותנים טעם לפגם או לשבח.

סימן קה.....שכח

סעיף א | דין כבוש | אם כבוש אוסר אף את החתיכה שמחוץ לכבישה | דין כבוש בכלים | כבוש בכב"ח | כשיש ספק אם נכבש מעל"ע | ספק כבוש בכב"ח אי שרי אח"כ לבשלו | דין כבוש בחומץ ובציר | שי' הרמ"א בענין כבישה בציר | בליעת שמן זית | כבוש בשאר דברים שאינם מפורשים במשניות | **סעיף ב** | דין כלי שני | עירווי מכלי ראשון | כלי העומד על האש אך אין היד סולדת בו | **סעיף ג** | דין תתאה גבר ועילאה גבר | כלי שני | דבר גוש | כשעומדים סמוכים זה אצל זה | תתאה ועילאה בכלים | דין ניצוק והבל העולה מדבר

איסור | **סעיף ד** | דין צלי | הטעם דצלי כחוש אינו אוסר כולו | צלי כחוש [באופן שאינו אוסר כולו לשע"ד דאיכא ס' ולהרשב"א אף דליכא ס'] אי בעי כדי נטילה או דסגי בכדי קליפה | **סעיף ה** | צלי שמן | צלי שמן שאוסר חלבו את כולו, אי מהני ס' בגדי לבטלו | חתיכת איסור כחוש שנגע בהיתר שמן ע"י צלי | דבר שיש לו פעפוע שנפל למקום ידוע מהחתיכה בצלי | מה נחשב צלי | **סעיף ו** | דבר שיש לו פיעפוע בצלי כשאחד חם ואחד צונן | **סעיף ז** | היתר הבלוע מאיסור אינו אוסר חתיכה אחרת הנוגעת בה בלא רוטב | כשחתיכת ההיתר הוא שמן | בשר הבלוע מחלב אי אוסרת חבירתה בלא רוטב | הדין הנ"ל [היתר הבלוע מאיסור] לענין מליחה | דם אי חשיב מפעפע | איסור הבלוע בכלים | איסור שמן שנבלע בכלי אי יאסור את כל האוכל שנוגע בו בלא רוטב | **סעיף ח** | דין כוליא שצלאו בחלבו | אי תירוצו דר"ה לענין כליא קי"ל להלכה | **סעיף ט** | דין מליח | א. בכמה כח המליח לאסור | כמות המלח שיחשב כרותח | איסור שמן במליחה אי אוסר הכל כצלי | אי מהני ס' לבטל האיסור במליחה שלא נצריך אף כדי קליפה | ב. היתר מפטם לאיסור כחוש | ג. אי חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב | **סעיף י** | דין טהור מלוח וטמא תפל | אי בעי הדחה | אם מדובר בנוגעין זה בזה | **סעיף יא** | דין תתאה גבר במליח | **סעיף יב** | דין מליחה בכלים | גבינות שנמלחו בכלי איסור | **סעיף יג** | מלח הנתון בקערה של איסור | **סעיף יד** | מלח הבלוע מדם אי נחשב טעם המלח כטעם איסור באופן דנימא דטעם לא בטיל.

סימן קו..... שנו

סעיף א | דינא דאפשר לסוחטו | **סעיף ב** | חתיכה שיש בה חלב שנתבשלה בקדירה שיש בה ס' לבטל החלב אי בעי להמתין עד שיצטנן.

סימן קז..... שס

סעיף א | המבשל דגים או ביצים ועירה מהן המים ונמצא אחד אסור | בש"י האוסרים [הריב"א ובעה"ת] אם אוסרים הם אף באיסור דרבנן | לש"י האוסרים מה דין הכלי | **סעיף ב** | זכוב שנמצא בקדרה והוציאווה בכף- דין הכף חנ"ן בכלים | אם דברים המאוסים מעיקרם נותנים טעם לפגם או לשבח

סימן קח..... שסד

סעיף א | ריחא מילתא היא או לאו מילתא היא | כמי הלכה | ללוי דריחא לאו מילתא היא, הדין לענין בב"ח, וכן הדין לענין לכתחילה | כשב' החתיכות כחושות | כשהמאכל מכוסה, ובתנור גדול | כשהתנור סתום לגמרי | ריחא בדבר חריף | אפית היתר ואיסור תחת מחבת אחת | ריחא ע"י כלי | בדאיכא ס' מן ההיתר נגד האיסור | ריחא מילתא לענין משהו | שפיית ב' קדרות וא' מהן של איסור | ריחא בצלית כבד | **סעיף ב** | בב' קדירות שנתבשלו באותו תנור | כנ"ל כשהתנור סתום | **סעיף ג** | כלי הרידוי שיש עליו שמנונית של איסור | אי מהני לזה הגעלה | **סעיף ד** | בת תיהא | **סעיף ה** | שאיפת הריח בפיו | עישון הסיגריה בחשש איסור | טעימה באיסורי הנאה | באיסורי דרבנן | זילוף יין ביין נסך, ובסתם יינם |

סעיף ו | בשמים הנמצאים בתוך יי"נ אי שרי להריחם | **סעיף ז** | ריחא בדבר העומד לכך | כנ"ל בשאר איסורים שאינם איסורי הנאה.

סימן קט.....שעז

סעיף א | דין תערובת יבש ביבש | יבש ביבש שנמצא בתוך מים אי חשיב כיבב"י שיתבטל ברוב של תרי, [לש' דמהני] | טעם החילוק בין יבש ביבש ללח בלח והנ"מ אי שרי לאדם אחד לאוכלם ואי שרי לאוכלם בבת אחת | תערובת יבש ביבש במין באינו במינו | בטעם הדבר | דינא דיבש ביבש שהתירו ברוב של חד בתרי אי הוי גם באיסור מדאורייתא | איסור דרבנן במין באינו מינו | יבש ביבש באיסורי הנאה | יבש ביבש באיסורים שהחמירו בהם למעלה מס' | תערובת קמח בקמח אי חשיב כיבש או כלח | יבש ביבש שהתירו חד בתרי, אי היינו דוקא כפל נגד האיסור או כשיש בהיתר יותר מן האיסור סגי | כשיש רוב מנין ולא רוב בנין | **סעיף ב** | בישול התערובת אחר שנתבטל ברוב.

סימן קי.....שפג

סעיף א | דין דבר שבמנין ובעלי חיים | דבר שבמנין | בעלי חיים | דינא דדבר חשוב שאינו בטל אם הוא מדרבנן | אם דבר חשוב אוסר במין שלא במינו | ד"ח באיסורי הנאה | ביצה אי חשיב כבריה | בני המעיים אי חשיב כדבר חשוב | דבר חשוב שצריך מילוי | לש' דדוקא ו' דברים נחשבים לד"ח אי חביות הוא דוקא סגורות אף לענין ע"ז | **סעיף ב** | בעלי חיים שנשחטו לאחר שנתערבבו אי בטל חשיבותן | אי בע"ח לאחר שחיתתן חשיב ד"ח וחה"ל | **הקדמה לסעיפים ג-ו** | דין כל דפריש וקבוע | גדר פריש וקבוע | המקור לדין קבוע | המקור לדין כל דפריש | ההבדל בין דין קבוע לכל ביטול ברוב בתערובת | ההבדל בין כל דפריש מרובא פריש לבין דין ביטול ברוב בתערובת | דין קבוע מדרבנן | גזירת חכמים דגזרו בפריש אטו קבוע | **סעיף ג** | דין קבוע וכל דפריש | אי נאסר הבשר מדין בשר שנתעלם מן העין [לקוח מס' ס"ג] | כשפירש לפנינו אי חשיב כפריש או כקבוע | דין קבוע מלמפרע | רוב חנויות מול רוב בשר | **סעיף ד** | בדין קבוע אי מהני כשיש עוד ספק להתירו | אם חולקים אהדי | **סעיף ה** | דין קבוע מדרבנן | כשמפריש לאחר שנודע התע' רובת חתיכה שאינה ראויה להתכבד אם היא אסורה מעיקר הדין. | חתיכה שאינה ראויה להתכבד ביחיד בכיתו אי ג"כ שייך לטעות | בפירש לפני שנודע התערובת חצי בהמה וחצי השני נשאר קבוע | רוב וקרוב | **סעיף ו** | תערובת בע"ח שפרש ממילא לאחר שנודע התערובת | בש' הטור | תערובת תרנגולין ונמצא ביצה ביניהן, דין הביצה | **סעיף ז** | כשנאבד כמות האיסור בתערובת שנאסרה מדרבנן | בטעם הדבר | אם ההיתר הוא לענין הנאה או אף לענין אכילה | אי בעי להשליך א' או ב' בדבר דלא מינכר נפילתם | כשהפריש חתיכה ונשאתר היא בעין | כשהפיל במזיד, וכן בשוגג | כשפירש לפנינו ואח"כ נאבד | ההיתר הוא כשאוכלם ב' ב' | לאכול את כולם, וב' בני אדם בבת אחת | באופן שאינו נאבד אך אין צריך לדון בה | כשמה שנפל לים אנו יודעים שחלק המשוויך לו נשאר בתערובת | **סעיף ח** | ספק ספיקא בתערובות | השיטות שיוצא מאלו הגירסאות | לש' ברמב"ם דבעי ג' תערובות, אי שרי לאכול את תערובת הג' בבת אחת | ס"ס בדבר שיש לו מתירין | בדעת המחבר | **סעיף ט** | ספק א' בגופו וספק ב' בתערובת | בגוונא הנ"ל שהספק הא' הוא בגופו והב' הוא ע"י תערובת ונודעו ב' הספיקות יחד | כשב' הספיקות הם בגוף אחד ונודע ספק

אחד קודם הספק הב' | ס"ס נגד חזקת איסור | סעיף י | ריאה שנטרפה הנמצאת בין ריאות כשרות ואמר הכודק שנתערבב בשוגג.

דיני ספק ספיקא להש"ך ..... תיב

אות א | ספק א' בגופו וספק ב' בתערובת | אותיות ב - י | ב' גופים וב' ענינים, וההבדל בין היכא שעל א' מהספיקות אין שם של איסור לפי צד ההיתר להיכא שיש שם של איסור | אותיות יא - יב | שם אחד | אותיות יג - טו | ס"ס המתהפך | ס"ס המתהפך בעי רק באופן שאם נתחיל להסתפק בספק הב' זהו סתירה להצד המתיר בספק הא' | אותיות טז - כו | ספק וס"ס באיסורי דרבנן | אף באיסור דרבנן דאית ליה עיקר מן התורה היכא שעל הצד ההיתר אין כלל לתא של איסור מהני בזה ספק אחד להתיר | ספק באיסור דרבנן נגד חזקת איסור | באיסור דרבנן שאין לו עיקר מן התורה ונתערב באופן שנותן טעם אי בעי ס' בהיתר | אותיות כז - לב | ס"ס נגד חזקה | ג' ספיקות נגד חזקה | אות לג | ספק הוא כשב' הצדדין שקולין | אות לד | חסרון חכמה לא הוי ספק | אות לה | אי בעי בדיקה בס"ס | אות לו | אי יש לנו עכשיו לכדות ס"ס ולדמות מילתא למילתא | [להשלמת הענין] אי ספיקא דאורייתא לחומרא הוא מדאורייתא או מדרבנן.

סימן קיא ..... תכ

סעיף א | דינא ד'שאני אומר' | ב' חתיכות אחת של איסור ואחת של היתר שנפלו לתוך שתי קדרות אחת מהן מותרת ואחת מהן אסורה | ב' חתיכות שאחת מהן נפלה לתוך קדרה המותרת ולא ידעי' אי נפל האסור או ההיתר | חתיכה אחת אסורה שנפלה לא' מב' קדירות שא' מהן מותרת ואחת מהן אסורה | באיסורי משהו החמורים האסורים מדרבנן | כשב' החתיכות שנפלו נתערבבו תחילה | כשהקדירה האסורה אינה אסורה אלא מספק | סעיף ב | בזה הדין שתולים את ההיתר בהיתר בעינן שקדירת ההיתר תהיה עכ"פ לא פחות מהחתיכה שנפלה בה | סעיף ג | באיסור תורה אין תולין להקל | סעיף ד | כנ"ל באיסור תורה ושיעור מדרבנן | סעיף ה | נפילת איסור דרבנן לתוך אחד משתי קדרות של היתר | אי באיסור דרבנן שרי אף בב' קדירות של היתר | בשתייהן של היתר ואחת גדולה ואחת קטנה | סעיף ו | ב' קדרות של היתר ונפל תחילה איסור לאחת מהן הידועה ושוב נפל איסור לא' מהם ולא ידוע | אם דין התליה של היתר בהיתר הוא גם לענין איסורי תורה | סעיף ז | דין צירוף הקדירות המסופקות | אם קופה שיש בה בפנ"ע לבטל את האיסור אם מצטרף הוא לקופה שאין בה בפנ"ע לבטל האיסור | אם דינא דב' קופות הוא אף באופן דאמרי' חנ"ן | גדר 'עתידין להתערב'.

סימן סט

דיני מליחה והדחה

ובו כ"א סעיפים

סעיף א

הדחת הבשר קודם המליחה

גמרא- 'אמר שמואל, אין הבשר יוצא מידי דמו, אלא אם כן מולחו יפה יפה, ומדיחו יפה יפה. אתמר רב הונא אמר מולח ומדיח, במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח, ולא פליגי הא דחלליה בי טבחא [הדיחו הטבח], הא דלא חלליה בי טבחא.' [חולין ק"ג].

טעם ההדחה שקודם המליחה

- א. רא"ש ר"ן [וי"א במדכ"י]- כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחה.
- ב. הרא"ה- שאין המלח מפליט, אלא דם שבתוך הבשר שהוא לח, אבל לא מה שנתייבש על פניו.
- ג. מרדכי- להעביר הלכלוך שעל החתיכה, שאל"כ המלח נתמלא ממנו, ושוב לא יוציא המלח הדם שבחתיכה.
- ד. שערי דורא- שהמלח מבליע הדם תוך החתיכה, הואיל ולא הדיח תחילה.

הנ"מ בין הטעמים

- א. כשמלח בלא הדחה, אי מהני לשוב ולהדיח ולמלוח כדין. דלטעם של הרא"ש והר"ן, יכול שוב להדיח הבשר ולמולחו כדין. ולטעם הרא"ה, שוב לא מהני כיון דממילא אחר מליחה נבלע הדם בחתיכה, ותו לא מהני לה מליחה. [ש"ך וט"ז] [אך הגר"א חלק ע"ז, וביאר את פלוגתא דמלח בלא הדחה באופן שונה, וכן מבואר בדרכ"מ, ואדרבה מבואר דלטעם שיתרכך הבשר חמיר טפי, דאף לא יהני ס' כנגד הדם].
- ב. כשחותרך החתיכה לאחר שהודחה. דלטעם שצריך שיתרכך הבשר, א"כ לא בעי שוב הדחה, ולטעם שאין המלח מפליט דם שעל החתיכה, א"כ בעי שוב הדחה באותו מקום שחתך. [ש"ך] [כ' כן בדרך האפשר].
- ג. כשמדיח מצד אחד. דלטעם של ריבוןך מהני, דסו"ס הרי מרככו, אך לטעם הרא"ה שאין המלח מפליט

דם בעין לא מהני, דבעי מב' צדדין. [הגרע"א] [וכן כ' הפרמ"ג, והובא בפ"ת נ"מ דומה אם נשרה בכלי כמים וחצי חתיכה היה למעלה מהמים, לטעמא שריכוך שרי שהרי ס"ס הבשר מתרכך, ולטעמא שהוא משום דם שעליו א"כ החצי שלמעלה יאסר.]

ד. אי בעי לכתחילה להשרות הבשר כחצי שעה [דינו של הגה' שע"ד]. דלטעמא דרכיכות הבשר בעי, ולאידך טעמים לא בעי. [גר"א]

מחבר- כהגמ', שצריך להדיח קודם המליחה.

'צריך להדיח הבשר קודם מליחה.'

דעת המחבר לענין טעם ההדחה: בסעי' ב' פסק שאם מלח ולא הדיח שיכול לשוב להדיח ולמלוח כדין, [הביא שי' זו כסתם] וא"כ מבואר דס"ל כהר"ן שהוא מטעם שיתרכך הבשר. [אמנם הש"ך שם כ' דשרי רק במקום הפסד מרובה ולפ"ז לא קשה] אמנם לגבי הא שחתך החתיכה לאחר שהודח פ' המחבר [בסעי' זה] שכן צריך לשוב ולהדיחו, וא"כ אי"ז כטעם שיתרכך הבשר. וצ"ע.

דעת הרמ"א לענין טעם ההדחה: מחד גיסא מבואר, דס"ל שאין הטעם משום שיתרכך הבשר, אלא כאידך טעמי. א. פסק שאם חתך הבשר לאחר ההדחה, שצריך לשוב ולהדיח ומעכב אפי' בדיעבד. ב. פ' בסעי' ב' שאם מלח בלא הדחה ששוב אין יכול לשוב ולמלוח אפי' עם הדחה, והיינו כטעם המרדכי שאין המלח מפליט כיון שהמלח נתמלא ממנו ושוב לא יוציא הדם שבחתיכה. אך מאידך גיסא מבואר דס"ל כטעם שיתרכך הבשר, שבס"ל זה הביא את דינו של הגה' שע"ד שצריך לשרות הבשר קודם ההדחה. והיינו כטעמא שיתרכך הבשר. וכנראה שחשש לכל הטעמים לחומרא.

הדחת הטבח

רמ"א- ע"פ הגמ'.

'(ואם הדיחו הטבח אין צריך להדיחו בכית).'

ש"ך וט"ז- הדחת הטבח דמהני אי"ז העברה בעלמא, אלא בעי הדחה ממש אך העברה בעלמא לא מהני אפי' בדיעבד. [ורק שאם הדיחו ממש והיה זה מועט מהני בדיעבד, כמש"כ רמ"א בס"ב]

חוו"ד- אף בהעברה בעלמא, אי הדם עדיין חם, מהני הדחת הטבח. [וזהו כוונת הגמ' 'הא דחלליה טבחא' והיינו שהטבח היה שוטפו שהדם עדיין חם, ולכן מהני אף העברה בעלמא], הפת"ש נשאר בצ"ע ע"ז.

כשחתך הבשר לב' או ג חלקים אחר ההדחה וקודם מליחה

א. מרדכי- היכא שחתכו הטבח לנתחים גדולים אפילו הדיחו ושוב חתך כל נתח לשנים או לשלושה קודם מליחה צריך לחזור ולהדיחו, דהכי אמרינן בפ"ק (ח ע"ב) אפילו למ"ד בית השחיטה צונן אגב דוחקא דסכינא מיבלע בלע, וכי היכי דמבליע הכי נמי מפליט אגב דוחקא דסכינא. [ואף בדיעבד לא מהני, אר"ה]

ב ר"ן- חלק ע"ז, וס"ל דאף היכא שחתך אחר ההדחה לא בעי שוב להדיח אותו מקום שחתך שוב.

מחבר- כהמרדכי.

'ואם אחר שהדיח חתך כל נתך לשנים או לשלשה (או שהסיר טלפי הרגלים, לאחר ההדחה) (ארוך כלל י"ד וי"ז) צריך לחזור להדיחם'.

רמ"א- כהאו"ה, שמעכב אף בדיעבד.

'ואם לא עשה כן, הוי כלא הודח כלל'.

ש"ך- דין זה הוא דוקא כשחתכו בסכין, אך לא בדבר אחר. [כגון נשיכת חתול ומשום שטבע הדם לימשך אחר הסכין דוקא, חו"ד].

שריית הבשר קודם ההדחה, ולאחר ההדחה יניחו כדי שיטפטפו מימיו

הגהות שערי דורא- א. צריך לשרות הבשר קודם ההדחה [בטעם הדבר כ' הגר"א דס"ל דטעם ההדחה הוא כדי שיתרכך הבשר ולכך בעי גם להשרותו קודם]. ב. לאחר ההדחה יניחו שעה קטנה, כדי שיטפטפו המים ולא ימס המלח מן המים.

רמ"א- כהגה' שע"ד. אך כ' בדדיעבד מהני אפי' אם לא שראו, אם הודח היטיב.

'הדחת הבשר לכתחלה, יזהר לשרותו נגד חצי שעה ולהדיחו היטב במי השרייה, אבל אם לא שראו רק הדיחו היטב סגי ליה, ואחר כך ימתין מעט שיטפטפו המים קודם שימלחנו, שלא ימס המלח מן המים ולא יוציא הדם'.

איסור להשתמש בכלי ששורים בו הבשר, ובנשתהה הבשר בכלי מעל"ע

או"ה- כלי ששורים בו הבשר, לפני מליחתו אין להשתמש בו לדברים אחרים, דחיישינן שמא לא הדיחו יפה, [והוא חומרא בעלמא, גר"א] ודוקא לח בצונן או יבש רותח, אבל יבש צונן שרי. [ומשום שידיחו האוכל ואף שבעלמא בדבר שאין דרכו בהדחה חיישי' דלמא משתלי, הכא שבכל מקרה בדיעבד שרי לא חיישי', הגרע"א]. ובכל מקרה בדיעבד שרי. וכ"ז ששרו בו הבשר לזמן מועט, אך אם שרו בו הבשר מעת לעת הרי דהוי כבוש וכמבושל דמי, והכלי נאסר. אך מ"מ מותר לחזור ולשרות בו בשר אחר, דהא אין שורין בו הבשר השני מעת לעת ואינו בולע.

רמ"א- כאו"ה.

'ונהגו שלא להשתמש בדברים אחרים בכלי ששורין בו בשר, ואם נשתהה הבשר בשרייתו מעת לעת, הבשר וגם הכלי אסורין. ועיין לקמן סימן זה. אבל פחות מעת לעת אין להקפיד. ואף במקום שנאסר הכלי, מותר לחזור ולשרות בו (בארוך).

[וכשהבשר נשתהה מעל"ע ויש במים ס' נגד הבשר. דעת הרמ"א שהבשר מותר. ורש"ל פליג וס"ל שהבשר נאסר בכל גווני].

בשר קפוא

רמ"א-

'דין בשר שמלא קרת, כיצד נוהגין עם שרייתו עיין לעיל סי' ס"ח.'

והיינו שיש לשרותו עד שירפה הבשר, ומשום דס"ל הטעם של ריכוך הבשר, [גר"א]

א. לויית חן- בדיעבד אם הדיח ומלח ונמצא אח"כ באמצע הבשר חלק קפוא, לא מהני לשוב ולמלוח, ואין לו תקנה אלא בצליה. [וכ' הגבעת שאול דזהו דוקא כשהדיחו היטיב תחילה, אבל אם לא הודח היטיב יכול להדיחו ולנקות הציר ולמולחו שנית אף לקדירה].

ב. הר הכרמל- בכל גווני שרי לשוב ולמולחו, ושרי אף לקדירה.

בשר שנקרש

ש"ך- בשם רש"ל. בשר שנקרש אסור למלחו עד שירכך אותו כמו שהיתה מתחלה, ואם נמלח ואח"כ נקרש קודם ששהה שיעור מליחה, אם נפשר אח"כ, טוב למלחו פעם אחרת ולהשהותו שיעור מליחה, ואם לא מלחו פעם אחרת ושהה שיעור מליחה אחר ההפשר ונתבשל, מותר בדיעבד.

להכניס הבשר בכלי שני קודם מליחה

א. רבינו שמשון ב"ר אברהם- מותר להכניס הבשר בכלי שני קודם מליחה, שהמליחה או הצליה יוציאו את מה שחום של הכ"ש הכניס.

ב. אר"ה- אסר זאת, אך בדיעבד שרי.

סעיף ב

מלח ולא הדיחו תחילה

א. סמ"ק- כשמלח הבשר ולא הדיחו כלל, אין לבשר שוב תקנה אפי' שיחזור וידיח וימלח כדינו. [א]. כשמלח מעט כדרך שמולחים לצלי: או"ה- אסר שגם מועט יכול לאסור ועוד שאין אנו בקיאים בין רב למועט. הב"ח- התיר שאנו בקיאים במועט ודוקא כשלא שהה במלחו שיעור מליחה, שאז יש להתיר אף לקדירה. ב. כשלא שהה במלחו שיעור מליחה: דרכ"מ בשם האו"ה- לקדירה אסור ולצלי מותר. מהרש"ל- אסר אף לצלי.]

טעם א' [הגה' שע"ד, וט"ז וש"ך בס"א]- משום הדם שהיה על הבשר, דכיון שלא הודח א"כ המלח הוציא את דמו שהיה בפנים, אך את הדם שהיה בעין זה רק גרם להבליעו ושוב אין המלח מוציא את זה הדם שאין לו עוד דם עצמי שלו שיהני על דם בעין.

טעם ב' [או"ה ע"פ הדרכ"מ]- ס"ל דטעם ההדחה בתחילה הוא משום שיתרכך הבשר, וכיון שלא הדיח ולא נתרכך, א"כ אמרי' שהמלח גרם לדם שבתוכו לפרוש ממקום למקום, ושוב לא יהני שימלח דם שפורש כבר לא יצא ע"י מליחה.

ב. הר"מ והרא"ש- בדיעבד מהני כשיחזור וידיח וימלח כדין.

טעם א' [ש"ך וט"ז בס"א]- דס"ל בטעם ההדחה שקודם המליחה שהוא משום שיתרכך הבשר, וא"כ אף שבדיעבד מלח ולא הדיח, מ"מ יכול הוא שוב להדיח הבשר ויתרכך ולמלוח כדין. [באו"ה לעיל מבואר דפליג ע"ז, דאף לסברא זו יש לחשוש דלא יהני שוב למלוח].

טעם ב' [גר"א]- דכמו דאמרי' בבשרא על גבי כבדא שאין הדם אוסר משום דדמא מישרק שריק, כמ"כ כאן אמרי' שהדם שעל גבי החתיכה לא יבלע דמישרק שריק.

ב"י- סמכי' על הר"מ והרא"ש במקום הפסד מרובה, או בערב שבת ואי אפשר להכין אחר.

א. מחבר- הביא את הר"מ והרא"ש כסתם ואת הסמ"ק כ"א. [ובמקום הפסד מרובה, דעת המחבר להתירו ע"י הדחה ומליחה, ש"ך]

'אם מלח ולא הדיח תחילה, ידיחנו וימלחנו שנית. ויש אוסרינ'.

רמ"א- פסק את הסמ"ק וכהאו"ה. אך כ' כהב"י דבמקום הפסד מרובה יש להתירו. [והיינו ע"י הדחה ומליחה, ש"ך]

'וכן נוהגין, אפילו לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי, ואפילו לא שהה במלחו שיעור מליחה. מיהו במקום הפסד מרובה, יש להתיר'.

[[היכא שלא שהה במלחו יש להתירו לצלי ע"י הדחה ומליחה, ש"ך. אך רש"ל ס"ל דלא מהני אף לצלי]]

ב. מהרש"ל- כשמלח בלא הדחה ושהה במלחו, אסור אף במקום הפסד. [והב"ח הוסיף וכשמלח מליחה מועטת ולא שהה במלחו התיר אף בלא הפסד ואף לקדירה].

ש"ך וט"ז- כמחבר ורמ"א.

בהדחה מועטת

הגה' שע"ד- בשם מהרא"י. באופן שהדיח תחילה רק מעט אי מהני בדיעבד בזה, תליא לה בכ' השיטות בטעם ההדחה, דלטעם דהוא משום דם שעל הבשר ולא משום שיתרכך הבשר, א"כ בדיעבד מהני בהדחה מועטת, ולמ"ד דהוא משום שיתרכך הבשר א"כ לא מהני אף בדיעבד.

רמ"א- כהגה' שע"ד.

'ואם לא הודח רק מעט, קודם שמלחו, מותר בדיעבד'.

גדר 'בדיעבד': ש"ך- כיון שנמלח אף שלא בישלו עדיין חשוב דיעבד וא"צ לחזור להדיחו ולמולחו. הגרע"א- בשם האחרונים דכוונת הרמ"א הוא ע"י הדחה ומליחה.

כשיש ס' נגד הדם שעליו

א. הגה' שע"ד - בשם מהרא"י. עבר ומלח בלא הדחה ואיכא שישים נגד הדם שעליו, יש להתיר אף בלא הדחה כלל, דלא גרע משאר איסורים שנמלחו עם היתר דקי"ל דמשערין בס'.

ב. או"ה - לא מהני אף היכא שיש ס' נגד הדם שעליו, כיון שחוששים גם על הדם שבתוכו, מאחר ולא הדיח קודם, א"כ הבשר לא התרכך קודם, והמלח גרם לדם בתוכו שיפרוש ממקום למקום ונאסר.

רמ"א - כהגה' שע"ד.

'והוא הדין אם היה ס' בחתיכה נגד דם שעליו'. [דשרי בדיעבד]

כשמלח החתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות

או"ה - אם מלחו שאר חתיכות שהודחו אצל בשר שנמלח ולא הודח, האחרות מותרות אע"פ שנוגעים בחתיכה שנמלחה בלא הדחה, משום דלגבי האחרות מיקרי דם פליטה ואמרי' ביה מישרק שריק או כבולעו כך פולטו. [דלגבי האחרות מיקרי דם פליטה כיון שנמס תחילה ואח"כ נפל על האחרות תו לא הוי דם בעין, משא"כ אותה חתיכה מיד מבליע שעדיין גוש ועב, פרמ"ג].

רמ"א - כהאו"ה.

'ואם נמלח חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות, שאר חתיכות מותרות והיא אסורה'.

סעיף ג

סוג המלח: דקה ועבה

גמרא - 'רב דימי מנהרדעא מלח ליה במילחא גללניתא מלח גסה שלמי"א, ומנפיץ ליה.' [חולין קיג].

א. רמב"ם - דברי הגמ' הם בדוקא, ולכן מולחים רק במלח הגס ולא בדק, משום שהיא ניתכת ונבלעת בתוך הבשר ואינה מפלטת הדם.

ב. רא"ש - דברי הגמ' הם אפי' בגסה, ולכך מולחין בין בגס ובין בדק.

ראב"ד - כהרא"ש דבין בגסה ובין בדקה, אך כשמולח בדקה ישפשף וידיח הבשר ויניחנו בכלי מנוקב לפני שמדיחו בכלי שאינו מנוקב.

רש"י - ג"כ כהרא"ש דבין בגסה ובין בדקה, אך כשמולח בגסה צריך ניפוץ קודם הדחה אחרונה, אך כשמולח בדקה אי"צ.

ג. רבינו ירוחם - צריך שיהא דקה, אך לא דקה מן הדקה כקמח.

מחבר - כרבינו ירוחם, שלא ימלח במלח דקה כקמח, ולא במלח גסה ביותר שנופלת מעל הבשר אילך ואילך.

'לא ימלח במלח דקה כקמח, ולא במלח גסה ביותר שנופלת מעל הבשר אילך ואילך.'

רמ"א - אם אין לו אחר אפשר גם במלח הדק.

'(ואם אין לו מלח אחר רק מלח דק כקמח, מותר למלוח בו)'

[ובגסה יהדקה, ש"ך]

פת"ש - כשמולח בדק צריך ליתן שכבה עבה, אך אי"ז מעכב בדיעבד.

גדר הגסה

ט"ז - ע"פ האר"ה. מלח הגס היינו יותר ממלח שבים.

מנהג שלא לתת בשר שלא הודח ע"ג דבר שאינו מיוחד לזה, וכן שלא ליתן המלח במקום הבשר

ט"ז - בשם רש"ל. נוהגים המדקדקים לזהר שלא לתת שום בשר שלא הודח, לא על שום דף או שלחן שאין מיוחד לכך, כי שמא יש מלח על מקום הנחת בשר ולאזו אדעתיה. והוסיף הט"ז, דכמ"כ אין לתת מלח על מקום המיוחד לתת שם בשר כשמביאין אותו מבית הטבח. [ובדיעבד אם נמצא בשר שלא נמלח וקצת מלח עליו שרי אפי' בלא הפסד, דמסתמא איכא ס' נגד הדם שהבליע, פרמ"ג]

סעיף ד

כמות המליחה

גמרא - 'אמר שמואל, אין הבשר יוצא מידי דמו, אלא אם כן מולחו יפה יפה.' [חולין קיג.]

רשב"א - צריך למלוח החתיכה באופן שלא תהיה ראויה לאכילה מחמת זה, ולכך מזכיר שמואל פעמיים יפה יפה גבי מליחה שצריך למלוח הרבה, אך לא צריך שימלח כבנין.

רא"ש - הוסיף שצריך שיכסנו כולו.

א. טור - ס"ל דהרשב"א והרא"ש נחלקו, דלהרשב"א אין צריך לכסות את כולו, ולהרא"ש בעי שיכסנו כולו.

ב. ב"י- ס"ל שאין מחלוקת בין הרשב"א והרא"ש, דדברי הרא"ש הוא לענין לכתחילה, ודברי הרשב"א הם לענין דיעבד, ולכ"ע לכתחילה בעי שיכסנו כולו, ובדיעבד שרי בזה שהחתיכה אינה ראויה לאכילה.

מחבר- פסק כשתיהם.

'יפור עליו מלח שלא ישאר בו מקום מבלי מלח, וימלח כדי שלא יהא ראוי לאכול עם אותו מלח, ואינו צריך להרבות עליו מלח יותר מזה.'

בדיעבד כשמלח בפחות מזה

א. תו"ח ורש"ל- בדיעבד כשמלח בפחות מזה, והיינו שלא כיסה את כולו, לא מהני אפי' בדיעבד.

ב. או"ה וט"ז- בדיעבד מהני אף כשלא התפשט על כל החתיכה. [יש להסתפק בכוונתם, אי היינו ג"כ להמחבר דשרי בדיעבד מצד אחד שיהני אף שלא התפשט על כולו דסגי בדיעבד, או דקאי דוקא לשי' הרמ"א דבעי מב' צדדים וע"ז כ' דאף אם לא כיסה כולו שרי בדיעבד].

כשמעורב במלח דברים אחרים

פת"ש- כשמלח הבשר ובתוך המלח היה עוד חומרים אחרים באופן שנמצא שיש חלקים בכשר הנאכלים מחמת מלחן, אז אם לא שהה כדי מלחו יכול להדיח שוב ולמלוח, ואם שהה כדי מלחו ידיח מעט כדי שלא יסתום נקבי הפליטה ויחזור וימלח.

מליחה מב' צדדין

גמרא- 'אמר שמואל, אין הבשר יוצא מידי דמו, אלא אם כן מולחו יפה יפה.' [חולין קיג.]

גמרא- 'כיצד הוא עושה [לענין מליחת הקורבן], מביא האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו, אמר אביי וכן לקדירה.' [מנחות כא.]

א. טור בשם הרשב"א- אין ראייה שצריך למלוח מב' צדדי הבשר, ובין בשר בהמה ובין אווזין ותרנגולין אין צריך למלוח מב' הצדדין. [אך עכ"פ מחמת המנהג בעי למלוח מב' צדדין וכנראה שכך יעמיד את הגמ' במנחות].

ב. טור בשם הרא"ש והאו"ה הארוך- צריך למלוח מב' הצדדין, ולכך קאמר שמואל 'יפה יפה' הרבה מליחות במשמע והיינו מב' צדדין וכן מבואר בגמ' במנחות, ואף בדיעבד לא מהני אם לא מלח כן. [ואם לא נתבשל עדיין יכול הוא להמשיך למולחו כל עוד ולא עבר יום שלם. הגה' שע"ד]

ג. ר"ן בשם הרשב"א [וכ"פ הבי"י]- בכל גווי יש למלוח לכתחילה מב' צדדין, אך בדיעבד בכל גווי מהני.

ד. רבינו ירוחם בשם הרשב"א- בכשר בהמה לכתחילה יש למלוח מב' צדדין אך בדיעבד מהני אף מצד אחד, ובאווזין ותרנגולין אף לכתחילה אין צריך למלוח מב' הצדדין. [ודברי הגמ' במנחות 'וכן לקדירה' מיירי לכתחילה].

א. מחבר- פסק כהר"ן וכהב"י,

'ומולחו משני צדדים. ועופות צריך למלחם גם מבפנים, ואם לא מלחם אלא מבפנים או מבחוץ, וכן חתיכה שלא נמלחה אלא מצד אחד, מותר'.

[אין חילוק אם מולח את הצד שלמעלה או שלמטה, פת"ש]

ב. רמ"א - כהאו"ה שאף בדיעבד אסור, אך במקום הפסד מרובה או צורך שבת שרי, ודוקא כשנתבשל אך בלא שנתבשל אם זה תוך י"ב שעות מתחילת המליחה יכול הוא למלוח את הצד השני, להט"ז - היינו דוקא במקום הפסד מרובה, ולהש"ך - זהו אפי' בלא הפסד, ואליבא דהש"ך במקום הפסד מרובה יכול הוא למולחו בצד השני כל עוד ולא עבר כ"ד שעות מתחילת המליחה כמו בריש סי' ע'. [ולהט"ז שאינו הכא שאינו כ"כ הפסד שהרי יכול הוא לצלותו].

ויש אוסרים אפילו בדיעבד (מהרא"י בהגהות ש"ד וארוך כלל ו'), והכי נהוג, אם לא לצורך. ודוקא אם כבר נתבשל כך; אבל אם לא נתבשל עדיין, לא יבשלנו כך, אלא אם הוא תוך י"ב שעות שנמלח יחזור וימלח צד השני שלא נמלח עדיין ויבשלנו אחר כך, ואם הוא אחר י"ב שעות, אזי יצלנו דנורא משאב שאיב ואין הצד שנמלח כבר בולע מצד שלא נמלח'.

[ונחלקו הב"ח והט"ז אם יש להחמיר כשמדיח תוך הי"ב שעות, אי אמרי' שההדחה סתמה את נקבי הפליטה ולא תיהני יותר המליחה. הב"ח החמיר והט"ז הקל].

ג. ט"ז - בדיעבד אם מלח רק מצד אחד כל עוד שלא נתבשל, יכול הוא לחזור ולמלוח את הצד השני גם אחר י"ב שעות, דלא מחזקינן ליה בדמא דלא גרע מחלחולת להלך סי' ע"ה דאם מלח צד הפנימי לחוד בדיעבד יכול הוא לחזור ולמלוח את הצד החיצון ומשום שאין מוחזק כ"כ בדם. [והיינו כשי' הש"ך שלמד כך את דברי רמ"א ורק להט"ז זהו שי' חדשה]

סעיף ה

כשחותך החתיכה לאחר שנמלחה אי בעי לחזור ולמלוח

תשו' הרשב"א - אחר שמלח ושהה שיעור מליחה, אף אם חותך החתיכה לשניים א"צ לחזור ולמולחה, אע"פ שהחתיכה עבה מאד, משום שהמלח שאב הדם.

מחבר - כתשו' הרשב"א.

'אחר שנמלחה החתיכה, אם חתך ממנה אינו צריך לחזור ולמלוח מקום החתך'.

סעיף ו

שיעור שהיית המלח

רמב"ם- יש לשהות את הבשר תוך המלח כדי שיעור הילוך מיל, [ח"י דקות].

רא"ש- כדי שיעור צליה, וטעמא משום שיוצא הדם ע"י המליחה כמו שיוצא ע"י צלי דמליח הרי הוא כרותח דצלי.

א. מגיד משנה- שיעור צליה היינו שיעור מיל והכל חד שיעורא הוא. [והיינו דשיעור צליה של חתיכה הכי עבה הוא שיעור מיל ולכך הצריך הרמב"ם בכל החתיכות שיעור מיל דלא פלוג רבנן, ב"י]

ב. הגהות אושר"י ואו"ז- שיעור צליה הוא לפי גודל החתיכה, ובחתיכה עבה צריך יותר זמן ובדקה פחות.

ג. תרומת הדשן- בגלל דין זה דהגהות אושר"י, נהגו העולם לשהות שעה לכל החתיכות אך בשעת הדחק כגון בע"ש או לכבוד אורחים סגי בשיעור מיל כשי' הרמב"ם והיינו י"ח דקות [ובאו"ה סמך בדיעבד אפי' בלא ע"ש ואורחים]

הגהות שע"ד- בדיעבד שלא שהה אפי' שיעור מיל, הביא בשם חכם אחד שרצה להתיר, והב"י חלק ע"ז ואסר.

מחבר- כהרמב"ם.

'שיעור שהייה במלח אינו פחות מכדי הילוך מיל, שהוא כדי שלישית שעה בקירוב.'

רמ"א- לכתחילה כהתרוה"ד.

'ועל זה יש לסמוך בדיעבד, או אפילו לכתחילה לכבוד אורחים או לצורך שבת, אבל בלאו הכי המנהג להשהות במליחה שיעור שעה, ואין לשנות.'

פת"ש- גדר אורחים: היינו כגון בעלי תורה ומעש"ט הראויים לכבדם, אך אותם הקבצנים העוברים ושבים בשביל טרף למזונם אי"ז מוגדר כאורחים [אלא רק כצדקה]. וכן צריך שיתארחו בביתו ולא אצל אחרים, אך יש חולקים בזה ובדיעבד שרי.

דגמ"ר- משמע דאם שהה רק שיעור מיל יש לו לחזור ולמלוח. אבל אם שהה כחצי שעה אף לכתחילה שלא בישל עדיין יכול לבשלנו כך משום הפסד המלח.

סעיף ז

הניפוץ [ניעור] שלאחר המליחה קודם ההדחה

גמרא- 'רב דימי מנהרדעא, מלח ליה במילחא גללניתא מלח גסה שלמי"א ומנפיץ ליה.' [חולין קיג.]

טור ורשב"א- מבואר מהגמ' דבעי ניעור לאחר המליחה, אך אפשר או ניעור או הדחה במקום.

אי במלח הדק צריך ג"כ ניפוץ

א. רשב"א- כשמולח במלח הדקה צריך לשפשף היטיב כדי שהמלח יתנער ויצא, שבלא זה נמצא המים שוברים כח פליטת הבשר, ונמצא הדם שעל פני הבשר ושעם המלח חוזר ונבלע בתוכו מחמת המלח שעמו בכלי.

ב. רש"י- רק בגסה צריך לנער מפני שהדם נבלע בה, אבל בדקה אינו צריך שום ניעור, מפני שאין נשאר מן המלח על הבשר כלום.

ההדחה שלאחר המליחה

גמרא- 'אמר שמואל, אין הבשר יוצא מידי דמו, אלא אם כן מולחו יפה יפה, ומדיחו יפה יפה.' [חולין קיג.]

רא"ש ומרדכי- לכתחילה צריך להדיח הבשר ב' פעמים, ראשונה להעביר המלח והדם, והשניה להעביר את לחלוחית המים שנשאר, ואם לא הדיחו רק פעם אחת בטוב סגי.

הגהות אושר"י- צריך להדיח אחר המליחה ג' פעמים, שתיים כאמור ושלישית לטהר מים שניים שנגעו בראשונים וכדיעבד סגי בפעמיים.

שריית הבשר בתוך כלי לאחר הניפוץ

הגה"מ- יש להניח הבשר לאחר הניפוץ בתוך כלי שאינו מנוקב עם מים מרובים באופן שהמים יהיו ראויים לשתיה מחמת מלחו.

דרכ"מ- זהו דוקא בהדחה ראשונה, אך בהדחה שניה כבר אין צריך להחמיר את כל זה.

שטיפת הכלי בין הדחה להדחה

טור- ישטוף הכלי בין הדחה להדחה [דאם לא ישטוף הכלי ישאר מקצת דם ומלח דבוק בכלי מהרחיצה הראשונה].

מחבר- כהגמ' דבעי ניפוץ. וכהגמ' דבעי ג"כ הדחה וכהגה"מ דבעי שריה בתוך כלי, וכהרא"ש דבעי לכתחילה ב"פ. וכהטור שישטוף הכלי בין הדחה להדחה.

'קודם שיתן הבשר בכלי שמדיחו בו ינפץ מעליו המלח שעליו, או ישטפנו במים, ואחר כך יתן הבשר בכלי שמדיחין בו, וידיחנו פעמים, וישטוף הכלי בין רחיצה לרחיצה'.

רמ"א- הט"ז כ' בשיטתו דפליג על המחבר, וס"ל דבעי ג' הדחות חוץ מהניפוץ [ומחק את המילה 'או' קמייתא וגרס ע"כ ישטפנו וינפץ ולכך סגי בעוד ב' הדחות או שישים הבשר תוך המים שבכלי ג'פ]. והש"ך צידד בשי' הרמ"א דס"ל כהמחבר דסגי בב' הדחות.

'וי"א שצריכין להדיח ג' פעמים, והכי נוהגין לכתחילה, על כן ישטפנו או ינפץ המלח מעליו וידיחנו ב' פעמים דזה הוי כהדחה ג' פעמים או ישים המים תוך הכלי ואחר כך יניח בו הבשר וידיחנו ג' פעמים, והכי נוהג. ולכתחילה יתן מים הרבה בהדחה ראשונה, כדי שיבטל כח המלח שבציר'.

הדחה במי פירות

רמ"א- פסק ע"פ הר"ן דמותר להדיח הבשר במי פירות.

'מותר להדיח הבשר במי פירות ואין צריך מים'.

אי מהני אף בהדחה שקודם המליחה

א. רמ"א בתשו' ע"פ דברי הר"ן. דוקא בהדחה שלאחר המליחה מותר להדיח במי פירות, אך בהדחה שקודם המליחה לא מהני במי פירות, ומשום דמטרשי ליה.

ב. ט"ז וש"ך- המקור לדין זה הוא לא מדברי הר"ן אלא מדברי התוס', ומהם מבואר דמהני להדיח במי פירות אף בהדחה שקודם המליחה. [שכ' התוס' על הא דמבואר במשנה דאיכא בשר שלא הוכשר לקבל טומאה, והק' דהא בעי הדחה, ותי' דמיירי שהודח במי פירות. ומבואר דכן הוא אף על הדחה קמייתא דאל"כ הדק"ל].

סעיף ח

אם הניפוץ מעכב בדיעבד

טור- אין הניפוץ מעכב בדיעבד, בין כשמולח בדקה ובין כשמולח בגסה, וסגי בשריה בכלי שאינו מנוקב כי המים שבכלי מבטלין את כח המלח ולא חשוב כרותח לאסור הבשר.

א. או"ה- אפ"י המים מועטין שרי.

ב. תשו' מהרי"ו- החמיר אם התאדמו המים מן הציר.

מחבר- כהטר.

'אם לא ניפץ המלח שעליו ולא שטפו, אין לאסור, כי המים שבכלי מבטלין כח המלח'.

רמ"א- כאו"ה, דמהני אף במים מועטים.

'ואפילו המים מועטים מ"מ מבטלים כח הציר (ד"ע וארוך כלל ו' ומהרא"י)'

כששם הבשר בכלי שאינו מנוקב ואח"כ שם המים

הגהות אושר"י- כששם הבשר בכלי שאינו מנוקב ואח"כ מלאו במים, אין הכלי נאסר בכך כיון שהבשר כבר שהה שיעור מליחה ואין שם רק דם שבמלח, אך לכתחילה יש ליתן המים בכלי לפני נתינת הבשר, [ובמעט זמן זה אין לאסור משום הדם, שע"ד ואו"ה].

רמ"א- כהגה' אושר"י, דבמעט הזמן עד ההדחה שרי אפי' בלא מים כלל.

'ויש מתירין אפילו לא היה מים כלל בכלי והניחו בו הבשר, דאין לחוש בשעה מועטת כזו שעוסקין בהדחת הבשר (ש"ד ואו"ה כלל א' וי' וע"ל ס"כ), ויש לסמוך עלייהו. ואין לחוש בכל זה רק בהדחה ראשונה, אבל לאחר הדחה ראשונה אין לחוש (כך משמע ממרדכי ור"ן)'

[המפרשים (להלן ס"כ) הק' על סעיף זה דמבואר דכלא מים כלל הבשר נאסר מחמת המלח והדם שעליה שיבלע בבשר, ולהלן בס"כ גבי מעשה דרש"י שאם לאחר מליחת הבשר לא הדיחו והכניס לתוך כלי שאינו מנוקב עד שהבשר פלט צירו שאין הבשר נאסר ואף שלא היה מים כלל, והט"ז כ' שאה"נ דברי הטור כאן לא מכוונים עם דינו של רש"י אמנם בשי' המחבר יקשה שכאן פסק שבלא מים כלל נאסר הבשר ולהלן ס"כ הביא את שי' רש"י להקל, והב"ח תי' דדוקא שם יש היתר לפי שהציר הוא היתר ומבטל את הדם משא"כ כאן שלא יצא ציר כלל אלא רק מיחוי דם.]

כשמדיח בכלי חולב

הגהות אושר"י- כשמדיח בכלי חולב המלוכלך קצת מן החלב, יש לאסור ולהצריך שישים נגד הלכלוך והכלי צריך הגעלה.

או"ה- הואיל והמים מבטלין את כח המלח, א"כ הבשר מותר והכלי אין צריך הגעלה.

רמ"א- כאו"ה דמהני כשיש מים אף אם הכלי מלוכלך, משום שהמים מבטלין לכח המלח.

'ואין חילוק בין אם הדיחו בכלי כשר או טרפה או חולבת. ואם היה מעט מים בכלי, שמבטל כח המלח שאינו חשוב עוד כרותח, אפילו הכלי חולבת או הטריפה מלוכלך עדיין באיסור, מותר (בארוך)'

[כל סעיף זה מירי שרואים שיצא מיחוי דם ולא התייבש הבשר, אבל בבשר יבש מבואר להלן ס"ט בדדעבד שרי אפי' בכישול].

סעיף ט

נתבשל הבשר בלא הדחה שאחר המליחה

א. סמ"ק- נתבשל הבשר בלא הדחה שאחר המליחה צריך שיהיה בקדרה שישים כדי לבטל את כל המלח דכל המלח נעשה איסור מדין חנ"ך, דאמרי' חנ"ך אף בשאר איסורים. [ובש"ך והגרע"א הביאו עוד טעם משום דלא ידעי' כמה דמא נפק מינה]

ב. רבינו אפרים- לא אמרי' חנ"ך אלא באיסור בשר וחלב, לכך צריך שישים רק כדי לבטל את הדם אך לא את המלח.

ג. מרדכי בשם הר"ש מקוצי- שלא יהני שישים אף נגד המלח משום דדבר דלטעמא עבידא אפי' באלף לא בטיל. [ושאר השי' ס"ל דל"א שדבר הנאסר יאסור יותר מן הדבר האסור ולכן אין המלח יאסור יותר מן הדם שאינו עבידא לטעמא].

א. מחבר ורמ"א- כהסמ"ק. ורמ"א הוסיף את דינו של השע"ד.

'בשר שנמלח ונתבשל בלא הדחה אחרונה, צריך שיהא בו שישים כדי המלח שבו, וכל הקדירה מצטרף לשישים (ש"ד וע"פ עיין ס"ק ל"ד).'

א. ט"ז- מה שצריך שישים נגד המלח ולא סגי ס' נגד הדם, הוא מטעמא שהמלח נעשה חנ"ך, אך לגבי כל החתיכה לא אמרי' כן שיעשה חנ"ך משום שאין זה איסור דבוק.

ב. ש"ך והגרע"א- מה שצריך שישים נגד כל המלח אי"ז מדין חנ"ך, [שהרי שי' השו"ע הוא דדינא דחנ"ך נאמר הוא רק בבשר וחלב] אלא משום דלא ידעי' כמה דמא נפק מינה.

ב. רש"ל- בעי ס' נגד כל החתיכה דהבשר דבוק הוא לדם ובאיסור דבוק אמרי' חנ"ך. [והיינו שאם בחתיכה לא היה ס' נגד המלח שכולה נאסרה אך בדאיכא בחתיכה ס' נגד המלח פשוט הוא שאינו נאסר].

ש"ך וט"ז- כמחבר ורמ"א.

אם בכל חתיכה יש בה שישים לבטל הדם

א. ר"מ- בדדעבד אמרי' דבכל חתיכה יש בה שישים כדי לבטל הדם שעליה. [בהגה' שע"ד איתא דהיינו דוקא בחתיכה דקה שדמה מועט והמלח מרובה]

ב. ר"ש מקוצי- החמיר בדבר.

ג. או"ה- בכל חתיכה יש שלושים כנגד הדם, ולכן היכא שיש בקדירה כמו הבשר, שרי שאז איכא ס' נגד הדם.

רמ"א- כהאו"ה.

'ואם יש בקדירה כ"כ כמו החתיכה שנמלח ולא הודת, הכל שרי, דודאי איכא ששים נגד המלח שעל החתיכה דהחתיכה עצמה בודאי היא שלשים נגד המלח שעליו, (בארוך כלל י"א ד"ד).'

ט"ז- יש נוסחאות שגרסו ברמ"א שהחתיכה עצמה היא ס' נגד המלח [והיינו כהר"מ]. אך כ' הט"ז שגירסא זו טעות היא והגירסא הנכונה היא כמו שלפנינו שכל חתיכה היא ל' כנגד המלח.

א. ש"ך- אפי' שהחתיכה עבה אמרי' שיש בה רק ל' כנגד המלח ולא ס'.

ב. צבי לצדיק- בחתיכה עבה איכא ס' ובחתיכה דקה איכא ל'.

בכלי שני

א. מרדכי ואו"ה- בשר שנמלח ולא הודח והושם בכלי שני יש להחמיר ולאסור החתיכה כאילו נתבשלה, ואף דבעלמא קי"ל דכלי שני אינו מבשל שאני הכא שמצטרף לזה כח המלח.

ב. או"ז- מתיר בכ"ש.

א. רמ"א- כהמרדכי.

'ואי ליכא ס' בקדירה נגד המלח, אפילו לא הושם רק בכלי שני, הכל אסור, דמאחר שיש שם מלח וציר אפילו בכלי שני מבשל (שם דין א' ובמרדכי).'

ב. רש"ל- התיר בדיעבד בכלי שני, דכ"ש אינו מבשל וכח המלח כבר פסק.

ט"ז- המקל כרש"ל לא הפסיד, כיון דהוי מילתא דרבנן דדם שמלחו אינו עובר עליו.

ש"ך- יש לסמוך להקל כרש"ל רק במקום הפסד מרובה.

בכלי ראשון [שהוסר מן האש]

א. תו"ח ומשמעות הפו'- כלי ראשון [אף שהוסר מן האש] רותת, הרי הוא כבישול ממש ולכך אם הניחו הבשר לאחר המליחה בלא הדחה בכ"ר הבשר נאסר. [אף לשי' שמתירים בכלי שני].

ב. רבינו ירוחם- אין דין כ"ר חשיב כבישול והבשר מותר.

ג. ט"ז- כבשר שור שצריך כישול רב הוא מותר שאינו מתבשל בכ"ר [היינו אפי' בלא מליחה], ושאר כשר נאסר שהוא מתבשל בכ"ר.

כבשר שהתייבש לאחר מליחתו

ראב"ן וריב"א- מתירין בדיעבד בחתיכה יבשה שלא הודחה לאחר המליחה ונתייבשה ועבר ובישלה, שאין החתיכה תאסר אפי' בלא שישים, משום שההדחה שלאחר המליחה ענינה הוא כדי להדיח הדם הלח שעליו, אבל לאחר שנתבש בדיעבד שרי שאין דם להדיחו. ואמנם נוהרין העולם אף בכשר יבש שכשמידיחין את המלח שלא יהא במים שהיד סולדת, והיינו לכתחילה וכנ"ל. [בש"ך בסמוך מבואר הטעם משום דאיכא ס' נגד הדם היבש, ובאפי רברכי מבואר הטעם משום שדם שנתייבש אין הוא אסור כלל.]

רמ"א- כהנ"ל.

'ובשר יבש יש להתיר אפילו בכלי ראשון, דודאי יש ס' נגד המלח שעליו מאחר שכבר נתייבש (מרדכי פכ"ה וראב"ן וכ"י בשם הגהת אשרי וש"ד). אבל לכתחלה יזהר אפילו בכשר יבש שלא לבשלו או להדיחו במים שהיד סולדת בהם בלא הדחה אחרונה (ש"ד שם)!'.

שבישל הבשר לאחר הדחה אחת בלבד

א. אגור- כשבישל הבשר לאחר המליחה והדיח רק פעם אחת, הבשר נאסר, כאילו שבישלו בלא הדחה כלל.

ב. ב"י- חלק ע"ז, וס"ל דבדיעבד שרי לאחר הדחה אחת בלבד. [הובא לעיל]

רמ"א- כהב"י.

'וכל זה מיירי שלא הודח באחרונה כלל, אבל אם הודח רק פעם אחת ונתבשל כך, מותר, דבדיעבד סגי ליה בהדחה אחת באחרונה (מהרא"י בהגהת ש"ד)!'.

אי שרי למלוח באותו מלח פעם נוספת

רמ"א- ע"פ הכל בו.

'מלח שמלחו בו פעם אחת, אסור למלוח בו פעם שנית (כל בו וד"ע ודעת רוב הפוסקים)!'.

תו"ח- אבל בדיעבד מותר.

א. מנח"י- כוונת התו"ח הוא באופן שאחר שמלח עם המלח פעם שנית בשר שלא נמלח, שמדיח ומלח אחר"כ שוב, אבל באותו מלח לבד, אין למלוח פעם נוספת אפי' בדיעבד. [הובא בהגרע"א]

ב. ש"ך - כוונת התו"ח הוא דמהני למלוח בשר שלא נמלח באותו המלח לכד אף בלא הדחה ומליחה אחרת, אך דוקא אם נתבשל כבר חשוב דיעבד, שאם עדיין לא נתבשל צריך להדיח ולמלוח במלח אחר. [הגרע"א דייק גם את לשון הרמ"א שכ' וכ"ש שאסור לאכול כהש"ך].

אכילת המלח שמלחו בו הבשר

רמ"א -

'וכל שכן שאסור לאכול המלח אחר שמלחו בו.'

אפי רכרבי - מיהו כשנתייבש היטב נראה שמותר.

ש"ך - הניח דין זה בצ"ע, דהא משמע דבשר יבש מותר מטעם דודאי יש ס' מאחר שכבר נתייבש, משמע הא לאו הכי אסור.

בשר שנמלח ולא הודח ושוב נמלח

תרומת הדשן - בשר שנמלח ולא הודח ושוב נמלח, אין המליחה האחרונה תאסור את החתיכה, משום שאין בכוחה להבליעה הדם שוב.

הדחה בפושרים

או"ה - יש להדיח במים פושרים שחזקים הם ממים צוננים. [עיי' פת"ש בס"א משכ"ב]

סעיף י

נאמנות גוי במליחה

א. במסיח לפי תומו

גמרא - 'משנה: אפילו שמע מן הנשים שלא היו מתכוונות להעיד ומסירות לפי תומן אומרות מת איש פלוני, דיו ויכול לניח להעיד ולהשיא את אשתו. ר' יהודה אומר, אפילו שמע מן התינוקות אומרם הרי אנו הולכין לספוד ולקבור את איש פלוני בין שהוא מתכוין לטעות ובין שאינו מתכוין. רבי יהודה בן בבא אומר, בישראל, אף על פי שהוא מתכוין, ובעובד כוכבים, אם היה מתכוין אין עדותו עדות'. [יבמות קכ"א]

גמרא - 'אמר רב אשי, אין מסיח לפי תומו כשר, אלא לעדות אשה שמע מן התינוקות שהיו אומרים הרי אנו הולכין לספוד ולקבור איש פלוני צ"ב בתרא דיבמות (דף קכ"א) בלבד'. [בבא קמא קיד:]

א. סמ"ק [לפי ביאורו של הב"י] - אע"פ דבעלמא [חוץ מעדות אשה] אין הגוי נאמן במסיח לפי תומו,

מ"מ לענין מליחה לומר שהודח הבשר נאמן הגוי במסיח לפי תומו. א. משום דחוקתן שהם מדיחין משום דקפדי אנקיותא. ב. דס"ל לסמ"ק דלענין איסור דרבנן הגוי נאמן במסל"ת וכיון שנמלח הוי כרותח ודם שבשלו אינו עובר עליו. [או משום שהרי הוא מבושל לפנינו, דרכ"מ].

ב. סמ"ג- הדין במליחה הוא כבעלמא, שאין הגוי נאמן במסל"ת, ולא מהני טעמא דקפדי אנקיותא.

ב"י בשי' הטור- הסתפק בלשונו אם פסק הלכה כסמ"ק או כסמ"ג.

דרכ"מ בשי' הטור- להתיר.

מסל"ת- כשהגוי יודע בהלכות ישראל

א. דרישה וב"ח- מסיח לפי תומו הוא דוקא היכא שאין הגוי יודע את הלכות ישראל, שאילו הוא יודע תו אי"ז לפי תומו.

ב. ט"ז וש"ך- אף היכא שהגוי יודע בהלכות ישראל שייך מסל"ת, באופן ששמע שלא על דבר זה בא להודיע.

ג. נו"ב- כשהגוי יודע בהלכות ישראל נהי שאין כאן דין נאמנות מכח מסל"ת, מ"מ יהיה נאמן דחשיב כרגלים לדבר ונאמן הוא במילתא דרבנן. ובנד"ד דדם שמילחו הוי איסור דרבנן.

ב. כשישראל נכנס ויוצא

גמרא- 'משנה: ...המניח עובד כוכבים בחנות, אף על פי שיצא ונכנס מותר [משום דמירתת שהישראל יחזור] [עבודה זרה טז].

ב"י- משמע שנאמן אפי' בלא מסיח לפי תומו.

א. סמ"ק וסמ"ג- נאמן הגוי לענין מליחה לומר בשר זה הודח כדין, היכא דאיכא ישראל נכנס ויוצא משום דמירתת, ודוקא כשהגוי יודע בטיב הלכות ישראל. ולא צריך טעימת קפילא [נחתום עובד כוכבים, רש"י חולין קיא]. משום דאיכא נמי טעמא דקפדי אנקיותא [הב"י הסתפק אם גם בקטן מהני כשנכנס ויוצא או דבעי שיהיה שם כל הזמן].

ב. ריב"א- הצריך בזה טעימת קפילא, משום דכל היכא דאיכא דמיקם עלה דמילתא לא שרינן ליה בלא הכי.

מחבר- לפי הש"ך פסק כסמ"ג דנאמן רק בגוונא ב' שישאל נכנס ויוצא שם ויודע הגוי בהלכות ישראל. ומהרמ"א משמע שפסק המחבר כהסמ"ק. ולהגרע"א פסק המחבר דמהני מסל"ת בתנאי שהגוי ידע גם בהלכות ישראל.

'עובד כוכבים משמש בבית ישראל ונתן הבשר בקדירה, ואין ידוע אם הדיחו, אם יודע העובד גלולים מנהג ישראל סומכין על דבריו, אם היה שם ישראל יוצא ונכנס או שום קטן בן דעת'.

שהדם שבתוכה שלא יצא לא יזוז.

א. מחבר- כהרא"ש שהתיר אף את החתיכה עצמה.

'בשר שנתבשל בלא מליחה, צריך שיהיה בתבשיל ששים כנגד אותו בשר ואז מותר הכל'.

ב. רמ"א- מעיקר הדין כהפ"ו שהתירו, אך חשש לשי' האוסרים, ולכך שרי רק בשעת הדחק, כבע"ש או דאיכא אורחים שאז יש להקל כהרא"ש. ואם נמלחה חתיכה ולא נמלחה כראוי, דינה כאלו לא נמלחה כלל. וכן בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה, אף אם נמלח דינו כאלו לא נמלח, ואם נתבשל צריך ס' כנגדו.

'ויש אוסרים אותה חתיכה אפילו בדאיכא ס' נגד החתיכה (טור בשם י"א והגהות מיימוני בשם סמ"ק והגהות ש"ד וארוך ומהרא"י ומרדכי בשם ראב"ן), והכי נהוג אם לא לצורך, כגון לכבוד שבת או לכבוד אורחים, דאז יש לסמוך אדברי המקילין (ב"י בשם א"ח וד"ע עד"מ). ואם נמלחה חתיכה ולא נמלחה כראוי, דינה כאלו לא נמלחה כלל. וכן בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה, אף אם נמלח דינו כאלו לא נמלח, ואם נתבשל צריך ס' כנגדו (או"ה)'.

ג. רש"ל- כהפוסקים האוסרים אפי' במקום הצורך אסור [הובא בט"ז להלן סט"ז].

פת"ש- יש לשער שישים אף נגד השומן שבחתיכה.

דין חליטה

אורחות חיים- הביא כצד היתר דכל הדין האמור שבישל הבשר בלא מליחה שנאסר הבשר, זהו דוקא היכא שהכניס הבשר למים שאינם רתוחים ולאחמ"כ נרתחו, אבל כשנותנים הבשר שלא נמלח לתוך כלי עם מים רתוחים מכבר, בדיעבד יש להתיר אף בלא נמלח כלל ולא בעי שישים לבטלו, כיון שלפני שהבשר יתבשל כבר נחלט הוא ע"י המים ומצמית הדם שבתוכו שלא יצא.

מחבר ורמ"א- לא הזכירו דין זה.

בר"י- יש לסמוך על זה בשעת הדחק, ובתנאי שברור שהמים רתוחים לגמרי.

בישול בחמי טבריה

פת"ש- בחמי טבריה מותר לבשל הבשר בלא מליחה כלל. [כיון שאי"ז נחשב לבישול]

סעיף יב

בשר ששהה ג'י בלא מליחה [חומרת הגאונים]

גאונים- החמירו על בשר ששהה ג' ימים מעת לעת ולא נמלח, דשוב לא תועיל לזה מליחה, כיון שנתייבש הדם שבתוכו ולא יצא ע"י מליחה.

אי שרי ע"י צליה

א. ר"מ- מ"מ מותר בצליה, דלא גרע מכל חתיכה שלא נמלחה דשרי ע"י צליה.

ב. ריב"ש- אסרו אף ע"י צליה.

תרוה"ד- אף להמתירים בצלי, מ"מ אסור לבשלו לאחמ"כ, שהרי הבישול יוציא הדם שלא הוציא הצלי. ויש שהתירו לבשל אחר הצלי.

א. מחבר- הביא את חומרת הגאונים. וכהר"מ שהתיר ע"י צליה. ולאחר שצלאו בדיעבד אם בשלו מותר.

'בשר ששהה ג' ימים מעת לעת בלא מליחה, נתייבש דמו בתוכו ולא יצא עוד ע"י מליחה ואין לאוכלו מבושל, אלא צלי. ואחר שצלאו לא יבשלנו, ואם בישלו מותר.'

ב. מהרש"ל- בבישלו אחר הצליה, אף בדיעבד אסור.

אי שרי לחומרת הגאונים בחליטה

פת"ש- הביא על בשר ששהה ג'י ונצלה, להתירו לבשלו ע"י שיכניס הבשר למים רותחים מכבר [לאפוקי למים פושרים ואז ירתחנו], וכ' לסמוך ע"ז בליל פסח שאין אוכלים הבשר כי אם צלי ואח"כ מבושל.

המנהג שלא להשהות כלל בשר ג'י

תרוה"ד- מפני חומרת הגאונים נהגו שלא להשהות בשר ג' ימים בלא מליחה כלל אף אם אין רצונו לבשלו, מפני דחיישי' שמא ישכח ויבשלו.

רמ"א- פסק את התרוה"ד שנהגו שלא להשהות כלל הבשר ג'י.

'(ואין להשהות בשר ג' ימים בלא מליחה, דחיישינן שמא יבשלו (ב"י בשם פסקי מהרא"י סימן קנ"ה)).'

פת"ש- בכבד וכחל דככל גווני צריך צליה מותר להשהותו ג'י. עוד כ' להסתפק בששהה הבשר לאחר ג'י [וצלה] אם מחוייב לאוכלו תיכף.

אם מהני לשרותו בפורשין [לאחר ששהה ג'י בלא מליחה]

א. הגהו' שע"ד - יש עצה לחומרת הגאונים, שבשר ששהה ג'י בלא מליחה אפשר לשרותו במים פורשין.

ב. אר"ה - חלק ע"ז דלא מהני עצה זו.

ש"ך - פסק כהאר"ה דלא מהני כן.

כשמולח הבשר פעמיים לאחר ששהה ג'י בלא מליחה, אם המליחה השניה מוציאה כלל דם לאסור הכלי

א. ט"ז - בשם רש"ל כ' על בשר ששהה ג'י בלא מליחה ואח"כ מלחוהו בכלי מנוקב ואח"כ הדיחוהו וחזרו ומלחוהו והניחוהו בכלי שאינו מנוקב ולא שהה בו שיעור כבישה ומצאו בו ציר. שהדין בזה הוא שהכלי השני מותר אף שהוא אינו מנוקב לא אמרי' שהמליחה פלטה דם מהחתיכה ואסרה את הכלי, ומשום שאין המליחה השניה תוציא יותר ממה שהמליחה הראשונה הוציאה ומה שתוציא כבר יצאה במליחה הראשונה.

ב. נקודות הכסף - חלק ע"ז והחמיר לאסור הכלי, די"ל שהמליחה הראשונה מוציאה מעט ושוב במליחה השניה יצא עוד דם.

פת"ש - אף לרש"ל שהקל במליחה השניה שלא תוציא יותר מהמליחה הראשונה, מ"מ אם לאחר שמלח הבשר ששהה ג'י בלא מליחה השהה את הבשר בכלי שני שיעור של מעל"ע, יאסר הבשר משום דכבוש הוא כמבושל ושוב יוציא יותר מהמליחה הראשונה, דדוקא בב' מליחות אמרי' שאין הב' יוציא יותר מהא', אבל ככבישה הוא דבר אחר. אך עכ"פ לגבי הכלים, אם יש להם תקנה בהגעלה יש להגעילן אך בכ"ח שאין להם הגעלה יש להתיר אף בנכבש.

אם אמרי' את חומרת הגאונים לקולא

א. ט"ז - בגוונא שמלח הבשר לאחר ששהה ג'י בלא מליחה יחד עם חתיכות אחרות שלא שהו ג'י, בלא שמלח החתיכות האחרות שהדין בעלמא הוא שהחתיכה שמלח אותה תיאסר משאר החתיכות, וכאן הדין שאותה חתיכה ששהתה תיאסר ומשום שבלעה דם מחברותיה ול"א דכיון ששהתה ונתיכשה תו לא תיבלע דלקולא לא אמרי' את דינא דחומרת הגאונים. וכן אם מלח החתיכה ששהתה ג'י בלא מליחה יחד עם חתיכות אחרות שלא שהו בתוך כלי שאינו מנוקב שכל החתיכות יאסרו דגם בזה לא נימא את דינא דחומרת הגאונים לקולא.

ב. נקודות הכסף - חלק והקל בזה [במקרה הראשון ואולי גם במקרה השני], כיון דעיקרא דינא אינו אלא מחומרת הגאונים והבו עלה דלא להוסיף עלה, ואמרי' בזה כבולעו כך פולטו.

סעיף יג

אם מהני לשרות במים תוך ג'י [כדי להתיר את חומרת הגאונים]

א. אגור ואו"ה - כשמשרים הבשר במים כמו שתי שעות או כשמדיחים היטיב הבשר במים [ולא די בהעברה בעלמא, או"ה] בתוך ג' הימים, מהני זה כדי להתיר את חומרת הגאונים ויכול להשהותו עוד ג' ימים אחרים, מפני שהמים מרכינין אותו ואינו מתקשה, ואם ניקרו הבשר תוך ג'י יש לסמוך בדיעבד על שפיכת מים מועטים עליו, ומ"מ צריך אח"כ הדחה אחרת וזה מעכב אפי' בדיעבד.

ב. מהרא"י ומרדכי - לא מהני היתר זה.

מחבר - כהאגור.

'ואם שרו אותו במים תוך הג' ימים, יכול להשהותו עוד שלשה ימים אחרים פחות חצי שעה'.

להט"ז הוי ממש ח"ש. ולהש"ך אי"ז ממש ח"ש אלא פחות מעט. [ומשום דס"ל לט"ז שהבשר חוזר להיתרו בסוף זמן השריה וכשישרה לאחר ג'י פחות רבע שעה אזי הבשר יחזור להיתרו רק לאחר הג'י שהוא בסוף החצי שעה, והש"ך ס"ל שכבר בתחילת השריה חוזר הבשר להיתרו, ע"פ הפרמ"ג].

כשיש ספק אם הבשר היה ג'י משחיטתו

או"ה - כשיש ספק באיסור זה של חומרת הגאונים אם הבשר שהה ג'י, מתירין אותו.

רמ"א - פסק כהאו"ה שבספק אם שהה הבשר ג'י מתירין אותו [שאינו אלא מחומרת הגאונים, הגר"א].

'(בשר שנמלח וספק אם נמלח תוך ג', מותר).'

האם מותר לעשות עצה זו לכתחילה

ש"ך - הביא מהת"ח שעצה זו של האגור זהו רק בדיעבד, אך מסתימת הרמ"א אזולי' בטר מנהג כל מקום ומקום.

אי בהיתר זה יכול להמתין ג'י שלמים

פת"ש - יש שהחמירו בהיתר זה שאחר שמשרה במים יכול להשהות ג'י פחות ג' שעות אך לא ג'י שלמים, דאמרי' בעלמא אדם טועה בג"ש אך כ' להקל. א. דמ"ש שאדם טועה בג"ש אינו אלא באיסור דאורייתא. ב. שלא נאמר דין זה אלא על שיעור של קביעות הזמן דהיינו שאדם טועה על שעה מסוימת ביום בג"ש, אבל לענין המשכיות הזמן דהיינו שאדם צריך למנות מעתה זמן מסויים אינו טועה.

אי הדחה על העור מהני לכל העוף

פת"ש - הביא מחלוקת הפוסקים כשמדיח את העוף עם עורו, אי מהני לעוף, או שמפסיק העור לעוף ובעי להסיר את העור לפני ההדחה.

אי שרי להדיח כשחל יום הג בשבת ויר"ט

א. מג"א- אם חל יום ג' בשבת, אסור להדיחו אפי' ע"י עכו"ם דחשיב שמתקן את העוף ולא הוי הפסד, כיון שיכול לצלותו.

ב. נו"ב- לא מיבעי באוונות דעיקרן בשביל השומן ובצלי השומן כלה דשרי ע"י עכו"ם, אלא אפי' בבשר בהמה אם אינו ראוי לצלי כ"כ כמו לכישול שרי ע"י עכו"ם, ואם אין עכו"ם שרי גם ע"י עצמו, ובפרט אם בלא"ה צריך לרחוץ ידי.

פת"ש- ביר"ט, לכו"ע שרי בכל ענין ואפי' ע"י עצמו.

סעיף יד

בשר ששהה ג' בלא מליחה ונתערבב עם אחרים כשרים [שלא שהו ג'י] אי חשיב כדשיל"מ וחה"ל

א. תרוה"ד- בשר ששהה ג' בלא מליחה שנאסר והתערבב עם שאר חתיכות שעדיין לא שהו ג'י. הדין הוא דאמר' ביטול ברוב, ולא אמר' דכיון שיכול לצלותו הוי דבר שיש לו מתירין ואפי' באלף לא בטיל, כיון דלצלי מעולם לא נאסר. וכן כשהיתה החתיכה ראויה להתכבד בטילה, כיון דאינה אסורה מחמת עצמה אלא מחמת דם הבלוע בה.

ב. רי"ף- דבר שיכול לצלותו חשיב דבר שיש לו מתירין, ולא בטיל אפי' באלף.

מחבר- פסק כתרוה"ד.

'בשר ששהה שלשה ימים בלא מליחה ונתערבב אותה חתיכה בחתיכות אחרות, בטלה ברוב ומותר לבשל כולן, ואפי' היתה ראויה להתכבד.'

רמ"א- וה"ה בנתבשל בלא מליחה ונתערבב אח"כ באחרות, דלא הוי דינא דחה"ל דלא בטיל אלא בטיל.

'וכן הדין בנתבשל בלא מליחה ונתערבב אח"כ באחרות (או"ה).'

א. ש"ך- משמע מהמחבר דסגי ברוב רגיל של חד בתרי, ולא בעי שישים אע"פ דהוי מין בשאינו מינו שהדין הוא דבעי שישים כדי לבטל טעמו, מ"מ הכא שהוא רק חומרת הגאונים הקילו. וכן יש להקל את מה שנהגו בעלמא להחמיר להשליך חתיכה אחת לאיבוד. אמנם לגבי דינא דהרמ"א שבשר שנתבשל בלא מליחה אסור מדינא, בעי שישים כדי לבטל הטעם ולא סגי ברוב של חד בתרי.

ב. תו"ח- אף בגוונא דהרמ"א בדין של בשר שהתבשל ללא מליחה, סגי ברוב של חד בתרי. [וביאר בזה הנקודה"כ דס"ל דכיון דדם שבישלו אינו אלא מדרבנן א"כ יבש ביבש באיסור מדרבנן סגי ברוב של חד בתרי ולא בעי ס'].

סעיף טו

דין כבוש לענין מליחה

גמרא- 'ורבי עקיבא כיון דמפיק ליה להאי משרת להיתר מלעקר לאיסור, טעם כעיקר היכא דליכא מנדי עיקר, אלא טעם, כגון ששרה ענבים בנימין, מנא ליה בשר בחלב בשר שנתבשל בחלב, והבשר בעיניה, אלא שטעם החלב נבלע בו מנא ליה, יליף מבשר בחלב, לאו טעמא בעלמא הוא ואיסור הכא נמי לא שנא, ורבנן, מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא כל איסורו תימנה הוא, ודבר חידוש שאינו מלוי ציינו בשאר איסורין לא גמרינן חומרא דידיה אשאר איסורין, דכי היכי דשאר חידושין דידיה לא הוו בשאר איסורין האי דטעם כעיקר מנא לא תיגמר מנייה, ומאי חידוש משאר מילי, אילימא דשני דברים המותרים הם, וכשנתערבו נאסרין, מנה שאין כן בשאר דברים דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור, כלאים נמי דוגמתן האי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי אסור, אלא דאי תרו ליה שורכו בחלב כל היום שרי, כלומר מותר לשנותו בתוכו, ואינו עובר עליו אפילו על אכילתו, דלא אסרה תורה אלא דרך ביטול, ואפילו יהיב ציה טעמא, ומינהו, מדרבנן אסור כולי יומא בחלבא שרי בשיל ליה בשולי אסור עובר על ביטולו, ועובר על אכילתו.' [פסחים מד:]

מבואר מזה דבעלמא [חוץ מבב"ח] אמרי' לדינא דכבוש כמבושל, שהרי בגמ' אמרו שחידוש בבב"ח הוא דל"א כבוש כמבושל.

כשהבשר מודח

א. אגור שע"ד ומהרא"י- בשר תפל שלא נמלח מעולם ואפי' שהודח, ששהה לילה ויום מעת לעת במים בדמה, נאסרת החתיכה לפי שהדם חוזר ונבלע בחתיכה, דדמי לכבוש דאמרי' בגמ' בפסחים דכבוש הרי הוא כמבושל ונאסר בכישול [אפי' במליחה], מיהו שריא בצליה.

ב. או"ה- אסור אפי' בצליה. [אפי' אינו מלוכלך, ש"ך]

ג. מהר"ם בשם הרשב"א- מותר אפי' בכישול אם ימלחנה כדין.

כשהבשר מלוכלך בדמים [אינו מודח]

רבינו ירוחם- בשר המלוכלך בדמו שנשרה מעת לעת במים אסור, דדמי לכבוש דאמרינן כבוש הרי הוא כמבושל.

א. מחבר- לפי הט"ז פסק המחבר כהאגור ועימיה שאף אם הבשר מודח נאסר לכישול ושריא לצליה, [ומלוכלך בדמים' הוא לאו דוקא]. והש"ך צידד בתחילה שפסק כהרשב"א שמתיר אף לכישול אחר מליחה ודוקא כשהבשר מלוכלך בדמים אז נאסר, אך בסוף הסיק כהט"ז ותמה היאך התיר לצליה אף כשמלוכלך בדמים. [שהרי הרבינו ירוחם דמיירי במלוכלך לא התיר בצליה].

'בשר המלוכלך בדמים שנשרה במים מעת לעת, יש אוסרים לאכלו כי אם צלי.'

ב. רמ"א- כהאו"ה דאסור אפי' לצליה.

'(ויש אוסרים אפילו לצלי, והכי נהוג).'

כ"ל בכבוש, כשיש במים שישים לבטל הדם אי החתיכה עצמה מותרת [לשי' האוסרות]

מהר"ם - בשר שלא נמלח ונכבש במים מעל"ע שנאסר, אם יש שישים במים נגד החתיכה אזי מותרת אף החתיכה, משום שהדם היוצא בטל במים ומה שנשאר בחתיכה יצא ע"י מליחה. [לאו"ה סגי בשישים נגד הדם היוצא ולהגה' שע"ד צריך שישים נגד כל החתיכה].

א. מחבר ורמ"א - פסקו כן דמהני שישים כנגדו. [ואף דכבושל החתיכה עצמה אסורה אף שיש שישים נגדה לדעת הרמ"א והתיר רק במקום הדחק, מ"מ בכבוש קילא הוא, תו"ח וט"ז].

'בשר המלוכלך בדמים שנשרה במים מעת לעת, יש אוסרים לאכלו כי אם צלי, אלא אם כן יש במים ס' כנגדו'.

ב. מהרש"ל - החתיכה עצמה אסורה אף בדאיכא שישים כנגדה. [וכ' הט"ז משום דס"ל במבושל דהחתיכה נאסרה מעיקר הדין ואפי' במקום הדחק, ולכן הרמ"א שפ' שם שבמקום הדחק מותר והיינו שאינו אסור מעיקר הדין פסק כאן שמותר בכל גווני].

ט"ז - יש להקל כהמחבר.

ש"ך - יש להקל כהמחבר רק ע"י צליה.

מעל"ע רצוף

פת"ש - כל האיסור של כבוש הנ"ל זהו רק כשהבשר נשרה במים כ"ד שעות ברציפות, אבל בהפסק והיינו שהבשר יצא מהמים לזמן מה שוב אין הבשר נאסר מחמת זה, וכ' דלפ"ז בשר הנשרה במי נהר אין בזה דינא דכבוש, משום דקמא קמא אזיל שאין המים של עתה הם המים שלאחר זמן. עוד כ' דלענין דינא דאדם טועה בפחות מג"ש המוזכר לעיל סעיף י"ג, אם לענין כבוש גם נימא הכי דאף בכ"ד שעות פחות ג"ש כבר יאסר הבשר, תליא זה בב' הסברות האמורות שם דהכא הוי איסור דאורייתא, אך לפי הסברא השניה שם ה"ה הכא דל"א כן.

סעיף טז

הכלי שבו מולחים הבשר צריך שיהא מנוקב

גמרא - 'אמר שמואל, אין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב'. [חולין קיג.]

רא"ש - ה"ה כל כלי שכששופכים עליו מים יוצאים הם לחוץ שמותר למלוח עליהם, ולכן למלוח על דף פשוט כשהחלק ברהיטיני שרי, משום שהמים יוצאים ממנו, אך כשלא החלק לא. [וכן למלוח על קערה כפוייה מותר באופן שאין בו גומא, סמ"ג].

הגהות אושר"י- אף בכלי מנוקב יש ליתן קש וקיסמין בשולי הכלי כדי שלא יגע הציר בבשר ושלא יסתום הבשר נקיבות הכלי ויהפכנו לכלי שאינו מנוקב. והוסיף הדרכ"מ, דכמ"כ יש לזוהר שיפסיק קיסמין בין הכלי לקרקע, שיכול להיות שהקרקע נחשב לכלי שאינו מנוקב ואז יש להפסיק הכלי מן הקרקע. אך כ"ז לכתחילה, אך בדיעבד אי"ז מעכב.

מחבר- בהגמרא וכהרא"ש.

'אין מולחין אלא בכלי מנוקב או על גבי קשין וקסמין או במקום מדרון, בענין שאם ישפך שם מים יצאו מיד'.

רמ"א- כהגהות אושר"י, דלכתחילה ישים קיסמין או קש להפסיק בין הכלי לקרקע וכנ"ל.

ודף חלק ברהטני, שמים זבין ממנו, אין צריך להניחו במדרון. אבל אם אינו חלק ברהטני, צריך להניחו במדרון שיצאו המים ממנו (שערים ש"ו ובכ"י בשם ת"ה סימן קע"ב). ואפילו בכלי מנוקב יזהר לכתחלה שיהיו הנקבים פתוחים. (בארוך כלל ג). ולכן לא יעמידו על גבי קרקע, כי הוא ככלי שאינו מנוקב (ע"ל ס"ס ע). וכן מחמירין קצת לשום תוך הכלי מנוקב קש או קסמין, כי הבשר יסתום הנקבים (הגהות אושר"י פכ"ה ובארוך כלל א'), בדיעבד אין לחוש לכל זה'.

||| [הך בדיעבד קאי רק על נתינת הקיסמין אבל על הא דבעי שישפך המים הוא לעיכובא אף בדיעבד].

הנחת הבשר לאחר מליחתו בכלי שאינו מנוקב

ר"ן- דייק מדברי שמואל שאמר 'אין מניחין', דאפי' להניח הבשר לאחר מליחתו שאסור בכלי שאינו מנוקב, לפי שהדם מתכנס תחתיו ובולע הבשר, ול"א דאידי דטריד לא בלע כיון שמונח בכלי שאינו מנוקב. אך כ"ז כשיצא כבר כל הדם ואף שלא יצא הציר, אבל קודם לכן שעוד לא יצא כל הדם אמרי' שהמליחה תוציא את כל הדם אף כשהונח בכלי שאינו מנוקב. [וכנראה דביאור דבריו הוא דס"ל כהשי' להלן סעי' י"ח דהזמן שנאסר הבשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב הוא כשיעור מליחה והיינו כשי' הר"י אלברצלוני, וס"ל דכשהונח באמצע הזמן הזה בכלי שאינו מנוקב אינו נאסר, לפי שהמליחה שאח"כ תוציא ממנו את מה שבלע].

בדיעבד כשמלח בכלי שאינו מנוקב- הדין ברותח ובצונן

גמרא- 'אמר רב נחמן אמר שמואל, סכין ששחט בה אסור אידי דצית השחיטה רותח צולע הסכין מן הדם ואסור לחתוך בה רותח נפשי שחור ופולג צו לחתוך בה רותח. צונן ואם חתך בה לוק, אמרי לה בעיא הדחה הכוה לוק ואמרי לה לא בעיא הדחה. אמר רב יהודה אמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח לפי שנבלע בה הדם ונתן טעם ראשון הוי כאסור גמור, ושמואל לטעמיה, דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח, וכבוש הרי הוא כמבושל. כי אתא רבין אמר רבי יוחנן, מליח אינו כרותח, וכבוש אינו כמבושל, אמר אביי הא דרבין דאמר רבי יוחנן מיקל ליתא ליתא, דההיא פינכא דההיא פינכא גרסין - קערה של חרס שאין לה תקנה צהגטלה דהוה בי ר' אמי דמלח ביה בשרא ותבריה, מכדי רבי אמי תלמיד דרבי יוחנן הוה אצוי נסיק ליה למילתיה, מאי טעמא תבריה לאו משום דשמיעא ליה מיניה דרבי יוחנן דאמר מליח הרי הוא כרותח'. [חילין קיא:]

||| מבואר מהגמ': דהסכין ששחט בה בלעה היא דם בעת השחיטה, ולכן ברותח אסור להשתמש. ובצונן היא פלוגתא דאמוראי, ובקערה [עכ"פ בכלי שאינו מנוקב, וראה להלן סי"ז פלוגתא בזה] שמלח בה

בשר ג'כ נאסרה ואין לאכול בה רותח.

א. רשב"א וטור - אף דקי"ל בסכין ששחט בה לענין צונן כמ"ד דבעי הדחה, מ"מ בקערה לא בעי הדחה לכו"ע, דשאני סכין דאיכא דוחקא דסכינא אך בכלי דליכא דוחקא שרי, וראיה לזה הוא מדאיפליגו גבי סכין דוקא, משמע דבכלי לכו"ע שרי להשתמש בצונן, והיינו דס"ל ד'אין מליחה לכלים' היינו שאין בכח המלח להחשיב את הכלי שמלחו עליו כדין רותח, אלא נחשב הכלי לצונן והדין בצונן הוא דלא בעי הדחה, אך עכ"פ קינוח יפה בעי כדי להוריד את ממשות האיסור. כ"ז מעיקר הדין, אך צידד הרשב"א דמשום גזירה שמא ישתמש בחמין האסור מדינא יש להדיחו גם לצונן, ולכך בההיא פינכא איתבר לה רב אמי, א"נ דשם מיירי בכלי חרס דבליעתן מרובה ופולטים אף לצונן. [וראה להלן מהגרע"א שהביא עוד ש' דאף אם נאמר שלכלי יש דין של צונן אפ"ה בעי הדחה לצונן מעיקר הדין].

ב. רמב"ן וראב"ד - דין הכלי הוא כסכין, וכיון דקי"ל בסכין דבעי הדחה, כמ"כ גם בכלי בעי הדחה אף לצונן, אך לאחר הדחה שרי להשתמש בהו צונן, והיינו דס"ל דכל שלא הדיח חשיב ליה לכלי כרותח מחמת המלח שבכוחו להחשיב הכלי לרותח, והדין ברותח דלהשתמש בהו צונן בעי הדחה מן הדין.

ג. איכא מ"ד - דין הכלי יותר חמור מסכין ואף הדחה לא תיהני, דדוקא בסכין אחר שמדיחו שרי לאישתמושי בצונן כיון שנעשה רותח ע"י השחיטה וממילא אחר ההדחה כבר אין הוא רותח, אך בכלי שמלחו בו גם אחר הדחתו עדיין מליחתו עליו וחשיב עדיין כרותח. ולכך אם נשתמש אפי' בצונן בעי כדי קליפה כדין צונן לתוך רותח.

מחבר - הביא כסתם את ש' הרשב"א. וכי"א שאסור אפי' בצונן בלא הדחה.

'ואם מלח בכלי שאינו מנוקב, אסור להשתמש באותו כלי בדבר רותח. וי"א שאפי' בצונן אסור להשתמש בו בלא הדחה, ואם נשתמש בו בלא הדחה, ידיח מה שנשתמש בו'.

בש"י הי"א נחלקו הט"ז והגרע"א. להט"ז היינו כהראב"ד דחשיב לכלי כרותח. ולהגרע"א כהרשב"א [א] דחשיב לכלי צונן וס"ל דאף לכלי צונן בעי הדחה מעיקר הדין. [וראיתו הוא מהא שהביא הרמ"א ע"ז את דינו של הגה"ש ע"ד דמהני למלוח שוב על אותו כלי משום שאין מליחה לכלים להפליט, וע"כ כהרשב"א דהכלי הוא צונן ולא כהראב"ד דהכלי הוא רותח, דלהראב"ד מה שיכול הוא למלוח על אותו כלי פעם נוספת אי"ז מחמת דאין מליחה לכלים, אלא מחמת סברא דאידי דטריד לא בלע].

ש"ך - הביא מהת"ח שפסק דרק בכ"ח בעי הדחה, אך בשאר כלים לא בעי הדחה [כהרשב"א].

לש' דחשיב הכלי לצונן, הדין אם נשתמש בו בדבר רותח ביבש ולח

רשב"א - לפי סברת האומרים שכלי שמלחו עליו בשר חשיב כצונן משום דאין מליחה לכלים, א"כ אף אם ישתמשו בו ברותח ובלח לא נאסר יותר מקליפה, דכך קי"ל שאם הניח רותח מעל צונן דתתאה גבר ויש על הכל דין צונן, מיהו בעי כדי קליפה כמו בכל תתאה גבר. אך בלח גמור כרוטב, יש לאסור ולהצריך ס' כנגד קליפת הכלי. ולפי דעת האומרים שדין הכלי שמלחו עליו יש לו דין רותח, א"כ בלח גמור כולו אסור כדין כל לח לתוך רותח, אך לגבי דבר יבש והכלי נגוב סגי בכדי קליפה שכך הדין בעלמא בדבר יבש לתוך כלי רותח נגוב.

רמ"א - כדברי הרשב"א.

'ואם נשתמש בו, בעי קליפה אם הוא דבר יבש (רשב"א), ואם הוא דבר לח, בעינן ששים נגד קליפה מן הקערה. (ב"י בשם י"א).'

ש"ך- ישנם ב' אפשרויות בהבנת הרמ"א. א. דמיירי שהכלי הוא חם. שאז הדין בעלמא הוא כך [כלומר בכלי שבלע איסור מצונן שעתה הוא חם לענין אם השתמשו בו בדבר רותח]: בדבר יבש לגמרי ללא לחלוחית כלל סגי בכדי קליפה במקום שנגע האוכל בכלי, ואם הוא דבר יבש עם לחלוחית אזי בעי כדי נטילה, ובדבר לח כרוטב כולו נאסר [כדי מה שנאסר בכלי]. ואם נבאר את דברי הרמ"א כאן דמיירי שהכלי הוא חם, א"כ מש"כ שאם הדבר יבש בעי קליפה, ע"כ דמיירי שהוא יבש לגמרי בלא לחלוחית כלל, ומש"כ ד'אם הוא דבר לח בעי ס' נגד קליפה מן הקערה' היינו שכל קליפת הכלי נאסרה, ולכך כל הדבר לח נאסר כנגד קליפת הכלי שזוהו האיסור. ב. דמיירי שהכלי הוא צונן. שאז הדין בעלמא הוא כך: אם הדבר הוא יבש ואף אם יש בו לחלוחית, סגי בכדי קליפה, ואם הדבר הוא לח כרוטב, אזי בעי כדי קליפה מן האוכל כנגד מקום האיסור והיינו במקום שנגע האיסור. ואם נבאר את דברי הרמ"א כאן בכה"ג שהכלי הוא צונן, א"כ מש"כ שאם הדבר יבש, היינו אפי' אם יש בו לחלוחית, ומש"כ דבדבר לח בעי כדי קליפה מן הקערה, היינו כדי קליפה מן האוכל במקום שנגע בכלי, [והיינו דבר יבש בעי כדי קליפה רק במקום שנגע ובדבר לח בעי בכל האוכל כדי קליפה]. וכ' הש"ך דלאפשרות הא' ישנם כמה דיחוקים, דמשמע דדבר יבש היינו אף אם יש בו לחלוחית, וכן דדוחק להעמיד שהכלי הוא בדוקא חם, ועוד דבתו"ח כ' להדיא שהכלי הוא צונן. ולכך ע"כ דמיירי שהכלי הוא צונן כאפשרות ב', אך א"כ קשה דהא דבר שנאסר בכדי קליפה ואין ניכר הקליפה אינו נאסר, וא"כ בדבר לח כרוטב שאינו ניכר לא יאסר כדי קליפה, ובשלמא אי נימא כאפשרות א' שהאיסור הוא כדי קליפת הכלי שהוא ניכר, לכך האוכל יאסר מזה ובעי ס' נגדו, אך לאפשרות הב' שהכדי קליפה הוא באוכל, א"כ אי"ז ניכר ולא יאסר, וכ' ליישב בדוחק דכיון דבלא"ה ישנם שיטות דס"ל שהכלי הוא רותח, לכך לא נקל את הדין שדבר שנאסר בכדי קליפה ואינו ניכר שלא יאסר.

אי שרי לחזור ולמלוח בשר אחר על אותו כלי שמלחו בו כבר

הגה' שע"ד- כלי שאינו מנוקב שמלחו בו, שרי לחזור ולמלוח בו אם ניקבו, משום שאין מליחה לכלים להפליט מה שבתוכו ע"י מליחה. [כבר נתבאר לעיל מהגרע"א דזהו דוקא לש"י דס"ל שיש לכלי דין צונן, אבל אי נימא כהראב"ד שיש לכלי דין רותח, א"כ הסיבה שאפשר לשוב ולמלוח בו שוב הוא משום שאף אם הכלי יוציא דם, מ"מ הבשר האחר לא יבלע דאידי דטריד למיפלט לא בלע].

רמ"א- כהגה' שע"ד.

'אבל מותר לחזור ולמלוח בה בשר לאחר שניקבו, או אפילו בלא נקיבה אם הבשר שהה כבר במליחתו והודח (ב"י בשם הגהת ש"ד וארוך).'

סעיף יז

מליחה בכלי מנוקב - אם הכלי נאסר

גמרא- 'אמר רב יהודה אמר שמואל, קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח לפי שנלע צה הדס ונתן טעם ראשון הוי כאיסור גמור. ושמואל לטעמיה, דאמר שמואל, מליח הרי הוא כרותח, וכבוש הרי הוא כמבושל.' [חילין קיא:]

א. רא"ש- דברי שמואל מיירי על קערה שאינה מנוקבת, אבל בקערה מנוקבת אין הקערה נאסרת, דאל"ה היאך מולחים בכלי ושוב מולחים באותו כלי, אלא ע"כ דבכלי מנוקב אין הכלי נאסר, והיינו טעמא דמא מישריק שריק, והיינו שהדם לא נכנס כלל בכלי ונשפך החוצה.

ב. ר"ן ראב"ד ורמב"ן- דברי הגמ' מיירי אף בכלי מנוקב, דמשמע דאיירי בסתמא שמולח כדין ואפ"ה שרי למלוח שוב באותו כלי, ומשום דטרוד החתיכה מפליטת צירו לא בלע מהכלי, אך עכ"פ הכלי נאסר.

ג. רבינו פריץ- כלי עץ אין הוא נאסר, אך בכלי חרס הוא יאסר, דבליעתו מרובה ובולע אף בצונן.

א. מחבר- הביא את הרא"ש בסתמא, ואת הר"ן כ"א.

'אבל אם הוא מנוקב, מותר לאכול בו אפילו רותח. ויש אוסרין ברותח.'

ב. רמ"א-לכתחילה כהר"ן, ובדיעבד מותר כהרא"ש.

'(ויש ליהזר לכתחלה, ובדיעבד מותר). (ארוך כלל ג).'

ג. מהרש"ל וב"ח- כרבינו פריץ דדוקא בכלי חרס אסור ואפי' בדיעבד, אך בשאר כלים שרי אף לכתחילה.

ד. ש"ך- כהרבינו פריץ דבכלי חרס אסור אפי' בדיעבד, אך בשאר כלים מיהא לכתחילה אסור ובדיעבד מותר.

סעיף יח

כשמולח בכלי שאינו מנוקב - דין הבשר

גמרא - 'אמר רב נחמן, דגים ועופות לאו דווקא עופות דכל שכן בשר אחר לפי שהוא קשה מנשר עופות שמלחן זה עם זה אסורין [הדגים לבד] שהם יולא מן הכשר ויבטל בדגים, היכי דמי, אי בכלי שאינו מנוקב, אפי' עופות ועופות נמי אסירי כדאמרין לקמן (דף קיג) אין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב לפי שהם היואל נשאר בכלי ויבטל בנשר'. [חולין קיב:]

רא"ש בשם הר"י אלברצלוני - בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב, נאסר הבשר מחמת הדם שבו, מדין כבוש הרי הוא כמבושל, ואסור הוא אף לצלי, שבשר שהתבשל בדמו בלא מליחה אסור הוא אף בצליה. וכן דלא יהני לזה מליחה ולא צריך מעל"ע כבעלמא משום כח המלח.

אם מה שחויץ לציר ג'כ נאסר

א. סמ"ק - מדימוי הגמ' לדגים ועופות, מבואר דמליחה בכלי שא"מ אוסר את כל החתיכה אף מה שלמעלה מן הציר כמו בדגים, והטעם דכשמלח החתיכה הדם פירש ממקום למקום בתוך החתיכה, וכל עוד שלא מלח בכלי שאינו מנוקב הדם לא יצא. ולכן שונה זה מחתיכה שכבר נמלחה כדין, ונפלה לציר עם דם שאינה אסורה אלא מה שבתוך הציר, דשם כל הדם כבר יצא ואין הדם שבציר עולה יותר מהציר.

ב. רא"ש - אין מה שחויץ לציר נאסר, כיון שאין מה שימנע מאותו חלק להוציא דמה, ומי הוא הנביא לומר שפירש ממקום למקום ולא יצא, והדין הוא כמו חתיכה שכבר נמלחה כדין שנפלה לציר, שאינה אסורה יותר ממה שבתוך הציר, וראיה מהגמ' ליתא. דגם בדגים י"ל כן שאינו אסור אלא מה שבתוך הציר. ואפי' יש שומן בתוך הציר, לא אמרי' שמפעפע למעלה לאסור כל החתיכה כדאסרי' בנבלה, משום דשומן לא מפעפע דם ומה שמפעפע הוא השומן המותר.

שיעור זמן שהיה שכבר יאסר הבשר בכלי שא"מ

א. ר"ת - מיד, אפי' לא שהתה החתיכה שיעור מליחה. דכח המלח שיש על הבשר כבר חשוב הוא כמבושל באופן שיבליע את הדם לתוך הבשר.

ב. ר"י אלברצלוני - כדי שיעור מליחה.

ג. רא"ש - כשיעור משיתנו מים על גבי האור וירתח אז נחשב כמבושל וכל מה שבתוכו אסור, ובפחות מזה נחשב המליחה רק כרותח ויאסור רק כדי קליפה.

כמות המלח שיחשב כרותח לאסור הבשר

א. רשב"א [א] - אם נמלח במלח כל כך שפוגם את הבשר מלאכלו עמו, הרי זה כרותח. [ואף לכשיוודח הבשר כן יהיה ראוי לאכילה.]

ב. רשב"א [ב] - שאינו אסור אלא אם כן נמלח הרבה כבשר שמולחין להצניע ולהוליכו בדרך מרחוק, שהוא נמלח עד שאינו נאכל מחמת מלחו אף לכשיוודח מן המלח.

ג. או"ה- אפי' אינו נמלח אלא לצלי, נחשב לרותח ונאסר הבשר.

מחבר- פסק כהרא"ש בכל הדינים.

'בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב ושהה בו כשיעור שיתנו מים על האש ויתחילו להרתית, כל מה שממנו בציר אסור לאכלו אפילו צלי, וחלק החתיכה שחוץ לציר אין אסור ממנו אלא כדי קליפה, ואפילו אם יש בה שומן.'

והוסיף הש"ך שלענין שיעור המליחה, דעת השו"ע בזה הוא שיהא באופן שאין הבשר נאכל מחמת המלח. [רשב"א א']

רמ"א- פסק כהסמ"ק שכל החתיכה אסורה גם מה שחוץ לציר, וכן פסק כאו"ה דכמות המלח שאוסרת הוא כדרך שמולחין לצלי, וכן פסק את ר"ת דשיעור זמן השהיה הוא מיד ואפי' נמלח מעט כדרך שמולחין לצלי.

'ויש אוסרין כל החתיכה, אפילו מה שחוץ לציר. (טור ומרדכי בשם מהר"ף). ואפילו לא נמלח רק מעט, כדרך שמולחין לצלי, ואפילו לא שהה שיעור מליחה רק מעט, עד שנראה ציר בכלי (מרדכי פכ"ה בשם ראבי"ה והגהת ש"ד וארוך כלל י'). וכן נוהגין, ואין לשנות.'

להסמ"ק שכל החתיכה אסורה, הדין בשאר חתיכות הנמלחים עליה

או"ה- אף אם נאמר דכל החתיכה אסורה אף מה שחוץ לציר, מ"מ זהו דוקא באותה החתיכה שבתוך הציר, אבל שאר החתיכות שעליה הנמלחים עמה מותרות.

רמ"א- כהאו"ה.

'ומכל מקום אינו אסור רק אותה חתיכה המונחת למטה בכלי ונוגעת בציר, אבל שאר חתיכות שעליה הנמלחים עמה, מותרות. (שם בארוך ובכל בו) והכי נהוג.'

ש"ך- בש"י הרמ"א שאוסר אפי' כשהבשר שהה בכלי שא"מ זמן מועט, זהו אפי' אם תחילת המליחה היתה בכלי מנוקב ואח"כ הושם בכלי שא"מ לפני שנגמר שיעור זמן מליחתו, אך אם כבר עבר שיעור מליחתו ואח"כ הושם בכלי שא"מ או אפי' אם יש צד כזה שרי [מה שחוץ לציר]. ובספר חמודי דניאל כ' דבכה"ג שנפל אחר תחילת מליחתו, יאסר אף אם אין ציר בכלי. [וראה לעיל סעי' ט"ז מש"כ בדברי הר"ן לענין הנחת הבשר לאחר מליחתו בכלי שא"מ].

ט"ז בשם מהרש"ל- אם נתערבב אותה חתיכה שלא היתה שקועה כולה בציר [שלהרא"ש מה שחוץ לציר שרי ולהסמ"ק אסור] אף שפ' כרמ"א להחמיר, מ"מ אם זה התערבב עם אחרים, סגי ברוב רגיל המהני מן התורה שהוא חד בתרי ולא בעי לשישים כנגד כל החתיכה, כיון דבכה"ג יש לסמוך על הרא"ש דבלא"ה שרי. [והיינו דאיכא ס' נגד מה שבתוך הציר]. והוסיף הט"ז 'ומעשה בא בעירנו שהניחה אשה אווז שנמלח והודח על אווז שלא נמלח ומלחה האווז העליונה והיה זב ציר ממנה ונשרה קצת מן התחתונה בתוך אותו ציר בכלי שאינו מנוקב, נ"ל שכחזו יש לסמוך על הרא"ש ורשב"א ולא לאסור רק מה שמונח בציר ולא הוא אווז התחתון כנמלח בכלי שאינו מנוקב, דהא אין כאן מליחה כלל רק ה"ל דין

כבוש בציר שנזכר ר"ס ק"ה ושם הביא רמ"א יש מקילין מה שחויץ לציר. [הנקודה כ' כ' דבכה"ג גם מה שכתוך הציר מותר, וצריך לגרוס בדברי הט"ז שנמלחה ולא שהודחה].

סעיף יט

לאחר שמלחו כדין, כשרוצה לבשלו אם צריך לחלוט הבשר

א. רמב"ם- אין המליחה מוציאה את כל הדם מהחתיכה אלא רק את מה שסביבותיה אך לא את מה שבעמקיה, ולכן אם בא לאוכלו בלא בישול שרי, שזהו דם האיברים שלא פירש דשרי. אך אם בא לבשלו שאז יש לחוש שהדם שבתוכו יזוז, יש ליתנו במים רותחים כדי לחלוט את הבשר ולצמותו שלא יזוז הדם.

ב. רוב הראשונים- חלקו ע"ז, וס"ל שהמלח מוציא את כל הדם, ומה שנשאר אי"ז כי אם מוהל בעלמא.

מחבר- פסק כסתמא את רוב הראשונים, והביא כיש מי שהצריך ליתנו במים רותחים.

'אחר שנמלח הבשר והודח, מותר ליתנו אפילו במים שאינם רותחין. ויש מי שמצריך ליתנו במים רותחין.'

[להכי הביא המחבר סברא זו דהיכא דאפשר יש לחוש לעשות כן, ש"ך]

רמ"א- כרוב הראשונים ואין צורך להחמיר.

'(והמנהג כסברא ראשונה, וכן עיקר) (ב"י ודעת עצמו).'

סעיף כ

'מעשה דרש"י'

בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ונתנהו אח"כ לכלי בלא הדחה ונתמלא הכלי מהציר

א. רש"י- בשר שנמלח ושהה כדי מליחה כדינו בכלי מנוקב, ונתנהו אח"כ לכלי שאינו מנוקב בלא

הדחה ונתמלא הכלי מהציר הבשר מותר.

טעם א. [תוס' וריב"א]- שאין יותר דם שיכול לאסור שכל הדם נבלע הוא במלח ומה שרואים אדום אי"ז כי אם מוהל בעלמא. [וההדחה הוא בשביל הדם הבלוע במלח אך עכ"פ המלח עצמו לא יבליע בבשר שהרי יבש הוא, ט"ז]. ולפ"ז אם הכלי חולב בן יומו צריך ס' נגד כל הכלי, דכל ההיתר לרש"י הוא שאין כאן דם שיאסור, אבל באופן זה שהכלי הוא חולב אז המלח יאסור מחמת בשר וחלב, וכ"כ הסמ"ק.

טעם ב. [רא"ש וסמ"ג]- שאף אם יש דם ממש אין כבר כח במלח להחשיב את הציר כרותח שיכניס את הדם לבשר. ולפ"ז אף בשאר איסורים כגון שיושם בכלי חולבת שלא תיאסר, משום שאין המלח נחשב לרותח באופן שיאסרו. [וצידד הט"ז שזהו משום שפעל המלח את פעולתו [שמלח הבשר בו] ולכן פסק כוחו, אך במלח חדש שישים עליו שוב יאסר הבשר].

טעם ג. [ב"ח]- שבאמת יש דם האוסר וגם יש כח במלח להבליע, ורק משום שהמוהל עצמו הוא היתר לכן מבטל הוא את כח המלח, ולפ"ז באופן שאין מוהל באמת יהא הבשר אסור. [וכנ"ל בסעי' ח']

הנ"מ בין הטעמים: א. כשהונח הבשר שנמלח שיעור מליחה והושם בכלי חולבת, דלטעמא שהדם התייבש א"כ בכלי חולב דליכא למימר הכי א"כ יאסר הבשר, ולטעמא שכח המלח נחלש א"כ כמ"כ בכלי חולב יש להתיר שאין כח במלח להבליע האיסור. וה"ה דנ"מ כשהונח בכלי עם עוף טרף, דלטעמא שפסק כח המלח שרי ולטעמא שיבש הדם אסור. ב. אם חתך בסכין את הבשר אחר שיעור מליחה, דלב' הטעמים הראשונים א"צ אלא הדחה כיון שאין כאן אלא צונן או משום שאין כח במלח או משום שיבש הדם, אך לטעם הב"ח שהציר מבטל לכח המלח א"כ בכה"ג שאין ציר יאסור הסכין מכח המלח.

הגה' אושר"י- מטעם זה שעשה רש"י יש להתיר בשר הנופל לתוך ציר היוצא מן הבשר אחר ששהה כדי מליחה שהדם נדבק במלח ואין לו כח ליכנס בבשר.

ב. תוס' ושע"ד- מעיקר הדין מותר כרש"י, אך המנהג לאסור שכבר נהגו העם איסור.

ג. הגה' שע"ד- אסור מעיקר הדין ואפי' בדיעבד, ואוסר רק כדי קליפה. [ונאסר מיד אפי' לא שהה בכלי, ש"ך]

ד. או"ה- אסור אפי' בדיעבד, ואסור כל מה שבתוך הציר, וחוצה לו כדי קליפה. [והוסיף דכ"ז שמצא הציר למטה בכלי אבל אם מצא ציר בגומות שבבשר שרי].

בטעם האוסרים: בפשטות ס"ל שבכח הדם וכן בכח המלח עוד לאסור אף לאחר שיעור מליחה, אך בש"ך (בסוף הסעיף) כ' שטעמם הוא דס"ל שהציר עצמו הוא דם שאוסר. [וכ' החו"ד (ס"ס ע')] דלפ"ז מה שמוציא את הציר אינו המלח שהרי המלח סיים את כוחו בשיעור המליחה, ולכך צ"ל דס"ל שההדחה שלאחר המליחה היא הסותמת את נקבי פליטת הציר ובזה מסתיים הוצאת הדם והציר מהבשר.]

א. מחבר- הביא את רש"י [א] כסתם, ואת התוס' [ב] כיש מי שאוסר, וסיים דיש לחוש לכתחילה. וכן הביא לדינו של הגה' אושר"י.

'בשר שנמלח, ושהה כדי מליחה, ונתנוהו אחר כך בכלי בלא הדחה ונתמלא מציר, מותר. ולפי זה בשר שנפל לתוך ציר היוצא מהבשר אחר ששהה כדי מליחה, מותר. ויש מי שאוסר בזה ובזה, ויש לחוש לו לכתחלה.'

[בטעם הדבר, להש"ך הוא כהב"ח שהציר מבטל את כח המלח ולהט"ז הוא או כהרא"ש שכח המלח נחלש או כהתוס' שיבש הדם.]

ב. רמ"א- כהגה' שע"ד [ג], שאסור אפי' בדיעבד, אך עכ"פ אסור רק כדי קליפה והתיר במקום הפ"מ וצורך מצוה. [כדלהלן]

'ויש אוסרין (תוספות ורא"ש וכמה מן האחרונים), אפילו בדיעבד, כדי קליפה: (הגה שע"ד ובשערים, ומהרי"ב ומהר"ש וב"י וארוך), והכי נהוג. ודוקא מה שמונח בתוך הציר, אבל מה שחוץ לציר, שרי. והכלי שנפל בו אותו הציר, אסור.'

[כמו שהבשר אסור כמ"כ נאסר הכלי].

ג. מהרש"ל- כהאו"ה [ד], שאסור אפי' בדיעבד ואסור כל מה שבתוך הציר וחוצה לו כדי קליפה. [אך עכ"פ יש להקל בנתערב אפי' חד בתרי לסמוך בזה על רש"י]

לשי' רש"י, כשהבשר הונח עם צירו בכלי האסור בשאר איסורים [נ"מ א']

א. תרוה"ד- מלח אווז ונמצא טרפה ואחר ששהה שיעור מליחה נתנו עם בשר כשר, באין הפסד מרובה יש להחמיר אך במקום שהוא צורך סעודת מצוה וגם יש הפסד מרובה י"ל כיון שכבר שהה שיעור מליחה לא ימחשיב עוד רותח שכבר פסק כח המלח, והיינו ע"פ היתרו של רש"י בבשר שנמלח כדין ולא הודח והושרה בתוך צירו דשרי. [וביאר הט"ז דס"ל לתרוה"ד דטעמא דרש"י הוא כהרא"ש וסמ"ג שפסק כח המלח, וא"כ ה"ה נמי בשאר איסורים אמרי' כן שהמלח לא יבליע האיסור לבשר, ולכן הקל בזה בדיעבד, אך עכ"פ כיון דאיכא ראשונים שחלקו על עיקר דינא דרש"י הצריך שיהיה בהפ"מ וצורך מצוה.]

הגה' שע"ד- אפי' להיתרו של רש"י בבשר שנמלח כדין ולא הודח והושרה בצירו, מ"מ אם הושרה בכלי חולבת בזה גם לרש"י הבשר יאסר, משום דטעמא דרש"י הוא שאין הדם בעין שיוכל להיבלע לבשר ע"י המלח שכבר נתיבש הוא אבל המלח בכוחו הוא כן להבליע לבשר ולכן בשאר איסורים כגון בכלי חולבת שפיר המלח יבליע את החלב הבלוע בכלי לתוך הבשר. והיינו ממש דינו של התרוה"ד לענין אם מלח אווז ונמצא טרפה [ומהרמ"א בסמוך מבואר שאפ"ה יש להקל בהפ"מ וצורך מצוה]. (ע"פ הט"ז)

ב. ב"ח- חלק על התרוה"ד ואסר בכל גווני, כיון דאף לפי רש"י שהתיר בבשר שלא הודח הנשרה בציר של עצמו, מ"מ בנידון של התרוה"ד הבשר יאסר, משום דהציר עצמו אסור וחשיב כרותח ויש בכוחו להבליע את עצמו לתוך הבשר, בשונה ממעשה דרש"י דשם הציר עצמו אינו אסור והנידון הוא רק לגבי הדם שבמלח.

רמ"א- כהתרוה"ד וכהגה' שע"ד. וכיון שהתרוה"ד התירו בהפ"מ וצורך מצוה, כמ"כ בדינו של הגה' שע"ד הדין כן.

וְכֵן אִם הִיא הַכְּלִי חוֹלֶבֶת וַיֵּשׁ בּוֹ לְכַלּוֹךְ, אִסּוּר הַבֶּשֶׂר, דֹּאף לְאַחַר שִׁיעוּר מְלִיחָתוֹ נִחְשָׁב כְּרוֹתַח (הגה ש"ד ות"ה סימן קנ"ט). אַבְל אִם הוּא הַפֶּסֶד מְרוּבָה וְאִית בֵּיה גַּם כֵּן צוּרֵךְ סְעוּדַת מִצְוָה, יֵשׁ לְהַקֵּל וְלֹאמַר דֹּאחַר שֶׁשָּׂאָה שִׁיעוּר מְלִיחָה לֹא מִחֲשָׁב צִירוֹ כְּרוֹתַח (ד"ע ועיין לְקַמֵּן סִימָן צ"א).

[לגבי כלי חולבת בלי לכלוך והוא בן יומו יש בזה מחלוקת הפוסקים בסי' ק"ה אם יש כח למלח להבליע ולהפליט האיסור לכלי וממנו, ובשיטת הרמ"א נחלקו בזה הט"ז והש"ך, להט"ז- ה"ה נמי בכלי חלבי נקי ב"י שהמלח מפליט את טעמו ומבליע לדבר הנוגע בו. ולהש"ך- דוקא בכלי חולבת המלוכלך אך בנקי וב"י אין המלח בכוחו להפליט הטעם ולהבליע דאין מליחה לכלים].

ש"ך- בדין זה שהכלי חולבת מלוכלכת הדין הוא שכל הבשר נאסר אי ליכא ס' נגד הלכלוך. [ואף דלענין דם פסק שהציר אוסר רק כדי קליפה, צ"ל דס"ל דעיקר הדין הוא כרש"י שהתירו ורק חשש לש"י האוסרים, ולכך החמיר רק בכדי קליפה אבל בכלי חולב ש"ל שאף רש"י יודה לאסור אי נימא דטעמא דרש"י הוא משום שהדם התייבש, לכך החמיר לאסור את כולו].

לש"י האוסרים ב'מעשה דרש"י, הדין אי בעי להדיחו מיד

מחבר-

וְלִפִּי דְבָרָיו, [לש"י האוסרים] אָף עַל פִּי שֶׁשָּׂאָה הַבֶּשֶׂר בְּמִלַּח כְּשִׁיעוּר, אִסּוּר לֵאכּוֹל מִמֶּנּוּ עַד שִׁידִיחֵנוּ יִפָּה יִפָּה'.

ביאור דבריו: א. אף דלרש"י נמי יש להדיח הבשר שזוהו דינא דגמ' והיינו משום הדם שבמלח שהוא בעין, מ"מ כוונת המחבר הוא שלא ישימנו לתוך כלי לפני ההדחה כדי שלא יאסר הכלי, [ט"ז]. ב. לש"י רש"י יש להדיחו אף לאחר פליטת צירו, אך לש"י האוסרים בעי להדיחו לפני פליטת הציר, שאל"כ יאסר הבשר וכמבואר שי' זו להלן סי' ע' ס"ה, [ש"ך]. ג. לרש"י שטעם ההדחה הוא משום הדם שבלוע במלח, א"כ סגי בהסרת השכבה העליונה של הבשר ואף בלא הדחה, אך לש"י האוסרות דחיישי' שהמלח יבליע את הדם לתוך הבשר א"כ חייבים דוקא הדחה, [ש"ך].

כנ"ל, הדין לענין הסכין שחתכו בו [נ"מ ב']

א. רבינו יונה- בשר לאחר שנמלח אף ע"פ ששהה במלח כשיעור הראוי לשהות, אסור לאכול ממנו עד שידחנו יפה יפה, ואסור לחתוך ממנו בסכין עד שידח הבשר יפה, ואם חתכו בסכין צריך להגעיל הסכין ברותחין על גבי האש, לפי שהמליח הרי הוא כרותח. המנהג הכשר כשרוצים לקיים הבשר המליח ב' ימים או ג' או יותר, מדיחין אותו יפה יפה לאחר ששהה במלחו בכלי מנוקב כשיעור הראוי, ואחר כך חוזרין ומולחין אותו פעם שנייה כרצונם בכלי שאינו מנוקב, כדי שיהא מותר לחתוך ממנו בסכין וכדי שלא יפול מן הדם הנוטף מן הבשר דרך נקבי הכלי על הכלים שבבית ויאסר אותם.

א. ב"י- ס"ל דהרבינו יונה פליג על רש"י, דלרש"י הסכין יהיה מותר כיון שאין כאן דם או שפסק כח המלח. [היינו ב' הטעמים הראשונים].

ב. ב"ח- ס"ל דטעמא דרש"י הוא משום שהציר הוא היתר ומבטל הוא את כח המלח, ולכך כשחתכו בסכין דליכא ציר יודה רש"י שנאסר הסכין.

ג. תרוה"ד ואו"ה- מתירים הסכין, כיון דאף שיש מליחה לכלים כגון שמלח בכלי שאינו מנוקב שהכלי נאסר, מ"מ בסכין אין הוא נאסר משום דדמא מישרק שריק ואין הדם מספיק ליבלע לפני שנשפך. אך עכ"פ הסכין בעי הדחה או נעיצה בקרקע.

א. מחבר- פסק כרבינו יונה, דכשהמלח אוסר אזי יאסר גם הסכין דאיכא מליחה לכלים גם לענין זה.

'ואסור לחתוך ממנו בסכין קודם שידיחנו, ואם חתך צריך להגעילו וכשרוצים לעשות מליח להתקיים לאחר ששהה במלחו בכלי מנוקב כשיעור הראוי, מדיחים אותו יפה יפה ואחר כך חוזרים ומולחים אותו כדי שיתקיים, ואפילו בכלי שאינו מנוקב. ואפילו לפי סברא זו, אם רוצה למלוח ולאכול צלי בלא הדחה, עושה ואינו חושש לדם שעל המלח, שהאש שואבו ומונע המלח מלבלוע דם. והני מילי במולחו ומעלהו לצלי, אבל אם שהה במלחו, המלח בולע הדם ונאסר, ולפיכך מדיחו יפה יפה וצולה ואוכל. (וע"ל סימן ע"ו מדין בשר שנמלח ולא הודח ונצלה כך).'

ב. רמ"א- פסק כהתרוה"ד והאו"ה שמתירים הסכין. דדם מישרק שריק. ורק בעי הדחה או נעיצה בקרקע.

'ויש מתירין לחתוך בסכין לאחר ששהה שיעור מליחה, דאין מליחה לכלים, וכן עיקר דמותר (ת"ה סימן קנ"ב ואו"ה כלל ל"ז). אבל הסכין צריך הדחה אחר כך, או נעיצה בקרקע אם נתייבשה עליו הציר (ארוך). ואפילו קודם שיעור מליחה אין האיסור משום הסכין, אלא משום שיצא דם בעין על הבשר, ואם רוצה להדיחו שם היטב ולחזור ולמלחו שם, מותר'.

ש"ך- משמע מהרמ"א שמתיר אף לכתחילה, והק' שהרי הדין הוא שכל דבר הצריך הדחה אסור להשתמש בו לכתחילה דחיישי' שישכח מלהדיחו, ותיריך א. דשאני סכין כיון שנראה להדיא האיסור ליכא למיחש שישכח. ב. דכיון דבלא"ה איכא פוסקים שמתירים הסכין שפסק כח המלח, לכן בכה"ג לא גוזרים לענין שישכח את ההדחה ושרי לכתחילה.

ט"ז- הק' על הרמ"א שהתירו לכתחילה, ממש"כ הרמ"א עצמו [סי"ז] לענין שמלח בכלי מנוקב שלכתחילה אין להשתמש בו. ובנקודות הכסף תירץ ע"ז דשם הוא נמלח ממש בכלי [ולכן כוחו רב יותר מסתם נעיצה של סכין].

סעיף כא

כשאין מלח מצוי

הגהו' אושר"י בשם או"ז - במקום שאין מלח מצוי, יצלו הבשר עד שיזוב כל דמו ואח"כ יוכל לבשלו. [אמנם בדברים שרגילים לטגנן לפני הצליה, כגון ביונים אין היתר זה שיצלה לפני הבישול, אורחות חיים]

שיעור 'שיזוב כל דמו'

א. ר"ן - שיתבשל כמאכל בן דרוסאי. [ובעלמא נחלקו מהו שיעור של ב"ד. לרש"י: הוא שלישי בישולו ולהרמב"ם: הוא חצי בישולו.]

ב. טור - חצי צליתו.

ג. רשב"א - עד שיהא ראוי לאכילה לרוב בני אדם.

ד. הגה' שע"ד - מפני שאין הנשים בקיאות בדבר, נוהגין לצלותו כ"כ עד שיתייבש מבחוץ ואח"כ מבשלים אותו בלי הדחה.

מחבר - העתיק את לשון האו"ז.

'במקום שאין מלח מצוי, יצלו הבשר עד שיזוב כל דמו, ואחר כך יבשלוהו'.

ט"ז - יש לנהוג כהגה' שע"ד לצאת ידי כל הדעות.

סימן ע

דין מליחת בשר ביחד

ובו ו' סעיפים

סעיף א

מליחת כמה חתיכות יחד

גמרא- רב ששת מלח ליה גרמא גרמא, תרי מאי טעמא לא משום דפריש מהאי ובלע האי, חד נמי פריש מהאי גיסא ובלע האי גיסא, אלא לא שנא ומוחר ועטמא כדפרשין לעיל (דף קיב ד"ה ועופות) דכל זמן שטרודים לפלוג אינן בולעים וכשנח זה כבר נח זה. [חולין קיג.]

גמרא- 'אמר רב נחמן, דגים ועופות לאו דווקא עופות דכל שכן בשר אחר לפי שהוא קשה מנשר עופות שמלחן זה עם זה אסורין [הדגים לבדן] שהם יולא מן הכשר ונבלע בדגים, היכי דמי אי בכלי שאינו מנוקב, אפי' עופות ועופות נמי אסירי כדאמרינן לקמן (דף קיג) אין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב לפי שהם יולא נשאר בכלי וחוזר ונבלע בבשר, אי בכלי מנוקב אפי' דגים ועופות נמי שרי שהרי הם יולא דמה לי דגים ומה לי שאר שתי חתיכות המולחות זו על גב זו שאע"ג שהם יולא מנעוניה לתחתונה אין נאסרין אם הכלי מנוקב, לעולם בכלי מנוקב והיינו עטמא דדגים אסורין ודגים משום דרפו קרמייהו קרום שלהן כך קדמי ופלטי ממהרין לפלוג זר שלהן ועופות קמיטי לומחין אשטריניט כלומר אין ממהרין לפלוג וכבר נחו הדגים מלפלוג ועדיין עופות פולטין הלכך בלטי דגים אכל בשר וכשר כמה שזה שוהה לפלוג כך זה שוהה לפלוג ושניהם פולטין יחד וכל זמן שהתחתון ערוך בפליטה אינו בולע בשר דניחי דגים פליטי עופות והדר בלעי מיניה' [חולין קיג:]

ראשונים- מבואר מהגמ', שמותר למלוח כמה חתיכות בשר יחד ואפילו בשר שור עם בשר גדיים וטלאים ואפילו עם עופות, [ורק עופות עם דגים לא כדלקמן].

בטעם הדבר שמותר למלוח כמה חתיכות יחד

א. רש"י- כל זמן שטרודים לפלוט אינם בולעים, וכשנח זה כבר נח זה.

ב. תוס'- הקשו על רש"י, דמשמע מהגמ' דמהני למלוח ג' וד' חתיכות זו אחר זו אף שהראשונה גומרת לפלוט לפני האחרונה ואפ"ה מהני, ולפרש"י שפי' משום שכל החתיכות מסיימות בשוה לפלוט קשה בכה"ג. לכן כ' התוס' שהטעם הוא משום דמא מישרק שריק ואינו נכנס כלל כשם שהגמ' אמרה זאת לענין צליה כמ"כ י"ל זאת לענין מליחה. אך הק' ע"ז מהדם שבגומות, שאין שייך לומר בזה טעמא

דמישרק שריק.

ג. י"מ- משום שפליטת הציר נמשכת הרבה אחר פליטת הדם, וכל עוד החתיכה טרודה בפליטת הציר מפליטה היא את מה שבולעת, ונמצא שאף התחונה שבלעה היא מן העליונה פולטת היא מכח פליטת הציר שנמשכת היא עד אחר פליטת דם העליונה, ומה שנמצא בגומות א"ז דם אלא מוהל בעלמא.

ד. ר"י מאורלייניש- כיון שלפני שסיימה התחונה את פליטת דמה כבר התחילה העליונה את פליטת דמה שלה, וכיון שהתחונה לא נחה מפליטתה עד שקיבלה את דם העליונה, א"כ אין דרך פליטתה נסתמת וכיון שכן תבלע ותפלוט וכן לעולם.

[לפי ב' הטעמים האחרונים, צריך להמתין לתחונה עד שתשהה העליונה שיעור צליה שעד אותה שעה אין התחונה יוצאת מידי דמה, כיון דאמר' דבאמת בולעת היא ורק שפולטת אנב פתיחתה.]

ה. טעם אחר [בתוס']- שכל זמן שהתחונה טרודה מלפלוט ציר איננה בולעת כלל דם אחר. [ולפ"ז לא צריך להמתין שתשהה העליונה, וזה החילוק בין שי' זו להי"מ [ג'] דלשי' זו אין החתיכה כלל בולעת אך להי"מ החתיכה כן בולעת ומשום פליטת הציר היא גם מפליטה חזרה את הדם.]

מחבר- כהטעם אחר בתוס' [ה].

'מולחין הרבה חתיכות זו על גב זו. אע"פ שהתחונה גומרת פליטתה קודם לעליונה, לא אמרינן שחוזרת ובולעת מדם העליונה, לפי שהוא שוהה הרבה לפלוט ציר וכל זמן שפולטת צירה אינה בולעת. ואפילו מתקבץ הרבה ציר ועומד בגומא שבין החתיכות, מותר'.

רמ"א- פסק [במקום אחר] שאף שהם בולעים מ"מ פולטים הם כהי"מ [ג]. והוסיף ע"פ האו"ה הארוך.

'ומכל מקום נוהגין להחמיר לכתחלה שכל חתיכה שיש לה בית קיבול, כגון דופן שלימה, מהפכין אותה שיזוב הדם, אבל בדיעבד אין לחוש (א"ו הארוך)'.
בשר שמלח אותה ב' פעמים

א. מהרא"י- חתיכת בשר שמלח אותה ב' פעמים בלא הדחה בינתיים מותרת, ולא חיישי' שהמלח השני יבליע הדם הנשאר ממליחה ראשונה. והטעם הוא א. משום דאין טבע המלח להבליע אלא להפליט. ב. דהבשר טרוד הוא לפלוט ציר.

ב. או"ה- אוסר בכה"ג.

רמ"א- כמהרא"י.

'חתיכה שמלח אותה ב' פעמים, מותרת, ולא חיישינן שמלח השני מבליע הדם הנשאר ממליחה הראשונה (פסקי מהרא"י סימן ס"ו)'.
ממליחה הראשונה

ש"ך- דוקא מלח כבר דהוי כדיעבד, אבל לכתחלה אסור לעשות כן, אלא צריך להדיחו יפה יפה קודם מליחה שנית.

א. ט"ז- לגבי טעם הדין שכ' מהרא"י, הנה לענין הטעם הא' שאין טבע המלח להבליע אלא להפליט, הרי שבריש סי' ס"ט מבואר שהוא מחלוקת הפוסקים, ויש הרבה פוסקים דס"ל שטבע המלח הוא אף להבליע, ולא נשאר לנו כי אם הטעם הב' שהבשר טרוד הוא לפלוט הציר, וא"כ יצא לפ"ז דכל מה שיש להתיר זהו רק אם מלח פעם נוספת בתוך המעל"ע שהוא זמן פליטת הציר, אבל לאחר זמן זה אין להתיר החתיכה כשמלחה פעם נוספת.

ב. ש"ך- נשאר עם תירוצו הא' של המהרא"י שאין המלח בכוחו להבליע, ואשר לפ"ז יש להתיר אף אם מלח לאחר מעל"ע. ושונה זה מלעיל סי' ס"ט ס"ב שמבואר שם שיש בכח המלח להבליע, משום ששם מיירי בדם שבעין שעל החתיכה וכזה דם יש בכח המלח להבליע, אך בנידו"ד שאין הדם בעין אלא בלוע הוא במלח הראשון בזה אין בכח המלח להבליע.

מליחת דגים ועופות יחד

גמרא- 'אמר רב נחמן, דגים ועופות לאו דווקא עופות דכל שכן בשר אחר לפי שהוא קשה מנשר עופות שמלחן זה עם זה אסורין [הדגים לבדן] שהדס יולא מן הבשר ויבלע בדגים, היכי דמי אי בכלי שאינו מנוקב, אפי' עופות ועופות נמי אסירי כדאמרינן לקמן (דף קיג) אין נוולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב לפי שהדס היו"א נשאר בכלי וחוזר ויבלע בצער, אי בכלי מנוקב, אפי' דגים ועופות נמי שרי שהרי הדס יולא דמה לי דגים ומה לי שאר שתי חתיכות הנמלחות זו על גב זו שאע"ג שהדס יולא מעלווה לתחתוה אין נאסרין אס הכלי מנוקב. לעולם בכלי מנוקב והיינו טעמא דדגים אסורין, ודגים משום דרפו קרמיהו קרום שלהן כך קדמי ופלטי ממהרין לפלוט זר שלהן ועופות קמיטי זומחין אשטריני"ט כלומר אין ממהרין לפלוט וכבר נחו הדגים מלפלוט ועדיין עופות פולטין הלכך בלתי דגים אצל בשר ובשר כמה שזה שורה לפלוט כך זה שורה לפלוט ושניהם פולטין יחד וכל זמן שהתחתון ערוד בפליטה אינו בולע בשר דניחי דגים פליטי עופות והדר בלעי מיניה' [חולין קיב:]

א. רש"י- הדגים לבדן אסורין, אך העופות אינם אסורים דלא בלעי, שהרי טירדתן דוחה מלבלוע הדם כדאמרי'.

ב. רשב"ם- גם העופות נאסרו, וכדמשמע לישנא דגמ' מזה שלא אמרו 'דגים שמלחן עם עופות אסורין'. וביאר הר"ן משום שהציר של הדגים נאסר מדין חנ"ף שהדגים נאסרו מהדם של העופות, ושוב הציר אוסר העופות. והוסיף הב"י דזהו רק לשי' דאמרי' חנ"ף בשאר איסורין, ודלא כרבינו אפרים הסובר שהוא דין מיוחד בבשר וחלב. וכן שיצא שאומרים דין חנ"ף אף אם הדבר הנאסר מדין חנ"ף הוא רק נותן טעם והוא לא איסור עצמי, אך ע"ז כ' הב"י די"ל דמעט דם כן יצא מהדג, ולא אמרי' ע"ז מישרק שריק, משום שעל מעט דם לא שייך לומר כן.

א. מחבר- כרש"י שרק הדגים נאסרו ולא העופות.

'כמה דברים אמורים, במולח בשר עם בשר, ואפילו בשר שור עם בשר גדיים וטלאים ואפילו עם עופות, שאי אפשר להם לגמור כל פליטת צירן עד שיגמור בשר שור לפלוט את דמו.. אבל בשר עם דגים, אפילו בשר עופות עם דגים, אסור למלוח לפי שהדגים פולטים כל צירן קודם שיפלוט עוף את דמו ואם עבר ומלחן יחד, העופות מותרין אבל הדגים צריך ליטול מהם כדי קליפה'.

ב. ב"ח- פסק כרשב"ם. [הש"ך תמה ע"ז ופ' כמחבר ורמ"א.]

כמה מהדג נאסר [כמה המליח אוסר]

א. רוב המפרשים- הדגים נאסרים כדי קליפה, דכל דבר הנאסר ע"י מליחה אוסר כדי קליפה.

ב. רא"ה- כדי נטילת מקום.

ג. רמב"ן- אוסר את כולו.

מחבר- כרוב המפרשים שהוא כדי קליפה.

'ואם עבר ומלחן יחד, העופות מותרין אבל הדגים צריך ליטול מהם כדי קליפה'.

רמ"א- החמיר כרמב"ן שהכל נאסר.

'ויש אוסרין כל הדגים (ארוך כלל י"ג) אם אינן ס' נגד העופות, דאנו משערין במליחה בס', והכי נהוג'.

דגים עם קשקשיהן אי הוי כעופות דרפו קרמייהו

רא"ש- מבואר בדבריו דדגים עם קשקשיהן הוי כעופות, ושוב לא יאסרו כשמולחין אותן יחד.

טור- ס"ל דלא אמרי' כן, אלא שהקשקשים נחשבים לקליפה [באופן דבעינן להסיר כדי קליפה].

מחבר-

'ואם לא ניטלו קשקשיהם כשנמלחו, מותרים'.

[דקשקשים במקום קליפה, גר"א. אך הט"ז כ' דהיינו שהקשקשים מונעים מהם לבלוע כדברי רמ"א]

רמ"א- הביא את דברי הרא"ש, דאף דס"ל דבעי לאסור את כולו, אפ"ה דגים עם קשקשיהן מהני.

'ודוקא דלית בהו קשקשים, דרפו קרמייהו ופלטי מיד אבל אי אית בהו קשקשים, מותרים, דאינן פולטים מיד ולא בלעי מן העופות (הרא"ש שם), דאידי דטרידי לפלוט לא בלעי, מידי דהוי אשני חתיכות שנמלחו יחד'.

[וכ' הש"ך דאף הרמ"א מודה להא שהקשקשין נחשבין לבמקום קליפה, ונ"מ אם נמלחו דגים עם שאר איסורים שאינו של דם דלית בהו טעמא דאידי דפליט, דהמליחה אוסרת כדי קליפה לכו"ע.]

כשהדגים מונחים למעלה מהעופות

הגה' שע"ד- כל מה שהדגים נאסרים זהו דוקא כשהם מונחים למטה מהעופות או עכ"פ מונחים אצלם, אבל אם הדגים מונחים למעלה מהעופות הרי הם מותרים, שאין הדם מפעפע למעלה.

ש"ך- כשהדגים מונחים מעל העופות שמבואר שאינם נאסרים, מ"מ בעי כדי קליפה, ולכך דין זה נ"מ רק אם נאמר דמליחה אוסרת יותר מכדי קליפה, אבל להמחבר דס"ל שמליחה אוסרת רק כדי קליפה,

א"כ אין נ"מ בדין זה, דהא אף אם הדגים יהיו מתחת העופות לא יאסרו יותר מכדי קליפה, וכן אם הם מעל העופות בעי עכ"פ כדי קליפה. ונ"מ זה רק לרמ"א דס"ל שהמליחה אוסרת את כל החתיכה.

רמ"א - [בסעיף ב'] כהגה' שע"ד.

וְכֵן אִם הַדְּגִים מוֹנְחִים עַל הָעוֹפוֹת, מוֹתְרִים אֶפְיָלוּ נִמְלְחוּ יַחַד דָּם אֵינוּ מַפְעֵפֵעַ מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, וְלֹא גִרַע מַחְתִּיכָה הַמוֹנְחָת בְּצִיר דְּמָה שֶׁלְּמַעְלָה מִן הַצִּיר שְׂרִי (אֲרוֹךְ כָּלֵל י"ג).

כמות המליחה וזמן המליחה שתאסור את הדגים

ר"ן - כל דין זה שהדגים שנמלחו עם עופות שהדגים נאסרים זהו דוקא כשמלח בשיעור מליחה לקדירה אבל בפחות מזה שרי, וביאר הב"י דהיינו בכמות המליחה [לענין כמות המליחה מבואר זה בסי' צ"א ס"ה], אבל לענין שהות המליחה אף בזמן מועט נאסרו הדגים. [אך הביא מהראב"ן שהתיר גבי בשר טרפה שמלחו עם בשר כשרה, דבזמן שהוא פחות מפליטת ציר אין נאסר הבשר הכשר]

מדוע לא מהני לחזור ולמלוח הדגים

רמב"ם - שאין המליחה מועילה לדם הפנימי אלא לדם החיצוני, ולכן בעלמא בעי לצמות את הבשר אך כאן בדגים שבלעו לתוכן את דם העופות שוב לא תועיל להן מליחה.

ר"ן בשם רוב המפרשים - שאין מליחה מועילה לדם חיצוני.

בסכנת בשר ודגים יחד

ט"ז - אף שנפסק להלן בשו"ע שאסור לאכול בשר שנתבשלו עם דגים ולהיפך, מ"מ אין המליחה נחשבת לבישול לענין זה. ובענין כבישה שנשרו יחד מעת לעת אי איכא בזה סכנה, הביא הפת"ש בזה מחלוקת הפוסקים אי שרי.

סעיף ב

כשמלח הדגים ואח"כ העופות

תוס' ורא"ש - כל הך דינא דסעיף א' דדגים שנמלחו עם העוף שנאסרו הדגים, זהו דוקא באופן שמלח שניהם יחד, אבל אם לא מלחן יחד אלא לאחר שמלח הדג נתנו עם העוף מותר. ולמדוהו מדין טהור מליח וטמא תפל דשרי, כמו שיתבאר בסמוך [ס"ג] דאלמא אין מליח בולע מתפל הסמוך לו לפי שאין התפל פולט כלום, והכא נמי כיון שהעופות תפלים אע"פ שהדגים מלוחים אין הדגים בולעים מדם העופות כלום, דכיון דעופות תפלים הם לא פלטי מידי.

דרכ"מ- ע"פ האו"ה. חידושם של הראשונים הוא אפי' אם מלח העוף מכבר ושהה כדי שיעור מליחה, לאחר זמן זה הדג מותר כיון דכבר פלט העוף דמו. ואי"ז דומה ל'מעשה דרש"י' סוף סי' ס"ט, דשאני הכא שאין הבשר שרוי בתוך ציר אלא בלחלוחית בעלמא שעל הבשר.

מחבר- כהנ"ל.

'כמה דברים אמורים, כשמלח שניהם יחד, או שהעוף מליח ודג תפל, אבל אם דג מליח ועוף תפל ונתנם זה אצל זה או על גב זה, אף דגים מותרים בלא קליפה'.

רמ"א- א. ע"פ הגה' שע"ד בס"א. ב. כדבריו בדרכ"מ.

'וכן אם הדגים מונחים על העופות, מותרים אפילו נמלחו יחד דם אינו מפעפע מלמטה למעלה, ולא גרע מחתיכה המונחת בציר דמה שלמעלה מן הציר שרי (ארוך כלל י"ג).'. [וכ' רש"ל דבספק יש לאסור דסתם מליחה דרך להתהפך עליון לתחתון] 'וכן אם לא הניח הדגים אצל העופות אלא לאחר ששהו העופות במלחן שיעור מליחה, אף הדגים מותרים, אע"פ ששניהם מלוחים (ד"ע וכן משמע בארוך)'.

מליחת דגים בכלי שמלחו בו עופות ובשאר איסורים

רשב"א- מותר למלוח דגים בכלי שמלחו בו עופות, שלא אמרו שמליחת בשר ודגים אוסר את הדגים אלא בבשר ודגים, אבל הכלי אינו פולט דם ממש אלא טעם לבד וכדאמרינן בנ"ט בנ"ט ואין אמורים בכי הא שפולט הכלי דם וכולעים הדגים.

רמ"א- כהרשב"א.

'ואם נמלחו דגים בכלי שמלחו בו בשר, הדגים מותרים דאין הדגים בולעים הדם שבכלי, דאין מליחה לכלים (ב"י בשם רשב"א סימן קכ"ט)'.

בשאר איסורים

א. ב"י בשם רשב"א- בשאר איסורים שנאסר הכלי מהם ע"י מליחת בשר, אפשר דהויין הדגים אסורין, לפי שפליטות שאר איסורין מסתרכת יותר.

ב. רש"ל- אף בשאר איסורים שנאסר הכלי מהם אין המליחה תאסור את הדגים [אף דרפו קרמייהו].

בדג תפל שעדיין לא נמלח מעולם ובשר מלוח

א. ב"י- הא דאמר' דדג טפל ועוף מלוח שנאסר הדג, היינו אף היכא שעדיין לא נמלח הדג מעולם, וכ"ש הוא מהא שכ' הטור שאם שניהם מלוחים שנאסר הדג ואפי' שכל אחד טרוד לפלוט, כ"ש היכא שהדג טפל שאינו עסוק לפלוט שיהא הדג אסור.

ב. דרכ"מ- אי"ז ק"ו, די"ל דכיון שהדג תפל אינו בולע רק דם, ואמר' הואיל ועדיין פולט דם דידיה

פולט נמי דם שבולע ממקום אחר, כמ"ש אצל בשר שלא נמלח שהונח עם בשר שנמלח.

ב-ח-כ' שאין מחלוקת דמש"כ הב"י דג תפל' היינו שכבר נמלח כדינו, אך באמת בגוונא שלא נמלח שעדיין, י"ל שמודה הוא לדברי הרמ"א שאין הדג יאסר.

א. מחבר- מסתימת דבריו משמע דס"ל כדבריו בב"י דדג טפל שאסור עם עוף מלוח היינו אף היכא שעדיין לא נמלח הדג מעולם. [ש"ך]

ב. רמ"א- כדבריו בדרכ"מ להתיר.

'והא דאמרינן דאם הדג תפל והעופות מלוחים אסורים, היינו דוקא שהדג פלט כבר דמו והודח, אבל אם עדיין לא פלט דמו ולא נמלח מעולם, מותר, דאגב דיפלוט דם ידידה יפלוט גם כן הדם שבולע מן העופות (סברת עצמו וכן משמע בארוך כלל י"ג בשם הסמ"ק), כמו חתיכה שנפלה לציר קודם מליחה דמותר מהאי טעמא, כמו שיתבאר לקמן סימן זה. ועיין לקמן סימן צ"א באיזה מליחה אמרינן דהוי כרותח'.

ט"ז- הסכים לאיסור מד' טעמים. א. הדג אינו אסור מחמת דמו שהרי דם דגי שרי [סי' ס"ו ס"א], וא"כ אין ללמוד מכל מליחת בשר שבא הוא להתיר את דמו האסור, אבל בדגים שכל איסורם הוא ע"י דם ממקום אחר ע"ז אין ראיה להתיר. [פרישה וע"פ הפרמ"ג] ב. כיון דהציר שבדגים הוא דבר מועט ולפלוט אותו בזמן קצר היאך נסמוך על פליטת ציר שלהם לומר שאגב שפליט ציר יפליט הדם שבולע דשמא יכלה זמן פליטת הציר קודם לפליטת הדם שבלע, משא"כ בבשר עם בשר שיש בו ציר להפליט זמן מרובה ע"כ יש זמן רב להפליט גם דם הבלוע ממקום אחר. [אמנם לפי הר"י מאורליינש [ד] שפי' דכל שלפני שסיימה התחוננה את פליטת דמה כבר התחילה העליונה את פליטת דמה שלה אין דרך פליטתה נסתמת א"כ גם בציר דגים שאף אם זמנו הוא קצר מ"מ לא הסתיים כל עוד העליון לא סיים ושרי' ג. דדוקא בבשר ובשר הקילו משום שהוא איסור דרבנן וכמו שפי' רשב"ם ולא הטריחוהו למלוח כל חתיכה בפנ"ע, משא"כ בדגים דלאו תקנה היא למולחם, א"כ אין היתר במליחתם עם בשר אחר. ד. דגים כיון דרפו קרמיהו בולעים הרבה והדם הבא להם מעלמא נסרך בהם ביותר ואין כח במלא להוציאו.

סעיף ג

מליחת בשר שחוטה עם בשר נבלה עם רוטב [אם כח המליחה מבליע הרוטב], ודין טהור מליח וטמא תפל

גמרא- 'רב מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר טרפה וכלי מנוקב כמשפט המולחים בשר וקמיבעיא ליה נמי אמרינן כי היכי דגבי דם לא חיישין לדלגמא פלג עליון ובלג תחתון דאמרינן כל זמן שטרודים בפליטה אין בולעין ושיהיה נחין יחד מפליטתו היכי לא שגא או לא, אתא לקמיה דרבא אמר ליה הטמאים היא יתירא דגבי הטמאים (לכ כלל השך ויקרא א)

לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן פירמא צב וצבלן הקפפה צבול הקדירה וכין דלין אסור מיתסר כבשר השחוט מחמת לר הטורפה שהוא נוח ליבול מן הדם, ולימא ליה מדשמואל דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח וכבוש הרי הוא כמבושל, אי מדשמואל הוה אמינא הני מילי דמן כלומר הני מילי לגבי דם וכגון צבלי שאינו מנוקב דבחר דפלע דער צלט אבל צירן זיעה הוא ולא מיתסר והכא לם ליכא לנוחש דמנוקב הוא וא"כ כשרה וכשרה נני ורוטבן לא קמשמע לן דלר אסור ולר נוח ליבול הוא. מיתיבי דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר, מאי לאו שהיו שניהן מלוחין ושמע מניה לר נני לא מייבול כל זמן שטסוקים צפליטה וש"מ זיך מותר לא גרסינן, לא כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל, והא מדקתני סיפא (אבל אם היה טהור מליח וטמא תפל) [היה טהור מליח וטמא תפל מבלי מלח דהשתא לא פליט טמא מידי אבל שניהם מלוחים דטמא נמי פליט אסור וכ"ש טמא מליח וטהור תפל מותר] מכלל דרישא בששניהם מלוחין עסקינן, פרושי קא מפרש טהור שמלחו עם דג טמא מותר כיצד שהיה טהור מליח וטמא תפל, ה"נ מסתברא דאי סלקא דעתך רישא שניהם מלוחים השתא שניהם מלוחים שרי טהור מליח וטמא תפל מיבעיא, אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא דלא תימא רישא טהור מליח וטמא תפל אבל שניהם מלוחין אסור תנא סיפא טהור מליח וטמא תפל, מכלל דרישא שניהן מלוחין ואפילו הכי שרי. תא שמע מסיפא דסיפא, אבל אם היה טמא מליח וטהור תפל אסור, טמא מליח וטהור תפל הוא דאסור, הא שניהן מלוחין שרי דשניהם טרוזים צפליטה, איידי דתנא רישא טהור מליח וטמא תפל תנא נמי סיפא טמא מליח וטהור תפל. [תולין קיב: קיג.]

רשב"א- מתבאר מהגמ', דכל היכא שהטהור הוא מליח והטמא תפל דשרי, והטעם הוא שהמליח אין שמחמם את הטמא וגורם לטמא להפליט, מ"מ אין במעט זה כדי שהמליח הטהור יבלע, וי"ל אפי' שאין בכח המליח להפליט כלל את הטמא התפל. ורק היכא שהטמא מליח או כששניהם מלוחים אז בכח המלח להפליט את הטמא ולאסור הטהור, ולא אמרינן איידי דטריד טהור למיפלט לא בלע דלא אמרו אלא גבי דם דשריק, אבל גבי ציר ורוטב אסורים לא דמיסרך סרוכי.

אי בעי הדחה

ב"י בשם הגה' אושר"י- בטהור מלוח וטמא תפל דאמר' בגמ' שאינו אוסר אפי' בכדי קליפה, אך עכ"פ בעי הדחה.

אם מדובר בנוגעין זה בזה

א. רא"ש [בתי' ב'] טור ורשב"א- הדין דטהור מליח וטמא תפל שמוותר, זהו אפי' בנוגעים זה בזה ומלח את כל החתיכה אפ"ה מותר, דבמה שהוא נוגע בטמא אינו נחשב כרותח להיות פולט דהבשר אינו יוצא מידי דמו עד שימלחנו יפה יפה. [והרא"ש כ' בתי' א' שנמלח מכל הצדדין רק לא במקום שהוא דבוק לטמא].

ב. ר"ן- אם נוגעים זה בזה א"כ הטהור המליח יאסר, ומיירי באינם נוגעים זה בזה בדוקא, והחידוש הוא דאף שעומדים בסמוך בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה, אפ"ה בטהור מלוח וטמא תפל אין הטהור נאסר. ויצא לפ"ו חידוש נוסף, שכשהטמא מלוח וטהור תפל אפי' אינם נוגעים זה בזה אלא צירו של זה נוגע בשל זה, אפ"ה נאסר הטהור התפל.

אם במלוח אמר' דינא דתתאה גבר

א. תוס' [ורא"ש בפרק כ"ה]- אף שלענין צליה איכא מחלוקת אם עילאה גבר או תתאה גבר [היינו שאם יש מאכל צונן מונח על מאכל רותח שיש על המאכל העליון דין של רותח כהתחתון וכן להיפך] וקי"ל דתתאה גבר, מ"מ הכא לענין מליחה לכו"ע ל"א דינא דתתאה גבר.

ב. רשב"א [ורא"ש בפרק ג"ה]- דין המלח הוא כדין הצליה דנימא תתאה גבר.

א. מחבר- א. כהרא"ש שהתיר אפי' בנוגעים זה בזה [וכ' הש"ך דכך פסק המחבר בסי' ק"ה] והביא את הר"ן כ"א. ב. כהתוס' והרא"ש דל"א לענין מליחה תתאה גבר.

'בשר שחוטה שמלחו עם בשר טריפה, או שהטריפה מלוחה והכשירה תפלה והם נוגעים זה בזה, אסור כדי קליפה. שאע"פ שאינו בולע מדם הטריפה, בולעת מצירה. אבל אם הכשירה מלוחה והטריפה תפלה, מותרת בהדחה בלא קליפה בין נתן כשירה למעלה, בין נתנה למטה. ויש מי שאוסר בנוגעים זה בזה, וסובר שלא הותרו אלא בעומדים בסמוך, בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה.'

[ואז אפי' הדחה לא בעי, ש"ך]

ב. רמ"א- [בסי' ק"ה פסק שיש להקל רק במקום הפסד מרובה, ש"ך. ולהגרע"א הוא אפי' במקום הפסד קצת]

'וע"ל סימן ק"ה מאלו דינים.'

רמ"א- הביא את חידושו השני של הר"ן, דהיכא שהטריפה מלוח וטהור תפל אפי' שאינם נוגעין זה בזה אבל פליטת צירו של זה נוגעת בשל זה נאסר הטהור.

'וכשהטריפה מלוח וכשר תפל, אפילו בכהאי גונא אסור.'

ש"ך- דין זה הוא אליבא דכו"ע אף לשי' הראשונה דס"ל דמיירי בנוגעין מ"מ כשהטריפה מלוח אסור אף כשרק הציר נוגע זה בזה.

הדין בספק ציר

ט"ז וש"ך- כיון דציר טרפה אסורה היא מדאורייתא, לכך אף בספיקא אסרינן דספק דאורייתא לחומרא.

היכא שטמא תפל וטהור מלוח והאיסור הוא לח ורך

הגה' שע"ד- הביא מחלוקת בטמא תפל וטהור מלוח דאמרי בגמ' שאין הטהור נאסר, אם דין זה הוא אף היכא שהאיסור הוא לח ורך כחלב, דבשם ר"י הביא שהטהור נאסר דכלת ורך ל"א הך דינא שאין הטמא התפל אסור, ובשם רבינו משולם הביא שגם בכה"ג שהאיסור הוא רך ולח, אם האיסור הוא תפל אין הוא אסור הטהור.

סעיף ד

איסור שמן במליחה אי אוסר הכל כצלי

א. רמב"ן- אף דאמר' דמלוח כרותח דצלי ובצלי אם האיסור הוא שמן אמר' שאוסר הוא בכלו משום שמפעפע הוא בכל ההיתר, מ"מ במליחה אינו כ"כ רותח שנאמר כן ואף אם האיסור שמן אין הוא אוסר יותר מכדי קליפה או נטילה.

ב. ר"ן ורשב"א- הא דאמר' דמליח כצלי, היינו אף לענין זה שאם האיסור הוא שמן שאוסר הוא את כולו.

מחבר- כהר"ן והרשב"א דדין המליחה הוא כצליה לענין חתיכה שמנה שאוסרת בכולה.

'הא דאמרינן דאינו אוסר אלא כדי קליפה, היינו כששתיהן כחושות, אבל אם אחת מהן שמינה, אפילו אם חתיכת הטריפה כחושה וחתיכת הכשירה שמינה, מפעפע האיסור בכולה אם היתה הטריפה המלוחה למטה, משום דתתאה גבר.'

רמ"א-

'(ועיין לקמן סימן ק"ה כיצד נוהגין).'

[כלומר דשם נתבאר דאף בשמן אין חילוק בין המליח עליון או תחתון, וגם נתבאר שם דאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן ומשערים כל מליחה בס', ש"ך]

סעיף ה

אי שרי להשהות בשר במלחו לאחר שנמלח ופלט כל צירו [אף בכלי מנוקב]

א. רבינו יונה- בשר שנמלח כדינו ולא הודח, יש להדיחו לפני גמר פליטת צירו [דהיינו י"ב שעות] דלאחמ"כ יאסר הבשר אף אם יונח על כלי מנוקב, משום שהדם יחזור ליבלע לבשר ויאסרו.

ב. רא"ש- התיר בכה"ג להניחו על כלי מנוקב ואין הבשר נאסר, לפי שדם שעליו מעט הוא ובלוע במלח ואינו יכול לצאת ממנו שאין המלח מפליטו ממנו אדרבה דרך המלח להפליט הדם ומושכה אחריו ונשאר בתוכו ואינו חוזר לבשר.

אי מחלוקת זו תלויה בפלוגתא ד'מעשה דרש"י' [סוף סי' ס"ט]

ב"י- מחלוקת זו היא ב' השיטות ב'מעשה דרש"י' בעוף שנמלח כדינו ולא הודח והונח בכלי שאינו מנוקב והושרה בצירו, דרש"י התירו והתוס' אסרו. [ומהש"ך לעיל ס"ט ס"כ מבואר דהיינו טעמא דלרש"י דס"ל שהציר הוא היתר לכך אפשר להדיח הבשר אף לאחר שיעור פליטת הציר אך להתוס' דס"ל שהציר הוא דם א"כ ע"כ דבעי להדיחו עוד קודם גמר פליטת הציר כדי שההדחה תסתום את נקבי הפליטה, ע"פ החור"ד]

תו"ח- אפי' למאי דמחמירין לעיל לאסור בקליפה, היינו משום דהתם אנו רואין שהמלח הוציא עוד הציר ומאחר שמונח בכשא"מ אסור, אבל הכא שהבשר מונח תמיד בכלי מנוקב לא חיישינן דהבשר יבלע מן המלח שעליו, דאף אם יפליט דם מישרק שריק לכן שרי בדיעבד, ולא נשאר כי אם לחלוחית בעלמא.

מחבר- הביא את ש' רבינו יונה כשי' א' ואת הרא"ש כשי' ב'. והתיר בדיעבד.

'יש אומרים שבשר שנמלח אסור להשהותו במלחו לאחר פליטת כל צירו דהיינו י"ב שעות, לפי שחוזר ובוזע מלחלוחית דם שעליו ושעל המלח. ויש מתירים להשהותו במלחו אפילו כמה ימים. ולכתחלה יש לחוש לדברי האוסרים, ובדיעבד מותר'.

סעיף ו

מחמת מורכבות הדברים בסעיף זה, חילקנוהו לג' חלוקות: א. להניח חתיכת בשר (שלא נמלחה כלל או שנמלחה ופלטה כל דמה וצירה) ע"ג בשר בזמן מליחתה. ב. חתיכת בשר (שלא נמלחה כלל או שנמלחה ופלטה כל דמה וצירה) שנפלה לתוך ציר. ג. חתיכת בשר שנפלה לדם בעין.

א. להניח חתיכת בשר (שלא נמלחה כלל או שנמלחה ופלטה כל דמה וצירה) ע"ג בשר בזמן מליחתה.

גמרא- 'אמר רב נחמן, דגים ועופות לאו דווקא עופות דכל שכן בשר אחר לפי שהוא קשה מנשר עופות שמלחן זה עם זה אסורין [הדגים לבדן] שהם יולא מן הבשר ונבלע בדגים, היכי דמי אי בכלי שאינו מנוקב, אפי' עופות ועופות נמי אסירי כדאמרין לקמן (דף קיג) אין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב לפי שהדם היוצא נשאר בכלי וחוזר ונבלע בבשר, אי בכלי מנוקב אפי' דגים ועופות נמי שרי שהרי הדם יולא דמה לי דגים ומה לי שאר שחי חתיכות המנלחות זו על גב זו שאע"ג שהדם יולא מעליהם לתחומה אין נאסרין אם הכלי מנוקב, לעולם בכלי מנוקב והיינו טעמא דדגים אסורין ודגים משום דרפו קרמיהו קרום שלהן כך קדמי ופלטי ממהרין לפלוג ליר שלהן, ועופות קמיטי זומתין אשטרייט כלומר אין ממהרין לפלוג וכבר נחו הדגים מנפלוט ועדיין עופות פולטין הלכך בלטי דגים אכל בשר ובשר כמה שזה שוה לפלוג כך זה שוה לפלוג ושייחם פולטין יחד וכל זמן שהתחתון ערוך בפליטה אינו בולע בטר דניחי דגים פליטי עופות והדר בלעי מיניה.' [חולין קיב:]

א. רשב"א- מהא דלא מהני לדגים לשוב ולמולחן, מבואר דלא מהני מליחה לדם שבא מקום אחר,

ולפיכך אף חתיכה שלא נמלחה מעולם אין לתתה יחד עם חתיכה שנמלחה קודם גמר פליטתו, לפי שבשר זה שלא נמלח בולע ממה שחבירו פולט ולא תיהני לזה מליחה שאינו מדמו עצמו, [וכ"ש בחתיכה שנמלחה מכבר ופלטה את כל דמה שאסור].

ב. רבינו יונה וספר תרומה- בכה"ג שלא נמלחה החתיכה מעולם אינה נאסרת מדם מחתיכה אחרת, דע"י שמולח את דמה אמרי' דכשם שהמלח מפליט דם של גופה כך הוא מפליט דם הבא ממקום אחר, ורק בחתיכה שכבר נמלחה וגמרה לפלוט את דמה וצירה [י"ב שעות] אין מניחין אותה אצל בשר אחר, שאחר שכבר פלטה את דמה לא יהני למולחה שוב להוציא את הדם שבא ממקום אחר. [לענין שיעור גמר פליטת הציר נחלקו הפוסקים. א. רשב"א בשם רבינו יונה- י"ב שעות. ב. שע"ד- מעל"ע].

ג. תוס'- אף בכה"ג שמלח את החתיכה ופלטה את כל דמה והודחה והונחה אצל החתיכה אחרת בעת שהמלחה, דאף שקיבלה את דמה מהני למולחה שוב, דלא דמי לדגים דהיינו טעמא דאסירי לפי שאין העופות פולטים כלום מדם וציר עד שפלטו הדגים דמן וצירן לגמרי, אבל כאן שהבשר הזה בתחלה היה פולט ציר ומתוך כך חלקיו רפים [אף] כשגמרה פליטת הציר לאלתר נכנס בה בליעת הדם ולא נדבקו חלקיו עדיין, ומשום הכי כבולעו כך פולטו ע"י המלח ושרי.

א. ב"ח- כל ההיתר בשיטה זו היינו דוקא באופן שאחר פליטת דמו הודח הבשר, שאז לשי' האוסרות חשיב כמו שגמר גם לפלוט את צירו דנסתמין נקבי הפליטה, וע"ז ס"ל זה השי' דחשיב כעדיין כאילו שפולט צירו, אבל היכא שעבר גם זמן צירו לכו"ע אין היתר להניחה מעל חתיכה שנמלח קודם פליטת דמו.

ב. ש"ך- כמו שהתירו היכא שלאחר פליטת הדם הודח הבשר, כמ"כ התירו גם לאחר גמר פליטת צירו, דדא ודא אחת היא ובשתיהם אין פליטת ציר ואפ"ה שרי. [הפת"ש הביא בזה שהמקל לא הפסיד]

ד. רבינו תם- התיר ג"כ אף בכה"ג שכבר מלח את החתיכה ומהני אף בלא מליחה נוספת, ומשום שאין הדם נבלע בחתיכה אחרת במליחה כל שנמלחו בכלי מנוקב, דדם מישרק שריק ודרך הנקבים יוצא כולו ואינו נבלע כלל בחתיכה, ודוקא בדגים הוא דאסרינן משום דרפו קרמיהו אבל בשר אחר לא.

א. מחבר- הביא את ג' השי' האמורות [להט"ז והש"ך היינו ג' השיטות הראשונות והיינו שהשיטה השלישית הוא התוס' דשרו רק לאחר מליחה. ולהגר"א השי' השלישית הוא שי' ר"ת דשרי אף בלא מליחה], ופסק בב' המקרים [בין בחתיכה שלא נמלחה ובין בחתיכה שכבר פלטה את דמה וצירה] לכתחילה לאסור ובדיעבד שרי. [מה נקרא לכתחילה ובדיעבד: א. ש"ך- היינו אם כבר הונח שאינו נאסר ורק לכתחילה יש ליהזר שלא להניח. ב. מהר"י כהן מקרא- אף כשהונח כבר אי"ז נקרא בדיעבד ויש לאסור ורק אם כבר הורה הרב להתירו נקרא זה בדיעבד דשרי משום דלא מהדרי' עובדא].

יש אוסרים ליתן בשר שלא נמלח כלל, או שנמלח ופלט כל דמו, עם בשר שנמלח קודם פליטתו דם, לפי שהבשר שלא נמלח, או שנמלח ופלט כל דמו, חוזר ובלוע ממה שחבירו פולט. ויש מתירים ע"י מליחה שימלחנו אחר כך, כי אז יפליט כל דם שבולע, ויש מתירים בכל זה. ולכתחלה יש לחוש לדברי האוסרים.'

ב. רמ"א- כרכינו יונה [ב]. דהיכא שהחתיכה לא נמלחה כלל שרי [ואפי' לכתחילה ודלא כהמחבר בזה], והיכא שכבר נמלחה ופלטה גם את צירה נאסרת היא אף בדיעבד, וזמן פליטת הציר הוא י"ב שעות, אך

בהפסד מרובה יש להקל אף תוך מעל"ע. ומשמע דאף אם בתוך שיעור פליטת הציר הדיח הבשר שרי ול"א שההדחה סותמת לנכבי הפליטה.

ואפילו בדיעבד נוהגין לאסרו אם נפל בשר שכבר פלט כל דמו וצירו אצל בשר שלא שהה עדיין שיעור מליחה (מהרא"י בהגהת ש"ד). ויש אומרים שכל מעת לעת לאחר שנמלח פולט צירו, ואם נגע תוך זמן זה לבשר שנמלח ולא שהה עדיין שיעור מליחה, אינו נאסר, וכן נוהגין (ש"ד בשם הגאונים ומהרא"י וסה"ת ומרדכי בשם ר"י), אך במקום שאין הפסד מרובה יש לאסרו לאחר י"ב שעות, וקודם לזה אין להחמיר כלל.

ג. מהרש"ל- ג"כ כרכינו יונה, דכל היכא דאיכא פליטת ציר שרי ולאחר מיכן אסור אף בדיעבד, אך ס"ל דבזה שרי אף עד שיעור דמעל"ע.

כנ"ל, בחתיכה שלא הודחה כלל

הגה' שע"ד- הביא מחלוקת הפוסקים, אם להשי' דשרי בחתיכה שלא נמלחה כלל שנפלה על בשר שנמלחה קודם פליטת דמה [להמחבר הוא בדיעבד ולהרמ"א הוא אף לכתחילה] וכן להלן היכא שנפלה לתוך ציר, אם זהו אף היכא שלא הודחה כלל, או דהיכא שלא הודחה כלל הוי כדם בעין שלא תיהני לזה עוד מליחה כדקי"ל לעיל סי' ס"ט ס"ב דחתיכה שנמלחה בלא הדחה דנאסרת אף בדיעבד. דדעת מהרא"י [א] הוא דהיכא שלא הודחה החתיכה כלל אין להניחה על חתיכה שנמלחה קודם פליטת דמה, וכמו שמלח החתיכה בלא הדחה שנאסרה החתיכה. ודעת מרדכי ומהרש"ל [ב] דאף היכא שלא הודחה החתיכה שרי להניחה על חתיכה שנמלחה קודם פליטת דמה, משום דלא דמי להיכא שמלח כזאת חתיכה שבכח המלח להבליע הדם שבעין, משא"כ לענין רתיחת הציר אין בכוחו אלא להתבלע היא עצמה ולא להבליע הדם בעין שעליו לתוכו.

ב. חתיכה שנפלה לתוך ציר

כל הנ"ל מיירי היכא שהחתיכה שלא נמלחה או שנמלחה ופליטה דמה וצירה הונחה על חתיכה שנמלחה קודם גמר פליטתה אבל היכא שהחתיכה נפלה לתוך ציר, בזה יש להחמיר.

בחתיכה שלא נמלחה כלל

או"ה- בחתיכה שלא נמלחה כלל שרי אף אם החתיכה נפלה לתוך ציר.

רמ"א- כאו"ה.

ז'כל שכן אם לא נמלח כלל, דאפילו אם נפל לציר ממש אין לאסרו, דאמרינן על ידי שיפלוט דם דידיה יפלוט גם כן מה שבלע ממקום אחר. ואפילו נמלח הבשר ולא שהה עדיין שיעור מליחה, ונפל לציר, [יתבאר להלן דשרי לאחר הדחה ומליחה] יש להתיר (ארוך כלל ה').

[הובא לעיל מהגה' שע"ד מחלוקת הפוסקים אם בהא דשרי בלא נמלחה אם זהו אף בלא הדחה, דכמ"כ פלוגתא הוא כאן.]

בחתוכה שנמלחה וגמרה לפלוט דמה ולא גמרה לפלוט צירה

א. מהרש"ל- היכא שהחתיכה נמלחה וגמרה לפלוט את דמה אפי' שעדיין פולטת היא את צירה, אם נפלה היא לתוך הציר נאסרת היא, ולא יהני אפי' בדיעבד לחזור ולהדיח ולמלוח.

ב. תו"ח- בשם הרא"ש. התיר ואף בלא הדחה ומליחה שוב, והטעם הוא שפליטת הציר מונעת את החתיכה שנפלה מלכלוע מהציר שנפלה בה [ע"פ הש"ך].

ג. רמ"א- התיר במקום הפסד גדול לשוב ולהדיח ולמלוח, ודוקא בתוך י"ב שעות משום שעדיין פולט ציר, ולכך מהני בצירוף ההדחה ומליחה כדי להפליט הציר. [וביאר הש"ך דס"ל מעיקר הדין כהרא"ש דאף הדחה ומליחה לא בעי ורק משום שחשש לשי' הרש"ל הצריך זאת ולכך התיר רק בתך י"ב שעות ובהפ"מ].

'אך אם שהה שיעור מליחה ונפל לציר, יש אוסרין אותו אף על פי שלא כלה זמן פליטת צירו עדיין (רש"ל בא"ו שלו). ומכל מקום לצורך הפסד גדול יש להתיר גם בזה כל זמן פליטת צירו, דהיינו תוך י"ב שעות, ע"י שיחזור וידיחנו (הגהת ש"ד) ויחזור וימלחנו'.

היאך מהני להדיח שוב

ט"ז- ישנה מחלוקת אי בשר שנמלח ושהה שיעור מליחתו אך קודם שגמר שיעור פליטת צירו והדיח הבשר, אם אמרי' שההדחה סותמת נקבי הפליטה שכבר לא יהני פליטת הציר להפליט גם את הציר שיבלע בבשר. והוכיח הט"ז דשי' הרמ"א כאן הוא דל"א דאם מדיח לאחר שהומלח כבר נסתמין נקבי הפליטה, מהא דמהני להדיח ולמלוח לאחר שכבר פלט את דמו. ודלא כמש"כ בתו"ח, דאי מדיח לאחר שנמלח ושהה שיעור מליחה, דלא מהני שוב למולחו דהדחה סתמה נקבי הפליטה.

ש"ך- אין להוכיח מכאן, משום דהדחה זו אינה אלא להעביר הלכלוך של הציר ולא הוי כי אם מעט מים כדי להעביר הליכלוך, אבל בהדחה רגילה י"ל דס"ל דנסתמין נקבי הפליטה.

בחתוכה שלא גמרה שיעור מליחה

א. או"ה- חתיכה שמלחה ולא גמרה את שיעור מליחתה ונפלה לתוך ציר, ידיחנו ויחזור וימלחנו, ואם מלחו בלא הדחה שרי בדיעבד.

ב. מהרש"ל- אף אינו צריך להדיח אפי' לכתחילה, כיון שהודח הדחה קמייתא. [בזה אף מהרש"ל מודה לדין זה, דכיון שעדיין טרודה היא לפלוט את דמה מהני אף לציר ולכך גם לכו"ע מהני כאן לשוב ולהדיח, ט"ז וש"ך].

רמ"א- כאו"ה.

'וכן אם נפל לציר קודם ששהה שיעור מליחתה, ידיחנו ויחזור וימלחנו. מיהו אם מלחו בלא הדחה לאחר שנפל לציר, שרי בדיעבד (ארוך כ"ה)'.

ט"ז וש"ך - כל דין זה של הרמ"א מיירי כשמלח בכלי מנוקב ושיש לחתיכה מקום לזוב, אבל היכא שהחתיכה נפלה לכלי שאינו מנוקב, אפי' מה שחוץ לציר אסור כיון שאין לחתיכה מקום לזוב אזי נאסרת היא אף בתוך שיעור מליחה.

כנ"ל בחתיכה שלא גמרה שיעור מליחתה ונכבשה בציר

דרכ"מ - באופן שהחתיכה שלא גמרה שיעור מליחתה נפלה ונכבשה בציר של החתיכה השניה מעת לעת, לכו"ע נאסרה היא מדין כבוש כמבושל.

רמ"א - כדבריו בדרכ"מ.

'ואפילו נמלח הבשר ולא שהה עדיין שיעור מליחה, ונפל לציר, יש להתיר (ארוך כלל ה) אם לא נכבש בתוכו יום שלם'.

הקשו המפרשים דהא בנכבש בציר לא בעי מעל"ע, וקי"ל כהרא"ש דהוא שיעור בכדי שיתננו על האור וירתיה ונאמרו ע"ז ג' ביאורים:

א. ש"ך [א] - מה דקי"ל דכבוש בציר דהוא מכדי שיתננו על האור, זהו שיחשב למבושל אם לא מלחוהו, אך עכ"פ לענין בשר תיהני לו מליחה להפליט את מה שבלע, ואי"ז כבישול גמור שלא תיהני עוד מליחה. וכאן הרמ"א שאסר בכבוש מעל"ע כוונתו שגם לא תהני לזה מליחה חוזרת אך בפחות מעל"ע יהני לזה לשוב ולמלוח.

ב. ש"ך [ב] וגר"א - מיירי בכלי מנוקב, ולכך מעיקר הדין לא שייך בזה דין כבוש ורק בנכבש מעל"ע משום חומרא אסרוהו.

ג. ט"ז - הרמ"א מיירי שלא נכבש מעל"ע, וגרס ברמ"א 'אם לא נכבש בתוכו שיעור כבישה אבל אם שהה שם שיעור כבישה אסור אע"ג דלא נכבש בתוכו יום שלם'. והוסיף הט"ז, דפשוט הוא דכאן לא מיירי מכלי שאינו מנוקב, דאל"כ היה כאן איסור בלא ציר מטעם שאינו מנוקב והבשר לא שהה עדיין שיעור מליחה כדלעיל סימן ס"ט סעיף י"ח, אלא מיירי כאן בכלי מנוקב כגון שמלח בגיגית על עצים והציר יורד למטה ונפל מקצת בשר לציר. [ואפ"ה אוסר כבר בשיעור כבישה אע"פ שלא שהה מעל"ע].

באופן שהחתיכה נאסרה [או שכבר פלטה כל ציר דידיה או שאין הפסד] דין מה שלמעלה מן הציר

רמ"א - ע"פ האו"ה בסי' ס"ט סעיף י"ח.

'והא דאסרינן אותו כשנפל לציר, היינו דוקא מה שבתוך הציר, אבל מה שלמעלה מן הציר, שרי'.

ש"ך - ביאור הרמ"א הוא משום דדם אינו מפעפע למעלה, והוסיף ע"פ לעיל סי' ס"ט ס"ח. מיהו חותך גם כן כדי קליפה ממה שמחוץ לציר.

כ"ל שהחתיכה נאסרה אי נאסרה מיד כשהבשר נפל לתוך ציר

א. תו"ח- שיעור הזמן שנאסר, הוא כאותו מחלוקת שיש לענין מלח בכלי שאינו מנוקב שנחלקו בשיעור הזמן שנאסר, דשי' הרא"ש הוא משיתננו על האור וירתיה ולר"ת נאסר מיד, וכיון דקי"ל שם כר"ת ה"ה נמי בנפל לתוך ציר שנאסר מיד.

ב. מהרש"ל- י"ל דאף ר"ת שאסר במלח בכלי שאינו מנוקב מיד, יודה בנפל החתיכה לתוך ציר שאינו אסור אלא משיעור שיתננו על האור וירתיה, כיון דדוקא גבי כלי שאינו מנוקב אסרי' דאיכא שם טעם שהדם שבתוך החתיכה פירש ממקום למקום ונאסר שאין לו מקום לפרוש, אבל בנפל לתוך ציר שכל החשש הוא מהציר האסור אבל לא מחמת הדם שבתוך החתיכה, לכן בזה יודה דשיעור הזמן הוא משיתננו על האור וירתיה.

ג. ש"ך- ס"ל הפוך ממהרש"ל, דאף להרא"ש במלח בכלי שאינו מנוקב, לדידן בנפל לציר שיאסר מיד, משום דשי' הרא"ש הוא דדין מליח כרותח הוא לאסור כדי קליפה, ולכך כדי לאסור את כל החתיכה במלח בכלי שאינו מנוקב צריכים להגיע לשיעור שיתננו על האור וירתיה, שאז מדין כבוש כל החתיכה נאסרת, אך לדידן דקי"ל שגם דינא דמליח כרותח הוא לאסור את כל החתיכה, א"כ אף להרא"ש הדין הוא שיאסר מיד, ואף בחתיכה שנפלה לציר הדין כן.

רמ"א- כדבריו בתו"ח דשיעור הזמן שנאסר הוא מיד.

'מיהו מה שבתוך הציר נאסר מיד ואין שיעור לדבר'.

כשהחתיכה נפלה לציר שעל הקרקע, אי חשיב לכלי שא"מ

שע"ד- ציר שנוטף ע"ג קרקע ועדיין הקרקע לוח ונפל לתוכו חתיכת בשר על אותו מקום לח, יש להסתפק אם זה נחשב לכלי שאינו מנוקב ונאסר הבשר או דעדיין חשיב ככלי מנוקב.

או"ה- כיון דהוי ספק ע"כ יש להחמיר.

רמ"א- כהנ"ל.

'בשר שנפל לתוך ציר שעל הקרקע, דינה כאילו היתה הציר בכלי (בית יוסף בשם ש"ד ואו"ה שם).'

תו"ח- מ"מ א"צ רק כדי קליפה במקום שנוגע בקרקע לציר, אבל מה שלמעלה ממנו שרי, דלא גרע מחתיכה שחציה בציר וחציה חוץ לציר.

ש"ך- כל דין זה מייירי בבשר שנמלח ולא שהה עדיין שיעור מליחה, ולכך מה שנפל לתוך הציר נאסר כדי קליפה, אבל בבשר ששהה כבר שיעור מליחה אסור הוא אפי' בכלי מנוקב. אך בבשר שלא נמלח כלל זה שרי אפי' בכלי שאינו מנוקב ע"י מליחה אח"כ.

ג. חתיכה שנפלה לדם בעין

או"ה- כל הנ"ל מיירי היכא שהחתיכה הונחה על חתיכה שנמלחה קודם פליטת דמה או שנפלה לתוך ציר, אבל היכא שנפלה לתוך דם בעין או שדם בעין נפל עליה נאסרה החתיכה, דלגבי דם בעין לא אמרי' איידי דטריד ולא כבולעו כך פולטו. אך אמנם לגבי דם בעין אין החתיכה נאסרת אא"כ היה דבר רותח שנכוחו להבליע הדם לחתיכה, ולכך היכא שהדם נופל לאחר פליטת הדם והציר אין הדם יאסור החתיכה אלא דסגי בהדחה, ורק באופן שהחתיכה היא בעת מליחתה אז נחשב זה לרותח באופן שיבליע הדם ולא יהני לזה אף אם ימלח לאחמ"כ.

רמ"א- כאו"ה.

'וכל זה לא מיירי אלא בציר שהוא כרותח, כמבואר לעיל סימן ס"ט, אבל דם בעין שנפל על בשר שהוא תוך שיעור מליחתו והוא חשוב כרותח כמבואר לקמן סימן צ"א, נאסר הבשר, דלגבי דם בעין לא אמרינן איידי דטריד לפלוט לא בלע, ולא כבולעו כך פולטו (שם).'

בחתיכה ששהתה שיעור מליחתה

ש"ך- ע"פ להלן סי' צ"א ס"ה. בחתיכה ששהתה שיעור מליחה שנפלה לדם בעין, יש להתירו רק בהפסד מרובה וצורך מצוה.

בשר שלא נמלח כלל שנגע בבשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב

א. רש"ל ותו"ח- חתיכה תפלה דהיינו שלא נמלחה שנתערבה בחתיכות מלוחות בכלי שאינו מנוקב ובלעה דם, מותרת על ידי מליחה, דאינו נאסר אלא דוקא כשמלחה חתיכה בכלי שאינו מנוקב, משום דהמקום הוא דחוק וע"י מליחה פירש ממקום למקום, משא"כ הכא.

ב. מהר"י כהן מקרקא- חתיכות תפלות שלא נמלחו שקבלו דם מחתיכות שנמלחו בכלי שאינו מנוקב, דאסור ולא מהני מליחה אחר כך.

רמ"א- כרש"ל ותו"ח.

'בשר שנגע בחתיכה שנמלחה בכלי שאינו מנוקב ונאסרה, דינה כאילו נגעה בציר (ד"ע).'

ספק ציר ספק מים

מרדכי- חתיכת בשר שנמלחה כבר שנפלה לתוך ציר וספק אם הוא ציר או מים, כיון שהאיסור הוא מדרבנן דדם שמלחו הוי מדרבנן, לכך מקילים בספיקו ככל ספיקא דרבנן דהוי לקולא.

רמ"א- כהמרדכי.

'ספק ציר ספק מים, מותר, דציר דרבנן וספיקא להקל (מרדכי פכ"ה).'

ציר המעורב עם מים אי הציר עדיין נחשב לרותח

אגור - ציר המעורב עם מים אפי' אין במים ס' נגד הציר, שוב מתבטל כח הציר ואינו נחשב כרותח.

רמ"א - כהאגור.

'ציר מעורב עם מים, אפילו היו מועטים, לא חשיב עוד רותח ואינו אוסר (כ"י בשם אגור) (דין כבוש עיין לקמן סימן ק"ה)'.
א. ש"ך - אף דלא בעי שהמים יהיו ס' נגד הציר, אך עכ"פ בעי שהמים יהיו מרובין מן הציר.

ב. מג"א - [באו"ח]. לא משמע כן מרמ"א אלא הכל לפי ראות עיני המורה.

סימן עא

דין מליחת הראש והטלפים והמוח

ובו ג סעיפים

סעיף א

מליחת הראש

א. י"א ברשב"א - כשמולחים את הראש, יש למלוח קודם את השיער ואח"כ מניחו על האש עד שיסיר השיער וחוזר ומולח, ובלא זה לא מהני, שהשיער מעכב את המלח מלהגיע לדם.

ב. רשב"א - דחה סברתם, וס"ל שאין השיער מעכב המלח מלפלוט הדם וכשם שמהני למח שבעצמות אף שעבים הם. ועכ"פ צריך לחתוך הראש לשתיים משום דם שבמח שלא נפלט בלא זה, ואף אחר שחותך הראש יש למלוח לכתחילה מכל צד יפה. [וביאר הב"י דהא דצריך לחתוך הראש לשתיים הוא רק מחמת המח כדלהלן ס"ג אך מחמת השיער אי"צ לחתוך הראש].

מחבר - פסק כהרשב"א.

ה'ראש, חותכו לשנים ומולחו יפה לצד פנים, וחוזר ומולח על השיער, שאין השיער מעכב על ידי המלח להפליט דם'.

חתיכת הראש לשנים אם הוא מן הדין או דהוי למצוה מן המובחר

א. ט"ז וש"ך - הדין שחותך את הראש לשתיים אינו אלא מצוה מן המובחר. מאחר שכתב הב"י הטעם שצריך לחתוך הראש לשנים משום המוח שבפנים ובאמת גם ניקב העצם לחוד מהני.

ב. בית יעקב - חלק וס"ל דחתיכת הראש לשתיים הוא כן מן הדין, דאיכא עוד טעם שיש מקומות במח שהוא חלול, ולעיל ס"ט ס"ד מבואר דבמקומות החללים בעי' שיחתוך החתיכה ולמולחה מבפנים, ושונה הוא מחתיכה עבה. והפת"ש תמה ע"ז.

סעיף ב

מליחת הטלפים [מקום הפרסות שברגלי הבהמה]

רשב"א - כשמולח את טלפי הבהמה יש לחותכם מעט ומולח, והדם יוצא דרך החתך וצריך שהחתך יהיה למטה. וטעם החתיכה ביאר הב"י דאל"כ יתכנס הדם בפרסות הבהמה וליהוי כמולח בכלי שאינו מנוקב שנאסר. א"נ משום הדם שבגידי היד דבעי' מדינא לחותכם.

מחבר - פסק כנ"ל.

'הטלפים, מחתך אותם מעט למטה, ומולח, ויניח מקום החתך למטה וימלח גם על השיער'.

רש"ל - מצוה מן המוכחר למלוח אחר שנוקב ולא קודם.

ש"ך - דוקא בטלפיים יש לחתוך אבל בשאר העצמות אין צריך לחותכם, לפי שהדם נפלט דרך העצמות ע"י המליחה שאין העצם מעכבת כטלפיים, ודלא כהעט"ז שכ' הביאור משום שבשאר העצמות אין חלל ואין מקום לדם ליתכנס בשונה מטלפיים שחלולים מבפנים וחיישי' שיתכנס הדם, דהא אדרכה אם אין חלל בפנים זה סיבה לאסור ולהחשיבו כמולח בכלי שא"מ.

סעיף ג

מליחת המח

בצליה

גמרא - 'רישא בכיבשא הראש כשהואין להסיר שטרו ונתנין עליו מים ומעמידין אותו ברנן: כבשא - הטמנה אותביה אבית השחיטה, שצית השחיטה מלמטה דייב דמא דרך החתך ושרי ושפיר דמי, אצדדין על לחיו מיקפא קפי דמא בתוכו ואסור קפי כמו (איוז י) 'וכגזינה תקפילאי' ואסור, אותביה אנחיריה נקבי החוטם לנונה דין ביה נקב החוטם מידי שלא יסתם מידי שרי, ואי לא אסיר, איכא דאמרי אנחיריה ואבית השחיטה דאיב, אצדדין אי דין ביה מידי שרי ואי לא אסיר' [חולין צג:]

רשב"א והטור - כדין התלמוד, שאם רוצה לאכל את הראש צלי, מניח בית שחיטתו על האש והדם זב דרך בית השחיטה או שיניחו על בית נחיריו וינעץ בו שפוד או קנה ומותר, לפי שגם דרך שם זב הדם וכ"ש אם ניקב בעצם כנגד הקרום והניחו על הנקב דשפיר דמי.

רא"ש בתשובה- כ"ז בימי התלמוד שהיו צולין ע"י שמשלשלין את הצלי לתוכו, ולכך ליכא למיחש שהראש יתהפך במשך הצליה, אבל בתנורים שלנו שאין פי התנורים למעלה אלא מן הצד יש לחשוש שיתהפכו בעת הצליה ואסור. [הב"י ס"ל שאין לתלמוד מזה ואף הרא"ש עצמו לא ס"ל כן אלא נתן טעם למקום שנהגו כבר כן. אך הדרכ"מ חלק ע"ז וס"ל שדברי הרא"ש שחשש להיפוך השיפור שייך גם כיום, ואין לצלות כדין התלמוד].

מחבר [בסי' ס"ח]- כדבריו בב"י כאן. 'הטומן הראש לצלותו, צריך שיכוין שיהא בית השחיטה למטה, כדי שיוזב הדם דרך שם. ואם הניחו על הצדדים, המוח והקרום אסורים אא"כ נקב עצם המוח והיה הנקב למטה, לפי שהדם זב דרך שם'.

רמ"א [בסי' ס"ח]- כדבריו בדרכ"מ כאן. 'ולכתחלה נהגו להחמיר שלא לצלות שום ראש שלם, אפילו רוצה להניחו אבית השחיטה, חיישינן שמא יתהפך אצדדיו (תשובת רא"ש כלל כ' ומביאו ב"י סי' ע"א)'.
בבישול

א. רשב"א- כיון שהקרום שעל המוח יש בו חוטינן, והמוח עצמו יש בו דם ואינו יוצא מידי דמו במליחת הראש, לפי שעצם הראש מקיפו ועומד לפניו ואין מקום לדם לזוב ואפילו צולחו על האש אי אפשר לאש לשאוב דמו והדם מתקבץ בעצם המוח העשוי כקדרה, לפיכך הבא לבשלו קורעו ומוציא המוח וקורע הקרום ומולחו אבל בלא זה אין לאוכלו בקדירה.

ב. רמב"ם- שאין לאוכלו בבישול כלל אלא רק לאחר צלי. הטור הבין ברמב"ם שזוהו מעיקר הדין. אך המ"מ כ' דאי"ז אלא ממנהג שהרי מדין התלמוד שרי לבשלו ע"י שיוציא המוח מקדרת הראש ויקרע הקרום שעליו וימלח המוח.

ג. רא"ש- היה מתיר לבשל הראש ע"י מליחה עם המוח, רק שינקוב העצם כנגד הקרום וינקוב גם הקרום, ודלא כהרשב"א שהצריך להוציא המוח.

או"ה- לכתחילה כהרשב"א שיוציא המוח ויקרע הקרום, ובדיעבד כהרא"ש דסגי בניקוב העצם והקרום.

מחבר- הביא את דברי הרא"ש, דאם רוצה לבשל הראש בלא להוציא את המוח שרי ע"י נקיבת העצם שכנגד הקרום ונקיבת הקרום עצמה ומותר.

'הקרום שעל המוח, יש בו חוטינן, והמוח עצמו יש בו דם ואינו יוצא מידי דמו במליחת הראש, לפי שעצם הראש מקיפו ועומד לפניו ואין מקום לדם לזוב. לפיכך הבא למולחו קורעו ומוציא המוח וקורע הקרום ומולחו. ואם רצה למלוח הראש והמוח בתוכו, ינקוב העצם כנגד הקרום, וינקוב גם הקרום, וימלח, ויניח הנקב למטה, ומותר אפילו לקדירה'.

רמ"א- הביא לעיין לעיל סי' ס"ח דשם מבואר דלכתחלה נוהגין ליטול המוח קודם המליחה מתוך הגולגולת ולחתוך הגולגולת שתי וערב שאז מתחתן הקרום היטב. ובדיעבד שלא מלח הקרום והמוח אסורים ושאר הראש מותר, [הטעם הוא מכיון שעצם הגולגולת מפסיק ביניהם ולפ"ז שאר הראש יהיה מותר אף באופן דל"א כבולעו כך פולטו, ש"ך].

'ועיין לעיל סימן ס"ח כיצד נוהגין לכתחלה (ש"ד בשם מ"ה). ואם נמלח הראש שלם

בלא נקיבת העצם, הקרום והמוח אסורים, ושאר הראש מותר, וכל שכן שאר בשר שעמו (ארוך כלל י"ז וש"ד).

מליחת העצמות אי מהני למח שבפנים

רשב"א - הקולית והעצמות שיש בהם מח צריכים מליחה, ומהני המליחה שמולח את העצמות בשביל המח שבקרום ואין צריך לנקב העצם.

או"ה - אמנם לכתחילה אין למלוח את העצמות עם שאר בשר, אך כדיעבד שרי.

רמ"א - כהנ"ל.

'הקולית ושאר עצמות שיש בהן מוח צריכין מליחה. ומליחת העצם מועיל למוח שבקרום, ואין צריך לנקב העצם (טור בשם הרשב"א). מיהו לכתחלה לא ימלחנו עם שאר בשר, רק לבד, וכדיעבד שרי. (ארוך כלל ל"א).

סימן עב

דין מליחת הלב והריאה

ובו ד' סעיפים

סעיף א

מליחת הלב

גמרא- 'משנה: ..הלב קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו אינו עובר עליו להיות זכרת וזמם' כריתות (דף כג) מוקים לה בלב טוף שאין דמנו כזית אבל צהמה חייב כרת אם לא קרעו לאחר בשולו אבל בשרו אינו נאסר שהלב חלק הוא ואינו צולע והכי נמי אמרינן בפסחים (דף עד) שאני לב דשיע'. [חולין קט].

גמרא- 'תנן התם, הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו, א"ר זירא אמר רב ל"ש דאיו עובר עליו אלא בלב טוף דאין דמנו כזית אלא בלב עוף הואיל ואין בו כזית, אבל לב בהמה דיש בו כזית אסור וחיובין עליו כרת. מיתבי, דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אברים הרי אלו בלא תעשה (משמע בלי כרת), דם מהלכי שתים דם שקצים ורמשים אסור ואין חיובין עליו, כי קתני אין חיובין עליו על דם דיליה הגבלע צבצר הלג כשאר דם הגבלע באברים, כי קאמר רב דאתי ליה מעלמא אוחו הגמולא בחלל הלג, דם דיליה היינו דם אברים, וליטעמיך מי לא קתני דם כליות וקתני דם אברים, אלא תני והדר תני ה"נ תני והדר, תני מעלמא מהיכא אתי ליה, א"ר זירא בשעה שהנשמה יוצאה מישרף שריף מושך דם מצית השחיטה צנשימתו וכונסו בלבו'. [פרייתת כב].

רשב"א- ביאור דין המשנה שיש לקרוע הלב, הוא מכיון שהלב מתקבץ הדם בתוכו בשעת שחיטה, לפיכך צריך לקרועו קודם מליחה ולהוציא דמו ולמולחו אח"כ.

אי שרי לאחר הקריעה אף לבשלו

א. או"ה- לאחר הקריעה שרי אף לבשלו, וכן לבשלו עם שאר בשר.

ב. שע"ד- המנהג הוא לא לבשלו אף לאחר הקריעה אלא רק שיצלנו גזירה שמא יבשלו בלא קריעה. [והיינו דס"ל דלצליה ולמליחה מהני לקורעו לאחמ"כ, לכך איכא למיחש שימלחנו בלא קריעה ואז יבוא לבשלו ויאסר הבשר, ולכך בעי לצלות תחילה שאז לא חיישי' שגם לא יקרענו לאחר הצליה דכולי האי לא חיישי' שישכח, (פרמ"ג), אבל האו"ה ס"ל דאף לאחר מליחה בלא קריעה נאסר הבשר, ולכך ליכא

למיחש שיבשלנו בלא קריעה].

מחבר - כהגמ' וכהרשב"א. רמ"א - הביא את ב' השיטות אי שרי לבשל בלא צליה. [אך עכ"פ לאחמ"כ שרי לבשלו, ש"ך]

'הלב, מתקבץ הדם בתוכו בשעת שחיטה. לפיכך צריך לקרעו קודם מליחה ולהוציא דמו, ולמלחו אחר כך. ואז מותר אפילו לבשלו (ארוך כלל ט"ו). (ויש מחמירים לבשלו רק צולין אותו). ואחר כך מבשלו (ש"ד).'

ט"ז - נהגו להקל כהאו"ה.

אם לב עוף גורם לשכחה

ש"ך - בשם התשב"ץ. כמו דאמרי' בגמ' שלב בהמה קשה לשכחה כמ"כ לב עוף הדין כן.

סעיף ב

לא קרעו ובישלו

גמרא - 'משנה: ..הלב קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו אינו עובר עליו להיות זכרת וצומס' כריתות (דף כב) מוקים לה זבב עוף שאין צדמו כזית אבל צבהמה חייב כרת אם לא קרעו לאחר זשולו אבל זשרו אינו נאסר שהלז חלק הוא ואינו זולע והכי נמי אמרינן בפסחים (דף עד) שאני לב דשוע. גמרא: אמר רבי זירא אמר רב אינו עובר עליו ומותר מדאורייתא ומותר לכתחלה בזכילה אם זשלו ולא אמרינן אסור מיהא מדרבנן דהא אפילו נסחט מננו ויילא אמרינן לקמן (דף קיא) הלז שחטה מדרבנן הוא והאי כיון דמוזבלע ולא פירש אפי' איסור דרבנן ליכא ..ואיכא דאמרי א"ר זירא אמר רב אינו עובר עליו ואסור, תא שמע ..הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו לאחר בשולו ומותר.' [חולין קט. קט:]

גמרא - 'אמר רבה האי מולייתא אינפלדור"א זלעז, כמו שאנו ממלאין העלאין והתרנגולין זין זשור לעלמות שריא ואפילו לא זישלו את הזשור שותמים לחוכו מותר, ואפילו מלחו כמליחת ללי, דאי זמליחה כל זוכך לקדירה פשיטא. אמר ליה אביי, והא קא בלע דמא הטלה דס היולא מן הזשור הכנוס זחוכו, אמר ליה ככולעה כך פולטה לחוך, ושואבו חוס האור, ..נימא מסייע ליה, הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו לאחר בישולו קח סלקא דעתך לאחר זישולו ללי קאמר, דללי נמי קרי זישול, כדכתיב זדברי הינוס (ז' לה) ויזשלו הפסח זאש כמשפט ומותר, מאי טעמא לאו משום דאמרינן ככולעו כך פולטו, שאני לב דשיע ולא זלעז, ואפילו זקדירה נמי שרי, ואף על גב דליכא למומר כך פולטו' [פסחים עד. עד:]

בישל הלב בלא קריעה, דין הלב

א. רמב"ם ורש"י - סברת הגמ' בפסחים 'שאני לב דשיע' קיים הוא למסקנא, והיינו שכיון שהלב חלק הוא לכך לא נכנס בו הדם, ולכך הברייתא בחולין דאם לא קרעו קודם בישולו קורעו לאחר בישולו מיירי כבישול דאמרי' דשאני לב דשיע, והיינו דלפי סברת ההו"א דטעם ההיתר שאם לא קרעו קודם בישולו

שיקרע לאחר בישולו הוא מטעמא דכבולעו כך פולטו, א"כ אין סברא זו מהני לבישול אלא לצליה, דלבישול ל"א כן דכבולעו כך פולטו, אך לפי סברת המסקנא דלב שיע והיינו שלכך אין נכנס הדם כלל א"כ מהני זה אף לענין בישול [ובעי קריעה משום הדם הכנוס בו אך לא משום להוציא הדם מהלב עצמו], ויצא לפ"ז דאם מלח הלב ולא קרעו בין בבישול ובין בצליה מותר ע"י שיקרע הלב.

ב. רבינו תם- דברי הגמ' בפסחים דאמרי' דשאני לב דשיע הם רק בהו"א דל"א כבולעו כך פולטו, אבל למאי דמסיק דאמרי' כבולעו כך פולטו תו ליכא הכרח למימר שאני לב דשיע, וכיון דסברת כבולעו כך פולטו אינו נאמר בבישול דבישול כל מה שיוצא נשאר בקדרה, א"כ דברי הברייתא בחולין דקורעו לאחר בישולו היינו לאחר צלייתו אבל בקדירה אסור.

ג. רשב"א- כר"ת דקורעו לאחר בישולו היינו אחר הצלי, אך לא מטעמיה דאף אם נישאר עם הסברא של לב דשיע אפ"ה מהני כן רק לצלי ולא לבישול, דסברא דלב שיע מהני הוא רק לענין צלי ולא לבישול.

ד. רש"י בתשו'- ס"ל דסברת 'לב דשיע' היינו שהלב חלק הוא מבחוץ שלא יצא הדם לאסור חתיכות שמעבר ללב אבל מבפנים אין הלב חלק ובולע את הדם, ולכך הלב עצמו בלא קריעה נאסר אף לאחר צליה וכ"ש לאחר בישול שבוילע את הדם, ורק לגבי חתיכות אחרות אף אם התבשלו עם הלב בלא קריעה אין הם נאסרים שע"ז מהני סברת 'לב דשיע' (ע"פ הגה' מרדכי סי' תרצ"ט) [וכנראה שלפ"ז דברי הברייתא בחולין דקורעו לאחר בישולו ומותר היינו שקורע הלב ומוציאו ושאר הבשר מותר וצ"ע].

[או"ה- אם בישל או אפי' צלה וכן אם מלח הלב בלא קריעה הלב עצמו אסור, ודברי המשנה דקורעו לאחר בישולו ומותר היינו דוקא כשהלב היה פתוח למעלה שהדם יפלוט ממנו, אבל סגור לגמרי גם למעלה הלב אסור, לפי שאין הדם יכול לפלוט ממנו, והא דתנן קורעו לאחר בישולו לאו דוקא קריעה ממש אלא כשהוא פתוח למעלה ומוציא משם דמו כגון ע"י נענוע עד שיפול הדם מתוכו או ע"י קיסם נמי שפיר דמי ושרי אם מבשלו אח"כ. והא דתנן קורעו הוא משום דאורחא דמילתא הוא להוציא דם הכנוס ע"י קריעה. (ע"פ הב"ח)]

אם סברת לב דשיע מהני הוא אף לגבי השמנונית

א. ר"ן ומרדכי- ככה"ג שבישל הלב עם שאר בשר בלא שקרע הלב ואין ס' נגד הלב דשאר הבשר נאסר מחמת הדם שיצא מהלב, וכן הלב עצמו חוזר ונאסר משום דנהי דאמרי' בגמ' דלב שיע ואינו בולע, מ"מ מחמת השמנונית של שאר הבשר שנאסר יאסר בזה הלב דלענין השמנונית ל"א לב דשיע.

ב. י"מ- הלב עצמו מותר, דאף לענין שמנונית אמרי' לב דשיע.

אם אמרי' לב דשיע בלב חתוך

ר"ן- אף בלב חתוך אמרי' לב דשיע.

אי בעי ס' נגד דם הי וצא או נגד כל הלב

א. רשב"א- עבר ובישל הלב בלא קריעה עם שאר בשר בעי ס' כנגד כל הלב משום דלא ידעי' כמה דמא נפיק. ואי ליכא ס' הבשר נאסר. [ואף אם בישל הלב עם עוף שלם מהני ס' נגד הלב דל"א שהעוף דבוק ונעשה נבילה ודלא כ"מ דס"ל דבכה"ג שבישל עם עוף שלם כל העוף נעשה נבילה משום שדבוק הוא עם הלב. ועיי' בזה ס"ג.]

ב. שע"ד- בעי ס' כנגד הדם שיצא מהלב ולא בעי כנגד כולו משום דידע'י כמה דם יוצא. [ול"א שהלב עצו נעשה חנ"ן דעכ"פ מהני סברת לב דשיע לענין זה דנימא שהדם לא יפלט לדם לפני שאר הבשר, דרכ"מ]

ג. רש"י בתשו' - לא בעי ס' כלל אלא מוציא את הלב והשאר מותר, משום שהלב שיע לא פלט ולא בלע [כנ"ל].

מחבר- כר"ת דקורעו לאחר בישולו היינו לצלי, וכהרשב"א דאם בישל בלי קריעה בעי ס' נגד הלב דלא ידע'י כמה דמא נפק מינה.

'מלחו ולא קרעו, קורעו אחר מליחתו ומותר אף על פי שנמלח עם הדם שבתוכו, דכבולעו כך פולטו. והוא הדין אם צלאו ולא קרעו, שקורעו לאחר צלייתו ומותר. אבל אם בשלו בלי קריעה, אסור עד שיהא ס' כנגד הלב, דלא ידעין כמה נפק מיניה.'

לשי' ר"ת דהא דמהני בצלית הלב בלא קריעה הוא מדינא דכבכ"פ, הא הוי דם שבועין

הקשו המפרשים, לשי' ר"ת דהא דמהני בצלית הלב בלא קריעה הוא מדינא דכבכ"פ [והיינו ההו"א של הגמ' בפסחים]. היאך אמרי' גבי לב דינא דכבולעו כך פולטו הא דם הלב הוי דם בעין ואשר לכך בעי קריעה לפני המליחה ודם בעין לא אמרי' דינא דכבכ"פ אלא רק לגבי דם פליטה אמרי' כן. ונאמרו ע"ז כמה תירוצים:

א. מרדכי- אף דס"ל לר"ת דל"א סברת לב דשיע עכ"פ לגבי הלב עצמו מהני סברת לב דשיע להחשיב את הדם שיצא כלפיו כדם פליטה ולא כדם בעין.

ב. מהרא"י ושע"ד- תירץ על הקו' האמורה, דכיון שהוא כנוס תוך חללו א"כ ע"י מליחה וצלייה מתייבש הדם תוך חללו והדם הנשאר חשיב כבר דם פליטה.

הנ"מ בין התירוצים: א. לגבי בשר אחר שנצלה עם הלב דלשי' המרדכי שהוא מטעם לב דשיע, אי"ז מהני לגבי שאר החתיכות שאינם חלקים, ולכך יאסרו דלגביהם הוי דם שבועין דלא מהני סברת כבלכ"פ, ולשי' המהרא"י ושע"ד שהוא מחמת שהתייבש הדם, א"כ סברא זו מהני גם לגבי שאר החתיכות להחשיב את הדם כדם פליטה ויהני סברת כבלכ"פ. ב. כשבישל הלב בלא קריעה עם תבשיל ויש בתבשיל ס' נגד כל הלב אם הלב עצמו יהיה מותר, דלשי' המרדכי גם הלב עצמו יהיה מותר כיון שיש ס' לבטל את כל הדם, ולשי' המהרא"י ושע"ד הלב עצמו יהיה אסור כיון שיש את הדם שהתייבש שלא יוצא ע"י בישול [ובצליה כנראה שהכל יוצא שמוציא יותר מן הבישול וצ"ת] וא"כ לא יהני מה שיש ס' בתבשיל נגד הדם דסו"ס הדם היבש לא יצא. [ע"פ הגר"א].

[אך עכ"פ העט"ז כ' דבכה"ג שיש בתבשיל ס' נגד הלב יש לאסור הלב מטעם אחר משום דינא דחנ"ן, והיינו דאיתא להלן סי' ק"ן בחתיכה שבלעה איסור שלא היה בה ס' לבטלה ושוב נפלה לתבשיל שהיה ס' לבטל את כל החתיכה שאין התבשיל נאסר מ"מ החתיכה הראשונה נמשכת היא באיסורה (זהו שיטת הרשב"א וכ"פ המחבר ורמ"א), ונחלקו שם הפוסקים אי הוי מדינא דחנ"ן (הגרע"א) או מדינא דאפשר לסוחטו אסור (ש"ך והגרע"א), וא"כ ס"ל לעט"ז שכמ"כ כאן יאסר הלב עצמו מהך דינא שהחתיכה תמיד נשארת היא באיסורה, ודחה זאת הש"ך דלענין זה יהני סברת לב דשיע שלא נאמר דממהר לבלוע טפי משאר בשר. והגרע"א כ' דכיון שהלב דבוק בעוף א"כ כבר אין לומר שהלב בלע לפני שאר העוף לענין שיחשב לחנ"ן ואפשר לסוחטו לומר שהחתיכה נשארת היא באיסורה.]

לב שבישלו בלא קריעה יחד עם תבשיל ויש בתבשיל ס' נגד הלב, דין הלב [נ"מ ב']

מחבר- כהמרדכי שגם הלב מותר. [מסתמת המחבר. ש"ך]

רמ"א- כמהרא"י והשע"ד.

'ואפילו בדאיכא ס', הלב עצמו אסור (ארוך וש"ד מהרא"י ורי"ו)'

כשמלח או צלה הלב ללא קריעה עם בשר אחר, דין הבשר [נ"מ א']

א. או"ה- [ורוב הפו'. והיינו כל המפרשים לעיל דס"ל דהא דאיתא 'לא קרעו קורעו לאחור בישולו ומותר' היינו עכ"פ בצליה שאז שרי שאר הבשר משום סכרא דכבולעו כך פולטו ולרש"י יהני כן אפי' בבישול משום סכרת לב דשיע] לב שלם שלא נקרע ונמלח עם בשר אחר, התיר את הבשר משום דהוי כצליה דאמר' כבולעו כך פולטו.

ב. רבינו פרץ ורי"ז- החמיר בזה שדם הלב אוסר בשר שאצלו יותר מדם של שאר בשר לפי שדם הלב כנוס בתוכו וכשהוא נוטף על שאר בשר שעמו הוי ליה כדם צלול הנוטף על החתיכה דלא שרינן במליחה. [והיינו דהא דאיתא 'לא קרעו ובישלו קורעו לאחור בישולו ומותר' היינו רק לגבי הלב עצמו אך שאר הבשר אסור אפי' במליחה ומשום דס"ל דדם הלב חשיב כדם בעין ולא כדם פליטה ולכך ל"א כבולעו כך פולטו אפי' למליחה, אך עכ"פ הלב עצמו שרי משום דבצירוף סכרת לב דשיע הוי לגביה הדם כדם פליטה דמהני דינא דכבולעו כך פולטו והיינו שע"י שהלב חלק בולעו הוא רק מעט מן הדם ולכך אף דהוי מדם הלב מ"מ כיון דמעט הוא חשיב כדם פליטה.]

א. רמ"א- המנהג להקל, אך טוב לענין מליחה לחוש למחמירים להצריך כדי קליפה [ובצלי בכדי נטילה, הגה' שע"ד. ולרש"ל שרי בצליה]. [והיינו דאף דס"ל בעלמא דבמליחה מצריכים ס' נגד האיסור משום שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן מ"מ בענין זה דהוי רק חומרא יש להקל כעיקר הדין להצריך כדי קליפה].

'ויקלוף מעט סביב הלב. ויש מחמירין בו, אפילו במליחה, לאסור שאר בשר שנמלח עמו, ואומרי' דלא אמרינן כבולעו כך פולטו גבי דם הלב הכנוס בתוכו, דהוי דם ממש ולא מקרי דם פליטה (הגהת ש"ד בשם ר' מתתיה וכו"מ במרדכי בשם ר"י). והמנהג להקל, וכן עיקר דגם זה מקרי דם פליטה ושייך למימר ביה כבולעו כך פולטו, מידי דהוי אדם שבחוטין, כמו שנתבאר לעיל סימן כ"ב (וכ"ד האו"ה ומהר"א כ"ץ). ויש מחמירין לקלוף קצת במקום שהיה הלב דבוק (בארוך ומרדכי שם), וטוב לחוש לדבריהם ולקלוף קצת סביב הלב, ואז הכל מותר, ואין חלוק בין בשר שעם הלב או הלב עצמו.'

ב. רש"ל- במליחה כדעת האוסרים. [אך בצלי התיר].

ש"ך- אף לרמ"א, לכתחילה אין למלוח או לצלות הלב עם בשר אחר עמו כיון דעכ"פ צריך קליפה.

אי מה שהלב פתוח למעלה חשיב כקריעה

או"ה- אם הלב פתוח למעלה חשיב כקריעה בדיעבד, ולכך אם פתח הלב ומלחו כך ובישלו מותר

בדיעבד.

דרכ"מ- חלק ע"ז, דלישנא דגמ' 'קורעו' לא משמע הכי אלא צריך לקרוע ממש.

רמ"א- כדבריו בדרכ"מ.

'ואין חלוק בין אם הלב סגור או פתוח למעלה (ד"ע ולא כאו"ה).'

לחתוך ערלת הלב

או"ה- ונוהגין לכתחלה לחתוך ערלת הלב ולחתוך גידין שבפנים.

רמ"א- הביא לדינו של האו"ה וכ' דזהו רק חומרא בעלמא.

'ונוהגין לכתחלה לחתוך ערלת הלב ולחתוך גידין שבפנים (ארוך), ואינו אלא חומרא וזהירות בעלמא.'

ש"ך- בשם הרקנ"ט. וז"ל ובעבור כי הברית היא דוגמת הלב לכך חוחכים גם חידוד הלב בראשיתו להעביר משם כוח הטומאה וזהו ומלתם את ערלת לכבכם.

סעיף ג

אם בעוף שלם יש ס' כנגד הלב

גאונים- כל עוף יש בו ס' כנגד הלב. [היינו אפי' נגד הלב שלא נמלח שאז יש גם את הדם שמעליו, ש"ך]

א. מהרי"ל- מה שאמרו שאין עוף שאין בו ס' כנגד הלב, לא אמרו כן אלא בעוף שלם כולו ראשו ורגליו.

ב. תה"ד- דינם של הגאונים נאמר אף אם אין העוף שלם, דמסתבר שלא שיערו בצימצום.

מחבר- כדינא דהגאונים.

'אין עוף שלא יהא בו ששים כנגד לבו, ומותר אפילו הוא דבוק בעוף.'

רמ"א- כתרוה"ד.

'וכל עוף יש בו ס', אפילו אין בו הראש והרגלים התחתונים (פסקי מהרא"י סימן צ"א

ור"י מיניץ ובארוך), כדרך שנוהגים להסירן דהיינו עד הארכובה התחתונה, ולכן אם העוף שלם, הכל מותר'.

מהר"י מיניץ- מיקל אפי' בעוף שלם ללא הכנפיים והרגליים להחשיבו ס' נגד הלב, וכ' דעכ"פ דכשהוא לפנינו בעי לשער במראית העין, ורמ"א שלא הזכיר הכנפיים י"ל שזוהו אפי' בלא שנשער במראית העין.

אי בעי שהעוף יהא עם עורו

א. ט"ז- מה שאמרו שבעוף שלם יש בו ס' נגד הלב, זהו אפי' בלא העור שבו וראיה מתרנגולת שעורה מועט הוא.

ב. מהרש"ל וש"ך- מה שאמרו שכל עוף שלם איכא ביה ס' נגד הלב זהו דוקא עם העור ולכך באווזים שהופשט עורן תו לא הוי ס' נגד הלב.

בישל העוף בחתיכות קטנות

א. טור בשם י"א- אם נתבשל העוף בחתיכות קטנות והלב מחובר באחת מהן יש לחוש שמא תשאר החתיכה לבדה ברוטב ותאסור אחרת ואחרת נבלה ואח"כ תחת הסמוכה לה ויאסרנה וכן כולן.

ב. הגה' מיימוניות [ומרדכי אליבא דהב"י]- המחמיר תבא עליו ברכה והמיקל לא הפסיד כלום, כי אין לנו להחזיק ריעותא רק שיהא ששים מן הכל, ועוד דאיסור הבלוע בחתיכה אינו הולך מחתיכה לחתיכה כי אם על ידי רוטב לכן אותה חתיכה שהלב בה לבדה אסורה אם אין בה ששים מן הלב והשאר מותרות. [ומדינא דחנ"ן ס"ל לטור דל"א כן אלא בבשר וחלב.]

ג. מרדכי [אליבא דהדרכ"מ]- כשהתבשל העוף ואין בו ס' נגד הלב כולו נעשה נבלה, כיון דהוי דבוק ואמר' בזה דינא דחנ"ן [אף שאינו בבשר וחלב].

רמ"א- כהמרדכי.

'ואם אין שלם, וליכא בו ס' נגד הלב הדבוק בעוף, י"א דהחתיכה נעשית נבילה ובעינן ס' בקדירה נגד כל העוף (טור בשם י"א וכ"ה בפוסקים), וכן נוהגין. ואפילו איכא ס' בקדירה, העוף אסור הואיל ואין בו ס' נגד הלב הדבוק בו. ואם אין הלב דבוק בעוף, מצטרף כל הקדירה לבטל הלב בס'. ועיין לקמן סימן צ"ב בדין חתיכה נעשית נבילה'.

אם סתם בהמה הוא ס' נגד הלב

א. רמ"א-

'ואין לך בהמה שהיא ס' נגד לבה'.

ב. לבוש- כ' שהוא טעות סופר, דהא לפי ראות עינינו סתם בהמה יש בה ס' נגד הלב.

ש"ך - קיים הגירסא וכמו שכ' להדיא האו"ה. וביאר דכיון שהדרך הוא להוריד הראש והכרעים והקרבים וכן לנקר החלב וגיד הנשה, לכך לאחר מזה אין ס' נגד הלב.

סעיף ד

דין מליחת הריאה

ריב"ש - הריאה מדינא לא בעיא חיתוכא, דדוקא בלב אמרו קורעו ומוציא את דמו ולא בריאה. אבל נהגו לקרעה ולפתוח הקנוקנות הגדולים שלה ומנהג יפה הוא.

מחבר - כהריב"ש.

'הריאה אינה צריכה חיתוך, אבל נהגו לקרעה ולפתוח הקנוקנות הגדולים שלה, ומנהג יפה הוא'.

סימן עג

דין צליית הכבד

ובו ו' סעיפים

הקדמה

מליחת הכבד

גמרא- 'אמר ליה אביי לרב ספרא, כי סלקת להתם בעי מינייהו, כבדא מה אתון ביה מותר לבשל צקדרה או אכור מפני שפולט דם ואיני שכולו דם אפי' לאחר שפירש וילא הרי הוא דם ואסור, כי סליק רב ספרא אשכחיה לרב זריקא ובעא מיניה אמר ליה ר' זריקא, אנא שלקי ליה לרבי אמי ואכל בשלתי לו הכבד ואכלו, כי אתא רב ספרא לגביה דאביי סיפר לו מה ששמוע אמר ליה אביי למיסר נפשה שיהא דם הגפלט מונגה חוזר לתוכה ואוסרת לא קא מיבעיא לי דפשיטא לי דכיון דערודה היא לפלוג ולהזיח כל שעה לא בלעה, כי קמבעיא לי למיסר חבירתה אס דם היוצא מונגה אוסר צער אחר המתבשל עמו, מ"ש למיסר נפשה דלא מיבעיא לך דתנן אינה נאסרת, למיסר חבירתה נמי לא תבעי לך דתנן הכבד אוסרת ואינה נאסרת כלומר מדפשוט לך צדידה דשריא אלמא שמועא לך הא מתני' אס כן למוסר נמי חבירתה לא תיבעי לך דהא הך מנשה גופה תנן צה דאוסרת וצדדר זרעיס היא מפני שהיא פולטת ואינה בולעת, אמר ליה דילמא התם בכבדא דאיסורא כגון דערפה ומשום שמנוניתא קאמר דאוסרת את המתבשל עמה לפי שזולע מן הערפה ואינה נאסרת אס של היתר היא וצולה עם ערפה אינה נאסרת לפי שערודה לפלוג כל שעה ואינה צולעת כלום אבל דמא דנפיק מינה דכשרה מיבעיא לי אי אסיר אחריני אי לא דאיכא למימר דמא דהיתורא הוא שהרי עיקרה דם וכל זמן שלא פירש פשיטא לי דמותר וכי פירש מיבעיא לי מאי משום דמא מאי, כי הדר סליק אשכחיה לר' זריקא אמר ליה האי נמי לא תבעי לך, דאנא וינאי בריה דרבי אמי איקלען לבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי וקריבו לן קניא בקופיה הקנה עם כל המחזור לו הריאה והלב וכבד וכו' ונצטלו יחד ואכלנא, מתקיף לה רב אשי ואיתימא ר' שמואל מזרוקיניא ודלמא פי קנה חוץ לקדרה הוה וסימוני הכבד שופכין דך קנה הכבד לתוך קנה הגדול של ריאה ויוצא דם דרך חללו חוץ לקדרה, אי נמי מיחלט הוה חליט ליה מעיקרא והתבשל דמו בתוכו כדי שלא יפלט עוד כשיבשלו עם האחר ודמו הנוצלת בתוכו מותר כל זמן שלא ילא, כי הא דרב הונא חלטי ליה בחלא לזמתי בחומץ שהחומץ לזמתי אשטרויניט ושוב אינו פולט עולגות והדר מנשלי ליה עם צער אחר ורב נחמן חלטי ליה ברותחין, וסבר רב פפא קמיה דרבא למימר חלא אסיר אותו חומץ שלמתי צו אכור דקבצר מוליא מנקת מן הדם אמר ליה אי חלא אסיר איהו נמי אסיר כי היכי דפליט הדר בלע ומאורו חומץ עלמו דכיון שלמתי ואינו ערוך לפלוג חוזר ובלע. רב בר שבא איקלע לבי רב נחמן אייתו ליה כבדא שליכא ולא אכל, אמרו ליה בר בי רב דלגיו לא אכיל אמרו לו לרב נחמן תלמיד שנתארח אלך אינו אוכל מה שהציאו לפניו ומנו רב בר שבא אמר להו רב נחמן גאמו לשבא הגמילא והלטיטו לשבא על כרחו על שם אביי קראו, כתנאי ר' אליעזר אומר הכבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שפולטת ואינה בולעת, ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר

מתובלת התבלין מרכיבין אותה אוסרת ונאסרת שלוקה הרבה מאד אוסרת ונאסרת לפי שלאחר שגמרה פליעתה חזרה ונולגת. רבה בר רב הונא אקלע לבי רבה בר רב נחמן אייתי לקמיה תלת סאוי טחאי שלש סאין פת נקיה פניה טוחין בשמן ודבש אמר להו מי הוה ידעיתו דאתינא אמרו ליה מי עדיפת לן מינה יום השבת היה דכתיב וקראת לשבת עונג, אדהכי אשכח ההוא כבדא דהוה בה סמפונא דבליעא דמא אמר להו אמאי עבדיתו הכי אטיפ שדס הנבלע צו היתר הוא מיהו דס הכנוס בסמפונות דס הוא אמרו ליה אלא היכי נעביד אמר להו קרעו שתי וערב וחיתוכא לתחת חתוכו לנטע כשנתגורו בתגור לללות כדי שיוצב הדם וילא. [חולין קי: קיא.]

משנה- 'רבי יוסי אומר, כל הנשלקים עם התרדים, אסורים, מפני שהם נותנין את הטעם. רבי שמעון אומר, כרוב של שקיא עם כרוב של בעל, אסור, מפני שהוא בולע. רבי עקיבא אומר, כל המתבשלין זה עם זה, מתרים, אלא עם הבשר. רבי יוחנן בן נורי אומר, הכבד אוסרת ואינה נאסרת, מפני שהיא פולטת ואינה בולעת' [תרומות פ"י י"א]

מתבאר מהגמ':

א. אביי הסתפק בענין הכבד אי אוסרת בשר אחר בבישול אך לבשל הכבד בפנ"ע שרי, ממתני' דהכבד אינה נאסרת. ונחלקו הראשונים בזה, אי מיירי לאחר מליחה ואפ"ה יש צד שאוסרת בשר אחר משום ריבוי דם שבה, [רש"י]. או דמיירי לפני מליחה ואפ"ה אינה נאסרת בפנ"ע משום שכולה דם ואפ"ה התורה התירתה ורק לבשר אחר אוסרת מדרבנן שנראה כדם, [תוס'].

ב. אף אם נאמר שהכבד אוסרת בשר אחר עמה אפ"ה אי חלטו לה ברותחין או בחומץ שרי. וכ' הגאונים דהאידינא לא בקיאים אנו בחליטה ואין להתיר בזה.

ג. מבואר דרב נחמן אכל כבד מבושל ואף כפה את תלמידו לאכול. ונחלקו הראשונים אי מיירי אפי' בלא חליטה וא"כ מבואר שלהלכה שרי כבד בבישול אף בלא חליטה [תוס']. אך הב"י ביאר בשי' הרמב"ם דמיירי דוקא לאחר חליטה ומשום דפליג על אביי וס"ל שבלא חליטה הכבד נאסר בבישול אף כשמתבשל לבדו ומשום שבמשנה בתרומות כל תנא המאוחר בא הוא להקל יותר מחבירו וא"כ כל התנאים המוזכרים לפני ריב"נ מחמירים הם בכבד וס"ל שהכבד אף אוסר בפנ"ע והלכה ככל הני תנאים ודלא כריב"נ דהוי יחידאה בזה, ויצא לפ"ז דהלכה היא שהכבד אסור בבישול מן הדין.

ד. אף אם נאמר שהכבד מותר מ"מ הא איכא דם שבסימפונות ובזה בעי לחיתוכי שתי וערב וחיתוכיה לתחת. ונאמרו בזה ג' שיטות בראשונים, א. דקאי על בישול בקדרה לאחר מליחתו או צליתו, אבל לצלי לא בעי לחתוך כלל שהצלי מוציא את כל הדם גם מה שכנוס בסימפונות. [תוס']. ב. דמיירי לצלי ואפ"ה בעי לחיתוך שו"ע ולבישול לא מהני זה החיתוך, [בה"ג] ג. לצלי לא בעי ולבישול לא מהני ורק מיירי לענין חליטה, שהחליטה מהני רק בשביל דם הכבד עצמו אבל לא לדם שבסימפונות דהוה ככנוס בכלי. [רי"ף ורמב"ם].

סעיף א

כבד בבישול

א. רש"י [לפי ביאור הרא"ש]- פסק הלכה כאב"י וכדריב"נ דכבד אינה נאסרת ומספק"ל אי כבד אוסרת בשר אחר המתבשל עמה היינו משום דם שבה או דמיירי בכבד דאיסורא ומשום שמנוניתא, ולא פשיט ליה, וס"ל דמיירי לאחר מליחה אך לפני מליחה ודאי הוא שאין לבשל הכבד עם בשר אחר ואף בדיעבד הבשר יאסר, מיהו לבשל הכבד בפני עצמו שרי אף קודם מליחה מפני ריבוי דם שבו ואמר' דאידי דטריד למיפלט לא בלע. [כ"ה להדיא בר"ן והרשב"א שהביאו את הפירוש הזה, ואמנם נראה שזה תלוי בביאור מה שאב"י הסתפק אי כבדא אוסרת לפי שי' זו דמיירי לאחר מליחה, היינו אף לאחר מליחה וה"ה לפני, שלפ"ז שפשטנו שהכבד אינה נאסרת א"כ ה"ה לפני מליחה הדין כן, או דמיירי דוקא לאחר מליחה אבל קודם מליחה ודאי שהכבד תאסר אפי' בפנ"ע ויעוי' בזה בפרמ"ג על הט"ז סק"א שרמזו בזה.]. ולאחר מליחה אינה נאסרת בפנ"ע משום שפולטת דם ואינה טרודה לבלוע. ור"נ דאייתו לקמיה כבדא שלוקה ואכל היינו בלא חליטה ומשום דס"ל כאב"י שאין הכבד נאסרת. ויוצא א"כ דלבשל הכבד עם בשר אחר בכל גונוי בין לפני מליחה בין לאחר מליחה אסור, כיון דהוי בעיא דלא איפשיטא לכך מחמירים [ובגר"א כ' דהא דדחי בכבדא דאיסורא זהו רק דיחוי בעלמא אבל העיקר הוא כמו שהבינה הגמ' בהו"א], ולבשל הכבד בפנ"ע מעיקר הדין שרי לאחר מליחה [וה"ה לפני מליחה וכו"ל].

ב"י- זה הכל מעיקר הדין, אבל מכל מקום שדרו ממתכתא דלא בקיאינן בחליטה ולא שרינן ליה לבשוליה כלל אף לא בפנ"ע. ואף שלבשלה לבדה שרי בכל גונוי אף בלא חליטה, מ"מ משום הקדרה שיבשל אותה בה שהיא נאסרת כשיבשל בה את הכבד לכן אסרו לבשל בכלל. ועוד דרוב פעמים מתבשל הכבד עם שאר דברים [א"נ משום דבגמ' איכא חד מ"ד דס"ל דבמבשולת הרבה אסור כבד ואין אנו בקיאים בין מבושל למבושל הרבה, סמ"ק] הלכך גזרו שלא יבשלו אלא לאחר צלייה.

ג. רבינו תם- פסק הלכה כאב"י וכדריב"נ דכבד אינה נאסרת, ומספק"ל אי כבד אוסרת חברתה היינו משום דם שבה או דמיירי בכבד דאיסורא ומשום שמנוניתא, וס"ל דמיירי לפני מליחה ומספק"ל אי אוסרת בשר אחר עמה משום שנראה כדם, אבל לאחר מליחה פשיטא ליה דשרי לבשלו אף עם בשר אחר דלא גרע מכל חתיכת בשר אחרת, אך מצד הסמפונות שיש בכבד יש לקורעו שו"ע ולהניח את החיתוך למטה כדי שיוזב דם, ונמצא לפ"ז דלאחר מליחה וקריעה שרי אף לבשלו עם בשר אחר, ולפני מליחה לבשל הכבד בפנ"ע שרי אבל לא עם בשר אחר א"כ חלטו. אך עכ"פ גזרו [הא דשדרו ממתכתא] שלא לבשל הכבד קודם המליחה. [וכמו שגזרו לרש"י לאחר המליחה]

ג. רמב"ם- פסק הלכה כשאר התנאים במשנה בתרומות דפליגי אריב"נ [משום דס"ל דכל תנא בהך משנה בא להקל יותר מחבירו הקודם וימצא לפ"ז דכל הני תנאים הקודמים לריב"נ חולקים על הך דינא דכבד אינה נאסרת וס"ל דהכבד נאסר אף כשמבשול בפנ"ע]. ורב נחמן דאייתו לקמיה כבדא שלוקא ואכיל ואף כפה לתלמידו לזה מיירי בחלוטה לפני כן אבל בלא זה לא היה אוכל [ואעפ"כ אותו תלמיד לא היה רוצה לאכול אף ע"י חליטה שהחמיר בזה]. ונמצא דס"ל להרמב"ם דאין לבשל הכבד כלל ואפי' בפני עצמו מן הדין ואפי' לאחר מליחה, ושרי רק ע"י חליטה או בצלי. ובחליטה בעי קריעת שו"ע דדברי הגמ' דבעי קריעת שו"ע מצד דם שבסמפונות קאי על חליטה. [ע"פ הב"י]

רשב"א וטור - בעיקר הדין הוא כרכינו תם דשרי לאחר מליחה אף לבשלו עם בשר אחר אך לכתחילה חיישי' לפרש"י דבעי לצלותו וכן דבעי קריעת שו"ע וחיתוכיה לתחת לפני שמבשלו עם בשר אחר, ולכך בדיעבד אם לא צלה אלא מלח וקרע שרי אף לגבי בשר אחר דמדינא שרי, וכן בלא מלח ולגבי הכבד עצמו שרי בדיעבד ומשום שגם לרש"י שרי כן בדיעבד שהכבד מפליטה דם מרובה ואמרי' בזה איידי דטריד לא מיפלט.

הגה' שע"ד - בשם מהרא"י. אף דעיקר הדין הוא כר"ת מ"מ אין להתיר לבשל הכבד עם בשר אחר אפי' לאחר מליחה וקריעה ואפי' בדיעבד. וכן לפני מליחה לבשל הכבד בפני עצמו אין להתיר ואפי' בדיעבד והטעם הוא: א. משום דאיכא מ"ד בגמ' שכבד אסורה בשלוק [והיינו במבושל הרבה] וכיון שאין אנו בקיאים בין מבושל לשלוק לכך אסרי' אף בדיעבד. ב. לחוש לשי' הרמב"ם שאוסר אף שהכבד התבשל בפנ"ע. [הנ"מ בין הטעמים הוא בכבוש מעל"ע שלא שייך בזה שלוק וא"כ לטעם הא' יש להתיר אך לטעם הב' סו"ס יש לאסור]. ובכ' המקרים בין שהתבשל הכבד עם בשר אחר לאחר מליחה ובין כשנתבשל לבדו לפני מליחה אם הורה המורה להתיר כר"ת שאז יש להתיר.

ט"ז - בשי' הטור ביאר דיש חילוק בין קודם מליחה לענין הכבד בפנ"ע לבין לאחר מליחה לענין בשר אחר, דקודם מליחה לענין הכבד בפנ"ע אז דיעבד חשיב רק היכא שהורה המורה וכבר נתבשל כבר ולאחר מליחה לענין בשר אחר כבר היכא שהורה המורה להתיר חשיב כדיעבד אף קודם שנתבשל, [ומשום שקודם המליחה לענין הכבד בפנ"ע חמור יותר מלאחר המליחה לענין בשר אחר כיון שקודם המליחה אף לר"ת יש מקום להחמיר את חומרת הגאונים אף לגבי כבד בפנ"ע אטו שאר בשר שאסור מעיקר הדין אך לאחר המליחה כל מה שיש להחמיר זהו רק בגלל שיש לחשוש לשי' רש"י שהרי לפי ר"ת אין בכלל משום להחמיר]

א. מחבר - כהרשב"א וטור, והביא את הרמב"ם כיש מי שאומר.

'הכבד, יש בו ריבוי דם. לפיכך לכתחלה אין לו תקנה לבשלו ע"י מליחה, אלא קורעו שתי וערב ומניח חיתוכו למטה, וצולהו (שיהא ראוי לאכילה), ואחר כך יכול לבשלו, ..ובדיעבד מותר אם נתבשל לבדו בקדירה (בלא צלייה), אבל הקדירה אסורה, שפולטת ואינה בולעת. ויש מי שאוסר.'

ב. רמ"א - כהגה' שע"ד שאסור אף בדיעבד. [בדרכ"מ כ' שהוא משום דחיישי' לשי' הרמב"ם וכן משמע מהט"ז אך הש"ך והגרא"א כ' הטעם שאין אנו בקיאים בין שלוק למבושל]

'וכן נוהגין לאסור הכל (הגהת סמ"ק ומהרא"י בהגהת ש"ד), אפילו נמלחה הכבד קודם בשולה'

תו"ח - אמנם הקערה שאכלו הכבד בה שרי, וכן אם אירע שהורה המורה להתיר הכבד לאחר שנמלחה יש להתיר.

ג. מהרש"ל - כרכינו תם. דהיכא שהכבד התבשל בפני עצמו שרי לאחר מליחה ואין ע"ז שום מנהג. [ודוקא לאחר מליחה].

אם ניקוב מהני כקריעת שו"ע

או"ה- ניקוב הרבה פעמים בסכין מהני כמו קריעת שו"ע.

רמ"א- כהאו"ה.

'ואם מנקה הרבה פעמים בסכין הוי כקריעה שתי וערב (ארוך).'

א. ט"ז- ע"פ מהרש"ל. דין זה דמהני ניקוב הסכין היינו דוקא באופן שהקריעה הוא לא מן הדין אלא כחומרא, אך אי בעי קריעה מן הדין לא יהני לה ניקוב בסכין, ולכך היכא שמבשל לאחר הצלי שאז בעי קריעה מן הדין לא יהני נקיבת הסכין ורק כשאוכלו צלי יהני כן נקיבת הסכין שאז הקריעה אינה אלא חומרא בעלמא. [אמנם שי' המחבר להלן ס"ג הוא דאף לצלי בעי קריעה מן הדין וא"כ יסבור דלא יהני נקיבת הסכין כלל. אך לרמ"א שם דס"ל דלצלי לא בעי כלל קריעה א"כ יצא דדברי רמ"א כאן בס"א הם לדברי המחבר וכמש"כ שם הט"ז ויצא שהרמ"א חולק על מהרש"ל וס"ל דנקיבת הסכין יהני אף היכא שרוצה לבשלו לאחמ"כ].

ב. ש"ך- דין זה של הרמ"א הוא אף באופן שרוצה לבשל לאחמ"כ, אך מ"מ בכה"ג בעי לכתחילה לקרוע שו"ע בדוקא ורק בדיעבד מהני ניקוב הרבה פעמים בסכין. [וכבר נתבאר דאף הרמ"א ס"ל כן דאף אם רוצה לבשלו לאחמ"כ שרי ע"י נקיבת הסכין].

נטילת הדקין והמרה אי מהני כקריעה

הגה' שע"ד- מה שנהגו הנשים במקומות מסויימים שלא לקרוע הכבד, סמכו עצמן ע"ז שמנקרות הן את הגידין והקנקנות באותו צד שהמרה תלויה באופן שחתוך מעט מן הכבד ומאפשר לדם לצאת משם.

רמ"א- כהנ"ל.

'וכן אם נטל משם המרה וחתכת בשר מן הכבד, דאפשר לדם לזוב משם (הגהת ש"ד). ומ"מ אם לא עשה כן נטל הסמפונות לאחר צלייה, ומבשלה (ארוך).'

[בכה"ג מהני אף לכתחילה ואף אם מבשלו לאחמ"כ, ש"ך]

ט"ז- נטילת המרה מהני דוקא בכבד עוף שאין מרחק רב בין המרה לכבד, אך בכבד בהמה שיש שיעור גדול בין המרה לכבד לא מהני בנטילת המרה להחשיבו לקריעת שו"ע.

כבד חתוכה אי מהני כקריעה

תולדות או"ח- כל הדין דבעי קריעת שו"ע זהו דוקא בכבד שלמה, אבל כשהיא חתוכה לא בעי כלל לקרוע.

רמ"א- כהנ"ל.

'וכל זה בכבד שלימה, אבל כשהיא חתוכה אין צריך כלום (ר' ירוחם בתאו').

הדחה קודם הבישול

מרדכי בשם ראב"ה- אם צלו הכבד ולא הדיחו ונתנו בקדרה אין לחוש, דנורא מישיב שאיב ואף אם נראה איזה מראה דם אי"ז אלא מוהל בעלמא.

ב"י- מבואר מזה דלכתחילה בעי להדיח את הכבד קודם הבישול, משום המלח הנדבק בו, וכן משום מראית העין שיתאדם הבשר, אך בדיעבד אם לא הדיח וכישל הבשר שרי.

רמ"א- כנ"ל.

'וכשבא לבשלה אחר הצלייה, ידיחנה תחלה אחר הצלייה, קודם הבישול (דקדוק ב"י ממרדכי פכ"ה ובארוך). מיהו אם לא הדיחה ובשלה כך, מותר (ראב"ה ואו"ה שם).'

[פרמ"ג- להלן ס"ה. מה שמבואר כאן דרק אם מבשל אחר הצליה בעי הדחה אך אם אינו מבשל אח"כ אי"צ זהו מעיקר הדין אבל עכ"פ מחמת המנהג יש להדיח אף כשאינו מבשלו לאחמ"כ].

כבד מתובלת

גמרא- כתנאי, ר' אליעזר אומר הכבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שפולטת ואינה בולעת, ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר מתובלת התבלין מרכיבין אותה אוסרת ונאסרת שלוקה הרבה מאלו אוסרת ונאסרת לפי שלאחר שגמרה פליטתה חזרת וצולעת' [חולין קיא].

ר"ן- בכבד מתובלת אין מחלוקת, ולכו"ע כבד מתובלת אוסרת ונאסרת.

ב"י- מסתימת הפוסקים שלא הביאו דין זה, צ"ל דלכל הפחות הוה מספ"ל אי רבנן מודו לזה ולכך בכבד שהוא מדרבנן לא רצו להחמיר בדבר שאינו ברור ולא הביאו דין זה של כבד מתובלת לאסור.

סעיף ב

כבד בחליטה

גמרא- 'כי הדר סליק אשכחיה לר' זריקא אמר ליה האי נמי לא תבעי לך דאנא וינאי בריה דרבי אמי איקלען לבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי וקריבו לן קניא בקופיה הקגה עם כל המחובר לו הריאה והלב וכבד וכו' נחשלו יחד ואכלנא, מתקיף לה רב אשי ואיתימא ר' שמואל מזורקיניא ודלמא פי קנה חוץ לקדרה הוה וסימפוי הכבד שופכין דרך קנה הכבד לתוך קנה הגדול של ריאה ויואל דם דרך חללו חוץ לקדרה אי נמי מיחלט הוה חליט ליה מעיקרא ונחשלו דמו בחוכו כדי שלא יפלוט עוד כשיבשלו עם האחר ודמו המוצע בחוכו מותר כל זמן שלא ילא כי הא דרב הונא חלטי ליה בחלא לומתו בחומץ שהחומץ לומתו אשטרוייע ושבו אינו פולט עולגות והדר נבשלי ליה עם עשר אחר ורב נחמן חלטי ליה ברותחין וסבר רב פפא קמיה דרבא למימר חלא אסיר אותו חומץ שנלמט בו אסור דקסבר מוילא מקלף

מן הדס אמר ליה אי חלא אסיר איהו נמי אסיר כי היכי דפליט הדר בלע מלאוהו חומץ טלמו דכיון שנלמת ואליו טרוד לפלוג חחר וזולט' [חולין קיא.]

מבואר מהגמ' שהכבד שרי ע"י חליטה ברותחין או בחומץ.

הגאונים- שדרו ממתבתא דאנן לא בקיאינן בחליטה, הלכך אין להתירו בחליטה.

ב"י- היינו דנהי דבחליטה בחומץ לא שייך חוסר בקיאות דלא בעי בחומץ חזק, מ"מ בחליטה ברותחין שייך חוסר בקיאות שמא לא יהיו רותחין יפה יפה, ולכך גזרו בכל החליטות שמועילות בכבד שלא יהני ולא חילקו בין רותחין לחומץ שלא ראו לחלוק בגזירתן.

רשב"א- גזירת הגאונים היתה רק לכתחילה, אבל בדיעבד אם חלט הכבד ובישלו שרי.

אי בעי בחליטה קריעת שו"ע

רשב"א ורמב"ם- למדו את דברי הגמ' דבעי קריעת שו"ע וחיתוכיה לתחת לגבי חליטה, ולכך בעי קריעת שו"ע וחיתוכיה לתחת.

א. מחבר- הביא את גזירת הגאונים שאין לבשל את הכבד אף אחר חליטה וכהרשב"א דבדיעבד מהני.

'אם חלטו בחומץ או ברותחין ונקב והוציא מזרקי הדם שבתוכו, מן הדין מותר לבשלו, אלא שהגאונים אסרו לעשות כן, ובדיעבד מותר.'

ב. תו"ח- אף בדיעבד לא מהני. וביאר הש"ך דכיון שאין אנו בקיאים בחליטה ויש לחוש שלא יחלטו ראוי, לכך אסרי' אף בדיעבד. [ונראה ברור דזה תליא בב' הטעמים של הגה' אושר"י בס"א שפסק דאף אם בישל הכבד בפנ"ע לפני מליחה שנאסר אפי' בדיעבד ונאמרו בזה ב' טעמים, א. דחיישי' לשי' הרמב"ם שאסר כן אף בדיעבד. ב. שאין אנו בקיאים בין מבושל לשלוק ובשלוק איכא מ"ד שאסור אף בדיעבד. וא"כ לענין חליטה אז לפי הטעם דחיישי' לשי' הרמב"ם א"כ בחליטה ששיטתו הוא דשרי א"כ אין לאסור בדיעבד, אך לפי הטעם שאין אנו בקיאים בין בישול לשלוק א"כ כמ"כ לענין חליטה שאין אנו בקיאים בין רתוח לשאינו רתוח וא"כ יש לאסור אף בדיעבד.]

סעיף ג

כבד בצלי

גמרא- 'ההוא כבדא דהוה בה סמפונא דבליעא דמא אמר להו אמאי עבדיתו הכי אע"פ שדס הנבלע צו היתר הוא מיהו דס הנגוס בסמפונות דס הוא, אמרו ליה אלא היכי נעביד, אמר להו קרעו שתי וערב וחיתוכא לתחת חתוכו לנטה כשנתוהו בתנור לללות כדי שיזוב הדס וילא' [חולין קיא.]

א. רש"י ובה"ג- דברי הגמ' קאי על צלי דאף בצלי בעי לקריעת שו"ע משום דם שבסמפונות דהוי דם ממש. [ואם לא קרעו לפני כן יכול לקורעו לאחר מיכן ול"א שהכבד בולע מאותו דם משום דכבולעו כך פולטו, בה"ג]

ב. תוס' ורא"ש- אם בא לאוכלו צלי לא בעי לקריעה, דאם נפלט הדם שריק ונפיל, ואי לא נפלט הוה ליה דם האברים שלא פירש דשרי אלא מיירי שאחר הצלי בא הוא לבשוליה, שלזה בעי קריעת שו"ע וחיתוכיה לתחת.

ג. רמב"ם- קאי על חליטה שאז בעי קריעת שו"ע, אבל לצלי לא בעי ולבישול לא מהני. וס"ל ג"כ דקריעת שו"ע הוא לאו בדוקא אלא סגי או בשתי או בערב לחוד.

א. מחבר- בדעת המחבר נחלקו הפו': [א] באה"ג וגר"א דדעת המחבר הוא כרש"י ובה"ג. [ב] פר"ח ס"ל למחבר דלצלי בעי קריעה אך לא בעי שו"ע אלא או שתי או ערב ואם בא לבשולו אח"כ בעי קריעת שו"ע.

'לצלי צריך חתיכה משום דם שבסמפונות, ואם לא קרעו קודם צלייה יקרענו אחר כך'.

ב. רמ"א- כהתוס' ורא"ש. דאם בא לאוכלו צלי לא בעי קריעה כלל.

'(וי"א דאין צריך לצלי שום חתיכה כלל) (טור בשם ר"י סמ"ק ואו"ה ושאר פוסקים), וכן נוהגין אפילו לכתחלה'.

[[מהט"ז יש משמעות דס"ל לרמ"א דאף לבישול אחר צליה לא בעי כלל קריעה]].

סעיף ד

צליית הכבד עם בשר אחר

גמרא- 'אתמר כבדא עילויי בשרא בתגור היו זלין כל ללי שלהן וחודו של שפוד תלוי לנטה וכשהכבד נתון תחלה ואחר כך הבשר מנלא הכבד עליון כשהולין אותו שרי דמא משרק שריק אט"פ שז מן הכבד על הבשר אין צדק כלום לפי שהדם ע"י ללי אינו נוה ליבול אלא מחליק ונפיל, כחלא עילויי בשרא אסור, מאי טעמא חלב סרוכי מסריך מדצק ונבלע, רב דימי מנהרדעא מתני אפכא, כחלא עילויי בשרא שרי מ"ט חלב שחוטה דרבנן, כבדא עילויי בשרא אסור דם דאורייתא. דרש מרימר הלכתא בין כבדא בין כחלא תותי בשרא שרי, עילויי בשרא דייעבד אין לכתחלה לא ולדין אסור לגמרי לכתחלה לפי ששפודים שלנו אינן תלויין אלא שוכבות ופענוים שמרים זב השפוד ומנלא התחתון עליון ופענוים שמשפילו ומנלא חצרו עליון הלבך בין שהכבד ללד הראש ובין שהוא ללד הזב אסור'. [חולין קיא].

מבואר מהגמ', דלכתחילה אין לצלות כבד ע"ג בשר אחר, ובדיעבד שרי ומתחת הבשר שרי אף לכתחילה.

תוס' - הטעם שלכתחלה אסור לצלות כבד ע"ג בשר, הוא משום שבכבד יש בו רוב דם שאינו יכול לצאת ע"י מליחה כמו בשאר בשר, לכך אסרו לכתחילה ובדיעבד שרי משום דדמא מישרק שריק.

רש"י - בשפודין שלנו שצולין אצל האש אסור לכתחילה, ולא שייך לחלק בין תותי בישרא בין עילוי בישרא שפעמים שמגביהים השפוד באותו צד שאצל האש ופעמים מגביהים צד הב' ונהפך עליון לתחתון.

מחבר - כהגמ' וכרש"י.

'אם צלאו עם בשר בתנורים שבימי חכמי הגמרא, שפיהם למעלה, יהיה הכבד למטה ולא למעלה. ובדיעבד, מותר. ובשפודים שצולים אצל האש, אסור לצלותן עם הבשר, לכתחלה, אפילו כבד למטה.'

ש"ך - הטעם בדביעבד מהני הוא משום דדמא מישרק שריק ואינו נבלע כלל בכבד, כך מבואר בגמ' ולהדיא הוא בתוס' ולאפוקי ממש"כ הלבוש דהטעם הוא משום כבולעו כך פולטו. [ועכ"פ אי אמרי' בכבד כבולעו כך פולטו באופן שאין לומר מישרק שריק ראה להלן ס"ו שהוא מחלוקת הפוסקים]

כנ"ל, באופן שמלח הכבד

תוס' - כל הדין האמור בגמ' שלכתחילה אין לצלות הכבד עם בשר אחר היכא שהכבד למעלה, זהו דוקא כשלא מלח הכבד, אבל היכא שמלח הכבד שרי לצלותו יחד עם בשר אף היכא שהכבד למעלה, דכיון שנמלח הרי שננתמעט הדם ותו הוי כשאר בשר.

רמ"א - כהתוס'.

'מיהו אם נמלחה הכבד כבר, מותר לצלותה עם בשר, אפילו על גבי בשרא, דכבר נתמעט דמו והוי כבשר על גבי בשר. (ב"י בשם תוספות ר"פ כ"צ והגהות ש"ד ומרדכי פ' כ"ה).'

א. דרישה - מדברי רמ"א משמע דהיכא שהכבד הוא תחת הבשר כ"ש דשרי, ואף שהכבד הוא מלוח והבשר אינו מלוח, וא"כ יש להקשות לשי' ר"ת דס"ל שהכבד הרי הוא כמו כל בשר אחר והדין בבשר מלוח שנמצא תחת בשר שאינו מלוח שהבשר המלוח נאסר ומ"ש הכא. ותירץ הדרישה דמיירי הכא בכבד שפלט את דמו אך לא פלט עדיין את צירו, דלכך מהני ג"כ באופן שהכבד הוא תחת הבשר התפל.

ב. ש"ך - חלק על הדרישה, דלענין צלי לא מצאנו חילוק בין פליטת ציר לאחר פליטת ציר. וס"ל דכבד אף כשהוא מלוח מהני אפי' תחת בשר תפל, ומשום דבדיעבד אמרי' סברא דכבולעו כך פולטו, ודוקא היכא שהכבד לא נמלח אז ל"א הך סברא דכבכ"פ משום שאז יש ריבוי דם בכבד.

ג. ט"ז - בכל גווני היכא שהכבד מלוח לא מהני לצלותו תחת בשר תפל וכקו' הדרישה, וס"ל דכוונת רמ"א שכ' אפי' היכא שהוא למעלה, היינו דלא מיבעי היכא שהכבד והבשר שווים הן דמהני אלא אפי' היכא שהכבד הוא למעלה אפ"ה מהני, אבל היכא שהכבד הוא תחת הבשר התפל לא מהני.

כשגם הבשר נמלח וגם הכבד נמלחה

נקודה"כ- היכא שנמלח הבשר וגם נמלחה הכבד, נראה להתיר לצלות הבשר והכבד יחד אף היכא שהכבד תחת הבשר.

סעיף ה

מליחת הכבד ע"ג בשר אחר

א. רשב"א וסמ"ק- דין המליחה הוא כדין הצלי, דכשם שלענין צלי לכתחילה אין לצלות הכבד מעל הבשר, כמ"כ לענין מליחה לכתחילה יש להימנע למלוח את הכבד על גבי בשר אחר תפל שלא נמלח ובדיעבד שרי, אבל תחת הבשר אחר מותר.

ב. מ"מ- בשם יש מי שאומר. שאף לכתחילה שרי למלוח הכבד ע"ג בשר אחר.

ג. מרדכי- בשם רבינו יואל. שאף בדיעבד אסור.

ד. הגה' שע"ד- נהגו שלא למלוח את הכבד אף בפני עצמו. והטעם הוא [א] משום היכירה דאינו דומה לשאר בשר שלא יבואו לבשל עם בשר אחר, או"ה. [ב] משום דהאור חוזר ומבליע הדם שפלט המלח, אגור בשם מהרי"ל.

מרדכי- בדיעבד אם מלח הכבד ע"ג בשר, אף דמדינא שרי מ"מ יש לקלוף מעט סביב הכבד ואי"ז אלא חומרא.

מחבר- כהרשב"א וסמ"ק.

'לא ימלחנו לכתחלה על גבי הבשר, אלא מתחתיו.'

רמ"א- הביא את שי' הגה' שע"ד שכך נהגו, ואת שי' המרדכי כי"א.

'ונהגו שלא למלוח כבד כלל, אפילו לבדה, ואין לשנות רק יש למלחה קצת כשהיא תחובה בשפוד, או מונחת על האש לצלותה (הגהת ש"ד ואגור בשם אגודה). ומיהו אם איתא שמלח כבד, בין שמלחה לכד או עם בשר, אפילו על גבי בשרא, הכל מותר (טור וש"ד וארוך) וי"א שיש לקלוף מעט סביב הכבד, אם היא דבוקה בעוף, ואינו אלא חומרא בעלמא (מרדכי פכ"ה ובארוך).'

[[נחלקו הש"ך והלבוש באופן שאין הכבד דבוקה בעוף אי"ג"כ יש לקלוף הכבד, דלהש"ך לא בעי ולהלוש בעי]].

הדחה בכבד

רמ"א- ע"פ האגור.

'נהגו להדיח כל כבד אחר צלייתה, משום דם הדבוק בה (אגור בשם ר"י מולין). מיהו אם לא הדיחה, מותרת'.

פרמ"ג- ע"פ הש"ך. בס"א מבואר שיש להדיח אחר צליה קודם בישול לכתחילה, וזהו מעיקר הדין, וכאן שכ' הרמ"א דנהגו להדיח היינו אפי' אם לא יבשלו אח"כ אפ"ה איכא מנהג להדיח אך אי"ז מעיקר הדין.

דין כבוש בכבד

פת"ש- הביא מחלוקת הפוסקים לענין כבד שנשרה במים מעת לעת, אי נאסר הכבד כבישול. והסיק דאם הורח הכבד מתחילה יש להתיר, אבל בלא הדחה יש לאסור אא"כ יש ס' נגד הדם שעל הכבד.

סעיף ו

תרנגולת שלמה הנצלית עם הכבד שלה [אי אמרי' בכבד כככ"פ]

א. מרדכי- תרנגולת הנצלית עם הכבד שלה מותר, משום דכבולעו כך פולטו [היינו דבס"ד מיירי שהכבד נצלה יחד עם בשר אחר באופן שהדם יכול להישפך החוצה ולכך מהני מטעמא דמישרק שריק בשונה מכאן שהכבד הוא בתוך העוף ואין הדם יכול להישפך לכך בעי' לדינא דכבלכ"פ], מיהו אומר ריב"ן דיש להחמיר ולקלוף כדי קליפה סביב מקום הכבד וחומרא בעלמא הוא דהא בכבדא עילווי בישרא לא בעי קליפה.

ב. רבינו ירוחם- תרנגולת הנצלית עם הכבד שלה, הכבד אסור והתרנגולת מותרת, משום שיש בה ס' כנגד הכבד.

מחבר- כהמרדכי.

'נמצא כבד בעוף צלי, מותר'.

רמ"א- כריב"ן דיש להחמיר לקלוף.

'וי"א לקלוף מעט סביב הכבד, ואינו אלא חומרא בעלמא (מרדכי בשם ריב"ן וש"ד ואו"ה).

תרנגולת שלמה המתבשלת עם הכבד שלה

מרדכי- תרנגולת המתבשלת עם הכבד שלה, צריך ס' כנגד הכבד. [דליכא למימר כבכ"פ שהרי הכל נשאר בקדרה ולא יוצא החוצה כמו בצלי]

מחבר- כהמרדכי.

'ואם הוא מבושל, צריך ס' כנגד הכבד.'

אם בעוף שלם יש ס' נגד הכבד

מרדכי- תרנגולת שלמה אין בה ס' נגד הכבד שלה.

רמ"א- כהמרדכי.

'אין לך עוף שהוא ס' נגד הכבד, כשהיא שלימה (ש"ד ומרדכי בשם ראבי"ה ומהרא"י ובארוך כלל י"ו), ולכן אם הכבד שלימה ודבוקה בעוף, נעשה העוף חתיכת נבילה ובעינין ס' משאר דברים שבקדרה נגד כל העוף. והוא הדין אם דבוק חתיכת כבד בחתיכת עוף, ואין ס' כנגדו, (שם) דהא קיימא לן בכל האיסורים חתיכה נעשית נבילה, כדלקמן סימן צ"ב. ואם אין הכבד דבוקה, מצטרף כל מה שבקדרה לבטל הכבד.'

כשיש ס' נגד הכבד, דין הכבד עצמו

א. רמ"א- ע"פ רבינו ירוחם.

'ואם יש ששים בכל, הכל מותר. מיהו הכבד עצמה אסורה כמו בלב (תא"ו נט"ו), כמו שנתבאר לעיל סימן ע"ב.'

||| [היינו אפי' אם נמלח הכבד, ש"ך].

תו"ח- כשיש ס' בתבשיל כנגד הכבד, מעיקר הדין יש להתיר גם את הכבד עצמו אפי' אם לא נמלחה הכבד, כיון דגם בכל חתיכת בשר רגילה שהתבשלה בלא שנמחלה ויש ס' נגד החתיכה שהכל מותר, כיון דאמרי' שכל הדם יצא והתבטל ומה שלא יצא הוי דם האיברים שלא פירש ושרי, ורק שי' הרמ"א הוא שעל החתיכה גופא יש להחמיר אך לא מעיקר הדין, וא"כ בכבד דקילא הוא יותר מכל בשר כיון דק"ל דעיקר הדין בכבד שהתבשל בפנ"ע כר"ת [ס"א] דשרי אף קודם מליחה כיון דכוליה דם והתורה התירתה, ולכך אף דבעלמא אנו מחמירין בבשר דעלמא שהתבשל ללא מליחה ואיכא ס' נגדו מ"מ בכבד דקילא הוא יש להקל. אך כיון דרבינו ירוחם כ' שאף בכה"ג יש להחמיר הדין הוא להחמיר.

ט"ז- אף שיש להחמיר וכנ"ל, מ"מ אם חזר ובישל הכבד עם בשר אחר אין להחמיר לאסור את שאר הבשר, [הגרע"א חלק ע"ז דבכה"ג יש כבר לחוש שיצא הדם שלא יצא לפני כן ויאסור את הבשר מעיקר הדין וגרע מן הכבד עצמו].

ב. ש"ך- חלק על הרמ"א, וס"ל דליתא כן בדברי רבינו ירוחם, וא"כ הדרא מילתא דהתו"ח שכבד שהתבשל ואיכא ס' נגדו, שאף הכבד עצמו שרי אפי' קודם מליחה וכנ"ל.

עוף שמילאוהו ביצים ויש בו כבד ובישולו, אי הביצים מצטרפים לבטל הכבד

א. רמ"א- ע"פ האגודה.

'עוף שמלאוהו בביצים ונמצא בו לב או כבד, דינו כמבושל ובעינין ס' מן העוף בלא המילוי, ואם לאו, הכל אסור. ואם מלאוהו בבשר ואין שם ביצים הנקרשים ומעכבים הדם, דינו כצלי. (ארוך בשם אגודה ובנימין זאב סימן של"ו).'

[ביאור הדברים: בס' ע"ז מבואר דינא ד'מולייתא' והיינו עוף הממולא בשר כתוש הנצלה כך יחד, אי מהני כשצולם כך כמו בכל צליה דלא בעי מליחה [עכ"פ גמורה] ובגמ' איתא דמולייתא שריא משום דכבולעו כך פולטו, וכ' הפוסקים שם דכ"ז במילוי של בשר דשייך בו דין דכבכ"פ שכך הוא טבע הבשר שפולט מה שבולע, אבל אם המילוי הוא מביצים שטבען הוא שמקרישים ומעכבים את הדם א"כ הוי המילוי כדין בישול ואם לא מלחו מליחה גמורה יאסרו הביצים כמו בכל בישול. וע"ז מביא רמ"א כאן שאם מילא עוף בביצים וצלם כך ונמצא בו לב או כבד באופן שצריך ס' נגד הלב או הכבד, אזי אם המילוי הוא ביצים דינו כמבושל שאם לא מלחו מליחה גמורה נאסרו ובעי ס' מן העוף לבטל האיסור ואין הביצים מצטרפין. ואם המילוי הוא בשר אזי דינו כצלי שאם מלח כמו לצלי שרי משום דאף אם בלע הדם מהלב או הכבד מ"מ יפלטנו דכבכ"פ].

כשיש בעוף ס' נגד האיסור, וכן כשיש ס' בעוף יחד עם הביצים: דין הביצים

א. רש"ל- כשיש בעוף לכד ס' לבטל האיסור הכל מותר גם הביצים, ול"א שהביצים בלעו הכל, אבל כשבעוף לכד אין ס' ורק בצירוף הביצים איכא ס' נגד האיסור, בזה ל"א שהביצים מצטרפין לבטל האיסור וממילא הכל נאסר, וכ"ז מיירי היכא שהמילוי הוא בתוך העוף שאז הוי המילוי כחתיכה שהלב דבוק בה ואף שרק מונחת שם בלא שדבוקה היא, מפני שידוע שהלב נחבא וכנוס בתוך המילוי, אבל היכא שהמילוי הוא בין העור לבשר בזה אין המילוי נאסר, אבל עכ"פ אין הוא מצטרף לעוף לס' לבטל את האיסור.

ב. ט"ז וש"ך- אף כשיש ס' יחד עם העוף לבטל האיסור אפ"ה מצטרפים הכל, דלביצים איכא דין בישול לגמרי בין לחומרא שיצטרכו מליחה גמורה ובין לקולא שמצטרפים לתבשיל לבטל האיסור בס' והכל שרי, ודברי רמ"א שכ' שאין הביצים מצטרפים, מיירי שהלב או הכבד דבוקים הם בעוף, שלכך אין לצרף הביצים שלפני שהאיסור מתערב בביצים כבר התערב הוא בעוף ונאסר [ככל דין חנ"ן דאמר' בדבוק, ואה"נ דאף אם המילוי הוא בשר לא יצטרף לעוף לבטל האיסור בס'].
ג. כל בו- חלק על האגודה, וס"ל דהיכא שיש מילוי בתוך העוף יחד עם כבד ל"ש אם המילוי הוא מביצים או מבשר, בכל גווני המילוי נאסר אפי' היכא שיש ס' נגד הכבד, ומשום שיש לחוש שנבלע כל הדם במילוי ונשאר שם.

סימן עד

הטחול דינו כשאר בשר

ובו סעיף אחד

סעיף א

דין הטחול

גמרא- 'רבה בר רב הונא אקלע לכי רבה בר רב נחמן, אייתי לקמיה תלת סאוי טחאי שלג סאין פת נקיה פניה טוחין בשמן ודגש אמר להו מי הוה ידעיתו דאתינא, אמרו ליה מי עדיפת לך מינה יוס השנת היה דכתיב וקראת לשבת עונג, אדהכי אשכח ההוא כבדא דהוה בה סמפונא דבליעא דמא, אמר להו אמאי עבדיתו הכי אע"פ שדס הנגלע צו היתר הוא מיהו דס הכנוס בסמפונות דס הוא אמרו ליה אלא היכי נעביד אמר להו קרעו שתי וערב וחיתוכא לתחת חתוכו לנטע כשנתנוהו בתגור ללות כדי שחוצ הדס וילא, וה"מ דצעי קריעה צכנדא נופי שדס כנוס לתוכו אבל טחולא אין צו דס ואפילו לקדרה שרי כבדא אבל טחולא שומנא בעלמא הוא, כי הא דשמואל עבדי ליה תבשילא דטחלי ביומא דעביד מלתא הקזה' [חולין קיא].

א. טור- דברי הגמ' דשרי טחול, הוא אף לענין לבשל עמו בשר אחר דדינו כשאר בשר.

ב. הגה' מרדכי- דברי הגמ' דשרי טחול, היינו רק לבשלו בפנ"ע, אבל אסור לבשל עמו בשר אחר.

מחבר- כהטור.

'הטחול, אע"פ שיש בו מראה אדמומית ונראה כרובי דם, דינו כשאר בשר [וצריך מליחה].'

[והיינו שאם בא לבשל בעי מליחה ולצלי לא בעי כמו בכל בשר, ט"ז].

טחול הנצלה בלא ניקור

הגה' שע"ד- טחול שנצלה בלא ניקור, רבינו משולם התירו משום דחלב הטחול בטל בטחול עצמה ובחלב הכשר שבו ואיכא ס' נגד החלב האסור. [ובעי שנדע בבירור שיש ס' נגד החלב האסור ולא נסמוך בסתמא והוא מדינא, ט"ז].

אכילת הכליות וביצי הזכר

א. אגור - הכליות, אסור לבשלם בקדרה משום 'אל תטוש תורת אמך'. והאו"ה כ' הטעם משום רוב דם שבה. והוסיף לאסור גם ביצי זכר, מיהו בדיעבד שרי.

ב. ב"י - המנהג להתיר הכליות ולבשלם, ולא שמענו פוצה פה.

רמ"א - כהאגור והאו"ה.

'י"א שנהגו שלא לבשל הכליות או ביצי זכר, אפילו לאחר שניקר אותן, משום דאית בהו רוב דם. ובדיעבד אין לחוש (אגור וארוך כלל א' בשם רוקח), ומותר למלוח כל אלו עם שאר בשר אף על פי שיש בהם רוב דם, ובלבד שיסירו הקרומים והחלב מהם'.

סימן עה

דין מליחת המעיים

ובו ג סעיפים

סעיף א

מליחת בני מעיים

גמרא- 'אמר רב מרשיא אין מחזיקין דם אינן צחוקת דם ליאכר אס לא נמלחו בכני מעיים, תרגמא אכרכשא טבחיא אבל הלז והריאה והכבד וכתא גופה יש צהן דם וליכין לנמלח ומעייא קנה וכרס ושאר הדקין והדרא דכנתא דקון שסביב הכנתא אנטרי' [חולין קיג].

אם בני מעיים כוללים גם את הכרס

א. רש"י וטור- בני מעיים כולל גם את הכרס שאין מחזיקין בו דם.

ב. ר"ת ומרדכי- את הכרס יש למלוח שיש לו דמים, שלא הוציא רב מרשיא מחזקת דם כי אם מעיים והן הדקים הכחושין אבל הכרס לא הוציא.

היכא דאסמיק

ר"ן- בשם הרמב"ן. מדאמרינן אין מחזיקין דם בכני מעים, דדוקא מסתמא הוא דלא מחזיקין הא אסמיק חיישינן ובעי מליחה.

א. מחבר- כרש"י וטור. וכהר"ן דמיירי בלא אסמיק.

'אין מחזיקין דם בכני מעיים, כגון בכרס ובקיבה ובדקין. ובחלחולת (פירוש הכרכשא, והוא המעי הדבוק בפי הטבעת) בלא שומן שעליהם. לפיכך אם בשלם בקדרה בלא מליחה, מותר, אלא אם כן אסמיק'.

ב. רמ"א- כר"ת ומרדכי.

'יש חולקים בכרס, ואומרים דמחזיקין בה דם, ואפילו בדיעבד אסור בכרס ובית הכוסות כשאר בשר'.

מליחת הקורבן

- א. דרישה- קורבן חשיב בכרס ובני מעיים שאין מחזיקים בהן דם ולא בעי מליחה.
 ב. ט"ז וש"ך- קורבן אינו בבני מעיים, ובעי מליחה ככל בשר.

מליחה בקערה שאינה נקובה

מרדכי- הוא הדין אם נמלחו בקערה שאינה נקובה, שרי [וצריך לומר דבשאיין בהם שומן כלל קאמר, ב"י].

רמ"א- כהמרדכי.

'וכ"ש אם נמלחו בכלי שאינו מנוקב, דמותרים (מרדכי פכ"ה)'.

אי לכתחילה כן יש למלוח את המעיים

מרדכי- בשם ספר התרומה. אף דמעיקר הדין לא בעי למלוח המעיים, אמנם לכתחילה כן בעי למולחם, דחישוי' שמא יש קצת שומן הנדבק בהם.

רמ"א- כהמרדכי.

'מיהו לכתחלה צריכים מליחה בכלי מנוקב, והדחה תחלה, כשאר בשר (מרדכי וארוך)'.

שומן שבתוך המעיים

א. רא"ש ותוס'- בשומן הדבוק בבני מעיים כן מחזיקין בהם דם, לכך נהגו למלחם ורק בבני מעיים עצמם אין מחזיקין.

ב. שבולי הלקט- אף בשומן הדבוק בבני מעיים אין מחזיקין בהם דם כמו בבני מעיים עצמם.

מליחת החלחולת

רשב"א- כשמולחין החלחולת אין מולחים אותה בצד הפנימי מעבר המאכל, אלא בצד החיצון ששם שומן דבוק שמחזיקין שם דם.

מחבר- כהרא"ש והתוס' דבשומן שעליהם בעי מליחה. וכהרשב"א דבעי למלוח החלחולת בצד החיצון ששם יש שומן.

'אבל שומן שעליהם, דינו כשאר בשר. לפיכך כשמולחים החלחולת ושאר מעיים, אין מולחין אותם בצד פנימי מעבר המאכל, אלא בצד החיצון ששם השומן דבוק'.

ט"ז וש"ך - אף לכתחלה סגי בצד החיצון לבדו ואע"ג דבעלמא לכתחילה בעי למלוח בשר מב' צדדין, הכא שאני שאין להחזיק כ"כ דם בשומן.

או"ה - אף לכתחילה אין צריך למלוח את החלחולת רק בצד החיצון בלבד, ואפי' בדיעבד אם בשלה ולא מלחה בצד החיצון טרפה. ומיהו אם נזכר קודם שבישלה מאחר שאינו מוחזק כ"כ בדם, יכול לחזור ולהדיחו ולמולחו בצד החיצונה ולבשלו.

דרכ"מ - כ"ז מיירי בדאיכא שם שומן, אבל אי ליכא שם שומן פשיטא שכשר.

רמ"א - כהאו"ה וכדבריו בדרכ"מ.

'ואם מלח החלחולת מצד פנים ולא מצד חוץ, הוי כאילו לא נמלחה כלל, ואם נתבשלה כך, טריפה, אם יש עליה שומן מבחוץ. ואם לא נתבשלה עדיין, יחזור [וידיחנה, ש"ך] וימלחנה מבחוץ. ומותרת.'

ש"ך - באופן שמלח רק מצד פנים שנאסר בדיעבד, מ"מ אם יש ס' רק נגד השומן והגידים שבה הכל מותר, ואף דבבשר בעלמא מחמירים דבעי ס' נגד כל החתיכה, מ"מ כאן הקילו כיון שנמס בקדירה ואינו ניכר ובטל, א"נ כיון דאף בעלמא אי"ז אלא חומרא הקילו כאן שאין נראה דם לעין, ולפ"ז יש להקל אף כשהשומן דבוק בחלחולת דל"א שכל החלחולת נעשה חנ"ן.

שאר בני מעיים אי מהני בדיעבד למלוח רק בצד הפנימי

א. מנח"י - התיר בדיעבד.

ב. לבוש - אסר אף בדיעבד.

מליחת הביצים

[יעוי' בס' פ"ז ס"ה]

גמרא - השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות, מותרות לאכלן בחלב, רבי יעקב אומר אם היו מעורות מחוככות בגידין אסורות. [ביצה ז.]

ר"ן ורבינו ירוחם - כשם שהביצים שאינן גמורות נחשבים לבשר לענין איסור בכ"ח, כמ"כ יש למולחן כבשר.

ב"י - אין להחמיר במליחתן, כיון דעיקר האיסור אם לא מולחן הוי דרבנן, וכן שאם יחמיר למולחן יבוא למולחן עם בשר דעלמא, ויהיה חומרא דאתי לידי קולא שיבלעו מהחתיכות האחרות.

בש"ת' ק' - גדר 'ביצים גמורות'

א. רש"י - כבר שהחלמון לבדו נגמר ואפי' בלא החלבון. [ולהב"י בעי' שיהא מנותק מן האשכול ולהש"ך מהני אף שאינו מנותק מן האשכול].

ב. רשב"א- בעינן שגם החלבון יגמר, אך לא בעי קליפה.

ג. רשב"ם- בעי שיגמר קליפתן ולא סגי בגמר החלבון והחלמון. [והיינו עד שכמותן נמכרות בשוק]

ד. מהרא"י ואו"ה- אף בנגמר קליפתן, מ"מ נהגו לאוסרן בכל הביצים הנמצאים בשחיטת אמן.

א. רמ"א- כהרשב"א, דביצים גמורות היינו שנגמר גם החלמון וגם החלבון, ובכל גווני נוהגים למולחם ורק הנ"מ הוא אם אפשר למולחם עם שאר בשר דביצים גמורות אסורים ושאינן גמורות שרי דהוי ככל בשר שלא נמלח.

'ביצים הנמצאים בעופות לאחר שחיטה, אם לא נגמר החלבון שלהם, רק החלמון לבד, צריכים מליחה כשאר בשר, ומותר למלחן עם בשר (ב"י סימן פ"ז). ואם נגמר אף החלבון, אפי' הקליפה הקשה עליו כמו שהיא נמכרת בשוק, נוהגין למלחה, אך יזהר שלא למלחה עם בשר (מהרא"י בהגהת ש"ד). מיהו בדיעבד, אין לחוש'.

ב. רש"ל- חלק על הרמ"א, וס"ל דאף בביצים שנגמר רק החלמון שלהם אין למולחם יחד עם בשר שלא נמלח, משום דאף אי נימא דהלכה כהרשב"א דחשיבי ביצים שאינן גמורות ובעי מליחה מעיקר הדין, מ"מ עינינו הרואות שאין להם דם דנימא איידי דטריד למיפלט לא בלעי וודאי שפליטת ציר אין להם דנימא הכי, לכך בכל גווני אין למולחם יחד עם בשר שלא נמלח.

מליחת שומן הבשר והעוף

רמ"א- ע"פ המדרכי.

וכל שומן, אפילו של עופות, דינו כשאר בשר לענין מליחה והדחה (מרדכי).

הגרע"א- היינו בין הדחה ראשונה ובין הדחה אחרונה.

סעיף ב

אי שרי למלוח את בני המעים יחד עם בשר אחר

א. רבינו יואל- אסר למלוח את בני המעים יחד עם בשר אחר שמוחזק עם דם, משום שכיון שאינם פולטים דם לא שייך הסברא דאידי דטרידי לא בלעי, ולכך אם מלח הבני מעיים יחד עם בשר אחר נאסרו הבני מעיים אפי' בדיעבד.

ב. רשב"א- אף שבבני מעיים אין מחזיקין שיש בהם דם, מ"מ אי"ז סיבה שלא נתיר למולחם יחד עם בשר אחר המוחזק בדם, דנהי שאינן פולטים דם מ"מ פולטים הם ציר וכל שהן פולטין ציר אינם בולעים

דם אחר, ולכך שרי אף לכתחילה. [והתוס' והרא"ש כ' הטעם משום דמא מישרק שריק ואינו נכנס כלל בחתיכה ואף דככל חתיכת בשר ל"א א"ה טעמא דמא מישרק שריק מ"מ בבני מעיים שחלקים הם ואין בהם גומות אמרינן כן. א"נ והוא העיקר דכיון דעדיין פולט הוא ציר אמרי' בזה דינא דמישרק שריק לכו"ע, ש"ך]

ג. או"ה- לכתחילה נוהגין שלא למולחן עם שאר בשר, אך בדיעבד אם מלחן לא נאסרו הבני מעיים.

א. מחבר- כרוב הראשונים שהתירו אף לכתחילה. [וכ"פ רש"ל שכן הוא אף המנהג.]

'בני מעיים בלא שומן שעליהם, אף על פי שאין מחזיקים בהם דם, מותר למלחם עם בשר.'

ב. רמ"א- הביא את הש"י שאוסרת אף בדיעבד, ופסק כן רק לכתחילה אבל בדיעבד שרי.

'ויש אוסרים למלחם עם בשר (טור בשם א"ו), והכי נוהגין לכתחלה, ובדיעבד מותר (מרדכי בשם ר' יואל והגהות אשר"י ואו"ה בשם א"ז).'

עוף הנמלח עם הזפק ונתבשל

א. מנח"י- עוף הנמלח עם הזפק [היינו המקום שהאוכל מגיע לשם לפני שהבהמה מעלה גרה] ונתבשל כך, יש לאסור ולהצריך ס' נגד האוכל שבזפק, כיון שהאוכל שבזפק אין לו ציר דנימא אידי דטריד לא בלע.

ב. כנס"י- התיר משום שהקרמא מפסיק בין הדם לאוכל ואינו בולע דם.

פת"ש- אף למנח"י י"ל דמהני הך סברא של הכנס"י שהקרמא מפסיק לענין שהעוף לא יחשב דבוק לאוכל דנימא שהאוכל שבזפק יהיה חנ"ן, אלא מהני ס' כנגד הזפק לבד.

סעיף ג

כנתא גופא

גמרא- 'אמר רב מרשיא, אין מחזיקין דם אין בחזקת דם ליאכר אס לא נמלחו בבני מעיים, תרגמא אכרכשא טבחייל אבל הלז והיריאה והכבד וכנתא גופא יש צהן דם וצריכין לנמלח ומעייא קבה וכרס ושאר הדקון והדרא דכנתא דקון שסגיב הכנתא אנטרי' [חולין קיג].

רש"י- דברי רב מרשיא על הדרא דכנתא, היינו דוקא ככה"ג אבל כנתא גופא יש בהם דם וצריכין מליחה. ועכ"פ ע"י מליחה מהני.

א. גאונים- אף דמעיקר הדין שרי הכנתא גופא ע"י חיתוך ומליחה, מ"מ בגלל שחוששים לורידים קטנים שיש בהם דם שלא יצאו אף ע"י חיתוך ומליחה, לכך נהגו שלא לבשל כלל את הכנתא אלא רק לצלותם.

ב. רשב"א- יש גדולים שאסרוה את הכנתא גופא לקדרה אפ"י בחתיכה ומליחה לפי שמלאה חוטים קטנים מלאים דם, ועכשיו נוהגים היתר ואותן חוטי דם כשאדם בקי בהם מותחן ונפשלין היטב עד שלא ישאר אחד מהן.

מחבר- כהרשב"א.

'שומן הכנתא (פירוש שומן הדקים אינטרי"ליא בלע"ז) שעל הדקים, מלאה חוטים דקים מלאים דם ולפיכך יש אוסרים אותה לקדירה, אפילו על ידי חתיכה ומליחה. ועכשיו נוהגין היתר, ואותם חוטין של דם כשאדם בקי בהם מותחן ונפשלים היטב עד שלא ישאר אחד מהם.'

סימן עו

דין בשר לצלי

ובו ו' סעיפים

סעיף א

דין הצלי

אי בעי מליחה

גמרא - 'תמלח, למאי אתא, לכדתניא, במלח יכול תבונהו מפרש לקמן ת"ל תמלח אי תמלח יכול במי מלח מורים ת"ל במלח ולא תשבית מלח הבא מלח שאינה שובתת שנויה בקץ וצחורף ונלה סדומית והיס נשליכה לאגפה, ואיזו זו מלח סדומית, ומנין שאם לא מצא מלח סדומית שמביא מלח איסתרוקנית מן הקרקע נעשית ובידי אדם, ת"ל תקריב תקריב כל שהוא צין סדומית צין אסתרוקנית תקריב מכל מקום ואפילו נחון לארץ: סדומית - דקה אסתרוקנית גסה תקריב ואפילו בשבת תקריב ואפילו בטומאה, מאי תבונהו, אמר רבה בר עולא הכי קאמר יכול יתבוננו יתן מלח הרבה כתבן בטיט, אמר ליה אביי אי הכי יתבוננו מיבעי ליה, אלא אמר אביי יכול יעשנו כבנין מלח הרבה שורה על שורה, אמר ליה רבא אי הכי יבנו מיבעי ליה, אלא אמר רבא יכול תבונהו מאי תבונהו, אמר רב אשי יכול יתן בו טעם כבינה צדס תלמוד לומר תמלח כיצד הוא עושה מביא האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו אמר אביי וכן לקדירה' [מנחות כא].

גמרא - 'משנה: ..בית שמאי אומרים אין נותנין את העור לפני הדורסן ולא יגביהנו אלא אם כן יש עמו כזית בשר, ובית הלל מתירין: גמרא: ..בית שמאי אומרים אין נותנין את העור: תנא ושויין שמולחין עליו ואף על פי שהנלה נוטיל לטבול בשר לצלי דאין מולחין אותו יפה אמר אביי לא שנו אלא לצלי אבל לקדרה לא פשיטא לצלי תנן הא קא משמע לן דאפילו לצלי כעין קדרה אסור האי אבל לקדרה דקאמר אביי צלי כעין קדרה קאמר, כגון אדם המולח צלי יפה יפה קרוב למליחת בשר שלצורך קדרה, דלא תימא כל צלי שרי' [ביצה יא].

א. תוס' רא"ש ור"ן - לצלי לא בעי מליחה כלל, הדהם שיוצא לחוץ האש שואבו ומוציאו, ומה שלא יצא הו"ל כדם האברים שלא פירש דשרי, ומה שנכנס בו הדם מצד זה לצד זה אין לאסור כדחזינן [חולין קיג]. בככר שחתך עליו בשר דאפי' מאן דאסר הככר שרי הבשר. [ובש"ך הוסיף דדוקא בכה"ג אמרי' כן דלא חשיב פירש כיון דלא פירש מחיים ממקום למקום] ונוסחת הגמ' במנחות הוא 'וכן לקדירה' ולא גורסים 'וכן לצלי'. ודברי הגמ' בביצה דמשמע שמולחים לצלי צ"ל שהיה זה מנהג אך לא שבלא

זה תאסר הבשר.

ב. רש"י - לצלי בעי מליחה קצת. ע"פ הגמ' במנחות דגרסי 'וכן לצלי, וכמבואר גם בגמ' בביצה דלצלי בעי מליחה. [ותמהו הראשונים דמה מהני מליחה קצת דהא אין הדם יוצא אלא אם מלחו יפה יפה].

ג. רמב"ם - לצלי בעי מליחה גמורה כמו לקדירה. [אלא שאינו צריך לשהות במלחו, מ"מ]

מחבר - כרוב הראשונים דלא בעי מליחה.

'הצלי אין צריך מליחה, לפי שהאש שואב הדם שבו מעצמו. אבל אם דם אחר נטף על הצלי, אפי' אותו דם הוא צונן, לא אמרינן שהאש שואבו, ואוסר ממנו כדי נטילה.'

רמ"א - [בסעיף ב']. הביא את רש"י דבעי מליחה קצת כ"א, והביא שכך המנהג.

'..וי"א דצריך גם כן קצת מליחה תחלה (רש"י). והמנהג להדיח תחלה וגם למלחו קצת כאשר נתחב בשפוד, וצולוהו מיד קודם שיתמלא המלח דם (הגהות ש"ד).'

לשי' דלא בעי מליחה, הדין בעופות או אווזים שלמים

א. סמ"ג - אף לשי' דבצלי לא בעי מליחה, מ"מ כשצולה עוף שלם בעי מליחה, משום שהטעם הוא שהדם שעובר בחתיכה ממקום למקום חשיב כדם האברים שלא פירש, אבל מ"מ זהו דוקא בחתיכה אחת אבל כשצולה עופות או אווזים שלמים שיש לחוש לפעמים שהאווז או התרנגולת נצלית יפה מצד אחד ופולט כל דם אותו צד ואין נצלית יפה מצד אחר ולא פלטו כל דם שלו וכמו כן אינו פולט כל דם שבא לו מלמעלה, לפי זה נכון למי שהוא רוצה לצלות עוף שלם שימלחנו מבחוץ ומבפנים וישהה כשיעור מליחה ואח"כ ידיחנו ויצלה אותו.

ב. מרדכי - אף כשצולה עוף שלם לא בעי מליחה, והטעם הוא משום דמסקינן דשרי למלוח שתי חתיכות יחד משום דע"י מליחה פולט הכל בין דם עצמו בין דם הנבלע בו ממקום אחר, וכל שכן ע"י צליה דנפלט הכל אע"פ שפירש מדופן לדופן.

ב"י - חלק על טעמו של המרדכי, דלטעמו היינו צריכים להמתין מלאכול מעוף הצלוי עד שיצלה שיעור שיפלוט כל דמו בין דם עצמו בין דם שבא לו מלמעלה ולא ראינו מי שנזהר בכך, אלא הטעם הוא משום דכיון שהעוף שלם דם הפורש מלמעלה למטה בתוך החלל הוא כדם הפורש בחתיכה מצד זה לצד זה דשרי, דאמרינן בהו דם מישרק שריק, ואין לומר דמיקוא קוי דמא, שהרי כל שעה מהפכין השפוד, ועי"ל דעוף שלם לא גרע ממולייתא דאמרינן בה (פסחים עד). כבולעו כך פולטו כלומר דמיד בשעת הבליעה הוא נפלט.

רמ"א - [בסעיף ב']. כהמרדכי.

'ואין חילוק בכל זה בין אווזות ושאר עופות החלולים (מרדכי וש"ד וב"י ועת"ח כ"ט דין ו'), ובלבד שלא יהיו מלואים בביצים או בשאר בשר. אבל אם הם ממלואים, דינם כבישול וצריכים מליחה תחלה כמו לקדירה (ש"ד).'

אי בעי הדחה שקודם המליחה

א. רא"ש - לא בעי הדחה. [אך בעי שפשוף לפי שאין לקצבים סכין מיוחד לחלבים וא"כ יש לחשוש לאיסור בב"ח].

ב. רמב"ן - בעי הדחה.

ביאור פלוגתתם

א. הגה' שע"ד - דין זה תלוי אי בעי מליחה לצלי, דלשי' הראשונים דלא בעי מליחה כלל א"כ גם לא בעי הדחה. אך לרש"י דבעי מליחה קצת א"כ ה"ה דבעי הדחה מפני הדם בעין שעליו שלא יבלענו המלח. וכיון שרמ"א פסק לכתחילה כרש"י דבעי מליחה א"כ בעי ג"כ הדחה אך בדיעבד אם לא מלח ולא הדיח שרי.

ב. ט"ז - דייק מדברי רמ"א [שהזכיר פעמיים י"א] דפלוגתת הראשונים אי בעי הדחה תחילה אי"ז תליא אי בעי מליחה, דאף אי לא בעי מליחה י"ל דבעי הדחה. [ע"פ הפרמ"ג].

רמ"א - [בסעיף ב']. המנהג הוא להדיחו ולמולחו קצת.

ו"א דצלי בעי הדחה תחלה (רמב"ן) וי"א דצריך גם כן קצת מליחה תחלה (רש"י). והמנהג להדיח תחלה וגם למלחו קצת כאשר נתחב בשפוד, וצולחו מיד קודם שיתמלא המלח דם (הגהות ש"ד). מיהו אם לא הדיחו ולא מלחו כלל, או מלחו בלא הדחה תחלה, ונצלה כך, מותר'.

הדין בדיעבד כשהיה הכשר במליחה בלא הדחה קמייתא

א. רמ"א - [בסעיף ב'].

ובלבד שלא שהה כך במליחתו בלא הדחה שיעור מליחתו, אבל אם שהה כל כך קודם שצלאו, אסור (כך משמע בארוך כלל ה').

ב. רש"ל - החמיר אף בלא שהה היכא שלא הדיח בתחילה לאסור אפי' בצליה, כמו בכל בישול שאם לא הדיח תחילה ומלח נאסר הבשר מיד.

ש"ך - כרמ"א. ט"ז - כרש"ל.

רמ"א - [סי' ס"ט ס"ב] אף בשהה כדי שיעור מליחה במקום הפסד שרי.

דם אחר הנוסף על הצלי

תוס' ורא"ש - אם נשפך דם רותח על הצלי או אפילו דם צונן היה אוסרו משום דתתאה גבר ואסור כדי קליפה או אפילו כדי נטילה, ואין להתיר מטעם דשריק, דדוקא דם הנפלט ונוסף עם הציר ע"י צליה ומליחה הוא דאמרינן לעיל דשריק, אבל בעיניה לא אשכחן דשריק. [וביאר הש"ך, דאף דאמרי' שאם דם בעין נוסף על הצלי לא מהני הטעם דמישרק שריק, מ"מ לענין דם ששל הבשר אף דחשיב כדם בעין לענין אם לא הדיח ושהה במלחו שנאסר אף לצלי, מ"מ היכא שלא שהה שיעור מליחה מהני

הסברא דמישרק שריק, משום שאי"ז ממש דם בעין אלא כעין דם בעין, ולכך רק היכא ששהה שיעור מליחה יש לאסור בדיעבד וכנ"ל מדברי רמ"א.

אי שרי להפך השיפוד בעת הצליה

הגה' שע"ד- בשר שצולין בלא מליחה או אפי' אם מלח אבל רק מעט, לכתחילה אין להפוך את השיפוד תמיד בשעת צליה דאז מתגלגל הדם עליו ונשאר על הצלי, אלא צריך להניחו לפעמים כדי שיזוב דמו, מיהו בדיעבד שרי אף אם היפך השיפוד.

רמ"א- [בסעיף ב].

'ונהגו להחמיר כשצולין בשר בלא מליחה, שלא להפך השיפוד תמיד כדי שיזוב הדם (ארוך כלל ט'), ובדיעבד אין לחוש'.

כשבא לבשל הבשר לאחר הצליה

מרדכי ומהר"מ- אם בא לבשל הבשר לאחר הצלי, בעי מליחה לקדרה, לפי שלפעמים אין צולין אותם כי אם מעט והבישול שאח"כ מפריש הדם וחוזר ונבלע בכשר.

או"ה- אם צלה כחצי צליתו שרי לבשלו אח"כ ואין צריך למליחה. [ושרי כן אף לכתחילה, ש"ך]

רמ"א- [בסעיף ב].

'ואין חלוק בכל זה בין אם רוצה לאכלו כך צלי, או רוצה לבשלו אחר כך, רק שיצלנו תחלה כדי שיהא ראוי לאכילה, דהיינו כחצי צלייתו (שם).'

ש"ך- גם אם רוצה לאוכלו את הבשר כך צלוי בלא בישול, יש לצלותו ג"כ כחצי צליתו.

סעיף ב

כשמולח לצלי אי בעי לאחר מיכן הרחה

א רשב"א- היכא שמולח הצלי וצולהו מיד בלא שהות, אין צריך להדיח כלל. והיכא שמלח ושהה כדי שיעור מליחה קודם הצליה יש להדיח הבשר משום שהמלח בולע הדם ואין האש שואבו ולכך אם לא הדיח נאסר המלח ולכך צריך להדיח קודם הצליה, [ואם לא הדיח נאסר הבשר עכ"פ כדי קליפה, רבינו ירוחם] ועכ"פ כ' הב"י שאם לא הדיחו קודם הצליה שיכול להדיחו אף לאחר הצליה.

ב. ה"ה והגה' שע"ד- אין צריך להדיח כלל, ואפילו שהה במלחו אין נאסר הבשר, שהאש שואבו גם לדם שבמלח.

ג. מהרא"י- לכתחילה כהרשב"א דהיכא שמלח ושהה שיעור מליחה בעי להדיחו, אך בדיעבד אם לא הדיח אין הבשר נאסר.

ד. אגודה- אף אם לא מלח הבשר כלל, יש להדיח את הבשר לאחר צליתו מעיקר הדין ג' פעמים כמו בקדירה משום דם הנדבק בו. [לרש"ל סגי בפעם א].

ה. או"ה- נהגו להדיח הצלי אף בלא מלח, רק אם רוצה לבשלו אח"כ.

ו. שערי דורא- נהגו להדיח הצלי אף בלא מלח, בין אם רוצה לבשלו אח"כ ובין אם רוצה לאוכלו כך צלוי.

מחבר- כהרב המגיד דשרי אף לכתחילה למלוח הצלי בלא הדחה אף בשהה במלחו. והביא את הרשב"א כיש מי שאומר.

'רצה למלוח צלי ולאכלו בלא הדחה, עושה, ואין לחוש לדם שעל המלח. ויש מי שאומר דהני מילי כשמולחו וצולחו מיד, אבל אם שהה במלחו, המלח בולע ונאסר, לפיכך מדיחו יפה קודם צלייה'.

רמ"א- לכתחילה כהאגודה שיש להדיחו לאחר הצליה אף בלא מלח כלל, ובדיעבד שרי ואפי' בנמלח ובא לבשלו לאחמ"כ [לכאורה דוקא אם לא שהה במלחו].

'וי"א דכל צלי צריך הדחה אחר צלייתו, משום דם הדבוק בו (אגודה ואגור), וכן נוהגין לכתחלה. מיהו אם לא הדיחו, ואפילו בשלו כך, מותר (ע"ל סימן ע"ג). ואפילו נמלח תחלה קודם צלייתו ולא הודח אחר המליחה, אפילו הכי מותר ולא חיישינן לדם ומלח שעליו, דנורא משאב שאיב (או"ה)'.
 רמ"א- [התבאר כ"ז לעיל ס"א].

וי"א דצלי בעי הדחה תחלה (רמב"ן) וי"א דצריך גם כן קצת מליחה תחלה (רש"י). והמנהג להדיח תחלה וגם למלחו קצת כאשר נתחב בשפוד, וצולחו מיד קודם שיתמלא המלח דם (הגהות ש"ד). מיהו אם לא הדיחו ולא מלחו כלל, או מלחו בלא הדחה תחלה, ונצלה כך, מותר, ובלבד שלא שהה כך במליחתו בלא הדחה שיעור מליחתו, אבל אם שהה כל כך קודם שצלאו, אסור (כך משמע בארוך כלל ה'). ואין חילוק בכל זה בין אווזות ושאר עופות החלולים (מרדכי וש"ד וב"י ועת"ח כ"ט דין ו'), ובלבד שלא יהיו מלואים כביצים או כשאר כשר. אבל אם הם ממלואים, דינם כבישול וצריכים מליחה תחלה כמו לקדרה (ש"ד). ונהגו להחמיר כשצולין בשר בלא מליחה, שלא להפך השפוד תמיד כדי שיוזב הדם (ארוך כלל ט'), ובדיעבד אין לחוש. ואין חלוק בכל זה בין אם רוצה לאכלו כך צלי, או רוצה לבשלו אחר כך, רק שיצלנו תחלה כדי שיהא ראוי לאכילה, דהיינו כחצי צלייתו (שם).

סעיף ג

כשלא חתך את הורידין בשעת שחיטה

רשב"א- אם לא חתך את הורידין בשעת השחיטה או סמוך לו לא מהני הצליה להתיר הבשר, עד שיחתוך אבר אבר ויצלה, רצה לאכול ממנה בשר חי אסור עד שיחתוך וימלח.

בניקר הבשר

א. רשב"א- אם נקר הבשר מחוטי דם, אוכל אפילו בלא מליחה חי או צלי, ואפילו [עוף] כולו כאחד שדם האברים יוצא הוא דרך הסימנים אף על פי שלא חתך הורידין, ולא הצריכו חתיכת הורידין או חתיכת אבר אבר אלא מפני דם החוטין שבבשר.

ב. גדולי המורים- החמירו דלא מהני ניקור, ולכך אין לאכלו כולו כאחד אפילו בצלי אלא אחר חתיכת ורידין ורוב שני הסימנין.

מחבר- הביא את דברי הרשב"א כסתם.

'לא נקב הורידים (בעוף) בשעת שחיטה, אסור לאכלו, ואפילו צלי, עד שיחתוך אבר אבר ויצלה. רצה לאכול ממנו בשר חי, אסור עד שיחתוך וימלח. ואם נקר הבשר מחוטי דם, אוכל אפילו בלא מליחה, חי או צלי, ואפילו כולו כאחד. ויש שהחמירו שלא לאכלו כולו כאחד, אפילו בצלי אלא לאחר חתיכת הורידין ורוב שני הסימנים.'

סעיף ד

דין הסכין והשיפוד בעת הצליה

א. סמ"ג- אסור לחתוך בסכין צלי שאצל האש שלא נמלח, כל זמן שאינו נצלה כל צרכו מפני דם שבו שנבלע בסכין. [ודוקא הסכין נאסר, אבל השיפוד שרי, משום דלגבי השיפוד אמרי' ביה כבולעו כך פולטו אף שאינו ע"ג האש, משא"כ לגבי הסכין דל"א כבכ"פ, גר"א. והביאור הוא דבסכין שהוא בזמן מועט חיישי' שיבלע ולא יספיק להפליט].

ב. רשב"א- גם השיפוד שצולין בו בשר בלא מליחה, בולע מהדם ונאסר. [אמנם הבשר שעל האש לא נאסר משום דאמרי' לגביה כבולעו כך פולטו כמו דאמרי' לענין מולייתא כן]

ראב"ד- לפי הנ"ל שהשפוד נאסר, א"כ יש לאסור להשהות הצלי על השפוד לאחר שהוסר מן האש שמא יחזור הבשר החם ויבלע ממנו, אבל מותר לצלות בו ולהשהות בו כ"ז שהבשר זב שכל זמן שהוא זב ופולט אינו בולע מהדם שבשפוד, דאמר' כבולעו כך פולטו.

ג. רא"ש- השפוד מותר דנורא משאב שאיב ואינו מניחו לבלוע הדם [ולפי זה ה"ה דסכין נמי מותר, טור].

ד. מהרא"י ואו"ה- לכתחילה אסר, ובדיעבד שרי בין בסכין בין בשיפוד.

א. מחבר- התיר אף לכתחילה בין הסכין ובין השיפוד. [כהרא"ש]

יש מי שאוסר לחתוך בסכין צלי שאצל האש שלא נמלח, כל זמן שאינו נצלה כל צרכו, מפני דם שנבלע בסכין. ויש מי שאוסר השפוד שצלו בו בשר בלא מליחה. ויש מי שהורה שאסור להשהות הצלי על השפוד לאחר שהוסר מן האש, לאחר שפסק הבשר מלזוב, שמא יחזור הבשר החם ויבלע ממנו. ויש מתירין בכל זה, וכן המנהג להתיר'.

להרא"ש, אי שרי אף קודם גמר צליתו

א. ב"ח- כל היתרו של הרא"ש הוא דוקא באופן שהצלי כבר נצלה חצי צליתו, אבל אם לא נצלה חצי צליתו והוסר מן האש דמודה הרא"ש דאסור השפוד והסכין והצלי.

ב. ט"ז- היתרו של הראש הוא אף קודם שהצלי נצלה חצי צליתו, וכן מעשים בכל יום כשצולין בשר שלא נמלח שאין נוהרים להסיר השפוד עם הבשר קצת מן האש לתקן האש.

אי שרי כשהוא על האש אף לאחר שפסק הבשר מלזוב

א. לבוש- כל מה שהתיר הרא"ש זהו משום שפולט הבשר ציר, אבל לאחר שפסק מלזוב יהיה אסור להשהות הבשר אפי' הוא על האש.

ב. ש"ך- משמע מהמחבר דכשהוא על האש שרי אף לאחר שפסק הבשר מלזוב, ומשום דכל זמן שהוא אצל האש אמרינן כל מה שבולע הבשר מן השפוד חוזר ופולט דכבולעו כך פולטו.

ב. רמ"א- לכתחילה אסר הכל, ובדיעבד התיר. [מהרא"י ואו"ה]

'(ואנו נוהרין לכתחלה, ומתירין בדיעבד) (מהרא"י והגהת ש"ד ואו"ה כלל ל"ז)'

ג. רש"ל [לדעת הט"ז]- יש לאסור אף בדיעבד בין הסכין ובין השפוד, ולא מהני לזה הגעלה ובעי ליבון, [פרמ"ג]. לדעת הש"ך שי' רש"ל היא דבסכין סגי בהגעלה ובשיפוד שרי בדיעבד.

ד. ט"ז- כרש"ל, דאף בדיעבד אסור ורק במקום הפסד מרובה יש להתיר.

סעיף ה

לחיתוך צלי שלא נמלח ע"ג ככר

גמרא- 'אמר רב נחמן אמר שמואל, ככר שחתך עליה בשר כשהוא חותך מן הללי אסור לאכלה מפני שהדס יולא ויבלע בו, והני מילי דאסמיק שהיה הנשר אדום שנקטמויה, והני מילי דאבריה שנקב הדס את הככר כלומר עבר נולדו לגדו עד שנראה נשני לדין, והני מילי דאסמכיה שהיה אותו מוהל היוולא מן הנשר עצה אבל לול לאו דס הוא, אבל קלישתא לית לן בה. שמואל שדי ליה לכלביה להכורא ככר, רב הונא יהיב ליה לשמעיה, מה נפשך דאיהו לא בעי למוכליה ולשמעיה ספי ליה איכורא אי שרי לכולי עלמא שרי אי אסור לכולי עלמא אסור, שאני רב הונא דאנינא דעתיה האי דלא אכיל ליה משום דאיסמנים הוה ולא משום איכורא, רבא אכיל ליה וקרי ליה חמר בשר.' [חולין קיב].

ר"ן ורשב"א- רב הונא ורבא דשרו זהו אף בגוונא דאסמיק ואדבריה ואסמכיה שע"ז ר"נ אסר, אבל מ"מ בעי שיהא ראוי לאכילה לרוב בני אדם. [ומהרמ"א משמע דהיינו חצי צליתו אבל בר"ן כ' שיהא ראוי למאכל בן דרוסאי דהיינו שלישי בישולין].

בחיתוך הבשר ע"ג כלי

א. ראב"ד- מה שהתירו רבא ורב הונא, הוא דוקא בחתך הצלי מעל הככר ומשום דנבלע בככר, אבל אי פריש למנא כהללו שחותכין את הצלי על כלי עץ, דאסור אפילו לרבא משום מראית העין.

ב. רשב"א- לא משמע הכי, דהא שמואל גופיה לא אסר ליה אלא בדאסמיק ואבריה סומקא לברא וסמיכתא ובכי הא הוא דשרי רבא דאלמא טעמיה דרבא לאו משום דנבלע בתוך הככר הוא, אלא משום דדם כזה אין לו מראה חזק ואין אדם טועה בכך אלא חמר בשר הוא דקרו ליה ואפילו חתך ליה בכלי והוא בעין משמע נמי דשרי דשומן בשר הוא וחמר בשר קרו ליה.

מחבר- כר"ה ורבא דשרו. וכהרשב"א שיהא ראוי לאכילה לרוב בני אדם.

'צלי שלא נמלח וחתכו על גבי ככר, אף על פי שיש בככר מראה אודם, מותר אם נצלה עד כדי שהוא ראוי לאכילה לרוב בני אדם.'

רמ"א- כהרשב"א, דה"ה בלא ככר נמי שרי.

'(דהיינו חצי צלייתו. וה"ה שהמוהל בלא ככר נמי שרי) (ב"י בשם הרשב"א).'

אי שרי אף במוהל עב

א. רש"ל- מה שהתיר הרשב"א במוהל, זהו דוקא שאינו עב אבל בעב אסור

ב. ש"ך- גם במוהל עב יש להתיר. וכן כ' רבינו ירוחם להדיא.

סעיף ו

נתינת כלי תחת בשר הנצלה בלא מליחה

גמרא- 'אמר רב נחמן אמר שמואל, אין מניחין כלי צי דוגי דלעיל (דף קיא) תחת בשר עד שיכלה שיהא כל דמו כבר נפלג ומנומו כל מראה אדמומית שבו, מנא ידעינן מר זוטרא משמיה דרב פפא אמר משתעלה תימרתו שהבשר מעלה עשן לישנא אחרינא שיהו הגחלים מעלין עשן שכל זמן שהדס שותת עליהן אינן אלא כבין והולכים אבל כשהשומן נוטף הן מעלין עשן, לשון מורי, מתקיף לה רב אשי ודלמא תתאה מטא עד דתחתון של כד גחלים נללה והעליון לא נללה עילאה לא מטא, אלא אמר רב אשי לית ליה תקנתא אלא משדא ביה תרתי גללי מלחא צין על הבשר וצין בתוך הכלי והדס נגרר אלל הנולח לשוליים ומשפיייה כמו (צ"מ דף ס) השופה יין לחצירו קוליר כלומר יערה השומן העליון צנחת מכלי אל כלי שלא יתערב הדס צו ורציתי צהלכות גדולות דדוקא נקט תרי גללי כלומר מעט מלח אבל מלח הרבה פוסק כח הדס ועושהו כמים והוא נעכר ומתערב עם השומן ומשפיייה כמו (צ"מ דף ס) השופה יין לחצירו קוליר כלומר יערה השומן העליון צנחת מכלי אל כלי כדי שלא יתערב הדס צו ורציתי צהלכות גדולות דדוקא נקט תרי גללי כלומר מעט מלח אבל מלח הרבה פוסק כח הדס ועושהו כמים והוא נעכר ומתערב עם השומן. [חולין קיב. קיב:]

אי הכלי נאסר

א. רא"ש- דברי הגמ' דשרי לתת הכלי תחת הבשר לאחר שיכלה כל מראה אדמומית שבו, זהו דוקא לענין השומן שאינו נאסר, אבל הכלי המונח תחת הבשר נאסר הוא מחמת הדם שנופל עליו. [ומ"מ אינו חשוב לאסור השומן משום שאינו מונח על האש, ב"י.]

ב. ר"ן ורשב"א- הכלי ג"כ מותר, ומשום דמיירי לאחר שנתבשל כמאכל בן דרוסאי ואף הדם שנופל אי"ז דם אלא רק מראית הדם, ולכן גם הכלי מותר לאחר שיעור זה, אבל קודם שיעור זה אף השומן נאסר שאף שצף הוא, מ"מ מפני פליטת הכלי בולע הוא והכלי נאסר מכח הדם.

אי לרב אשי דבעי לישדי ביה תרתי גללי מלחא בעי ג"כ שתעלה תימרתו

מגיד משנה- נחלקו בזה הראשונים, דלשי' הרא"ש והרי"ף והרמב"ם, לרב אשי לא בעי שגם תעלה תימרתו וסגי להשליך המלח אף לפני שתעלה תימרתו, מזה שלא הביאו את דברי רב פפא דמשיעלה תימרתו אבל הרשב"א כתב דאפי' לר"א בעי שיעלה תימרתו.

ב"י- אף להרא"ש והרי"ף והרמב"ם בעי גם לרב אשי שתעלה תימרתו, וראיה מהא שהביאו את דינו של שמואל דבעי שיכלה כל מראה אדמומית שבו והיינו משיעלה תימרתו, והא דסתמו ולא הביאו את דינו של ר"פ, היינו משום דר"פ ס"ל דבזה כבר לכד סגי וזה אינו אלא דבעי אף להשליך המלח ומשום דכל היכא דאיכא לתקוני מתקנינן.

אי בעי בזה שיעורא שהבשר יהא ראוי לאכילה לרוב בני אדם

ב"י- אף שלענין ככר שחתך עליו בשר נחלקו הר"ן והרשב"א בשיעור, דשי' הרשב"א הוא דבעי שיהא הבשר ראוי לאכילת רוב בני אדם והיינו כחצי צליתו, ושי' הר"ן הוא דסגי כמאכל בן דרוסאי דהיינו שליש צליתו, עכ"פ בהנחת כלי תחת הבשר הנצלה יש להסתפק בשי' הרשב"א אי ס"ל דבעי ג"כ כשיעור חצי צליתו, או שמורה להר"ן דסגי בשליש בישולו.

אי בעי לתת מים להני תרתי גללי מילחא

בית יוסף- האי דינא דבעי לישדי ביה תרתי גללי מילחא לא משמע מדברי המפרשים והפוסקים שהיו נותנין בו אלא מלח בלבד, אבל הרשב"א כתב שהיו נותנים בו מים ובתוך המים היו נותנין בו גרגירי המלח.

כמות המלח ואי מהני האידינא ג' כ בזה התקנה

גאונים- לא התירו ע"י נתינת מלח אלא בב' או ג' גרגירין, אבל אם המלח הרכה אסור, לפי שפוסק כח הדם ועושהו כמים ומתערב עם השומן ואם המלח מועט דלמא לא ממשיך בהדי הדם.

טור ע"פ רש"י- כיון שאין אנו בקיאים בדבר שלא להרבות או למעט, לפיכך אין ליתן כלי תחת הצלי עד שימלחנו וישהה כשיעור מליחה.

מחבר- כהטור ע"פ רש"י.

'בשר שצולין בלא מליחה, אין נותנין כלי תחתיו לקבל שמנונית הנוטף ממנו, עד שיצלה עד שיהא ראוי לאכילה על ידי צליה זו.'

אי בעי לאחר שיעור חצי צליתו לתקנתא דגללי מילחא

א. ב"ח- גם לאחר שיעור זה שהבשר יהא ראוי לאכילה והיינו חצי צליתו, עדיין בעי לתקנתא שישליך ב' או ג' גרגרים של המלח, משום שעדיין ישנו דם, ומה שמותר לבשל לאחר שיעור זה היינו משום שאינו אלא מועט ומה שיוצא מתבטל הוא ברוב, ומתוך כך תמה על המחבר שהשמיט דין זה של נתינת המלח.

ב. ט"ז וש"ך- תמהו על הב"ח, דא"כ היאך מבשלים הבשר לאחר שיעור זה הא אין מבטלין איסור לכתחילה, ולכך חלקו עליו וס"ל דלאחר שיעור של חצי צליתו אמרי' שכל הדם יצא ואם יוצא עוד אי"ז אלא מזהל בעלמא ולא בעי עוד לשום תקנה שבעולם.

בדיעבד כשעבר ונתן הכלי תחת הצלי לפני שמלחו לבשר

רשב"א- אם עבר ועשה ואפילו נתן בו מלח הרכה מותר, לפי שאין כאן דם אסור דאורייתא דדם שבשלו הוא ואינו אסור דבר תורה (מנחות כא.), ועוד דאינו ודאי אלא ספק שמא משעלתה תמרתו נתבשל הכל ואפילו העליון ולפיכך מותר.

כנ"ל בבשר ששהה ג' בלא מליחה

פת"ש- בבשר ששהה ג' ימי בלא מליחה אסור לקבל השומן אף אחר חצי צליתו, מיהו בדיעבד שרי דהא אף בבישול גמור שרי בדיעבד.

סימן עז

עופות שנמלאו בשר שלא נמלח

ובו סעיף אחד

סעיף א

עופות שנמלאו בשר שלא נמלח [דין מולייתא]

גמרא- 'משנה: כיצד צולין את הפסח, מביאין שפוד של רמון טעמא מפרש בגמרא ותוחבו לתוך פיו עד בית נקובתו ונותן את כרעיו כדכתיב לוי אש ראשו על כרעיו וגו' כולו כאחד משמע ואת בני מעיו לתוכו דברי רבי יוסי הגלילי, רבי עקיבא אומר כמין בישול הוא זה שנגשל בני נטיו בתוכו כמו בתוך הקדירה אלא תולין חוצה לו תוחבין בשפוד לנעלה מפיו של טלה.. גמרא:.. אמר רבה, האי מולייתא אינפלדוריא בלעז, כמו שאנו מנלאין הטלאין והתרגולין בין בשר לעצמות שריא ואפילו לא בישלו את הבשר שנותנים לתוכו מותר, ואפילו נמלחו במליחת לוי, דאי במליחה כל זוך לקדירה פשיטא, אמר ליה אביי והא קא בלע הטלה דס היולא מן הבשר הכנס בתוכו דמא, אמר ליה כבולעא כך פולטה לחון, ושואבו חוס האור, נימא מסייע ליה נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו מאי טעמא לאו משום דאמרינן כבולעו כך פולטו אמרי שאני התם כיון דאיכא בית השחיטה דמחלחל מידב דייבי לפי שכשנתלה בתגור ופי בית שחיטתו לנטה הדס יולא דרך חלל האור, שקורין פורלייא, ושוחת דך בית שחיטה... (איני), והא רבין סבא טפליה בעיסה, שקורין פשטידיא ההיא בר גוזלא לרב ואמר ליה אי מעלי טפליה אס יש טעם יפה בלחם הב לי ואיכול וסיעתא לרבה ההיא בסמידא בעיסה של סלת, ואינה נדבקת כל כך, ונפרכת מאליה והדס יולא מננה דמפריר לשון פיוריון, והא רבא איקלע לבי ריש גלותא ושפלו ליה בר אוזוא אמר אי לא דחזיתיה ללחם דזיג לשון זכוכית, לכן ולגול מראה, מוהל הבשר שזב בלחם כוזוא חירוא לרוב, שאין זו אדמוניות דס, ואי לא לא אכל מנייה לא אכלי מיניה ואי סלקא דעתך כבולעו כך פולטו מאי איריא כי זיג אפילו כי לא זיג נמי, התם בחיורתא קמח נקיה כעין שלנו, שאינה סולת דשריר קשה, ואינו פולטו. [פסחים עז. עז:]

היתירא דמולייתא הוא רק בצלי

רי"ף- הא דמולייתא שריא, דוקא לצלי כעין הפסח שהוא צלי, אבל לקדרה לא.

כשהחיצון נמלח ולא נמלח הפנימי

א. תוס' רא"ש וטור- התירו בצלי אפילו נמלח בשר החיצון ופנימי לא נמלח אפ"ה אינו נאסר החיצון מדם הפנימי משום דכמו שבולע הדם כך פולטו ואפי' שהה החיצון כדי מליחה דהשתא אינו טרוד

לפלוט דמו שנאמר אנג פליטת דמו הוא פולט מה שבולע מן הפנימי אפילו הכי שרי מדמייתי עלה ראייה מטפילא בר אווזא ואע"פ שמעשים בכל יום שאוסרין בשר ששהה כדי שיעור מליחה שנפל בציר פליטת דם ואפילו לצלי ולא אמרינן כבולעו כך פולטו דדוקא היכא שנפלט מיד בשעת הבליעה כגון מולייתא אמרינן כבולעו כך פולטו אבל דבר שנאסר כבר מחמת דם שבא עליו ממקום אחר תו לא שרינן ליה משום דכבולעו כך פולטו.

ב. הגה"מ- הא דמולייתא שריא, הני מילי בששניהם מלוחים או שניהם אינם מלוחים, אבל אם אותם שבחוץ מלוחים והפנימי לא נמלח אסור הפנימי.

בשהה חיצון כדי פליטת צירו, ובלא שהה אם החיצון נאסר

א. ב"י ותו"ח- למדו את דינו של הגה"מ שמה שאסר בנמלח חיצון ולא פנימי, היינו בין היכא דחיצון שהה שיעור מליחה ופליטת הציר, ובין היכא שלא שהה שיעור מליחה, דבכל גווני בין החיצון ובין הפנימי נאסרים.

ב. ש"ך ורש"ל- למדו בש"י הגה"מ דהיכא שחיצון נמלח ולא פנימי שאסר, היינו היכא שחיצון לא שהה ועדיין פולט צירו שאז רק הפנימי נאסר שבולע הוא מהחיצון, אבל החיצון אינו נאסר שיש לו פליטת הציר שמונע מלבלוע דם, וכן היכא שהחיצון כבר שהה שיעור פליטת הציר אין הפנימי נאסר, משום שאין לו מה לבלוע ואת דמו שלו שפיר אמרי' שיוצא ע"י האש.

פנימי נמלח וחיצון לא נמלח

א. דרכ"מ- כ' בש"י הגה"מ, דס"ל דהיכא שחיצון נמלח ולא פנימי דנאסר הפנימי, אבל מ"מ היכא שפנימי נמלח ולא החיצון שאין הפנימי יאסר משום שהאש שואב הדם מהחיצון ולא נכנס כלל לפנימי.

ב. ש"ך- בכה"ג שפנימי נמלח ושהה גם לפליטת צירו והחיצון לא נמלח דלא מהני ע"ז סברא דנורא מישאב שאיב והפנימי נאסר אפי' לש"י התוס' והרא"ש, שאנו כן אומרים שנבלע בפנימי דם מהחיצון ולא יהני בזה סברא דכבולעו כך פולטו שהחיצון מפסיק הוא בינו לאש, ולא מהני כה"ג.

ג. רמב"ם- למד את דברי הגמ' דמולייתא שריא, היינו שמלחו בין החיצון ובין הפנימי ואפ"ה שריא רק לצלי ולא לבישול, ומשום שבכל בישול ס"ל להרמב"ם דבעי קודם לחלוט הבשר במים רותחין כבר, ובמולייתא אין הרתיחה תעלה יפה לתוך הפנימי, ואפ"ה שריא בצלי משום שכבולעו כך פולטו, אבל היכא שרק החיצון נמלח לא מהני אפי' בצליה.

מחבר- כהגמ', וכשי' התוס' והרא"ש.

'עופות או גדיים שממלאים אותם בשר שלא נמלח, אם לצלי, מותר אפילו פיהם למעלה, ואפילו נמלח החיצון, דכמו שבולע דם המילואים כך פולטו'.

א. רמ"א- ג"כ כהרא"ש וכדבריו בד"מ דכ"ש היכא שפנימי נמלח ולא חיצון.

'וכ"ש אם נמלח הפנימי ולא החיצון, דשרי (ד"ע לדעת ארוך כלל ט'), דנורא משאב שאיב הדם מן החיצון ואינו נבלע בפנימי'.

ב. ש"ך- נתבאר דפליג היכא שהפנימי נמלח ושהה כדי פליטת דמו וצירו, שאם החיצון לא נמלח כלל שהפנימי נאסר.

הדין בקדרה

מחבר- כרוב הראשונים. [ודלא כהרמב"ם].

'ולקדרה אסור עד שימלח חיצון לבדו ופנימי לבדו'.

בקדרה, כשמולח את החיצון וגם את הפנימי דין הצד הפנימי של החיצון

טור- [בקדרה] 'אבל אם לאחר שמילאו מלח החיצון, אינו מפליט דם שבפנימי'.

א. דרישה- היינו שאם מלח רק החיצון, אינו מפליט את דם המולייתא.

ב. רש"ל- היינו אפי' אם מלח את הפנימי, מ"מ אינו מפליט את דם של צד פנימי של חיצון, דכיון שהמילוי שבפנים סותמו לכך אסור אפי' בדיעבד, בשונה מחתיכה עבה שמלח מצד אחד שמותר בדיעבד. [והמולייתא בכה"ג ג"כ אסורה, פרמ"ג].

מחבר- כלשון הטור.

'אבל אם לאחר שמילאו מלח החיצון, אינו מפליט דם שבפנימי'.

דין מולייתא אינו מותר יותר מכל צלי

מרדכי- הא דמולייתא שרי, היינו שאינו יותר גרוע מכל צלי ולכך לא בעי מליחה כבקדירה, אבל פשיטא דהיכא דבעי בכל צליה מליחה קצת וכשי' רש"י דבעי מליחה קצת בכל צלי, א"כ גם במולייתא בעי עכ"פ מליחה קצת דלא גרע מכל צלי. וכן היה האגור מולח קצת בכל מולייתא. [ע"פ הגר"א].

רמ"א- כהמרדכי הנ"ל.

'וכל זה בדיעבד, אבל לכתחלה אין לעשות שום מולייתא, רק אם נמלחו שניהם (אגור ומרדכי פכ"ה ורש"י)'.
מולייתא עם ביצים

א. או"ה- כל ההיתר של מולייתא, זהו דוקא כשהמילוי זה בשר או עשבים אבל אם המילוי הוא ביצים הוי כבישול ואסור.

ב. הגה"מ- אף בביצים שרי.

רמ"א- כהאו"ה.

'וכל זה מיירי שאין במולייתא זו רק בשר או עשבים, אבל אם יש שם בצים הנקרשים, דינו כאלו נתבשל בקדירה (הגהת ש"ד בשם מהרי"ט וארוך וב"ז), ואפי' בדיעבד יש לאסרו אם לא נמלחו שניהם'.

א. ש"ך - משמע מרמ"א דאם המילוי הוא ביצים יחד עם בשר, דהוי כביצים לבדו ודינו כבישול דבעי מליחה גמורה.

ב. רש"ל - כשהמילוי הוא ביצים יחד עם בשר, דינו כבשר, דדין צלי איכא עלייהו.

בשר שלא נמלח ולא הודח שנצלה עם בשר שנמלח והודח

בנימין זאב - אם צלו בשר שנמלח עם בשר שלא נמלח בשפוד, מותר בדיעבד, דכבולעו כך פולטו, אבל לכתחילה אסור.

או"ה - היינו אפי' שאותו בשר שלא נמלח לא הודח הדיחה ראשונה, אפ"ה הכל כשר, ולא הוי מה שנוטף ממנו על המלוח רק כדם פליטה דאמרי' ביה שפיר כבולעו כך פולטו.

רמ"א - כהנ"ל.

'בשר שלא נמלח ולא הודח שנצלה עם בשר שנמלח והודח, מותר בדיעבד (שם). אבל לכתחילה אסור לצלות בשר שנמלח עם הבשר שלא נמלח, ואפי' הודח'.

הגרע"א - ע"פ הש"ך לעיל. מש"כ רמ"א שלכתחילה אסור לצלות בשר שנמלח, היינו אפי' כששהה החתיכה רק שיעור מליחה, ואף דלא שהתה שיעור פליטת ציר, אפ"ה לכתחילה אסור לצלות עם בשר שלא נמלח.

סימן עח

דין שלא לדבק בצק בבשר שלא נמלח

ובו סעיף אחד

סעיף א

דין תפילת בצק בבשר שלא נמלח

גמרא- 'אמר רבה, האי מולייתא אינפלדוריא בלנז, כמו שאנו מנלאין העלאין והתרגולין בין צפר לעגמות שריא ואפילו לא צפלו את הבשר שנותנים לתוכו מותר, ואפילו מלחו כמליחת לוי, דאי צמליחה כל זוך לקדירה פשיעא, אמר ליה אביי והא קא בלע העלה דס היולא מן הבשר הכנוס בתוכו דמא, אמר ליה כבולעה כך פולטה לחון, ושואצו חוס האור, נימא מסייע ליה נותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו מאי טעמא לאו משום דאמרינן כבולעו כך פולטו, אמרי שאני התם כיון דאיכא בית השחיטה דמחלחל מידב דייבי לפי שכשנתלה בתור ופי בית שחיטתו לנטע הדס יולא דרך חלל האור, שקורין פוליליא, ושותת דרך בית שחיטה... (איני) והא רבין סבא טפליה צעיסה, שקורין פשעדיא ההיא בר גזולא לרב ואמר ליה אי מעלי טפליה אס יש טעם יפה צלחם הב לי ואיכול וסייעתא לרצה ההיא בסמידא צעיסה של סלת, ואינה מדבקת כל כך, ונפרכת מאליה והדס יולא מננה דמפריר לשון פירוקין, והא רבא איקלע לבי ריש גלותא וטפלו ליה בר אוזא אמר אי לא דחזיתיה ללחם דזיג לשון זכוכית, לכן ולול מראה, מוהל הבשר שז צלחם כזוזא חירא לרף, שאין בו אדמימות דס, ואי לא אכל מיניה לא אכלי מיניה, ואי סלקא דעתך כבולעו כך פולטו מאי איריא כי זיג אפילו כי לא זיג נמי, התם בחירתא קמה נקויה כעין שלנו, שאינה סולת דשריר קשה, ואינו פולטו, והילכתא דסמידא דאמר לעיל דמיפריר בין אסמיק מוהל שבתוך הלחם, בין לא אסמיק שרי, שהדס ודאי יולא, ואודם זה ודאי לא דמות דס הוא בין לא אסמיק שריא, דחירתא, אי זיג כזוזא חירא שריא אי לא אסיר. דשאר קמחים, אסמיק אסור, לא אסמיק שרי.' [פסחים עד. עז.]

א. טור- דברי הגמ' מיירי בעוף שלא נמלח כשיעור מליחה. אם הבצק של סמידא פירוש מקמח של חטין סולת הגס מותר אף ע"פ שמאדים, שבצק של סמידא מתפרר וכבולעו כך פולטו, ואין אדמומית זה אלא מראה דם. ואם הבצק מקמח של חטים מנופה ודק אפי' אין מראה האודם ניכר אלא שאינו זך ככסף אסור, לפי שנדבק בו הרבה ובולע ואינו פולט. היה הבצק משאר קמחים אם האדים אסור ואם לאו מותר.

ב. רמב"ם- לשיטתו בסימן לעיל דמיירי אפי' בבשר מלוח ואפ"ה בבצק חיוורתא נאסר הבשר, משום שאין החליטה באה לתוך הבשר פנימה שהבצק מעכבו.

מהו 'חירותא'

רש"י - קמח נקי שאינו סולת וקשה הוא.

רמב"ם - קמח חיטין שלתתן.

אי טפילה היינו פשטיד"א

א. רש"י - טפילה המוזכר בגמ' היינו פשטיד"א, ואפ"ה מותר, דאמר' בזה כבולעו כך פולטו.

ב. תוס' - לשון טפל לא משמע הכי, ועוד דכפשטיד"א לא אמרינן כבולעו כך פולטו, דחזינן דלא פלטי שמקום מושבם יבש בתנור, לכך ס"ל שהוא מה שרגילין לטוח בעיסה שבלילתה רכה ורגילין לעשות סביב קורקבנים ובני מעים שמימין אותם בשפוד וטחין סביבותן בעיסה רכה, אבל בפשטיד"א דינו כבישול ואסור בכל גווני.

אם כיום אנו בקיאים בסוגי הקמחים

שיבולי הלקט - אנו דלא קים לן השתא במיני קמחים הי סמידא והי חירותא, ושאר קמחי אי לא מלח לבישרא שיעור מליחה לקדרה אסור.

מחבר - כשיבולי הלקט.

'הטופל בצק בעוף שלא נמלח, אע"ג דבגמרא מפליג בין סמידא לשאר קימחי ובין אסמיק ללא אסמיק, אנו השתא לא בקיאינן במלתא, ובכל גוונא יש לאסור. אבל אם נמלח, ושהה כדי מליחה ואחר כך הודח, מותר בכל גוונא'.

ש"ך - כהתוס'. שהגמ' מיירי בעיסה שבלילתה רכה, וכיון שאין אנו בקיאים בזה, א"כ יוצא דאפי' בעיסה שבלילתה רכה דינו כבישול בכל גווני.

משיחה בשומן

או"ה - כ"ז רק כשטח בכצק ממש, אבל מותר למשוח בשומן אווז וכיו"ב, שאי"ז מעכב את הדם מלצאת.

רמ"א - כהאו"ה.

'ודוקא לטפל בכצק, אסור, אבל מותר למשוח בשמן או בציר בשר שלא נמלח, דאין זה מעכב הפליטה (ארוך כלל ט').

ט"ז - ציר היינו ציר בשר, והביא שגם ביצים מתובלות שרי.

להתוס' דפשטיד"א אסור, מה נאסר מהבשר

א. ב"י - הסתפק לש"י התוס' דכפשטיד"א בכל גווני לא מהני לטפול הבשר שלא נמלח, אם כל הבשר נאסר כמו בבישול או שרק מה שדבוק בכצק נאסר כדי קליפה כדין צלי, שהרי אין בזה רוטב שנאמר שכל החתיכה בלעה הדם.

ב. או"ה - כל החתיכה נאסרה, אך לא חיישי' שמא מתחלה נאסרו ב' או ג' חתיכות ע"י שומן שמטפף שם מתחלה ויצטרך ששים נגד אותן ב' או ג' חתיכות.

ג. רבינו ברוך - חיישי' שמא מתחילה נאסרו ב' או ג' חתיכות ע"י שומן שמטפף שם מתחילה, ויצטרך ס' נגד אותן ב או ג' חתיכות.

רמ"א - כהאו"ה.

'ופשטיד"א יש לו כל דין בישול בקדירה, בין לקולא בין לחומרא, (מרדכי פכ"ה בשם רש"י ומהרא"י וארוך כלל ט"ו)'

סימן פז

דין באיזו בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בשול

ובו י"א סעיפים

הקדמה

האיסור של אכילת ובישול בשר וחלב מן התורה ומדרכנן

גמרא- 'משנה: כל הבשר אסור לבשל בחלב דאע"ג דאמר רחמנא גדי הוא הדין לחיה ושוף ומויפלג פליגי צה לקמן (דף ק"ג) איכא למ"ד דאורייתא ואיכא למ"ד דרבנן, חוץ מבשר דגים וחגבים. ואסור להעלות דילמא אתי למויכליהו כי הדדי דקא גנטי ובלטי מנהדי ודע"ג שנותר לאכול בשר אחר גבינה כדאמרין בגמרא עם הגבינה על השלחן, חוץ מבשר דגים וחגבים. הנודר מן הבשר כל הנודר אין דעתו אלא אחר לשון בני אדם שהוא קורא שם הדבר כך ואשמועינן מנתיי דכל מין בשר אדם קוריהו בשר חוץ מבשר דגים וחגבים מותר בבשר דגים וחגבים. גמרא: קס"ד - האי איסור דמתניתין מדאורייתא קאמר הא עוף אסור מדאורייתא, כמאן דלא כרבי עקיבא צמתיתין היא צהאי פירקא (לקמן דף ק"ג) דאי רבי עקיבא האמר חיה ועוף אינו מן התורה, אימא סיפא הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים שאין קוריהו בשר וחגבים הא עוף אסור דבגדרים אחר לשון בני אדם אנו לריכין להך ואשמועינן מנתיי דדך לקרותו בשר אצאן לרבי עקיבא דאמר כל מילי דמימליך עליה שליח כל דבר שאינו נשמע מן הסתם לא בתוך הכלל ולא מולא [מן] הכלל ולריך השליח לחזור ולפרש ולשאל רואה אתה צה בר מיניה הוא חשב לענין נדרים מנאותו הנני כגון הכא שהאומר לשלוחו קנה לנו בשר מן השוק אינו נשמע לו מן הסתם בשר עוף והוא מנלך צבעל הבית ושאל כלום אני לוקח בשר עוף: מנייה הוא - מין בשר הוא שהרי אמר לו קנה לי בשר ואם לא היה עוף מין בשר לא היה מנלך אם יקח מננו דהא לאו בשר הוא, דתניא הנודר מן הירק מותר בדלועין, ור"ע אוסר, אמרו לו לר"ע והלא אומר אדם לשלוחו קח לנו ירק והוא אומר לא מצאתי אלא דלועין ואינו לוקחן מיד כשמואלאן אלמא לא קרו ליה אינשי ירק דהא האי ירק סתם קאמר ליה ואי צכלל ירק הוא לא היה לריך לימלך, אמר להן כן הדבר ומשם אני מציא רחיה שהוא מין ירק שאינו לא מנלך אלא קטנית לא היה משיבו לא מנלתי אלא קטנית אלא לא מנלתי ירק וצדילועין היה אומר לא מנלתי ירק אחר אלא דילועין ולמה היה אומר כן אלא שיש לך ללמוד שהדילועין נקראים ירק ואין הקטנית צכלל ירק כלום אומר לא מצאתי אלא קטנית, אלא שדלועין צכלל ירק ואין קטנית צכלל ירק. רישא רבנן וסיפא ר"ע, אמר רב יוסף רבי היא, ונסיב לה אליבא דתנאי, בנדרים סבר לה כר"ע דאע"ג דריך לאימלוכי ולא שקול מנייה הוא דאי לאו מנייה הוא לא הוה אמר אשקול מנחאי בבשר בחלב סבר לה כרבנן. רב אשי אמר כולה ר"ע היא, והכי קאמר כל הבשר אסור לבשל בחלב מהן מדברי תורה בשר צהמה ומהן מדברי סופרים חיה ושוף חוץ מבשר דגים וחגבים שאינם לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים' [חולין ק"ג: דף].

גמרא- 'משנה: העוף עולה עם הגבינה על השולחן, ואינו נאכל עם הגבינה דברי ב"ש..'. [חולין ק"ד:]

גמרא- 'משנה: בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אסור לבשל, ואסור בהנאה. בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה, בשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה, מותר לבשל ומותר בהנאה דאין צו משום ששר בחלב כדילף בגמרא ובאכילה מיהא אסור משום אסור עמאה. ר"ע אומר חיה ועוף אינם מן התורה, שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו, ג' פעמים, פרט לחיה ולעוף ובהמה טמאה גדי פרט לעוף שאינו בהמה גדי פרט לחיה שאינה בהמה דא"ג דחיה בכלל בהמה אהא קרא יתירא ומפקיע גדי ולא את בהמה עמאה אבל בהמה טהורה דלאו גדי כגון פרה ורחל איתרצאי מוקראי כדקמי בצרייתא בגמרא. רבי יוסי הגלילי אומר נאמר לא תאכלו כל נבלה באותו פסוק עלמנו לא תבשל גדי בחלב אמו דמשמע כל שורג צו אסור נבלה יש צו משום ששר בחלב ונאמר לא תבשל גדי בחלב אמו, את שאסור משום נבלה אסור לבשל בחלב, עוף שאסור משום נבלה יכול יהא אסור לבשל בחלב, ת"ל בחלב אמו יצא עוף שאין לו חלב אם: גמרא: מנא הני מילי דכל בהמה צמשמת, א"ר אלעזר אמר קרא וישלח יהודה את גדי העזים כאן פירש לך הכתוב שגדי זה מנעזים היה גדי עזים, הא אם לא פירש יש צמשמת אף שאר בהמה מודאיתריך ביה לפרושי כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע, וליקף גזרה שיה מנייה מה גדי האמור כאן עזים אף גדי האמור צבשר וחלב עזים הוא מיניה, כתיב קרא אחרינא ואת עורות גדיי העזים כאן גדיי העזים הא כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע, וליקף מיניה, הוה להו שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין, הניחא למ"ד אין מלמדין, אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר, תרי מיעוטי כתיבי ה"א דכתיב בכל חד מיעוטא הוא עזים העזים' [חולין קיג. קיב]

גמרא- 'דבי רבי ישמעאל תנא, לא תבשל גדי בחלב אמו, ג' פעמים, אחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה, ואחד לאיסור בשול.' [חולין קטו.]

גמרא- 'רבי יוסי הגלילי אומר נאמר לא תאכלו: מאי איכא בין רבי יוסי הגלילי לרבי עקיבא דנפקא ליה מנגדי פרט לעוף וצין רבי יוסי הגלילי דנפקא ליה מנחלב אמו, איכא בינייהו חיה, רבי יוסי הגלילי סבר חיה דאורייתא דכל שהוא אסור משום נבלה נוהג צו בשר בחלב חוץ מן העוף שאין לו חלב אם, ור' עקיבא סבר חיה דרבנן, איבעית אימא עוף איכא בינייהו ר"ע דפריש דאיוו מן התורה משמע הא מדרבנן יש לו אבל רבי יוסי הגלילי דלא פריש האו לישנא שרי ליה לנגרי ר' עקיבא סבר חיה ועוף אינן מן התורה הא מדרבנן אסירי, ור' יוסי הגלילי סבר עוף אפילו מדרבנן נמי לא אסיר, תניא נמי הכי דרבי יוסי הגלילי אפילו אסורא דרבנן לית ליה צעף: רבי אליעזר - אית ליה מכשירי מזה דוחין את השבת בנלוה שדוחה את השבת ואם אין לו אצול לגוולו בשבת כורתין עליה לעשות פחמין ועושין אצול במקומו של רבי אליעזר היו כורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל, במקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב.' [חולין קטו.]

מבואר ד' שיטות בתנאים: א. ת"ק דמתני' דריש פירקין אליבא דרב יוסף, דס"ל דבין בהמה חיה ועוף הוא מן התורה. ב. ר"י, דס"ל דחיה הוא מן התורה ועוף שרי אפי' מדרבנן כמסקנת הגמ'. ג. ר"ע, דס"ל דחיה ועוף הוא מדרבנן. ד. ב"ש, דס"ל דחיה הוא מן התורה ועוף הוא מדרבנן, (תוס').

סעיף א

האיסור מן התורה

רשב"א- הוציא איסור אכילה בלשון בישול, לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול אבל מדרבנן אסור בכל ענין.

מחבר - כהרשב"א.

'כתוב בתורה: 'לא תבשל גדי בחלב אמו' (שמות פרק כ"ג, פ' י"ט; פרק ל"ד, פ' כ"ו; דברים פרק י"ד, פ' כ"א) ג' פעמים; אחד לאיסור בישול, ואחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה. והוציא אכילה בלשון בישול, לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול, אבל מדרבנן אסור בכל ענין'.

כבוש ומליחה

גמרא - 'רבנן, מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא, כל איסורו תינהו הוא, ודבר חידוש שאינו נלוו צינור בשאר איסורין לא גמרינן חומרא דדיהו אשאר איסורין, דכי היכי דשאר חידושין דדיהו לא הוו בשאר איסורין האי דטעם כעיקר נמו לא תיגמר מיניה ומאי חידוש, משאר מילי אילימא דשני דברים המותרים הם, וכשתערבו נאכרין, מה שאין כן בשאר דברים דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור, כלאים נמי דוגמתן האי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי אסור, אלא דאי תרו ליה שורכו בחלב כל היום שרי, כלומר מותר לשרותו בתוכו, ואינו עובר עליו אפילו על אכילתו, דלא אסרה תורה אלא דרך בישול, ואפילו יהיב זיה טעמא, וניהו, מדרבנן אסור כולי יומא בחלבא שרי, בשיל ליה בשולי אסור עובר על בישול, ועובר על אכילתו' [פסחים מד:]

מבואר מהגמ' דמדאורייתא אין כבוש נחשב לבישול לענין בשר וחלב.

מרדכי - הביא מחלוקת אם בשר וחלב שנכבשו או נמלחו יחדיו נאסרים בהנאה או רק באכילה [והיינו דכבוש ומליחה ודאי שאינו חשיב כבישול מדאורייתא ורק נחלקו אם כה"ג נאסר מדרבנן אף בהנאה, כך מבואר מהדרכ"מ והפרמ"ג].

ש"ך - כבוש ומליחה אינם נאסרים בהנאה, שאינו דרך בישול. [וכן פסק המחבר להלן סוף סי' צ"א].

צלי

פר"ח - צלי הוי כמבושל.

טיגון אי הוי כבישול

א. פר"ח - טיגון הוי כבישול, וחייב מן התורה.

ב. מ"י ומהרמ"ש - טיגון לא הוי כבישול.

פרמ"ג - בהפסד מרובה יש להקל.

חם בחם בלא רוטב

פרמ"ג - חם בחם בלא רוטב לא הוי כדרך בישול.

א. שלא כדרך אכילה והנאה, ב. מלקות באיסור הנאה, ג. חצי שיעור באיסור בישול והנאה, ד. הדלקת נ"ח בכב"ח.

פת"ש - א. איסור אכילה הוא אף שלא כדרך אכילה והנאה, בשונה משאר איסורים שבתורה דבעי דוקא דרך אכילה והנאה. ב. לענין איסור הנאה יש מח' אם לוקין ע"ז. ג. הפרמ"ג מסתפק אם כמו שלענין איסור אכילה אמרי' דח"ש אסור מן התורה, כמ"כ נימא לענין איסור בישול והנאה שיהיה אסור אף

בחצי שיעור, או דלא אמרי' הכי לענין איסור הנאה. ד. כשנאסר בב"ח בהנאה אין להדליק בזה נרות חנוכה, דאף דמצוות לאו ליהנות ניתנו מ"מ לא יצא, דכתותי מיכתת שיעורא.

בב"ח שאינו אסור מן התורה לענין איסור הנאה

רמ"א- ע"פ הטור.

'(כל בשר בחלב שאינו אסור מן התורה, מותר בהנאה). (טור וארוך כלל ל)'

[ראה בזה להלן ס"ג]

סעיף ב

מין הבהמה בכשר ובחלב

גמרא- 'משנה: בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אסור לבשל ואסור בהנאה.. גמרא: מנא הני מילי דכל בהמה צמחית, א"ר אלעזר אמר קרא, וישלח יהודה את גדי העזים, כאן פירש לך הכתוב שגדי זה מעזים היה גדי עזים הא אם לא פירש יש צמחית אף שאר בהמה מנדאיתריך ציה לפרושי כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע, ולילף גזירה שוה מנייה מה גדי האמור כאן עזים אף גדי האמור צמח וחלב עזים הוא מינייה, כתיב קרא אחרינא ואת עורות גדיי העזים כאן גדיי העזים הא כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע, ולילף מינייה, הווי להו שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין, הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר, תרי מיעוטי כתיבי ה"א דכתיב בכל חד מיעוטא הוא עזים העזים' [חולין קיג. קיג:]

מחבר- ע"פ המשנה והגמ' הנ"ל.

'גדי, לאו דוקא, דהוא הדין שור, שה ועז. ולא שנא בחלב אם, ולא שנא בחלב אחרת, אלא שדבר הכתוב בהווה.'

סעיף ג

בשר חיה ועוף עם חלב

גמרא- 'משנה: בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אסור לבשל ואסור בהנאה. בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה, בשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה, מותר לבשל ומותר בהנאה דאין צו משום בשר בחלב כדילף בגמרא ובאכילה מיהא אסור משום איסור עמאה, ר"ע אומר חיה ועוף אינם מן התורה, שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו, ג' פעמים, פרט לחיה ולעוף ובהמה טמאה גדי פרט לעוף שאינו בהמה גדי פרט לחיה שאינה בהמה דא"צ דחיה בכלל בהמה אהא קרא יחירא ומפקיע גדי ולא את בהמה עמאה אבל בהמה טהורה דלאו גדי כגון פרה ורחל איתרצאי מוקראי כדקתני בצרייתא בגמרא, רבי יוסי הגלילי אומר, נאמר לא תאכלו כל נבלה בלחם פסוק עלמנו לא תבשל גדי בחלב אמו דמשמע כל שנהג צו איסור נבלה יש צו משום בשר בחלב ונאמר לא תבשל גדי בחלב אמו, את שאסור משום נבלה אסור לבשל בחלב, עוף שאסור משום נבלה יכול יהא אסור לבשל בחלב, ת"ל בחלב אמו, יצא עוף שאין לו חלב אם.' [חולין קיג.]

גמרא- 'רבי יוסי הגלילי אומר נאמר לא תאכלו: מאי איכא בין רבי יוסי הגלילי לרבי עקיבא דנפקא ליה מנגדי פרט לעוף ובין רבי יוסי הגלילי דנפקא ליה מנחלב אמו, איכא בינייהו חיה, רבי יוסי הגלילי סבר חיה דאורייתא דכל שהוא אסור משום נבלה נהג צו בשר בחלב חוץ מן העוף שאין לו חלב אם, ור' עקיבא סבר חיה דרבנן, איבעית אימא עוף איכא בינייהו ר"ע דפריש דאיתו מן התורה משמע הא מדרבנן יש לו חלב רבי יוסי הגלילי דלא פריש האי ליטנא שרי ליה לגמרי, ר' עקיבא סבר חיה ועוף אינן מן התורה הא מדרבנן אסירי, ור' יוסי הגלילי סבר עוף אפילו מדרבנן נמי לא אסיר, תניא נמי הכי דלרבי יוסי הגלילי אפילו איסורא דרבנן לית ליה בעוף: רבי אליעזר - אית ליה מכשירי מלוא דוחין את השבת במלוא שדוחה את השבת ואם אין לו חלב למולו בשבת כורתין עלים לעשות פחמין ועושין חזול במקומו של רבי אליעזר היו כורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל, במקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב.' [חולין קטז.]

א. תוס' - הלכה כרבנן דס"ל דבין חיה בין עוף הוי מדאורייתא. ומבואר מהב"ח דס"ל להתוס' דת"ק גבי מתני' דר"ע [ק"ג]. ס"ל דבין חיה ובין עוף הוי מדאורייתא כחד אוקימתא בגמ' גבי מתני' בריש פירקין [ק"ג], וכיון דר"ע פליג על חבריו א"כ הלכה כרבנן דאין הלכה כר"ע מחבריו, [בש"ך כ' דאף התוס' לא התכוונו לומר דהלכה כרבנן אלא הם באו רק ליישב את מנהג העולם].

ב. רי"ף ורוב הראשונים - הלכה כר"ע דס"ל דבין חיה ובין עוף הוי מדרבנן. וכ' הרא"ש, דס"ל להרי"ף דת"ק גבי מתני' דר"ע לא פליג עליו, ור"ע פרושי קמפרש דבריו.

מחבר - כהרי"ף דהלכה כר"ע.

'אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אבל בשר טהורה בחלב טמאה, או בשר טמאה בחלב טהורה, מותרים בכישול ובהנאה. ובשר חיה ועוף, אפילו בחלב טהורה, מותר בכישול, ובהנאה; ואף באכילה אינו אסור, אלא מדרבנן.'

לר"ע דבשר חיה ועוף הוא מדרבנן אי רבנן גזרו ביה איסור הנאה

א. מחבר ורמ"א - בבשר חיה ועוף כיון דקי"ל דאיסורו מדרבנן א"כ בהנאה יהיה מותר לגמרי, [מחבר כנ"ל, ורמ"א בסעי' א' ומיירי שם לענין הנאה]. וכ"פ הש"ך והט"ז.

ב. מהרש"ל וב"ח- אף בבשר חיה ועוף איכא איסור מדרבנן בהנאה, ותלו עצמן בדברי מהרא"י שחשש לתוס' שפסק דאיכא בזה איסור אכילה מן התורה.

כנ"ל באיסור בישול

מחבר- התיר כנ"ל. והט"ז [סק"ה] אסר משום מראית העין [כ"כ אף בשי' המחבר], והביא מהלכות שהתיר וליכא משום מראית העין. וכ' הש"ך [סק"ז] בתחילת דבריו שגם המחבר שהתיר בס"ג דיברו הם על עיקר הדין, אבל משום מראית העין יאסר. ובסוף דבריו כ', דנראה דאין לאסור אף משום מראית העין משום שיכול להיות שמבשל לצורך חולה.

רמ"א- א. לעיל ס"א כ' דכל דבר שאסור מדרבנן שרי בהנאה, ולא הזכיר בישול, והפרמ"ג שם כ' דאפי' בעוף עכ"פ אסור משום מראית העין. [אמנם הגרע"א שם תירץ תירוץ אחר ומשמע דשרי אך עכ"פ אולי זה רק מעיקר הדין]. ב. להלן [ס"ד] כ' רמ"א דבעוף ליכא משום מראית העין, אך כ' הפרמ"ג שיכול להיות שאף לרמ"א בעוף עם חלב כשרה יהיה אסור משום מראית העין כהט"ז, ולא מיירי הרמ"א אלא בתרי דרבנן בעוף עם חלב טמאה.

בבשר טמאה עם חלב טהורה או להיפך, אי איכא איסור בשר בחלב מדרבנן

א. ב"י- בבשר טמאה או בחלב טמא שכבר אסור ליכא איסור של בשר וחלב, שאין צורך לרבנן לאוסרו כיון שבכל מקרה כבר אסור הוא. וכן מדוייק לשונו של המחבר כן. [אמנם כל זה הוא מעיקר הדין אך משום מראית העין יעוי' להלן ס"ד שהרמ"א אסר].

ב. ב"ח ודרישה- דייק מלשון הטור, שגם בבשר וחלב טמא איכא איסור נוסף של בשר וחלב, כיון דנ"מ לדינא דחנ"ן שלשית רבינו אפרים אמרי' דינא דחנ"ן רק בבשר וחלב, ולכן רבנן אסרו בבשר טמא מדין בשו"ח כדי שנאמר בזה דינא דחנ"ן. עוד נ"מ לענין דינא דחתיכה הראויה להתכבד שאינה בטלה אפי' באלף, אך אם נאסרה רק ע"י קבלת טעם לא אמרי' הך דינא שאינה בטלה אלא בבשר וחלב, ולכן רבנן אסרו בשר טמא בבב"ח כדי שגם אם היא תיאסר ע"י קבלת טעם אם היא חתיכה הראויה להתכבד לא תיתבטל אפי' באלף.

ט"ז- מש"כ הב"ח והדרישה דנ"מ לענין חנ"ן זה אינו, כיון שהטעם שרק לענין בב"ח אמרי' חנ"ן הוא משום שכל חתיכה בפנ"ע מותרת היא ורק בעירובם נאסרו בשונה מכל האיסורים שאסורים הן אף בפנ"ע, וכיון שכן גם בבשר טמא לא נימא דינא דחנ"ן כיון שבפנ"ע היה הוא אסור בשונה מבב"ח. ולענין דינא דחתיכה הראויה להתכבד כ' ג"כ דזה אינו, משום דכל מה שרק בבב"ח אמרי' דאפי' בנתינת טעם אפי' באלף לא בטיל הוא משום דינא דחנ"ן, וכיון דליכא בזה דינא דחנ"ן ממילא ליכא גם הך דינא דחתיכה הראויה להתכבד. [והנקוה"כ כ' ליישב דאף שבבשר טמאה הוי כבר איסור לפני שנתערב עם חלב, מ"מ לענין איסור בב"ח הוי איסור חדש שלפני שנתערבו לא היה הבשר אסור מחמת בב"ח אלא רק מחמת איסור אחר].

ש"ך- כוונת הב"י לומר שרבנן לא גזרו על דבר שהוא כבר אסור אי"ז משום שאין בזה נפק"מ, אלא משום שכיין שכבר הדבר אסור ממילא אין סיבה לגזור, ולפיכך לא ק' מש"כ הדרישה וב"ח משום דאף דאיכא נ"מ מ"מ אין סיבה לגזור בזה כיון שהדבר כבר אסור.

אכילת דגים וחגבים בחלב

גמרא- '..רב אשי אמר כולה ר"ע היא, והכי קאמר, כל הבשר אסור לבשל בחלב מהן מדברי תורה שגר כהנה ומהן מדברי סופרים חיה וטוף, חוץ מבשר דגים וחגבים שאינם לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים' [חילין קד].

א. כנסה"ג ולבוש ע"פ הב"י- אף שאין בהם איסור דבב"ח, מ"מ אין לאכול דגים עם חלב משום סכנה.

ב. דרכ"מ, ט"ז וש"ך- יש ט"ס בב"י, וצ"ל במקום חלב בשר.

ג. פת"ש- הביא בשם תשו' חינוך שחילק בין טיגון דלית ביה סכנה לבין בישול דאית ביה סכנה. ובשם הפרמ"ג כ' דבחלב יש סכנה ובחמאה אין סכנה.

מחבר- אין בהם איסור אפ"י מדרבנן ולא הזכיר שיש בזה סכנה.

'אבל דגים וחגבים, אין בהם איסור, אפילו מדרבנן'.

אכילת בשר עם חלב שקדים

א. רמ"א-

'ונהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף, הואיל ואינו רק מדרבנן. אבל בשר בהמה, יש להניח אצל החלב שקדים, משום מראית העין כמו שנתבאר לעיל לענין דם'

שלענין דם דגים מותרים הם מעיקר הדין, אך משום מראית העין יש לאוכלם עם חתיכות דגים. וכיון שהחשש של המראית העין הוא איסור דאורייתא שהרי דם אסור מן התורה, א"כ יש לחשוש בבב"ח רק באופן דהוי מדאורייתא דהיינו בשר בהמה ולא בבשר עוף. וכ' הש"ך דדברי רמ"א שאסר בבשר בהמה מיירי באופן שיאסר מן התורה דהיינו דרך בישול.

ב. רש"ל וכ"פ הש"ך- החמיר שגם בבשר עוף לא יאכל עם חלב שקדים אא"כ יניח שקדים, ואף כשאין לו שקדים עדיין יש לאסור. והוכיח מאיסורי שבת דאף בדבר שהוא איסור מדרבנן יש לחשוש למראית העין.

ט"ז- לכתחילה כשיש לו שקדים אצלו יש להניח גם בבשר עוף, אך כשאין לו שקדים לא בעי להניח בעוף כרמ"א, ובדיעבד שרי ואין אוסרים אכילתו דלא גרע מחלב אם [להלן ס"ד]. [ומשמע דבדיעבד מהני גם בבשר בהמה. פת"ש והגרע"א]

פת"ש- בבשר עוף יש להחמיר רק בפני הרואים כמו בסעודות גדולות.

כבד עם חלב

פת"ש- הביא בשם מהרמ"ש. דליכא איסור דבב"ח כבכד עם חלב משום דגדי אמר קרא וכבד כולו דם. אך הפרמ"ג כ' דאין לסמוך ע"ז לחודיה.

בשר או חלב נבלה אם איכא בזה איסור בישול של בב"ח

דגול מרבבה- בשר או חלב נבלה, אף שלענין איסור אכילה של בב"ח קי"ל דליכא משום שאין איסור חל על איסור, מ"מ לענין איסור בישול איכא. אך לענין איסור הנאה משמע מהרמב"ם דכל היכא שאין איסור אכילה אין איסור הנאה וא"כ לא יהיה בזה איסור הנאה. אך הפרמ"ג כ' בהקדמה שאסורים הן בהנאה.

סעיף ד

בישול בשר בחלב אשה משום מראית העין

רשב"א- מסתברא שאסור לבשל בשר בחלב אשה מפני מראית העין, ואם נפל לתוך התבשיל בטל ואין צריך שיעור.

דרכ"מ- הקשה על דברי הרשב"א הנ"ל, דא"כ יהיה גם אסור לבשל בשר טמא עם חלב או להיפך ולא מצינו כן בשום מקום.

תירוצ' א' [ט"ז]- כל מה שיש לאסור מחמת מראית העין הוא דוקא באופן שבלא האיסור כל אחד לחוד כשר לאכילה, ולכך גזרו בחלב אשה. וכן לעיל בחלב שקדים שבלא האיסור של בב"ח היה אפשרות לאוכלם, אבל בבשר טמא שבלאו האיסור של בב"ח אין לאוכלם א"כ כבר אין לגזור על מראית העין.

ש"ך- כ' ג"כ כתירוצו של הט"ז והוסיף, דע"כ כל האיסור של הרשב"א הוא רק לענין האכילה, דלענין איסור הבישול לא שייך לאסור מצד מראית העין כיון שהרואה יכול לסבור שבישלוהו לחולה דשרי, וכיון שכל האיסור הוא לאכילה א"כ לא שייך לאסור בבשר טמא מצד מראית העין דבלא"ה אסור הוא באכילה.

תירוצ' ב' [ש"ך]- ס"ל להרשב"א שבבשר טמא ניכר ההבדל בין טמא לטהור, בשונה מחלב אדם וחלב שקדים שאינם ניכרים בהבדלם לחלב בהמה.

מחבר- פסק כהרשב"א.

'אסור לבשל בחלב אשה, מפני מראית העין, ואם נפל לתוך התבשיל, בטל, ואין צריך שיעור.'

[באופן שניכר אי שרי בדיעבד: להט"ז שרי. ולהגרע"א אסור ומותר רק בלא ניכר.]

ש"ך - האיסור של הרשב"א הוא לענין אכילה ולא לענין בישול, כיון שבבישול לעולם לא שייך מראית עין כיון שתמיד יש תלות זאת דלרפואה קעביד, ולכן לבשל תמיד שרי וזהו שסתם השו"ע בס"ג שבבשר טמא מותר ולא הזכיר האיסור של מראית העין, כיון דלענין אכילה בכל מקרה הוא אסור באכילה. והרמ"א דס"ל שהוא לענין בישול, ילמד דשם מיירי באופן שאין מראית העין כגון שבישול לרפואה וכיו"ב. [והש"ך הזכיר עוד סברא בדעת השו"ע אשר משמע שחולק על הרמ"א דבבשר טמא שרי לבשלו משום דמינכר הוא שטמא וליכא משום מראית העין, וכן חלב טמא מינכר הוא בשונה מחלב שקדים וחלב אשה. אך הסיק כסברא הראשונה].

בישול בשר טמא עם חלב משום מראית העין

רמ"א - כדבריו בדרכ"מ. שיותר יש לאסור חלב טמא מחלב אדם, וא"כ יש לאסור גם בשר טמא משום מראית העין.

'ונראה לפי זה, דכל שכן דאסור לבשל לכתחלה בחלב טמאה, או בשר טמא בחלב'.

ט"ז - אף שאפשר היה לחלק דבשר טמא בכל מקרה אסור הוא ולכן אינו דומה לחלב טהור ובשר טהור שכ"א בפנ"ע שרי, מ"מ אין להקל נגד דברי הרמ"א. ועכ"פ כוונת הרמ"א שאסר אי"ז מעיקר הדין, ונ"מ דשרי לרפואה אף שאין סכנה בדבר או באופן שאין מראית העין.

בישול בשר עוף עם חלב משום מראית העין

א. רמ"א - כדבריו בדרכ"מ.

'ודוקא בשר בהמה, אבל בעוף, דרבנן, אין לחוש'.

ב. ט"ז - לפי תירוצו לעיל ליישב את דברי הרשב"א שיש לאסור מצד מראית העין רק באופן שהדבר בלא האיסור הוא מותר, וא"כ נהי שבבשר טמא אין לאסור משום מ"ע אבל בעוף טהור יש לאסור משום מ"ע שהרי העוף מותר בפנ"ע. ולא אמרי' דמינכר משום דלפעמים נחתך ולא מינכר וכן שלא כל האנשים מבחינים בין עוף לבשר.

ש"ך - לפי דבריו לעיל ס"ג שגם באיסור דרבנן יש לחוש למראית העין א"כ כמ"כ בעוף טהור יש גם לאסור משום מראית העין.

פרמ"ג - דגם הרמ"א שהתיר בעוף משום מראית העין לא מיירי אלא בעוף עם חלב טמאה דהוי תרי דרבנן, אך עוף עם חלב טהורה יהיה אסור. [ויעוי' במש"כ לעיל בזה ס"ג].

סעיף ה

ביצים בתוך התרנגולת אי הוי כבשר

גמרא- 'השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב, רבי יעקב אומר אם היו מעורות ממוכרות בגידין אסורות.' [ביצה ז.]

כמי ההלכה

- א. ב"י בשם פוסקים- הלכה כת"ק, דמהני אף שמעורות בגידין.
ב. ש"ך בשם פוסקים- הלכה כר"י, דבעי שלא יהיו מעורות בגידין.

גדר 'מעורות בגידין'

- א. ש"ך [וכ"כ הב"י מעצמו]- היינו אותן הקטנים שנגמרו בחלמון לבד, המעורין ומחוכרים בכשר השדרה.
ב. ב"י ע"פ הטור- היינו כשפירש מן בשר השדרה, ואית בהו שורייקי סומקי.

גדר 'ביצים גמורות'

- א. רש"י- כבר שהחלמון לבדו נגמר ואפי' בלא החלכון.
ב. רשב"א- בעינן שגם החלכון יגמר, אך לא בעי שהקליפה תתקשה אלא אף בקליפה רכה סגי.
ג. רשב"ם- בעי שיתקשה קליפתן ולא סגי בגמר החלכון והחלמון. [וזהו שכמותן נמכרות בשוק, מרדכי].
ד. מהרא"י- מעיקר הדין שרי כשמתקשה קליפתן. אך מ"מ נהגו לאוסרן ע"פ התוס' שכ' שביצים כה"ג אין להורות הלכה בפני רבן, ולכך בכל גווני אין לאכול ביצים שנמצאו ע"י שחיטת התרנגולת עם חלב.

מליחתן

- א. ר"ן ורבינו ירוחם- כשם שהביצים שאינן גמורות נחשבים לבשר לענין איסור בב"ח, כמ"כ יש למולחן כבשר.
ב. ב"י- אין להחמיר במליחתן, כיון דעיקר האיסור אם לא מולחן הוי דרבנן, וכן שאם יחמיר למולחן יבוא למולחן עם בשר דעלמא ויהיה חומרא דאתי לידי קולא שיכלעו מהחתיכות האחרות.

המתנה לאחר אכילתן לחלב

אורחות חיים- אף שביצים שאינן גמורות נחשבות לבשר, מ"מ זהו דוקא כשאוכלם יחד עם חלב, אבל אין להמתין לאחר שאוכלם כשרוצה לאכול חלב כמו שממתין לאחר אכילת בשר לחלב.

א. מחבר- כרכנן דמהני אף שמעורות בגידיהן. וכהרשב"א דגדר שלמות הוא כל שנגמר החלבון והחלמון. וכהאורחות חיים שאין להמתין לאחר אכילתם.

'ביצים הנמצאים בעופות, אם הם גמורות דהיינו שיש להם חלבון וחלמון, אע"פ שהיא מעורה בגידים, הרי זו גמורה ומותר לאכלה בחלב. אבל אם אין לה אלא חלמון, אסור לכשלם בחלב. אבל אם אכלם בפני עצמם, מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב.'

הרש"ל הקשה על פסיקת המחבר שפסק כרכנן דמהני אף שהיא מעורה בגידים. והא לענין דין אבר מן החי בהכה על זנב התרנגולת והטילה ביצתה בעודה בחיים, קי"ל שאם הביצה מעורה בגידים אסורה היא מדין אבר מן החי. ומבואר שמעורה בגידים חשיב כבשר. ותירץ הרש"ל [א] לחלק דאף דלגבי אבמה"ח חשיב כבשר, מ"מ לגבי בכ"ח תליא לה בטעם ואין טעמה כבשר, וכ' דתי' זה דחוק. והש"ך תירץ [ב] דשאני הכא דלענין בשר עוף בחלב הוי מדרבנן וקיל טפי. עוד תירץ [ג] דשאני הכא כיון שכל אחד היה מותר בפני עצמו, ולכך מקילים בשונה מאמה"ח שאסור הוא אף בפנ"ע. עוד תירץ [ד] דלענין איסור אבר מן החי אי"ז תליא אי חשיב האבר כבשר, דאף אם נחשיבו שאי"ז בשר או חלב עדיין י"ל שהוא חלק מן הבהמה באופן שיאסור מדין אמה"ח, וכמו שלענין חלב יש מיעוט דלא חשיב אמה"ח אף שאי"ז בשר. ועוד כ' ר"ת שאפי' ביצים גמורות היו נאסרות מדין אבמה"ח אי לאו דגלי קרא שהן מותרות, בשונה מאיסור בכ"ח דתליא לה אי חשיב כבשר שרק אז יאסרו הביצים עם חלב.

ב. רש"ל- לענין מעורין בגידים: בעי שלא תהיה מעורה בגידים. ולענין גדר ביצים גמורות: לכתחילה בעי כמהרא"י שלא לאכול כלל ביצים הנמצאות בשחיטת אמן עם חלב, אבל בדיעבד כל זמן שנגמרה הקליפה אפי' בקרום לבן לחוד סגי ואין עליו דין בשר כלל.

ג. ש"ך- לענין מעורים בגידים: חשש לשי' שפסקו כר"י שכל עוד שמעורים בגידיהן אסורים, ולכן אף כשהחלבון והחלמון נגמרו מ"מ כל עוד שמעורין הן אסורים ואפי' בדיעבד. ורק במקום הפסד מרובה יש להקל כהשי' האחרות שפ' כת"ק. ולענין גדר ביצים גמורות: לכתחילה כרשב"ם דבעי שתתקשה קליפתן, ובדיעבד סגי בקליפה רכה, ובמקום הפ"מ סגי אף בחלמון לבד. ועכ"פ לחומרא יש לנהוג כמהרא"י.

ד. תו"ח- חשש ג"כ לר"י, אך כשנגמר רק החלמון ומעורין אזי אף בדיעבד אסורין, וכשנגמר גם החלבון ומעורין בדיעבד שרי, ומ"מ במקום הפ"מ בכל מקרה שרי.

המנהג כיום

א. ש"ך- המנהג כיום כמהרא"י שצריך שכמותן נמכרות בשוק. אך אי"ז מעיקר הדין אלא כחומרא, ולכן במקום שאין מנהג יש להקל כנ"ל.

ב. ב"ח- המנהג כמהרא"י הוא כדין, ולכן גם היכא שאין מנהג יש להחמיר.

סעיף ו

מי חלב, חלב מתה, חלב זכר, דם בחלב, מעושן, חמי טבריה

מי חלב, חלב מתה, חלב זכר, דם בחלב

גמרא- 'אמר שמואל קרא יתירא כתיב לדרשה ודרשינן להו ולקמן פריך תלתא קראי כתיבי ושמואל שיתא דריש גדי לרבות את החלב שאם בשל חלב בחלב ואכלו עובר משום חלב ומשום בשר בחלב, גדי לרבות את המתה שאם בשל חלב בחלב ואכלו עובר משום בשר בחלב ואף על גב דבעלמא אין איסור חל על איסור וכאן הרי קדמו איסור חלב ואיסור נבלה לאיסור בשר בחלב אתא קרא ורביהו, גדי לרבות את השליל, גדי להוציא את הדם, גדי להוציא את השליא, גדי להוציא את הטמאה בשר בהמה טמאה שבשל אפילו בחלב בהמה טהורה, בחלב אמו ולא בחלב זכר שהיה לו חלב מוטע מן הדדים כגון אס נשתנה והיו לו דדים, בחלב אמו ולא בחלב שחוטתה דאמו משמע הראויה להיות אם ולא משנשחטה, בחלב אמו משמע שלא נאסר חלב אלא ממין שנאסר בשר וגדי הא איתרביא ביה כל בהמה טהורה ולא טמאה הלכך חלב כגדי דהא אמו כתיב וקא ממעט חלב טמאה אפילו הבשר טהור ולא בחלב טמאה. הא תלתא גדי כתיבי ואנן שיתא דרשינן, קסבר שמואל איסור חל על איסור אני שמעתי דגרם ליה והכי פירושו איסור חל על איסור ולא אצטריך קרא לא לחלב ולא לנתתה ואיסור חלב ומתה מחד קרא נפקי, כלומר מההוא קרא דאתא לגופיה נפקי דאם בשל חלב או בשר נבלה בחלב אף הם צמטענא וקשיא לי הא דאמרינן לקמן בפירוקין (דף קנז) לר"ע משום דאית ליה איסור חל על איסור מיייתי ליה כולה תלתא גדי לדרשה ואמרינן חלב ונתתה לא לריכי קרא והבא לשמואל נמי דאית ליה איסור חל על איסור אמרינן חלב ונתתה מחד קרא נפקי ולא מיייתי כולהו אלא תרי ומראה צעני דלא גרסין להאי קסבר שמואל איסור חל על איסור אלא הכי גרסין חלב ונתתה מחד קרא נפקי כו' דיכולהו תלתא גדי מיייתי לדרשה דהוה ליה למוכתב לא תבשל בחלב אמו כל מי שיש לו חלב אם צמטענא כיון דסופיפו להביא צמטענא גדי אף עגל ועגלה כדאמנן לעיל ומדכתב גדי לדרשה אחי חד לחלב ונתתה לאצמטענא שיהא איסור חל על איסור ואיתרבו להו תרוייכו דהא מין גדי הוה ובי מיייתי מפקת וחד לשליל וחד למשעתי עמאה ולקמן נמי צמטענא אמרינן שאני הכא דרבי רחמנא גדי אלמא איסור חל על איסור לשמואל הכא מנדי נפקא ליה מריבויא והא דפריך לקמן וסבר שמואל איסור חל על איסור הא קשיא ליה דמדדבי שמואל חלב ונתתה אלמא איסור חל על איסור: דם ושליא - לא ציירא קרא לנטעוניהו דהא לאו גדי ניהו ומיבא תיחי לאיסורא דם נמי לאו גדי הוא ושליא נמי פירשא בעלמא הוא, פשו להו תרי חד לרבות את השליל וחד למעוטי בהמה טמאה, וסבר שמואל איסור חל על איסור והאמר שמואל משום ר' אלעזר מנין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה שנאמר ומתו בו באוכל תרומה צנומאת גופו כתיב דהא לעיל מיייתי כתיב איש איש מזרע וגו' כי יחללוהו פרט לזו אלמא לא אחי איסור עומאת הגוף שהוא צמטענא בידי שמים וחייל האיסור עומאת תרומה שאסורה ועומדת עליו באיסור עשה כדמפרש ביצמות צפ' הערל (דף עג) מצטערך תאכלנו העמא והטעור דמטענא עמא וטהור אוכלין בקערה אחת בשר פסולי המוקדשין לאחר פדיון דאין צהן איסור עומאת וכתיב תאכלנו ליה ולא לאחר כלומר צה התרתי לטהור לאכול עם העמא ואע"פ שאוכל בשר עמא שנוחר לאכול פסולי המוקדשין בין צנומאת הגוף ובין צנומאת עמאן אבל בתרומה לא התרתי לך לאכול צנומאת עמא ולא הבא מכלל עשה עשה אבל אוכל תרומה צנומאת הגוף מפורש צו לא תעשה דכתיב בקדשים לא יאכל וכתיב בתריה וצא השמש וטהר ואחר יאכל וגו' ומוקמינן ליה בתרומה ביצמות (דף עד) שמחוללת ועומדת, איבעית אימא בעלמא איסור חל על איסור ושאני התם דמיעט רחמנא ומתו בו, ה"ג - בעלמא סבר שמואל איסור חל על איסור ושאיני הכא דגלי רחמנא ומתו צו כי יחללוהו ואצט"א בעלמא קסבר אין איסור חל על איסור ושאיני הכא דרבי רחמנא גדי ושון שמעתי קשיא לי כיון דחד לגופיה הי רבי והי מיייתר והא דרשינוהו איבעית אימא בעלמא קסבר שמואל אין איסור חל על איסור ושאיני הכא דרבי רחמנא גדי, ואיבעית אימא הא ידידה הא דרביה רבי אלעזר שאמר לעיל שמואל משמו וכל היכא דקתיב משום פלוני לא שנת מפיו אלא מפיו אחרים שאמרו מפיו ושמואל לא ראה את רבי אלעזר מיינו דר' אלעזר בחורבן היה (גיטין דף נו) מתלמידי רבן יוחנן בן צכאי ושמואל מדורות האחרונים היה בסוף שנותיו דרבי. [חולין קיג:]

גמרא- 'המבשל במי חלב מישגיא בלע"ז פטור' [חולין קיד:]

מעושן

ירושלמי- 'הנודר מן המבושל מהו שיהא מותר מן המעושן' [נדרים פ"ק הנודר מן המבושל ה"א]

רמב"ם- פסק להחמיר. [כיון דספיקא דאורייתא לחומרא, ב"י.]

חמי טבריה

גמרא- 'אמר רבינא שמע מינה המבשל בחמי טבריא בשבת חייב, דהא מעשה דרבי לאחר גזירה הוה ואמר ליה טול בכלי שני ותן, איני והאמר רב חסדא המבשל בחמי טבריא בשבת פטור, מאי חייב נמי דקאמר מכת מרדות.' [שבת מ:]

רמב"ם- כמ"כ לענין בב"ח, שהמבשל בחמי טבריה פטור מן התורה אך אסור מדרבנן.

מחבר- כהגמ' והרמב"ם.

'המעושן והמבושל בחמי טבריא, אין לוקין עליו. וכן המבשל בשר במי חלב, או בחלב מתה, או בחלב זכר, או שבישל דם בחלב, פטור, ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב.'

ש"ך- עכ"פ איסורא מדרבנן לבשל מיהא איכא.

הגרע"א- תמה על מקור האיסור. ועוד דהא דם אסור הוא, ומ"ש מבשר טמאה דשרי בבישול והנאה והניח בצע"ג.

בת פקועה

הגרע"א- הסתפק בחלב בן פקועה, [והיינו ולד הנמצא בשחיטת אמו דהדין הוא שניתר ע"י שחיטת אמו ולא בעי לעוד שחיטה] אי חשיב כחלב שנמצאת לאחר השחיטה דלא חשיב כחלב לענין בב"ח, אך מאידך גיסא לא שייך כאן המיעוט שיש בגמ' ע"ז, דחלב שחוטה אימעיט מחלב אמו שאינה ראויה להיות אם וב"פ ראויה להיות אם.

חלב זכר

או"ה- אם חלב זכר נפל לתבשיל בשרי אינו אוסר התבשיל, דלא גרע מחלב אם.

מגיד משנה- גם בחלב זכר אוסר הוא את התבשיל.

מחבר- מסתימת דבריו משמע דפוסק כהמ"מ. [דמבו' שיש עכ"פ איסור מדרבנן באכילתם]

רמ"א- העתיק את האו"ה.

'וחלב זכר לא מקרי חלב כלל. ואם נפל לתוך קדירה של בשר, אינו אוסר. אבל חלב מתה, ומי חלב, אוסרים המאכל כמו חלב עצמה. ואפילו בכישול, יש לאסור לכתחלה.'

ש"ך - אין מחלוקת ביניהם, והאו"ה מיירי בחלב זכר של אדם ולכן אינו אוסר התבשיל דלא גרע מחלב אם. אך המ"מ מיירי בחלב זכר של בהמה, ובוה אינו דומה לחלב אם ואוסר התבשיל. [משמע מהש"ך שאף לרמ"א יהיה אסור חלב זכר של אדם משום מראית העין כמו בחלב אשה].

הדלקת קדירה הבלועה בכ"ח וכן כשיש ספק אם יש שם תבשיל בכ"ח

מרדכי - אסור לחתות האש תחת קדירה של עו"ג, לפי שהם מבשלים בהם פעמים חלב פעמים בשר, והמחתה תחת קדירה שלהם בא לידי בישול בשר בחלב.

רמ"א - העתיק את דברי המרדכי הנ"ל.

'יש אומרים דאסור לחתות האש תחת קדירה של עו"ג, לפי שהם מבשלים בהם פעמים חלב פעמים בשר, והמחתה תחת קדירה שלהם בא לידי בישול בשר בחלב.'

פרמ"ג - מהש"ך משמע שאסור אפי' אם הקדירה רק בלועה מבשר וחלב בני יומן, ואף בלא ממשות. אך לדינא כ' הפרמ"ג, דיש להחמיר רק על בשר בקדירה חלבית כ"י או להיפך, אך על הבלוע שבתוך הקדירה מבשר וחלב יחד אין לחשוש.

הגרע"א - כיון שכמעט א"א ליוזר בזה, לכן יש להקל ולסמוך על שי' הערוך דפ"ר דלא ניה"ל שרי, וכמ"כ כאן לא ניה"ל בזה, וגם אינו מתכוון, וכן יש לצרף את שי' הט"ז דכל דלא ידעינן דהוי ודאי איסור לא הוי פ"ר, וכן דלשי' הרשב"א שיש צד שהכלי אינו ב"י הוי ס"ס ושרי.

מים שהדיחו בהם בשר וחלב ליתנם לפני הבהמה

מהרי"ו - אין לערב מים שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב וליתן לפני בהמה, דאסורים בהנאה.

רמ"א - העתיק את דברי מהרי"ו.

'עוד כתבו דאין לערב מים שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב, וליתן לפני בהמה, דאסורים בהנאה.'

א. ש"ך - ע"כ מיירי ברותחין, שאל"כ אינו נאסר בהנאה דלא הוי דרך בישול. [הגרע"א הקשה שכבר יאסר בבישול, וצידד לומר דמיירי באופן שהחלב הוא מתבטל אצל הבשר ושרי לבטל איסור לכתחילה גבי איסור בישול, דרק לענין אכילה מצינו איסור זה, והניח בצ"ע].

ב. מנח"י - לא מיירי ברותחין, ואפ"ה נאסר בהנאה, דאף דלא הוי דרך בישול, מ"מ אסור לערב בידיים להנות ממנו.

הכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש

מהרי"ל - הכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש, אין לשמש בו, דעושין אותה מאפר שעל הכירה ורגילות הוא להתערב שם בשר וחלב.

רמ"א- העתיק את דברי מהרי"ל, וסיים דכ"ז הוא חומרא והמיקל לא הפסיד.

'עוד כתבו דהכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש, אין לשמש בו, דעושין אותה מאפר שעל הכירה ורגילות הוא להתערב שם בשר וחלב. ולכן יש לאסור גם כן להשתמש מן הקדירות של התנורים שבכית החורף, משום דנתזים עליהם לפעמים בשר וחלב מן הקדרות שמבשלים בתנורים (מהרי"ו). ובדיעבד אין לחוש בכל זה, ואף לכתחלה אין בזה אלא חומרות בעלמא, והמיקל לא הפסיד.'

ש"ך- היינו מחמת איסור בישול. וכ' דהא דאינו אסור לחפוף הראש משום איסור הנאה, היינו משום דאין איסור הנאה מבליעות כמבואר להלן סי' צ"ד ס"ג. [אלא דוקא באופן של אכילה, כגון לתת לפני בהמתו שאסור אפי' ע"י בליעות כמבואר כאן לעיל, והיינו משום שבאכילה ההנאה הוא גם מהבליעות, כשונה משאר הנאות כמו בחפיפת הראש שאינו נהנה מהבליעות].

סעיף ז

שליל [ולד הנמצא בשחיטת אמו] ושליא, גידים קרנים וטלפים, ועור

שליל [ולד הנמצא בשחיטת אמו] ושליא

גמרא- "אמר שמואל ..גדי לרבות את השליל ..גדי להוציא את השליא" [חולין קיג:]

גידים קרנים וטלפים

גמרא- '...והגידים והקרנים והטלפים שבשלן בחלב פטור' [חולין קיד:]

עור

רמב"ם- עור הבהמה לענין בכ"ח, הוי כגידים ועצמות דאמרי' בגמ' שאינו מן התורה.

מחבר- כהנ"ל.

'המבשל שליל בחלב, חייב. וכן האוכלו. אבל המבשל שליא, או עור וגידים ועצמות ועיקרי קרנים וטלפים הרכים, פטור. וכן האוכלם, פטור.'

פרמ"ג- הסתפק בעור השליל, ועור שתחת האליה, ועור בית הבושת, אי דינם כבשר משום דבעלמא אמרי' דהרי הם כבשר.

סעיף ח

מי חלב

גמרא- 'המבשל במי חלב מישג"א בלע"ז פטור' [חולין קיד].

א. תוס'- מי חלב היינו מנסיובי דחלבא, [היינו מי חלב המתמצים מקפאון הגבינה] אך אסור מדרבנן לאוכלו עם בשר. והוסיף הב"י שכמ"כ אסור לבשל מדרבנן.

ב. רא"ש- מנסיובי דחלבא חשיב כחלב מן התורה, ומי חלב היינו אחר שעושים הגבינות מבשלים הנסיובי, והאוכל צף מלמעלה, ולא נשאר בו אלא מים בעלמא.

מחבר- הביא את דברי הרא"ש כיש מי שאומר.

'יש מי שאומר דנסיובי דחלבא (פי' חלב המתמצה מקפאון הגבינה), אינם בכלל מי חלב, ואסור מן התורה. אלא מי חלב היינו אחר שעושים הגבינות מבשלים הנסיובי, והאוכל צף מלמעלה, ולא נשאר בו אלא מים בעלמא. זהו הנקרא מי חלב.'

סעיף ט

חלב הנמצא בקבה

גמרא- 'משנה: קבת זהו חלב קרוש שנתוך הקבה עובד כוכבים, ושל נבלה בגמרא פריך אטו דעובד כוכבים לאו נבלה היא, הרי זו אסורה. המעמיד חלב בעור של קבה דהוא בשר כשרה. אם יש ליתן טעם בחלב בנותן טעם הרי זו אסורה, כשרה שינקה מן הטרפה, קבתה אסורה, טרפה שינקה מן הכשרה, קבתה מותרת, מפני שכנוס במעיה. גמרא: ..כשרה שינקה מן הטרפה [וכו]: והא קתני רישא קבת עובד כוכבים ושל נבלה הרי זו אסורה והדר קתני קבת טרפה מותרת דקתני טרפה שינקה מן הכשרה קבתה מותרת.. אלא אמר רב יצחק אמר רבי יוחנן לא קשיא כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה ומשנה לא זזה ממקומה קודם חזרה נשנית וכיון שנשנית לא זזה מנמקומה וחזרו ושנו אחרונה להיתר. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מעמידין בקבת נבלות ואין מעמידין בקבת שחיטת עובד כוכבים, אמר לפניו רבי שמעון בר אבא כמאן כרבי אליעזר דאמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים הולך אף על גב דלאו גופה הוא מיתסר כדפרישית דאפילו פירשא מיתסר משום דניחא ליה בניפוחיה, א"ל ואלא כמאן כלומר לא הולכת לשאול כי אתא רב שמואל בר רב יצחק אמר רבי יוחנן מעמידין בין בקבת נבלה דלאו מגופה הוא אלא כגוס בנטיה בין בקבת שחיטת עובד כוכבים, שלא לחוש לדברי רבי אליעזר. והלכתא אין מעמידין בעור קבת נבלה, אבל מעמידין בקבת נבלה ובקבת שחיטת עובד כוכבים. (ובקבת כשרה שינקה מן הטרפה וכ"ש בקבת טרפה שינקה מן הכשרה מ"ט חלב המכונס בה פירשא בעלמא הוא). [חולין קטז. קטז:]

גמרא- 'כחל שבשלו בחלבו מותר, קבה של טלה או של עגל שיונקים החלב לתוך קבתן שבשלה בחלבה אסור, ומה

הפרש בין זה לזה, זה כנוס במעיו ומשילא מודדי הצהמה חלב הוא וכתל אינו כנוס צמטיו שלא ילא מודדי הצהמה צחייה ולא נאסף אלא מובלט צבשר הוא ולא צא לכלל חלב ומיהו לכתחלה צבי קריעה מדרבנן וזה אין כנוס במעיו. [חולין קט:]

א. רמב"ם ורי"ף- גרסו בסוף הגמ' בקטז: 'ובקבת כשרה שינקה מן הטרפה וכ"ש בקבת טרפה שינקה מן הכשרה' ובין כשהחלב צלול ובין כשהחלב קרוש הדין כן. ומשום דהוי כפירשא בעלמא, וכשם שאינו טרפה כמ"כ אינו חלב לענין איסור בב"ח ומותר לאוכלו עם בשר. [וסוגית הגמ' קט: מוקשית לפ"ז, תוס'. והב"י כ' ליישב דקודם חזרה נישנית].

ב. רש"י- לא גרס בגמ' 'ובקבת כשרה שינקה מן הטרפה' דס"ל שהחלב אסור, שהרי בא מן הטרפה ול"א דהוי כפירשא, וכמ"כ לענין איסור בב"ח יאסר החלב להאכל עם בשר, וא"כ יצא דבין צלול ובין קרוש יחשב כחלב.

ג. רבינו תם- קיים הגירסא כהרי"ף, אך ס"ל דזהו דוקא בקרוש שרק בזה אמרי' דהוי כפירשא בעלמא, אך הצלול לא הוי כפירשא אלא הוי כחלב ממש ואסור בבשר, וזהו דברי הגמ' קט: דמיירי בצלול.

א. מחבר- פסק הלכה כהרמב"ם והרי"ף דבין צלול ובין קרוש שרי לאוכלו עם בשר.

'חלב הנמצא בקיבה, אינו חלב, ומותר לבשל בו בשר אפילו בצלול שבה ויש מי שאוסר'.

ב. רמ"א- פסק כרבינו תם דבצלול אסור. [כדמשמע כאן ולהדיא בסעי' י"א].

'(וכן נוהגין)'. [כיש מי שאוסר]

[ואפי' בדיעבד. ש"ך] ובקרוש שרי. ומהתו"ח משמע דשרי אף לכתחילה. אך הש"ך כ' דמ"מ יש לאסור משום מראית העין.

ג. מהרש"ל- פסק כרש"י דבין צלול ובין קרוש אסור לאוכלו עם בשר.

סעיף י

אם החלב שבקיבה בולע את טעם הבשר של הקיבה [ע"י מליחה או כבישה]

א. רבינו שמשון בר"א [וכן משמע מהטור]- החלב שבקיבה להשיטות דחשיב כפירשא [להרי"ף, ולר"ת בקרוש], אף אם נמלח או נכבש מעל"ע עם הקיבה לא נאסר ועדיין יהיה מותר לאוכלו עם חלב, ולא אמרי' שבלע מן הבשר שבקיבה ואז כשמבשל עם חלב מוציא את הטעם שבלע ואוסר החלב, ומשום דהוי נ"ט בר נ"ט, וגרע מזה כיון דאמרי' דהוי כפירשא בעלמא וגם הטעם שקיבל מהבשר הוי פירשא.

[הלבוש] ל דשפיר י"ל דזה הוי כנ"ט בר נ"ט ומותר, ורק י"ל עוד סברא דגרע משום דהוי כפירשא וכך מבואר מב"י. אך הש"ך ס"ל דלא הוי כלל נ"ט בר נ"ט, כיון דהכא שהחלב שבקיבה בלע את טעם הבשר הוי כאיסור ממש, בשונה מדגים שעלו בקערה, שהבשר לפני כן נ"ט בקערה ושוב הקערה הכניסה טעם לדגים ואז הדגים מכניסים האיסור לחלב שאז חשיב רק לנ"ט בר נ"ט, וכ"כ הדרכ"מ].

ב. רבינו ירוחם- החלב בולע את טעם הבשר שבקיבה ע"י מליחה, ואסור לאוכלו עם חלב משום בכ"ח.

מרדכי- צידד דלגבי איסור נבלה אמרי' שבולע, אך לגבי איסור בכ"ח לא בולע.

אם בולע ע"י השהיה מחמת שהחלב חמוץ וחריף אף בפחות מעל"ע

א. או"ה- אוסר אף כשהחלב הצטנן בקבה, דאמרי' שהחלב חמוץ וחריף ובולע טעם הבשר אף שלא שהה מעת לעת.

ב. מהר"י טרושיין- מתיר בזה לאחר שהוציא החלב מן הקיבה.

מחבר ורמ"א- לכתחילה כרבינו ירוחם שלא יעמיד בחלב הנמצא בקיבה, אך בדיעבד שכבר העמיד שרי, ואינו נאסר, ש"ך ע"פ ב"י. [וברור שגם כן ס"ל לרמ"א שלשונו הוא לענין בדיעבד, וכן דלהדיא כ' שלכתחילה יש ליהור אפי' עד שיצטנן]. והרמ"א החמיר לכתחילה גם את שי' האו"ה שלא יניחו בקיבה אפי' עד שיצטנן ואף שאינו מעל"ע.

'חלב הנמצא בקיבה (לכתחילה אין להניחו בקיבה עד שיצטנן החלב בתוך הקיבה, אבל בדיעבד אין לחוש עד) שנמלח בקיבתה, או שעמד בו יום אחד, אסור להעמיד בו. ואם העמיד בו, אם הוא הצלול אוסר כל הגבינות עד שיהא ס' בחלב שהעמיד נגד הקיבה האסורה. ואם היה ס' בחלב, הכל מותר. ואם היה הקיבה קרושה, אינה אוסרת כלום, אפילו היה ס' בחלב נגד הקיבה. (לדעת ר"ת)'.
 חלב צלול ונעשה קרוש [אי חשיב כקרוש לשי' ר"ת]

ושיעור המליחה האוסר לשי' המחבר, הוא שצריך שיששה במליחתו כדי שיתנו על האור ויתחיל להרתח, וצריך שיהא נמלח כ"כ שאינו נאכל מחמת מלחו. והוסיף הש"ך דאף לדין [לשי' הרמ"א] דקיימא לן במליחה לאסור מיד, וכן אפילו לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי, מ"מ יש להתיר כאן בדיעבד אם העמידו בו גבינות אם לא נמלח ככה"ג, כיון דבלאו הכי הרבה פוסקים והמחבר מכללם חשבי ליה כפרש בעלמא אפילו לצלול, וגם הוא מילתא דרבנן דמן התורה אינו אסור אלא דרך בישול ולא ע"י מליחה. [וכ' הפרמ"ג דלפ"ז אם מלח מעט ובישלו אח"כ, דאז מצד בכ"ח הוי דאורייתא, שוב אין להקל בזה].

א. רשב"א- אם היה הקיבה צלול מתחלה, ונקרש, יש לו דין צלול. ולדעת ר"ת אסור.

ב. שע"ד ומרדכי- הקיל בזה דחשיב כקרוש.

א. רמ"א- התיר במקום הפסד [הש"ך הוסיף במקום הפסד מרובה].

'ואם היה הקיבה צלול מתחלה, ונקרש, יש לו דין צלול (בית יוסף בשם רשב"א ובשם הפוסקים). ויש מקילין בזה (ש"ד בבית יוסף בשם המרדכי), ובמקום הפסד יש להקל'.

ש"ך- אף לרש"ל שהחמיר כשי' רש"י דבין צלול ובין קרוש חשיב כחלב, מ"מ במקום הפסד מרובה יש להקל ולסמוך על השי' דחשיב כקרוש ועל ר"ת דשרי בקרוש, ואף באיסור דאורייתא יש להקל בזה.

ב. כ"ח- החמיר בזה כיון דהוה ספיקא דאורייתא.

עור הקיבה שנתיבשה ונעשתה כעץ אי שרי למלאות בו חלב

שיבולי הלקט- עור קיבה שמולחין ומייבשין אותו וממלאין אותו חלב מותר, דכיון שנתייבש העור הוי כעץ בעלמא ואין בו שום לחלוחית בשר וא"כ שוב אינו נותן טעם לאסור.

רמ"א- העתיק את דברי השבה"ל.

'עור הקיבה, לפעמים מולחים אותו ומייבשין אותו, ונעשה כעץ, וממלאים אותו חלב, מותר; דמאחר שנתייבש הוי כעץ בעלמא, ואין בו לחלוחית בשר.'

ש"ך- ה"ה שאר בני מעיים, ואך לכתחילה אסור. [בדאיכא ס' נגד האיסור ורק דאיכא חשש של אין מבטלין איסור לכתחילה שרי בזה, הגרע"א בתשו'].
היתר הנ"ל בשאר בשר, וכן אי מהני בבישול ושריה

א. פרמ"ג- בשר יבש אסור. וכן ההיתר של קיבה שנתיבשה, זהו רק במליחה או על האש, אך לא בבישול או בשרייה שמרככם.

ב. תפארת צבי- אף בשר יבש שרי וכן דשרי גם בבישול ובשריה.

בשאר איסורים

א. תפארת צבי- הדין הנ"ל דעור הקיבה שיבש דשרי טעמו, ה"ה נמי בשאר איסורים. ולכך בתולעים אדומים שמייבשים אותם וצובעים בהם משקה דמותר מטעם זה.

ב. נוב"י- דוקא כ"ח התירו כן ולא בשאר איסורים.

סעיף יא

מעמיד בבשר וחלב

גמרא- משנה: ..המעמיד חלב בעור של קבה דהוא צכר כשרה, אם יש בנותן טעם הרי זו אסורה. [הולין קטז].

א. רמב"ם רשב"א ור"ן- חידוש המשנה הוא דדבר המעמיד אף דבנבלה אמרי' דאינו בטל אפי' אי איכא

ס' נגדו ואינו נותן טעם שאינו בטל אפי' באלף, מ"מ בכב"ח גם דבר המעמיד אוסר הוא רק בנתינת טעם, ולכן כשיש ס' נגד הבשר שוב אינו נותן טעם ושרי. והטעם הוא דדוקא גבי נבלה הדבר המעמיד אסור הוא בפני עצמו, ולכן אנו רואים את האיסור בדבר שנעמד ממנו, אך בכב"ח אין הבשר אסור הוא בפנ"ע, ולא שייך לומר שנראה בדבר הנעמד את האיסור מכה שנעמד בו, שהרי אי"ז איסור עצמי ולא נשאר לאסור אלא ע"י נתינת טעם שאז בפנינו ישנו לאיסור שהוא בשר וחלב.

ב. רבינו ירוחם - אין הבדל בין איסור נבלה לאיסור בב"ח, ובשניהם דבר המעמיד אוסר הוא אפי' באלף ולא בטיל.

מרדכי - מסתפק בזה.

מחבר ורמ"א - פסקו כהרמב"ם שדוקא בנבלה אמרי' דדבר המעמיד לא בטיל אפי' באלף, אך בכב"ח אוסר הוא רק בנתינת טעם ומהני ס' כדי לבטל האיסור.

'אם העמיד גבינה בעור קיבת כשרה, יש בה טעם בשר, אסורה. ואם לאו, מותרת. אבל המעמיד בעור קיבת נבלה, וטריפה, ובהמה טמאה, אוסר בכל שהוא משום דדבר האסור בעצמו, ומעמיד, אפילו באלף לא בטיל.'

[הש"ך כ' להסתפק אם דברי המחבר ורמ"א אלו קאי בגוונא שהדבר הנאסר הוא חלב קרוש, שאז גם אם הוא יקבל את טעם הבשר אינו נאסר רק ע"י עירוב עם חלב אחר, ולכן אמרי' דליכא בזה דינא דדבר המעמיד דלא בטיל, אבל בגוונא שהדבר הנאסר הוא חלב ממש שכבר שהועמד וקיבל את טעם הבשר נאסר הוא, וא"כ דומה זה לנבלה דשפיר אמרי' בזה דינא דדבר המעמיד לא בטיל, וכ' לבאר את דברי הרמ"א בסעיף הקודם שגם אם הדבר הנאסר הוא חלב ממש עדיין חלוק הוא מנבלה כיון שלא קיבל החלב את האיסור ממש ולא הועמד באיסור אלא רק אחרי שהעומד וקיבל טעם אז נאסר, ודומה זה לחלב קרושה שלא אמרי' בזה דינא דדבר המעמיד דלא בטיל.]

מהרש"ל - פסק בעלמא שאף בנבלה דבר המעמיד אינו אוסר יותר מנתינת טעם ושרי בס'.

זה וזה גורם

רמ"א - גם באיסור נבלה דאמרי' דדבר המעמיד לא מהני שיהיה ס' כדי לבטלו, מ"מ זהו דוקא היכא שרק הדבר האסור העמידו, אך אם היה גם דבר היתר שהעמידו שרי ומהני ס' לבטל האיסור, דזה וזה גורם שרי.

'ודוקא שלא היה שם מעמיד אחר, רק האסור, אבל אם היה שם ג"כ מעמיד היתר, הוי זה וזה גורם, ומותר אם איכא ס' נגד האסור (ממשמעות המרדכי).'

ש"ך וט"ז - זהו דוקא היכא שאין בכח האיסור להעמידו בפנ"ע, אך אם הדבר האסור יכול הוא להעמידו בפנ"ע אף בלא דבר היתר, לא מהני ס' לבטלו והדרא דינא דדבר המעמיד לא בטיל אפי' באלף.

סימן פה

שלא להעלות בשר על השלחן כשאוכלין גבינה

ובו ב' סעיפים

סעיף א

איסור העלאה בשר עם חלב יחד על השולחן

גמרא- משנה: כל הבשר אסור לבשל בחלב דאמר רחמנא גדי הוא הדין לחיה ושוק ומויפלג פליגי בה לקמן (דף ק"ג) איכא למיד דאורייתא ואיכא למיד דרבנן חוץ מבשר דגים וחגבים ואסור להעלות דילמא אתי למוכליהו כי הדדי דקא נגעי ובלתי מהדדי ואפי' שנותר לאכול בשר אחר גבינה כדאמרין בגמרא עם הגבינה על השלחן חוץ מבשר דגים וחגבים..

גמרא: ואסור להעלות [ובי]: אמר רב יוסף שמע מינה מדאסר שוק בהעלאה משום גזירת אכילה ש"מ איסור אכילה דידיה מדאורייתא ולא כרב אשי בשר עוף בחלב דאורייתא, דאי סלקא דעתך דרבנן אכילה גופה גזירה ואנן נגזר העלאה אטו אכילה, ומנא תימרא דלא גזרינן גזירה לגזירה, דתנן חלת חוצה לארץ אינה אסורה לזרים אלא מדרבנן אבל חלת הארץ תרומה קרייה רחמנא ואסורה לזרים מוכל זר לא יאכל קדש (ויקרא כג) נאכלת לכהן עם הזר ולא גזרינן דילמא שקיל זר מנייה ואכיל דהא אכילה גופה לא מיתסרא בה אלא משום גזירת אכילת חלת הארץ עם הזר על השלחן וניתנת לכל כהן שירצה אפילו לעם הארץ שאין משמרה בעהרה מה שאין כן בחלת הארץ דכתיב (דה"צ לא) לחת מנת לכהנים למחזיקים בתורת ה' מחזיקים יש להם מנת ולא שאין מחזיקין אלמא דרבנן לא גזרינן העלאה אטו אכילה, אמר ליה אביי בשלמא אי אשמועינן חלת חוצה לארץ בארץ שהביאה לארץ ואשמועינן דע"ג דיש כאן חלה דאורייתא ואיכא למיגזר אטו הא דאי מסקת חלה חולה לארץ (לארץ) אתי לאסוקי חלת הארץ ומיכלה הזר הוה איכא למשמע מנייה מתניתין מניי אי לא דאכילת שוק דאורייתא לא הוה גזר העלאה אטו אכילתו ולא אטו דבהמה אלא בחולה לארץ עממא משום דליכא למיגזר אטו שום איסור דאורייתא הוא דאיכא למיגזר משום חלת הארץ דאורייתא ולא גזרינן איכא למשמע מינה, אלא חוץ לארץ משום דליכא למיגזר הוא, אבל הכא אפי' דלא איצטו לן למגזר העלאה אטו אכילתו איכא למיגזר העלאה אטו העלאה ואכילתו בשר בהמה דכי מסיק להו היינו אכילה דאתי למוכליהו בהדדי אי שרית ליה לאסוקי עוף וגבינה אתי לאסוקי בשר וגבינה ומיכל בשר בחלב דאורייתא, מתקיף לה רב ששת אפילו את"ל בשר עוף בחלב דאורייתא עדיין משכחת לה גזירה לגזירה דהא העלאה דרבנן משום אכילה ואכילה גופה דרבנן דהא סוף זמן ולזמן הוא ואפי' אכיל להו כי הדדי ליכא איסור דאורייתא דרך ציבול אפרה תורה סוף צונן בצונן הוא, אמר אביי גזירה שמא יעלה בשר בהמה עם הגבינה בתוך אילפס רותה דה"ל ציבול באילפס רותה, סוף סוף כלי שני הוא וכלי שני אינו מבשל, אלא גזירה שמא יעלה באילפס ראשון. [חולין ק"ג: קד. קד.]:

בטעם הגזירה

א. רש"י- הגזירה הוא שמא יעלה באילפס ראשון בשר בהמה דהוי דאורייתא, ואין זה גזירה לגזירה אלא חד גזירה.

ב. רמב"ם- הגזירה הוא שמא יעלה בשר עוף באילפס ראשון. ואף שהוי דרבנן, מ"מ אמרי' גזירה לגזירה אם זה באותו מקום, בשונה מחלה שהוא בשתי מקומות. [ע"פ הלח"מ, וכן מבואר בט"ז סק"א והפרמ"ג].

דוקא בשולחן שאוכל עליו

גמרא- משנה: העוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל עס הגבינה דברי ב"ש, וב"ה אומרים לא עולה ולא נאכל. א"ר יוסי זו מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה צנני' פריך היינו תגא קמא, באיזה שולחן אמרו בשולחן שאוכל עליו דלוידי דמנשנשי ביה ידא אחי לאתגורי זה ע"ג זה, אבל בשולחן שסודר עליו את התבשיל נותן זה בצד זה ואינו חושש'. [חולין קד:]

מחבר- כהמשניות הנ"ל.

'אפילו בשר חיה ועוף, אסור להעלות על שלחן שאוכל עליו גבינה, שלא יבא לאכלם יחד. אבל בשולחן שסודר עליו התבשיל, מותר ליתן זה בצד זה.'

שומר

הגרע"א- לא מהני להעמיד אצלו שומר שישגיח עליו.

בשאר איסורים אם יש איסור העלאה

ש"ך- בשם הר"ן. דאיסור העלאה נאמר דוקא בכשר וחלב משום דכל חד באפיה נפשיה שרי ולא בדיל אינשי מינה, אך בשאר האיסורים שכבר אסורים הם לא גזרו בכה"ג איסור העלאה. וכ' הש"ך דמה שלגבי איסור של מודר הנאה שמשמע דמעיקר הדין ג"כ היה אסור להעלות על השולחן, זהו משום שכיון שאינו אסור אלא מצד נדרו דמי לבב"ח. ומה שאסרו בנכרי שבא עם חמצו בפסח להעלות עמו על השולחן, זהו משום חשש שיתערבב פירור מן החמץ שאסור במשהו אך לא מדין העלאה. אך מדברי האו"ח כן מבואר שגם בנכרי שבא עם חמצו מעיקר הדין היה איסור של העלאה, וא"כ יחלוק על הר"ן דבכל איסורים איכא איסור העלאה, ושמא גם האו"ח יודה לר"ן, ומשום דדוקא בלחם ש'על הלחם לבדו יחיה האדם' אמרי' שיהיה איסור העלאה אך לא בשאר הדברים, ולפ"ז בכלל האיסורים בלחם יהיה איסור העלאה.

סעיף ב

איסור העלאה דוקא במכירין ואי מהני היכר

גמרא- 'משנה: ..רבן שמעון בן גמליאל אומר, שני אכסנאין אין לחוש שיאכל זה משל חבירו אוכלין על שלחן

אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין: גמרא: רשב"ג א שני אכסנאין אוכלין על שולחן וכו': אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה אבל מכירין זה את זה אסור. תניא נמי הכי רבן שמעון בן גמליאל אומר ב' אכסנאים שנתארחו לפונדק אחד זה בא מן הצפון וזה בא מן הדרום, זה בא בחתיכתו וזה בא בגבינתו אוכלין על שולחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין אלמלא דוקא בשאין מכירין זה את זה קאמר, ולא אסרו להעלות בשר עם הגבינה על השולחן אלא בתפיסה אחת בכך אחד, תפיסה אחת סלקא דעתך הו' בלא שלחן אוכל עליו גמי אסור, אלא כעין תפיסה אחת. א"ל רב יימר בר שלמיא לאביי שני אחין ומקפידין זה על זה מהו כיון דמקפידין שאין זה אוכל משל זה מותר או לא, אמר ליה יאמרו כל הסריקין אסורין לענין מלות דפסח תנא אין עושין סריקין הנלוויין בפסח מפני שהאשה שוהה עליהן ומתגולגל ונחתום אחד וציתום שמו היה לו דפוס אחד מלוייר והיה מושיב לחוכו את הסריק והוא מלוייר מיד אמר להם אפשר יעשה בדפוס ויקבענה מיד אמרו לו איכ' יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי ציתום מותרין והבא נמי יאמרו כל האחין אסורין ואלו מותרין וסריקי בייתוס מותרין, ולטעמיך הא דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד, יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין, התם הא אמר מר בר רב אשי איזורו מוכיח עליו האחור תמיד הוא קבוע בחלוקו וכשהוא פושט חלוקו ולבש חלוק אחר נוטל האחור מזה וקובעו בזה וזה שאין לו אחר נכבסו עם איזורו והרואה כשהוא נכבסו ואחורו עמו יודע שאין לו חלוק אחר ולכן התירו לו חכמים' [חולין קז: קח.]

ביאור 'כעין תפיסה אחת'

תוס' פי' א' - 'תפיסה אחת' היינו שיכול להגיע בפעם אחת, והיינו שאם יש היכר שימנע ממנו להגיע לאוכל מהני אפי' במכירים זה את זה.

תוס' פי' ב' - 'תפיסה אחת' היינו בהוצאה אחת, כגון אחים שקנו אתרוג בתפיסת הבית. ופריך תפיסה אחת סלקא דעתך מה לי בהוצאה אחת מה לי בשתי הוצאות אם מכירין זה את זה, ומשני כעין תפיסה אחת דהיינו שמכירין זה את זה, ולפירוש זה לא איירי כלל שיהא מותר לאכול על שולחן אחד בשביל הפסק שבנתיים, ויוצא שבמכירין לא מהני היכר ובלא מכירין לא צריך היכר.

טור - כאן פסק כפי' ב' בתוס'. ובאו"ח פ' הטור כפי' א'.

מחבר - כהגמ' הנ"ל. וכפי' הא' בתוס' דמהני היכר אף במכירין, וכמסקנת הגמ' דב' אחין אסרו אפי' במקפידים זה על זה.

'הא דאסור להעלותו על השולחן, דווקא בשני בני אדם המכירים זה את זה, אפילו הם מקפידים זה על זה; אבל אכסנאים, שאין מכירין זה את זה, מותר, ואפילו המכירים, אם עשו שום היכר, כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו, או אפילו אוכלים על מפה אחת ונותנים ביניהם פת להיכר, מותר'

בב' בני אדם נוכרין המכירין זה את זה ומקפידין זה על זה

א. טור [באו"ח] ומחבר - מסקנת הגמ' דבב' אחים המקפידים לא פלוג רבנן ואסור בלא היכר. וה"ה גם לב' אכסנאין המכירין זה את זה אך מקפידין זה על זה דאסור. [ומשום דלא פלוג רבנן היכא שמכירין כמו באחין, ט"ז].

ב. מהרש"ל - לא שייך מכירין ומקפידין, ורק באחין שייך לומר דלא פלוג אפי' במקפידין, אך בנוכרין אם מקפידין לא תועיל לנו הכרתם, ולא שייך לגזור בהם איסור העלאה.

היכר- אי בעי שיהיה דבר שלא נאכל או דסגי שאין דרכו להיות על השולחן

א. אר"ה וב"ח- ההיכר דמהני הוא דוקא שלא יהיה מדבר שאוכלים אתו אפי' שאין דרכו להיות בשולחן.

ב. הגה' אושר"י וב"י [בסי' קע"ג]- ההיכר יכול להיות גם דבר הנאכל, אך צריך שלא יהיה דרכו להיות שם על השולחן.

רמ"א- פסק להתיר כהגה' אושר"י וב"י.

'דוקא שאין אוכלין מן הפת המונח ביניהם להיכר, אבל אם אוכלין ממנו, לא הוי היכר, דבלאו הכי הפת שאוכלין ממנו מונח על השולחן. אבל אם נתנו ביניהם כלי ששותין ממנו, ובלאו הכי אין דרכו להיות על השולחן, הוי היכר אעפ"י ששותין מן הכלי (ב"י בא"ח סימן קע"ג). וכל שכן אם נתנו שם מנורה, או שאר דברים שעל השולחן, דהוי היכר'

אר"ה והביאו הט"ז- ההיכר צריך שיהא גבוה קצת.

שתייה מכלי אחד

הגהו' אושר"י- גם ב' אכסנאים שאינם מכירים זה את זה, ואפי' בב' שולחנות אין להם לשתות מכוס אחד משום שהמאכל נדבק בכלי.

רמ"א- כהגהו' אושר"י הנ"ל והוסיף.

'ויהיו זהירים שלא לשתות מכלי אחד, משום שהמאכל נדבק בכלי, וכל שכן שלא יאכלו מפת אחת.'

ייחוד כלי של מלח, לבשרי לחוד ולחלבי לחוד

רמ"א- דעת עצמו.

'וכן נוהגין ליחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו, כי לפעמים טובלים במלח ונשארו שיורי מאכל במלח'

פוסקי זמנינו הוסיפו שאף אם הכלי של המלח [מלחיות] סגורות הן יש ליחדם לבשר לחוד ולחלב לחוד ע"פ הט"ז להלן סוף סי' צ"ה שכ' בשם רש"ל 'ומ"מ משבח אני מנהג אשכנז שיש להם כלים עשויים למלח אחד לבשר ואחד לחלב דלפעמים בתוך הסעודה שידי מלוכלכות מן הבשר לוקח שם מלח ואחר כך יקח לחלב וכן איפכא.'

כשרחוקים זה מזה

פת"ש- כשרחוקים זה מזה, מותר בשולחן אחד אף בלא היכר.

כשכבר אכל בשר אם עדיין יש ליהרר שלא יסב אצל האוכל חלב

א. באה"ט- גם מי שכבר אכל בשר וסיים, לא ישהה אצל מי שאוכל חלב שמא יאכילנו.

ב. פת"ש- בשם הפרמ"ג, שלא שמענו נזהרים מזה. ובשם המשאת בנימין, דאם יש עוד אחרים על השולחן, יש להקל בזה.

ברשב"א כ' ג"כ כהתוס'. והתו"ח כ' עליו דבעי' גם לומר דזהו דוקא באיסור דרבנן, אך הט"ז פליג וס"ל דיהני כן אף בדאורייתא.

ב. רמב"ם- אף שבאמת גם הבשר נאסר מפני שטועם מן החלב שבו, [כקו' התוס' שהק' שהבשר יאסר מדין חנ"ן, ותי' ע"ז שאין הבשר מקבל טעם מן החלב. אך הרמב"ם ס"ל שהבשר מקבל טעם ונעשה חנ"ן] מ"מ הקילו רבנן באיסור של חלב שחוטא, כיון שאינו אסור אלא מדבריהם. [בשונה משומן גיד אף שגם בזה אינו אסור אלא מדבריהם ומשום דהוי בריה] והיינו דלא אמרי' חנ"ן באיסורי דרבנן, ט"ז.

הסיבה שהכחל עצמו אסור אף לאחר שיצא החלב ע"י הבישול ונתבטל בס' [באופן שיש שישים נגד הכחל]

א. תוס'- כיון שהיה זמן שהבשר שבכחל היה אסור כשהחלב עדיין לא נתבטל, א"כ אף לאחר שיצא כל החלב, השאירו רבנן את האיסור בעינו, משום גזירה שמא יאכלנו קודם.

ב. ר"ן- מפני מראית העין, שאע"פ שראוי להתיר כחל זה מפני שהחלב יצא ממנו ונתבטל, אי שרית ליה אתי למישרי חתיכת נבלה.

ג. רשב"א- אסור מעיקר הדין דחיישי' שלא יצא כל החלב, וממילא הכחל אסור מחמת החלב. [וביאר הב"י דדברי הגמ' דשויוהו רבנן כחתיכת נבלה, היינו הך טעם של הרשב"א].

בפעם השניה שהכחל אוסר אי עולה הוא עצמו למנין ס' כמו בפעם הא'

א. רמב"ם- בין כשבפעם הא' לא היה ס' לבטל הכחל, ובין כשבפעם הא' היה ס' לבטל הכחל, בפעם הב' כשנופל הכחל לקדירה שאוסרה, הכחל עצמו עולה הוא למנין ס' כמו בפעם הא'. וביאר הט"ז דס"ל דבאיסורי דרבנן לא אמרי' חנ"ן. [היינו דאף בפעם הא' דאמרי' שכחל מן המנין וביאר בזה הרמב"ם דהקילו רבנן באיסור חלב שחוטא שהוא מדרבנן, היינו שהיה מן הראוי דהבשר שבכחל יאסר מדינא דחנ"ן, והסיבה שהבשר אינו נאסר הוא בזה, דבאיסור דרבנן לא אמרי' דינא דחנ"ן, ושוב הבשר שבכחל לא אסור אלא רק החלב שבו, וממילא הכחל מן המנין באופן שיש ס' בין הכל כדי לבטל את החלב שבכחל]. והגרע"א ביאר דאף אי נימא דבאיסורי דרבנן אמרי' חנ"ן, י"ל דהרמב"ם ס"ל דדוקא הכא ל"א דינא דחנ"ן, כיון דס"ל להרמב"ם שבדיעבד אם התבשל הכחל לבדו אין הוא נאסר, ורק אם התבשל עם בשר אחר אז נאסר הוא בדיעבד. וביארו בזה הראשונים דהחלב שבכחל לא נחשב כחלב, אלא רק כשמתערבב עם בשר אחר, אבל כשמתערבב עם הבשר שבכחל, אפי' אם יצא ממנו וחזר עדיין, אין הוא נחשב לחלב, וכיון שכן נמצא שכשלא היה ס' בפעם הא', הכחל לא נאסר מהחלב שבכחל אלא מהחלב שיצא לבשר, ואז נחשב לחלב ונאסר בבב"ח, ושוב חוזר זה האיסור להיבלע בבשר שבכחל, ונמצא שהכחל בלע איסור של בב"ח ולא שבלע חלב, והוי כירק שבלע בב"ח שבזה ודאי דל"א חנ"ן, כיון שעיקר הטעם בבב"ח דאמרי' חנ"ן הוא, מצד שכל אחד הוא היתר, אבל כאן נחשב שבלע איסור גמור.

ב. רשב"א- כשבפעם הא' היה ס' כדי לבטל הכחל, אז כשבפעם הב' הכחל נופל לקדירה הכחל מצטרף למנין ס', אך כשבפעם הא' לא היה ס' לבטל את הכחל, אז כשבפעם הב' הכחל נופל לקדירה, אין הכחל מן המנין ס', אלא בעי' ס' מלבד הכחל כדי לבטל את עצמו. וביאר הט"ז דס"ל שכשבפעם הא' לא היה ס' א"כ החתיכה נעשית נבלה, וא"כ אין לנו לומר שהכחל עצמו מן המנין, וס"ל דאף באיסורי דרבנן אמרי' חנ"ן. [והיינו דכשבפעם הא' היה ס', ואמרי' דאפ"ה הכחל עצמו נאסר, וכ' ע"ז הרשב"א שהסיבה הוא דחיישי' שלא יצא כל החלב, אך עכ"פ הבשר שבכחל לא נאסר, ולכך הכחל מן המנין וכשי' התוס' הנ"ל שאין הבשר בולע מן החלב, וא"כ כשלא היה ס' בפעם הא' שאז נאסר גם הבשר שבכחל, א"כ בפעם הב' אין לומר שהכחל מן המנין כיון שכעת כולו אסור, ורק כשבפעם הא' היה ס' שאז רק החלב נאסר אזי גם בפעם הב' יש לומר שהכחל מן המנין]. והגרע"א ביאר בדרכו, שהרמ"א [והרשב"א] ס"ל

שאם הכחל התבשל לבדו נאסר הוא בדיעבד, שחששו הם לשי' רש"י, ומשום שהחלב יצא ושוב נבלע בבשר, וא"כ חזינן שכשהחלב יוצא כבר הוא נחשב לחלב, וא"כ גם כשיש עוד בשר אחר ברגע שהחלב יצא נחשב הוא לחלב, וא"כ הבשר שבכחל קיבל טעם של חלב ולא של ב"ח, ושוב הוי כב"ח דעלמא דאמרי' חנ"ן.

ג. לבוש בשם י"א- להחמיר אפי' אם בפעם הא' היה ס' נגד הכחל.

ר"ן אליבא דהב"י- ס"ל כהרמב"ם. [ובביאור דבריו נר', דכ' הר"ן דהסיכה שהכחל נאסר אף כשיש ס', הוא משום מראית העין, והיינו שבאמת הבשר שבכחל נאסר הוא ע"י החלב ונעשה חנ"ן כהרמב"ם, ורבנן הקילו כאן באופן מיוחד שהכחל מן המנין, וא"כ כבר נתבאר דלפי טעם זה יצא הדין כהרמב"ם, אך אי ס"ל כהתוס' והרשב"א שהבשר שבכחל אינו נאסר כלל, א"כ כשיש ס', איזה מראית העין שייך כאן יותר מכל ביטולי איסורים בעלמא.]

ר"ן אליבא דהדרכ"מ- ס"ל כהרשב"א. [ונר' דס"ל דהטעם של מראית העין היינו כהתוס', שכיון שהכחל נאסר בתחילה מחמת החלב, רבנן השאירו האיסור גם לאחר הביטול בס', ונתבאר דלפי טעם זה יוצא הדין כהרשב"א].

א. מחבר- כהרמב"ם. דאף כשבפעם הא' לא היה ס', אמרי' בפעם הב' שהכחל מן המנין.

'.וכחל מן המנין. כיצד, אם היה הכל עם הכחל כמו ששים בכחל, הכחל אסור והשאר מותר. ואם היה בפחות מששים, הכל אסור. בין כך ובין כך, אם נפל לקדירה אחרת, אסור אותה, ומשערי' בו בס' כבראשונה; שהכחל עצמו שנתבשל נעשה כחתיכה האסורה. ואין משערי' בו אלא כמות שהוא בעת שנתבשל, לא כמות שהיה בשעה שנפל'.

ב. רמ"א- הביא כיש אומרים את שי' הרשב"א והר"ן [כשיטתו בדרכ"מ]. דדוקא כשבפעם הא' היה ס', אז אמרי' בפעם הב' שהכחל מן המנין, אך כשבפעם הא' לא היה ס', לא אמרי' בפעם הב' שהכחל מן המנין.

'ויש אומרים דאם נפל תחלה לקדירה שאין בה ס', ונאסר הכחל, אם נפלה אחר כך לקדירה אחרת, אין הכחל מצטרף לס' וכן עיקר'.

היאך משערים כנגד הכחל, אי כמות שהוא בעת שנתבשל או כמו שהיה בשעה שנפל

רמב"ם- ואין משערי' בו, אלא כמות שהוא בעת שנתבשל, לא כמות שהיה בשעה שנפל. וביאר הב"י, שזהו ע"פ הגמ' חולין צז: גבי ההוא כזיתא דתרבא וכו', שמבואר שם, שבכל האיסורים משערים כמו בעת שהתבשל, וביאר שם רש"י דכשם שההיתר הצטמק כמ"כ האיסור, ולכן משערים הכל כמו בעת שהתבשל.

אם יש הבדל בין כחל של מניקה לשאינה של מניקה

גמרא- 'כי סליק רבי אלעזר אשכחיה לזעירי, אמר ליה איכא תנא דהא דוכתא דאתנייה לרב כחל יט כאן מו שנה לרב כחל ששנו בלא קריעה אסור באכילה ולישנא דתרא דרב הוה שנועה ליה לרבי אלעזר, אחוייה בני המוקס לרב יצחק

אמרו לו לרבי אלעזר זה שנאה לו בר אבדימי, אמר ליה אני לא שניתי לו כחל כל עיקר כלומר שום כחל לא שניתי לו לאיסור זין כחל מניקה וזין כחל שאינה מניקה, ורב ששנה להם כחל שאסור בקעה מצא כלומר ראה שהיו מחזלים באיסור צפר בחלב והחמיר עליהן וגדר בה גדר, דרב איקלע לטטלפוש שמעה להיהיא איתתא דקאמרה לחבירתה, ריבעא ליטרא דבשרא כמה חלבא בעי לבשולי, אמר לא גמירי דבשר בחלב אסור, איעכב וקאסר להו כחלי, רב כהנא מתני הכי כמו שאמרנו שכן השיבו רב יחזק לרבי אלעזר לא שניתי לו כל עיקר, רבי יוסי בר אבא מתני אנא כחל של מניקה שהיתה מניקה ויש צדדיה חלב כגוס הרבה שניתי לו, ומפלפולו של רבי חייא שהוא מחודד מאד ומצין מעלמו וכסבור שתלמידיו מחודדין כמוהו כשחזר ושנאה לפי ר' חייא שנה לו סתם וכסבור שזבין רב שאין אסור אלא מניקה ולא הצין שנה ליה כחל סתם, רבין ורב יצחק בר יוסף איקלעו לבי רב פפי איתו לקמייהו תבשילא דכחל, רב יצחק בר יוסף אכל רבין לא אכל, אמר אביי רבין תכלא שכול קיזר את צניו אמאי לא אכל, מכדי דביתהו דרב פפי ברתיה דר' יצחק נפחא הואי, ור"י נפחא מריה דעובדא זהיר צמטסיס טובים הוה אי לאו דשמיע לה מבי נשא לא הוה עבדא, בסורא לא אכלי כחלי לגמרי אפילו לוי ואפילו קרעו, בפומבדיתא אכלי כחלי' [תולין קי].

א. פי' רש"י- ר' אלעזר שאל את זעירי מי לימד את רב שכחל אסור, והיינו כלישנא בתרא שבלא קריעה אסור הוא אפי' בדיעבד, וע"ז אמר' או שרב החמיר על עצמו, או שלמדוהו דין זה רק במניקה ורב הבין דקאי גם על שאינו מניקה. ונמצא לפי"ז שחידושו של רב הוא, שגם באינה מניקה אסר' בלא קריעה.

ב. פי' התוס' - ר' אלעזר שאל את זעירי מי לימד את רב שכחל אסור, והיינו שרב היה מחמיר יותר מב' הלישנות דלעיל דאפי' ע"י קריעה אין לבשל, ואפי' לצלות אסור. וע"ז אמר', או שרב רק החמיר על עצמו כן, או שלמדוהו במניקה כן, ומתני' דשרי ע"י קריעה מיירי באינה מינקת. ואנן דאכלי' ע"י קריעה אף במניקה, סמכינן אלישנא קמא שרב רק החמיר ע"ע. ולפי"ז יוצא שהחידוש הוא, שאף במניקה שרי ע"י קריעה.

מחבר - כהנ"ל.

'.וכחל שלא קרעו, בין של קטנה שלא הניקה בין של גדולה, אסור לבשלו. ואם עבר ובשלו, בפני עצמו, (וכ"ש אם צלאו), מותר לאכלו. ואם בשלו עם בשר אחר, משערין אותו בששים'.

כשהחל נופל לקדירה של חלב

רשב"א- הא דאמרינן כחל עולה למנין ששים, דוקא לבטל טעם החלב, כגון שבשלו בקדירה של בשר, אבל אם בשלו ביורה של חלב צריך ששים והוא, שאין חלב שבו ניכר ונודע שיצטרף עם שאר החלב לבטל הבשר.

סעיף ב

מצד המנהג לכתחילה, בבישול הכחל עם חתיכות אחרות, ולכדו

א. סמ"ק- אף שמעיקר הדין, שרי לבשל הכחל אף עם חתיכות אחרות ע"י קריעת שו"ע וטיחה, מ"מ נהגו שלא לבשלו אף ע"י קריעה וטיחה עם בשר אחר, דחיישינן לשיטות דס"ל בשי' רש"י דאסור אף בדיעבד, לבשל הכחל עם חתיכות אחרות של בשר אף ע"י קריעה וטיחה. עוד כ' שמחמת זה גם אין לבשל הכחל לכדו, דחיישי' שמא יבשלו באותו קדירה לאחמ"כ בשר, וכיום שאין רגילות להשתמש עם קדירה מיוחדת לכחל לכך, איכא למיחש לזה.

ב. ר"ן [ע"פ הב"י]- לבשל הכחל לכדו ע"י קריעה וטיחה, שרי ואין אפי' מנהג לאוסרו, ורק נהגו שלא לבשל הכחל עם בשר אחר, אפי' אחר קריעת שו"ע וטיחה, משום דחיישי' שמא לא יקרענו יפה.

א. מחבר- העתיק את דברי הסמ"ק, לענין שלא לבשל הכחל עם חתיכות אחרות אף ע"י קריעה וטיחה. [ומשמע דלגבי בישול הכחל לכדו ע"י קריעה וטיחה שרי ואין אפי' מנהג ע"פ הר"ן]

נהגו שלא לבשלו עם בשר כלל.

ב. רמ"א- הביא את חומרת הסמ"ק, לענין שגם לא יבשל הכחל בפנ"ע וכנ"ל.

אבל לכתחלה אין לצלותו עם בשר כלל. ולקדירה בלא בשר, נוהגין בו איסור לכתחלה (רש"י והפוסקים).

[לתועלת הענין הובאו הדברים כבר בסעי' א' ונשנה כאן שוב]

הדין בדיעבד בבישול הכחל עם חתיכות אחרות, ולכדו

א. מחבר- בדיעבד, כשבישל הכחל עם חתיכות אחרות של בשר, שרי ע"י קריעת שו"ע וטיחה אף בלא הפסד. וכשבישלו בפנ"ע, וכ"ש בצלי, סגי בדיעבד אף בלא קריעה וטיחה כלל [מסעי' א', ש"ך].

ב. רמ"א- בבישול עם חתיכות אחרות של בשר, שרי ע"י קריעת שו"ע, ודוקא במקום הפסד מרובה, או כשהבשר יכש. וכבישול לכדו, שרי אף בלא הפסד, אך ע"י קריעת שו"ע וטיחה.

ואם עבר ובשלו, אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל, יש להתיר בדיעבד (סה"ת והמרדכי והגהות מיימוני והטור וע"פ עת"ח) במקום הפסד מרובה, אבל בלאו הכי אין להתיר.

ג. ב"ח- כשמבשל עם חתיכות אחרות, לא מהני אף ע"י קריעת שו"ע וטיחה, ואף במקום הפסד מרבה. [הש"ך תמה עליו]

ד. מהרש"ל- בתחילת דבריו כ' כדעת המחבר, דאף כשבשל עם חתיכות אחרות שרי בדיעבד, אך מסקנתו להחמיר אף יותר מרמ"א, דכיון שכן נהגו, אף כשהתבשל בפנ"ע לא שרי אלא בדיעבד במקום הפסד. [ש"ך והגרע"א]

הדין בצלי

א. מחבר- לכתחילה צריך קריעה שתי וערב [ולא הזכיר טיחה].

'ולצלי, קריעה שתי וערב'.

ב. רמ"א- צריך קריעת שו"ע, והוסיף אף טיחה [והובא לעיל בשם מהרש"ל דזהו אף מדינא]. ובדיעבד כשלא קרעו, ואפ"ל שלא קרעו כלל שרי אם נצלה לבדו, ואם נצלה עם בשר אחר ולא קרעו התחתון תמיד אסור, [כהתוס' שפירשו הגמ' קיא. בלא קרעו יובא להלן ס"ד] ובקרעו שו"ע וטיחה שניהם מותרים. אבל לכתחילה אין לצלותו עם בשר אחר כלל, [משום ששיפודים שלנו מונחים לאורכן ופעמים ראש זה למעלה ופעמים זה למעלה, ש"ך ע"פ רש"י].

'ולצלי, נוהגין לכתחלה לקורעו שתי וערב וטיחה ככותל (ארוך כלל י"ח). מיהו אם עבר וצלאו, אפילו בלא קריעה, שרי, אם נצלה לחוד בלא בשר עמו (הגהות מיימוני וש"ד והטור וע"פ). ואם נצלה עם בשר עמו, אם נקרע שתי וערב וטחו ככותל, שניהם מותרים; ואם לאו, העליון מותר והתחתון אסור (בית יוסף בשם תוספות והרא"ש ומרדכי וארוך). ואין לאסור שניהם, שמא נתהפך השפוד, ובדיעבד לא מחזקינן איסורא (או"ה), אבל לכתחלה אין לצלותו עם בשר כלל. ולקדירה בלא בשר, נוהגין בו איסור לכתחלה'.

[[ע"כ הובא בסעי' א]]

הדין לענין טיגון, ופשטיד"א

א. מחבר- ע"פ דבריו בב". דין הטיגון או בפשטיד"א [היינו בצק הממולא בכחל] חשיב כבישול בלא בשר אחר, ולכך בעי קריעת שו"ע וטיחה.

'ולכשלו בלא בשר, בטיגון או בפשטיד"א, מצריכין קריעה שתי וערב וטיחה ככותל'.

ב. רמ"א [ע"פ הת"ה]- טיגון: דינו כבישול. ופשטיד"א: בלא בשר אלא הכחל לבדו- נהגו היתר באפיה, אבל לא במחבת. ויש מחמירים אף באפיה אם לא התייבש הכחל שאז מותר. ועם בשר אחר- יש מחמירים שלא לאפות הכחל באותו תנור, וטוב ליזהר לכתחילה.

'אבל לכתחלה אין לצלותו עם בשר כלל. ולקדירה בלא בשר, נוהגין בו איסור לכתחלה (רש"י והפוסקים). וה"ה לטגן, אפילו בלא בשר (בית יוסף), ואפילו נתייבש הכחל (או"ה). ואם עבר ובשלו בקדירה לבדו, בדיעבד מותר אם נקרע שתי וערב וטחו ככותל (רש"י וראב"ן וש"ד ומרדכי וע"פ). מיהו אם נתייבש, דהיינו לאחר שלשים יום, אם עבר ובשלו אפילו עם בשר, מותר בדיעבד (ש"ד והג"ה והר' יחיאל). ולעשות פשטיד"א מן הכחל, בלא בשר, נהגו בו היתר, אם אין אופיין הפשטיד"א במחבת,

אבל במחבת דינו כמו בשול בקדירה (מהרא"י בהג"ה וארוך כלל י"ח). ויש פרושים המחמירים בכל פשטיד"א, אם לא נתייבש החכל תחלה. יש מחמירין שלא לאפות פשטיד"א כחל עם של בשר בתנור קטן, רק יש להניח אחד בפי התנור (ת"ה סימן קפ"ב). וטוב ליזהר לכתחלה, כי אינו אלא חומרא בעלמא. (ב"י וארוך).

כשחתכו כמה פעמים אי בעי טיחה, ונתינה תחת המכבש

רמ"א ע"פ הת"ה - ומה שנהגו לקורעו ולחתכו כמה פעמים שתי וערב על פני כולה, עדיף ומהני יותר מטיחה בכותל, דקריעת שו"ע הוא פעם אחת לאורך ופעם אחת לרוחב, ולכן בעי גם טיחה, ולכך היכא שקורעו כמה פעמים לא בעי טיחה, דבהכי כל הגומות שהחלב כנוס בהן נפתחות ונחתכות.

ומה שנהגו לקורעו ולחתכו כמה פעמים שתי וערב על פני כולה, עדיף ומהני יותר מטיחה בכותל.

רשב"א - כשנותנו תחת המכבש הוי ג"כ כטיחה.

סעיף ג

לאחר קריעה אי שרי לחתוך בו בסכין בשרי

גמרא - 'אתמר כבדא עילוי בשרא בתנור היו גלוי כל לוי שלהן וחודו של שפוד תלוי ונמטה וכשהכבד נתון תחלה ואתר כך הכשר מנאל הכבד עליון כשהולין אותו שרי, דמא משרק שריק אט"פ שזכ מן הכבד על הכשר אין צדק כלום לפי שהסם ע"י לוי אינו נוה ליבול אלא מנחיק ווסל, כחלא עילוי בשרא אסור, מאי טעמא חלב סרוכי מסריך מדבק ויבול, רב דימי מנהרדעא מתני אפכא, כחלא עילוי בשרא שרי, מ"ט חלב שחוטה דרבנן, כבדא עילוי בשרא אסור, דם דאורייתא. דרש מרימר הלכתא ולדין אסור לגמרי לכתחלה לפי ששפודים שלנו אינן תלויין אלא שוכבות ופעמים שגרים זכ השפוד ומנאל התחתון עליון ופעמים שגשפילו ומנאל חזרו עליון הלכך צין שהכבד לנד הראש וצין שהוא לנד האז אסור בין כבדא בין כחלא, תותי בשרא שרי, עילוי בשרא דיעבד אין לכתחלה לא.' [תולין קיא:]

תוס' - מה שזנהרים שלא לחתוך כחל רותח בסכין של בשר, מנהג של הכל הוא, דאפי' בשפוד אחד שרינן הכא לכתחלה כשהכחל למטה, ואפי' עילוי בשרא לכתחלה הוא דאסור, אבל בדיעבד שרי, והיינו דוקא לאחר קריעה.

רשב"א - ה"ה שמותר לצלות בשר בשפוד שצלו בו הכחל. והוא הדין דמותר להניח הכחל בקערה עם בשר צלי, אפילו שניהם חמים, דלאחר צליית הכחל דינו כשאר בשר לכל דבר.

מחבר - כהתוס' דשרי לחתוך הכחל בסכין של בשר, וליכא בזה אפי' מנהג, כיון שלא שייך כאן הטעם כמו בקדירה דשמא יבשל הכחל עם בשר אחר.

'מותר לחתוך כחל רותח בסכין שחתכו בו בשר (וכל שכן כחל חי אע"פ שהוא מלא חלב) (תא"ו נ"א). וכן מותר לחתוך בשר בסכין שחתכו בו כחל. וכן הדין לאכול זה בכלי שאכלו בו זה.'

רמ"א - כהרשב"א, דשרי לצלות זה בשפוד שצלו בו זה. [ודוקא לאחר קריעה וכהתוס']. והוא הדין דמותר להניחו בקערה עם בשר צלי, אפילו שניהם חמים, דלאחר צליית הכחל דינו כשאר בשר לכל דבר, ודוקא שנצלה כדינו, דהיינו שקרעוהו תחלה שתי וערב וטיחה בכותל, [ודעת רש"ל דבנצלה כ"צ לא בעי טיחה] אבל אם עבר וצלאו בלא קריעה, או קריעה מועטת, כל דברים אלו לכתחלה אסורים ובדיעבד הכל מותר. [בשפוד, הסתפק הש"ך בדעת רש"ל אי שרי בדיעבד].

'וה"ה לצלות זה בשפוד שצלו בו זה. והוא הדין דמותר להניחו בקערה עם בשר צלי, אפילו שניהם חמים, דלאחר צליית הכחל דינו כשאר בשר לכל דבר (ב"י בשם הרשב"א והארון). ודוקא שנצלה כדינו, דהיינו שקרעוהו תחלה שתי וערב וטיחה בכותל, אבל אם עבר וצלאו בלא קריעה, או קריעה מועטת, כל דברים אלו לכתחלה אסורים (טור וב"י), ובדיעבד הכל מותר.'

לאחר קריעה וצליה מצא גומות חלב

או"ה - אם לאחר שקרעוהו כדינו וצלאו, מצא גומות מלאות חלב, אין לחוש, משום שחלב שחוטה הוא מדרבנן ולא גזרו כשלא פירש, ועוד דלא גרע מדם האברים שלא פירש בצליה דשרי, אבל אם לא נקרע כדינו הוי חלב כנוס ומיקרי פירש ואסור מדרבנן.

רמ"א - העתיק את האו"ה.

'ואם קרעוהו כדינו וצלאו, אע"פ שמצא אחר כך גומות מלאות חלב, אין לחוש.'

כבישה קודם הצליה

א. או"ה - אם הניח הכחל כך שלם עם חלבו יום שלם קודם צליתו, לא אמרי' בזה כבוש כמבושל, דלא גזרו רבנן בחלב שחוטה דהוא מדרבנן וצונן. אבל בשר אחר שנכבש בחלב שחוטה צונן, אסרי' מדין כבוש כמבושל.

רמ"א - העתיק את האו"ה, לענין שלא אמרי' בחלב שחוטה כבוש כמבושל.

'וכן אם הניחו כך שלם, קודם צלייתו, עם חלבו יום שלם, מותר. ולא אמרינן כבוש כמבושל בכי האי גונא.'

ב. ט"ז - חלק על האו"ה, לענין בשר אחר שנכבש עם החלב שחוטה, שהאו"ה אסר, והט"ז מתיר, משום דגם חלב שחוטה הוא מדרבנן, וגם איסור כבוש כמבושל הוא מדרבנן, ולא גזרינן גזירה לגזירה.

נקודות הכסף - חלק על הט"ז. ויישב את האו"ה, דמצינו כמה פעמים דגזרי' גזירה לגזירה, ואין לנו מעצמינו לדמות גזירות חכמים זה לזה.

בצלי לאחר קריעה אי שרי לכתחילה לבשלו

רש"ל - כיון דאיכא גזירה לא לבשל הכחל משום דשמא יבשלו עם בשר אחר בלא קריעה, לכן גזירה זו ישנה אף לאחר צליה.

סעיף ד

צליית כחל ובשר יחד

גמרא - 'אתמר כבדא עילוי בשרא בתגור היו לולין כל ללי שלהן וחודו של שפוד תלוי לנטה וכשהכבד נתון תחלה ואחר כך הכשר מנאל הכבד עליון כשתולין אותו שרי, דמא משרק שריק אע"פ שזב מן הכבד על הכשר אין צדק כלום לפי שהדס ע"י ללי אינו טוח ליבולע אלא מחליק וטופל, כחלא עילוי בשרא אסור, מאי טעמא חלב סרוכי מסריך מדבק ויבולע, רב דימי מנהרדעא מתני אפכא, כחלא עילוי בשרא שרי, מ"ט חלב שחוטה דרבנן, כבדא עילוי בשרא אסור דם דאורייתא, דרש מרימר הלכתא ולדין אסור לגמרי לכתחלה לפי ששפודים שלנו אינן תלויין אלא שוכבות ופעמים שמרים זב השפוד ומנאל התחתון עליון ופעמים שמשפילו ומנאל חברו עליון הלכך בין שהכבד לצד הראש ובין שהוא לצד הזנב אסור בין כבדא בין כחלא, תותי בשרא שרי, עילוי בשרא, דיעבד אין לכתחלה לא'. [חולין קיא:]

א. תוס' - דברי הגמ' שצולה הכחל עם הבשר מיירי לאחר שקרע וטח הכחל, ואפ"ה עילוי בשרא לא שרי לכתחילה משום דאע"פ שקרעו עדיין נוטף החלב מן הכחל על הבשר, וניכר שהוא בעין. וכ' דמה שנוהרים שלא לחתוך כחל רותח בסכין של בשר, מנהג של הבל הוא, דאפי' בשפוד אחד שרינן הכא לכתחלה כשהכחל למטה, ואפי' עילוי בשרא לכתחלה הוא דאסור מטעם דפרישית, אבל בדיעבד שרי, והיינו דוקא לאחר קריעה.

ב. רשב"א - דברי הגמ' מיירי קודם שקרע הכחל, ואפ"ה הקילו שהכחל למטה, וכן בדיעבד כשהוא למעלה, משום דחלב הנוטף על הבשר אע"פ שהוא מסתרך דבר מועט הוא ורובו נופל באש, ובדבר מועט בדיעבד לא גזרו, בשונה מקדרה שמתבשל הוא היטב וקולט טעם החלב, ואיכא למיגזר אטו בשר בחלב.

רש"י - לדין אסור לגמרי לכתחלה, לפי ששפודים שלנו אינן תלויין אלא שוכבות, ופעמים שמרים זב השפוד, ונמצא התחתון עליון ופעמים שמשפילו ונמצא חברו עליון, הלכך בין שהכבד לצד הראש ובין שהוא לצד הזנב אסור. [וכ' הבי"ה דה"ה גבי כחל הדין כן דמ"ש מכבד].

רמ"א - [ס"ב] הביא את שי' רש"י שבשפודים שלנו לכתחילה אין לצלות.

מליחת הכחל עם הבשר

א. רשב"א - מליח כצלי לענין זה, וכשמולח בשר עם כחל יש ליהזר שהכחל יהיה למעלה, ובדיעבד ככל ענין שרי.

ב. רא"ש - אין מליח כצלי לענין זה, ושרי אף לכתחילה להניח הכחל תחת הבשר כשמולחם יחד.

מחבר- הביא את הגמ' שדין צלית הכחל עם בשר הוא כדין צלית כבד עם בשר. ולענין מליחה, הביא את הרשב"א כסתם, ואת הרא"ש כיש מי שאומר.

'לצלוח כחל או למולחו עם הבשר, דינו כדין צליית או מליחת כבד עם בשר. ויש מי שמתיר למלוח כחל על הבשר.'

רמ"א- פסק את הרשב"א.

'ואין למולחו עם בשר; אבל בדיעבד, בכל ענין מותר.'

עור הקיבה

רמ"א- ע"פ האו"ה.

'עור הקיבה, לאחר שהוסר חלבו מתוכו והודח, יש לו דין שאר בשר ומותר למלחו עם שאר בשר, ואין לו דין כחל כלל.'

הגרע"א- היינו בהוכשר כבר מדמו, דמותר למלוח עם בשר וליכא חשש משום בכ"ח, אבל למלוח להכשיר לקדירה אסור למלוח לכתחילה עם בשר.

סימן צא

דין בשר וחלב שנתערבו

ובו ה' סעיפים

סעיף א

צונן בצונן בכב"ח

גמרא- 'משנה: צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת וכלכד שלא יהו נוגעין זה בזה.. גמרא: וכי נוגע זה בזה מאי הוי צונן בצונן הוא, אמר אביי נהי דקליפה לא בעי הדחה מי לא בעי' [חולין קז:]

מחבר- ע"פ הגמרא.

'בשר וגבינה שנגעו זה בזה, מותרים, אלא שצריך להדיח מקום נגיעתן. ומותר לצור אותם במטפחת אחת, ולא חיישינן שמא יגעו זה בזה'

יבש ביבש

ש"ך- בשם הב"ח. צונן בצונן בדבר שהוא יבש ביבש, שרי אף בלא הדחה.

בדבר חריף ומלוח

פת"ש- עכ"פ בדבר חריף [ומלוח, הגרע"א] בעי הדחה אף ביבש ביבש.

בחתיכא שמנה ודוחקא דסכינא

א. כנסה"ג- בחתיכת בשר יבשה והיא שמנה בעי שפשוף ולא סגי בהדחה, ואף כשנגעה באיסור בלא דוחקא דסכינא.

ב. חו"ד- בחתיכת בשר יבשה והיא שמנה בעי שפשוף דוקא כשנגע באיסור ע"י דוחקא דסכינא, אבל בלא דוחקא דסכינא או לחילופין בדוחקא דסכינא אבל בלא שמנה, לא בעי שפשוף אלא בהדחה. [וכ' הבית אפרים דעכ"פ בחלב שהותך במים, בעי שפשוף אף בלא דוחקא, וכן דצריך שפשוף יותר גדול.]

דבר רך כקישואין

פת"ש - חתיכת בשר שנוגע באיסור רך כקישואין, לא סגי אפי' בשפשוף, אלא בעי קילוף.

סעיף ב

דבר הצריך הדחה שאין להכניסו לכתחילה לאותו כלי

בעל העיטור - למד מדברי הגמ' הנ"ל, דכל דבר שאם יגע בו יצטרך הדחה, שאין להכניסו לכתחילה באותו כלי, [אף שהודח היטיב ורק שיש לחשוש מבליעות, ט"ז ולכאור' דלא כהש"ך להלן] דחיישי' שמא ישכח מלהדיחו. ולכן אין להכניס בשר לכלי חולבת, כיון דבעי הדחה בנגיעתם וחיישי' שישכח מלהדיח. וכ"ז בדבר שאין דרכו בהדחה אבל היכא שדרכו בהדחה שרי.

דרכ"מ - הק' על דינא דבעה"ע. מכלי שהשתמשו בו עם חמץ, שמותר להכניס לתוכו מצה בפסח, ואף דבעי הדחה בזה. ותי' ג' תירוצים. א. דדינא דבעה"ע הוא בדבר לח, ודינא דפסח מיירי ביבש דשרי. ב. דשאני איסור חמץ ששונה הוא משאר האיסורים. [היינו דכיון דאיסור חמץ יותר חמור משאר איסורים, לכך לא חיישי' שישכח מלהדיחו]. ג. והוא תי' העיקר, דכל דינא דבעה"ע הוא באופן שהכלי בלע האיסור ע"י חמין, אבל כשבלע ע"י צונן לית ביה איסורא.

תו"ח - הק' על דינא דבעה"ע. מכלי של עובד כוכבים שהודחו יפה, דמה שנוגע בכלי בעי הדחה, והדין הוא דמותר ליתן לתוכו תבלין ביבש, והא תבלין אין דרכו להדיח. ותיריך ע"ז ב' תירוצים: א. דכלי של ע"ז מיירי שבלע איסור ע"י צונן [בכבוש או במלוח]. ולכך שרי אף דבר יבש שאין דרכו להדיחו, אבל כשבולע ע"י רותח, בזה אין להשתמש בדבר שאין דרכו להדיחו. ב. דדינא דבעה"ע מיירי שהכלי לא רחוק היטיב, ויש לחוש לממשות האיסור, ולכך אסור להשתמש בדבר הצריך הדחה, אבל כשהכלי מודח היטיב, שרי להשתמש אף בדבר שאין דרכו להדיחו.

מחבר - פסק את דינא דבעל העיטור.

'כל מידי דבעי הדחה, כגון להניח בשר היתר צונן בקערה של איסור צונן, אסור לכתחלה, דילמא אכיל בלא הדחה. ודוקא מבושל, דלאו אורחיה בהדחה, אבל מידי דאורחיה בהדחה, כגון בשר חי וכיוצא בו, שרי לכתחלה.'

רמ"א - כל האיסור של הבעה"ע הוא דוקא דבר שיש בו לחלוחית קצת, אבל דבר יבש, ממש, אם לא בלע הכלי רק בצונן, מותר להניח בו דבר יבש בלא הדחה כלל.

'ודוקא דבר שיש בו לחלוחית קצת, אבל דבר יבש, ממש, אם לא בלע הכלי רק בצונן, מותר להניח בו דבר יבש בלא הדחה כלל (ד"ע). וע"ל סימן קכ"ב.'

א. ט"ז- משמע מגירסא זו, דכשהכלי בלע ע"י צונן, אין להכניס בו דבר לח ואפי' צונן. אך אי"ז נכון שהרי אפי' דבר חם יבש מותר, כמבואר ברשב"א גבי פסח, וא"כ כ"ש שמותר להכניס דבר לח צונן שפחות חמור הוא מדבר יבש חם. ולכן שינה הט"ז הגירסא ברמ"א, באופן שיעלה לזה הדין, שכלי שבלע צונן מותר לשים בו דבר יבש חם או צונן לח. וכן דעיקר דברי הבעה"ע, מיירי שהכלי רחוק היטיב ולכך מותר לח צונן, אבל אם הכלי לא רחוק ויש לחוש לממשות האיסור, יהיה אסור בכל גווני אף ביבש צונן [ושלא כהש"ך].

ב. ש"ך- קיים הגירסא שלפנינו. ורק העמיד את עיקר דינא דבעה"ע, דמיירי שלא הודח היטיב ויש לחשוש לממשות של האיסור, ולכן אין להכניס אפי' דבר לח צונן אבל יבש צונן שרי, אך אם הדיח היטיב את הכלי, מותר להכניס צונן אפי' בלח. וכ"ז כשמשתמש בצורה ארעית, אבל בקביעות אסור.

הולכי דרכים אם מותר להם לאכול בכלים של עכו"ם

א. ט"ז בשם רש"ל- הולכי דרכים האוכלים את אוכלם מכלים של עכו"ם, לא יפה הן עושין, שהרי בעי הדחה ובדבר שאין דרכו להדיח אין להשתמש לכתחילה. ואלו המשתמשים בדבר לח שלא שייך בהו הדחה, בכלי עכו"ם הרי דלא עבדי כעיקר הדין, שהרי בעי הדחה, וכיון שלא שייך הדחה נאסרים. [הגרע"א הביא בזה בשם הרשב"א דדבר דבעי הדחה וא"א להדיחו שרי, ודלא כרש"ל]. [ובחוו"ד תמה בדין זה דאף אי בעי הדחה במים הללו, מ"מ הא ודאי דאיכא ס' נגד האיסור, ומתבטל ברוב והעמיד דין זה דמיירי שעשאו זאת במזיד, ומדין שאין מבטלין איסור לכתחילה, לכך הדבר נאסר למי שביטל או למי שביטלו בשבילו].

ב. ט"ז בשם התו"ח- הולכי דרכים הוי כשעת הדחק, וכדיעבד דמי ושרי. [וכ' הפ"ת, דעכ"פ ישתדל להדיח היטיב הכלי].

סעיף ג

דין הלחם שאכל בו עם בשר לאוכלו עם חלב

ירושלמי- 'הדין דאכל חוביץ ובעי למיכל קופר מבער פתיתי'. [פירוש מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך לבער מעל השלחן שיורי פת שאכל עם הגבינה] [פסחים פ"ו ה"ד]

טור- ע"פ הירושלמי הנ"ל, כ' דצריך ליהזר שלא יגע בשר לח בלחם, שאם יגע בו אסור לאוכלו עם גבינה. וכן אם יגע בו גבינה אסור לאוכלו עם בשר.

מחבר- כהנ"ל.

'צריך ליהזר שלא יגע בשר בלחם, שאם יגע בו בשר, אסור לאוכלו עם גבינה. וכן יזהר שלא יגע בו גבינה, שאם יגע בו, אסור לאכול עם בשר'.

ש"ך- ודוקא שא' מהם לח. אבל ביבש, כבר נתבאר דשרי ואי"צ הדחה.

אם מהני הדחה ללחם שנגע עם בשר כדי לאוכלו עם חלב

א. ש"ך- כשהלחם נגע בבשר, מהני הדחה לזה כדי לאוכלו עם חלב.

ב. כנה"ג- לא מהני לזה הדחה, והוכיח זאת מדברי המחבר שלא נתן עיצה זו של הדחה.

ג. פת"ש- במקום הקשה בלחם, מהני הדחה, אך במקום הרך לא מהני.

סעיף ד

עילאה ותתאה

גמרא- 'אימתר, חם לתוך חם בשר רותח לתוך חלב רותח. או אחד של איסור ואחד של היתר דברי הכל אסור דבלע היתר מאיסור, צונן לתוך צונן דברי הכל מותר, חם לתוך צונן וצונן לתוך חם רב אמר עילאה גבר העליון מולת, הלכך חם לתוך זון אסור, שהעליון מחממו לתחתון והרי שיהיה חמין ובלעי מהדדי, וזון לתוך חם מותר שהעליון מלגו לתחתון. ולא בלעי, ושמואל אמר תתאה גבר הלכך חם לתוך זון מותר וזון לתוך חם אסור, ואף על גב דהילכתא כרב באיסורי זהא הילכתא כשמואל, דהא תניא תרתי נתינתין כוותיה כדלקמן, ...תניא כוותיה דשמואל, חם לתוך חם אסור, וכן צונן שנתן לתוך חם אסור אלמא תתאה גבר, חם לתוך צונן וצונן לתוך צונן מדיח, חם לתוך צונן מדיח, כיון דחם הוא אדמיקר ליה קודם שיגען בלע כל דכו אי אפשר דלא בלע פורתא, קליפה מיהא ניבעי, אלא אימא חם לתוך צונן קולף צונן לתוך צונן מדיח, תניא אידך, בשר רותח שנפל לתוך חלב רותח, וכן צונן שנפל לתוך חם אסור, חם לתוך צונן וצונן לתוך צונן מדיח. חם לתוך צונן מדיח, כיון דחם הוא אדמיקר ליה אי אפשר דלא בלע פורתא, קליפה מיהא ניבעי, אלא אימא חם לתוך צונן קולף, צונן לתוך צונן מדיח.' [פסחים עה: עו.]

מבואר: דצונן שנוגע בצונן דינו בהדחה. חם שנוגע בחם כולו אסור. צונן שנוגע בחם או חם שנוגע בצונן, כזה הוי מחלוקת אי אילעה גבר או תתאה, דהיינו דאם התחתון צונן ואמרי' תתאה גבר, בעי קליפה במקום נגיעתו, ואי אילעה גבר הכל נאסר.

ראשונים- אף דבעלמא קי"ל כרב באיסורי, הכא הלכה כשמואל משום דתניא כוותיה בתרתי.

ר"ן- פלוגתא רב ושמואל אי אילעה גבר או תתאה גבר, הוא באופן שנטלו את הקדירה מן האור, אבל אי א' מהן על האור, לכו"ע הוי כחם לתוך חם והכל נאסר.

אם דין תתאה גבר הוא כבישול לאסור את כל החתיכה או כצלי לאסור רק כדי נטילה

א. רא"ה- דינא דתתאה גבר, אינו כבישול, אלא כדין צלי שאוסר רק כדי נטילה, ולכך היכא שנפל צונן לתוך חמין, הצונן נאסר בכדי נטילה.

ב. ר"ן רשב"א ורמב"ם - דינא דתתאה גבר, הוא כבישול לאסור את כל החתיכה.

מחבר - כהר"ן ודעימיה שאוסר הכל.

'בשר וחלב רותחין שנתערבו יחד, ואפילו בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח, הכל אסור, משום דתתאה גבר.'

אם דינא דתתאה גבר הוא גם באופן שהחלב נשפך מהכלי ע"י הרתיחה

תרומת הדשן - הדין דתתאה גבר אינו דוקא בעירוי, אלא גם אם היתה קדירה חלבית מלאה שפותה אצל האש, ומחמת הרתיחה יצא החלב למעלה מאוגני הכלי ונשפך בקילוח בלי הפסק דרך דפני הקדרה על גבי הכירה, עד שהגיע אצל בשר צונן שהיה ג"כ על גבי הכירה, דאם היד סולדת בחלב במקום שנגע בבשר, חשיבי כהאי גוונא עירוי מכלי ראשון ונאסר הבשר כ"ק. [ע"פ הב"י]

אם בחלב שלא שייך ביה כדי קליפה הצריכו שיהיה בו שישים לבטלו

א. רמב"ם ורא"ש - הקל בחלב שלא שייך בו כדי קליפה, שלא להצריכו לקלוף ולא נאסר, ולמדו זאת מדהביאה הגמ' ברייתא שניה, ללמדינו דדוקא בבשר בעי כדי קליפה דשייך כן, אך בחלב דלא שייך כן לא בעי.

ב. ריב"א - גם בחלב אסרי' היכא שנופל לחמין, וצריך שישים בחלב כדי להתירו.

א. מחבר - כהרא"ש שהקל בחלב.

'אבל חלב רותח שנפל על בשר צונן, או בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן, קולף הבשר, ושאר הבשר מותר והחלב, מותר כולו. ואם נפלו זה לתוך זה צוננין, מדיח הבשר, ומותר.'

רמ"א - במקום שהבשר צריך קליפה, בדיעבד אם לא קלפו ובישלוהו כך שמותר.

'(ובמקום שהבשר צריך קליפה, אם לא קלפוהו ובשלו כן, מותר בדיעבד).'

ש"ך - דברי רמ"א כאן שפסק להקל, מיירי באופן שלא ניכר האיסור של כ"ק, וס"ל כהמחבר שפ' כהרא"ש, דכל היכא שא"א לקלוף שרי ולא בעי קליפה, אבל אם ניכר ויש אפשרות לקליפה אסור, וזהו כוונת הרמ"א במקום אחר שהחמיר.

ב. ט"ז - הוכיח מהפוסקים ומהרמ"א גופיה במקום אחר, שפסקו כהריב"א להחמיר אף בנוזל לאוסרו ולהצריך שישים כנגד קליפתו, ולכן חלק על המחבר ורמ"א ואסר כהריב"א.

תשובת חן - חילק בין עירוי שנפסק הקילוח, שבזה יש להקל, לבין היכא שלא נפסק, שאז יש להחמיר.

חת"ס - חילק בין אם נשפך לאט לאט, שאז יש להקל, לבין היכא שנשפך בבת אחת, שאז יש להחמיר.

צונן צונן בשאר איסורים

א. אר"ה- כל הדין שכשצונן נוגע בצונן דסגי בהדחה, זהו דוקא בבשר וחלב, אבל בשאר איסורים שצונן נוגע בצונן וצלול, בעי קליפה במקום הנגיעה.

ב. ש"ך- הוכיח מרוב הפוסקים שאין הבדל בין בב"ח לשאר איסורים, ובכל גווני צונן בצונן סגי בהדחה.

סעיף ה

דין מליח

גמרא- 'הנהו אטמהתא דאימליחו בי ריש גלותא בגידא נשיא, רבינא אסר, רב אחא בר רב אשי שרי, אתו שיילוה למר בר רב אשי, אמר להו אבא שרי, א"ל רב אחא בר רב רבינא מאי דעתיך דאסרת ליה אי נשום דשמואל דאמר כו' והא רותח גיד דהכא שרי דהאמר שמואל קולף ואוכל דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח כבוש בחומץ והגלין וכבש בהן איסור והיתר יחד שוליי"ר בלע"ז הרי הוא כמבושל, והאמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל בה אבל נצלה בה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד, וכ"ת מאי כרותח דקאמר כרותח דמבושל, והא מדקאמר כבוש הרי הוא כמבושל מכלל דרותח דצלי קאמר, קשיא.' [הולין צו:]

כמה המליח אוסר

א. רא"ש ועוד ראשונים- דינו של שמואל דמליח הוא כרותח, הוא לענין לאסור כדי קליפה, ואף שמשמע מהגמ' דהיינו כרותח דצלי, ובצלי הדין הוא דבעי נטילת מקום, מ"מ הא איתותב. [נתמיה דהא איתותב רק על הא דהוי כמבושל, אבל לא איתותב על הא שהוא כצלי, מעדני יו"ט].

ב. רא"ה- דינו של שמואל דמליח הוא כרותח, הוא לענין שיאסר בכדי נטילה כצלי.

ג. רמב"ם ורמב"ך- הדין במליח, הוא שיאסר לגמרי כבישול.

כמות המלח שיחשב כרותח

גמרא- אמר מר, צונן לתוך צונן מדיח, אמר רב הונא לא שנו אלא שלא מלחו אבל מלחו אסור, דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח כבוש בחומץ הרי הוא כמבושל ואם נכבשו איסור והתר יחד כולן אסורין, אמר רבא הא דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח (וכו') לא אמרן אלא שלא נאכל מחמת מלחו שהגליחו הרבה עד שנקדיח טעמו נחמת מלחו קצת, ואינו ראוי לאוכלו אלא אם כן היה נדיחו, והאי אין נאכל לאו לגמרי קאמר שאין שום אדם יכול לאוכלו, אלא כיון שנתקלקל טעמו אינו נאכל נחמת מלחו קרי ליה, ואסור, אבל נאכל מחמת מלחו לא. [פסחים עו.]

א. רש"י- אינו נאכל מחמת מלחו, היינו שאינו נוח ליאכל מרוב מלח שבו, עד ששורין ומדיחין אותו במים כעין [מליחת] בשר להצניע.

ב. תוס'- היינו שמולח כדרך שמולחים דבר לשומרו לדרך רחוקה. [הטור הביא פי' זה כפי' שונה מרש"י,

אבל התוס' הביאו זה כפירש"י]

ג. רבינו תם- כל מליחות שעושים לקדרה חשיבי כאינו נאכל מחמת מלחו. [אבל מליחה דצלי ודאי לא נחשב אינו נאכל מחמת מלחו, רשב"א] והוסיף הר"ן דבכה"ג שמלחו לקדירה, א"כ כשמדיחו תו לא הוי אינו נאכל מחמת מלחו, אבל במליח דקא בעי ליה לאורחא, א"כ אפילו אחר הדחה להעביר מלחו מעליו אין דרך לאכלו, ועדיין חשיב לאינו נאכל מחמת מלחו, אלא רק לאחר שרייה במים אז חשיב כנאכל מחמת מלחו.

ד. או"ה- כיון שאין אנו בקיאים בין מליחה דצלי למליחה דקדרה, לכן אף במליחת צלי יש להחמיר.

רשב"א- אינו נאכל מחמת מלחו דשרי, מ"מ בעי הדחה. דלא גרע מצונן שנגע בצונן דבעי הדחה.

אי בעי שישהה כשיעור מליחה כדי להיחשב לרותח

א. ר"י אלברצלוני ור"ן- כדי שמלוח יחשב לרותח, בעי שישהה הבשר במלחו שיעור מליחה, שרק אז פועל המלח את פעולתו.

ש"ך- הקשה ע"ז מלעיל סי' ס"ט ס"כ גבי מעשה דרש"י, דבשר שנמלח על גבי כלי מנוקב ולאחר שיעור מליחה הועבר לכלי שאינו מנוקב, דשי' רש"י שהבשר מותר. ונחלקו הראשונים בטעמו, יש הסוברים שהוא מפני שלאחר שיעור מליחה פקע כח המלח להבליע, ויש הסוברים שהדם כבר התייבש ואין המלח עוד יכול להבליעו. וא"כ להטעם הא' שכבר פקע כח המלח, מבוואר להיפך מכאן שעד שיעור מליחה המלח נחשב לרותח ולאחמ"כ כבר לא, ותירץ הש"ך דהר"ן סובר דשאני התם דאיירי באיסור דם, דמולח חתיכה להוציא דם, וא"כ תוך שיעור הוה רותח ולאחר שיעור לא הוה רותח שכבר המלח עשה פעולתו, משא"כ כאן דמיירי בבשר כשר שכבר נמלח, ולא עשה המלח פעולה, א"כ תוך שיעור לא הוה רותח ולאחר שיעור הוה רותח.

ב. ראבי"ה- אף קודם שהיה בכדי שיעור מליחה, חשיב לרותח.

ג. תרומה"ד- ע"פ הראשונים בסי' ס"ט ס"כ גבי מעשה דרש"י, שיש שסוברים שאחר שיעור מליחה שוב אין כח במלח להפליט, א"כ כמ"כ לא יחשב כרותח לענין בכ"ה, אך כיון שיש חולקים בזה שם, לכך יש להתיר רק במקום מצוה והפסד מרובה.

ש"ך- כל היתרו של התרוה"ד להתיר לאחר שיעור מליחה במקום הפסד ומצוה, זהו דוקא באופן אם מולח את הבשר בפעם הראשונה כדי להוציא הדם, שבזה ישנו המחלוקת גבי מעשה דרש"י אם המלח מפסיק את פעולתו אחר שיעור מליחה, ובזה יש להתיר כהתרוה"ד במקום מצוה והפ"מ. אך כאשר הבשר מוכשר כבר ובא למלוח שוב לטיבול הבשר, בזה לכו"ע המלח נחשב כרותח אף לאחר שיעור המליחה וכ"ש הוא.

מליחה מב' צדדין

א. רשב"א בשם תוס'- דין מלוח כרותח, הוא דוקא באופן שמולח מב' צדדין.

ב. רשב"א- מלוח כרותח, הוא אף באופן שהומלח מצד אחד.

א. מחבר- א. לענין מה נחשב לאינו נאכל מחמת מלחו, פסק כר"ת וכדברי הר"ן. ב. לענין אי בעי לשהות שיעור מליחה, פסק כהר"ן דבעי שישהה שיעור מליחה. ג. לענין כמה המליח אוסר, פסק כהרא"ש שאוסר כדי קליפה.

'מליח, שאינו יכול ליאכל מחמת מלחו, דהיינו כעין מליח שמולחים לקדירה, ושהה כדי מליחה לקדירה, כל זמן שלא הדיחו מיקרי אינו נאכל מחמת מלחו.. ומליח כעין מליח דבעי לה לארחא, אפילו לאחר שהדיח, הוי אינו נאכל מחמת מלחו, וכל זמן שלא שראו במים דינו כרותח, לאסור כדי קליפה.'

ב. רמ"א- באין הפ"מ יש להחמיר את שי' האו"ה, אפי' בנמלח לצלי ולאסור מעיקר הדין כדי קליפה. אך אנו נוהגים לאסור הכל, כיון שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן, ואפי' שנמלח רק מצד א'. וכשיש הפ"מ ולצורך מצוה יש להקל אפי' בנמלח לקדירה לאחר ששהה כדי מלחו, וכדברי התרוה"ד. [וכבר נתבאר לעיל דברי הש"ך דהיינו דוקא היכא שהוציא דם ע"י המלח, שרק אז לאחר שיעור מליחה אין המלח נחשב לרותח].

'וי"א דלאחר ששהה במלחו שיעור מליחה לא מקרי אח"כ רותח (תוספות והרא"ש פכ"ה וסמ"ג לחד שינוייה). ולצורך גדול, כגון בהפסד מרובה והוא לצורך סעודת מצוה, יש לסמוך אמקילין. אבל בלאו הכי, אין להקל כלל (ת"ה סימן קנ"ט). אפילו לא נמלח הבשר משני צדדין, רק מצד אחד, כל שנמלח מליחה שאינו נאכל מחמת מלחו, מחשב רותח (ב"י בשם תשובת הרשב"א סי' רס"ה). אבל כל שלא נמלח כל כך, מחשב צונן, אפילו נמלח משני צדדין. וי"א דאנן אין בקיאים בדבר, ויש לנו לחשב אפילו מליחת צלי, כרותח (ארוך כ' י'). וטוב להחמיר במקום שאין הפסד מרובה. וי"א דבכל מליחה אנו משערין בס' (רוב המורים קמאי ובתראי). ועיין לקמן סימן ק"ה כיצד נוהגין.'

אם דין תתאה גבר קיים במליח

א. תוס' ורא"ש- אין דין תתאה גבר קיים במלוח, ולכך אף אם המלוח הוא למעלה והתפל למטה, הכל יחשב כמלוח.

ב. רשב"א- דין מלוח שוה הוא לבישול גם לענין זה דתתאה גבר, ולכך היכא שהעליון מלוח והתחתון תפל, אין בזה דין מלוח.

מחבר-

'ואין חילוק בין מליח עליון ותפל תחתון למליח תחתון ותפל עליון, לעולם המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו. הלכך בשר וגבינה המלוחים שנגעו זה בזה, צריך לקלוף שניהם מקום נגיעתם.'

בסי' ק"ה סי"א פסק כהרשב"א דגם במלוח אמרי' תתאה גבר. וכאן השמיט דין זה כיון דס"ל דמלוח בכחוש אוסר רק כדי קליפה, וא"כ גם אם תתאה גבר ורק העליון מלוח הא בעי כדי קליפה מהתחתון ואין נפק"מ, ורק בשמן שנאסר הכל איכא נ"מ ובסי' ק"ה מיירי בשמן.

רמ"א- בסי' ק"ה סי"א פסק כהתוס' והרא"ש, דאף בשמן ל"א דינא דתתאה גבר. [ולכן אף שפ' דגם בכחוש הכל נאסר כיון שאין אנו בקיאים בזה ליכא דינא דתתאה גבר]

דין מליח הוא דוקא בלח ולא ביבש

ספר התרומה והגה"מ- דין מלוח כרותח הוא דוקא באופן שהם לחים מחמת המלח, אבל ביבשים או בלחים שלא מחמת המלח אין בזה דין כרותח.

מחבר- כהנ"ל.

'ואם הם יבשים, אפילו הם מלוחים, או לחים ולא מחמת מליחה, סגי בהדחה'.

דין טהור מלוח וטמא תפל

גמרא- רב מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר טרפה, וככלי מנוקב כמשפט המולחים צר וקמיבעיא ליה מי אמרינן כי היכי דגבי דם לא חיישין לדלמא פלג עליון ובלע תחתון דאמרינן כל זמן שטרודים בפליטה אין בולעין ושניהם נחין יחד מפליטתן הי' לא שאז לא אתא לקמיה דרבא אמר ליה הטמאים הי' יתירא דגבי הטמאים לבס בכל השך (ויקרא יא) לאסור צירן ורוטבן וקיפה פירמא צר ותבלין הנקפה בשולי הקדירה וכיון דצירן אכור מיתסר הצער השחוט מחמת צר הערפה שהוא נוח ליבלע מן הדם שלהן. ולימא ליה מדשמואל דאמר שמואל, מליח הרי הוא כרותח וכבוש הרי הוא כמבושל, אי מדשמואל הוה אמינא הני מילי דמן כלומר הני מילי לגבי דם וכגון צכלי שאינו מנוקב דצתה דפלט הדר בלט, אבל צירן צעה הוא ולא מיתסר והכא לדם ליכא לנתיב דמנוקב הוא וא"כ כשרה וכשרה נמי ורוטבן לא קמשמע לן דציר אכור וציר נוח ליבלע הוא, מיתבי דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר, מאי לאו שהיו שניהן מלוחין ושנע מניה צר נמי לא מייבלע כל זמן שטסוקים בפליטה וש"מ צירן מותר לא גרסינן, לא כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל מבלע מלח דהשתא לא פליט עמא מודי אבל שניהם מלוחים דעמא נמי פליט אכור וכ"ש עמא מליח וטהור תפל, והא מדקתני סיפא, (אבל אם היה טהור מליח וטמא תפל) [היה טהור מליח וטמא תפל מותר], מכלל דרישא בשניהם מלוחין עסקינן, פרושי קא מפרש, טהור שמלחו עם דג טמא מותר כיצד שהיה טהור מליח וטמא תפל, ה"נ מסתברא דאי סלקא דעתך רישא שניהם מלוחים, השתא שניהם מלוחים שרי טהור מליח וטמא תפל מיבעיא, אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא, דלא תימא רישא טהור מליח וטמא תפל אבל שניהם מלוחין אסור, תנא סיפא טהור מליח וטמא תפל מכלל דרישא שניהן מלוחין ואפילו הכי שרי'. [חולין קיב: קיג.]

מחבר- כהגמ'.

'ואם אחד מהם מלוח והשני תפל, המלוח מותר בהדחה והתפל צריך קליפה'

אם דין שהמלוח מותר הוא אף כשנוגע בתפל

א. רוב הפוסקים- ה"ה נמי כשהמלוח נוגע בתפל, שהמלוח מותר.

ב. ר"ן- כל הדין שהמלוח מותר, זהו דוקא שאינם נוגעים זה בזה, אלא שעומדים בסמוך בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה, ומשמע מדבריו שאם היו נוגעים זה בזה, היה אסור משום דהוה ליה שניהם מלוחים.

כשהטמא תפל צלול אם הטהור מלוח הניצוק נאסר

מרדכי והגה"מ - כל הדין שהמלוח הטהור לא נאסר מהטמא התפל, זהו דוקא כשהטמא הוא ניצוק, אבל אם הוא צלול לגמרי [ובלא תערובת מים אלא כל הנוזל הוא איסור, הגרע"א] אז המלוח נאסר, שבוולע מהאיסור.

רמ"א - כהמרדכי והגה"מ, ודוקא שהטהור לח קצת, אבל אם הוא יבש לגמרי אינו בולע מדבר לח שאצלו.

'והא דטהור מלוח וטמא תפל שרי, היינו שהטמא יבש, אבל אם הוא דבר צלול, נאסר הטהור, מאחר שאינו נאכל מחמת מלוחו, בולע האיסור שאצלו ושניהם אסורים (כן משמע במרדכי וכ"כ בהגהות מיימוני וש"ד וסמ"ג והגהת מרדכי). ודוקא שהטהור לח קצת, אבל אם הוא יבש לגמרי, אינו בולע מדבר לח שאצלו.'

כ"ל בגוונא שהחלב הצלול הוא המלוח והבשר הוא התפל אם החלב נאסר

א. ת"ח בשם הגה' מרדכי - בגוונא שהחלב הצלול הוא המלוח הכשר והבשר הוא התפל האסור, דהה"נ שאין המליח בולע מהאיסור התפל והחלב מותר, דמאי שנא מבשר דבכה"ג אמרי' בגמ' שהבשר מותר, והיינו דהטעם הוא שאין התפל מפליט כלל לגבי המלוח.

ב. סמ"ג - החלב אסור, דכל הטעם שאין הבשר המלוח נאסר מהטמא התפל, הוא משום דאף שהטמא מפליט הוא, מ"מ מעט הוא והבשר כיון דטרוד בפליטתו לא בלע, וזאת ליכא למימר בחלב שהוא נוזל והכל מתערבב, [פרמ"ג].

ש"ך - הכריע שכשנוגעים הם זב"ז, גם המלוח נאסר, בצירוף שי' הר"ן שאוסר בנוגעים זב"ז.

בשר שנמלח לצלי דין הציר היוצא ממנו

הגה"מ - בשר שנמלח לצלי, דלא חשיב כאינו נאכל מחמת מלוחו, מ"מ הציר היוצא ממנו אינו נאכל מחמת מלוחו, ויאסור כדין מלוח.

רמ"א - כהגה"מ.

'כל ציר מבשר שנמלח, אפילו לא נמלח רק לצלי, חשוב רותח (הגהות מיימוני פ"ט בשם מ"כ וש"ד והג"א מא"ז ואגודה פכ"ה). ולכן אם נפלה ציר על הגבינה או על כלי, אוסר (ארון). אפילו במקום שאין הבשר אוסר, דלא נחשב רותח, מכל מקום הציר חשוב אינו נאכל מחמת מלוחו.'

דין הציר לענין כלים

או"ה - כיון דציר נחשב לאינו נאכל מחמת מלוחו אפי' כשנמלח הבשר לצלי, א"כ כשיפול על כלים יאסור הכלי. ואם הכלי הוא כלי חרס אזי צריך שבירה, ואם הכלי הוא של עץ סגי בקליפת מקומו.

רמ"א - כהאו"ה.

'וציר של בשר שאוסר, שנפל על הכלי, צריך הגעלה. ואם הוא כלי חרס, צריך שבירה (ש"ד שם ואו"ה). ואם לא נפל רק על מקום אחד, בכלי עץ וכיוצא בו, קולף מקומו, ודיו (או"ה וע"ל ס"ד ההג"ה א).'

ש"ך - הא דמהני בכלי עץ לקלוף את מקומו, היינו משום דמעיקר הדין מליחה אינה אוסרת יותר מכדי קליפה, ולכך אין האיסור מתפשט בכולו, בשונה מכל כלי שצריך הגעלה דלא מהני קליפה, משום דמיירי באופן שהאיסור התפשט בכולו.

[לתועלת הענין נביא כאן את כל לשון המחבר ורמ"א של סעי' זה כצורתו]

'מליח, שאינו יכול ליאכל מחמת מלחו, דהיינו כעין מליח שמולחים לקדירה, ושהה כדי מליחה לקדירה, כל זמן שלא הדיחו מיקרי אינו נאכל מחמת מלחו: הגה - וי"א דלאחר ששהה במלחו שעור מליחה לא מקרי אח"כ רותח (תוספות והרא"ש פכ"ה וסמ"ג לחד שינוי"א). ולצורך גדול, כגון בהפסד מרובה והוא לצורך סעודת מצוה, יש לסמוך אמקילין. אבל בלאו הכי, אין להקל כלל (ת"ה סימן קנ"ט). אפילו לא נמלח הבשר משני צדדין, רק מצד אחד, כל שנמלח מליחה שאינו נאכל מחמת מלחו, מחשב רותח (כ"י בשם תשובת הרשב"א סי' רס"ה). אבל כל שלא נמלח כל כך, מחשב צונן, אפילו נמלח משני צדדין. וי"א דאנן אין בקיאינ בדבר, ויש לנו לחשב אפילו מליחת צלי, כרותח (ארוך כ' י'). וטוב להחמיר במקום שאין הפסד מרובה. ומליח כעין מליח דבעי לה לארחא, אפילו לאחר שהדיח, הוי אינו נאכל מחמת מלחו, וכל זמן שלא שראו במים דינו כרותח, לאסור כדי קליפה. ואין חילוק בין מליח עליון ותפל תחתון למליח תחתון ותפל עליון, לעולם המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו. הלכך בשר וגבינה המלוחים שנגעו זה בזה, צריך לקלוף שניהם מקום נגיעתם. ואם אחד מהם מלוח והשני תפל, המלוח מותר בהדחה והתפל צריך קליפה: הגה - וי"א דבכל מליחה אנו משערין בס' (רוב המורים קמאי ובתראי). ועיין לקמן סימן ק"ה כיצד נוהגין. והא דטהור מלוח וטמא תפל שרי, היינו שהטמא יבש, אבל אם הוא דבר צלול, נאסר הטהור, מאחר שאינו נאכל מחמת מלחו, בולע האיסור שאצלו ושניהם אסורים (כן משמע במרדכי וכ"כ בהגהות מיימוני וש"ד וסמ"ג והגהת מרדכי). ודוקא שהטהור לח קצת, אבל אם הוא יבש לגמרי, אינו בולע מדבר לח שאצלו. ואם הם יבשים, אפילו הם מלוחים, או לחים ולא מחמת מליחה, סגי בהדחה: הגה - כל ציר מבשר שנמלח, אפילו לא נמלח רק לצלי, חשוב רותח (הגהות מיימוני פ"ט בשם מ"כ וש"ד והג"א מא"ז ואגודה פכ"ה). ולכן אם נפלה ציר על הגבינה או על כלי, אוסר (ארוך). אפילו במקום שאין הבשר אוסר, דלא נחשב רותח, מכל מקום הציר חשוב אינו נאכל מחמת מלחו. וציר של בשר שאוסר, שנפל על הכלי, צריך הגעלה. ואם הוא כלי חרס, צריך שבירה (ש"ד שם ואו"ה). ואם לא נפל רק על מקום אחד, בכלי עץ וכיוצא בו, קולף מקומו, ודיו (או"ה וע"ל ס"ד ההג"ה א).'

סעיף ו

מלוח כשהחתיכה שמנה

ב"י- כיון דאמר' דמליח כרותח היינו דצלי, א"כ יש לדמותו לגמרי לצלי, וכשם דבצלי הדין דסגי בנטילת מקום [כמבואר להלן סי' ק"ה ס"ד] הוא רק בכחוש אבל בשמנה הכל נאסר, כמ"כ במלוח הדין כן שאם היתה שמנה כולה אסורה.

מחבר- כדבריו בב"י.

'היכא אמרינן דאינו אסור אלא כדי קליפה, כשאין שום אחת מהחתיכות שמינה, שאם היתה שמינה כולה אסורה, וכן חברתה אסורה כולה, מפני שהשומן מפעפע'.

רמ"א-

'(ועיין לקמן סימן ק"ה).'

בסימן ק"ה מבואר, דכיון שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן, לכך הכל נאסר אף בכחוש.

סעיף ז

מלוח בצלי, ואם יש בו בקעים או שהוא מתובל

גמרא- 'ההוא בר גוזלא דנפל לכדא דכמכא [פוחח], שרייה רב חיננא אפי' שהכותח מליח הוא בריה דרבא מפשרוניה, אמר רבא מאן חכים למישרי כי האי גוונא אי לאו רב חיננא בריה דרבא מפשרוניה, קסבר כי אמר שמואל מליח הרי הוא כרותח הני מילי היכא דאינו נאכל מחמת מלחו אינו מוח ליאכל מרוב מלח שבו עד ששורין ומדיחין אותו במים כעין מליחת בשר להלויט אבל האי כותחא הרי נאכל מחמת מלחו כלומר נאכל במלחו הוא, והני מילי חי אבל צלי בעי קליפה מלוגעלה סביב, ואי אית ביה פילי בקעים והוא לני לא סגי' ליה בקליפה לפי שזולע דך הקבים וכולו אסור כוליה אסור, ואי מתבל בתבלין התבלין שנתבטלו עמו מרכיכי אותו ומוח לבזולע וכשנפל לבותח היה למוח לבזולע וזולע כוליה אסור.' [חולין קיב].

א. רא"ש- כל הסוגיא מיירי בצונן, ו'חי' היינו בלא בישול וצליה, ו'צלי' היינו צלי ואפי' צונן. ויוצא לפ"ז דבצלי צונן ונאכל מחמת מלחו, אוסר כדי קליפה. ואם יש בו בקעים או תבלין, הכל אסור ואפי' בחי צונן.

ב. רשב"א ור"ן- כל הסוגיא מיירי ברותח, ו'חי' היינו צלי צונן, ו'צלי' היינו צלי רותח. ולפ"ז יוצא, שבצלי רותח ונאכל מחמת מלחו נאסר כדי קליפה, ובצלי רותח ויש בו בקעים או תבלין הכל נאסר, אבל בצונן אין הבקעים אוסרים כלל אלא מדיחו ודיו.

ג. רבינו פרץ וסמ"ק - כל הסוגיא מיירי בצונן, אבל הסיפא דבקעים ותבלין לא מיירי בחי אלא דוקא בצלי. ויוצא לפ"ז שבצלי ואפי' צונן ומלוח שנאכל מחמת מלחו בעי כדי קליפה, וכיש בו בקעים או תבלין אזי בחי סגי בהדחה, ובצלי ואפי' צונן הכל אסור.

מחבר - פסק כהרשב"א ור"ן להקל בצונן. שכל הדין דצלי שמחמירים בנאכל מחמת מלחו וכן בבקעים ותבלין, זהו דוקא ברותח.

'הא דמפליגין בין נאכל מחמת מלחו לאינו נאכל מחמת מלחו, הני מילי בבשר חי, אבל צלי רותח שנפל למליח, אפילו נאכל מחמת מלחו, בעי קליפה. ואם יש בו בקעים, או שהוא מתובל בתבלין והוא צלי רותח כולו, אסור.'

רמ"א - הביא את ש' האוסרים אף בצונן, [אפי' בלא נצלה כלל, ש"ך ופ"ו] והקל רק במקום הפסד מרובה.

'..וי"א דאפילו הם צוננים, דינא הכי (ב"י לדעת הרא"ש ובת"ה וטור), וכן יש לנהוג אם אין הפסד מרובה.'

ט"ז - עכ"פ בצלי צונן, באופן שנמלח כמליחת הצלי, יש להחמיר אפי' במקום הפ"מ, משום דמלבד החומרא שיש בש' המובאת כאן ברמ"א, יש עוד צד להחמיר לפי השי' שמחמירים בכל מליחת צלי, דחשיב כאינו נאכל מחמת מלחו.

באפוי ומבושל

מהרא"י - אפוי ומבושל חשיב כצלי [למר ברותח ולמר בצונן].

רמ"א - כמהרא"י.

'וה"ה אפוי ומבושל (מהרא"י בהגה' ש"ד והגהת מרדכי וסמ"ק ורש"ל)..'

סעיף ח

דין מלוח וכבוש בכב"ח לענין איסור הנאה

אגור בשם המרדכי - הביא מחלוקת במלוח וכבוש בבשר וחלב, אי אסרי' בהנאה כמבושל, ולכן כ' שהמתיר אין מוחין בידו.

מחבר - כהנ"ל.

'אין בשר בחלב נאסר ע"י מליחה או ע"י כבוש, אלא באכילה, אבל לא בהנאה.'

סימן צב

דינין אם נפל חלב לקדירה של בשר

ובו ט' סעיפים

סעיף א

כזית בשר שנפלה ליורה של חלב רותחת

גמרא- '...וסבר רב אפשר לסוחטו אסור, והאייתמר כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב אמר רב בשר אסור שנתן החלב טעם בו וחלב מותר, ואי סלקא דעתך אפשר לסוחטו אסור, חלב אמאי מותר הרי חלב מטעם שנבלע בצער נעשה נבלה ונפלט בשאר החלב הוה ליה מין צמינו חלב אסור בחלב היתר ורב אית ליה מין צמינו לא בטול חלב נבלה הוא זה שנבלע ונסחט... אלא לעולם קסבר רב חלב נמי אסור גרסי' היכא דיש בו טעם איסור או איסור מניו בלא טעם, והכא במאי עסקינן דאמר רב לעיל צער אסור חלב מותר כגון שנפל אוחיו זית לתוך יורה רותחת דמנע אינו פולט שכל זמן שאינו נח מרתיחתו אינו פולט כגון שנפל לתוך יורה רותחת דמנע אינו פולט, סוף סוף כי נייח הדר פליט כשקדם וסילקו לאוחיו זית קודם שנתח' [חולין קח. קח:]

מבואר מהגמ': שכזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב רותחת, ויש בחלב ששים כנגד הבשר, אם קדם וסילק הבשר קודם שתנוח היורה מרתיחה הבשר אסור משום שבלע מהחלב, והחלב מותר שביטל את טעם הבשר אבל אם לא קדם וסילקו קודם שתנוח היורה מרתיחה אז גם החלב אסור לרב דס"ל דמין במינו במשהו, כיון שהחלב שנבלע בבשר נאסר וחוזר ואוסר החלב דהוי מין במינו ולא בטיל אפי' באלף.

טור- מה שמבואר שאם קדם וסילק הבשר קודם שינוח היורה מרתיחה שהחלב מותר, מיירי שיש ששים בחלב נגד הבשר. והקשה הב"י, דבכה"ג החלב יהיה מותר אף בלא ס' כנגד החלב, שהרי אין זמן שהבשר יכול לפלוט את טעמו לחלב, וביאר ע"פ הסמ"ג דס"ל דהא דאמר' בגמ' שאם קדם וסילקו שאינו פולט היינו לענין מה שבולע עתה, אבל לענין מה שכבר בלע לפני שהוכנס ליורה אז אף בשיעור מועט כזה הוא גם פולט, ולכך לענין טעם הבשר עצמו בעי בכל גווני שיהיה בחלב ס' כנגד הבשר. ורק לענין בחלב שנבלע יש חילוק בין קדם וסילקו או לא.

רשב"א ורמב"ם- בכה"ג שקדם וסילק הבשר קודם שתנוח הרתיחה, סגי בטעימת קפילא אף שאין ס' כנגד הבשר.

ב"י- אין מחלוקת בין הטור לרמב"ם, דכוונת הטור הוא דבעי ששים היכא שאין קפילא אך בדאיכא

קפילא יהני אף בפחות מס', וכמו שפסק כן בריש צ"ח דמהני קפילא אף בפחות מס'.

זמן ד'קדם וסלקו'

א. רש"י ור"ת - 'קדם וסלקו', היינו כל זמן שהוא רותח אינו פולט מה שבלוע.

ב. י"מ - לא נתבאר בגמ' השיעור, וגם אם הוא עדיין רותח יכול להיות שסיים לבלוע ומתחיל להפליט, ואין זה תלוי אלא באומד הדעת.

מחבר - ע"פ הנ"ל.

'כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב רותח, טועם העובד כוכבים הקדירה, אם אמר שיש בה טעם בשר, אסורה. ואם לאו, מותרת, אפילו בפחות מששים, ואותה חתיכה אסורה. במה דברים אמורים, כשקדם והוציא החתיכה קודם שתפלוט חלב שבלועה, דהיינו קודם שתנוח היורה מרתיחתה, אבל אם לא הספיק לסלקו עד שיוכל לפלוט החלב שבלועה, אף על פי שטעמו עובד כוכבים ואין בו טעם כלל, אסור, אא"כ יש בו ס'."

רמ"א - שיטתו הוא, דלא סמכינן אקפילא.

'וע"ל סימן צ"ח דאין אנו נוהגין לסמוך אטעימת עובד כוכבים, ובעינין ס' בכל ענין'.

סעיף ב

טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר שבתוך הקדרה

גמרא - 'משנה: טיפת חלב שנפלה על החתיכה, בתוך הקדירה על אחת מן החתיכות ולא הגיס את הקדירה ולא נחלק טעם הטיפה אלא לאותה חתיכה בלבד אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה כלומר שאין באותה חתיכה לכדה ששים לבטל הטיפה מיד נאסרת החתיכה ובשאר חתיכות דקדרה לא איירי תנא דמתני' ובגמרא פליגי בה אם חוזרת אותה חתיכה ואוסרתן או לאו באותה חתיכה, אסור. נייער את הקדרה, הגיס בה מיד קודם שקבלה החתיכה טעם מן הטיפה דהשתא נתערבה הטיפה בכולן אם יש בה בנותן טעם באותה קדרה, כלומר אין כח בטיפה לאסור כולן אא"כ יש בנ"ט ליתן בכל הקדרה אסור.'

[חילין קח.]

אם הרוטב מעביר מחתיכה לחתיכה

א. שי' רש"י - מה שמבואר במשנה, שכשנפול טיפת חלב על החתיכה שרק החתיכה עצמה נאסרת, זהו

אף עם החתיכה שקועה בחלקה בתוך הרוטב, אפ"ה דנים את החתיכה בפני עצמה בלא צירוף הקדרה, וצריך שיהיה ס' בחתיכה נגד החלב בלא צירוף הקדרה, שאין הרוטב מעביר האיסור מחתיכה לחתיכה. [ומשמע כשכל החתיכה נמצאת בתוך הרוטב ורק פניה העליונים מגולים, כבר נחשב לחלק מכל התבשיל, ב"י ומרדכי, אך ההגה"מ בשם הסמ"ג כ' דאף בכה"ג נחשב החתיכה לבפנ"ע ולא כחלק מכל התבשיל, כל עוד נפל הטיפת חלב רק על החתיכה.]

בשי' רש"י כמה מהחתיכה תיאסר וכמה מהתבשיל

א. ר"ן- כל החתיכה נאסרת, ולאחר זמן [לא ברור כמה] החתיכה גם תאסור את כל הקדרה.

ב. מרדכי- רק החלק שמחוץ לרוטב נאסר ודיו, וכ"ש ששאר החתיכה לא נאסרת.

ג. דרכי משה בשי' הטור- כל החתיכה נאסרת, אך לא שאר הקדירה ואפי' לאחר זמן.

ב. שי' התוס'- כדי שחתיכה תחשב לבפני עצמה ולא כחלק מכל הקדרה, זהו רק אם היא מונחת על חתיכה אחרת שיוצאת מהרוטב, אך אם החתיכה אפי' במקצתה שקועה היא ברוטב, כבר נחשב הכל לדבר אחד.

א. ט"ז- הלכה כרש"י.

ב. ש"ך- הלכה כהתוס'.

בשי' המחבר:

א. ט"ז- כרש"י. והוכיח כן מדכתב המחבר באם נאסרה החתיכה אוסרת השאר. [והיינו דכ' המחבר שקודם נאסרה רק החתיכה ואח"כ נאסר כל הקדירה אם אין ס' לבטל החתיכה, וע"כ כרש"י שהחתיכה שקועה ברוטב, ולכך ס"ל למחבר כשי' הר"ן שהחתיכה השקועה ברוטב אוסרת לאחמ"כ את כל הקדירה, אך לפי התוס' דמיירי שאין החתיכה שקועה ברוטב אלא ע"ג חתיכה אחרת, א"כ אין שום טעם לומר שלאחמ"כ כל הקדירה תיאסר.]

ב. נקודה"כ- לא מוכח כשום צד. די"ל בכוונת המחבר שאח"כ החתיכה אוסרת את כל הקדירה, משום דמיירי שניער אח"כ את כל הקדירה ולכך החתיכה שמעל החתיכה אוסרת את כל הקדירה, וכדכ' כן להדיא המחבר שכך מיירי. [ואולי י"ל בכוונת הט"ז, דס"ל שאין כוונת המחבר שמטעם זה נאסר כל הקדירה, דא"כ הו"ל למחבר להביא דבר זה שניער בסוף בתחילת הדין, ולא לאחר שכ' את כל הדין לכתוב בד"א וכו'.]

בשי' רמ"א:

א. ט"ז- כהתוס'.

ב. ש"ך- הסתפק אי כרש"י אי כהתוס'. [יעוי' להלן בכ"ז]

מחבר ורמ"א-

'נפל חלב לתוך קדירה של בשר, טועמין החתיכה שנפל עליה החלב, אם אין בה טעם חלב, הכל מותר. ואם יש בחתיכה מטעימת חלב, נאסרה אותה חתיכה. (ולדיין דאין סומכים אעובד כוכבים, בעינן ששים בחתיכה, ואם לאו כולה אסורה). ומשערין בכולה, אם היה בכל מה שיש בקדירה מהחתיכת והירק והמרק והתבלין כדי שתהא חתיכה זו אחד מששים מהכל, החתיכה אסורה והשאר מותר. כמה דברים אמורים, בשלא נייער הקדירה בתחלה כשנפל החלב, אלא לבסוף, ולא כיסה. אבל אם נייער מתחלה ועד סוף, או שכיסה משעת נפילה ועד סוף, הכל מצטרף לבטל טעם החלב.'

רמ"א- ע"פ הראב"ד. שרק החתיכה נאסרה ולא שאר הקדירה ואפ"ה בעי שבקדרה יהיה ס' כנגד החלב. [אך עכ"פ שאר החתיכות שנגעו בזה החתיכה צריכים נטילה, ש"ך ולפי הפרמ"ג יצא שהט"ז יחלוק ע"ז יעו"י בהמשך ביאורו]

'וכן אם לא נייער כלל, לא בתחלה ולא בסוף, ולא כיסה כלל, אם יש ס' בקדירה נגד טיפת חלב שנפל, אינו אסור רק החתיכה לבד, ושאר הקדירה מותר (בית יוסף בשם הראב"ד והמגיד משנה בשם הרמב"ם). וכן אם נייער בתחלה או כיסה מיד, אע"ג דלא נייער ולא כיסה לבסוף, כל הקדירה מצטרף, והוא שנייער וכיסה מיד שנפל שם האיסור (טור וב"י בשם ר"ן חביב).'

ש"ך וט"ז- הקשו על פסיקת הרמ"א, דכיון דס"ל שרק החתיכה נאסרה ולא שאר הקדרה, א"כ ס"ל ששאר הקדרה נחשבת לדבר אחר מהחתיכה, וא"כ לשם מה בעי שיהיה בשאר הקדרה ס' נגד החלב, הא גם בלא ס' אין שאר הקדרה תיאסר.

א. תירוק הט"ז- דס"ל לרמ"א כהתוס' דאם החתיכה שקועה חלקה ברוטב נחשב כל הקדרה לדבר אחד, ולכך בעי ס' בכל הקדרה נגד החלב, ורק כך היא תותר, אך אפ"ה החתיכה עצמה תישאר אסורה, וזה חומרא דס"ל לרמ"א מעצמו כן בשי' ר"י.

ב. תירוק הש"ך- דמספקא ליה לרמ"א אי ס"ל כרש"י או כר"י, ולכך פסק להחמיר כשתיהם, דהחתיכה עצמה תישאר אסורה אי אין בה בפנ"ע ס' נגד החלב כרש"י, ושאר הקדרה ג"כ בעי ס' נגד החלב כהתוס'. ולפ"ז יצא חידוש נוסף, שהחתיכות שנוגעות בזה החתיכה שנפל עליה החלב יאסרו בנטילת מקום, שהרי כך הדין לשי' רש"י, וכיון שהרמ"א חייש לשיטתיה א"כ נחשוש גם לדין זה, [ש"ך וע"פ הפרמ"ג].

כשטיפת חלב נוגע בחתיכה, מתי כל החתיכה נאסרת ומתי רק כדי נטילה

טור ומחבר בסי' ק"ה- פסקו שאם טיפת איסור נופל על חתיכת צלי או אפי' על קדרה, ורק על חתיכה מתוכה, שרק כדי נטילה מהחתיכה נאסרת. וא"כ קשה מכאן שפ' שאם טיפת חלב נופלת על חתיכת בשר, שכל החתיכה נאסרת.

תי' א' מהרש"ל- הכא מיירי שהטיפה שנופלת הוא צלול, ולכן אוסר את כל החתיכה ובסי' ק"ה מיירי בעב. [הש"ך הוסיף דכ"ז מיירי שהחתיכה בקדרה ולא על חתיכת צלי שמחוץ לקדירה].

תי' ב' ט"ז וש"ך - הכא דמיירי בחלב א"כ דמי לאיסור שמן, שהדין הוא שכל החתיכה נאסרת, כדפסקו שם בק"ה דבאיסור שמן כל החתיכה נאסרת. [ואף לשי' הרשב"א דס"ל דחלב לא נחשב לאיסור שמן, וכך משמע שפסק המחבר, מ"מ י"ל דהכא איירי שהבשר הוא שמן, ש"ך].

בניער מתחילה ולא עד הסוף

גמרא- ואפשר לסוחטו עצמו תנאי היא, דתניא טפת חלב שנפלה על החתיכה, כיון שננתה טעם בחתיכה כלומר כיון שיש בה כדי ליתן טעם בצוחה חתיכה הכל אסור ואפילו יער את הקדרה דאיכא למימר נחלק לכולן והרי אין בו כדי לאסור אפ"ה אסור וטעמא מפרש לקמיה החתיכה עצמה נעשת נבלה, ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה לפיכך אוסרת כולן ואפילו הן אלק שיש בהן כדי לטעל חתיכת האיסור כו' דכיון דמינו נינהו לא בעיל טעמא דבשר דנפיק מניה שאף טעם הבשר נאסר דברי ר' יהודה, וחכמים אומרים עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה דק דק של בשר שיווד לשולי קדרה ובחתיכות. קס"ד דאעפ"ה קיימי עד שיהא בה כדי ליתן טעם כגולם אין כאן איסור אפילו בחתיכה ראשונה מפני שהוא חוזר ונאסר אמר רבי נראין מפרש לקמיה כולה מילתא דרבי דברי ר' יהודה בשלא נייער ושלא כסה, ודברי חכמים בשנייער הגיס בה במגיס המנער את הקדרה מתפשט הטעם כגולה וכן המכסה אותה מפני שמי השוליים עולין עד פה ויורדין וכסה, מאי לא נייער ולא כסה, אילימא לא נייער כלל אמאי נאסרות האחרות ולא כסה כלל מבלע בלע היא חתיכה מפלט לא פלט, באחרות את טעם החלב שהחלב בגגה של חתיכה הוה ואלא לא נייער בתחלה וקבלה החתיכה את הטעם ואח"כ יער וחזרה ופלטתה באחרות אלא בסוף ולא כסה בתחלה אלא בסוף, אמאי הא בלע והא פלט מה שצנעה וחזרה להחזרה והאיסור שילא מוננה אין בו כשיעור לאסור קסבר אפשר לסוחטו אסור, מפני שכולה נעשית איסור וכל הנאסע מוננה אסור וכל הנשאר בה אסור וכיון דאף טעם בשר שבה נאסר חוזר ואסור האחרות אפילו הן אלק דמין צמינו לא בעיל מכלל דר' יהודה סבר כי נייער מתחלה ועד סוף וכסה מתחלה ועד סוף אסור נמי אסידי דמדקאמר רואה אני דברי ר' יהודה בשלא יער בתחלה אבל איני רואה את מה שהוא אסור אף בשנייער מכלל דחיהו אף בשנייער אסר מנדל קמי אמר רבי לא אמר ר' יהודה אלא בשלא יער אמאי הא לא בלע כלל חתיכה ראשונה יותר מן האחרונה ובעיפה הזאת אין שיעור לאסור את כולן אימא לא נייער יפה יפא וצנעה ואח"כ פלטה בשנייער בסוף ובהא גזירה לא סבר לה רבי כוותיה אבל בדאפשר לסוחטו אסור וצמין צמינו לא בעיל סבר לה כוותיה ולא כסה יפה יפא. אמר מר ודברי חכמים המותרין את הכל נראין לרבי כשייער אבל בשלא יער לא נראה לו מכלל דהס מותרין אף בשלא יער כשנייער וכסה, מאי נייער דקאמר רבי ומאי כסה, אילימא נייער בסוף ולא נייער בתחלה דאע"ג דקבלה את הטעם קאמר רבי דרואה הוא את דברי הנותרין הואיל ויער בסוף וחזר ונאסע דקסבר אפשר לסוחטו מותר האננת נראין דברי ר' יהודה כהא וכסה בסוף ולא כסה בתחלה, האמרת נראין דברי ר' יהודה בהא אלא נייער מתחלה ועד סוף ראה את דברי הנותרין צו דכיון דפשע מתחלה הטעם כגולה קדרה ואין בה כדי לאסור את כולה מותר ולא ראה דברי ר' יהודה החושש שגוף לא יער יפה יפא וכסה מתחלה ועד סוף, מכלל דרבנן סברי נייער בסוף ולא נייער בתחלה כסה בסוף ולא כסה בתחלה מותר מדקאמר רואה אני את דבריהם כשייער בתחלה ואין אני רואה את דבריהם מה שהחזירו בשלא יער מתחלה והן מותרין אותו ביעור שצסוף ומשום סחיטה מכלל דקסברי אפשר לסוחטו מותר' [חולין קח: טז].

רמב"ם - 'אבל אם נייער מתחלה ועד סוף או שכיסה משעת נפילה ועד סוף הרי זה בנ"ט'.

טור- חלק על הרמב"ם, וס"ל שאין צריך רק שייער או יכסה מיד בשעת נפילה, ואפי' פסק אח"כ מלנער, מיד מתערב הטעם בכל מה שבקדרה ומצטרף כולו לבטל.

א. ב"י - כוונת הרמב"ם הוא בדוקא שכדי שכל הקדירה תיחשב לדבר אחד צריך לנער מתחילה ועד סוף והטעם הוא דחיישי' שמא לא נייער יפה יפא וכדחזינן כן בגמ' בשי' ר"י דס"ל דאפי' נייער מתחילה ועד סוף אסור דחיישי' שמא לא נייער יפה יפא.

ב. מהר"י חביב - כוונת הרמב"ם הוא לא בדוקא, ולא בעי' שייער מתחילה ועד סוף, אלא בתחילה סגי, ולשונו של הרמב"ם הוא אגב שיגרת לשונו שכ' מתחילת דבריו.

ג. ט"ז- בתחילת דבריו כ' שהרמב"ם הסתפק, אם מש"כ בגמ' לר"י דאפי' מתחילה ועד סוף אסור, היינו דלכה"פ לרבנן בעי ג"כ מתחילה ועד סוף, אך מאידך אמרי' בגמ' דלרבנן סגי לנער מתחילה, ולכן פ' לחומרא. ומסקנת דבריו הוא שמש"כ הרמב"ם מתחילה ועד סוף, היינו סוף הווית הטיפה, והיינו דכל זמן שיש ממשות של הטפת חלב על הבשר, לא מהני מה שניער הקדירה, ושמה חזר אח"כ אותו חלק למעלה וחזר ואוסר אותה חתיכה בפני עצמה, כיון שישנה עדיין בעין עליו, ע"כ אמרינן שניער עד זמן שיכלה ממשות של הטיפה, והיינו מתחלה ועד סוף. וא"כ עולה הוא לדין הטור, שמש"כ דסגי שמנער מיד, כוונתו שלא פסק מלנער עד שסילקו מן האש.

מחבר- העתיק את לשון הרמב"ם. ש"ך- דעת המחבר הוא דבעי דוקא מתחילה ועד סוף, מדסתים ולא פריש. ט"ז- דעת המחבר הוא דלא בעי בדוקא כן, אלא סגי בתחילה לכד.

ז' וכן אם נפל לתוך המרק או לחתיכות, ולא נודע לאיזו חתיכה נפל, נוער את הקדירה כולה עד שישוב ויתערב הכל, אם יש בקדירה כולה טעם חלב, אסורה. ואם לאו, מותרת. ואם לא נמצא עובד כוכבים שיטעום ונסמך עליו, משערים בששים'.

רמ"א- כמש"כ ב"י דסגי שמנער בתחילה ולא בעי בסוף. וכ"פ הש"ך להלכה.

י' ויש חולקין וסבירא להו דאינו מועיל מה שנוער הקדירה, אם לא שניער מיד שנפל האיסור (טור). והכי נהוג'.

כשנופל טיפת חלב לחתיכת בשר ולא ידוע איזה חתיכה

רמב"ם- נפל חלב בתוך המרק או לתוך החתיכות ולא נודע לאיזו חתיכה נפלה, נוער את הקדרה כולה עד שיתערב הכל, אם יש בקדרה כולה טעם חלב, אסורה. ואם לאו, מותרת.

טור- תמה על דבריו, שאם החתיכות כולן בתוך הרוטב, מה צריך לנער, ואם אינן ברוטב, מה מועיל נייער שמנער אח"כ.

א. ב"י ומהר"י חביב- כוונת הרמב"ם הוא, שאע"פ שנפל למרק והחתיכות בתוך הרוטב, אפ"ה צריך לנער, שמה לא התנער יפה יפה.

ב. ט"ז וש"ך- כוונת הרמב"ם הוא שמערבב את הקדרה לאחמ"כ, דבאמת נחשב הכל לדבר אחד מאחר שעתידי הוא לערבב הכל ואיכא שישים לבטל הטיפה, והיינו דאמרי' להלן שאם יש ב' חביות שבכל אחת מהן יש שלושים חתיכות, ונפל חתיכה של איסור לאחת מהן ולא נודע לאיזה מהן, שהדין הוא דכיון שעתידי הוא לערבב את הכל אז באיסור דרבנן יכול הוא לערבב את זה יחד, ואין זה נחשב למבטלין איסור לכתחילה, וה"נ כאן הוא איסור דרבנן, משום שמה שאין החתיכה מתבטלת בקדירה, הוא מהדין של חתיכה הראויה להתכבד, ודין זה אינו מהתורה אלא מדרבנן. ורק שאם לא יערבב יש לחשוש שבחלק מהקדירה איכא טעם ובחלק אין טעם, ואם יטעם מאותו שיש טעם אותו חתיכה ודאי אסורה וא"כ יש לאסור הכל שהרי יוכל להטעימו לקפילא, ולכן יערבב הכל באופן שטעימת הקפילא תהיה מאוזנת מכל הקדירה בשווה. ולכן אין בזה דינא דאין מבטלין איסור לכתחילה. [והש"ך כ' דכיון שעל כל חתיכה וחתיכה יש ספק שמה זוהי החתיכה שנפל עליה החלב, לכך אי"ז מבטל איסור לכתחילה, משום שבספק שרי. והוסיף הש"ך דס"ל לטור, דאי"ז ספק, שהרי גוי יכול לטעום כל חתיכה וחתיכה ולברר. ויוצא דבפלוגא זו נחלקו המחבר והרמ"א.]

סעיף ג

החתיכה שנאסרה נשאת היא באיסורה

גמרא- 'גמרא: אמר רב הא דתני צותיתין אם יש צנות טעם צאחה חתיכה לאסור את כל הקדרה דכיון דנאסרה החתיכה היא עלמה כולה נעשית איסור ואסרת כל החתיכות כולן ואפילו יש בהן כדי לבטל החתיכה כולה נאסרות כולן כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבלה, ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה. ורב סבר לה כרבי יהודה דאמר מין צמיו לא בטיל...ומאי קסבר רב צאפשר לסוחטו צאסור שנגבל צהיתר ונתן צו טעם ואסרו וחזר וצשל הציתר הזה עם הציתר אחר שאפשר הצאסור הנצבל צזה ליסחט מננו וליחלק צהיתר הצחרון ואין צו כשיעור לאסור את הצחרון, אי קסבר הוצר גם הצאשון מפני שגפלט הצאסור מננו ולכתחלה הוא דאסור שאין מנצטלין איסור לכתחלה ונייהו דיעבד שרי לאכול אף הצאשון אפשר לסוחטו מותר חתיכה אמאי נעשית נבלה הא אפשר היא ליסחט מננה וליחלק לאחרים שלא קצלו מננו כלום ואין לנו לאסור עד שיתן החלב טעם צכולן דליכא לנימור אפשר ליסחט מנז וליצלט צזה שהרי כולן שוין צטעטנו ואחה תציר ואחה תאסור, אלא קסבר מנשאסרה החתיכה שצז אין לה הציתר צבחיטה ואשמועינן אף הציתר שצז נעשה איסור להיות כאן שיעור גדול לאסור אחרים הצצה אפשר לסוחטו אסור, דאיתמר רב ורבי חנינא ורבי יוחנן דאמרי אפשר לסוחטו אסור, שמואל ורבי שמעון בר רבי וריש לקיש דאמרי אפשר לסוחטו מותר אף הצאשון שנאסר.' [תולין תפ.]

ראשונים- קי"ל כמ"ד דאפשר לסוחטו אסור, ולכך חתיכת בשר שנאסרה מחלב שנפל עליה ולא היה בה ס' לבטל החלב ולאחמ"כ נפלה החתיכה לקדירה של בשר שיש בה ס' לבטל את כל החתיכה אף שכל הקדירה מותרת מ"מ החתיכה עצמה נשאת היא באיסורה.

אי דינא דחנ"ן הוא אף לרבנן דמין במינו בס'

א. ראב"ד- לא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבלה, אלא לר' יהודה דמחמיר במין במינו, אבל לענין מין באינו מינו שנותן טעם לא אמרי' שהחתיכה תיעשה נבלה.

[וביאר בזה הגר"ח שהדין של מין במינו שלא בטל חלוק הוא במהותו מהדין של טעם כעיקר שלא בטל, והיינו דדינא דמין במינו שאינו בטל לר"י הרי שאמרה תורה שהמיעוט לא יתבטל ביחס למינו ואפי' שישנו רוב כנגד המיעוט, אך לענין נתינת טעם שצריך רוב כדי לבטל הטעם אי"ו שלא יהני רוב שהרי כלפי הטעם אין רוב לבטל אלא רק שאמרה תורה שהטעם הוא כעיקר ויש לבטלו. וכיון שכן הדין דחנ"ן קיים הוא קודא לענין הדין של מין במינו ומשום שכיון שקרה פעם אחת שבחתיכה הזאת לא נאמר הדין שהרוב יבטל את המיעוט א"כ אף שהמיעוט האסור הלך מ"מ בחתיכה הזאת נאמר הדין שתישאר באיסורה ונמשיך את הדין הקיים בה. אך לענין הדין של טעם כעיקר שלא השתנה הדין כלפי הדין של ביטול ברוב אלא רק ביחס המציאותי שהטעם נחשב הוא לעיקר וכיון שאזלא ליה הטעם ממילא החתיכה תהיה מותרת דמעיקרא לא נאמר בה דין של איסור.]

ב. רוב המפרשים- ע"פ הירושלמי. אף לרבנן דפליג על ר"י, הדין הוא דחתיכה עצמה נעשית נבלה.

מחבר- כרוב המפרשים דאמרי' חנ"ן אף לרבנן. וע"פ להלן אם אינו מכיר את החתיכה והיא חתיכה הראויה להתכבד, אינה בטלה.

'כשנאסרה החתיכה מחמת החלב, נעשית כל החתיכה איסור, ואם בשלה עם אחרות צריך ששים לבטל כולה. ואם מכירה, משליכה, והאחרות מותרות. ואם אינו מכירה, הרוטב, מותר, וכל החתיכות אסורות, אם חתיכת האיסור ראויה להתכבד.'

ט"ז- המחבר נקט בדוקא בישלה, אבל בלא בישול אינה אוסרת אפילו בשניהם חמין, ולא אמרו בסימן צ"א סעיף ד' בחם לתוך חם דאוסר הכל אלא באיסור מחמת עצמו, משא"כ כאן באיסור בלוע. ואע"ג דבסי' ק"ה ס"ז השוה בשר בחלב לאיסור מחמת עצמו, היינו בשר עצמו עם חלב עצמה.

סעיף ד

דינא דחנ"ן, אם הוא דוקא בבשר וחלב או גם בשאר האיסורים

גמרא- 'דרש רבה בר בר חנה, חתיכה של נבלה ומכירה ושל דג טמא אינה אוסרת בפליטתה עד שיהא זה כדי ליתן טעם ברוב ובקופה ובחתיכות עד שתתן טעם ברוב ובקופה ובחתיכות, ואוקי רב אמורא עליה העמיד מתורגמן לפיו לדרוש ולהשמיע לרבים שלא ילמדו מרצה בר בר חנה ודרש כיון שנתן טעם בחתיכה, אחת שהיתה נלדה תמיד או שתצטלה תחלה עונה קודם שיתן שאר החתיכות בקדרה ולא היה צד ששים באיסור ותהיה הנבלה טעם זה ואח"כ נתן שאר החתיכות בקדרה חתיכה ז' שקבלה טעם הנבלה נעשת נבלה עלמה עצמה נעשת נבלה, ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה וקא ס"ד מפני שהן מינה לא בטלו ואפילו יש בהן כדי ציטול שתייה, אמר ליה רב ספרא לאביי מכדי רב כמאן אמרה לשמעתייה כרבי יהודה דאמר מין במינו לא בטיל, מאי איריא כי נתן טעם אפילו כי לא נתן טעם נמי, בחתיכה שצדדה לא בטלה נמי דהא נבלה גופה מייבשה היא ולא בטלה אמר ליה הכא במאי עסקינן בשקדם וסלקו לאיסור וסלקו רובע קודם שיתן האחרות בקדרה הלכך נתנה טעם צדאשונה כדי ז' חזרת ואוסרתן ואי לאו צדאי מיתכרי ואשמועינן דחתיכה עלמה נעשת נבלה לאיסור חזרתיה בפליטתה.' [חולין ק.]

א. רבינו אפרים- הקשה על דברי הגמ', דאמאי בעי שבפעם הב' האיסור יאסור ע"י טעמו, הא בלא"ה ישנו את ממשות האיסור אף בקדם וסילקו, דהא כל החתיכה נעשית נבילה, וכיון שהחתיכה עצמה היא איסור א"כ תיאסור אף באלף דהא הוי מין במינו, ומתוך כך הוכיח דינא דחנ"ן, הוא דוקא גבי בשר וחלב, אבל בשאר איסורים לא אמרי' כן, ולכך אין שאר החתיכה כאן נעשית איסור, ורק אנו דנים את הטעם שבו לאיסור, ולכך לא יהיה אסור משום מין במינו. והטעם הוא, משום דגבי איסור בכ"ח כל חד באפיה נפשיה שרי והתורה אסרתם יחד ושוב הכל נאסר, ולכן הבשר עצמו נעשה איסור.

ב. רבינו תם- דינא דחנ"ן הוא אף בשאר איסורים מן התורה. [הש"ך כ' דבשאר איסורים, לכו"ע אינו אלא מדרבנן. אך הגרע"א הוכיח, דר"ת ס"ל דהוי מדאורייתא].

ג. ר"ן- בבשר וחלב דינא דחנ"ן הוא מן התורה, אך בשאר איסורים הוא מדרבנן משום לתא דכב"ח, וכיון שכן בעי' בשאר איסורים שהאיסור יעבור דוקא דרך בישול דומיא דכב"ח, אך בשאינו דרך בישול ליכא דינא דחנ"ן.

א. מחבר- כרכינו אפרים, דבשאר איסורים אינו אפ"ל מדרבנן.

'לא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבילה, אלא בבשר בחלב אבל לא בשאר איסורים. כגון כזית חלב שנבלע בחתיכה, ואין בה ששים לבטלו, ונאסרה, ואחר כך בישלה עם אחרות, אין צריך אלא ששים כדי כזית חלב, ואז אפילו חתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת'.

ב. רמ"א- החמיר אף בשאר איסורים דינא דחנ"ן. [אך הוי בשאר איסורים רק מדרבנן, ש"ך. ובי' פרמ"ג דמוכח כן מדהקיל באופנים מסוימים בשאר איסורים יותר מכב"ח] אך כ' דכל מה שיש להחמיר אף בשאר איסורים דינא דחנ"ן, הוא דוקא או באיסור דבוק, [כגון תולעת במעי הדג. והסתפק הט"ז, בתולעת כפי הדג, אי חשוב כדבוק הואיל ואפשר להכניס הרוטב שם.] או כשכל החתיכה היא מחוץ לרוטב. אך אם אין האיסור דבוק והחתיכה חציה היא בתוך הרוטב, ככה"ג נחלקו רש"י ור"י אם יש לצרף את כל הקדירה כדי לבטל האיסור, אזי ככה"ג יש להקל ולסמוך על שי' ר"י דהכל נחשב לדבר אחד.

'וי"א דאמרינן ככל האיסורים חתיכה נעשית נבילה (תוס' וסמ"ק וסמ"ג ומרדכי והאחרונים). וכן המנהג פשוט, ואין לשנות, ודוקא אם האיסור דבוק בחתיכת היתר, או שהחתיכה כולה חוץ לרוטב ונפל עליה איסור, אבל אם מקצת החתיכה תוך הרוטב, ואין האיסור דבוק בו, לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה ומצטרף כל הקדירה לבטל האיסור. ומכל מקום יש להחמיר לאסור אותה חתיכה (ארוך כלל כ"ח). וכל זה בשאר איסורים, אבל בבשר בחלב, אעפ"י שאין האיסור דבוק, ומקצת החתיכה תוך הרוטב, אמרינן חתיכה נעשית נבילה'.

באופן דליכא חנ"ן אם החתיכה עצמה שנאסרה תהיה מותרת

א. רשב"א- אף אי לא נימא דין חנ"ן בשאר איסורים, מ"מ החתיכה עצמה תישאר באיסורה, דחיישי' שמא לא יצא כל איסורה.

ב. טור- ס"ל דאי לא אמרי' בשאר איסורים דינא דחנ"ן, אזי גם החתיכה עצמה תהיה מותרת.

כ"ח [כאן] והגר"א והפרמ"ג [ק"ו ס"א]- ביארו ע"פ הר"ן, דנידון זה אם החתיכה עצמה נשארת באיסורה, זהו הפלוגתא בגמ' באפשר לסוחטו אם מותר או אסור, וזה לא תלוי בפלוגתא אי אמרי' דינא דחנ"ן. והטעם הוא דאף אי לא אמרי' חנ"ן, מ"מ החתיכה עצמה תישאר באיסורה, דחיישי' שלא יצא כל טעמה ונשאר בחלק מהחתיכה. והוסיף הב"י, דלא יהני לזה טעימת קפילא, משום דכיון שנאסר אותו טעם של החלב, שוב אין להתירו.

מחבר-

'לא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבילה, אלא בבשר בחלב אבל לא בשאר איסורים..
וואז אפילו חתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת'.

מבואר דפסק כאן דבשאר איסורים דל"א חנ"ן, שאז אפ"ל החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת. אך להלן סי' ק"ו ס"א כ' דבכה"ג דל"א חנ"ן עכ"פ החתיכה עצמה נשארת באיסורה וכשרשב"א.

חנ"ן במליחה

ש"ך בשם תו"ח- אף שנוהגים שמליחה אוסרת בכולה, מ"מ כיון שיש פוסקים שמליחה אוסרת בכדי קליפה, יש להתיר חנ"ן לצורך הפסד גדול או לעני בדבר חשוב, ומשמע דזה אפי' בדבר שמן.

כשאין נתינת טעם באיסור באופן שהחתיכה נאסרת אם אמרי' בכה"ג שתמשיך לאסור במינה במשהו [למ"ד דמין במינו הוא במשהו]

תוס' - הק' על דינא דרב בגוונא שטיפת נבלת בשר נופלת על חתיכת בשר כשרה, ונתנה בה טעם שכולה נעשית נבלה, ואם תיפול על חתיכות אחרות אוסרות את כולן במינן, דאמאי בעי שהאיסור שנפל בפעם הא' יתן טעם, הא בלאו הכי אסור משום דהוי מין במינו, ותירצו משום דאי הוי בפעם הא' בלא נתינת טעם, אין חתיכה זאת אוסרת בפעם הב' בלא נתינת טעם, שהרי שאר החתיכה אינה נעשית נבלה.

א. ב"ח ודרישה- תוס' מיירי שבפעם הב' החתיכה נפלה לשלא במינו, ורק מדין חנ"ן כ' שאין חתיכה שאין בה טעם נעשית חנ"ן אף שהיא עצמה אסורה, אך אם החתיכה תיפול למינה אזי לר"י דמין במינו אוסר בכ"ש, א"כ זאת החתיכה תאסור את כולה אף שאין בה טעם ואינה אסורה אלא מחמת המשהו שאין טעם.

ב. ט"ז- תוס' דיברו להדיא על גוונא שהחתיכה נופלת בפעם הב' לתוך מינה, ואפ"ה כשאין בה טעם אלא שנאסרה במשהו, אינה אוסרת בפעם הב' במשהו אף לר"י. אך כ"ז כשהוציא את עיקר האיסור, ואין בחתיכה אלא את המשהו מהאיסור שאוסר את החתיכה אף בלא טעם. ומזה הוציא הט"ז, דאם באיסור דאורייתא הדין כן א"כ כ"ש באיסור דרבנן, ולכך בחמץ בפסח דקי"ל שאוסר במשהו מדרבנן, אם יפול טיפת חמץ על חתיכה ואין בה לתת טעם, אזי אף שהחתיכה נאסרת במשהו, מ"מ אם הוציא את עיקר האיסור אין החתיכה הזאת תאסור במשהו אם תיפול לעוד חתיכה, שהרי אין בה את טעם האיסור.

ג. נקודות הכסף- אף שהתוס' דיברו על מין במינה כהט"ז, מ"מ אין להוציא מזה לענין חמץ בפסח, דדוקא בבשר וחלב הדין כן, משום שהחתיכה שקיבלה את טיפת הנבלה בתחילה, וכיון שאין שאר החתיכה נעשית נבלה, א"כ ישנה כאן חתיכה שחציה מותרת וחציה אסורה, וחתיכה כזאת ביחס לחתיכה אחרת שכולה מותרת נחשבת לשלא במינה, ולכן אין זה אוסר בלא טעם מדין מין במינו, שאי"ז נחשב למין במינו וכאמור, [בשונה מכל טיפה שכולה אסורה שנופלת לחתיכה שכולה מותרת דחשיב למין במינו, כיון שכל חתיכה היא מוחלטת אם לאיסור אם להיתר, אבל חתיכה שחציה מותרת וחציה אסורה, אי"ז מין חתיכה אחרת שהיא מוחלטת שזה מוחלט וזה לא מוחלט וזהו שתי מינים]. משא"כ בחמץ בפסח שאם נפל טיפת חמץ לחתיכת היתר, שכולה אסורה, ואם היא תיפול לעוד חתיכה שיהיה בשניהם שישים לכטל הטעם עדיין היא תאסור, דנהי שנחשיב זאת למין שלא במינו, הא מ"מ חמץ בפסח אוסר גם במין שלא במינו במשהו.

חנ"ן בכלים

מרדכי- לא אמרי' דין חנ"ן בכלים. ולכך כלי הנאסר מבליעת איסור, לא בעי ס' רק נגד האיסור שבלע.

דרכ"מ- היה מקום לחלק בדבריו, דזהו דוקא בכלים שאפשר להגעילם ככלי עץ וכדו', והיינו דכיון שיכול להפריד האיסור משאר הכלי, לכך אין לראות את כל הכלי שהוא אסור, אבל בכלי חרס דלית להו הגעלה, איכא בהו דין חנ"ן שאינו יכול להפריד האיסור מהכלי. אך מהאור"ה מבואר לא כן, אלא דבכל גווני ל"א דינא דחנ"ן בכלים אף בכלי חרס. והא דמבואר במקום אחר שיש חנ"ן בכלים, חילק הדרכ"מ שזהו רק לענין הבליעות שכבר בלע הכלי מכבר, אבל בכלי חדש שאין בליעות ליכא דינא

דחנ"ן.

רמ"א - כדבריו בדרכ"מ.

'כלי הנאסר מבליעת איסור, לא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבלה, ולא בעינן ס' רק נגד האיסור שבלע (מרדכי פ"ה וע"ל סימן צ"ח).'

סעיף ה

טיפת איסור הנופלת לדופן הסיר מבחוץ

גמרא - 'בעא מיניה, בישל במקצת כלי טעון מריקה ושטיפה או אין טעון, א"ל אינו טעון, מידי דהוה אהזאה, דס הטאת שניתז על הבגד דתנן במתניתין אין טעון כיבוס אלא מקום הדס והא לא תנא הכי, הא לא אשכחן מתניתא דקאי כותף ואת אמרת דתפשוט כי נתיגי' א"ל מסתברא כבגד דמתניתין היא מה בגד אינו טעון כיבוס אלא מקום הדם אף כלי אינו טעון מריקה ושטיפה אלא במקום בישול, א"ל מי דמי דם לא מפעפע מתפשט בכל הכלי בישול מפעפע, ועוד תניא חומר בהזאה ממריקה דס הטאת שניתז על הבגד ושטיפה, וחומר במריקה ושטיפה מבהזאה, חומר בהזאה שהזאה ישנה בחטאות החיצונות ובחטאות הפנימיות וישנה לפני זריקה מה שאין כן במריקה ושטיפה שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות דסנויך ליה (ויקרא ו) כל זכר צכהניס יאכל אותה, חומר במריקה ושטיפה שהמריקה נוהגת בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים בישל במקצת הכלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי מה שאין כן בהזאה, א"ל אי תניא תניא, וטעמא מאי, אמר קרא ואם בכלי נחשת בושלה ואפילו במקצת כלי.' [זבחים צו:]

א. שי' הסמ"ג - דברי הגמ' שבישול מפעפע בכל הכלי הוי גם לענין שאר איסורים. וכן שאנו דנים זאת כב' שלבים, בתחילה האיסור נבלע בכלי בלא שהתבשיל שבתוכו יכול לבטלו, ושוב הסיר אוסר את התבשיל מחמת הסיר עצמו שנעשה הוא חנ"ן ע"י הלחלוחית שהיה בכלי, [ושונה זה מהאמור לעיל בסעי' הקודם שאין חנ"ן בכלים, דבלחלוחית שהיה קודם לכו"ע איכא חנ"ן בכלים וכדכ' רמ"א בסעי' זה]. ולכך טיפת חלב שנופלת לקדירה מבחוץ ובתוכה תבשיל בשרי, הכל נאסר, שכל הכלי יאסר מחמת הטיפה, ואין בלחלוחית שישים לבטל הטיפה, וממילא גם כל התבשיל שבה, שהרי אין תבשיל שיש בה שישים נגד כל הכלי.

ב. שי' מהר"ם מרוטנבורג - דברי הגמ' שבישול מפעפע הוא רק לענין איסור קדשים שיש פסוק מיוחד לזה, אך לענין שאר איסורים לא אמרי' שהבישול מפעפע את האיסור בכל הכלי, אלא רק באותו מקום אנו אומרים כן שמפעפע. וכן שיש בזה ב' שלבים, שאם הטיפה נכנסת, אזי באותו שלב אוסרת רק את אותו מקום בסיר בלא שהתבשיל תוכל לבטלה כשיש בה שישים נגד הטיפה, ואז כבר אותו מקום שבסיר יאסר מחמת הלחלוחית שבו, ויצטרפו בתבשיל שישים נגד כל מה שנאסר בכלי. ולכך היכא שטיפת חלב נופלת לקדירה מבחוץ ובתוכה תבשיל בשרי, אותו מקום שהטיפה נפלה יאסר את הכלי ואז באותו מקום שבכלי יאסר הוא מדין חנ"ן ויאסור כל אותו מקום את התבשיל ובעי' שישים

פעמים שישים נגד הטיפה, ואז התבשיל מותר, שהרי אם באותו מקום שהטיפה פיעפעה יש בלחלוחית של היתר שישים כנגד הטיפה, א"כ הטיפה נתבטלה, ואי ליכא ואנו חוששים שהטיפה תאסור חמישים ותשע מהלחלוחית כמוה מדין חנ"ן, א"כ התבשיל שהוא שישים פעמים שישים מהני לבטל הכל, אך עכ"פ הכלי נשאר אסור.

ג. שי' הסמ"ק- אם הטיפה נפלה כנגד התבשיל, א"צ אלא ס' כנגד הטיפה, שמפעפע לפנים והוה ליה כאילו נפלה כתבשיל. ואם נפלה במקום הריקן, והיא מפעפעת בדופן הקדרה עד סמוך לרוטב כ"כ שאין ששים כנגד הטיפה, הרי נאסר אותו מקום הקדרה, ואם יערה התבשיל דרך מקום הקדרה שנאסר, הרי יאסר התבשיל, וזה תקנתו, שיניחנה כך ולא יגע בה עד שתצטנן.

א. ב"י- מספקא ליה להסמ"ק, אי אמרי' שבישול מפעפע בכל הכלי, או שנשאר הוא באותו מקום, ואי אמרי' שמתפשט הוא בכל הכלי, א"כ הלחלוחית שבכל הכלי מבטל את טיפת האיסור. או דאמרי' שנשארת היא באותו מקום, ובאותו מקום שבסיר אין שישים לבטל את האיסור, אבל אנו דנים את מה שיש בתוך הכלי כחלק מהכלי כדי להצטרף לבטל את הטיפה, ולכך היכא שהטיפה נפלה כנגד מקום התבשיל, מהני אם יש שישים כנגד הטיפה, משום שהתבשיל מצטרף לכלי כדי לבטל את האיסור. ואם זה התפשט בכל הכלי א"כ הלחלוחית שבכלי כבר ביטלה את הטיפה. ואם הטיפה נפלה שלא כנגד התבשיל א"כ אנו חוששים שמא הטיפה נשארה באותו מקום ולא היה שם בלחלוחית שישים כדי לבטל את הטיפה, ואז יהיה אסור לערות את התבשיל שם, ולכן העצה היא להמתין שיתקרר הכלי ואז לערות.

ב. ט"ז- ס"ל להסמ"ק דאי אמרי' שהטיפה מתפשטת בכל הכלי, א"כ זה סיבה לאסור את הכלי, שאין לדעת ברור שהכלי הוא שישים כנגד האיסור, אלא ספיקו של הסמ"ק הוא אם הטיפה עוברת לצד השני של הסיר, ואז זה סיבה לאסור את אותו מקום שבסיר וכן את התבשיל, או שאין הטיפה כלל עוברת לצד האחר, וזה סיבה להתיר, אך בכל מקרה אין הטיפה מתפשטת לכל הכלי.

ויוצא ב' נ"מ בין הט"ז לב"י: א. כשהטיפה נגד האוכל אם הכלי מותר. להב"י יש לאסור את כלי, וכמו שפסק הרמ"א להלן ס"ו, ומשום שיש לחוש שטיפת האיסור נכנס לכלי ואוסרו אך לא המשיך עד האוכל, אך להט"ז אין צד כזה, שאם חוששים שהטיפה נכנסה, אזי נכנסה היא גם לתוך האוכל, ואם הטיפה לא נכנסה, היינו שהיא לא נכנסה כלל. ב. כשהטיפה נפלה כנגד הריקן ויש באוכל ס' פעמים ס', אי שרי לערות האוכל אף קודם שיצטנן. להב"י שרי, משום שאם הטיפה התפשטה במקום הריקן יותר מס', א"כ מתבטלת היא כבר במקום הריקן. אך להט"ז הטיפה לעולם לא מתבטלת היא בסיר, וא"כ יש לחוש שהתפשטה בכל מקום הריקן, ולא יהני מה שיש באוכל ס' פעמים ס'.

או"ה בשי' הסמ"ק- היכא שהטיפה נפלה כנגד התבשיל ויש שישים כתבשיל לבטל את הטיפה, אף שהאוכל מותר, מ"מ יש לערות מיד התבשיל מהכלי. והטעם הוא דחיישי' שמא הטיפה תפעפע יותר אל תוך התבשיל, ולא יהיה ס' פעמים ס' כנגד האיסור. [וכ' הפרמ"ג דמ"מ בדיעבד שרי, אף שלא עירה מיד].

מחבר- כהסמ"ק, שאם נפלה הטיפה כנגד האוכל, סגי בשישים להתיר המאכל, ויערה מיד המאכל כהאו"ה, [ש"ך וט"ז]. ואם הטיפה נפלה שלא כנגד האוכל, ימתין עד שיצטנן ויערה.

'טיפת חלב שנפלה על הקדירה שאצל האש מבחוק, אם נפלה כנגד התבשיל אין צריך אלא ששים כנגד הטיפה שמפעפעת לפני, והוי כאלו נפלה בתבשיל. ואם נפלה במקום הריקן, והיא מפעפעת בדופן הקדירה עד סמוך לרוטב כל כך שאין ס' כנגד הטיפה, הרי נאסר אותו מקום הקדירה, ואם יערה התבשיל דרך מקום הקדירה שנאסר, הרי יאסר התבשיל. וזה תקנתו, שיניחנה כך, ולא יגע בה עד שתצטנן'.

רמ"א- כל מה שיש לחשוש שהטיפת חלב תאסור את הסיר ביותר מהטיפה מחמת חנ"ן, זהו דוקא בכלי שהיא בשרית בת יומה, אבל בכלי חדש או בכלי שאינו ב"י אין הטיפה תאסור יותר מדין חנ"ן, דל"א חנ"ן בבליעות שלא בני יומן.

'ודוקא אם הקדירה ישנה. אבל אם היא חדשה, בכל ענין אין צריך ס' רק נגד הטיפה שנפלה עליה, כדלקמן סימן צ"ד גבי כף'.

ש"ך- כשיש ס' פעמים ס' דשרי לערות התבשיל אף קודם שיצטנן, מ"מ אין לערות התבשיל דרך אותו מקום הקדירה, דאין לבטל איסור לכתחלה. ואפילו בקדרה חדשה נראה דאסור לערות, דשמא אין מפעפע אלא במקצת הכלי ולא נתבטל מתחילה, ועכשיו כשעירה יבטל הטיפה.

סעיף ו

הנ"ל מצד המנהג

סמ"ק- אף שנתבאר בסעי' הקודם, שאם נפל הטיפה שלא במקום התבשיל דאינו נאסר, מ"מ כבר נהגו העולם לאסור כשנופלת על הדופן שלא כנגד הרוטב.

א. או"ה- כוונת המנהג הוא, לענין הא דמהני מן הדין להמתין עד שיצטנן הכלי ואז יערה, מ"מ המנהג הוא לאסור, דחיישי' שמא עלה פ"א רתיחת הקדירה לאותו מקצת הקדירה שנאסרה.

ב. פרישה- להמתין עד שיצטנן שרי גם לאחר המנהג. אלא כוונת המנהג הוא, לענין שלא יערה התבשיל בעודו רותח, שמן הדין שרי לערות שלא כנגד הטיפה, ולאחר המנהג אסרו לערות אף שלא כנגד הטיפה.

מחבר- כהסמ"ק.

'נהגו העולם לאסור כשנפלה על הדופן שלא כנגד הרוטב'.

א. ט"ז- למד בדברי המחבר כהאו"ה, שלאחר המנהג אין אפי' להמתין עד שיצטנן.

ב. ש"ך- יש להתיר גם לאחר המנהג להמתין עד שיצטנן ולערות, ולסמוך על דברי המהרא"י שהיה אחרון וגדול בדורו שהיקל בזה.

כשהטיפה נופלת כנגד האש

אגור- אם נפלה הטיפה כנגד האש, אפילו שלא כנגד הרוטב הכל מותר שהאש שורפו. ודוקא בדבר מועט, באופן שהאש שורפו, ולכך שרי כיון שאינו נכנס הטיפה בקדירה כלל, אבל אם נפל הרבה שוב אין להתיר, שמא אין האש שרפה הכל.

מחבר- כהאגור. ורמ"א הוסיף, שבדבר מועט דשרי, אז גם הקדירה שרי. [אמנם הש"ך הביא מהתו"ח, שהחמיר אף בכה"ג לאסור הקדירה].

'ודוקא כשנפל באותו צד שאינו כנגד האש, אבל אם נפל כנגד האש, מותר, שהאש שורפו ומייבשו, (ואז הקדירה נמי שרי) (הגהות ש"ד וארוך כלל ל"א). ודוקא בדבר מועט, כגון טיפה, אבל אם נפל הרבה, אין להתיר אפילו אם נפל כנגד האש, אא"כ כנגד הרוטב וע"י ששים'.

באופן שהטיפה נפלה שלא כנגד הרוטב אם הכלי נאסר

א. רמ"א-

'ואז הקדירה הוי אסורה אפילו יש ס' בתבשיל נגד הטיפה שנפלה, ויערה מיד התבשיל ממנו בצד אחר שלא כנגד הטיפה. ואם בשלו בקדירה תבשיל אחר, דינו כמו בפעם הראשון. (ארוך כלל ל"א)'

ב. רש"ל- מן הדין הקדירה מותרת, ורק לכתחילה אסורה להשתמש בה אפי' בשר, שנראה כאילו נאסר בחלב.

סעיף ז

הנ"ל בשעת הדחק

רבינו יחיאל- אף שהחמרנו בסעי' הקודם, מצד המנהג שאסור אפי' להמתין עד שיצטנן הקדירה, [עכ"פ לש' האו"ה] מ"מ בשעת הדחק כמו בע"ש וכיו"ב, שרי לערות שלא כנגד הטיפה. [ט"ז, וביאר הפרמ"ג דהטעם דשרי הוא, דסמכי' אעיקר דיניה דבחול חיישי' שיערה מאותו צד של הטיפה ולכך אסור כלל לערות, אך בע"ש לא חיישי' לזה. אך בגר"א כ' דהטעם, דסמכי' אשיטות דאין דין חנ"ן בבליעות ולכאורה לפ"ז יהיה שרי אף לערות כנגד הטיפה.]

מחבר- כהנ"ל.

'יש מי שמתיר בשעת הדחק, כגון בערב שבת, אפילו שלא כנגד הרוטב, אפילו שלא כנגד האש, על ידי ס'

נשפך חלב רותח על הקרקע והעמידו עליו קדירה בשרית רותחת

א. או"ה- בכה"ג שנשפך חלב רותח על הקרקע והעמידו עליו קדירה בשרית, גם הקדירה וגם התבשיל נאסרו. ושרי רק אם יש בתבשיל שישים נגד החלב שמשערים שיש שם.

ב. הגה' שע"ד- החלב נחשב לכלי שני, ואינו אוסר כי אם כ"ק, ולכן הסיר נאסר, אבל התבשיל מותר, שהסיר חשיב כדי קליפה דהוי כחם לתוך צונן דבעי קליפה.

רמ"א- העתיק את דברי ההגה' שע"ד, וכ' דכ"ז דוקא שאינו אצל האש, דאם הוא אצל האש הכל נאסר [אפי' הקדירה צוננת, ש"ך].

והכי נהוג (ארוך). ואם נשפך חלב או שאר איסור רותח על גבי קרקע, והעמידו עליו קדירה חמה; אם מה שנשפך אינו אצל האש, לא הוי רק כלי שני, ולכן הקדירה אסורה, דבולע קצת, והתבשיל מותר, דתתאי גבר: (הגהת ש"ד סימן כ"ה).

מהרש"ל- מחלק בין אם הקדרה הבשרית היא על האש שזה גורם לה לחמם את החלב, ואז הכל נאסר. [ומשמע דאפי' אם החלב צונן, ש"ך] לבין אם הקדירה לא על האש, שבוה חשיב החלב ככ"ש והדין הוא כהגה' ש"ד.

ט"ז- מחלק בין אם המקום שנשפך לשם החלב היה יד סולדת, שאז הכל נאסר, לבין אם המקום לא היה חם שהי"ס, שאז הדין כהגה' ש"ד שרק הסיר נאסר.

פרמ"ג- הכל אמת, שאם הקדרה הבשרית היתה על האש, או שהמקום שהחלב נשפך לשם היה י"ס, אזי הכל נאסר. ואם הקדירה היא לא על האש, וגם החלב שנשפך לא היה חם שהי"ס, התבשיל מותר והסיר אסור.

קילוח מן הקדירה

תרוה"ד- קילוח מן קדרה רותחת שהלך אל קדירה צוננת. אם נפסק הקילוח, הקילוח נחשב לכ"ש. ואם לא נפסק, אזי חשיב הקילוח לכ"ר. ולכן אם לא נפסק הקילוח והלך אל קדירה צוננת, הדין הוא שאוסר כ"ק, ואם הקדירה חמה הכל אסור דתתאה גבר.

א. ב"י ורמ"א- הבינו את דינו של התרוה"ד, שכל שנופל טיפת החלב על הקדירה הבשרית, חשיב הקדירה לתתאה והטיפה לעילאה. וביאר הש"ך בזה ג' פ"י: א. שכיון שבא הקילוח מלמעלה חשיב כעילאה אף שהטיפה נוגעת בצידו הקדרה. ב. כיון שהקדירה נשארה במקומה חשיב כתתאה. ג. דמיירי שמקלח ממש על הקדירה.

קילוח מן הקדירה רותחת שהלך אל קדירה צוננת, אם נפסק הקילוח מן הקדירה הרותחת קודם שהגיע אל הצונן, הוי נמי ככלי שני (כך משמע בשערים מתשובת מוהר"ם). ואם לא נפסק, הוי כעירוי והקדירה הצוננת נאסרה, אם היד סולדת בקלוח

הנוגע בקדירה (ת"ה סי' קפ"ה), והתבשיל שכתוכה שרי, דאין עירווי אוסר רק כדי קליפה. אבל אם הקדירה היא חמה, והוא כלי ראשון, וכ"ש עומד אצל האש, אפילו הקלוח הוא צונן, הכל אסור, דתתאי גבר, והוי כצונן לתוך חם דכולו אסור (כך משמע מב"י), כמו שנתבאר לעיל סימן צ"א.

ב. ט"ז- חלק. וס"ל דכיון שנפל מן הצד, חשיב הטיפה והקדירה כנוגעין ולא כעילאה ותתאה. ודין נוגעין הוא דהיכא שאחד מהם חם ושני צונן אינו אוסר אלא כדי קליפה, וכיון שפסק הרמ"א להחמיר בנוגעין במקום שאין הפסד שאסור, א"כ כמ"כ כאן יש להחמיר שלא במקום הפ"מ.

טיפה הנופלת על כיסוי הכלי

או"ה- טיפה הנופלת על גבי כיסוי הכלי, דינה כנפלה לתוך הקדירה נגד הרוטב, והוא שהתחיל הקדירה להרתוח, שאז עולה הזיעה תמיד ומגיע אל הכיסוי ויורד משם אל הרוטב. אך אם לא התחיל להרתוח ונפל על הכיסוי, לא נאסר מה שבקדירה, [תו"ח]. אך מ"מ הכיסוי נאסר כיון שהוא על האש, [ט"ז].

רמ"א- כהאו"ה.

טיפה הנופלת על גבי כיסוי קדירה, דינה כנפל על גבי קדירה נגד הרוטב, והוא שהתחילה הקדירה להרתוח, דאז עולה הזיעה תמיד ומגיע אל הכיסוי ויורד משם אל הרוטב. (ארוך כלל ל"א וש"ד).

רש"ל- החמיר, דנהי שהרתחה עולה עד הכיסוי, מ"מ הרוטב אין מצטרף עמה. ואם אין בכיסוי שישים נגד האיסור שנפל עליה, נעשה הכיסוי נבלה, [דחיישי' שמא באותו פעם שנפלה הטיפה לא עלתה הרתחה עד הכיסוי ממש].

ט"ז- הסכים לחומרת הרש"ל באיסור דאורייתא, אך הקל באיסור דרבנן.

סעיף ח

דין הזיעה שעולה מקדירה חלבית שאוסרת קדירה בשרית

טור בשם הרא"ש- מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר, הזיעה עולה ונבלעת בקדירה ואוסרתה.

פסקי מהרא"י- כדי שהזיעה תאסור, זה רק באופן שהיא חמה שהי"ס כנוגעת בקדירה, או שהקדרה רותחת בפנ"ע.

או"ה - מיירי שהמחבת מגולה והזיעה עולה מן המאכל עצמו לקדירה עליה, אבל כשהמחבת מכוסה בכל גונו אין לאסור. אך לכתחילה יש להחמיר אף במחבת מכוסה, הגה' שע"ד.

מחבר - כהטור בשם הרא"ש.

'מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר, הזיעה עולה ונבלע בקדירה, ואוסרתה'

רמ"א - כמהרא"י וכהאו"ה.

'אם היה חלב במחבת, בעינין ס' בתבשיל שבקדירה נגד החלב שבמחבת. וכל זה מיירי שהמחבת מגולה והזיעה עולה מן המאכל עצמו לקדירה שעליה (ארוך), וגם מיירי שהוא בקרוב כל כך שהיד סולדת בזיעה במקום שנוגע בקדירה. אבל אם אין היד סולדת בזיעה, הכל שרי. ולכן תולין בשר לייבש על קדירות של חלב, ולא חיישינן לזיעה שעולה (פסקי מהרא"י סימן ק"ג). וכן אם המחבת מכוסה, הכל שרי מידי דהוי אשתי קדירות נוגעות זו בזו דאין אוסרין זו את זו בנגיעה, כל שכן בזיעה. (מרדכי פרק כ"ה) מיהו לכתחלה יש ליוזר בכל זה (הגהות ש"ד).'

הגרע"א - מה שמבואר דכשאין הזיעה י"ס בקדירה הבשרית שאין התבשיל נאסר, ה"ה נמי אי הוי ספק אי הוי י"ס בקדירה הבשרית. אמנם בגוונא שהקדירה תופסת את כל חלל הכירה, באופן שאין מקום לזיעה להתפשט, בכה"ג כשיש ספק אם הי"ס בקדירה יש להחמיר.

סעיף ט

נר של חלב שנטף ממנו ופסק קילוחו, ממקום האור ושלא ממקום האור

תרוה"ד - נר של חלב שנטף ממנו טיפה על הכלי, אז אם נטף שלא ע"י האור עצמו אלא מרתיחת וחמימות האור, אין העירווי אוסר אלא ע"י קילוח, וכיון שנפסק הקילוח סגי בגרירה. ואם נטף ממקום האור עצמו, אזי אף שנפסק הקילוח חשיב ככלי ראשון, ובעי הגעלה.

מחבר - כהתרוה"ד.

'נר של חלב עשוי כנר של שעוה שנטף ממנו טפה על כלי, אין צריך כי אם גרידה. אבל חלב מהותך חם שנפל ממנו טפה על כלי, צריך הגעלה.'

שאיבה מכ"ר ע"י כלי אחר

- א. מהרי"ל- אם בא לשאוב מכלי רותח שעל האש בכלי אחר ולערות ממנו, אם שהה את הכלי ששואב ממנו תוך הכ"ר ובעודו שם הוא מעלה רתיחות, שפיר מיקריא ג"כ כ"ר. אך אם לא שהה כך, חשיב ככלי שני. ונ"מ דכה"ג לא חשיב כהגעלה.
- ב. שע"ד טור ואגודה- אף אם לא השהה את הכלי ששאב בו, חשיב ככ"ר. וביאר הט"ז כיון דעיקר הגדר דכ"ר הוא שדפנותיו ג"כ חמיץ ועוזר לבשל מה שיש בו, א"כ ה"ה נמי כה"ג שדפנותיו חמיץ. והוסיף, דאף לדבריהם היכא שהוריק את תכולת הכלי לגמרי, דחשיב הכלי ככלי שני.
- ג. תוס'- הסתפקו בדין זה אף כשהשהה את הכלי בכ"ר, אי חשיב ג"כ ככ"ר או לא, והחמירו בדבר דהיכא דבעי לכ"ר כגון בהגעלה, דלא מהני לשאוב כה"ג.
- ט"ז- כיון שהרמ"א [באו"ח סי' תנ"א] ג"כ פסק כהתוס' להחמיר בדבר, א"כ יש להחמיר דהיכא דבעי לכ"ר דלא יהני מה ששואב עם כלי בכ"ר.

סימן צג

קדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב

ובו סעיף אחד

סעיף א

נותן טעם לפגם

גמרא- 'תנו רבנן הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים דברים שלא נשתמש בהן, מטבילין והן טהורין, דברים שנשתמש בהן ע"י צונן כגון כוסות וקתוניות וצלוחיות, מדיחין ומטבילין והם טהורין, דברים שנשתמש בהן ע"י חמין כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין מגעילין ומטבילין והן טהורין, דברים שנשתמש בהן ע"י האור כגון השפודין והאסכלאות מלבנן ומטבילין והן טהורין, וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטבילן ושלא יגעילן ושלא ילבן, תני חדא אסור, ותניא אידך מותר, לא קשיא הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר גיעולי עובדי כוכבים דאסור רחמנא צמדין דכחיז תעבירו צאש וטהר דצעי הגעלה היכי משכחת לה היכי משכחת לה, אמר רב חייא בריה דרב הונא לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא שצטל צה עוצד כוכבים היום אצל צטל צה אסתנוול כצר הפיג צה טעמו צלינת לילה וצוצ כשפולטו צתצטול אחר אינו אלא לפגם דלאו נותן טעם לפגם הוא, מכאן ואילך לישתרי אף לכתחלה, גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא, ואידך, קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה.' [ע"ז עה: עו.]

רא"ש- 'בת יומא' היינו מעת לעת.

טור- פסק הלכה כמ"ד נט"ל שרי, ולכך קדרה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב, ואם בישל בה בתוך מעת לעת אסור, אבל אם שהה מעת לעת קודם שבישל בה ה"ל נט"ל, ומותר.

ב"י- כשבישל בה מעל"ע מהני גם טעימת קפילא שאם לא ירגיש טעם מהני להתיר את התבשיל גם בלי רוב שישים, ואף לשי' דבכל ביטול בס' לא מהני טעימת קפילא הכא שאינו ממשות האיסור אלא נתנית טעם מהני קפילא.

מחבר- כהנ"ל.

'קדירה שבשל בה בשר, לא יבשל בה חלב. ואם בישל בה בתוך מעת לעת, אסור בנותן טעם'.

רמ"א- כשיטתו [להלן צ"ח] דלא מהני טעימת קפילא ובעי תמיד ס' נגד האיסור.

'(וצריך לשער נגד כל הקדירה).'

בישל חלב בקדירה בשרית והיא ב"י ויש בה שישים כנגד בליעת הבשר- דין הקדירה

א. שי' א'- אם בישל חלב בקדירה בשרית שהיא כלי חרס והיא בת יומא ויש בתבשיל שישים כנגד הבליעות שיש בסיר, דין הקדירה הוא שיכול לבשל ממין שבישל בפעם האחרונה, היות שהיה בה שישים לבטל את מה שהיה בה קודם לכן הוכשרה לבשל בה מכאן ואילך את אותו המין שבישל באחרונה.

ב. שי' ב'- אינו יכול לבשל בה לא בשר ולא חלב, דבכלי חרס לא מהני הגעלה, שאין האיסור נפלט לעולם, ועוד דהא אף בכלי שטף טעם הבשר לא נפלט לגמרי, ולכך לא מהני בקדירה זו אלא שבירה [או הגעלה בכלי שטף].

ג. בעל העיטור- יכול לבשל בה מאיזה מין שירצה אפי' בכלי חרס.

טור- הק' על הבעה"ע, היאך מהני הא אף אם נחשיב את בישול הירקות כהגעלה, הא בכלי חרס לא מהני הגעלה.

ב"י- הוסיף להק' על הבעה"ע דאף אם מהני הגעלה, הא מ"מ היאך יכול לבשל אח"כ בשר הא בלע הסיר מהחלב שהיה אחרון. ותירץ על קו' זו דמיירי שעירה מיד את החלב עוד לפני הסיר הספיק לבלוע ולכך לא בלע ולא יאסר הסיר לבשל בה עוד בשר, אך עכ"פ את קו' הטור לא יישב.

ט"ז- יישב גם את קושית הטור דס"ל לבעה"ע דהא דלא מהני הגעלה בכ"ח, מקורו הוא בקדשים ומזה ילפי' לכל התורה כולה, וס"ל לבעה"ע דאדרבה מדאמר תורה גבי קדשים בדוקא הוא ולא ילפי' מיניה, וכל הדין דלא מהני הגעלה בכלי חרס הוא מדרבנן וכל גזירתם היתה על דבר שכבר אסור הוא דלא תיהני הגעלה אבל אם ההגעלה בא באותו זמן של חלות האיסור כמו במקרה דידן שכשבישל חלב בסיר הבשרי אז באותו זמן של האיסור כבר התגעל האיסור אז מהני, וכל גזירת רבנן הוא על סיר שהיה כבר אסור דבעי הגעלה.

ד. רבינו פריץ- אפי' אם בישל החלב לאחר מעל"ע, שוב אינו יכול לבשל לא בשר ולא חלב, דהא מ"מ לכתחילה אף בנותן טעם לפגם אסור. אבל מ"מ שאר דברים שהם לא בשר ולא חלב שרי [ריב"ש].

מחבר- כרבינו פריץ דאף בנט"ל אין להשתמש עם הסיר לא לחלב ולא לבשר.

'אבל אם שהה מעת לעת קודם שבישל בה, הוה ליה נותן טעם לפגם, ומותר התבשיל אבל הקדירה אסור לבשל בה לא בשר ולא חלב'.

רמ"א- כריב"ש דמ"מ שאר דברים שרי.

'אבל שאר דברים, מותר. (ריב"ש סימן קכ"ו בשם סמ"ק ובהגמ"י פ"ו)'

ש"ך - מ"מ להלן כ' הרמ"א דמחמת חומרא אין לבשל אף שאר דברים.

כשבישל ירקות בקדירה של בשר אם מותר לבשל אח"כ בו חלב

גמרא - רמי ליה רב עמרם לרב ששת, תנן השפודין והאסכלא מלבנן באור (והתניא) [התנן] גבי קדשים השפוד והאסכלא שללה בהן בשר קדש נמשו דכי אחי למחר היו נותר וכי הדר נצטל בשר קודש למחר פליט שפוד בגויה טעמא ונותר איסור כרת הוא מגעילין לא חשיב כליזון דליזון שוקף את הכלי בחמין, אמר ליה עמרם ברי עמרם בני מה ענין קדשים אצל גיעולי עובדי כוכבים, הכא היתירא בלע הלכך סגי ליה בהגעלה התם איסורא בלע, אמר רבא סוף סוף כי קא פליט איסורא קא פליט, ... אלא אמר רבא קדשים היינו טעמייהו כדרב נחמן אמר רבה בר אבוה דאמר כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו שצטלן בהן ואינו מספיק להיות נותר עד שתחזור ופולגו וצטלן אחר ולקמן פריך אי הכי הגעלה נמי לא ליבעי... [ע"ז עו].

א. רשב"א - ביאור תירוץ רבא הוא דאף דבעי ליבון וא"כ מה יהני מה שמגעיל כל יום, מ"מ כיון שבישל בו קודם שיבוא לידי איסור נותר, לכשיגיע זמנו להיות חל שם נותר כבר נקלש ונחלש האיסור כ"כ ע"י הבישול זה השני עד שלא נשאר בו אלא בלע מועט ואין ראוי לחול עליו שם איסור. ולפ"ז הוציא הרשב"א דהיכא שבישל ירקות או דגים בסיר שבישלו בה בשר ב", דמחליש את כח הבשר ולא יהיה בכוחו לאסור אם יבשלו בו חלב באותו יום, ולכן התיר כה"ג. אמנם כ"ז דאמר' דמהני להקליש הבשר, הוא משום דהוי היתר, אך אי הוה בלוע בסיר איסור לא היה מהני זה להקליש את כוחו. וביאר הב"י, דדוקא כשבישל דגים או ירקות הוא דשרי, אך אם בישל חלב ס"ל כר"פ שאסור לבשל בין בשר ובין חלב, והטעם הוא דאין מן הדין שיהיה הדבר האוסר למתירו, אי נמי דדברי הרשב"א אמורים הם דוקא במים שבתבוען להחליש את טעם הבשר, בשונה מחלב שאין בו כ"כ כח להקליש.

ב. תוס' ורא"ש וסמ"ג [אליבא דהב"י] - כוונת הגמ' בע"ז הוא דכיון דמדאורייתא מין במינו בטיל ברוב, לכך במקדש אוקמוה אדאורייתא. ולמד מזה הב"י דמבואר דמחוץ למקדש דלא סמכי ארובא יהיה אסור כה"ג ויחלקו על הרשב"א, ובכה"ג שיבשל ירקות בסיר בשרי לא יהני לבשל בה שוב חלב, דס"ל שאין בישול הירקות נחשבים להגעלה.

שי' הטור - הטור אצלינו הביא את שי' הרשב"א, ולהלן בסי' צ"ד מבואר ממנו בהיפך.

א. מהרש"ל וב"י - הניחו בקושיא את סתירת דברי הטור.

ב. ט"ז - יישב את סתירת דברי הטור, דכל דברי הרשב"א הם בענין שבישל בקערה ירקות כשיעור הזמן שבישל בה בשר לפני כן ולכך הוי כהגעלה, אבל בסתמא לא מהני.

ג. נקודות הכסף - מש"כ הטור להלן דלא מהני להו בישול הירקות, מיירי באופן דלא מהני לכלי הגעלה, וכגון בכלי חרס ודברי הרשב"א דמהני בע"כ דמיירי בכלי מתכת דמהני הגעלה.

א. מהרש"ל - כיון שהטור סתר דבריו, פסק כבסי' צ"ד להחמיר שאין בישול הירקות נחשבים להגעלה.

ב. ט"ז - כדבריו דמהני היכא דידעי' להדיא שהוא כשיעור הבשר שהתבשל לפני כן.

ג. נקודות הכסף- דינו של הרשב"א אמת וברור, והראשונים לא נחלקו עליו שמה שכ' התוס' בכוונת הגמ' דמקדש סמכ' אדאורייתא דמין במינו בטל ברוב אין זה בכוונת תי' רבא, אלא בא ליישב בהא שאי"ז חיסרון של הקרבן, וע"ז אמר רבא דכיון שבכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו לכך לא חשיב זה כחיסרון, אך מצד האיסור של נותר צריך להגיע לדברי הרשב"א שכיון שהחליש את הנותר עוד טרם נעשה הוא איסור לכן אינו אוסר, וא"כ יוצא להלכה כדברי הרשב"א.

כלי חרס אי בולעים בצונן בפחות מעת לעת

הגה' שע"ד- בשם ר"י הלבן, בשר שנתבשל בקדירה של חלב והיה בה חלב כל הלילה קודם והורק החלב דכיון דבלוע ג"פ מקודם לכן לא בלע כלילה כלל, וחלב שבלע מקודם הוי נותן טעם לפגם והתיר את זה התבשיל. ולמד זאת מיי"נ דאמר' דכ"ח בולעים הם אפי' בצונן, אבל אם הם בלעו ג"פ שוב אינם בולעים וה"ה נמי לכב"ח. וכ"ז בצונן אבל בבישול ודאי דאמר' שאף לאחר ג"פ הכלי בולע ונחשב זה לכ"י.

א. מהרש"ל ט"ז ונקודה כ- בשהה מעל"ע הוי דין כבוש וכבישול דמי, וההגה' שע"ד בדוקא נקט שהשהה את החלב לילה, אבל במעל"ע התבשיל אסור כמו בבישול גמור דאמר' שאף שהכלי בלע ג"פ, אפ"ה מפליט את מה שבתוכו ובולע חזרה.

ב. לבוש וב"ח- דינו של ר"י הלבן הוא אף בשהה מעל"ע אמר' דכיון שבלע ג"פ שוב אינו בולע ויחשב רק לנותן טעם לפגם, וראיה לזה מפרק המפקיד, דאם אחד הפקיד לחבירו שמן והכניסן לקנקנים ישנים דאמר' דכיון דטעוניהם הם הקנקנים תו לא בלעי. [וביישוב שי' הרש"ל, כ' הט"ז דבאמת בלעי אבל לענין המפקיד לית ליה פסידא בהא, דמ"מ מה שנפלט מהחביות משלים את החיסרון שבלע מהשמן. והנקודות תירץ דאף דלא בלע מממשות השמן, מ"מ הרש"ל אוסר מפני שבלע את טעם השמן].

[ע"פ הג"ל] כלי חרס בכלי חדש אי בלע תוך י"ב שעות

א. ט"ז בשם רש"ל- מהגה' שע"ד יש ללמוד דכלי חרס כיון שבלוע בכ"ש, לכן כלי חדש בולע אף בפחות מעל"ע שאם השהה את החלב י"ב שעות הכלי בולע ואסור להשתמש בו בבשר מעל"ע.

ב. נקודה כ- המהרש"ל כ' זאת אליבא דהר"י הלבן, אבל ליה לא ס"ל כן ולית הלכתא כן, אלא דבעי' כ"ד שעות כמו הדין של כבוש בכל הכלים.

פרמ"ג- יש להקל במקום הפסד מרובה.

אם בכיסוי של הקדרה אמר' דנט"ל שרי

א. הגה' שע"ד- כיסוי של קדרה בשרית שכיסה סיר חלבי, אף שהכיסוי אינו בן יומו ונותן טעם לפגם הוא, אפ"ה אוסר הוא את כל הסיר, לפי שהרתיחה עולה ונוגעת תמיד ונעשית ב"י.

ב. או"ה- חלק ע"ז, וס"ל דאין הבדל בין הקדרה לכיסוי, והדין הוא דכל שאינו בן יומו הרי הוא נותן טעם לפגם ואינו אוסר.

דרכ"מ- מסברא כהאו"ה, שאין הבדל בין הקדרה לכיסוי, דכיון שהסברא בנותן טעם לפגם הוא דהוה כנבלה סרוחה, א"כ גם בכיסוי הדין כן, לכן המיקל בזה לא הפסיד, והמחמיר תע"ב, והיכא דנהוג להחמיר יחמיר.

רמ"א- מעיקר הדין מותר, אך יש נוהגים להחמיר בזה, אך מ"מ כשיש עוד צד להתיר כגון צורך שבת או הכיסוי שרי.

ודין כיסוי קדירה, כדין קדירה עצמה (ד"ע ואו"ה). ויש מחמירים בכיסוי, לומר דאעפ"י שאינו בן יומו דינו כאלו היה בן יומו, (בהגהות ש"ד בשם קובץ) וכן נוהגין בקצת מקומות. וכן אני נוהג מפני המנהג, והוא חומרא בלא טעם. (ד"ע). ומכל מקום במקום שיש שום צד להתיר בלאו הכי, או שהוא לצורך שבת או הפסד, יש להתיר אם אין הכיסוי בן יומו, כמו בקדירה עצמה'.

רש"ל- עיקר החומרא בזה הוא באותן כיסויים שהן קצרים למעלה ויש בהם חלל שא"א לקנחם יפה מן הרתיחה שעולה לשם וכל שיש איסור בעין לא מהני מה שנותן טעם לפגם ולכן אסור, אבל בכיסוי רחב שיכולה היד לשלוט שם לקנח יפה מותר כל שאינו ב"י. [וכן הסכים עם זה הט"ז].

אי בעי ס' פעמים ס' כנגד הכיסוי

א. ש"ך- החשש הוא שהמשהו בעין אסר כמותו עד שישים כנגדו ואז נעשה נבלה, וצריכים שישים פעמים שישים נגד האיסור עצמו.

ב. ט"ז וגר"א- סגי בס' אחד כנגד האיסור.

כיסוי ב"י בשרי רותח שכיסה סיר חלבי צונן ולא נודע אם היה בכיסוי קצת לחלוטית מהבשר, דין הכיסוי הקדרה והתבשיל

א. או"ה- דין הכיסוי שנגע בסיר, הוא כדין כלי שני שהדין הוא שגם הכיסוי וגם הקדרה מותרים ע"י הדחה או קניוח, ולכן אם כיסה כיסוי בשרי ב"י רותח לסיר חלבי צונן הכיסוי והסיר מותרים, [והיינו באופן שנטל את הכיסוי קודם רתיחת הסיר החלבי] ולגבי התבשיל, מותר ולא חיישי' שנפל מהכיסוי לחלוטית של בשר, דאף אם נפל אמרי' שמתבטלת היא בשישים.

ב. הגה' שע"ד- דין הכיסוי והסיר שנגעו זב"ז נחשבים ככלי ראשון, שהדין הוא שנאסרים כולם ובעי הגעלה, והתבשיל ג"כ אסור דחיישי' שמא יפול ממשות מהבשר שבתוך הכיסוי.

א. רמ"א- הקל כהאר"ה דהיכא שהכיסוי רותח והסיר צונן הכל שרי דהוי ככ"ש ותתאה גבר, וכן שהתבשיל שרי ורק צריך לקלוף את מקום הנגיעה [היכא דאפשר לקלוף והיכא דלא אפשר לא בעי], והיכא שהכיסוי צונן והקדירה רותחת והכיסוי נשאר שם באופן שיש לחוש שהתחיל להזיע באופן שהי"ס הכל נאסר, וכ"ש היכא ששתיים רותחים.

ואם לקחו כיסוי רותח מקדירה של בשר ונתנו אותו על קדירה של חלב, אם שניהם חמים, שניהם אסורים אם יש מאכל בקדירה של בשר וחלב. ואם הכיסוי צונן והקדירה חמה, נמי שניהם אסורים אם התחיל להזיע תחת הכיסוי, דתתאה גבר (או"ה). ואם הכיסוי חם, והקדירה צוננת, הכל שרי (שם), רק המאכל צריך קליפה, (לדעת הגהות ש"ד ולא כאו"ה שם), אם אפשר לקלוף, ואם לאו, הכל שרי. ואם לא היה מאכל בקדירה, הכל שרי, דהוי כשתי קדרות שנגעו זו בזו. (הכל ד"ע לסברת הארוך).

ב. ש"ך - החמיר כהגה' דהנגיעה בין הכיסוי לכלי חשיב ככ"ר, דאף אם נחשיב זה ככ"ש הלא בכ"ח אף כ"ש אוסר ובעי הגעלה, אך סיים את דבריו דכ"ז דוקא כשיש לחלוחית בכיסוי אבל לא ביבשה, מיהו מן הסתם אמרי' דיש בה לחלוחית.

כלי נחושת אי בלע

א. רבינו ירוחם - אם עירה יורה של בשר רותח לתוך כלי נחושת של חלב אין צריך הכלי הגעלה, דכלי נחושת לא בלע אא"כ האור מהלך תחתיו.

ב. ב"י אליבא דהרשב"א - בעי הגעלה דלא גרע מכלי שני שאינו מבשל, ומ"מ מבליע ומפליט.

סימן צד

דין התוחב כף חולבת בקדירה של בשר

ובו ט' סעיפים

סעיף א

התוחב כף חולבת בקדירה של בשר, במאי משערי' אי בכוליה או במאי דנפיק מיניה

א. טור ורוב הפוסקים - התוחב כף חולבת בקדירה של בשר או איפכא משערינן בכל מה שתחב ממנה בקדירה דלא ידעינן כמה נפיק מיניה. [א"כ הוא כלי חדש וידעי' כמה נפק] ואין הבדל בין ברזל לעץ דמשערים בכל מה שנכנס, ואין צורך לשער כנגד כל הכף דל"א לענין זה חם מקצתו חם כולו.

ב. רבינו פריץ - אם הכף של מתכת, משערינן בכולו אף מה שלא נכנס ממנו בקדירה משום חם מקצתו חם כולו.

ג. רבינו ירוחם - בשם הראב"ד. במתכת או של עץ משערים במאי דנפיק מיניה.

מחבר ורמ"א - כהטור ורוב פו' דבכל הכלים משערים בכל מה שנכנס.

'התוחב כף חולבת בקדירה של בשר, או איפכא, משערים בכל מה שנתחב ממנו בקדירה. ויש מי שאומר שאם הכף של מתכת, משערים בכולו, משום דחם מקצתו חם כולו. (וסברא ראשונה עיקר, וכן נוהגין) (מרדכי וש"ד והגהותיו וארוך) (וע"ל סי' צ"ח).

או"ה - כ"ז מיירי בכ"ר תוך מעל"ע.

רמ"א - כהאו"ה.

'(אם הכף בן יומו דהיינו ששמשו בו בכלי ראשון תוך מעת לעת). (ארוך כלל ז').

ט"ז- ה"ה נמי עירווי מכ"ר דחשיב ככ"ר, והיינו שהוא חם שהיס"ב. [אך אוסר רק כדי קליפה, נקה"כ].

כ"ר שעל האש ואין היד סולדת אך הוא חם

א. מהרש"ל- דין כלי ראשון הוא דוקא היכא שהיד סולדת בו, אך היכא שאין היד סולדת אי"ז נקרא בישול אפי' היכא שהכלי הוא על האש ממש, אך עשו הרחקה בזה היכא שהכלי הוא על האש להחשיבו ככ"ר, היכא שהוא עדיין חם ואפי' בלא שהיד סולדת.

ב. ב"י ותו"ח- בכל גוונא שאין היד סולדת שרי ואין אפי' הרחקה.

כשלא ידוע כמה בלע

רש"ל- משערי' בסתם דרך לתחוב, דהיינו עד ראש הכף [דהיינו כמו שהוא עגול, הגרע"א].

מאימתי מונין את המעל"ע

פת"ש- לענין דינא דתוך מעת לעת מונין רק מהיכא שהצטנן ונהיה פושר, ולא מעת שהפסיק היד להיות סולדת.

בלא ניכר עד היכן תחב

א. נוב"י- במקרה ולא ניכר תחיבת הכף בקדרה, נאמן לומר עד כמה הכף נתחבה ול"א בזה דמילתא דלא רמיא עליו לא מהימן, משום דבדבר שאדם בעצמו עושה לא שייך לומר כן ונאמן.

ב. פת"ש- חלק ע"ז, וס"ל דכיון דהוי מילתא דאורייתא יש לפקפק אי מהני אמירת ברי לי כיון דהוא מילתא דלא רמיא שאינו נאמן.

אם שאר הכף שלא נכנסה לקדרה תאסר [אם אמרי' חם מקצו ומוליך את האיסור בכולו]

א. ש"ך- כיון שפ' המחבר והרמ"א שרק מה שנכנס לקדירה נאסר, א"כ אין שאר הכף שלא נכנס נאסר שאין הכף מוליכה את האיסור בכולה, אא"כ הקדירה עמדה על האור שאז נאסר כל הכף.

ב. בה"י- אף דמשערים את האיסור לפי מה שהכף נכנסה, מ"מ כל הכף נאסרה דחם מקצתו חם כולו ורק אינו פולט במה שלא נכנס לקדירה. ונ"מ דהיכא שנכנס כל הקתא לקדרה של בשר שיצטרכו ס' כנגד כל מה שנכנס.

ג. פנים מאירות- אם כל הכלי חם שהיד סולדת בו, אמרי' שהכלי בלע הכל, ואם אינו חם שהי"ס, ל"א שהכל בלע.

סעיף ב

תחב הכף בקדירה של מים פעמיים ולא נודע

משנה- 'התרומה מעלה את הערלה, והערלה את התרומה. כיצד, סאה תרומה שנפלה למאה, ואחר כך נפלו שלשה קבין ערלה, או שלשה קבין כלאי הכרם, זו היא שהתרומה מעלה את הערלה, והערלה את התרומה' [ערלה פ"ב מ"ב]

משנה- 'סאה תרומה שנפלה למאה, ולא הספיק להגביהה עד שנפלה אחרת, הרי זו אסורה. ורבי שמעון, מתיר' [תרומות פ"ה מ"ח]

א. סמ"ק- אם תחב כף חלבית בקדרה בשרית ב' פעמים ולא נודע בנתיים, צריך ב' פעמים ס', והטעם דמתחלה צריך ס' נגד החלב שיצא מן הכף לתבשיל, וחיישינן דלמא נשאר בו מעט חלב וכשהוציאו מן הקדרה נעשה כל הכף נבילה מבשר בחלב וס"ל דאף בבליעות אמרי' חנ"ך, ולכך צריך לבטל הכף בפעם הב'. אבל בנודע בינתיים אי"צ אלא ס' אחד, דנתבטל האיסור הראשון ונעשה להיתר. ולמד זאת מהמשניות האמורות דמהשנה בתרומות מבוואר דכדי שיהי' ס' לבטל האיסור אף שנפל פעמיים בעי שתהא ידיעה בינתיים, ואז גם האיסור שיצא מהכף מצטרפת להיתר כדי לבטל האיסור בפעם השניה וכמבואר במשנה בערלה.

ב. או"ה- סגי בס' אחד, דבבלוע לא אמרי' חנ"ך ואין מה שנבלע בכף נעשה איסור.

ג. הגה' שע"ד- המחמיר תבא עליו ברכה, והמיקל לא הפסיד.

א. מחבר- כהסמ"ק. [וכ"פ רש"ל].

'אם תחב הכף בקדירה שני פעמים, ולא נודע בנתיים, צריך ב' פעמים ששים'.

ב. רמ"א- כהאר"ה.

'(ויש אומרים דסגי בפעם א' ששים, וכן נוהגים) (תרומת הדשן סימן קפ"ג והגהות שערי דורא וארוך)'

ש"ך- אף דס"ל לרמ"א [צ"ח ס"ה] להחמיר לומר חנ"ך בבליעות, מ"מ כאן היקל משום שיש עוד סברא לצרף להקל, כיון שהאיסור של החנ"ך נעשה בעת יציאת הכף מן הקדרה [שהרי בעודה בקדרה יש ס' כנגד הכף] וא"כ י"ל דחויץ לקדירה לא הוי ככלי ראשון לומר שבכוחו לאסור. [ע"פ הפרמ"ג]

פת"ש- עכ"פ אם תחבו לקדירה והיה ס', ואח"כ תחבו לקדירה אחרת ולא היה ס', ושוב תחבו לקדירה הראשונה לכר"ע בעי' ב' פעמים ס'. [והיינו ע"פ הפרמ"ג הנ"ל דבכה"ג ליכא הסברא השניה לצרף להקל שהרי החנ"ך הוא בתוך הקדירה השניה שאין בה ס' נגד הכף].

הדין בתחב הכף ג'פ

ש"ך- היכא שתחב הכף ג' פעמים אי בעי ג' פעמים ס' [בלא נודע בינתיים], תליא לה אי אמרי' חנ"ן בשאר איסורים או לא, דאי אמרי' אזי בעי ג' פעמים ס' כמו דבעי' בפעם השניה כן בפעם השלישית, אך אי ל"א חנ"ן אלא בכב"ח והיינו דבעי' לענין חנ"ן איסור חדש, וא"כ בפעם השניה דחיישי' שנשאר מעט חלב בכף אז נעשה הכף נבלה שעתה הוא איסור של כב"ח והתחדש הוא מהפעם הראשונה שאז היה הוא רק חלב ועתה הוא בשר וחלב, אך לגבי הפעם השלישית שאין זה איסור חדש א"כ ל"א בזה חנ"ן.

סעיף ג

כשיש בקדירה ס' כנגד הכף: דין הקדירה והתבשיל והכף

סמ"ק- אם יש ס' לבטל הכף, הקדירה והתבשיל מותרים אבל הכף אסור בין עם בשר בין עם חלב לפי שהיא בלועה מבשר בחלב, ואפילו בדיעבד אוסרת אם חזרו ותחבוה בין בבשר בין בחלב כל זמן שהיא בת יומא, ואם אין לו ששים הכל אסור בהנאה אפילו הקדירה, אך מותר לתת לתוכה פירות או צונן כיון שאינו נהנה מגוף האיסור. ולא מהני הגעלה לכף מד' טעמים: א. דילמא אתי למיטעי אטו היכא דלא נתחבה הכף בקדירה כי אם מקצתה. ב. שהגעלה אינה מועלת כי אם דוקא ברותחין כ"כ שמעלין רתיחה ולענין הצרכת ששים אפילו שאינה מועלת רתיחה רק שתהא רותחת שהיד סולדת בה. ג. דמספק רתיחה מצריכין ששים והגעלה אינה מועלת כי אם ודאי רותחת. ד. אנו מצריכים ששים מכל הכף אפילו בספק תחיבת כולה והגעלה אינה מועלת כי אם בודאי תחיבת כולה.

ב"י- אף להרשב"א דס"ל שאם בישל קדרה בשרית במים דחשיב להגעלה ושרי להשתמש לחלב, מ"מ לא פליג על דינו של הסמ"ק דמירי שהכניס את הכף הבשרית לחלב, שבזה הרשב"א מודה דלא מהני ליה הגעלה.

מחבר- כהסמ"ק.

'אם יש ס' לבטל הכף, הקדירה והתבשיל מותרים אבל הכף אסור, בין עם בשר בין עם חלב, לפי שהיא בלועה מבשר בחלב. ואפילו בדיעבד אוסרת, אם חזר ותחבו, בין בבשר בין בחלב, כל זמן שהיא בת יומא. ואם אין ס', הכל אסור בהנאה, אפילו הקדירה.'

אם מותר לתת לתוך קדרה הבלועה איסור דבר שאינו נהנה מגוף האיסור

סמ"ק- מותר לתת לתוך קדרה האסורה פירות או צונן, כיון שאינו נהנה מגוף האיסור.

מחבר- העתיק כלשון הסמ"ק.

'אך מותר לתת לתוכה פירות או צונן, כיון שאינו נהנה מגוף האיסור.'

בדבר לח צונן או אף דבר חם שאינו לצורך אכילה

א. שע"ד ותו"ח- היקל לתת לתוך קדירה של איסור דבר צונן ואפי' לח, וכן גם דבר חם שאינו לצורך אכילה כגון מים לרחוץ בו ראשו.

ב. מרדכי- מחמיר בדבר לח אפי' הוא צונן. וכ"פ רש"ל.

עבר ובישל בקדרה של איסור, דין האוכל

א. רש"ל א"ז והג"א- עבר ובישל בקדרה של איסור, אם היה קדרה זו ב"י המאכל נאסר ובאין הקדרה ב"י המאכל מותר וישליך לנהר דמי הקדרה.

ב. אר"ה ותו"ח- באינו ב"י המאכל מותר, ואי"צ להשליך דמי הקדרה לנהר.

כשהמאכל נאסר בהנאה אי מותר ליתן לכלב שאינו שלו

א. רש"ל ותו"ח- כשהמאכל נאסר בהנאה אין ליתן אפי' לכלב שאינו שלו וצריך להשליך לבית הכסא.

ב. בעל מקור חיים- מותר ליתן לכלב שאינו שלו.

סעיף ד

תחב כף חלבית לקדירה בשרית והכף אינה ב"י

סמ"ק- תחב כף חלבית לקדירה בשרית והכף אינה ב"י, הקדרה והתבשיל מותרין, והכף אסורה לכתחילה בין עם בשר בין עם חלב, ומ"מ בדיעבד אינה אוסרת כיון שלא היתה בת יומא. [היינו שחזרו ותחבוהו למין התחיבה הראשונה דהיינו לבשרי, אבל תחבוהו לחלבי מעל"ע של התחיבה הראשונה הרי שהכף נאסרה אף בדיעבד, ב"י].

ב"י- הקשה דמה בין קדרה לכף הרי גם הקדרה בלועה מבשר בחלב, ומאי טעמא שרית לה מפני שטעם החלב שבה הוא פגום, כף נמי טעם חלב שבו הוא פגום, וי"ל דכף שאני שבלע החלב בשעת שבחו, הילכך אף לאחר שנפגם אסור כדין כלי שאינו בת יומא שאסור לכשל בו לכתחלה, משא"כ בקדרה שלא בלעה טעם החלב אלא אחר שנפגם שהרי כשנתחב הכף בקדרה לא היה בן יומו הילכך שרי.

מחבר- כהסמ"ק.

'אם אין הכף בן יומו, הקדירה והתבשיל מותרים והכף אסור לכתחלה, בין עם בשר בין עם חלב. ומ"מ בדיעבד אינה אוסרת, כיון שלא היתה בת יומא.'

סעיף ה

קדרה פרווה שבישלו בה מים ותחבו לתוכו כף ב"י חלבית ואח"כ תחבו כף בשרית ב"י ואין בשום פעם ס' כנגד הכף, דין הקדרה

א. סמ"ק אליבא דהב"י - [ע"פ דפוס ויניצי"א]. קדרה חדשה שבישלו בה מים ותחבו בה כף חולבת בת יומא, ושוב בשלו בקדרה באותו היום מים ותחבו בה כף בשרית בת יומא ובשום פעם לא היה ס' במים נגד הכף. דין הקדרה הוא, שאין להשתמש בה לא לחלבי ולא לבשרי ורק לשימוש שאינו בשר או חלב שרי.

דרכ"מ - הקשה על דינו של הסמ"ק אליבא דהב"י, שהרי הוי טעם החלב והבשר הבלוע בקדרה כנ"ט בר נ"ט דהיינו מן הכף למים הרי טעם א' ומן המים לקדרה הרי טעם ב' ועדיין הוא היתר, והדין הוא דנ"ט בר נ"ט שרי. וכן אפי' הוי ג' נ"ט שהרי לכף ג"כ הטעם בא מחלב דהיינו עוד נ"ט ובג' נ"ט לכו"ע שרו. [וכן הניח הש"ך דבר זה בצ"ע]. אמנם י"ל דהסמ"ק ס"ל דנ"ט בר נ"ט אסור [דדוקא דגים שעלו בקערה שרו אבל נתבשלו לא] ועכ"פ החמיר לכתחילה. והביא הד"מ מהגה"מ דמטעם זה דהוי נ"ט בר נ"ט שרי בדיעבד.

א. ט"ז [ע"פ הפרמ"ג] - הוסיף להק' כן על דברי הרמ"א כאן שפ' כהסמ"ק אליבא דהב"י, ושי' הרמ"א בסי' צ"ה, הוא דנ"ט בר נ"ט לכתחילה אסרו לאכול התבשיל שקיבל טעם בר נ"ט עם המין שכנגדו, אמנם לגבי כלים שרו לכתחילה שהרי כלי נחשב לענין זה כדיעבד של תבשיל, וא"כ הדין היה צריך להיות כאן שהקדרה תהיה מותרת לכתחילה בין לבשר או לחלב, והיאך פסק כאן כסמ"ק אליבא דהב"י שאין להשתמש עם הכלי לא לבשר ולא לחלב. ותירץ הט"ז משום דס"ל לרמ"א שאף בכלים אם יהיה בזה דין שיהיה נראה כתרתי דסתרי אזי לא נתיר להשתמש אף בכלי לא לחלב ולא לבשר, וכמו שפסק הרמ"א בסעיף זה במקרה שהיה קדרה חלבית שאינה ב"י ובשלו בו תבשיל ותחבו בה כף בשרית ב"י, דדין הקדרה הוא שלכתחילה אין להשתמש בו לא לחלבי ולא לבשרי, ואף דמדינא שרי אלא משום דאנו נותנים על התבשיל דין כמו הכף ב"י וא"כ אין לנו לתת לקדרה את דינה שהיתה לה שאינה ב"י משום שיראה כתרתי דסתרי, והה"נ במקרה של הסמ"ק כאן, דכיון שאנו צריכים להחליט על הקדרה או לחלבי או לבשרי ואין העדפה לזה יותר מזה א"כ על כל מה שנחליט זה יראה כתרתי דסתרי ולכך אין לכתחילה להשתמש לא לזה ולא לזה.

ב. באר היטיב - ביאר את דינו של הסמ"ק דחיישי' שנשאר על הכף מעט מן השמנונית, וא"כ הוי נתינת טעם ממש ואפ"ה בדיעבד שרי כי זה הטעם נתן בקדרה ומהקדרה למים שניים והוי נ"ט בר נ"ט.

ב. סמ"ק אליבא דהש"ך - [ע"פ דפוס קרק"א]. קדרה חלבית והיינו שהשתמשו בה בחלב בעין, ואח"כ שטפוה ובישלו בה מים ותחבו בה כף בשרית ב"י, בזה הדין הוא שאין להשתמש בקדרה לא לחלב ולא לבשר, ורק לשימוש שאינו בשר ואינו חלב שרי. אבל במקרה הנ"ל של הב"י שתחבו בקדרה חדשה ב' כפות זה אחר זה א' חלבי וא' בשרי ושניהם ב"י ואין בשום פעם ס' במים לבטל הכפות הדין הוא שמותר להשתמש בקדרה בין בחלב ובין בבשר [והיינו שיחליט להשתמש בזה או בחלבי או בבשרי].

ג. או"ה- במקרה הנ"ל של הב"י שתחבו בקדרה חדשה ב' כפות זה אחר זה א' חלבי וא' בשרי ושניהם ב"י ואין בשום פעם ס' במים לבטל הכפות, הדין הוא שמותר להשתמש עם הקדרה כמו המין האחרון שנתחב לתוכו.

א. מחבר ורמ"א- כהסמ"ק אליבא דהב"י, [ע"פ דפוס ויניצי"א].

'אם בשלו מים בקדרה חדשה ותחבו בה כף חולבת, ואחר כך חזרו ובשלו בה מים פעם אחרת ותחבו בה כף של בשר, ושתי הכפות היו בני יומן ובשום אחד מהפעמים לא היה במים ששים, אסור להשתמש בקדירה לא בשר ולא חלב, אבל שאר דבר מותר לבשל, מאחר שהיתה חדשה שלא בשלו בה מעולם.'

רמ"א- ע"פ ההגה"מ, בדביעבד אם בישל בשר או חלב שרי.

'מיהו אם עבר ובישל בה בשר או חלב, מותר, דהוי נותן טעם בר נותן טעם (הגהות מיימוני פ"ט)'.
 מיימוני פ"ט).

ב. ש"ך- כהסמ"ק בדפוס קרק"א, דבכה"ג דהב"י בקדרה חדשה שבשלו בה מים ותחבו בה כף חולבת בת יומא, ושוב בשלו בקדרה מים ותחבו בה כף בשרית בת יומא ובשום פעם לא היה ס' במים נגד הכף. דין הקדרה הוא, שיכול הוא להחליט לאיזה שימוש הוא רוצה או לחלבי או לבשרי ומשום דהוי ג' נ"ט וכנ"ל ואפי' היכא שתחבו את הכף האחרונה בתוך מעל"ע של הכף הראשונה הכל שרי וכנ"ל. ורק היכא שהקדרה היתה חלבית שבישלו בה חלב בעין ואח"כ בישלו בה מים ותחבו בה כף בשרית ב"י בזה יש להחמיר לגבי הקדרה שלא להשתמש לא לחלב ולא לבשר כי אם לשימוש שאינו חלבי או בשרי.

קדרה חלבית שאינה ב"י ובישלו בה תבשיל ותחבו בה כף בשרית ב"י, דין התבשיל

או"ה- אם תחב כף לקדרה של ירקות והקדרה אינה ממין הכף ואינה בת יומא, דין התבשיל הוא שיאכל כמין הכלי שהוא בן יומו, והכלי שאינו בן יומו נאסר.

א. רמ"א- העתיק כאו"ה.

'קדירה שבשלו בה ירקות או מים ותחבו בה כף בן יומו, והקדירה אינה בת יומא, או להפך, או שיש במאכל ששים, הכל שרי. ונוהגין להחמיר לאכול המאכל כמין הכלי שהוא בן יומו, ולאסור הכלי שאינו בן יומו (ארוך כלל ל"ז), ואינו אלא חומרא בעלמא, כי מדינא הכל שרי.'

דוקא תבשיל שרי לאוכלו כנ"ל אבל מים שאי"ז הפסד, נאסרו הם המים לגמרי כדלהלן צ"ה, ט"ז וש"ך.

א. ש"ך- הק' על מש"כ הרמ"א דמדינא הכל שרי, והיינו שדין הכלי מעיקר הדין היה אפשר לבשל בו כמו המין שהיה, וק' דמ"ש מתחילת הסעיף בתחב ב' כפות בקדרה שאסור הוא מעיקר הדין לב' המינים (היינו דלא כהט"ז דס"ל שהוא רק כחומרא). ותי' הש"ך דהכא כיון שהיה בתחילתו חלבי אין מוציאין אותו מחזקתו.

ב. ט"ז- דיין זה של הרמ"א שאסר להשתמש עם הכלי שאינו ב"י, הוא משום שלא יהיה כתרתי דסתרי, וכנ"ל לעיל.

ב. ש"ך וגר"א- שינו הגירסא באו"ה ע"פ התו"ח. וגרסו 'שיאכל המאכל במין [במקום 'כמין] הכלי שהוא בן יומי'. ומשום שבמקרה זה הדין הוא שהמאכל צריך להיות אסור לכתחילה מעיקר הדין ולא רק כחומרא, לפי מה שפסק רמ"א להלן סי' צ"ה ס"ב דנ"ט בר נ"ט בבישול אסור לכתחילה, וא"כ בנידו"ד שהתבשיל הוא דנ"ט בר נ"ט כמין הכלי שהוא ב"י א"כ אין לאוכלו מעיקר הדין עם המין השני ולא רק כחומרא, אך לפי הגירסא בתו"ח יצא להתבשיל עצמו אין לאוכלו לא עם חלב ולא עם בשר אלא רק מיירי לענין להכניס לכלי וזה שרי רק עם הכלי שהוא ב"י. [והא שאינו יכול לאוכלו עכ"פ עם מינו שהרי זה כן שרי מן הדין, כ' הש"ך משום דכאן ע"י בישול מחמירינן טפי. עוד הק' הש"ך דאמאי יהיה אסור לאוכלו בכלי שהוא אינו ב"י הא לקמן שרי בזה, ות' דלהלן הוא מנהג של רוב העולם וכאן הוא מקצת העולם. א"נ דגזרו כאן כדי לתת היכר שלא יאכל במין של האינו מינו].

ג. רש"ל- החמיר אף שלא יאכל התבשיל עם כף שהוא כמין הכלי הב"י אלא בכף חדשה. [וכ' הט"ז דבזה יש להקל כרמ"א].

סעיף ו

קדרה של איסור ששהתה מעל"ע בלא איסור ובתוך מעל"ע הוחמו בה מים

ספר התרומה- א. אע"ג דבשאר איסורים קדרה של איסור ששהתה מע"ל בלא איסור אם הוחמו בה חמין בתוך מעת לעת חשיבא כבת יומא, שהרי טעם איסור שבקדרה פלט לתוך המים ולא היו בהן ששים לבטלה דבכולה משערינן ונעשית בת יומא וצריכה מע"ל לאחר חימום המים, בבשר בחלב אינו כן שאם בשלו בה בשר ובתוך מע"ל הוחמו בה מים ואחר ששהתה מע"ל לבישול הבשר בשלו בה חלב, מותר אע"פ שהוא בתוך מע"ל לחימום המים. ב. אע"ג דבשאר איסורים שבתורה איסור הבלוע בהיתר כגון בצלים הבלועים מאיסור ובשלם בקדירה של היתר צריך ס' כנגד כל הבצלים ולא סגי בס' כנגד כל הבליעה, בבשר בחלב אינו כן שאם בצלים או ירקות שבלועים מבשר ובשלם בקדרה חולבת אם ידוע כמה בשר בלוע בבצלים ובירקות, אין צריך אלא ס' כנגד הבשר ולא כנגד כל הבצלים והירקות.

טעם הדבר

א. סמ"ק- בשאר איסורים החמין שהוחמו בה בתוך מעל"ע של האיסור נעשה חנ"ן ואפי' שהוא נ"ט בר נ"ט, מ"מ כיון שיוצא הוא מאיסור נעשה הוא חנ"ן, בשונה מבכ"ח דהוי היתר ול"א בזה בנ"ט בר נ"ט שנעשה נבלה. וכן לדין הב' הטעם כנ"ל דבשאר איסורים נעשה כל החתיכה נבלה כדין חנ"ן, בשונה מבשר בחלב שאין נעשה נבלה דהוי נ"ט בר נ"ט. [וכ' הגרע"א דהיינו דוקא כשבישיל בקדרה חולבת מים וכיו"ב אך לא שבישיל חלב, דא"כ אי"ז נ"ט בר נ"ט אלא נ"ט עצמו ויהיה הדין דחנ"ן].

ב. ש"ך- אף לשיטות דס"ל דל"א חנ"ן בשאר איסורים, יש להבין את דברי התרומה ע"פ הר"ן שכ'

דבשאר איסורים אפ"י שהוא מנ"ט בר נ"ט, מ"מ כיון שהוא מהאיסור עצמו אמר' בזה שאינו נחלש, בשונה מבכ"ח שכ"א בפני עצמו הוא היתר, א"כ בנ"ט בר נ"ט שנקלש כוחו אמר' דמותר.

מחבר- הביא את הדין הב' של התרומה.

**'בצלים או ירקות שבלועים מבשר ובשלם בקדרה חולבת, אם ידוע כמה בשר בלוע
בבצלים ובירקות, אין צריך ס' אלא כנגד הבשר.'**

ש"ך- ביאר את דברי המחבר דאתא לאפוקי מבצל הבלוע מאיסור בכ"ח, אבל לא לאפוקי בלוע משאר איסורים דהא ס"ל למחבר דהטעם הוא משום חנ"ן, ובשאר איסורים ס"ל דל"א חנ"ן.

רמ"א- הביא את הדין הא' של התרומה.

'דלא שייך לומר חתיכה נעשית נבילה, הואיל ועדיין כולו היתר, ולכן אין צריך לשער רק נגד מה שבלע. וכל שכן בקדירה של חלב שבשלו בה מים תוך מעת לעת, ואח"כ בשלו בה בשר, לא אמרינן דצריך לשער נגד כל המים, רק נגד החלב שבלעה הקדירה. (ממשמעות הטור וב"י).'

לש' דחנ"ן הוא רק בכ"ח, אי אמר' חנ"ן מדבר האסור בכ"ח

א. ב"י וב"ח- לרבינו אפרים דס"ל דל"א דינא דחנ"ן אלא בבשר וחלב אבל לא בשאר איסורין. בגוונא שהיה כלי שבלע מבשר וחלב יחד ונאסר, ומעל"ע בישלו בו מים הדין בכה"ג שנעשו המים חנ"ן, וא"כ יש לחשב המעל"ע משעת בישול המים ולא משעת בליעת הבכ"ח, כיון דגם בכה"ג שהמים בלע הוא מבכ"ח אמר' דינא דחנ"ן, שהרי הוא מאיסור בכ"ח.

ב. רש"ל ודרישה וש"ך- חלקו ע"ז, וס"ל דש' רבינו אפרים דל"א חנ"ן אלא בככ"ח הוא משום דבשר בחלב כל חד באפי נפשי שרי וכי איתנהו בהדי הדדי אסור, הלכך הבשר עצמו נעשה איסור, משא"כ בשאר איסורים כמ"ש הפוסקים, א"כ הכא שכבר נאסר הבלוע בקדרה לא שייך חנ"ן.

**קדרה חלבית שבישלו בה בשר ואחר מעל"ע בישלו בו בשר אחר אי אסר' לבישול השני מחמת שהוא ב"י
לבשר הראשון**

או"ה-אם בשלו בקדרה של חלב בשר [היינו אחר מעל"ע של החלב, דרכ"מ]. ואח"כ תוך מעל"ע לבשר הראשון חזרו ובישלו בו בשר אחר, ל"א דהואיל ואנו מחמירים בקדירה שלא לבשל בו לא בשר ולא חלב יחשב בן יומו מבישול של בשר ויאסר הבשר השני, אלא הואיל ואינו ב"י מבישול החלב אינו אוסר בשר שני.

סעיף ז

סכין חולבת שחתך בשר רותח

גמרא- 'אתמר, השוחט בסכין של עובדי כוכבים, רב אמר קולף בית השחיטה מפני שזלעה שמונית הסכין, ורבה בר בר חנה אמר מדיח צמיס, לימא בהא קמיפלגי, דמר סבר בית השחיטה צונן, כלומר אין חוס בית השחיטה חזק לזלוע ומיכו הדחה צפי שהרי נתקנה זה שמונית ואע"פ שלא נזלע בנשר הרי הוא גדפנות בית השחיטה שא"ל לזופני הסכין זלא שמונית ומר סבר בית השחיטה רותח וזלע, לא, דכ"ע בית השחיטה רותח הוא, מאן דאמר קולף שפיר, ומאן דאמר מדיח איידי דטרידי סימנין לאפוקי דם כלומר זבולאת דם הס עסוקים ולא זלעפה לא בלעי, איכא דאמרי דכ"ע בית השחיטה צונן, מאן דאמר מדיח שפיר, מאן דאמר קולף אגב דוחקא דסכינא שנספשו זבשר זדוחק זלעפ וכוון דלא איפסיק הלכתא ואיסורא דאורייתא הוא עזדין לחומרא דק"ל זאל תורה הלך אחר הנחמור וני"מ לכתלה לא ישחוט דהא השוחט קאמר בלעי.' [חולין ח:]

א. רבינו פרץ בשם י"מ- בשר רותח שחתכו בסכין חולבת, יש להתיר ע"י קליפה, וכדאמרינן גבי בית השחיטה לענין הסכין [של עכו"ם] שחתך בה דחשיב כרותח, ואפ"ה סגי לה בקליפה.

ב. רבינו פרץ [סמ"ק]- אין ראייה מבית השחיטה, דהתם אין כל הבהמה רותחת אלא מקום בית השחיטה לזד, אבל חתיכה שכולה רותחת כשחתכין אותה בסכין חולבת מתפשט בכלה וכולה אסורה, אם אין בה ששים כנגד כל הסכין.

[וביאר הש"ך, דאף דאם נפל איסור על חתיכה שבקדרה שהוא חוץ לרוטב סגי בנטילה, י"ל א. דשאני הכא דאגב דוחקא דסכינא מתפשט בכלו. ב. דסתם סכין הוא בלוע ג"כ משמונית של חמאה וכו"ה. ג. מיירי שהבשר שמן ובדבר של שמן כתבו הט"ו דאוסר עד ס'.]

כמה מהסכין אוסר

א. סמ"ק- ס"ל כשיטתיה בס"א דאמרי' בכל כלים דחם מקצתו חם כולו, ולכך בעי ס' כדי לבטל את כל הסכין, שכל הסכין אוסר את הבשר.

ב. רוב הפוסקים- בס"א דל"א חם מקצתו חם כולו לענין זה, ורק מקום שהסכין נכנס בבשר זה האוסר, ולכך בעי ס' רק נגד החלק בסכין שחתך הבשר, [ודוקא היכא שיודע כמה חתך אבל בסתמא בעי כנגד כל להב הסכין, ש"ך].

ג. רש"ל- צריך לשער נגד כל הסכין דהיינו הלהב חוץ לקתא, דכל שחותך בסכין אינו מדקדק כמה חתך בסכין, ואף אם יאמר ברי לי שלא חתכתי רק במקום זה אינו נאמן, דכל מלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה. [ומשמע מהט"ו דס"ל כן].

מחבר- כהסמ"ק בעיקר דינו שכל החתיכה נאסרת, וכרוב הפו' בס"א דבעי ס' נגד מקום הסכין שחתך, [וכ"פ הש"ך].

'בשר רותח שחתכו בסכין חולבת, כל החתיכה אסורה אם אין בה ששים כנגד מקום הסכין שחתך הבשר.'

כשהסכין אינו בן יומו

סמ"ק- ודוקא כשהסכין בן יומו, אבל אם אינו בן יומו או אינו יודע אם הוא בן יומו אם לאו, מסתמא אינו בן יומו דסתם כלים אינן בני יומן, אבל קליפה בעי משום שמנונית שעל הסכין, שסתם סכין יש עליו שמנונית.

מחבר- כהסמ"ק.

'אבל אם אינו בן יומו, או אם אינו יודע שהוא בן יומו, אינו אוסר אלא כדי קליפה.'

א. ב"ח- מיירי שאין בבשר ס' כנגד הסכין, דבדאיכא בבשר ס' נגד הסכין אזי לא בעי שיקלוף מהבשר, כמו שמשמע מהמחבר מתחילת דבריו דבדאיכא ס' לא בעי שיקלוף אף היכא שיש שמנונית, ובדליכא ס' שרי בכדי קליפה. והטעם שמהני אף דליכא ס', הוא משום שבאיסור מועט כזה של השמנונית סגי בכדי קליפה.

ב. ט"ז- חלק ע"ז, וס"ל דאי מיירי בליכא ס' נגד השמנונית, א"כ כל החתיכה תאסר, דכיון שהחתיכה רותחת היא ואיכא שמנונית מה שייך בזה איסור מועט, הא כלפי הך חתיכה שאין בה ס' נחשב השמנונית לדבר מרובה, ולכך בכה"ג כל החתיכה תאסר, אלא מיירי כאן בדאיכא ס' בבשר נגד השמנונית, ואפ"ה בעי כדי קליפה, ובאמת גם בתחילת דברי המחבר כשהסכין הוא ב"י ואיכא ס' בעי כדי קליפה, ולא חילקו לשני בבות אלא ללמדניו דבאין ידוע שהוא בן יומו אזלינן להקל וא"צ ס' נגד מקום הסכין, אבל נגד השמנונית שבעין פשיטא שיש ס', ולא הוצרך להזכירו. וסיים 'אבל קליפה בעי' אתרווייהו.

ש"ך- כוונת הב"ח הוא רק לפרש את לשון הטור, אבל אינו לדינא, ובאמת ס"ל לדינא כהט"ז, וכמבואר כן בס' ק"ה.

כשהבשר הוא בכלי שני ורותח

א. או"ה ורש"ל- אף דקי"ל שכלי שני אינו מבשל, מ"מ זהו דוקא לענין רוטב שדופני הכלי מקררים אותו, אך בדבר גוש ויבש שעדיין רותח דינו ככלי ראשון, וממילא כשחתך בסכין חולבת ב"י בשר רותחת אף אם היא בכלי שני בעי ס' נגד הסכין כמו אם הבשר היה בכ"ר. [אך בגוונא ששפך הבשר עם הרוטב מהכלי ראשון לכלי שני, בכה"ג אין זה נחשב לכ"ר כיון שדופני הכלי מקררים את המים והמים מקררים את הבשר, סולת למנחה].

ב. תו"ח- אף בדבר יבש וגוש רותח אי הוי בכ"ש, דינו כמו רוטב, דדינא הוא דכ"ש אינו מבשל, שהרי עינינו הרואות שרוטב רותחת מחזקת יותר חום מן בשר ודבר עב, ולכך היכא שחתך עם סכין חלבית ב"י בשר רותחת והיא בכ"ש, אין הבשר נאסר אלא בכדי קליפה ומשום שמנוניתו של הסכין, והסכין סגי לה נעיצה בקרקע.

ג. ב"ח- בכה"ג שחתך בשר רותח בסכין חולבת בכלי שני והיד סולדת בו, דהסכין נאסר, דהבשר מפליט בו, אבל אין הבשר נאסר, שאין כח בחום דכלי שני להפליט הבלוע בסכין ולהבליע בבשר.

ד. ט"ז- בדבר עב וגוש בכ"ש יש להחשיבו ככ"ר רק באופן שיש גם דוחקא דסכינא, ולכך באופן הנ"ל שחתך עם סכין חלבית ב"י חתיכת בשר רותחת בכ"ש הוי ככ"ר דאיכא גם דוחקא דסכינא, אבל בלא"ה הוי ככ"ש.

חת"ס- ע"פ הפר"ח שהחמיר אף בכלי שלישי כל עוד הדבר רותח [אף שמעיקר הדין היה מותר], וא"כ אין נ"מ לדין דבר גוש דכדבר רותח בכל מקרה יש להחמיר, אך עכ"פ כשיש הפסד מרובה יש להקל בחומרא זו. ואף יש להקל לענין דבר גוש בכה"ג.

רמ"א- כדבריו בתו"ח.

'וכל זה בבשר רותח בכלי ראשון, ואז אם הסכין בן יומו ואין ס' בבשר נגד הסכין הכל אסור, ואף הסכין צריך הגעלה. אבל אם הוא כלי שני, הבשר צריך קליפה; והסכין, נעיצה בקרקע (ארוך כלל ל"ו), וכן נוהגין. ואפילו אין הסכין בן יומו, יש לקלוף הבשר מעט משום שמנונית הסכין (טור וב"י בשם סמ"ק).'

סעיף ח

גבינה שנופלת לכלי בשרי רותחת

רבינו ירוחם- מעשה היה ונפל תוך תנור של פנאד"ש גבינה, והתיר ר"י הפנאד"ש בקליפה להסיר מעליה ואפילו שהגבינה לחה שאין דרך גבינה ליכנס כל כך.

בית יוסף- דין זה שונה מלעיל ס"ז גבי סכין חלבית שחתך לבשר רותח, דכל הבשר נאסר. משום ששם איכא דוחקא דסכינא, ועוד דחיישי' לשמנונית שעל הסכין, משא"כ בקערה שאין דוחקא וכן שסתם קערה נקיה היא. [אך עכ"פ בעי כדי קליפה כמבואר בגמ' בפסחים עו.] והוסיף הב"י, דיש ללמוד מזה לגבינה כבצק שמתגנין בשמן שנתנוה חמה בקערת בשר בת יומא שאינה צריכה אלא קליפה בלבד, דהתם הא ליכא טעמא דדוחקא דסכינא, וכיון דאין שם רוטב להבליע ולהפליט אינו אוסר יותר מכדי קליפה.

ביאור הדברים

א. ט"ז ובאה"ג- 'פנאד"ש' היינו כלי. וא"כ יתבאר דינו של רבינו ירוחם באופן שהגבינה נפלה לתוך כלי בשרי רותח ב"י דאף שהגבינה לחה, אין דרכה ליכנס כ"כ לכלי וסגי בקליפה, ולפ"ז מה שהוסיף הב"י ללמוד מזה לגבינה שבצק שנתנוה בקערת בשר דסגי בקליפה, היינו הך. ויתבאר מכ"ז דין אחד, שגבינה אין בכוחה להפליט לכלי יותר מכדי קליפה דאינה נחשבת לדבר של רוטב.

ב. פרמ"ג [וכ"נ מהש"ך]- 'פנאד"ש' היינו הבשר עצמו שמכושל בכלי. וא"כ יתבאר ב' דינים. א. דינו של ר"י. שאם גבינה נפלה על בשר רותח דאין הבשר נאסר יותר מכדי קליפה, משום דחשיב הגבינה אף שהיא לחה לדבר יבש שאין בכוחה ליכנס לבשר ואף דחם בחם בלא רוטב אוסר בכדי נטילה, מ"מ גבינה כחושה בטבעה וגוש מאד אין בה כח להבליע יותר מכדי קליפה. [ולפ"ז הגבינה עצמה תיאסר בכדי נטילה, ולדין שמחמירים על כל בשר להחשיבו לשמן יאסר כולו]. ב. דינו של הב"י. ה"ה אם

גבינה נפלה על כלי בשרי שאין הכלי אוסר את הגבינה יותר מכדי קליפה משום שהדבר הבלוע מן הכלי דינו כמו הגבינה עצמה דכשם שהגבינה אינה מבליעה יותר מכדי קליפה ה"ה נמי הדבר הבלוע בכלי שאינו מבליע יותר מכ"ק כל עוד אין בו רוטב. והוסיף הש"ך, דע"כ מיירי כאן שהכלי רותח, וא"כ לדברי הרשב"א דס"ל דבכלי רותח איכא ג' חילוקים: אם הדבר בתוכו הוא לח כרוטב אזי כולו נאסר, ואם הוא יבש עם לחלוחית נאסר הוא בכדי נטילה, ואם הוא יבש ממש אזי נאסר הוא בכדי קליפה. וא"כ ע"כ דצ"ל דמיירי כאן שהגבינה נגובה לגמרי. [ובשי' הרמ"א להלן סי' ק"ה, הסתפק הש"ך אם מודה הוא לדין זה שכלי רותח לא יאסור הגבינה יותר מכדי קליפה].

מחבר - כדבריו בב"י.

'אם נפל לתנור פנאד"ש גבינה, אפילו לחה, וכן גבינה חמה בקערת בשר בת יומא, אינו אוסר אלא כדי קליפה.'

סעיף ט

דבש שבשלו במחבת של בשר בת יומא והריקוהו חם בקערה של חלב בת יומא

מרדכי - אם בשלו דבש במחבת של בשר בת יומא והריקוהו חם בקערה של חלב בת יומא, יש להתיר, משום דשמנונית בדבש הוי נותן טעם לפגם.

ב"י - אי"צ לטעם שנותן טעם לפגם, דאפי' אם היה נותן לשבח היה שרי, משום דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא דשרי.

מחבר - כדבריו בב"י.

'בשלו דבש במחבת של בשר בת יומא והריקוהו חם בקערה של חלב בת יומא, מותר, משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא.'

ט"ז - תמה על המחבר שהשמיט את טעם המרדכי, והא נ"מ להיכא שנפל לבשר בעין דלא הוי נ"ט בר נ"ט אלא נ"ט אחד ועדיין לפי טעם המרדכי יהיה מותר דהוי נט"ל. [ובנקודה"כ יישב זה, דהמחבר סמך על מש"כ להלן סי' קי"ג]

ש"ך - הסתפק אם לדעת הרמ"א גם הקערה מותרת דהא אף בנ"ט בר נ"ט שי' הרמ"א היא דהקערה נשאת היא באיסורה, או שי"ל דאיכא תרתי לטיבותא, דאיכא גם לטעמא דהמרדכי דהוי נט"ל.

סימן זה

דגים וביצה שנתבשלו בקדירה של בשר אם מותר לאכלן עם גבינה

ובו ז' סעיפים

סעיפים א ב

נ"ט בר נ"ט דהיתירא

גמרא- 'איתמר, דגים שעלו בקערה מן הלל כשהיו רותחין נתן לתוך הקערה שאכלו זה בשר, רב אמר אסור לאכלן בכותח לפי שהבשר נותן בהם טעם, ושמואל אמר מותר לאכלן בכותח, רב אמר אסור נותן טעם הוא, ושמואל אמר מותר נותן טעם בר נ"ט הוא, אם היו מבושלים עם בשר ממש היה אסור לאוכלן בכותח אי נמי מודה שמואל שאסור לאכול חלב רותח בקערה דותן טעם ראשון הוי כבשר גמור אבל קערה זו היא עלמה אינה בשר אלא על ידי נותן טעם ואינה כבשר והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר, דרב איקלע לבי רב שימי בר חייא בר בריה חש בעיניו, עבדו ליה שייפא משיחה מסומנים בצעא קערה בתר הכי רמו ליה בשולא בכותח קערה לאחר זמן בגווה, טעים ליה טעמא דשייפא, אמר יהיב טעמא כולי האי שחזר ונותן טעם צבישול ומאן דשמע סבר דאית ליה לרב נתינת טעם בר נתינת טעם נמי צעלמא, ולא היא דגבי סומנים נפיש מורייהו מריס הס מואד שאני התם דנפיש מררה טפי. רבי אלעזר הוה קאים קמיה משמש לפניו בסעודה דמר שמואל אייתו לקמיה דגים שעלו בקערה וקא אכיל, בכותח יהיב ליה ולא אכל, א"ל לרבך רב שלמדת מננו שאסור יהיבי ליה ואכל, ואת לא אכלת, אתא לקמיה דרב א"ל הדר ביה מר משמעתיא, א"ל חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא אבא אבא דשמואל הוה וחסיד גדול היה דליספי לי מידי ולא סבירא לי לא היו דברים מעולם... אמר חזקיה משום אביי הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח.. [חולין קיא:]

א. שי' הריב"ן- דגים שעלו בקערה שנפסקה הלכה שמותר לאוכלן בכותח, היינו דגים לאחר שנתבשלו או נצלו בכלי שאינו חלבי ואינו בשרי ונפלו לכלי רותח בשרי [והם עצמם צוננים], שרק בכה"ג מותר לאוכלן עם חלב, אבל אם הדגים התבשלו בכלי בשרי, אזי אין לאוכלם עם חלב [וכן אם נפלו הדגים רותחים לכלי בשרית רותחת שאף אם הדגים התבשלו בכלי פרוה נאסרו, וכשרק הקדירה רותחת ל"א דתתאה גבר, משום דמ"מ אין נתינת טעם שלו כ"כ כמו ששתייהם חמין. ב"י]

רבינו ירוחם- כהריב"ן דדוקא עלו אבל נתבשלו לא, והוסיף דאפ"ה צריך לקלוף מן הדגים מה שנוגע בקערה.

ב. שי' בעל התרומה- 'דגים שעלו' היינו גם באופן שהתבשלו בסיר בשרי ב"י, אך דוקא כשיש בקדירה

מים באופן שאין האוכל נוגע בקדירה עצמה שאז יש ג' נ"ט, אבל כשהמאכל נוגע בסיר כגון כשאיין מים או המים עצמם חשיב כנ"ט אחד, והכל אסור לאוכלו עם חלב, ולכך דגים שנצלו בסיר בשרי אין לאוכלם עם חלב.

ג. שי' הר"ן רשב"א ורוב הפוסקים - דגים שעלו היינו אף באופן שהמאכל התבשל בסיר בשרית ונוגע בסיר עצמו, חשיב כנ"ט בר נ"ט ושרי לאוכלו עם חלב, ולכך בין נתבשלו בין נצלו שרי.

אם דברי הגמ' דשרי הוא דוקא בדיעבד או אף לכתחילה

א. ב"י -

א. סמ"ק - דייק את לשון הגמ' 'דגים שעלו' דמשמע דוקא בדיעבד, אבל לכתחלה אסור להעלותם או לבשלם בכלי של בשר כדי לאכלם בכותח.

ב. תרומה - קטניות שבשל בקדירה חולבת מותר לכתחלה לערותן בקדירה של בשר, ואפילו הקדירה בת יומא כמו דגים שעלו בקערה.

ב. דרכ"מ - אין מחלוקת בין הסמ"ק לתרומה, משום דלכו"ע לכתחילה אין לתת לקדירה, ובדיעבד ששם בקדירה מותר לכתחילה לאכול עם כותח. ומ"מ כ' הדרכ"מ דכיון דדגים שהתבשלו בסיר בשרי הוא פלוגתא בראשונים אי חשיב כנ"ט בר נ"ט, לכך אין להקל בזה אלא בדיעבד, [והיינו אפי' שכבר בישל בכלי בשרי את הדגים אי"ז דיעבד אלא היינו שכבר העלה את הדגים עם הכותח, ש"ך] אבל אם התבשלו הם בכלי פרוה ורק נפלו לכלי בשרית, שרי אף לכתחילה לאוכלן עם חלב.

א. מחבר - [סעיף א'] כהר"ן ודעימיה, דנ"ט בר נ"ט היינו אפי' אם הדגים התבשלו בסיר בשרי ואפי' נגעו בסיר עצמו שרי לכתחילה. [אך מ"מ אין לבשל הדגים בסיר בשרי מלכתחילה כדי לאוכלו עם חלב, ש"ך].

דגים שנתבשלו או שנצלו בקדירה של בשר רחוצה יפה, שאין שום שומן דבוק בה, מותר לאכלה בכותח, משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא. ואם לא היתה רחוצה יפה, אם יש בממש שעל פי הקדירה יותר מאחד בששים בדגים, אסור לאכלם בכותח'.

ב. רמ"א - [סעיף ב'] הביא את השי' המחמירים שאם הדגים נצלו או אפי' התבשלו שאי"ז נחשב לנ"ט בר נ"ט ואסור לאוכלם בכותח, ופסק כדבריו בדרכ"מ דלכתחילה יש לחוש שלא לאוכלו עם כותח, אבל בדיעבד שנתן בכותח שרי [ע"פ הש"ך]. וכ"ז דוקא לאכול עם החלב עצמו אבל ליתן בכלי חולבת שרי אף לכתחילה, וכן אם הדגים התבשלו בכלי פרוה ונפלו לכלי בשרית רותחת [ובאופן שהדגים צוננים אבל כשגם הדגים רותחים אסור וכו"ל בב"י, ש"ך] שמותר לאוכלן עם חלב עצמו.

[ס"ב] ויש מחמירין בצלייה ובישול לאסור נותן טעם בר נותן טעם. (ריב"ן בשם רש"י ובארוך כלל ל"ד הביא המרדכי וא"ז). והמנהג לאסור לכתחלה, ובדיעבד מותר בכל ענין (סמ"ק וארוך) .. וכן אם לא נתבשלו או נצלו תחילה, רק עלו בכלי של בשר, מותר לאכלן עם חלב עצמו. וכן להיפך (סכרת עצמו).

ג. רש"ל- כל מה שיש להתיר בנ"ט בר נ"ט, זהו דוקא כשיש ג' נ"ט, והיינו שהדגים התבשלו בכלי בשרית עם מים ואין הדגים נוגעים בסיר וכשי' בעל התרומה, אבל אם הדגים נוגעים בסיר או כשאין מים הוא כנצלו ואסור מדינא ואפי' בדיעבד. [ואם בישל הדגים בסיר בשרית ונוגעים הם בסיר אבל הסיר כשבישלו בו בשר היה זה ע"י בישול עם מים באופן שאין הבשר נגע בסיר, הוי ג'כ ג' נ"ט שהרי הסיר לא בלע את הבשר אלא ע"י המים ולא בלע ישירות, חו"ד].

ליתן לכלי חולבת

או"ה- כל מה שיש להחמיר בנ"ט בר נ"ט לכתחילה זהו רק אם בא לאכול את אותו האוכל עם המין השני, אבל להניח את אותו אוכל בכלי של המין השני שרי אפי' לכתחילה ואפי' ע"י עירוי מהכלי הראשון.

רמ"א- [ס"ב] כהאו"ה.

'דוקא לאכול עם חלב והבשר עצמו, אבל ליתנן בכלי שלהם, מותר לכתחלה (באיסור והיתר הארוך), וכן נהגו'.

א. ב"ח- הבין את דברי הרמ"א שמיקל ליתן לכלי אפי' בעירו, כמו שכ' האו"ה.

ב. ש"ך- ע"כ שרמ"א מיירי שלא ע"י עירו מהכלי הראשון, שהרי שיטתו הוא להלן בס"ג דכה"ג שמערה מכלי ראשון חלבי מים לכלי בשרי שהכלי נאסר, משום דהוי ניצוק וחשיב שהמים נוגעים יחד בב' הכלים. [אמנם לדינא העלה הש"ך להקל בכה"ג שעירה מים מכלי חלבי לכלי בשרי כיון דלמחבר בכל גווני שרי, ואף לרמ"א שרי בדיעבד, וא"כ לדידן חשיב זה לדיעבד.]

נ"ט בר נ"ט בכלי שאינו כ"י

או"ה- אם בישל את אותו דבר פרווה בכלי בשרי שלא היה בן יומו שרי אף לכתחילה לאכול את המאכל פרווה עם המין השני.

א. רמ"א- [ס"ב] כהאו"ה.

'וכן אם היה הכלי שנתבשלו או נצלו בו לפגם, שלא היה בן יומו, נוהגין היתר לכתחלה לאכלו עם המין השני (שם בארוך)'.
לכתחילה

ב. רש"ל- החמיר, ודוקא בקדירה אבל בתחיבת כף דהוי באקראי ודבר מועט אין להחמיר.

ט"ז- הסומך על הרמ"א להקל, לא הפסיד.

נ"ט בר נ"ט בדבר חריף

או"ה- בדבר חריף ל"א דינא דנ"ט בר נ"ט ואסור, וביאר בזה הדרכ"מ דכשם דל"א בדבר חריף דנט"ל שרי כיון שטעמו נשאר, כמ"כ בנ"ט בר נ"ט אמרי' כן שנשאר הטעם.

א. רמ"א- [ס"ב] ע"פ האו"ה.

'וכל זה כשהמאכל אינו דבר חריף, אבל אם היה דבר חריף, כגון שבשלו דברים חריפים בכלי של בשר, אפילו אינו בן יומו, או שזכו תבלין במדוך של בשר, אם אכלו בחלב, אוסר אפילו בדיעבד עד דאיכא ס' נגד הבשר הבלוע בהם (בארוך כלל כ"ד וכן משמע בתשובת הרשב"א סימן תמ"ט). ומכל מקום לא מקרי מאכל דבר חריף משום מעט תבלין שבו, רק אם כולו הוא דבר חריף. ורובו ככולו (וע"ל סימן צ"ו).

ב. מקום שמואל - חלק על הרמ"א, ואין כוונת האו"ה לזה, דהאו"ה מיירי באופן שאין ג' נ"ט, אבל אי הוי ג' נ"ט אמרי' בזה דמותר אף בדבר חריף. והעלה לדינא דכיון שנהגו להחמיר אזי בדבר חריף ביותר יש לאסור כדברי רמ"א, אבל בדבר שלא ברור חריפותו יש להקל. [וכשיש ספק על דבר אי הוי חריף אי אמרי בזה ספק דאורייתא לחומרא או דהוי ספק דרבנן, הביא הפת"ש מחלוקת בזה].

נ"ט בר נ"ט בבשר ודגים

א. ט"ז - אף דלרמ"א יש להחמיר לכתחילה באיסור של בשר בחלב בכישול בנ"ט בר נ"ט, מ"מ לענין הסכנה של בשר ודגים אין להחמיר, ויכול אף לכתחילה לאכול כן, ולכן דגים שהתבשלו בסיר בשרי יכול לאוכלם אפי' לכתחילה. ורש"ל שהחמיר בזה מיירי שבישל דגים יחד עם בשר ממש דהוי נתינת טעם ממש ולא מיירי בנ"ט בר נ"ט.

ב. מנ"י - רש"ל שהחמיר מיירי בנ"ט בר נ"ט, ולכן יש להחמיר שלא להתיר נ"ט בר נ"ט לענין הסכנה שיש באכילת בשר ודגים יחד, [עכ"פ לכתחילה].

נ"ט בר נ"ט באופן שהטעם עבר ע"י אוכל

א. פרמ"ג - הביא בשם השע"ד דכל דינא דנ"ט בר נ"ט דשרי אינו אלא בכלי, והיינו שהדגים קיבלו את טעם הבשר ע"י כלי שהכלי קיבל את טעמו ע"י נ"ט, אבל אם הדגים קיבלו את טעם הבשר לא ע"י כלי אלא ע"י אוכל אחר כגון שבישל דגים עם ביצה שאת הביצה בישלו יחד עם בשר, אי"ז נ"ט בר נ"ט ואסרי' לאוכלו עם חלב.

ב. פני אריה - הנוסחא שכתובה בשע"ד משובשת היא, והדין הוא דאף אם הדגים קיבלו את הטעם ע"י אוכל, וכנ"ל אמרי' בזה דינא דנ"ט בר נ"ט, וק"ו הוא.

נ"ט בר נ"ט בשעת הבישול עצמו

חוו"ד - אם נפל חלב על הקדירה מבחוץ שמבשלין בה דגים כנגד הרוטב ואח"כ בישלו הדגים עם הבשר, אפי' בדיעבד אסור אם לא היה ס' בבשר נגד החלב שנפל בראשונה על הקדרה.

אם ביצה בקליפתה בולעת

א. רשב"א - ביצה בקליפתה מנוקבת היא, וראיה לזה הוא שאם אדם יבשל הביצה תמצא הביצה צבועה מאותו צבע של המים. ולכן אם התבשלה הביצה יחד עם בשר ממש אין לאכול הביצה עם חלב, שאי"ז נ"ט בר נ"ט אלא זה נ"ט אחד ואסור.

מחבר - [ס"ב] כהרשב"א.

'ביצה שנתבשלה במים בקדירה חולבת, מותר לתת אותה בתוך התרנגולת אפילו לכתחלה. אבל אם נתבשלה בקדירה עם בשר, ואפילו בקליפה, אסור לאכלה בכותח'.

ב. ט"ז- כ' דלולי פה קודשו של הרשב"א היה נראה ע"פ סי' פ"ו שביצה איננה נקובה ואפ"ה בולעת היא דרך הקליפה מדבר שיש בו ממש, וא"כ אף שתבשל הביצה עם בשר יהיה מותר לאוכלה עם חלב, דהוי נ"ט בר נ"ט שהקליפה חשיב ככלי, והניח זה בצ"ע.

[להשלמת הענין נביא את דברי המחבר ורמ"א בשלמותם]

סעיף א'

'דגים שנתבשלו או שנצלו בקדירה של בשר רחוצה יפה, שאין שום שומן דבוק בה, מותר לאכלה בכותח, משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא. ואם לא היתה רחוצה יפה, אם יש בממש שעל פי הקדירה יותר מאחד בששים בדגים, אסור לאכלם בכותח'.

סעיף ב'

'ביצה שנתבשלה במים בקדירה חולבת, מותר לתת אותה בתוך התרנגולת אפילו לכתחלה. אבל אם נתבשלה בקדירה עם בשר, ואפילו בקליפה, אסור לאכלה בכותח: הגה - ויש מחמירין בצלייה וכישול לאסור נותן טעם בר נותן טעם. (ריב"ן בשם רש"י ובארוך כלל ל"ד הביא המרדכי וא"ז). והמנהג לאסור לכתחלה, ובדיעבד מותר בכל ענין (סמ"ק וארוך). ודוקא לאכול עם חלב והבשר עצמו, אבל ליתנן בכלי שלהם, מותר לכתחלה (באיסור והיתר הארוך), וכן נהגו. וכן אם לא נתבשלו או נצלו תחילה, רק עלו בכלי של בשר, מותר לאכלן עם חלב עצמו. וכן להיפך (סברת עצמו). וכן אם היה הכלי שנתבשלו או נצלו בו לפגם, שלא היה בן יומו, נוהגין היתר לכתחלה לאכלו עם המין השני (שם בארוך). וכל זה כשהמאכל אינו דבר חריף, אבל אם היה דבר חריף, כגון שבשלו דברים חריפים בכלי של בשר, אפילו אינו בן יומו, או שדכו תבלין במדוך של בשר, אם אכלו בחלב, אסור אפילו בדיעבד עד דאיכא ס' נגד הבשר הבלוע בהם (בארוך כלל כ"ד וכן משמע בתשובת הרשב"א סימן תמ"ט). ומכל מקום לא מקרי מאכל דבר חריף משום מעט תבלין שבו, רק אם כולו הוא דבר חריף. ורובו ככולו (וע"ל סימן צ"ו)'.
ככולו (וע"ל סימן צ"ו)'

סעיף ג

נ"ט בר נ"ט כשהטעם השני הוא יחד עם הטעם הראשון

א. תוס' וספר התרומה- דינא דנ"ט בר נ"ט דשרי הוא דוקא כאשר הטעם השני לא היה יחד עם הטעם הראשון, אבל היכא שהטעם השני הוא יחד עם הטעם הראשון יש לאסור, לפיכך קערות של בשר שהודחו אותם ביורה של חלב והיא על האש או אפי' אינה על האש ורק המים חמים שהיס"ב ושתי הסירים בני יומן, אסור. וכ' התוס' בזה ב' טעמים. א. דשאני הכא שהקערות נוגעות בקדירה ונפלט טעם מזה לזה, והוי טעם שני באיסור. ב. דהא כשהטעם שני של בשר ושל חלב נכנסים במים מיד נאסרו המים, וחוזרים ואוסרים הסירים. וכ' האו"ה דלפ"ז דוקא כשהמים נוגעים באותו זמן בב' הכלים, אך אם הדיח את ב' הכלים בתוך יורה גדולה רותחת ב"י אין לאסור הכלים, דהא תו ליכא לטעמים הנ"ל שאין המים נוגעים בו זמנית בב' הכלים החלבי והבשרי, והוי ממש כמו כל נ"ט בר נ"ט דשרי.

ב. רא"ש ורמב"ן- דינא דנ"ט בר נ"ט הוא אף היכא שהטעם השני הוא יחד עם הטעם הראשון, ולכך אף בקערות של בשר שהודחו במים רותחין בתוך יורה חלבית מותרים הקערות והיורה דאיכא נ"ט בר נ"ט, ולא ס"ל החילוקים של התוס' לעיל, ומ"מ זהו דוקא באופן שהכלים מודחים היטיב אבל באופן שנשארו ממשות הבשר ואפי' רק בכלי אחד זה נחשב לנ"ט אחד והכל נאסר. וכ' הגה' שע"ד דאם הכלי המלוכלך הוא ב"י והמודח אינו ב"י אזי רק הכלי שאינו ב"י נאסר ואם הלכלוך נמצא באינו ב"י הכל נאסר.

א. מחבר- פסק כהרא"ש.

'קערות של בשר שהודחו ביורה חולבת בחמין שהיד סולדת בהן, אפילו שניהם בני יומן, מותר, משום דהוה ליה נותן טעם בר נותן טעם דהתירא. והוא שיאמר ברי לי שלא היה שום שומן דבוק בהן. ואם היה שומן דבוק בהן, צריך שיהא במים ס' כנגד ממשות שומן שעל פי הקערה.'

ש"ך- אף למחבר, מ"מ לכתחילה אין לעשות כן, דס"ל באו"ח דכל הגעלה לכתחילה אין להגעיל כלי ב"י.

ב. רמ"א- כהתוס' והתרומה. וכאו"ה דבהודחו זה אחר זה שרי.

'ויש אוסרים אפילו אין שומן דבוק בהן (טור בשם סה"ת וסמ"ג וסמ"ק וש"ד והר"ף ותוס' ומרדכי ור"ן והגמ"יי ופסקי מהרא"י ואו"ה), אלא א"כ אחד מן הכלים אינן בני יומן מבליעת כלי ראשון, ואז כל הכלים מותרים והמים נוהגין בהן איסור לכתחלה. אבל אם שניהם בני יומן, והדיח אותן ביחד בכלי ראשון, הכל אסור. והכי נוהגין, ואין לשנות.'

להתוס' והתרומה שאוסרים, הדין בכלי שני

א. ר"ן רשב"ם וי"א ברשב"א- אין כלי שני מבשל ואף אינו מבליע ומפליט, [היינו שאינו אוסר אף כדי נטילה וכדי קליפה] ולפ"ז כ' הב"י, שמותר להדיח כלי חלבי בכלי בשרי אי הוה כלי שני.

ב. רשב"א- כלי שני אף שאינו מבשל, מ"מ מבליע ומפליט כדי קליפה, וא"כ יהיה אסור להדיח כלי חולב בתוך כלי בשרי אף דהוי כ"ש.

ג. הגה' שע"ד- בשם מהרי"ח. בכלי חרס אמרי' דאף בכלי שני בולעים הן, אבל מ"מ אינן מפליטים, ולכן כשבא להדיח כלי חלבי בתוך כלי בשרי והמים רותחין באופן שהכלי הבשרי נחשב הוא לכלי שני, א"כ יש לזוהר שהכלים יהיו נקיים דאילו הם מלוכלכים א"כ אסורים הם, דבולעים הם, אבל בנקיים ליכא למיחש, דמ"מ אינם מפליטים.

א. רמ"א- כהר"ן ורשב"ם דהדחה בכלי שני יש להתיר. [ואפי' כשהכלים מלוכלכות, ט"ז]

'ודוקא שהודחו ביחד ובכלי ראשון, אבל אם הודחו זה אחר זה או בכלי שני, אפילו ביחד, הכל שרי (בארוך כלל ל"ד).'

ב. מהרש"ל- אם ידוע שהיה בזה לכלוך, יש לאסור אפי' בכלי שני, אך אין צורך לבדוק אם זה היה נקי, אלא בסתמא יש כבר להתיר, [בשונה מעירוי מכ"ר שיש להחמיר אפי' בסתמא].

ט"ז- כהרמ"א, דאף במלוכלך יש להתיר כיון שהוא רק בכ"ש.

כנ"ל, הדין בעירוי מכ"ר

א. הגה' שע"ד- אם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלב, דינו ככלי ראשון ואוסר אם היה בן יומו.

ב. או"ה- אף ע"י עירוי שרי נחשב זה ככלי שני, דאף אם נאמר דעירוי מכ"ר אוסר כדי קליפה, מ"מ זהו דוקא הקילוח הראשון, אבל לאחר שהוריקו על הכלי אי"ז אלא ככ"ש ושרי.

א. רמ"א- כהגה' שע"ד.

'ואם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלב, דינו ככלי ראשון ואוסר אם היה בן יומו'.

ט"ז- הק' דהא הוי נ"ט בר נ"ט שהרי המים קיבלו טעם מהכלי העליון והכלי עצמו הוא ג"כ קיבל טעם מהבשר. ותירץ שאנו מחשיבים את המים שהם נוגעים בו זמנית בשני הכלים דבכה"ג הוי נ"ט אחד ולא נ"ט בר נ"ט. וביאר הפרמ"ג דהיינו מדינא דניצוק שנחשב חיבור לגבי שהתחנות מחובר לעליון אמנם העליון לא מחובר לתחתון ולכן העליון ודאי לא נאסר.

וביאר הדברים: דאיתא בטהרות פ"ח מ"ט [הובא בגיטין טז]. ד'הניצוק והקטפרס אינו חיבור [והיינו זרימת מים היורדת במדרון שזהו קטפרס או היורד בקילוח על האויר שזהו ניצוק] ובתוס' שם כ' דע"פ המבואר בגמ' חגיגה יט. הרי שדין זה הוא מחלוקת בין ר"מ לר"י ודוקא לענין גוד אסיק כלומר שלענין להחשיב את העליון מחובר לתחתון ובה נחלקו ר' יהודה ור' מאיר אבל לענין גוד אחית כלומר להחשיב את התחתון מחובר לעליון לכו"ע אמרי'. אמנם כ' הב"י בסו"ר א [הובא דבריו בדרכ"מ סק"ג] דבתוספתא במקוואות פ"ג ה"ג איתא דעה שלישית ת"ק דגם גוד אחית לא אמרי'. ונחלקו בזה הראשונים היאך קי"ל, הריב"ש פסק כת"ק דבין גוד אחית ובין גוד אסיק לא אמרי' וראב"ה פסק כר"י דגוד אחית אמרי'. ולענין הלכה הביא הב"י

מהרמב"ם שפסק כת"ק דבין גוד אחית ובין גוד אסיק לא הוי חיבור בניצוק וקטפרס וכן פסק הוא בעצמו בס' ר"א סעיף ס' [אמנם על עיקר הדין שפסק שם י"ל דאף אי נימא דאמרי' גוד אחית מ"מ זהו דין מיוחד לענין מקוואות, אך עכ"פ לפי מה שביאר בבית יוסף נראה שפסק דל"א גוד אחית]. ודעת הדרכי משה נראה מדבריו [ס' ר"א סק"ג] שלא הכריע בענין והניח הענין בצ"ע. ויוצא א"כ שדברי הט"ז כאן שכ' שטעם הבשר של הכלי העליון עובר לכלי התחתון ע"י המים שנודעים יחד בב' הכלים בצורה של ניצוק תליא בדין האמור אם אמרי' גוד אחית. וכאמור דעת הדרכ"מ לא ברורה.

ב. תו"ח- יש להקל במקום הפסד מרובה או לצורך. [ולכאורה סותר את עצמו כאן אלא שיש שכ' שגם כאן כוונת רמ"א הוא לאסור שלא מעיקר הדין]

ג. ש"ך ומשאת בנימין- [לעיל סק"ה] אין לאסור אף לא את הכלי התחתון כיון דהוי נ"ט בר נ"ט וכאמור.

עירוי מים מכלי פרווה על כלי בשר וחלב יחד

א. הגה' שע"ד- עירוי מכלי ראשון חשיב ככלי ראשון, ולכך אם עירה מים רותחים מכלי ראשון שאינו לא חלבי ולא בשרי על ב' כלים א' חלבי וא' בשרי ונוגעים הן יחד ושומן דבוק בהם, יש לאוסרם, דחשיב העירוי ככ"ר וא"כ ממשות האיסור עובר מכלי לכלי ע"י חום של כ"ר.

ב. או"ה- כל מה שיש להחמיר בעירוי מכ"ר, זהו דוקא הקילוח הראשון, אבל לאחר שהוריקו על הכלי לומר שפליטת אותם המים יוצא מכלי אחד ויבליע בכלי אחר זה לא אמרי', דמיד שנחו המים על הכלי הוי כלי שני ושוב אין מבליע ולא מפליט.

א. רמ"א- כהאר"ה.

'אבל אם עירה מים רותחים שאינן של בשר ולא של חלב על כלים של בשר ושל חלב ביחד, ואפילו שומן דבוק בהם, הכל שרי, דאין עירוי ככלי ראשון ממש שיעשה שהכלים שמערה עליהם, יבלעו זה מזה (שם).'

ש"ך- הקשה על הרמ"א, שהרי פסק במקו"א דעירוי מבשל כדי קליפה, ותו' דלענין כלי שהוא קשה אינו מבליע ומפליט כאחת.

ב. תו"ח- התיר דוקא במקום הפסד מרובה.

ג. ש"ך- כהגה' שע"ד שאסור כדי קליפה, כיון דקי"ל דעירוי מבשל כדי קליפה ואין לחלק בין האוכל לכלי, והאר"ה שהתיר בזה היינו משום דס"ל דעירוי אינו מבשל כלל אבל אנן לא קי"ל כן וכנ"ל. אמנם כ"ז כשהכלים מלוכלכים משירי מאכל, אבל היכא שהכלים נקיים ודאי שיש להתיר דהוי נ"ט בר נ"ט. אמנם יש להסתפק בכלי של איסור שלא שייך נ"ט בר נ"ט אי נאסר אפי' בכלי נקי, דאפשר דאף אם עירוי מבשל כדי קליפה, אך מ"מ אינו מבשל כולי האי שיפליט מן הכלי ויבליע לכלי אחר, ולפ"ז גם בכלים של בשר וחלב שאחד מהן נקי ואחד מהן אינו נקי שהנקי אסור ושאינו נקי, צ"ע אי נימא כיון דהנקי נ"ט חוזר ואוסר השני, כיון שמערה עליו כל פעם, או נימא דעירוי לא מבשל כולי האי. ויש להחמיר בשניהם במקום שאין הפסד מרובה, כי נראה כיון דמבשל חשיב ממש כבישול, והכי משמע בהגהת ש"ד דאין חילוק.

כשיש ספק אם הודחו יחד

הגה' שע"ד ואו"ה- אם נמצא כלי חולבת בין כלי בשר, לא חיישי' שמא הודחו יחד בדרך שנאסרים אפי' אם רגילים באותו בית להדיח בכ"ר מותרין, דשמא לא הודחו עמהם, וכן דשמא לא הוי ב"י, והוי ס"ס.

רמ"א- כנ"ל.

'ואם נמצא קערה חולבת בין כלי בשר, לא חיישינן שמא הודחו ביחד בדרך שנאסרים (הגהות ש"ד).'

סעיף ד

נתינת אפר לפגום את טעם המים

א. מחבר- דעת עצמו.

'יראה לי שאם נתנו אפר במים חמין שביורה קודם שהניחו הקדירות בתוכה, אף על פי שהשומן דבוק בהן, מותר, דעל ידי האפר הוא נותן טעם לפגם.'

ב. ט"ז וש"ך- חלקו ע"ז, והביאו ראיות שאין האפר מהני לפגום את המים, ונשאר בצ"ע למעשה.

נקודות הכסף- דברי המחבר הוי רק לענין המעט שומן הדבוק בכלי, אבל לא לענין גוף החלב.

פת"ש- דברי המחבר הוא לענין איסור כב"ח שפוגם האפר את טעם החלב לפני שנהיה איסור, ודוקא כב"ח שלפני שנהיה הוא כב"ח פגם הוא את טעם החלב או הבשר ואינם מתהוים להיות איסור, אך לאחר שנעשו כב"ח וכן כל איסור אחר שכבר נעשה האיסור, י"ל שאין האפר יכול לפגום, ובזה מתורצים הראיות שהביאו הש"ך וט"ז.

סעיף ה

להניח כלי שיש בו כותח אצל כלי שיש בו מלח או חומץ

גמרא- 'בעא מיניה רב דימי מרב נחמן, מהו לאנוחי כדא דמלחא גבי כדא דכמכא, כותח מי חיישין שנא יפול מן הכותח צנולה והוא לא ידע וינלחו מננו קדרת בשר אמר ליה אסור. דחלא מאי, דרך לתת חומץ לתוך התבשיל מי חיישין שנא יפול מן הכותח בחומץ ויחזור ויתן מננו לתבשיל אמר ליה שרי, ומאי שנא לכי תיכול כשתמנדוד לי עליה כור של מלח בשכרי אומר לך טעמו של דבר עלה כורא דמלחא, מאי טעמא, האי כותח הנופל צנולה נראה ויכיר מפני שהוא עז ולא בטיל אצל כותח הנופל בחומץ ליתיה בטעמו וטעמו נני לא יהיב כותח בחומץ איתיה איסורא בעיניה, והאי ליתיה איסורא בעיניה.' [חולין קיב].

ביאור דברי הגמ'

א. פי' רש"י- אין להניח קדירה חלבית [כותח] סמוך לקדירה עם מלח, דחיישי' שיפול החלב לתוך המלח ושוב ימלח מזה לבשר ויאסור, ודוקא בקדרה עם מלח אבל עם חומץ אין לחשוש, כיון שאף אם יפול סיפת חלב לתוך החומץ יתערבב ויתבטל, בשונה ממלח שניכר הוא ואינו בטל.

הגה' שע"ד ואו"ה- דוקא אם הכלים מגולים ובדיעבד אם עבר ונתן שרי.

תוס' ורא"ש- להניח קדירה חלבית ליד קדירה בשרית אין חשש, דמיזהר זהירי, ודברי הגמ' קאי בדוקא לענין מלח שפחות נזהרים בזה, דלא מסקי דעתייהו שיתן בסוף לתבשיל.

ב. פי' הרמב"ם- החשש בגמ' שלא להניח קדירה חלבית [כותח] ליד קדירה עם מלח, הוא מעיקר הדין שהמלח בולע הוא מהחלב, ואף אם לא יפול כלל לתוכו חלב נעשה הוא חלבי ואין למולחו לבשר דמישאב שאיב ליה לכותח, ודוקא מלח בולע הוא אבל חומץ אינו בולע ולכך שרי.

מחבר- כהגמ'. [וכפי' רש"י שהאיסור הוא לא מדינא אלא מחשש שימלח אח"כ לבשר, באה"ג וש"ך וט"ז]

'אין מניחין כלי שיש בו כותח אצל כלי שיש בו מלח, אבל מותר להניחו אצל כלי שיש בו חומץ.'

א. רמ"א- כהגה' שע"ד והאו"ה.

'ודוקא אם הכלים מגולים. ואפילו הכי אם עבר ונתנו ביחד, מותר, ולא חיישין שמא נפל אל המלח.'

ב. פרמ"ג- מהרמב"ם משמע שאסור אף כשהכלים מכוסים, והביא מהפ"ת דאף שמכוסים בעי שיהיו רחוקים זה מזה.

סעיף ו

אם מותר להניח שני תבשילין א' של בשר וא' של חלב בתיבה אחת פתוחים סמוכים זה לזה

א. הגה' אושר"י - אין להניח שני תבשילין א' של בשר וא' של חלב בתיבה אחת פתוחים סמוכים זה לזה, אך בדיעבד אם הניח שרי.

ב. טור וב"י - מותר אף לכתחילה להניח, דבשר עם חלב מיזהר זהירי שלא יפול מזה לזה.

א. מחבר - כהטור.

'מותר ליתן בתוך תיבה כד של בשר אצל של חלב.'

ב. רמ"א - החמיר כהגה' אושר"י במקום שאין צורך.

'יש מחמירין לכתחלה (הגהות אשיר"י בשם א"ז). וטוב ליזהר לכתחלה במקום שאינו צריך.'

סעיף ז

אם מלח בכוחו להפליט את טעם הכלי

תוס' - מלח הנתון בקערה של בשר מותר ליתנו בחלב. [דאין כח במלח להפליט טעם מכלי ולפ"ז מותר אפי' בקערה של איסור, ש"ך]. אך המחמיר תבוא עליו ברכה.

מחבר - כהתוס' דשרי מעיקר הדין.

'מלח הנתון בקערה של בשר, מותר ליתנו בחלב'

רמ"א - כהתוס' דהמחמיר תבוא עליו ברכה.

'המחמיר גם בזה, תבא עליו ברכה כי יש מחמירין לכתחלה'

א. ט"ז - תמה על הרמ"א שיש להחמיר בזה. שהרי תוס' הוכיחו שמותר הוא ממעשים שבכל יום שאנשים עושים כן, ומסתמא מדובר באנשים חשובים שרצו בכרכה, וא"כ מבואר שאין ענין כלל להחמיר, ומה שסיימו התוס' שהמחמיר תבוא עליו ברכה לא קאי ע"ז אלא על ענין אחר, וכן הביא בשם רש"ל כן דשרי לכתחילה, אך מ"מ סיים רש"ל 'משבח אני מנהג אשכנז שיש להם כלים עשויים למלח אחד לבשר ואחד לחלב, דלפעמים בתוך הסעודה שידיה מלוכלכות מן הבשר לוקח שם מלח ואחר כך יקח לחלב וכן איפכא'.

ב. נקודות הכסף - יישב את חומרת הרמ"א, שאף שהוכיחו התוס' היתר ממעשים שבכל יום, והיינו שהוא היתר גמור עדיין י"ל דהמחמיר תבוא עליו ברכה, ועוד י"ל דהרמ"א חשש לשי' האו"ה שכ' להדיא שיש לחשוש בזה.

פת"ש - חומרת הרמ"א הוא דוקא בכלי חרס, אבל לא בשאר הכלים.

סימן צו

דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר

ובו ה' סעיפים

סעיף א

דין חריף

סכין בשרית שחתך דבר חריף לאכלו עם חלב

גמרא- 'אמר חזקיה משום אביי, הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכוחה, צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכוחה, וה"מ צנון דאגב חורפיה בלע, אבל קישות מתוקה היא ואינו נבלע בחוכה אלא השמנונית יף ועומד על מקום החתך הלכך גריר לבי פסקיה למקום חתך גורר מעט בסכין ואכיל אף בכוחה הלכך דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכוחה כדאמר דאין נותן טעם הבצ' מן המנוש אלא נותן טעם הבצ' מנותן טעם דסתם קערה מנקחין אותה משומן הקרוש עליה משום מילאום אבל לסכין פעמים שהשמנונית קרוש עליו ואינו ניכר וכשחותך בצנון הוא נותן טעם הבצ' מן המנוש ועוד דמשום חורפיה בלע טפי מדגים הרותחים ואגב דוחקא דסכינא פליט סכינא ובלע לטון גריר לבי פסקיה ואכיל. קילחי קלחים דליפתא לפת אינו חריף אלא מתוק ואין טעם שומן ניכר בו שרי, דסילקא אסירי, לפי שנותן טעם בהן ואי פתך בהו דליפתא טרזן בעת חתוכן שחתך אחת של לפת ואחת של תרדיון הלפת נצטל טעם השמנונית מן הסכין ואין התרדיון מקבלן טעם הימנו שפיר דמי' [חולין קיא: קיב.]

גמרא- משנה: ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן איסור הנאה, חלב שחלבו עובדי כוכבים ואין ישראל רואהו.. וקורט של חלתית מין פירי הוא שקורין לר"א בלע"ז ומחתכין את קרעיו בסכין ואסור משום שמנוניתא דסכינא ומלח שלקונדית מפרש בגמ' (לקמן לט) הרי אלו אסורין, ואין איסורן איסור הנאה: גמרא.. והקורט של חילתית: מאי טעמא, משום דמפסקי ליה בסכינא אף על גב דאמר מר נותן טעם לפגם מותר, אגב חורפיה דחילתיתא מחליא ליה שמנוניתא, והוה ליה כנותן טעם לשבח ואסור. [ע"ז לה: לט.]

מבואר בדבדן חריף ישנם ג' חידושים מאשר אם לא היה זה חריף: א. שאף שהסכין צונן אוסר הוא את הצנון, ובלא חריף הדין היה דסגי בהדחה כדין צונן בצונן. ב. בלא חריף היה מותר מחמת דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתירא דשרי לעיל סי' צ"ה, ובחריף אפ"ה נאסר [היינו לפי חד פירושא ברש"י בסמוך]. ג. בלא חריף לא היה נאסר בדיעבד כיון שהסכין הוא אינו ב"י והוי טעמו לפגם דשרי, אך בחריף התחדש דאף כשהסכין אינו ב"י הוי טעמו לשבח [ורק נחלקו הפוסקים אי דין זה קיים בכל מידי דחריף או רק בצנון].

אם דוחק הסכין הוא האוסר את החריף או השמנונית שעליו

רש"י - הביא ב' פירושים בזה. א. שמה שאוסר בצנן וסילקא, הוא מחמת השמנונית שעל הסכין. ב. אף אם הסכין מקונח הוא, מ"מ דוחק הסכין אוסר בדבר החריף.

כשהסכין אינו בן יומו

א. ספר התרומה ותוס' - כשם שבחילתית אמרי' שאף אם הסכין שחכתו אינו ב"י שאוסר, ה"ה לכל דבר חריף כן שאף באינו ב"י אוסר את הדבר החריף.

ב. מהר"מ מרוטנבורג - דוקא בחילתית דחריף ביותר אמרי' שאוסר אפי' כשהסכין אינו ב"י, ומשום שמנבק בני מעיה של בהמה כשאוכלין אותה, אבל בשאר דבר חריף כצנן וכיו"ב אין הסכין אוסר באינו ב"י.

א. מחבר - הביא בסתם את המהר"מ ואת ספר התרומה כ"א.

'צנן או סילקא שחתכם בסכין של בשר בן יומו, או שאינו מקונח, אסור לאכלם בחלב עד שיטול ממקום החתך כדי נטילת מקום, שהוא כעובי אצבע, או שיטעמנו ולא יהא בו טעם בשר, שאז מותר בהדחה. ויש אומרים דהוא הדין לאינו בן יומו והוא מקונח ואם לא נטל מהם כדי נטילת מקום וגם לא טעמם ובשלם בחלב, צריך ששים כנגד מה שנגע מהסכין בהם. וה"ה לחתכם בסכין של עובד כוכבים'.

אמנם להלן בס"ג לא הביא המחבר את הי"א להחמיר באינו ב"י. ולהלן סי' ק"ג סעי' ו' פסק להחמיר אף באינו בן יומו. ונאמרו בזה כמה דרכים באחרונים:

א. כרו"פ - היכא שהחריף קיבל את טעמו ע"י הסכין באופן שנעשה נ"ט בר נ"ט דהיתרא כמו כאן שקיבל טעם בשר שעדיין הוא היתר אין להחמיר בזה באינו ב"י אבל להלן בסי' ק"ג מיירי שהחריף קיבל את טעמו ע"י כלי שכבר היה אסור וחמור זה מנ"ט בר נ"ט דהיתרא.

ב. הגרע"א - להלן בס"ג. שי' המחבר הוא דבצנן יש להחמיר אף באינו ב"י, אבל בשאר דברים וביבש שרי באינו ב"י, אך בבישול בכל גווני יש לאסור אף באינו ב"י.

ב. רמ"א - [בס"ג] החמיר אף באינו בן יומו.

[ס"ג] 'תבלין שנדוכו במדוכה של בשר בן יומו, אסור לאכלם בחלב, וי"א אפילו אינו בן יומו. (רשב"א סימן תמ"ט ובארוך וע"ל סימן צ"ה סוף ס"ב בהג"ה) .

בית מאיר - דברי רמ"א מיירי רק לענין לכתחילה כיון דאיכא ב' צירופים של חומרות. א. שמחמירים את הש' שמה שאמרו בגמ' דחילתית משוי לשבח אף באינו ב"י הוא גם לכל דבר חריף. ב. שמחמירים את הש' ברש"י שדין חריף הנ"ל הוא אף שלא שמנונית והוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא. ולכך בדיעבד יש להקל אף לרמ"א בשאר דבר חריף ובאינו בן יומו בנ"ט בר נ"ט דהיתרא.

ש"ך ופרמ"ג - אנו נוהגים דאף בשאר דברים החריפים הסכין אוסר באינו ב"י וכולו נאסר ואף לענין נ"ט בר נ"ט דהיתרא [כגון בשר וחלב כמקרה שדיבר השו"ע כאן].

כמה נאסר מהצנן וסילקא

א. שי' הרא"ש - דברי הגמ' בחולין דסכין שחתך בה בשר וחתכו בזה צנן דאסור לאוכלו עם חלב, היינו שרק כדי קליפה אסור בו, ודוקא אמרו בגמ' בע"ז דחילתית אסורה כולה, [כן משמע ממתני' דהתם] משום שהקרטים קטנים הן ואין יכול לידע באיזה מקום חתכוהו. [וזה יותר מגרידה המוזכר בקישות, כדרי קליפה צריך שתהא גסה קצת כדי שתוכל להינטל כולו כאחד משא"כ בגרידה. ר"ן]

ב. שי' הראב"ד - דברי הגמ' בחולין דסכין שחתך בה בשר וחתכו בזה צנן דאסור לאוכלו עם חלב, היינו בכדי נטילה [דהיינו כעובי אצבע]. וכן לפ"ז צ"ל דמה דאסרי' בע"ז החילתית את כולה, היינו משום שחריפה היא ביותר.

ג. שי' הרשב"א - דברי הגמ' בחולין דסכין שחתך בה בשר וחתכו בזה צנן דאסור לאוכלו עם חלב, היינו שכולה אסורה כשם שאסרנו בע"ז את החילתית.

א. מחבר - כהראב"ד שדבר חריף שחתכו בסכין נאסר בכדי נטילה.

'צנן או סילקא שחתכם בסכין של בשר בן יומו, או שאינו מקונח, אסור לאכלם בחלב עד שיטול ממקום החתך כדי נטילת מקום, שהוא כעובי אצבע..'

ב. רמ"א - לכתחילה כהרשב"א לאסור את כולה ובדיעבד יש להקל בכדי נטילה.

'..וי"א שאם חתך צנן בסכין של איסור, כולו אסור (רשב"א ור"ן וכן משמע בארוך כלל ל"ה). וכן אם חתכו בסכין של בשר, אסור כולו בחלב. וכן נוהגין לכתחלה, אבל בדיעבד אין לאסור רק כדי נטילה (ב"י ואו"ה).'

במקרה הנ"ל אי מהני ביה טעימת ישראל

גמרא - 'יתיב רב כהנא אחוה דרב יהודה קמיה דרב הונא, ויתיב וקאמר, קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח, וצנן שחתכו בסכין אפי"ג דאגב חורפיה דלון איגריש בלע"ז הוא בולע נמשנויות הסכין הקרוש עליו והוי האי לון נתינת טעם ראשון שהרי בלע איסור נמש והוי כבשר מותר לאכול לאותו לון כמותה שיש בו כסויזי דחלבא כדמפרש טעמא דכיון שבלע מן השנוניות דהיתרא בלע בכותח, מאי טעמא, אמר אביי האי היתרא בלע והאי איסורא בלע, קערה בלעה דס"א"ל רבא כי בלע היתרא מאי הוי, סוף סוף האי היתרא דאתי לידי איסורא הוא כשנותנו כותח דאיסורא קאכיל, אלא אמר רבא האי אפשר למטעמיה, לון אפשר לו לישראל לטעמו קודם שינתנו כותח והאי מותר דקאמר כגון שטעמו בתחלה ולא היה בו טעם שנוניות והאי דס הקערה לא אפשר למטעמיה... [חולין קיא:]

טור ורשב"א - צנן או שלקות שחתכום בסכין של בשר אסור לאכלם בחלב עד שיקלוף מקום החתך, או עד דטעם ליה שלא יהא בו טעם בשר.

א. מחבר - העתיק כדברי הטור.

'צנן או סילקא שחתכם בסכין של בשר בן יומו, או שאינו מקונח, אסור לאכלם בחלב עד שיטול ממקום החתך כדי נטילת מקום, שהוא כעובי אצבע, או שיטעמנו ולא יהא בו טעם בשר, שאז מותר בהדחה.'

ב. יש"ש תו"ח וש"ך- אף דמעיקר הדין מהני, מ"מ לכתחילה לא מהני טעימת ישראל, דאין אנו בקיאים בדבר, אבל בדיעבד אי טעים להו ישראל ולא טעם בשר, ובישל עם חלב, שרי.

ג. לבוש- לא מהני אף בדיעבד.

הגרע"א- מ"מ מהני טעימה בכישול אף לכתחילה לכו"ע.

שלא אומרים חנ"ן לפני שהדבר נאסר

ב"י- דינא דחנ"ן לא אמרי' באופן שהדבר אינו אסור, כגון שחתך בסכין בשרית צנון דחשיב הצנון כבשר, אך עכ"פ אינו נחשב לבשרי יותר ממה שבלע כיון שעדיין אינו אסור, ולכך היכא שאח"כ בישל את הצנון בסיר חלבי לא בעי' ס' נגד כל הצנון אלא רק מה שהצנון בלע מהסכין. בשונה מהיכא שחתך בסכין של איסור דבר חריף שנעשה כל הצנון לאיסור ובעי' ס' נגד כולו [לשי' דאמרי' חנ"ן בכל האיסורים].

מחבר- כנ"ל.

'ואם לא נטל מהם כדי נטילת מקום וגם לא טעמם ובשלם בחלב, צריך ששים כנגד מה שנגע מהסכין בהם. וה"ה לחתכם בסכין של עובד כוכבים'

רמ"א-

'ואם חתכן דק דק, צריך לשער ס' נגד כל הצנון (ב"י בשם סמ"ק)'.
 היינו דקאי על סכין של עכו"ם ואזיל לשיטתו דאף בשאר איסורים שאינן של ב"ח אמרי' חנ"ן, ולכן כל הצנון נאסר אבל בסכין בשרי לא שייך חנ"ן שעדיין אינו אסור, [ט"ז]

ט"ז וש"ך- מה שאם חתך בסכין של איסור צנון וחזר ובישל הצנון בסיר אחר דבעי' ס' נגד כולו, זהו דוקא כשחתך הצנון דק דק שאז בכל חתיכה יש כדי נטילה, אבל כשחתך רק במקום אחד אין כל הצנון נאסר, דלא אמרי' חנ"ן ממקום למקום באותה חתיכה. אך הביאו מהלבוש שגם בכה"ג אמרי' שכולו נאסר, ותמהו עליו.

כשחותך הירק שמעל הצנון

או"ה- כל מה שהצנון נאסר זהו דוקא היכא שחתך את הצנון עצמו, אבל אם חותך את הירק שעל הצנון אינו נאסר, שאינו חריף שם, אך עכ"פ צריך שישאר בירק כדי רוחב קש חיתין וכן כשחותך את זנבותיהן של שומים ובצלים אינם חריפים שם ולא בלעי.

רמ"א- כהאו"ה.

'וכל זה אם חתך הצנון עצמו, אבל אם חתך הירק שעל הצנון, אין לחוש'.

דגול מרבכה- עכ"פ צריך שישאר בירק כדי רוחב קש חיתין, וכדברי האו"ה, ותמה על השמטת הרמ"א.

ספק אם נחתך בסכין של איסור

או"ה - כשקונים בשוק הצנונות מן הגויים ואומרים הם שנחתכו במרא וחצינא [היינו כלי היתר], יש להתיר בזה דוקא באותן החתיכות שהן חתוכין כלפי זנבותיהן, ואפי' כשנחתכו למעלה מזה עד שליש ומחצה הצנון, אבל למעלה מזה כבר אין להתיר.

א. רמ"א - כהאו"ה.

'ואם יש ספק אם נחתך בסכין של איסור, אזלינן לקולא (שם), לכן קונים הצנונות שיש בהן חתוכין לצד זנבותיהן, כי תלינן שנעשה במרא וחצינא (שם בהג"ה ומהרא"י בהגהת ש"ד)'

מבואר מרמ"א, שההיתר הוא אף בצנון וכן דמשמע דאף היכא שאין הסכין ב"י, ש"ך.

ב. ש"ך - מה שהאו"ה התיר זהו דוקא בדברים שאינן צנון ובאינו ב"י, שמצדדים את שי' דס"ל דבאינו ב"י בשאר דברים שאינן צנון שאינו אוסר, אבל היכא שהסכין היה ב"י ובצנון ורק יש ספק אם הצנון נחתך ע"י סכין או במרא וחצינא אין להתיר דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא. הכו"פ הק' ע"ו דהא הוי ספיקא במקום חזקת היתר ולקולא אזלי' אף בשל תורה, דהא יש לירק הלז חזקת היתר. ובתו"י יישב את דברי הש"ך, דהא דאמר' העמד דבר על חזקתו, היינו היכא דאתיליד ריעותא מצד עצמו, אבל אם הריעותא נולד מחמת דבר אחר של ספק תערובת איסור שנתערב, לא אמרי' העמד דבר על חזקתו. ועכ"פ לדינא פסק כרמ"א שיש להתיר כן אף בצנון, משום שיש עוד כמה פנים להתיר.

מקום שאין נמצא כי אם החתוכין בסכין של איסור

רמ"א -

'ובמקום שאין נמצא לקנות רק החתוכים בסכין, נוהגין לקנותו ולהתיר ע"י נטילת מקום'.

כיון דאין נמצא אחר, הוה לכתחלה כדיעבד להתיר בנטילת מקום ולסמוך על דעת החולקים על הרשב"א לעיל, אבל במקום שנמצא לקנות אחרים הוי לכתחלה דאסור כולו. ט"ז וש"ך.

סעיף ב

שאר דברים חריפים אי הוי כצנון וסילקא

גמרא - 'אמר חזקיה משום אביי הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכותח וה"מ צנון דאגב חורפיה בלע אבל קישות מטוקה היא ואינו נבלע בכותח

אלא השמנונית גף ועומד על מקום החתך הלכך גריר לבי פסקיה למקום חתך גורר מעט בסכין ואכיל אף צכותה הלכך דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן צכותה כדאמר דאין נותן טעם הבא מן המנוש אלא נותן טעם הבא מנותן טעם דסתם קערה מקהחן אותה מנומן הקרוש עליה משום מיאוס אבל לסכין פעמים שהשמנונית קרוש עליו ואינו יוכר וכשחותך צננון הוא נותן טעם הבא מן המנוש ועוד דמשום חורפיה צלע עפי מדגים הרותחים ואגב דוחקא דסכינא פליט סכינא וצלע לנון גריר לבי פסקיה ואכיל קילחי קלחיס דליפתא לפת אינו חריף אלא מתוק ואין טעם שומן יוכר זו שרי דסילקא אסירי לפי שמתן טעם בהן ואי פתך בהו דליפתא ערבן צעת חתוכן שחתך אחת של לפת ואחת של תרדיון הלפת מצטל טעם השמנונית מן הסכין ואין התרדיון מקבלן טעם הימנו שפיר דמי' [חולין קיא: קיב.]

א. ספר התרומה והתוס' - ה"ה לשאר דברים חריפים הדין כן, שע"י דוחקא דסכינא יאסרם.

ב. רבינו יחיאל והרשב"א - הדין דדוחקא דסכינא שאוסר בדבר חריף הוא דוקא בצננון וסילקא, אבל בשאר דבר חריף לא אמרי' כן.

מחבר - כספר התרומה.

'אם חתך בו שומין ובצלים וכרישין (ותמכא שקורין קרי"ן) וכיוצא בהם מדברים החריפים ופירות חמוצים (אורחות חיים) ודגים מלוחים, דינם שוה לחתך בו צננון'.

תפוחים חמוצים

אורחות חיים - פירות חמוצים כגון תפוחים, הוי דבר חריף כבצלים ושומים.

א. מחבר - כאו"ח, דהוי כחריף.

ב. תו"ח - לא הוי כחריף.

ט"ז - במקום הפסד יש להקל.

דגים מלוחים

מחבר - דגים מלוחים הוי כחריף.

ש"ך - מיירי במלוחים ביותר, אך בלא זה לא הוי כחריף וסגי בגרידה.

בצלים

מחבר - בצלים חשיב כדבר חריף.

פת"ש - מיירי בבצלים גדולים, אך אלו הקטנים אינם כ"כ חריפים, ויש להקל כשחותך בסכין שאינו ב"י ובמקום הפסד.

זנגביל

א. או"ה בשם הסמ"ג - זנגביל, כיון דהוי דבר יבש אין דינו כחריף.

ב. דרכ"מ - אין כוונת הסמ"ג דכל דבר יבש אינו כחריף שהרי החילתית הוא יבש ודינו כחריף, אלא כוונתו הוא דיש לאוכלם דתלינן שיש להם כלים מיוחדים לכך ובודאי לא נחתך בסכין של גוי וכן

שסתם כלים של גויים אינם ב"י.

א. רמ"א - כדבריו בדרכ"מ.

'ומכל מקום מותר לאכול מרקחות חריפים של עו"ג כגון זנגביל וכיוצא בו, דיש להם כלים מיוחדים לכך או תולשין אותן (מרדכי ואגודה פרק כיצד מברכין).'

[משמע מדבריו דהיכא דידעינן שחתכו בסכין של איסור יש לאסור אפי' היכא שהסכין אינו ב"י, ש"ך]

ב. ש"ך - היכא שאין הסכין ב"י, יש להתיר אפי' אם ידעינן שחתכו בסכין של איסור, כיון דהוי דבר יבש.

א. דבר שתחילתו אינו חריף וסופו שהוא חריף. ב. דבר שתחילתו הוא חריף ולאחמ"כ פוקע חריפותו

פת"ש - א. דבר שתחילתו אינו חריף ולאחמ"כ נעשה הוא חריף, כגון משקה הבירה שתחילת עשיתה אינה חריפה ובסוף עשיתה נעשית היא חריפה וחתך בסכין בתחילת עשיתו - לדעת הפרמ"ג: עדיין בולע הוא. ולדעת הח"י: אינו בולע כיון שהטעם נקלש הוא במים. ב. דבר שתחילת עשיתו חריף ולאחמ"כ פג חריפותו כגון שבישול בצל שהבישול מפיג את חריפותו ובלע כשכבר פג חריפותו, שוב אינו נחשב לחריף.

סעיף ג

תבלין שנדוך במדוכה

ספר התרומה - תבלין שנדוכו במדוכה של בשר ליכא למישרי בחלב משום נ"ט בר נ"ט, דהא תבלין חזק וחריף והוי מדוך כמו בית שאור, וגם פלפלין חריפים הוי כמו צנון שחתכו בסכין, דלא שרי מחמת נ"ט בר נ"ט, ואסור משום טעם ממש הנבלע שם.

מחבר - את דינו של התרומה לענין כשהסכין הוא ב"י.

'תבלין שנדוכו במדוכה של בשר בן יומו, אסור לאכלם בחלב.'

רמ"א - החמיר גם כשהסכין אינו ב"י.

'וי"א אפילו אינו בן יומו. (רשב"א סימן תמ"ט ובארוך וע"ל סימן צ"ה סוף ס"ב בהג"ה).'

ש"ך וט"ז - תמהו על המחבר שהרי להלן סי' ק"ג פסק המחבר את השי' דאסרי' אף באינו ב"י. והוסיף הש"ך שגם בס"א, הביא המחבר עכ"פ את השי' הזו שאסרי' אף כשהסכין אינו ב"י כי"א.

פרי מגדים- יישב התמיהה דהכא דוקא הקל המחבר באינו ב"י, דלענין בב"ח ככאן הוי נ"ט בר נ"ט דהיתירא, ומיקל המחבר בצירוף היכא שאין הסכין ב"י, אך להלן סי' ק"ג דמיירי בקדרה של איסור ל"א בזה דהוי נ"ט בר נ"ט [שהרי כל הדין של נ"ט בר נ"ט דשרי הוא משום שנחלש כוחו לפני שנאסר וזה לא שייך באיסור וכמבואר לעיל סי' צ"ד ס"ו], אמנם הרמ"א לשיטתו לעיל צ"ה ס"ב דאף בכה"ג אסרי, ולכך פסק כאן שאסור אף שהסכין אינו ב"י. [אמנם את הקו' הב' של הש"ך אי"ז מיישב.]

הגרע"א- בס"א מיירי בצנון, ולכך הביא המחבר גם את השי' שאסרי' אף כשאין הסכין ב"י, אבל כאן דמיירי בשאר דברים שאינם צנון, ובצירוף דהוי דבר יבש דיש שי' דלא בלעי ופלטי, סמכ' על השי' שכשאין הסכין ב"י שרי. ולהלן בס' ק"ג דמיירי בבישול דודאי בלעי, אסר המחבר אף באינו ב"י.

סעיף ד

כשחותך כמה דברים חריפים כאותו סכין אי מתיר זה הסכין

שיבולי הלקט- לימוני"ש של גוים, מן הדין ראוי לאסרם שחותכים אותם בסכין שלהם, ואגב חורפייהו בלעי, אלא מפני שחותכים רבים בסכין אחד וממלאים מהם חביות, יש לומר שבטל טעם הסכין בהם, ובודאי ראשון ושני היה ראוי לאסרם, אלא מפני שאין ניכרים הם בטלים ברוב הילכך שרו.

א. מחבר- פסק כהנ"ל.

'מי לימוני"ש שמביאים העו"ג, וכן חתיכות דג מליח שמביאים העו"ג בחביות, מותרים.'

רמ"א- הביא ג"כ את הקולא הנ"ל, והביא גם שיש מחמירים בזה ואין לשנות באלו המקומות ממנהגם.

'מפני שמביאים הרבה ביחד, ואף אם נאסרו מקצתן שנחתכו בראשונה עם סכין של עובד כוכבים, נתבטלו באחרים הנחתכים אחר כן, שאינן נאסרין, כי כבר נתבטל טעם הסכין בראשונים ולכן כולם מותרים. וכל כיוצא בזה (בית יוסף בשם שיבולי לקט). ולכן אוכלין בקצת מקומות הכרוב שקורין קומפש"ט, אע"ג דפרוס וחתוך. ויש מקומות שמחמירין בזה, ואין לשנות המנהג (מהרי"ו סימן מ"ט), אבל שאר דברים שאין חריפין, כגון תפוחים או לפתות יבשים וכדומה, נוהגין בהן היתר כמו בלימוני"ש ואין להחמיר כלל (בארוך).'

ט"ז- משמע מלשון הרמ"א שהחמיר במקומות שנהגו להחמיר דוקא הכרוב שקורין קומפש"ט, אבל בשאר דברים החריפים כגון תפוחים וכיו"ב וכן בלימונים, היקל בכל המקומות. והק' הט"ז דהא הכל דין אחד, ולכך ס"ל דבמקומות הנוהגים להחמיר יחמירו אף בתפוחים ולימונים. והפרמ"ג יישב דברי רמ"א, דכוונתו הוא דבלימונים ותפוחים הוי דבר לח ויש בכל החביות ס' נגד הסכין, ואף דנעשה הסכין חנ"ף, מ"מ בהפ"מ יש להקל כיון דהוי לח בלח, בשונה מכרוב שיבש הוא ולכך אין להקל אף בהפ"מ.

ב. ב"ח- חולק ע"ז ואסר, כיון דכל דינו של השיבולי הלקט, זהו רק אם נסבור שדין חריף שחתכו בסכין אסור שנאסר החריף זהו דוקא בב"י, ובאינו ב"י אין הסכין אסור אלא באינו מקונת, שאז יש לחשוש מפני השמנונית שעליו, ולכן מהני מה שחותך תחילה את הלימונים הראשונים שיקנחו את השמנונית, אבל כיון דקי"ל דבצנון אמרי' שאף שהסכין אינו ב"י נאסר החריף, א"כ מה יהני במה שהסכין מתקנה מהלימונים הראשונים, הא מ"מ עדיין בלוע הוא ואסר בחריף. וכן שהטור פ' באור"ח לענין זיתים שכבשן ונחתכו קודם הפסח בסכין של חמץ שאינו ב"י דחזרו הזיתים כולם חמץ, וא"כ ה"ה בלימונים שלא יהני מה שחותך תחילה את הלימונים הראשונים.

ש"ך- יישב את דעת המחבר, משום שהלימונים חריפים אבל לא כצנון, באופן שהצנון מגודל חריפותו גורם הוא שיוציא את הטעם אף מתוך עצמו של הסכין, [ואת זה אין החריפות יכול לבטל לעולם שא"ז כדופני הסכין] אבל לימונים שאינם כ"כ חריפים לכן אין בכוחם לגעת בטעם שבתוך הסכין, ורק בכוחם לגעת בטעם שבדופני הסכין שאת זה הועילו הלימונים הראשונים כדי להוציא את טעמם. ולענין זיתים אשר מבואר דס"ל להמחבר באור"ח שג"כ נאסרים כולם כמו בצנון, כ' הש"ך ג' אופנים בזה. א. שזיתים פחות חריפים מלימונים באופן שאין בכוחם אפי' לבטל את הטעם שיש בדופני הסכין. ב. שהזיתים חריפים יותר מלימונים והוי ממש כצנון. ג. שבאמת שווים הם בחריפותם כלימונים, ומה שהתירו בלימונים הוא משום שכבר נהגו בהם היתר, ולכן בצירוף השיטות דמהני היכא שהסכין אינו ב"י, וכן יש לצרף השי' דדוקא בצנון וסילקא אמרי' דינא דחריף ולא בשאר הדברים החריפים, אבל בזיתים שלא נהגו היתר אין להתירם.

כשחותך צנון עם תולעת

א. תו"ח- כיון שמקילין בדבר שנפשו של אדם קצה עליו [שנחשב טעמו לפגום], יש ג"כ להקל אם חתך התולע עם הפרי שמותר ע"י קליפה מעט, הואיל ואף בצנון אין אסור יותר מכדי קליפה [וכדי קפילה בעי משום ממשות התולעת, פרמ"ג].

ב. ש"ך- מקור דברי התו"ח הוא מדברי הרשב"א שכ' כן לענין הזבוב, אבל יש לחלק בין זבוב ותולעת, דדוקא זבוב טעמו הוא לפגם אבל לא תולעת, ולהדיא מחלק כן הרשב"א גופיה.

סעיף ה

שאר דברים שאינם חריפים כלל וחתכם בסכין בשרית

גמרא- 'אמר חזקיה משום אביי, הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח, צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכותח, וה"מ צנון דאגב חורפיה בלע, אבל קישות מתוקה היא ואינו נבלע בכוחה אלא השמנונית ק"ף ועמוד על מקום החתך הלבך גריר לבי פסקיה למקום חתך גורר מעט צסכו ואכיל אף ככותח הלבך דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח כדאמר דאין וותן טעם הבא מן המנוש אלא וותן טעם הבא מנותן טעם דתס קערה מקנחין אותה משומן הקרוש עליה משום מילאום אכל לסכין פעמים שהשמנונית קרוש עליו ואינו ניכר וכשחותך צנון הוא וותן טעם הבא מן המנוש ועוד דמשום חורפיה בלע טפי מדגים הרותחים ואגב דוחקא דכסניא פליט סכניא ובלע לון גריר לבי פסקיה ואכיל, קילחי קלחיס דליפתא לפת אינו

הריף אלא מוחק ואין טעם שומן ניכר בו שרי, דסילקא אסירי לפי שנתון טעם זה, ואי פתך בהו דליפתא ערבן בעת חתוכן שחתך אחת של לפת ואחת של תרדן הלפת מצטל טעם השמוניות מן הסכין ואין התרדן מקבלן טעם הימנו שפיר דמי. [חולין קיא: קיב.]

ר"ן - מדינא הוי סגי בקישות הדחה כמו בלפת כיון דצונן בצונן הוא, אלא שמתוך לחותה א"א להדיח אותה דאדרבה ע"י ההדחה נסרך בהם יותר, ולכך לא מהני הדחה ובעי גרידה שהיא פחותה מקליפה, שהקליפה צריכה שתהא גסה קצת שתוכל להנטל כולה כאחת.

האם צריך הדחה בלפת

א. ר"ן [ומשמע מרש"י] - לא בעי הדחה.

ב. רשב"א וטור - בעי הדחה.

מחבר - כהגמ'. וכהרשב"א דבלפת בעי הדחה.

'חתך קישואים בסכין של בשר, מותר לאכלם בחלב בגרידה בלבד, שיגרוד ממקום החתך. ואם חתך בו לפת, אפילו גרידה אינו צריך, אלא הדחה בעלמא'.

דין תחיבת הסכין בלפת שמתיר את הסלק

גמרא - 'אמר חזקיה משום אביי, הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכוחה, צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכוחה, וה"מ צנון דאגב חורפיה בלע, אבל קישות גריר לבי פסקיה ואכיל, קילחי דליפתא שרי דסילקא אסירי, ואי פתך בהו דליפתא, שפיר דמי.' [חולין קיא: קיב.]

מבואר מהגמ' שתחיבת הסכין בלפת מהני בשביל להסיר החריפות עכ"פ לסלק.

אם תחיבת הסכין בלפת מהני להתיר סלק דוקא או אף צנון

א. רשב"א - רק סלק.

ב. ספר התרומה ושע"ד - אף צנון.

אם היתר זה של תחיבת הסכין בלפת הוא דוקא בלפת או אף בכל דבר

א. ספר התרומה - היתר זה של תחיבת הסכין האמור בגמ' הוא דוקא בלפת, אך לא בשאר דברים ומשום שטבעו של הלפת משונה ומבטל את טעם הנפלט מהסכין אך לא שאר הדברים.

ב. ב"י בשי' הרמב"ם - הרמב"ם לא הזכיר את דין זה של תחיבת הסכין בלפת להתיר הצנון. וכ' הב"י לבאר זאת דס"ל לרמב"ם, דדברי הגמ' היינו לאו דוקא בתחיבת הלפת, אלא אף בכל דבר אחר שהסכין יתקנח בו, ומשום שהטעם שאסור לחתוך בו צנון אינו אלא מפני השומן הנקשר על פניו שהוא נדבק ביותר בדבר החריף, וכשהוא חותך בו לחם או איזה דבר הרי הסכין מתקנח בו ולא נשאר שום שומן על פניו, ולפיכך מותר לחתוך בו צנון.

מחבר ורמ"א - כספר התרומה בב' הדינים דדוקא לפת מהני. ולאחמ"כ מהני אף להתיר הצנון.

'ולא עוד אלא אפילו צנון שחתך אחר הלפת, שרי בהדחה כמו הלפת, לפי שטעם הלפת משונה ומבטל טעם הנפלט מהסכין. ודוקא לפת, שטעמו משונה, אבל ירק או לחם ושאר דברים, לא'.

האם אפשר אחר תחיבה בלפת לחתוך כמה פעמים בחריף

א. ב"י- מסברא אפשר כמה פעמים.

ב. סמ"ג- מהני על כל תחיבה בלפת פעם אחת בלבד לחתוך בחריף.

רמ"א- כהסמ"ג.

'ואפילו בלפת אין להתיר לחתוך צנון רק פעם אחת, אבל לא הרבה פעמים, אם לא שחתך כל פעם לפת בין חתיכת צנון לצנון (ב"י בשם סמ"ג)'

אם היתר זה של תחיבת הסכין בלפת בשביל הצנון הוא אף לכתחילה

א. או"ה- היתר זה האמור בגמ' של תחיבת הסכין בלפת להתיר הצנון אינו לכתחילה אלא בדיעבד אם כבר חתך הצנון אינו נאסר, אבל לכתחילה אין לחתוך הצנון אף לאחר תחיבת הסכין בלפת.

ב. ש"ך- משמע מהפוסקים דהיתר זה הוא אף לכתחילה, ולכך היכא שתחב הסכין בלפת שרי לכתחילה לחתוך הצנון ולא יאסר הצנון. אמנם לחתוך הלפת לכתחילה כדי להתיר את הצנון זה ודאי שאין להתיר אלא רק לאחר שחתך את הלפת שרי לכתחילה לחתוך הצנון. [והק' הש"ך ע"ז דהא אי בעי לצנון הדחה היאך שרי לכתחילה לעשות דבר שיצטרפו הדחה ול"ח דילמא מיתשיל כדחיישי' לעיל סי' צ"א בכל דבר הצריך הדחה. ותי' א. דשאני הכא שיכול לאכול את הצנון כך בפני עצמו בלא הדחה ולכך בכה"ג לא חיישי' שישכת. ב. דהדחה דכאן אינו מעיקר הדין אלא כחומר א בעלמא.]

סימן צז

שלא ללוש עיסה בחלב

ובו ג סעיפים

סעיף א

איסור לישת הפת בבשר או בחלב וההיתר כ'כעין תורא'

גמרא - 'אין לשיין את העיסה בחלב, ואם לש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה. כיוצא בו אין טשין לשון טה את התנור באליה, ואם טש כל הפת כולה אסורה, עד שיסיק את התנור.' [פסחים ל:ל]

גמרא - 'לא קשיא, הא ביום טוב ראשון לילה הראשון, שהגולה חוצה, צעין לחס עווי הא ביום טוב שני, כדאמר להו רבי יהושע לבניה יומא קמא לא תלושו לי בחלבא, מכאן ואילך ללושו לי בחלבא, והתניא אין לשיין את העיסה בחלב כל ימות השנה, שלא יאכל בשר עמה ואם לש כל הפת אסורה מפני הרגל עבירה, אלא הכי קאמר יומא קמא לא תלושו לי בדובשא, מכאן ואילך ללושו לי בדובשא, ואיבעית אימא לעולם בחלבא כדאמר רבינא כעין תורא מעט צעין של שור מותר ללוש בחלב, דאכיל ליה מיד צבת אחת, ולא משהי ליה דליגשי שילוש בחלב שרי, הכא נמי כעין תורא.' [פסחים לו:]

ביאור 'כעין תורא'

רש"י - מעט כעין של שור מותר ללוש בחלב, דאכיל ליה מיד צבת אחת, ולא משהי ליה.

רמב"ם - שינוי בצורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל עמה בשר.

הגה' שע"ד - ב' הפירושים נכונים להלכה ויהני או שנילוש מעט או ששינה צורת הפת. ולכך שרי לאפות לכבוד שבת פלאד"ן או פשטיד"א [היינו בצק הממולא בבשר] דחשיב כדבר מועט וכן שצורתן משונה.

מחבר - כהגמ' וכהגה' שע"ד.

'אין לשיין עיסה בחלב, שמא יבוא לאכלה עם הבשר. ואם לש, כל הפת אסור, אפילו לאכלו לבדו. ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבת אחת, או ששינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר, מותר. כיוצא בו, אין אופין פת בתנור שטחו באליה, ואם אפאו דינו כעיסה שנילושה בחלב.'

רמ"א- ע"פ הגה' שע"ד.

'ולכן נוהגין ללוש פת עם חלב בחג השבועות, גם בשומן לכבוד שבת, כי כל זה מוחשב כדבר מועט, גם כי צורתן משונה משאר פת. וכ"ש פלאד"ן או פשטיד"א, דמותרין (הגהות ש"ד).'

אי גורי' שלא יאפה פת בתנור יחד עם בשר שלא נוגעים זה בזה

תוס' - אע"פ דקי"ל דריחא מילתא היא, [היינו שאם הכניס לתוך תנור אחד ב' שיפודים שעל אחד מהן יש בשר כשרה ועל השני יש בשר נבלה, שאע"פ שאין נוגעים זה בזה, מ"מ נאסרה הכשרה משום שהריח העובר מהנבלה, מילתא היא ואוסרת הכשרה.] מ"מ מותר לאפות הפת עם תבשיל של בשר יחד באותו תנור, הואיל והבשר מכוסה בתבשיל והוי כעין שתי קדרות דשרי, ואף דבר מגולה שיש להרחיק, מ"מ כיון שהתנורים שלנו הם גדולים וההבל מתפשט לא חיישי' שיגעו זה בזה. [ומה נחשב לתנור גדול: סמ"ק- המחזיק י"ב עשרונין של מצות (דעת הי"א הוא דהיינו שכל חלל התנור מחזיק י"ב עשרונין. ודעת הפרמ"ג היינו שקרקעית התנור צריך שיחזיק י"ב עשרונין). רשב"א- כל שהוא רחב צצת סגי באופן דשליט ביה אוריא.]

הגה' אושר"י- כהתוס', דמעיקר הדין שרי לאפות פת בתנור יחד עם תבשיל בשרי, אך מ"מ כיון שאם יזוב השומן הבשרי ויבלע בתנור ממילא יהיה אסור לאפות הפת אף שהפת רחוקה היא, לכן יש לימנע מלאפות הפת יחד עם תבשיל בשרי, אלא יאפה תחילה התבשיל ויסיק התנור ואז יאפה הפת.

הגה' שע"ד- יש מקילין אם התנור משופע ונתן הפת מלמעלה והתבשיל למטה בענין שלא יוכל לזוב לשם.

רמ"א- כהנ"ל.

'ואין לאפות שום פת עם פלאד"ן או פשטיד"א בתנור, דחיישינן שמא יזוב מן השומן אל הפת. ואם זב תחתיו, דינו כאלו נילוש עמו (כ"י בשם הגהות ש"ד). ואפילו הוא במחבת, נוהגין להחמיר לכתחלה.'

א. ש"ך וט"ז- היכא שהשומן זב אל הפת שאסר זאת האושר"י אפי' בדיעבד, היינו אף שזב לא תחת הפת ממש, ומשום דחיישי' לשי' דס"ל דחם מקצתו חם כולו והוי כאילו זב תחת הפת ממש.

ב. הגה' האו"ה- כל מה שאסר האושר"י בדיעבד, היינו דוקא אם השומן זב ממש תחת הפת ממש, אבל היכא שהשומן זב לא תחת הפת ממש שרי בדיעבד.

לאפות תבשיל חלבי על קרקעית התנור ולאחמ"כ לבשל שם תבשיל בשרי בתוך קדרה

א. ט"ז- אם אפו תבשיל חלבי על קרקעית התנור ולאחמ"כ הניחו קדרה בשרית על אותה הקרקעית ובישלוה, אין להחמיר ולאסור התבשיל הבשרי, משום דלא גרע מב' קדרות הנוגעות זה בזה א' חלבי וא' בשרי שבדיעבד שרי, כדפסק רמ"א לעיל סי' צ"ב. ומש"כ רמ"א כאן להחמיר במחבת, היינו לכתחילה.

ב. נקודה"כ- יש להחמיר, כיון ששונה דין זה מב' קדירות הנוגעות זה בזה, דהכא החלב הוא בעין שנוגע בקדרה הבשרית, בשונה מב' קדירת ששתייהם הם רק בלועים מהאיסור.

אם שגג ואפה פת עם בשר אם אסרינן ליה

פת"ש- אם שגג ואפה פת עם בשר, נראה מסתימת הפוסקים דאסרינן ליה.

א. שינוי כשמוכר בשוק. ב. שינוי לאחר שכבר נאסר. ג. אי בעי שינוי באופן שאין חשש שיאכל הפת עם חלב או בשר

פת"ש- א. לא מהני שינוי אלא בביתו, אבל לעשות הפת מרובה למכור בשוק לא מהני, דאורחים לא יכירו בשינוי ולא מהני אף שמודיעם דחיישי' שמא ישכח מלהודיעם. ב. שינוי לא מהני אלא כששינה בשעת אפיה, לא כשמשנה אחר שכבר נאסר [ח"ד]. אך לדעת הכו"פ מהני אף לאחר שנאסר. ג. כל האיסור לאפות פת עם חלב או בשר הוא דוקא באופן שיש חשש שיבוא לאוכלו עם חלב או בשר, אבל באופן שאין הרגילות כן ליכא איסורא בדבר. ואין לנו לגזור יותר ממה שגזרו לנו.

לאפות פת יחד עם תבשיל הבלוע בטעם בשר

פת"ש- מותר לכתחילה לאפות פת יחד עם תבשיל אשר רק הוא בלוע הוא, מטעם בשר דהוי נ"ט בר נ"ט ולא מחמרי' בזה דנימא מילתא היא. דאפי' עם יאכל הפת עם חלב הא לא הוי איסור מעיקר הדין אלא רק לכתחילה הוא, ולכן לענין לאפות בתנור יחד שרי לכתחילה.

סעיף ב

גמרא- 'כיוצא בו אין טשין לשון טח את התנור באליה, ואם טש כל הפת כולה אסורה, עד שיסיק את התנור.' [פסחים ל:]

אי בעי בתנור שטחו באליה היסק או דסגי בהדחה

א. תוס'- תנור שטחו באליה, המבואר בגמ' דאסורה עד שיסיק את התנור, בדוקא הוא ולא מהני בו קינוח, מפני שאי אפשר לתנור להתקנח יפה ונדבק בו השמנונית והוי בעין עד שיוסק.

ב. ר"ן- תנור שטחו באליה מהני בו קינוח ולא בעי היסק.

מחבר- כהתוס' דבעי היסק.

'תנור שטחו באליה, אין אופין בו פת עד שיסיקנו מבפנים עד שיתלבן. ואפילו אם הוא של בוכיא (פירוש כלי חרס שמסיקין תחתיו ואופין עליו עוגות) אין לו היתר על ידי היסק מבחוץ'.

סעיף ג

ריחא מילתא היא או לאו מילתא היא

גמרא- 'אמר רב, בשר שחוטה שמן שצלאו בתנור בשני שפודים, זה רחוק מזה אסור שהריח מן השמן נכנס לכושר ומפוטנו, וזוחר זה ונוליא ריח גם הוא, וכל שכן שחוטה כחושה ונבילה שמינה, ורבותא אשמועינן רב, דלא נימנא נבילה כחושה הואיל ואין ריחה נודף לא אסרה לה לשחוטה, ואשמועינן דשומן שחוטה מפטם לנבילה בריחא, והדר מפקא איבו ריחא עם בשר נבילה כחוש אסור, מאי טעמא מפטמי מהדדי, ולוי אמר אפילו בשר שחוטה כחוש שצלאו עם בשר נבילה שמן מותר, מאי טעמא ריחא בעלמא הוא, וריחא לאו מילתא היא.' [פסחים עו:]

כמי הלכה

א. רש"י- הלכה כלוי, דריחא לאו מילתא היא.

ב. רבינו תם- הלכה כרב, דריחא מילתא היא.

אי פלוגתת רב ולוי הוא אף לענין בב"ח, וכן הדין לענין לכתחילה

גמרא- 'תני רב כהנא בריה דרב חיננא סבא, פת שאפאה עם צלי בתנור אסור לאכלה בכותחא, והיא בנייתא דג דאיטווא בהדי בישרא בתנור אחד, אסרה רבא מפרזיקיא למיכליה בכותחא שיש צו חלב, משום דקסבר ריחא מילתא היא.' [פסחים עו:]

א. רי"ף ורמב"ם- פלוגתת רב ולוי הוא אף לענין בב"ח. ופסקו כלוי דריחא לאו מילתא היא, אך מ"מ לכתחילה אין לצלות בשר שחוטה עם בשר נבלה, וכן שאסור לכתחילה לאפות הפת יחד עם בשר, אך בדיעבד שצלה או שאפה יחד הבשר והפת מותרים, ולכן דברי הגמ' דרב כהנא שאסר לאפות הפת אתי אף ללוי לענין לכתחילה. [כנ"ל בסעיף א]. [ומה נחשב לדיעבד: אגור- אף אם כבר אפה אם יש לו פת אחר כשרה זה עדיין נחשב לכתחילה ואין לו לאכול את הפת שאפאה עם בשר. ב"י- כל עוד כבר אפה הפת נחשב זה לדיעבד ואף אם יש לו עוד פת כשרה נחשב זה לדיעבד ושרי.]

ב. ר"ן- מה שיש להחמיר בלכתחילה, זהו דוקא לענין איסור בב"ח, אך לענין בשר נבלה, ללוי שרי אף לכתחילה, ומשום דכיון דטעם הבשר נרגש בהם האוכלו עם חלב יהא סבור שממשו של בשר נבלע בהם וכי אכיל להו בחלב מיתחזי כבשר וחלב יחד, בשונה מבשר שחוטה שנצלה יחד עם בשר נבלה שאין טעמו מורגש בבשר שחוטה שטעם שניהם שוה, ועוד שהחמירו דוקא באיסור בב"ח, משום שכל אחד באפי נפשיה שרי ולא בדילי אינשי מינה בשונה מבשר נבלה.

ג. מרדכי בשם ראב"ה- אף לרב דריחא מילתא היא, זהו דוקא בבשר שחוטה הנצלית עם בשר נבלה, ומפני הפיטום, אבל לענין בב"ח אף לרב שרי. [ולפ"ז דברי הגמ' דר"כ אסר לאפות פת עם צלי בשר, הוי שי' שלישית]

מחבר- כהרי"ף והר"ן, דלענין בב"ח אסור עכ"פ לכתחילה, וכיון שיכול לאכול הפת לבדו הוי לכתחילה.

'פת שאפאו עם הצלי, ודגים שצלאן בתנור אחד עם הבשר, אסור לאכלם בחלב. והני מילי בתנור קטן, אבל בתנור גדול המחזיק שנים עשר עשרונים ופיו פתוח, מותר.

ואם הצלי מכוסה, וכן פשטיד"א שמכוסה הנקב שבו, מותר אפילו בתנור צר. (ועיין לקמן סימן ק"ח כיצד נוהגין).

כשב' החתיכות כחושות

רשב"א- פלוגתת רב ולוי, זהו באופן שלכל הפחות א' מהחתיכות הוא שמן, אבל באופן שב' החתיכות הם כחושות אזי לכו"ע ריחא לאו מילתא היא, ואינו בולע אחד מחבירו.

בב' קדירות שנתבשלו באותו תנור

א. רשב"א- לא אמרו ריחא מילתא היא אלא דוקא בצלי אבל בקדירה ליכא למיחש, ולכן בב' קדירות אפי' בתנור צר מותר ואפי' לכתחילה, כיון שכל אחד בקדירה בפנ"ע ליכא ריחא כולי האי.

ב. ב"י- ה"ה שנצלה בב' קדירות שייך את הסברא הנ"ל, ולא דוקא בנתבשלו בב' קדירות.

ריחא בצלית כבד

א. תה"ד- אפי' אי נימא ריחא מילתא היא, מ"מ מותר לצלות כבד בתנור עם תבשיל שמן.

ב. ב"י- חלק ע"ז.

ריחא בדבר חריף

מרדכי- אפי' למ"ד ריחא לאו מילתא היא, מ"מ בדבר חריף כבצל שצלאו עם דבר אסור, הדין הוא שנאסר הדבר החריף מכח הריחא, דכיון שחריף הוא שואב טובא.

הקדמה לדיני תערוכות

[לקוח מסי' צ"ח סעיפים א' וב' וסי' ק"ט ס"א]

א. דין תערוכת איסור מין במינו - לח בלח

גמרא- 'טפת חלב שנפלה על החתיכה, כיון שנתנה טעם בחתיכה, כלומר כיון שיש בה כדי ליתן טעם בצאתה החיכה הכל אסור ואפילו יעבר את הקדרה דאיכא לנימור נחלק לכולן והרי אין בו כדי לאסור אפי' אסור ועטמא מפרש לקמיה החתיכה עצמה נעשת נבלה, ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה לפיכך אוסרת כולן ואפילו הן אלק שיש בהן כדי לזבל החיכה האיסור בו' דכיון דמינו נינהו לא בטיל עטמא דבשר דנפיק מנייה שאף טעם הבשר נאסר דברי ר' יהודה, וחכמים אומרים עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות קס"ד דאטפה קיימי עד שיהא בה כדי ליתן טעם בצולם אין כאן איסור אפילו בחתיכה ראשונה מפני שהוא חוזר ונסתם.' [חולין קח:]

גמרא- 'תנן התם, דם וקדשים שנתערב במים, אם יש בו מראית דם כשר לזריקה, נתערב ביין שהוא אדום, רואין אותו כאילו הוא מים, ואם היה מים והיה מראית הדם ניכר צויהם כשר נתערב בדם בהמה של חולין או בדם חיה, רואין אותו את של חולין כאילו הוא מים, רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם וכשר, אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו, 'ולקח מדם הפר ומדם השעיר' הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדמו של שעיר אפילו הכי קרי ליה אכתי נמו דם שעיר ואף על פי שנתערב בו דם הפר כדאמרין במסכת יומא (דף גג) עירה דם הפר לתוך דם השעיר, רבנן סברי מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה הכי דמי' דמתני' דזבחי' עולין נינהו ולא מצטלי אהדדי, ורבי יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטל, רבנן סברי מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה, ודלמא משום דמין במינו הוא, אי אשמעינן מין במינו ולא אשמעינן עולין כדקא אמרת, השתא דאשמעינן עולין משום דעולין, ודלמא עד דאיכא מין במינו ועולין, קשיא. ור' יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטל, ודלמא משום דעולין הוא, אי אשמעינן עולין מין במינו כדקא אמרת, השתא דאשמעינן מין במינו משום דמין במינו הוא, ודילמא עד דאיכא מין במינו ועולין, קשיא.' [מנחות כב. כג:]

גמרא- 'משנה: יין נסך אסור, ואוסר בכל שהוא, יין ביין ומים במים מים שנתגסכו לעבודת כוכבים נפלו צמים דהיתר בכל שהוא, יין במים ומים ביין בנותן טעם. זה הכלל, מין במינו במשהו, ושלא במינו בנותן טעם: גמרא: ...זה הכלל מין במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם: רב ושמואל דאמרי תרוייהו, כל איסורין שבתורה במינן במשהו, שלא במינן בנותן טעם. זה הכלל דמתני' דמשום יין נסך לא אלתריך דהא תנא ליה יין צמינו צמשהו ויין צמים צנות טעם אלא לאתויי שאר איסורין אתא כל נותן טעם צמינו צמשהו משערין כדאמרין בשמיעת חולין (דף לח) לאתויי מאי, לאתויי כל איסורין שבתורה, רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם, חוץ מטבל ויין נסך, לקמן מפרש עטמא במינן במשהו, ושלא במינן בנותן טעם, וזה הכלל לאתויי טבל. תניא כוותיה דרב ושמואל, תניא כוותיה דרבי יוחנן וריש לקיש, תניא כוותיה דרב ושמואל, כל איסורין שבתורה במינן במשהו, שלא במינן בנותן טעם. תניא כוותיה דרבי יוחנן וריש לקיש, כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם, חוץ מטבל ויין נסך במינן במשהו, שלא במינן בנותן טעם, בשלמא יין נסך משום חומרא דעבודת כוכבים, אלא טבל מאי טעמא, כהיתירו כך איסורו, דאמר שמואל, חטה אחת פוטרת את הכרי מתרומה דהא לא תפרש שיעורא דידה אלא ראשית דגנך כתיב ואפי' כל דכו ורבנן הוא דלגמרי עין יפה אחד מנארבעים עין רעה אחד מנששים ציונית אחד מחמשים (ותניא) [ותנן] נמי הכי, במה

אמרו טבל אוסר בכל שהוא במינו אמרו אכל שלא צמינו צותן טעם משום דצמינו איכא למימר כהיתירו קך איסורו אכל בשלא צמינו ליכא למימר הכי אלמא טעמא משום הכי הוא, שלא במינו בנותן טעם. [ע"ז ע"ג. ע"ג]

מבואר פלוגתא במין במינו בין רבנן לר' יהודה, דלרבנן מין במינו מדאורייתא בטל הוא ברוב של חד בתרי ומדרבנן בעי בס' אטו מין שלא במינו שבזה בעי ס' אף מדאורייתא כדי לבטל את טעם האיסור [וכמבואר להלן דבממשו וטעמו לכו"ע בעי ס' לבטל את טעם האיסור], ולר' מין במינו לעולם אינו בטל.

ביאור פלוגתתם

ר"ן - ביאר פלוגתתם, דטעמא דר"י הוא משום דמין במינו לא בטיל, לפי שכל דבר שהוא דומה לחבירו אינו מחלישו ומבטלו אלא מעמידו ומחזקו, ומשום הכי סבירא ליה לר' יהודה בכולהו איסורי דמין במינו לא בטיל. ורבנן לא משמע להו הכי דמכל מקום מין במינו דאיסור והיתר אין דומין זה לזה כיון דחד אסור וחד שרי, שאין ראוי לילך אחר דמיון בעצם אלא אחר חילוקן באיסור והיתר, אלא היינו טעמא דדם הפר אינו מבטל דם השעיר, משום דכיון דשניהן עולין כלומר שכשרים לזריקה אין מבטלין זה את זה, דכי היכי דר' יהודה אזיל אחר דמיון העצם אזלו רבנן אחר דמיון ההיתר, ולפיכך כל שחלוקין באיסור והיתר אפי' מין במינו בטיל דהוה ליה כמין בשאינו מינו.

כמי ההלכה

א. רש"י - הלכה כרב שפסק כר"י דס"ל דמין במינו לעולם לא בטל מדאורייתא.

ב. רבינו תם - הלכה כר' יוחנן שפסק כת"ק דמין במינו בטל בס'.

ב. דין תערוכת איסור במין שלא במינו בנותן טעם - לח בלא

טעמו וממשו

גמרא - אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, כל שטעמו וממשו אסור (לוקין) [ולוקין] עליו, וזהו כזית בכדי אכילת פרס, ועל כגון זה נאמר שיעור כזית בכדי אכילת פרס הלכה לנשה מסיני שאס יט צכשיעור פרס של חצשיל כזית מן האיסור לוקין עליו אפי' שאין כזית של איסור נאכל צבת אחת כיון דאינו שוהה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מלעפרת אכילתו ולוקה אכל אם אין צכדי אכילת פרס של חצשיל איסור הואיל ושוהה באכילתו כזית יותר מוכדי אכילת פרס הוה ליה כשתי אכילות של שני ימים ואין לוקין דקים להו לרבנן דאכילת פרס הוה שיעור שהיית אכילה ופרס היא חצי ככר של עירוצי תחומין ושיעור חכמים ככר מנ' לקב חליה לבית המנוגע שנאמר זה והאוכל צבית יכבס בגדיו פרשוהו חכמים לשהה זה שיעור אכילה כדתניא והאוכל צבית והשוכב צבית אין לי אלא שוכב ואוכל לא אוכל ולא שוכב מנין תלמוד לומר יכבס את בגדיו ריבה אם כן מה תלמוד לומר האוכל והשוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה וכמה היא אכילה כדי אכילת פרס והוא ארבע צי"ס טעמו ולא ממשו כגון חלב שגפל לקדרה או חלב שגפל ימנוח שאין ממשו צטין אסור ואין לוקין עליו' [ע"ז סו. סו.]

גמרא - אמר רבא, אמור רבנן בטעמא, ואמור רבנן ברובא, ואמור רבנן בחזותא, מין בשאינו מינו בטעמא, מין במינו ברובא, היכא דאיכא חזותא במראה. [ובחים ע"ט.]

מבואר: דבדאיכא ממשו וטעמו, לכו"ע בעי שישים כדי לבטל את האיסור, וכדאמר ר' יוחנן כל שטעמו וממשו לוקין עליו והיינו מן התורה. וכן מבואר מהגמ' בזבחים דמין בשאינו מינו בטעמא והיינו מדאורייתא דומיא דמין במינו ברובא דהיינו ודאי מדאורייתא, ר"ן. [והיינו דאף דאיכא פלוגתא בסמוך אי נותן טעם כעיקר מדאורייתא או מדרבנן, היינו דוקא לענין טעמו בלא ממשו, אבל בדאיכא גם ממשו אזי לכו"ע בעי ס' שזהו שיעור של ביטול טעם, ולא שייך לומר בזה שמדאורייתא יתבטל האיסור ברוב

של חד בתרי כמו דאמרי' ביבש ביבש דמדאורייתא חד בתרי בטיל, ומשום שלענין הטעם אין רוב לבטלו שהרי אף ההיתר נהפך הוא לאיסור שהרי כל ההיתר קיבל את טעם האיסור וכשיש את ממשות האיסור אזי טעמו אסור הוא מדאורייתא וכאמור.].

טעמו ולא ממשו [בשאר איסורים מלבד בשר וחלב]

גמרא- 'אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כל שטעמו וממשו אסור (לוקין) [ולוקין] עליו, וזהו כזית בכדי אכילת פרס, ועל כגון זה נאמר שיעור כזית בכדי אכילת פרס הלכה לנשה מסתי שאס יש בכשיעור פרס של חצשיל כזית מן האיסור לוקין עליו ועליו שאין כזית של איסור נאכל כזית אחת כיון דאינו שוהה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מנערת אכילתו ולוקה אצל אס אין בכדי אכילת פרס של חצשיל איסור הואיל ושוהה באכילתו כזית יותר מכדי אכילת פרס הוו לכו כשתי אכילות של שני ימים ואין לוקין דקים להו לרבנן דאכילת פרס הוי שיעור שהיית אכילה ופרס היא חצי ככר של עירוצי תחומין ושיעור חכמים ככר מנ' לקב חליה לבית המנוגע שנאמר זה והאוכל כזית יכבס בגדיו פרושו חכמים לשהה זה שיעור אכילה כדתניא והאכל כזית והשוכב כזית אין לי אלא שוכב והאכל לא אוכל ולא שוכב מנין תלמוד לומר יכבס את בגדיו ריבה אס כן מה תלמוד לומר והאכל והשוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה וכמה היא אכילה כדי אכילת פרס והוא ארבע זיגים טעמו ולא ממשו כגון חלב שגפל לקדרה או חלב שגפל ימוח שאין ממשו כזי אסור, ואין לוקין עליו.' [ע"ז סו. טו:]

גמרא- 'אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור אכל חצי זית חלב וחצי זית בשר כזית אחת אין היתר משלים את שיעור האיסור לחייבו, חוץ מניאסורי נזיר, שאס אכל חצי זית עגבים וחצי זית לחס כזית אחת חייב, שהרי אגורה תורה משרת עגבים לא יתנה חייב על שריית פתו זיין, ואי איכא מנין לחודה כזית למה לי קרא, וכל משרת לא גרסיין, ואית דגרסי ליה, ומפרשי דאפילו לרבנן דלא דרשי כל וכל דרשי, ולא היא, דהא פרכיין לקמן האי מייבעיא ליה לכדתניא משרת ליתן טעם כעיקר, ואס איתא ימוח ליה אלא טעמו דידי מוכל, אלא מנשנשנשנש דמשרת נפקא ליה, וכל לא דרשי חוץ מאיסורי נזיר שהרי אמרה תורה משרת... והוא משרת להכי הוא דאתא, האי מייבעי ליה לכדתניא, משרת ליתן טעם כעיקר לטשות טעמו של איסור כעיקרו וממשו, שאס שרה עגבים במים ויש בהן זיגים טעם יין טעם יין חייב, בכזית מן, והא לאו ממשו היתר מנעקף לאיסור הוא, אלא ממשו דאיתעביד ליה כוליה איסור, אצל היתר מנעקף לאיסור לא ילפיין מניה מכאן אתה דן לכל התורה כולה שיהא טעמו של איסורין כממשו ומה נזיר שאין איסורו עולם אלא כמה שפירש, ואס חסם שלשים יום, ועגבים ויין מותרין לו בהגאס ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו אף תוך זמן, על ידי (הפרת) חסם עשה בו טעם כעיקר, כלאים כלאי הכרס שאיסורו איסור עולם זרע חטה וחרץ הכל אסור לעולם ואיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו אינו דין שיעשה טעם כעיקר, והוא הדין לערלה בשתיים קל וחומר זה אחת דן לערלה בשתי דרכים, דאיסורו איסור הגאה, ואין היתר לאיסורו בתוך שלש, מה שאין כן בזר, ואיסור עולם ליכא למימר זה, דלחר שלש מותרות, הא מני דאפיקתיה להאי קרא לטעם כעיקר, רבנן דפליגי אדר' עקיבא דהיתר מנעקף לאיסור, ולקמיה מפרש מאי היא רבנן היא, ורבי יוחנן דאמר כרבי עקיבא. הי רבי עקיבא מתי מילתא דר' עקיבא שניעין דהיתר מנעקף לאיסור ..אלא רבי עקיבא דברייתא, דתניא רבי עקיבא אומר נזיר ששרה פתו ביין ואכל כזית מפת ומיין חייב, ופליגי רבנן עליה, דלית להו היתר מנעקף לאיסור, ואילו פשע היין בכל הפת לא הוו פליגי רבנן עליה, דהא אית להו טעם כעיקר, ואיתעביד ליה פת גופיה איסור, ובהא מיהא פליגי עליה, דעעמא דר' עקיבא ממשו לירוף הוא, ואי נני לא נשרית כל הפת זיין מנעקף נמי היתר לאיסור לחיובא ורבי עקיבא כיון דמפיק ליה להאי משרת להיתר מנעקף לאיסור טעם כעיקר היכא דליכא מידי עיקר, אלא טעם, כגון ששרה עגבים זיגים, מנא ליה בשר בחלב בשר שחצשיל בחלב, והבשר זעוניה, אלא שטעם החלב נבלע זו מנא ליה, יליף מבשר בחלב, לאו טעמא בעלמא הוא ואסור, הכא נמי לא שנא, ורבנן מבשר בחלב לא גמריין דחידוש הוא, כל איסורי חימה הוא, ודבר חידוש שאינו מנאי זיינו בשאר איסורין לא גמריין חומרא דידיה בשאר איסורין, דכי היכי דשאר חידושין דידיה לא הוו בשאר איסורין האי דטעם כעיקר נמי לא תיגמר מניה ומאי חידוש משאר מיילי אילימא דשני דברים המותרים הם, וכשנתערבו נאסרין, מה שאין כן בשאר דברים דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור, כלאים נמי דוגמתן האי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי אסור, אלא דאי תרו ליה שורה בחלב כל היום שרי, כלומר מותר לשרותו בחובו, ואינו עובר עליו אפילו על אכילתו, דלא אסרה תורה אלא דך זישול, ואפילו יהיב זיה עעמא, ומיהו, מדרבנן אסור כולי יומא בחלבא שרי, בשיל ליה בשולי אסור, עובר על זישולו, ועובר על אכילתו ורבי עקיבא נמי בשר בחלב ודאי חידוש הוא, אלא

יְלִיף מְגִיעוּלֵי נְכָרִים קְדִירָה שְׂבִיבָל צֶה הַגְּכָרִי, וּבִשְׁחֹזֵר יִשְׂרָאֵל וּמִגְשָׁל צֶה הַיּוֹשֵׁעַ לְחֹךְ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, גִּישׁוֹל לְשׁוֹן מִקְרָא וּפּוֹלֵט, וְהַתּוֹרָה אֶסְרָתוֹ בְּמַעֲשֵׂה מִדִּין, כֹּל דָּבָר אֲשֶׁר יֵצֵא צֶה־צֶה (בְּמִדְבָּר לֹא) דְּהִיּוֹת יוֹרוֹת וּקוּמוֹקְמוּסִין וְכוּלָּא צֶה, שְׁמִרְתוּחִין אֶחָד עַל הָאֹרֶךְ גִּיעוּלֵי נְכָרִים לֹא־וּ טַעְמָא בַּעֲלָמָא הוּא וְאִסּוּר, הַכָּא נִמְי לֹא שְׂנָא, וּרְבִנְן גִּיעוּלֵי נְכָרִים נִמְי חִידוּשׁ הוּא, דְּהָא כֹּל נוֹתֵן טַעַם לְפָגַם מוֹתֵר דְּגַמְרִינֵן מִנְבִּילָה דְּכֹתִיב לֹא תֹאכְלוּ כֹּל נִצְלוֹה לְגַר וְגו' (דְּצִרִים יד) הַרְאוּהוּ לְגַר קְרוּיָה נִצְלוֹה, שְׂאִינָה רְאוּיָה לְגַר אִינָה קְרוּיָה נִצְלוֹה וְהַכָּא אִסּוּר דְּהָאִי נִמְי לְפָגַם הוּא, דְּרֹאחָה צְלוּעָה נִשְׁשַׁתְּהָה צְדוּפּוֹ שֶׁל כְּלֵי לִילָה אֶחָת הוֹפֵךְ טַעְמוֹ וְנִתְקַלְקַל, וְחֹו לֹא נִשְׁבַּחְתָּ לֹא־וּכֹל שֶׁהִיא נִפְלְטָה לְתוֹכּוֹ, וּרְבִי עֲקִיבָא כְּדָרְבַּ חֵיָא בְּרִיה דְּרַב הוֹנָא דְּאָמַר לֹא אִסְרָה תּוֹרָה אֲלֵא בְּקִדְרִירָה בַּת יוֹמָא שְׂבִיבָל צֶה הַגְּכָרִי צוּ צוּיִם, הַלְכֵךְ לֹא־וּ נוֹתֵן טַעַם לְפָגַם הוּא, וּרְבִנְן בְּקִדְרִירָה בַּת יוֹמָא נִמְי לֹא אִפְשָׁר דְּלֵא פְּגַמָּה פּוֹרְתָא מוֹעֵטֵס הַכְּלִי נִפְגַּמָּה הַצְּלוּעָה', [פְּסוּחִים מִג: מִד: מִד:]

גְּמָרָא- 'אִמַּר ר' חֵיָא בַּר אַבָּא אִמַּר ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי מִשׁוּם בַּר קַפְרָא, כֹּל אִיסוּרֵין שְׁבַתוֹרָה בְּס', הִיכָּא דְּבִדְקִירָה וְלֹא יְהִיב טַעְמָא אִי נִמְי לִיכָּא לְמִיקָם אֲטַעְמָא כְּגוֹן מִין וּמִינּוֹ אֲבָל הִיכָּא דְּבִדְקִירָה וְהִיב טַעְמָא לְעוֹלָם טַעְמָא לֹא צְלוּל כְּדָמַר בְּמָמָה דּוּכָחִין וְלִקְמֵן (דף טז) נִמְי אִמְרִינֵן יֵשׁ צֶה־ן צוֹתָן טַעַם צֶה־ן שֵׁשׁ לְהַעֲלוֹת צִמָּאָה וְאֶחָד וְצֶה־ן שְׂאִין כּו' אִסּוּר וְכִי לֹא יְהִיב טַעְמָא צְעִינן שְׂשִׁים לְצְלוּלָה כְּדִלְקֵמֵן דְּקִתְנֵי אִין צֶה־ן צִיטָה צֶה־ן שֵׁשׁ לְהַעֲלוֹת כּו' מוֹתֵר דְּאִמְרִינֵן אִין צֶה־ן לְהַעֲלוֹת צֶה־ן אֲלֵא צִמָּאָה לֹא־וּ שְׂשִׁים אֲלֵמָּה כִי לֹא יְהִיב טַעְמָא נִמְי צְעִינן שְׂשִׁים לְמַר וּמָאָה לְמַר אִמַּר לְפָנֵינוּ ר' שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק, רַבִּי אַתָּה אֹמַר כֵּן, הַכִּי אִמַּר רַב אִסִּי אִמַּר ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי מִשׁוּם בַּר קַפְרָא, כֹּל אִיסוּרֵין שְׁבַתוֹרָה בְּמָאָה, וְשִׁנְיָהֵם לֹא לְמַדוּה וְרַעֲיָג דְּרֵאִי אֲחִי לְמִילָף מִיַּיִה מְלִיטָה לְמִילָף אֲפִילוֹ הִיכָּא דִּיהִיב טַעְמָא דְּהָא הַכָּא אִיכָּא לְמִימַר דְּרֵאִי שְׁלֹא צְמִיטוּ הוּוֹ יְהִיב טַעְמָא אֲפִילוֹ הַכִּי רַבָּן אֲחִמּוֹר וְאֲמוֹר טַעְמָא לֹא צְלוּל אֲלֵא מְזוּרָע שֶׁל אֵיל מִזֵּר הוּא הַמּוֹרָס מִנְמֵו וּמְנִיפִין אֲחִרּוֹ וְיִתֵּן לְכַּחן וְאִסּוּר לְזִרִים וְהָאֵיל כּוּלּוֹ נֹאכַל לְצְעִלוֹ דְּהָא שְׁלֵמִים הוּא בְּשִׁלָּה, דְּכֹתִיב וְלִקַּח הַכֹּהֵן אֶת הַזֹּרוּעַ בְּשִׁלָּה וְגו' וְתִנְיָא בְּשִׁלָּה אִין בְּשִׁלָּה אֲלֵא שְׁלִימָה, לֹא תִפְרַשׁ צִמָּאָה לְשׁוֹן ר' שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי אֹמַר אִין בְּשִׁלָּה אֲלֵא שְׁנַתְּבִשְׁלָה עִם הָאֵיל, דְּכּוּלֵי עֲלָמָא תִּיק וְרַשׁ בְּהַדִּי אֵיל מִבְּשִׁל לֵה דִאִין מִקְרָא יוֹלָא מִיַּדִּי פְּשׁוּטוֹ וְקִרָא נִשְׁמַע דְּעַם הָאֵיל מִצְבֵּלוֹ מַר סַבַּר מַחְתֵךְ לֵה מִן הָאֵיל וְהַדֵּר מִצְבֵּל לֵה צְהַדִּיָּה וְאֲשַׁמְעִינן שְׁלִימָה מִצְבֵּלָה וְאִינוּ מַחְתֵכָה לְחִתּוּכָה, וְרַשׁ אֶחָת לֹא־שְׁמַעִינן דְּכִמּוֹת שֶׁהִיא מַחְזִירָה לְאֵיל מִצְבֵּלָה וְהַדֵּר מִבְּשִׁל לֵה, וְמַר סַבַּר מִבְּשִׁל לֵה וְהַדֵּר מַחְתֵךְ לֵה, וְאִי בַעֲיַת אִימָא דְּכ"ע מַחְתֵךְ לֵה וְהַדֵּר מִבְּשִׁל לֵה, מִיָּהוּ מַר סַבַּר בְּהַדִּי אֵיל מִבְּשִׁל לֵה, וְמַר סַבַּר בְּקִדְרָה אַחֲרַת מִבְּשִׁל לֵה, לְלִישְׁנָא קַמָּא אֲלִיבָא דְּבִרְבִי הַכֹּל, וְהַשְׁתַּח קַמָּ מְסִיִּים לְמַלְתּוּה דְּאִמְרֵן לְעִיל וְשִׁיבָה לֹא לְמַדוּה לְיִשְׁנָה קַמָּ דְּאִוְקִינֵן צֶה־ן וְצֶה־ן רַשׁ צְהַדִּי אֵיל מִצְבֵּל לֵה וְלִפִּי הַכִּי אֲמוֹרָאִי דְּלַעֲלוֹ מְזוּרָע צְבֵּלָה אֲלִיבָא דְּצִרִי הַכֹּל לְלִישְׁנָא בְּתֵרָא דְּאִוְקִינֵן תִּיק דְּבִקְדָרָה אַחֲרַת מִצְבֵּל לֵה וְלִפִּי מוֹלְתִיּוֹהוּ מְדַרְשׁ דְּחִזְינן דְּצֵבֵל הִיתֵר צְהַדִּי אִיסּוּר וְצוּרָע יֵשׁ עַלֵּם הַרְבֵּה וּבִשְׁר מוֹעֵט שֶׁהַכֶּתֵף אִינוּ כְּכֹל זָרָע דְּתַנן בְּפֶרֶק הַזֹּרוּעַ (לְקַמֵּן דף קלד) אִיחֵרו זָרָע מִן הַפֶּרֶק שֶׁל אֲרֻכּוּבָה עַד גָּף שֶׁל יד אֲשַׁפְּלִדִּי אֲלִיבָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, מֵאֵן דְּאִמַּר בְּשִׁשִּׁים סַבַּר בְּשִׁר וְעִצְמוֹת דְּזָרוּעַ בְּהַדִּי בְּשִׁר וְעִצְמוֹת דְּאֵיל מִשְׁעִרִין וְקוּס לְהוֹ לְרַבָּן דְּשֵׁשִׁים אִיכָּא וְשִׁרִיָּה רַחֲמַנָּה מִשְׁעִרִינֵן, וְהוּוֹ לִיָּה בְּשִׁשִּׁים, מֵאֵן דְּאִמַּר בְּמָאָה סַבַּר עַלֵּם לֹא צְבִיָּה לְשַׁעֲרִיָּה דְּהָא לֹא פִלְטָה טַעְמָא מִיָּה וְכִי מִשְׁעֵרַת צְבֵּר דְּזָרוּעַ צְהַדִּי צְבֵּר דְּאֵיל אִיכָּא מָאָה סַבַּר בְּשִׁר בְּהַדִּי בְּשִׁר מִשְׁעִרִינֵן, וְהוּוֹ לִיָּה בְּמָאָה, וְמִי יִלְפִינֵן מִיָּנָה וְהַתְּנִיָּא זֶהוּ הִיתֵר הִיתֵר מְכַלל אִיסּוּר שֶׁהִי צְבֵּל אֵיל מִן הַזֹּרוּעַ וְהִתֵּרוּ לָךְ הַכּוּזָב הַבָּא מְכַלל אִיסּוּר, זֶהוּ לְמַעוּטֵי מָאִי, לֹא־וּ לְמַעוּטֵי שֶׁ אִיסּוּרִים דְּלֹא יִלְפִינן לְהוֹ מִיָּנָה כֹּל אִיסוּרֵין שְׁבַתוֹרָה.. רַבָּא אִמַּר לֹא נִצְרַכָּא אֲלֵא לְטַעַם כְּעִיקָר נוֹתֵן טַעַם קוּס לָן דְּאִסּוּר צְקִדָּשִׁים כְּעִיקָר מִנְשׁוֹ שֶׁל אִיסּוּר וְלֵהָ מוֹלְתָה קַמֵּי זֶהוּ לְמַעוּטֵי שֶׁ אִיסּוּרֵי אֲבָל חוּלִין שְׂפִיר גַּמְרִינֵן מִיָּנָה לְמָאָה וְשֵׁשִׁים דְּהָא קוּס לָן מֵאֲחֵרֵי רַבִּים לְהַעוֹת דְּבַעֲלֵי צְרוּבָא וְלִפִּינן מֵהַכָּא לְהַתְּמִיר דְּלֹא לִיבְטִיל אֲלֵא צִמָּאָה וְרַבָּא לִית לִיָּה טַעַם כְּעִיקָר צְחוּלִין כְּדַמְפְּרַשׁ וְאֵיל מְדֹאֲרִיָּתָה צְרוּבָא צְלוּל אֲלֵא מְדַרְבָּן וְהַכִּי נִמְי שְׁמַעִינן לִיָּה לֵר' יוֹחָן צְמוּסָתָה ע"ז (דף סז) כֹּל שְׁטַעְמוֹ וְלֹא מִנְשׁוֹ אִין לִקְוֵן עֲלוֹי וְהָא דִּילְפִינן לִיָּה צְפַסְחִים (דף מו) מְזִיר וּמְשַׁרְתָּ לִיתָן טַעַם כְּעִיקָר צְבִירָה לְהוֹ אֲמוֹרָאִי צְבִירָה דְּאִסְמַכְתָּה צְעֵלְמָה הוּא וְלֹא־וּ מִילָף הוּא דְּהוֹ לְהוֹ מִזֵּר וְגִישׁוּלֵי עוּצְדֵי כּוּכְבִּים צ' כְּתוּבִין הַבָּאִין כֹּחַד אִי נִמְי גִּישׁוּלֵי עוּצְדֵי כּוּכְבִּים חֲדוּשׁ הוּא כְּדִאֲמַרִינן הַתָּס וּמְשַׁרְתָּ לְהִיתֵר מְנַטְרָף לְאִיסּוּר דְּבִקְדָּשִׁים אִסּוּר קָא מִשְׁמַע לָךְ דְּהַכָּא שְׂרִי, וְלִיגְמַר מִיָּנָה, גְּלִי רַחֲמָנָא גְּבִי חֲטָאָת 'כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בְּבִשְׂרָה יִקְדַּשׁ לְהִיּוֹת כְּמוֹה' שֶׁאֵם פְּסוּלָה תִּפְסַל, וְאֵם כְּשִׁרָה תֹאכַל כַּחֲמוֹר שְׁבָה, וּמָאִי חֲזִיָּת דְּגַמְרִינֵן מֵהָאִיךְ לִיגְמַר מָהָא, חֲדוּשׁ הוּא וּמַחְדוּשׁ לֹא גַמְרִינֵן, אִי הַכִּי לְמָאָה וְשִׁשִּׁים נִמְי לֹא לִיגְמַר, אֲטוֹ אֲנִן לְקוּלָּא קָא גַמְרִינֵן לְחוּמָרָא קָא גַמְרִינֵן, דְּמַדְאֲוִרִיָּתָא בְּרוּבָא בְּטִיל'. [חֻזְלִין צ.ח: צ.ח: ט.צ.]

גְּמָרָא- 'אִמַּר אַבְיֵי, טַעְמּוֹ וְלֹא מִמְשׁוֹ בַּעֲלָמָא דְּאֲוִרִיָּתָא, הָא דְּאִסְרִינן כֹּל אִיסּוּרֵין מִנְשַׁתְּמוֹ טַעַם בְּהִיתֵר אֲרַעִפֵּי שְׂאִין אֲוֹכַל מִנְשׁוֹ כְּגוֹן סוּלָךְ הָאִיסּוּר וְאִין כֹּאֵן אֲלֵא טַעְמוֹ דְּאֲוִרִיָּתָה הִיא דְּגַמְרִינֵן מִנְשַׁר צְחֵלֵךְ דְּאִסְרִיָּה רַחֲמַנָּה צְאִכִּילָה כְּדַגְמַרִינן לְקַמֵּן (דף קטו) מְלֹא

תבשל שלשה פעמים האמורים בתורה ואע"ג דכי מסלק זה מתוך זה לאחר בשולו אין כאן אלא הטעם ומיניה גמרינן לכל איסורין צמה מילוי דאי סלקא דעתך צכל שאר איסורין טעמו דרבנן היא דלא גמרינן להו מבשר בחלב דרבנן, מבשר בחלב מאי טעמא לא גמרינן, וחדוש הוא, דשייהא מין היתר זה לבדו וזה לבדו וכשנתערבו נאסרו ועוד שדך בשול נאסרו צלא אכילה הילכך לא גמרינן חומרא מנייהו אי חדוש הוא אמאי קמי מתי' דבעיא טעמא צלא נותן טעם נמי אסור דהא חדושא חדיש ציה רחמנא ואפי' כל דהו דהא צבר בחלב הוא אלא ש"נ לאו חדושא דהכחי קפיד רחמנא דומיא דכלאי הכרס דמתסרי נמי משום כלאי תערוכות דכיון דלאו חדוש הוא גמרינן ליה (לעיל דף נח) מזרוע צשלה דמישחתי כל כמה דליכא טעמא אף על גב דליכא נותן טעם נמי, אמר ליה רבא לעולם אינא לך חדוש הוא ודקאמרת אע"ג דליכא טעמא ליחסר דהא ליכא למגמריה מזרוע צשלה על כרחך צגופיה גלי קרא דבעין טעמא מדלא אפרתו תורה אלא דך צשול שאסר הבשר להצביל בחלב ואין לך כגון ז' שלא יתן טעם דרך בשול אסרה תורה'. [חולין קח].

א. שי' רש"י- הא דבעי' ס' בנותן טעם במין שלא במינו הוא רק מדרבנן, [בשאר איסורים דאילו בבשר וחלב לכו"ע הוא מדאורייתא] דמדאורייתא סגי ברוב רגיל של חד בתרי משום קרא ד'אחרי רבים להטות', [היינו שטעם לבד בלא ממשות האיסור לא חשיב כעיקר מדאורייתא ולא נשאר אלא לבטל את ממשות האיסור שבוזה הוא דינא כיבש ביבש דחד בתרי בטיל] ולכן דברי הגמ' בע"ז סז: אתי כפשוטו דאי איכא ממשו לוקין עליו משום שהוא מדאורייתא, ואם יש רק את טעמו בלא ממשו הוא רק מדרבנן ולכן אין לוקין עליו. וכן מבואר מדברי רבא בגמ' חולין צח: דדוקא בקדשים אמרי' דנותן טעם אסור אבל בחולין שרי. וכן מבואר כן ממסקנת דברי רבא בחולין קח. דנותן טעם אינו מדאורייתא. ודברי הגמ' בפסחים דילפי ממשרת, היינו אסמכתא בעלמא, ולא ילפי' מיניה משום דהוה נזיר וגיעולי עכו"ם ב' כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין, אי נמי דגיעולי עכו"ם חידוש הוא, ומשרת להיתר מצטרף לאיסור.

ב. שי' ר"ת- הדין דבעי' ס' בנותן טעם במין שלא במינו הוא מדאורייתא, [אף היכא דהוי טעמו בלא ממשו משום שגם טעם לבד חשיב כעיקר מדאורייתא] כדילפי' בפסחים, או ממשרת, או מגיעולי עכו"ם. ודברי הגמ' בע"ז סז: מיירי במין במינו, וטעמו וממשו דקאמר דלוקין עליו היינו כשהאיסור בעין ומכירו, [ורבינו חיים פירש את דברי הגמ' בע"ז דאיירי שפיר במין בשאינו מינו, וטעמו וממשו קרי כשיש כזית בכדי אכילת פרס, דאז הוי כמו ממשו של איסור כיון דיש כל כך, וטעמו ולא ממשו היינו היכא דליכא כזית בכדי אכילת פרס, שאז נהי שאסור מן התורה, מ"מ אין לוקין עליו]. ודברי הגמ' בחולין צח: היינו במין במינו, שבוזה בחולין נותן טעם הוא מדרבנן, אבל במין באינו מינו הוא מדאורייתא, ודברי רבא בחולין קח. היינו דמהא אין הכרח לומר כן דנותן טעם הוי דאורייתא דאפשר לדיחוייה, אך לעולם נותן טעם הוא מדאורייתא.

מבואר מהנ"ל, דבדאיכא 'ממשו' של האיסור לכו"ע הוי טעמו מדאורייתא דבעי לבטל הטעם והיינו בס', ולגבי ממשות האיסור לכו"ע מתבטל הוא מדאורייתא ברוב של חד בתרי. רק נחלקו הראשונים אי טעם כעיקר מדאורייתא או מדרבנן, והיינו באופן שיש טעם האיסור בלא ממשות [וראה בסמוך בגדר הדבר] אי הוי טעם כעיקר כמו שיש את ממשות האיסור שיש מן התורה לבטל את הטעם או דבכה"ג שאין את ממשות האיסור אין הטעם חשיב כעיקר ומן התורה אין זה טעם שצריך לבטל.

הגדרת 'ממשו' ו'טעמו'

א. ב"י- הוציא מדברי הרמב"ם ד'ממשו' [כלומר דבכה"ג הוי הטעם היוצא ממנו לכו"ע מדאורייתא] היינו כזית בכדי אכילת פרס [היינו להטור- כזית איסור ביחס לד' ביצים של היתר ולהרמב"ם- כזית איסור ביחס לג' ביצים של היתר] ו'טעמו' היינו בפחות משיעור זה, והיינו דפחות משיעור זה של כזית בכדי אכילת פרס הוא בפלוגתא אי טעם כעיקר מדאורייתא או מדרבנן. [דשיטת הרמב"ם הוא דאם יש כזית בכדי אכילת פרס לוקה אל כל כזית וכזית ובפחות משיעור זה אין אפי' איסור מה"ת אלא מדברי סופרים. והיינו דס"ל דטעם כעיקר אינו מה"ת ולכן בפחות משיעור אין אפי' איסור וכשיש כזית בכדי אכ"פ נחשב זה ל'ממשו' באופן שכבר הכל יהיה אסור מה"ת].

[אמנם הגר"ח למד בדברי הרמב"ם דהשיעור של כזית בכדי אכילת פרס אי"ז הגדרה ב'ממשו' אלא הוא דין בטעם כעיקר והיינו דבאמת ס"ל לרמב"ם דטעם כעיקר הוא מה"ת ונאמר דין זה רק בשיעור של כזית בכדי אכילת פרס וגדר הדבר בזה הוא שטעכ"ע אין הכוונה שהתורה אסרה את טעם האיסור כחפצא של איסורא אלא שהתורה אמרה שאין לאכול את הטעם בצורה של אכילה ולכך רק בשיעור של כזית בכדי אכילת פרס שהוא שיעור של אכילה נאמר הדין של טעם כעיקר ובפחות משיעור זה אין אפי' איסור של חצי שיעור מה"ת משום שכבר אין בזה כלל את הדין של טעכ"ע.]

ב. ר"ן - 'ממשו' היינו כל שיש בתערובת ממשות האיסור ואפי' אם האיסור נמחה בתערובת ואינו ניכר אפ"ה חשיב הטעם היוצא ממנו לממשו באופן שלכו"ע הטעם היוצא ממנו אסור מדאורייתא [כמסקנת הב"י בהבנת הר"ן]. ו'טעמו' היינו היכא שהאיסור נשאר בעינו ורק עבר טעמו להיתר כגון חתיכת בשר של איסור שהתבשלה במים של היתר וחתיכת הבשר נשארה בעינה.

ג. רשב"א - אף בפחות מכזית בכדי אכילת פרס אם לא נמחה האיסור חשיב התערובת ל'ממשו' [ובזה חלוק הוא מהב"י] אבל אם התמחה האיסור לגמרי וכגון טיפת יין איסור שנפל לתוך מים של היתר וטיפת היין נאבד במים מחמת מיעוטו [ובזה חלוק הוא מהר"ן].

גדר עיקר הדין של ביטול לח בלח

הראשונים התקשו בעיקר הדין של לח בלח דבעי ס' כדי לבטל הטעם. דמבואר מהאמור דאם טעם כעיקר הוא מדאורייתא א"כ הדין דבעי ס' בלח בלח הוא מן התורה. וקשה דהא איכא רוב של היתר ומיעוט והדין מן התורה הוא לילך אחר הרוב ומה בזה דאיכא נתינת טעם הא עדיין הרוב היתר הוא. ונאמרו בזה כמה דרכים:

א. ש"ך - [סי' צ"ח סק"ו] דכיון שנותן האיסור טעם בהיתר נהפך ההיתר להיות כולו איסור ואסור כולו מדאורייתא. [וכך מבואר מהרשב"א צח].

ב. הגרע"א - [שם] אף אם לא נאמר שההיתר נהפך לאיסור יש להבין את הדין דבעי ס' ומשום שטועם מכל היתר את האיסור והיינו דטעם כזה שמורגש בהיתר אינו מתבטל וחשיב כניכר.

ג. דין תערובת יבש ביבש מין במינו

גמרא - 'גיד הנשה שנתבשל: וליבטול ברובא כי אין מוכירו בריה שאני: וכן חתיכה של נבלה [וכו'] ותבטיל ברובא הניחא למאן דאמר צמסכת צ"ה (דף ג) כל שדרכו לימנות שנינו, צמסכת ערלה (פ"ג משנה ו) גבי חצילי תילתן דלא בטיל הא נמי פעמים שנמנית דאדם עשוי לננות חתיכותיו למנין אורחים שזמנו אלא למ"ד את שדרכו לימנות שנינו מיוחד למנין הוא דלא בטל כגון תבלין אבל דבר העשוי ליתן צלומד אפי' שנמנה לפעמים בטל אמאי לא בטלה מאי איכא למימר, שאני חתיכה הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים' [חולין צט: ק].

גמרא - 'מיתיבי, התרומה והביכורים הוקשו לתרומה, דקרינהו רחמנא תרומה, דאמר מר (מכות יז, א) ותרומת ידך אלו ביכורים חייבין עליהן מיתה זר או כהן עמא האוכלו צמחיד וחומש זר האוכלו בשוגג, דכתיב (ויקרא כב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגו' ואסורים לזרים בלא יאכל, ולאטרין למתנייה, ומשום דבעי למתנייה מה שאין כאן צמעשר, דאפילו איסור ליכא והן נכסי כהן לקדש כהן את האשה, מה שאין כן צמעשר, סתם משנה כרבי מאיר, דאמר מעשר מנוון גבול הוא, והמקדש צו לא קודש ועולים באחד ומאה לריבין אחד ומאה לבטל, ואין בטלן ברוב, מה שאין כן צמעשר, דבטל ברוב ולא צעו אחד ומאה, ועל כרחק צמעשר שאין לו תקנתא לא צפדייה ולא להעלותו לירושלים קאמר, דאי אית ליה תקנתא אמור רבנן דבר שיש לו מתירין לא בטיל, והכא כגון שנתמא דלית ליה

הקנתה צאכליה, ואין זו שום פרוטה דלאו בר פדייה הוא, אם איתא לדחוקיה כו' וטעוניה רחיצת ידיים לפירות, שהידים עמאות שניות גזרו בהן רבנן, ושני עושה שליש בתרומה, מה שאין כן במעשר, שאין עטון רחילת ידיים לפירות, דאמר מר הנוטל ידיו לפירות הכי זה מגסי הרוח, והכי מוקמינן לה בחגיגה בפרק שני (יח, ז) והערב שמש לטומאה דאורייתא הרי אלו בתרומה ובכורים, מה שאין כן במעשר אוכל במעשר, ומקרא ולפיין לה ציננות בפרק הערל (עד, ז). מאי מה שאין כן במעשר, לאו מכלל דמעשר בטיל ברובא, ואם איתא דחוקיה הוה ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל, וממאי דמה שאין כן במעשר דבטיל ברובא, דלמא לא בטיל כלל, לא מצית אמרת הכי, דלגבי תרומה משנה זו בנפסת בכורים (פרק ז' משנה א') שויה, הלכך תשיבותא דידה קא מני ואלו ולא קולי דידה, שתכא היא עולה ומעשר אינו עולה חומרי תרומה קתני קולי דתרומה לא קתני, והא קא תני והן נכסי בהן, לא סלקא דעתך דלא בטיל כלל, אלא ודאי בטיל ברוב קאמר דתניא בהדיא מעשר שני בטיל ברובא. [בבא מציעא נב: ג.]

א. תוס' ורא"ש ורוב הראשונים- הוכיחו מפשטות ב' הגמ' האמורות, דתערובת איסור בהיתר יבש ביבש דינו הוא דשרי ברוב של חד בתרי ולא בעי ס', שהרי כשהגמ' בחולין הק' וליבטל ברובא משמע ברוב רגיל של אחד בתרי, וא"כ כל דבר שאינו חה"ל ואינו דבר שדרכו לימנות הרי שבטל ברוב של חד בתרי. וכן דברי הגמ' בב"מ שכתוב בכרייתא דמעשר בטל ברוב היינו ברוב של חד בתרי ובלא דינא דדבר שיש לו מתירין הרי שהיה בטל ברוב של חד בתרי ומשום דהוי יבש ביבש.

ב. ראב"ד ורמב"ם- חלקו ע"ז וס"ל דאף יבש ביבש דינו כלא ליבטל בס' כנגד האיסור. וס"ל דמש"כ בגמ' רובא היינו דין רוב דהיינו ס'. [והביא הרשב"א בשיטה זו מחלוקת אי מהני עכ"פ בהשלכת חתיכה אחת לים להיתר את שאר התערובת].

ד. דין תערובת יבש ביבש במין באינו במינו

ספר התרומה- כל הדין דתערובת של איסור בהיתר יבש ביבש שהתירו חד בתרי הוא דוקא במין במינו אבל מין באינו מינו בעי לס' כנגד האיסור, [ומשכחת לה בג' אופנים, א. כגון שנפרך לחתיכות דקות שאין ניכר בין זה לזה, טור. ב. כגון שיש כאן ב' או ג' מינים ונדוע שאחד מהן אסור ואינו ידוע איזה מהן כגון ששחט כמה מינים וידוע שאחד מהן נשחט שלא כהוגן ואינו ידוע איזהו, ש"ך. ג. כשנתערבו ב' מינים שחלוקים בשמן (ולהש"ך אף בטעמן) ושויין במראה].

בטעם הדבר

א. ר"ן- הטעם, משום דכיון דמדאורייתא אפילו לח בלח ברובא בטיל, לא אחמור רבנן יבש ביבש, דהא א"א למייתי לידי איסורא דאורייתא, אבל במין בשאינו מינו דבלח בלח אפילו מדאורייתא אזלינן בתר טעמא אפילו ביבש נמי בעינן ששים, כי היכי דאי מבשל להו בהדדי לא ליתי לידי טעמא דהוי איסורא דאורייתא.

ב. או"ה- הטעם, דשלא במינו אף בדבר יבש שאינו נ"ט חמיר יותר, לפי שנקרא דבר שיש לו תקנה דיכול קצת להכיר האיסור ולהסירו משם, [הובא בש"ך סימן צ"ח סוף סק"ו, וכ' ע"ז הש"ך שטעם דחוק הוא זה].

ג. הגה' שע"ד- בשם מהר"א. מין שלא במינו יבש ביבש בעי מן התורה ס' כנגד האיסור, ולא סגי ברוב של חד בתרי.

העולה מכל הנ"ל:

יבש ביבש	לח בלח		מין במינו
א. לרוב הפו' - בטל ברוב של חד בתרי אף מדרבנן. ב. להרמב"ם והראב"ד - אף בכה"ג בעי ס'.	א. לר' יהודה וכ"פ רש"י - אינו בטל אפי' באלף. ב. לת"ק וכ"פ התוס' - בטל בס' [מה"ת בטל אף ברוב של חד בתרי, ורק מדרבנן בעי ס'].		
א. בעל התרומה ורוב הפו' - בעי ס' מדרבנן. ב. הגה' שע"ד - בעי ס' אף מדאורייתא.	לכו"ע הוי הטעם אסור מדאורייתא ולכך לא יהני רוב של חד בתרי, וכל עוד ומורגש הטעם אפי' באלף לא בטיל.	ממשו וטעמו [להב"י היינו כזית איסור לגבי שיעור אכילת פרס, ולהר"ן היינו אף בפחות מכך כל עוד ויש מממשות האיסור ואף שהתמחה, ולהרשב"א בעי שלא יתמחה]	מין שלא במינו
	א. לרש"י - טעם כעיקר מדרבנן, ולכך בעי ס' רק מדרבנן, ומה"ת סגי ברוב של חד בתרי. ב. לר"ת - טעם כעיקר מן התורה, ולכך בעי אף מדאורייתא ס'.	טעמו ולא ממשו [בשאר איסורים, דבכשר וחלב לכו"ע הוא מדאורייתא.]	

סימן זה

דין איסור שנתערב בהיתר ואופן ביטולו

ובו ט' סעיפים

סעיף א

מין באינו מינו בנותן טעם - דסמכינן אקפילא [נחתום אומן]

גמרא - 'אמר רבא, מריש הוה קא קשיא לי, הא דתניא, קדרה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בנותן טעם, תרומה לא יבשל בה חולין, ואם בשל בנותן טעם. בשלמא תרומה, טעים לה כהן, שניהם מותרין לו החולין והתרומה אלא בשר בחלב מאן טעים ליה, השתא דאמר רבי יוחנן סמכינן אקפילא ארמאה, הכא נמי סמכינן אקפילא ארמאה, דאמר רבא אמור רבנן בטעמא, בכמה מקומות שנינו בנותן טעם ואמור רבנן בקפילא, כדאמר רבי יוחנן ואמור רבנן בששים, צפרק צתרא דנוסכת ע"ז (דף סט) פסקין הלכתא בכל איסורין שצתורה (בששים) צין צפר צחלב וצין שאר איסורין בששים הלכך מין בשאינו מינו שהאדם יכול להבחין טעמו ושניהם של היתר שיכול צן צרית לטעמו כגון תרומה וחולין דהיתרא בטעמא, יעשימו כהן אס און תרומה ונחת טעם בחולין יאכל התבשיל אף לזרים דאיסורא כגון צפר צחלב שאין צן צרית יכול לטעמו סמכינן אקפילא בקפילא, ומין במינו צין דהיתרא וצין דאיסורא דליכא להבחין טעמו דליכא למיקם אטעמא אי נמי מין בשאינו מינו דאיסורא דליכא קפילא, בששים. [חולין צו. צו.]

בגוי אי בעי שיהא דוקא קפילא ואי בעי שיהא מסיח לפי תומו

א. רשב"א - בישראל, מהני שיטעם אף שאינו קפילא, ואינו מסל"ת, [ונאמן הוא כמו כל ע"א שנאמן באיסורים]. אך בגוי שאינו נאמן סתם כך, בעי שהטועם יהיה קפילא, ואז מהני אף בלא מסיח לפי תומו, לפי שמפחד לאבד את פרנסתו, או באדם רגיל ואז בעי שיהא מסל"ת שנאמן מחמת שמסיח לפי תומו, אבל בישראל בכל גווי נאמן אף שאינו אומן ואינו מסל"ת. [וראה להלן מה שהתקשו המפרשים בהא שנאמן הגוי במסל"ת אף דהוי מן התורה].

[ובתוס' והר"ן כ' דבקפילא לא בעי שיהא מסל"ת ולא כ' דעתם במסל"ת ואינו קפילא].

ב. י"מ ברשב"א - בגוי בעי' תרתי, גם שיהא קפילא וגם שיהא מסל"ת. [ובשיטת הרא"ש, בב"י כ' שהרא"ש לא כ' אלא דבעי שיהא מסל"ת אך לא כ' אי בעי שיהא קפילא, ובט"ז כ' ע"ז דכיון שהרא"ש כ' דקפילא היינו נחתום א"כ בא לומר דבעי שיהא כן דאל"כ למה כ' כן שהרי ידוע שהרא"ש כותב רק דברים לדינא וא"כ יצא דס"ל לרא"ש כשי' זו דבעי תרווייהו גם קפילא וגם מסל"ת אך הוסיף הט"ז דבמסל"ת דהכא

סגי שהגוי יודע שסומכין עליו לענין דבר אחר דבעדות אשה כה"ג לא יהני].

ג. כ"י בשם הרמב"ם- אף בגוי לא בעי שיהא קפילא, וכן לא בעי שיהא מסל"ת. [והטעם דנאמן הגוי הוא משום דהוי דבר דעבידא לאיגלווי, גר"א.]

באיזה אופן בעי קפילא

א. רש"י- אם אין ס' לא מהני קפילא, ורק כשיש ס' אז בעי גם קפילא באופן האפשר, אבל באופן דליכא קפילא סגי בס'. [והסתפק בפרישה אי יהני טעימת ישראל וכ' דאפשר דלא יהני. ולפ"ז צ"ל שהסיבה דלא מהני קפילא אי"ז מצד שאינו נאמן אלא שאם נאמר שיהני א"כ יוצא שמין במינו שגזרו אטו אינו מינו יהיה יותר חמור שהרי במין במינו לא שייך לטעום ולכך גם אמרו שבמין באינו מינו שלא יהני קפילא.]

ב. רמב"ן- אם האיסור הוא רק נתן טעם ואין בו ממש אזי מהני קפילא אף כדליכא ס', אבל כשיש את ממשות האיסור בתערובת אז לא מהני קפילא ובעי לס', ואז מהני אף בלא קפילא. [בביאור הדברים כ' החו"ד [סק"ג] דס"ל להרמב"ן שבמין באינו מינו לא מהני לבטל רק את הטעם אלא בעי גם לבטל את ממשות האיסור ובוזה הדין שממשות האיסור מתבטל בס', והיינו שבכל מין באינו מינו יש צורך לבטל ב' דברים. א. את הטעם כיון שטעם כעיקר. ב. את ממשות האיסור ונלמד מזרוע בשלה (חולין צח). ששישים מבטלו.]

ג. ר"י- בכל גווני בין אם יש ממשות של איסור ובין אם זה רק טעם האיסור, מהני קפילא ולא בעי ס', ורק אם אין קפילא ככה"ג אמור רבנן דבעי ס'.

ד. רמב"ם- בין אם יש ס' ובין אם אין ס' בעי קפילא, ואז יהני הקפילא אף כשאין ס', ובמקום דליכא קפילא אז בעי לס'.

אם סומכים היום על טעימת קפילא

אגור- לא ראיתי ולא שמעתי בשום מדינה נוהגין שיהיו מטעימין קפילא, אלא משערין הכל בס'.

מחבר- כהרמב"ם. והיינו דס"ל דבדאיכא קפילא בעי דוקא ע"י קפילא אף דאיכא ס', ומהני הקפילא אף בלא שישים, ש"ך. אמנם הגר"א כ' שהמחבר רק העתיק את לשון הגמ' ואין הכרע כמי פסק. [והוסיפו הט"ז והש"ך דה"ה דמהני בקפילא ואף שאינו מסל"ת וכהרשב"א, ותמה הגר"א בהשמטת המחבר את דין זה].

'איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו, כגון חלב שנתערב בבשר, יטעמנו נכרי, אם אומר שאין בו טעם חלב או שאומר שיש בו טעם אלא שהוא פגום, מותר. והוא שלא יהא סופו להשביח. וצריך שלא ידע שסומכין עליו. ואם אין שם עובד כוכבים לטועמו, משערין בס'. וכן אם הוא מין במינו, כיון דליכא למיקם אטעמא, משערין בס'."

רמ"א- כהאגור שאין נוהגים לסמוך על טעימת קפילא. וכו"י דקפילא מהני אף בלא ס' ובדאיכא ס' לא בעי קפילא, גר"א.

‘ואין נוהגים עכשיו לסמוך על עו“ג, ומשערין הכל בס”.

[ואם יש לסמוך על טעימת ישראל לשי' הרמ"א: להלבוש- אין לסמוך. ולהש"ך- אפשר לסמוך. והפרמ"ג הכריע לחלק בין טעימה ע"י לחיכה בלשונו לחוד, שאז אין בקי כי אם מומחה ואין לסמוך, אבל לענין טעימת המאכל, בזה כו"ע בקיאין ואי"צ אומן ולכך ישראל נאמן].

נאמנות הגוי במסל"ת באיסור מן התורה

גמרא- 'משנה: אפילו שמע מן הנשים שלא היו מתכוונות להעיד ומסירות לפי תומן אומרות מת איש פלוני דיו, ויכול ללך להעיד ולהשיא את אשתו ר' יהודה אומר אפילו שמע מן התינוקות אומרים הרי אנו הולכין לספוד ולקבור את איש פלוני, בין שהוא מתכוין לטעות ובין שאינו מתכוין. רבי יהודה בן בבא אומר בישראל אף על פי שהוא מתכוין, ובעובד כוכבים אם היה מתכוין אין עדותו עדות'. [בבמות קכא:]

גמרא- 'אמר רב אשי, אין מסיח לפי תומו כשר אלא לעדות אשה שמע מן התינוקות שהיו אומרים הרי אנו הולכין לספוד ולקבור איש פלוני צ"ב בתרא דיבמות (דף קכ"א) בלבד'. [בבא קמא קיד:]

תרוה"ד- הקשה על עיקר הדין של קפילא המבואר דמהני כשמסיח לפי תומו [להשי' דמהני לחודיה], דהא איתא בגמ' דלא מהני מסל"ת באיסור תורה אלא בעדות אשה בלבד ונאמרו ע"ז כמה תירוצים.

א. תרוה"ד- דהכא דהוי מין בשאינו מינו ובנותן טעם ס"ל להשי' דמהני במסל"ת לחודיה דהוא איסור דרבנן, ולכך מהני מסל"ת, ואף הרשב"א דס"ל דמהני כאן מסל"ת לחודיה וס"ל דבנותן טעם הוא מדאורייתא, מ"מ י"ל דפסק כן מחומרא אבל מעיקר הדין הוא דנותן טעם הוא מדרבנן.

ב. ט"ז- דס"ל להרשב"א דדברי הגמ' דמסל"ת לא מהני באיסור תורה אלא בעדות אשה, זהו דוקא בדברים הצריכים לדין עדות, אבל לענין איסור והיתר י"ל דלא בעי לדין עדות אלא להוכחה, ומסל"ת נהי דלא הוי עדות, מ"מ הוי הוכחה ולכך מהני. [מיהו על המחבר ליכא למימר כן, משום דס"ל דאף באיסור תורה דסגי ליה הוכחה ולא בעי עדות לא מהני מסל"ת]

ג. ש"ך בשם י"א- דכל מה דלא מהני מסל"ת באיסור תורה, זהו דוקא היכא דאיתחזק איסורא, אבל במקום דלא איתחזק איסורא מהני דינא דמסל"ת אף בשל תורה. [ודחה הש"ך תירוץ זה והוכיח דאף היכא דלא איתחזק איסורא לא מהני מסל"ת באיסור מן התורה].

ד. ש"ך- כל הך דינא דמסל"ת לא מהני באיסור תורה, זהו דוקא באופן דליכא למיקם עלה דמילתא, ולכן חיישי' שהגוי ישקר, אבל באופן דאיכא למיקם עלה דמילתא כגון כאן שלאחמ"כ הישראל טועמו, א"כ לא חיישי' שהגוי ישקר ונאמן הגוי במסל"ת אף בשל תורה.

טעימת איסור ע"י הלשון

א. דרישה [וש"ך בסי' מ"ב]- דייק מהגמ' דבאיסור אין לישראל לטעום אפי' רק ע"י הלשון, שהרי לכך בעי שיטעמנו קפילא גוי ולא ישראל.

ב. ט"ז- חלק ע"ז, וס"ל דשרי לישראל לטעום איסור ע"י הלשון, כמבואר בסי' מ"ב לענין מרה שיכול לטועמה אם מרה היא אם לאו כדי לדעת אם טרפה היא, ושאינה הכא שהיה צריך לטעום ע"י אכילה דוקא כדי להרגיש אם יש טעם. [ובש"ך שם בסי' מ"ב כ' ליישב הדרישה, דדוקא גבי מרה שרי לפי דהוי מילתא דלא שכיחא שתהא המרה אסורה והרגילות הוא שהיא מותרת].

ג. פת"ש בשם צ"צ - התיר לטעום בלשון דוקא באיסור דרבנן. ובנוב"י הוסיף, דזהו דוקא באיסור פגום, אבל לא בשאר איסור דרבנן.

היאך משערים הס' אי במידה או במשקל

שער אפרים - משערים הס' במדה ולא במשקל.

תשו' הר"ש [בן הרשב"ץ] - אם הם שוים במשקלם ואין חללים למעך, הרי שאין נ"מ ואפשר לשער או במידה או במשקל, ואם יש חללים אזי עדיף לשער במשקל שמא לא ימעך יפה, ואם הם ב' מינים שמשקלם שונה, אזי יש לשער במדה וימעך החללים.

כזית איסור שנפל לתבשיל ונמס והתרחב היאך משערים

בית אפרים - כזית שומן שנפל לתוך תבשיל של חלב וכשנפול נמס ונעשה ליותר, משערים כמו איך שנפל ולא כמו ההתרחבות, ורק שאם נמס קודם שנתערב אזי מדרבנן בעי ס' נגד ההתרחבות.

להורות לעם הארץ דין ביטול ברוב

פת"ש - הביא שנשאל הרמב"ם אי שרי להורות לעם הארץ דין ביטול ברוב דסגי בס', וענה דכיון דמדאורייתא חד בטל בתרי ודין ס' הוא רק מדרבנן, א"כ אפשר להורות דאין לגזור גזירה לגזירה, ולפ"ז דקי"ל דטכ"ע דאורייתא הוא אין להורות, וצ"ע.

סעיף ב

[הובא גם בהקדמה לסימן זה]

מין במינו דבעי ס' אי הוי מדאורייתא או מדרבנן

גמרא - 'טפת חלב שנפלה על החתיכה, כיון שנתנה טעם בחתיכה כלומר כיון שיש בה כדי ליתן טעם באותה חתיכה הכל אסור ואפילו יער את הקדרה דאיכא למימר נחלק לכולן והרי אין בו כדי לאסור אפי"ה אסור וטעמא מפרש לקנייה החתיכה עצמה נעשת נבלה ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה לפיכך אוסרת כולן ואפילו הן אלף שיש בהן כדי לבטל חתיכה האיסור כו' דכיון דמינו יינהו לא בטיל טעמא דבשר דנפיק מיניה שאף טעם הבשר נאסר דברי ר' יהודה. וחכמים אומרים, עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות קס"ד דאטפה קיימי עד שיהא בה כדי ליתן טעם בצולם אין כאן איסור אפילו בחתיכה לאשונה מפני שהוא חוזר ונמסו.' [חולין קח:]

גמרא - 'תנן התם, דם דקדשים שנתערב במים, אם יש בו מראית דם כשר לזריקה, נתערב ביין שהוא אדום, רואין אותו כאילו הוא מים ואם היה מים והיה מראית הדם ניכר ציניהם כשר.. נתערב בדם בהמה של חולין או בדם חיה, רואין אותו את של חולין כאילו הוא מים. רבי יהודה אומר אין דם מבטל דם וכשר. אומר רבי יוחנן, ושניהם מקרא אחד דרשו, 'ולקח מדם הפר ומדם השעיר' הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדמו של שעיר, אפילו הכי קרי ליה אחתי גמי דם שעיר ואף על פי שנתערב בו דם הפר כדאמרין צמכת יוונא (דף גג) עירה דם הפר לתוך דם

השעיר רבנן סברי מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה, הגי דמיס דמתני' דזבחי' עולין וינהו ולא מצטלי אהדי ורבי יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטל, רבנן סברי מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה, ודלמא משום דמין במינו הוא, אי אשמעינן מין במינו ולא אשמעינן עולין כדקא אמרת, השתא דאשמעינן עולין משום דעולין, ודלמא עד דאיכא מין במינו ועולין, קשיא. ור' יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטל, ודלמא משום דעולין הוא, אי אשמעינן עולין מין בשאינו מינו כדקאמרת, השתא דאשמעינן מין במינו משום דמין במינו הוא, ודילמא עד דאיכא מין במינו ועולין, קשיא. [מנחות כב. כג.]

גמרא- 'משנה: יין נסך אסור, ואוסר בכל שהוא, יין ביין ומים במים מוס שנתנסכו לעבודת כוכבים נפלו צמים דהיתר בכל שהוא, יין במים ומים ביין בנותן טעם. זה הכלל, מין במינו במשהו, ושלא במינו בנותן טעם: גמרא: ...זה הכלל מין במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם: רב ושמואל דאמרי תרוייהו, כל איסורין שבתורה במינן במשהו, שלא במינן בנותן טעם, זה הכלל דמתני' דמשום יין נסך לא אילתרין דהא תנא ליה יין צמינו צמשהו ויין צמים צנות טעם אלא לאיתויי שאר איסורין אתא כל נותן טעם צמינו צמשהו דאמרינן כדאמרינן בשחיטת חולין (דף נח) לאתויי מאי, לאתויי כל איסורין שבתורה, רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם, חוץ מטבל ויין נסך לקמן מפרש טעמא במינן במשהו, ושלא במינן בנותן טעם, וזה הכלל לאתויי טבל. תניא כוותיה דרב ושמואל, תניא כוותיה דרבי יוחנן וריש לקיש, תניא כוותיה דרב ושמואל, כל איסורין שבתורה במינן במשהו, שלא במינן בנותן טעם. תניא כוותיה דרבי יוחנן וריש לקיש, כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם, חוץ מטבל ויין נסך במינן במשהו, שלא במינן בנותן טעם. בשלמא יין נסך משום חומרא דעבודת כוכבים, אלא טבל מאי טעמא, כהיתירו כך איסורו, דאמר שמואל חטה אחת פוטרת את הכרי, מתרומה דהא לא אתפרש שיפורא דידה אלא ראשית דגן כתיב ואפי' כל דכו ורבנן הוא דאמרי עין יפה אחד מארבעים עין רעה אחד ממששים ציננות אחד מנחמשים (ותניא) [ותנן] גמי הכי במה אמרו טבל אסור בכל שהוא במינו, אמרו אכל אכל צמינו צמותן טעם נשום צמינו איכא לנינואר כהיתירו כך איסורו אכל צמלא צמינו ליכא לנינואר הכי אלא טעמא נשום הכי הוא שלא במינו בנותן טעם'. [ע"ז עג. עג.]

מבואר פלוגתא במין במינו בין רבנן לר' יהודה, דלרבנן מין במינו מדאורייתא בטל הוא ברוב של חד בתרי, ומדרבנן בעי בס' אטו מין שלא במינו שבזה בעי ס' אף מדאורייתא כדי לבטל את טעם האיסור [וכמבואר להלן דבמשו וטעמו לכו"ע בעי ס' לבטל את טעם האיסור], ולר"י מין במינו לעולם אינו בטל.

ביאור פלוגתתם

ר"ן- ביאר פלוגתתם, דטעמא דר"י הוא משום דמין במינו לא בטיל, לפי שכל דבר שהוא דומה לחבירו אינו מחלישו ומבטלו, אלא מעמידו ומחזקו, ומשום הכי סבירא ליה לר' יהודה בכולהו איסורי דמין במינו לא בטיל, ורבנן לא משמע להו הכי, דמכל מקום מין במינו דאיסור והיתר אין דומין זה לזה, כיון דחד אסור וחד שרי, שאין ראוי לילך אחר דמיונן בעצם אלא אחר חילוקן באיסור והיתר, אלא היינו טעמא דדם הפר אינו מבטל דם השעיר, משום דכיון דשניהן עולין כלומר שכשרים לזריקה אין מבטלין זה את זה, דכי היכי דר' יהודה אזיל אחר דמיון העצם, אזלו רבנן אחר דמיון ההיתר, ולפיכך כל שחלוקין באיסור והיתר אפי' מין במינו בטיל דהוה ליה כמין בשאינו מינו.

כמי ההלכה

- א. רש"י- הלכה כרב שפסק כר"י, דס"ל דמין במינו לעולם לא בטל מדאורייתא.
- ב. רבינו תם- הלכה כר' יוחנן שפסק כת"ק, דמין במינו בטל בס'.

תערוכת איסור במיין שלא במינו

בטעמו וממשו

גמרא- 'אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כל שטעמו וממשו אסור (לוקין) [ולוקין] עליו, וזהו כזית בכדי אכילת פרס ועל כגון זה נאמר שיעור כזית בכדי אכילת פרס הלכה למה מסיני שאם יש ככשיעור פרס של תבשיל כזית מן האיסור לוקין עליו אע"פ שאין כזית של איסור נאכל צבת אחת כיון דאינו שוהה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מלערפת אכילתו ולוקה אבל אם אין בכדי אכילת פרס של תבשיל איסור הואיל ושוהה באכילתו כזית יותר מכדי אכילת פרס הוא להו כשתי אכילות של שני ימים ואין לוקין דקים להו לרבנן דאכילת פרס הוא שיעור שהיית אכילה ופרס היא חצי ככר של עירוצי תחומין ושיערו חכמים ככר מג' לקב חליה לבית המנוגע שנאמר זה והאוכל צבית יכבס בגדיו פשוהו חכמים לשהה זה שיעור אכילה כדתניא והאוכל צבית והשוכב צבית אין לי אלא שוכב ואוכל לא אוכל ולא שוכב מנין תלמוד לומר יכבס את בגדיו ריבה אם כן מה תלמוד לומר האוכל והשוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה וכמה היא אכילה כדי אכילת פרס והוא ארבע זיגים **טעמו ולא ממשו** כגון חלב שנפל לקדרה או חלב שנפל מינוח שאין ממשו צעין **אסור ואין לוקין עליו**. [ע"ז סו. טו:]

גמרא- 'אמר רבא, אמור רבנן בטעמא, ואמור רבנן ברובא, ואמור רבנן בחזותא, מין בשאינו מינו בטעמא, מין במינו ברובא, היכא דאיכא חזותא במראה'. [זבחים עט.]

מבואר: בדאיכא ממשו וטעמו, לכו"ע בעי שישים כדי לכטל את האיסור, וכדאמר ר' יוחנן כל שטעמו וממשו לוקין עליו והיינו מן התורה. וכן מבואר מהגמ' בזבחים דמין בשאינו מינו בטעמא, והיינו מדאורייתא דומיא דמין במינו ברובא דהיינו ודאי מדאורייתא, ר"ן. [היינו דאף דאיכא פלוגתא בסמוך אי נותן טעם כעיקר מדאורייתא או מדרבנן, היינו דוקא לענין טעמו בלא ממשו, אבל בדאיכא גם ממשו אזי לכו"ע בעי ס', שזהו שיעור של ביטול טעם, ולא שייך לומר בזה שמדאורייתא יתבטל האיסור ברוב של חד בתרי כמו דאמר' ביבש ביבש דמדאורייתא חד בתרי בטיל, ומשום שלענין הטעם אין רוב לכטלו שהרי אף ההיתר נהפך הוא לאיסור שהרי כל ההיתר קיבל את טעם האיסור וכשיש את ממשות האיסור אזי טעמו אסור הוא מדאורייתא וכאמור].

טעמו ולא ממשו

גמרא- 'אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כל שטעמו וממשו אסור (לוקין) [ולוקין] עליו, וזהו כזית בכדי אכילת פרס ועל כגון זה נאמר שיעור כזית בכדי אכילת פרס הלכה למה מסיני שאם יש ככשיעור פרס של תבשיל כזית מן האיסור לוקין עליו אע"פ שאין כזית של איסור נאכל צבת אחת כיון דאינו שוהה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מלערפת אכילתו ולוקה אבל אם אין בכדי אכילת פרס של תבשיל איסור הואיל ושוהה באכילתו כזית יותר מכדי אכילת פרס הוא להו כשתי אכילות של שני ימים ואין לוקין דקים להו לרבנן דאכילת פרס הוא שיעור שהיית אכילה ופרס היא חצי ככר של עירוצי תחומין ושיערו חכמים ככר מג' לקב חליה לבית המנוגע שנאמר זה והאוכל צבית יכבס בגדיו פשוהו חכמים לשהה זה שיעור אכילה כדתניא והאוכל צבית והשוכב צבית אין לי אלא שוכב ואוכל לא אוכל ולא שוכב מנין תלמוד לומר יכבס את בגדיו ריבה אם כן מה תלמוד לומר האוכל והשוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה וכמה היא אכילה כדי אכילת פרס והוא ארבע זיגים **טעמו ולא ממשו** כגון חלב שנפל לקדרה או חלב שנפל מינוח שאין ממשו צעין **אסור ואין לוקין עליו**. [ע"ז סו. טו:]

גמרא- 'אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור אבל חצי זית חלב וחצי זית צמר צבת אחת אין היתר משלים את שיעור האיסור לחייבו, חוץ מנאיסורי מזר, שאם אכל חצי זית ענבים וחצי זית לחם צבת אחת חייב, שהרי אמרה תורה משרת ענבים לא ישחה חייב על שריית פתו ציין, ואי איכא מניין לחודה כזית למה לי קרא, וכל משרת לא גרסינן, ואית דגרסי ליה, ומפשי דאפילו לרבנן דלא דרשי כל וכל דרשי, ולא היא, דהא פרכינן לקמן האי מייבטיא ליה לכדתניא משרת ליתן טעם כעיקר, ואם איתא יימא ליה אלא טעמא דידי מוכל, אלא ממשמעותא דמשרת נפקא ליה, וכל לא דרשי **חוץ מאיסורי נזיר, שהרי אמרה תורה משרת... והאי משרת להכי הוא דאתא, האי מיבעי ליה לכדתניא, משרת ליתן טעם כעיקר, לנשות**

טעמו של איסור כעיקרו ומומשו שאם שרה ענבים במים ויש בהן זמזם טעם יין טעם יין חייב, בזכות מין, והוא לאו משום היתר מלעקר לאיסור הוא, אלא משום דאיתעביד ליה כוליה איסור, אבל היתר מלעקר לאיסור לא ילפינן מיניה מכאן אתה דן לכל התורה כולה שהיא טעמו של איסורין כממשו ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם אלא כמה שפירש, ואם חסם שלשים יום, וענבים ויין מותרין לו בהנאה ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו אף חוץ זמן, על ידי (הפרת) חכם עשה בו טעם כעיקר, כלאים כלאי הכרם שאיסורו איסור עולם זרע חטה וחרצן הכל אסור לעולם ואיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו אינו דין שיעשה טעם כעיקר, והוא הדין לערלה בשתיים קל וחומר זה אחר דן לערלה בשתי דרכים, לאיסורו איסור הנאה, ואין היתר לאיסורו בחוץ שלש, מה שאין כן בזמיר, ואיסור עולם ליכא למימר זה, דלאחר שלש מותרות. הא מני דאפיקתיה להאי קרא לעטם כעיקר, רבנן דפליגי אדרי עקיבא בהיתר מלעקר לאיסור, ולקמיה מפרש מאי היא רבנן היא, ורבי יוחנן דאמר כרבי עקיבא, הי רבי עקיבא מהי מילתא דר' עקיבא שמשנין דהיתר מלעקר לאיסור ..אלא רבי עקיבא דברייתא, דתניא, רבי עקיבא אומר נזיר ששרה פתו ביין ואכל כזית מפת ומיין חייב, ופליגי רבנן עליה, דלית להו היתר מלעקר לאיסור, ואילו פשט היין בכל הפת לא הו פליגי רבנן עליה, דהא אית להו טעם כעיקר, ואיתעביד ליה פת גופיה איסור, ובהא מינה פליגי עליה, דטעמא דר' עקיבא משום לירוף הוא, ואי נמי לא נשרית כל הפת ביין מלעקר נמי היתר לאיסור לחיובא ורבי עקיבא כיון דמפיק ליה להאי משרת להיתר מלעקר לאיסור טעם כעיקר היכא דליכא מידי עיקר, אלא טעם, כגון ששרה ענבים בזמיר, מנא ליה דשר בחלב דשר שנתבשל בחלב, והבשר דעמיה, אלא שטעם החלב נבלע בו מנא ליה, יליף מבשר בחלב, לאו טעמא בעלמא הוא ואיסור, הכא נמי לא שנא, ורבנן מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא, כל איסורו חייבה הוא, ודבר חידוש שאינו מנאי זיינו בשאר איסורין לא גמרינן חומרא דידיה בשאר איסורין, וכי היכי דשאר חידושין דידיה לא הו בשאר איסורין האי דטעם כעיקר נמי לא תיגמר מיניה ומאי חידוש משאר מילי אילימא דשני דברים הנוותרים הם, וכשתעבידו נאסרין, מה שאין כן בשאר דברים דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור, כלאים נמי דוגמתן האי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי אסור, אלא דאי תרו ליה שורה בחלב כל היום שרי, כלומר מותר לשבותו בחובו, ואינו עובר עליו אפילו על אכילתו, דלא אסרה תורה אלא דרך צינור, ואפילו יהיב ציה עטמא, ומיהו, מדרבנן אסור כולי יומא בחלבא שרי, בשיל ליה בשולי אסור עובר על צינורו, ועובר על אכילתו, ורבי עקיבא נמי בשר בחלב ודאי חידוש הוא, אלא יליף מגיעולי נכרים קדירה שצילת בה הגכרי, וכשחזר ישראל ומבשל בה היא מנגלת צליעתה לחוץ של ישראל, גיעול לשון מקרא ופולט, והתורה אסרתו צנועה מדין, כל דבר אשר יבא צאש (צמד) לא דהיינו יורות וקומקמוסין וכיוצא בהן, שמרתיוחן ארתן על האור גיעולי נכרים לאו טעמא בעלמא הוא ואיסור, הכא נמי לא שנא, ורבנן גיעולי נכרים נמי חידוש הוא, דהא כל נותן טעם לפגם מותר דגמרינן מנבילה דכתיב לא תאכלו כל נבילה לבר וגו' (דברים יד) הראויה לבר קרויה נבילה, שאינה ראויה לבר אינה קרויה נבילה והכא אסור, דהאי נמי לפגם הוא, דאזתה נליעה מששתה דפופו של כלי לילה אחת הפוג טעמו ונתקלקל, וכו' לא משפחה לאוכל שהיא נפגמת לחובו ורבי עקיבא כדבר חייא בריה דרב הונא, דאמר לא אסרה תורה אלא בקדירה בת יומא שצילת בה הגכרי צו ציוס הלכך לאו נותן טעם לפגם הוא, ורבנן קדירה בת יומא נמי לא אפשר דלא פגמה פורתא מנעטם הכלי נפגמה הצליעה. [פסחים מז: מד.]

גמרא- 'אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא, כל איסורין שבתורה בס'. היכא דצדקתיה ולא יהיב טעמא אי נמי ליכא למיקם אטעמא כגון מין ומינו אבל היכא דצדקתיה ויהיב טעמא לעולם טעמא לא צטיל כדאמר בכמה דוכתין ולקמן (דף אט) נמי אמרינן יש בהן צותן טעם בין שיש להעלות בנאה וצין שאין בו איסור וכי לא יהיב טעמא בעינן ששים לצוליה כדלקמן דקתי אין בהן גי'ע בין שיש להעלות בו מותר דאמרינן אין בהן להעלות צק'א אלא צמאי לאו בששים אלא כו לא יהיב טעמא נמי בעינן ששים למר ומאה למר אמר לפניו ר' שמואל בר רב יצחק, רבי אתה אומר כן, הכי אמר רב אסי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא, כל איסורין שבתורה במאה ושניהם לא למדוה ואע"ג דאי אחי למילף מיניה נולית למילף אפילו היכא דיהיב טעמא דהא הבא איכא למימר דאי שלא צמיינו הוה יהיב טעמא אפילו הכי רבנן אהמור ואמור טעמא לא צטיל אלא מזרוע של איל נזיר הוא הנזיר מנמו ומניסין אותו ויתון לכהן ואסור לזרים והאיל כולו נאכל לצטלו דהא שלמים הוא בשלה, דכתיב 'ולקח הכהן את הזרוע בשלה וגו', ותניא, 'בשלה' אין בשלה אלא שלימה לא נתפרש באיזה לשון, ר' שמעון בן יוחאי אומר אין בשלה אלא שנתבשלה עם האיל. דכולי עלמא ת"ק ור"ש בהדי איל מבשל לה, דאין מקרא ואלא מידי פשוטו וקרא משמע דעם האיל מבשלו מר סבר מחתך לה מן האיל והדר מבשל לה בהדיה ואשמועינן שלימה מבשלה ואינו מחתכה לחיתוכה, ור"ש אחא לאשמועינן דכמות שהיא מחוברת לאיל מבשלה והדר מבשל לה, ומר סבר מבשל לה והדר מחתך לה, ואי בעית אימא דכ"ע מחתך לה והדר מבשל לה, מיהו מר סבר בהדי איל מבשל

לה, ומר סבר בקדרה אחרת מבשל לה, ללישנא קמא אליבא דדברי הכל והשתא קא מסיים למתיה דאמנן לשיל ושיהיב לא למדוה ללישנא קמא דאוקמין דבין וצין ריש' צהדי איל מנשל לה ילפי הכך אמוראי דלעיל מזרוע בשלה אלביא דדברי הכל ללישנא בתרא דאוקמין ת"ק דבקדרה אחרת מנשל לה ילפי מילתייהו מדרש' דחזין דבשיל היתר צהדי איסור וצווי' יש עלם הרבה ובשר מוטע שהכתף איו בכלל זרוע דתנן צפרק הזרוע (לקמן דף קלד) איהו זרוע מן הפרק של ארכובה עד גף של יד אשפלדי' אליבא דרבי שמעון בן יוחאי, מאן דאמר בששים סבר בשר ועצמות דזרוע בהדי בשר ועצמות דאיל משערין וקיס להו לרבנן דששים איבא ושרייה רחמנא משערינן, והוה ליה בששים, מאן דאמר במאה סבר עטם לא צביא לשעריה דהא לא פליע עטמנא מוניה וכי משערת צבר דזרוע צהדי צבר דאיל איבא מאה סבר בשר בהדי בשר משערינן, והוה ליה במאה, ומי ילפינן מינה, והתניא, זהו היתר היתר הכותב מכלל איסור שהרי צלע איל מן הזרוע והחיוץ קד הכותב הבא מכלל איסור, זהו למעוטי מאי לאו למעוטי שאר איסורים דלא ילפינן להו מוניה כל איסורין שבתורה, ..רבי אמר לא נצרכא אלא לטעם כעיקר ונותן טעם קיס לן דאסור צקדשים כעיקר מנשו של איסור ולהא מילתא קמינו זהו למעוטי שאר קדשים אכל חולין שפיר גמרינן מוניה למאה וששים דהא קיס לן מאחרי רבים להטות דבעי צרובא וילפינן מהכא להחמיר דלא ליבעיל אלא צמא ורבה לית ליה טעם כעיקר בחולין כדמפרש ואילו מדאורייתא צרובא צביא אלא מדרבנן והכי נמי שמעין ליה לר' יוחנן במסכת ע"ז (דף סז) כל שטעמו ולא מנשו אין לוקין עליו והא דילפינן ליה בפסחים (דף מו) מנזיר ומשרת ליתן טעם כעיקר צביא להו אמוראי בתראי דאסמכתא בעלמא הוא ולא מילף הוא דהוה ליה נזיר וגיעולי עובדי כוכבים צ' כתובין הצאין בחדא חי נמי גיעולי עובדי כוכבים חודש הוא כדאמרין התם ומשרת להיתר מנערף לאיסור דבקדשים אסור, קא משמע לך דהכא שרי, וליגמר מיניה, גלי רחמנא גבי חטאת 'כל אשר יגע בבשרה יקדש' להיות כמוה, שאם פסולה תפסל, ואם כשרה תאכל כחמור שבה, ומאי חזית דגמרינן מהאיך ליגמר מהאי, חדוש הוא ומחדוש לא גמרינן, אי הכי למאה וששים נמי לא ליגמר, אטו אנן לקולא קא גמרינן לחומרא קא גמרינן, דמדאורייתא ברובא בטיל'. [חולין צח. טז.]

גמרא- 'אמר אביי, טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא, הא דאסרינן צכל איסורין משנתנו טעם צהיתר אפי' שאין אוכל מנשו כגון סילק האיסור ואין כאן אלא טעמו דאורייתא היא דגמרינן מנשיר צחלב דאסריה רחמנא צאכילה כדגמרינן לקמן (דף קטו) מלא צבשל בשלה פעמים האמורים בתורה ואפי' דכי מוסלק זה מתוך זה לאחר צשולו אין כאן אלא הטעם ומוייה גמרינן לכל איסורין צמה מלינו דאי סלקא דעתך צכל שאר איסורין טעמו דרבנן היא דלא גמרינן להו מנשיר צחלב דרבנן מבשר צחלב באלא טעמא לא גמרינן, דחדוש הוא, דשיהיב מוין היתר זה לצדו זה וכשתערבו נאסרו ועוד שדך צשול נאסרו צלא אכילה הליבך לא גמרינן חומרא מויהיבו אי חדוש הוא אמאי קמי מתני' דצביא עטמנא צלא ונותן טעם נמי אסור דהא חדושא חדיש ציה רחמנא ואפי' כל דהו דהא צבר צחלב הוא אלא ע"ז לאו חדושא דאהבי קפיד רחמנא דומיא דכלאי הכרס דמתכרי נמי מנשו כלאי תערוצת דכיון דלאו חדוש הוא גמרינן ליה (לעיל דף לח) מזרוע צשלה דמישתי כל כמה דליבא טעמא אף על גב דליכא ונותן טעם נמי, אמר ליה רבא לעולם אימא לך חדוש הוא ודקאמרת אפי' דליבא טעמא ליחסר דהא ליבא לנגמריה מזרוע צשלה על כרך צגיפיה גלי קרא דצעון עטמא מולא אסרתו תורה אלא דרך צשול שאסר הצבר להצבול צחלב ואין לך כגון זו שלא יתן טעם דרך בשול אסרה תורה'. [חולין קח.]

א. שי' רש"י- הא דבעי' ס' בנותן טעם במין שלא במינו הוא רק מדרבנן, דמדאורייתא סגי ברוב רגיל של חד בתרי, משום קרא ד'אחרי רבים להטות', [והיינו שטעם לבד בלא ממשות האיסור לא חשיב כעיקר מדאורייתא ולא נשאר אלא לבטל את ממשות האיסור שבזה הוה דינא כיבש ביבש דחד בתרי בטיל] ולכן דברי הגמ' בע"ז סז: אתי כפשוטו, דאי איכא ממשו לוקין עליו משום דהוא מדאורייתא, ואם יש רק את טעמו בלא ממשו הוה רק מדרבנן ולכך אין לוקין עליו, וכן מבוואר מדברי רבא בגמ' חולין צח: דדוקא בקדשים אמרי' דנותן טעם אסור אבל בחולין שרי. וכן מבוואר כן ממסקנת דברי רבא בחולין קח. דנותן טעם אינו מדאורייתא. ודברי הגמ' בפסחים דילפי משרת, היינו אסמכתא בעלמא ולא ילפי מיניה משום דהוה נזיר וגיעולי עכו"ם ב' כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין, אי נמי דגיעולי עכו"ם חידוש הוא ומשרת להיתר מצטרף לאיסור.

ב. שי' ר"ת- הדין דבעי' ס' בנותן טעם במין שלא במינו הוא מדאורייתא, [אף היכא דהוה טעמו בלא ממשו משום שגם טעם לבד חשיב כעיקר מדאורייתא] כדילפי' בפסחים או משרת או מגיעולי עכו"ם, ודברי הגמ' בע"ז סז: מייירי במין במינו וטעמו וממשו דקאמר דלוקין עליו היינו כשהאיסור

בעין ומכירו, [ורבינו חיים פירש את דברי הגמ' בע"ז דאירי שפיר במין בשאינו מינו וטעמו וממשו קרי כשיש כזית בכדי אכילת פרס דאז הוי כמו ממשו של איסור כיון דיש כל כך וטעמו ולא ממשו היינו היכא דליכא כזית בכדי אכילת פרס שאז נהי שאסור מן התורה מ"מ אין לוקין עליו]. ודברי הגמ' בחולין צח: היינו במין במינו שבזה בחולין נותן טעם הוא מדרבנן, אבל במין באינו מינו הוא מדאורייתא. ודברי רבא בחולין קח. היינו דמהא אין הכרח לומר כן דנותן טעם הוי דאורייתא דאפשר לדיחוייה, אך לעולם נותן טעם הוא מדאורייתא.

מבואר מהנ"ל, דבדאיכא 'ממשו' של האיסור לכו"ע הוי טעמו מדאורייתא דבעי לבטל הטעם והיינו בס', ולגבי ממשות האיסור לכו"ע מתבטל הוא מדאורייתא ברוב של חד בתרי. רק נחלקו הראשונים אי טעם כעיקר מדאורייתא או מדרבנן, והיינו באופן שיש טעם האיסור בלא ממשות [וראה בסמוך בגדר הדבר] אי הוי טעם כעיקר כמו שיש את ממשות האיסור שיש מן התורה לבטל את הטעם, או דבכה"ג שאין את ממשות האיסור אין הטעם חשיב כעיקר ומן התורה אין זה טעם שצריך לבטל. וכ"ז בשאר איסורים אך בבשר וחלב לכו"ע טעמו ולא ממשו הוא מדאורייתא.

הגדרת 'ממשו' ו'טעמו'

א. ב"י- הוציא מדברי הרמב"ם ד'ממשו' [כלומר דבכה"ג הוי הטעם היוצא ממנו לכו"ע מדאורייתא] היינו כזית בכדי אכילת פרס [והיינו להטור- כזית איסור ביחס לד' ביצים של היתר. ולהרמב"ם- כזית איסור ביחס לג' ביצים של היתר]. ו'טעמו' היינו בפחות משיעור זה, והיינו דבפחות משיעור זה של כזית בכדי אכילת פרס הוא בפלוגתא אי טעם כעיקר מדאורייתא או מדרבנן.

ב. ר"ן- 'ממשו' היינו כל שיש בתערובת ממשות האיסור ואפי' אם האיסור נמחה בתערובת ואינו ניכר אפי' חשיב הטעם היוצא ממנו לממשו באופן שלכו"ע הטעם היוצא ממנו אסור מדאורייתא [כמסקנת הב"י בהבנת הר"ן]. ו'טעמו' היינו היכא שהאיסור נשאר בעינו ורק עבר טעמו להיתר כגון חתיכת בשר של איסור שהתבשלה במים של היתר וחתיכת הבשר נשארה בעינה.

ג. רשב"א- אף בפחות מכזית בכדי אכילת פרס אם לא נמחה האיסור חשיב התערובת ל'ממשו', [ובזה חלוק הוא מהב"י] אבל אם התמחה האיסור לגמרי וכגון טיפת יין איסור שנפל לתוך מים של היתר וטיפת היין נאבד במים מחמת מיעוטו [ובזה חלוק הוא מהר"ן].

מחבר- כרבינו תם הן במין במינו והן במין באינו במינו.

'אם נתערב מין במינו ונשפך, בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אם נודע שהיה רובו היתר, מותר. ואם לא נודע שהיה רובו היתר, אסור אבל נתערב בשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אפי' נודע שהיה רובו היתר, אסור.'

טעם כעיקר באיסור דרבנן

א. תו"ח- בשם א"ה. אפי' אם נפל חלב לבשר עוף שהוא דרבנן ונשפך באופן דלא ידעי' אם יש ס' לבטל החלב אסור, הואיל וטעם כעיקר דאורייתא ואמר' בספיקו דהוי לחומרא. [וכ' הט"ז דמשמע דאי הוה מין במינו דהוי איסור דרבנן היה מקום להקל, ואף שכל עיקר איסור זה דבשר עוף בחלב הוא מדרבנן. וכ' לבאר דאיסור נתינת טעם דהוי דאורייתא אזי יש מקום לגזור אטו בכ"ח של בהמה דהוי דאורייתא, אבל באיסור של מין במינו שהוא מדרבנן בזה אין מקום לגזור.]

ב. ש"ך- חלק ע"ז, וס"ל דהאו"ה מיירי לדעת ר"ת דחלב בעוף הוי מדאורייתא, אבל לדידן דקי"ל שהוא מדרבנן הוי ספיקו להקל ככל ספיקא דרבנן לקולא.

טעם כעיקר באיסורים שאין בהם מלקות

נוב"י- כיון שמקור הדין של טעם כעיקר הוא ממשרת או מגיעולי עכו"ם, א"כ בעי' שיהיו האיסורים דוקא שיש בהם מלקות דכתייהו, אבל לא בלאו שאין בו מלקות וכגון באיסור חלב טמא וכיו"ב, דל"א בזה טעם כעיקר מדאורייתא.

אם נתערב במינו ובאינו מינו

א. רשב"א- אם נתערב איסור במינו ובשאינו מינו, ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, ונודע שהיה רובו היתר ממינו, רואין את שאינו מינו כאלו אינו, והשאר, מינו רבה עליו ומבטלו, ויליף לה ממאי דאמרין בגמ' לר"י דאית ליה מין במינו לעולם לא בטיל מדאורייתא ומין באינו מינו הוי רק עד ס', ואם נתערב במינו ואינו מינו אמרי' סלק את מינו כאלו אינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו הכי נמי כאן לדידן דלהיפך דמין במינו קיל מן התורה דלא בעי יותר מחד בתרי מתערובת באינו מינו דבעי ס', על כן אם נתערב במינו ואינו מינו סלק את שאינו מינו כאלו אינו ומינו רבה עליו ומבטלו ואלו לא נשפך ועדיין התערובות לפנינו היה נשאר עדיין איסור דרבנן כי מדרבנן לא סגי ברוב אלא עכשיו שנשפך ואפשר לנו לומר שהיה ס' במינו נגד האיסור אזלינן לקולא, וע"כ צריך שיהא ידוע וברור לנו שהיה רוב מין ההיתר נגד האיסור כי היכי דלא להוי חשש איסור דאורייתא.

ב. מהרש"ל- חולק עליו, וס"ל שאין זה דמיון כלל, דבשלמא התם גבי מין במינו בגמ' אין בו איסור מצד נתינת טעם אלא שגזירת הכתוב הוא לר"י שאינו בטל במינו, מש"ה כי איכא נמי בהדיה מין באינו מינו אמרי' סלק את מינו כדי שיבטל הטעם באינו מינו וממילא יהא מותר הכל, אבל הכא מה שאוסר אינו מינו בנ"ט מדאורייתא הוא משום שטעם כעיקר ויש לבטל את טעם האיסור בהיתר, וא"כ היאך יהני שנאמר שנראה את שאינו מינו כאילו אינו ומינו רבה עליו הא סו"ס איכא טעם איסור בהיתר של האינו מינו ובעי לבטולי מדאורייתא וספיקא דאורייתא לחומרא.

ט"ז- יישב את קו' רש"ל, דהציור של הגמ' גבי איסור שהתערב במינו ובאינו מינו לר"י דמין במינו לא בטיל דאמרי' דסלק את מינו, היינו כגון שיש בתוך קדרה חתיכת בשר שחוטה וחתיכת בשר נבלה ורוטב, באופן שהאיסור יגיע לחתיכת ההיתר דרך הרוטב, והרוטב הוא אינו מינו של האיסור ולכך עוד לפני שהאיסור יגיע לחתיכת ההיתר שהוא מינו של האיסור מתבטל הוא באינו מינו דהיינו הרוטב ונהפך האיסור שנכנס לאינו מינו להיתר, ולכך כבר אין מה שימשיך את האיסור הלאה, וא"כ הה"נ לדידן דקי"ל כרבנן דמין במינו מדאורייתא בטל הוא ברוב של חד בתרי ובאינו מינו בעי ס' לבטולי, וא"כ הרוב של ההיתר של מין האיסור כבר ביטל את האיסור והפכו להיתר באופן שאין מה שימשיך לאסור את האינו מינו. [ואמנם כ"ו הוא דוקא היכא שהאיסור נפל תחילה למינו אבל היכא שנפל תחילה לאינו מינו א"כ כבר נאסור את האינו מינו ולא יהני מה שהמינו יתירנו שכבר האינו מינו נאסר, י"ל בתרתי. א. הא מ"מ הוי ספק להיכן נפל האיסור תחילה אי במינו אי באינו מינו והוי ספק ספיקא ולקולא. ב. גם אם נכנס טעם האיסור להיתר של האינו מינו מ"מ נכנס גם טעם ההיתר של המין ההיתר לאינו מינו וא"כ אי"ז טעם הניכר ומדאורייתא בעינן טעם הניכר. צבי לצדיק]

א. מחבר- כהרשב"א. [כ"פ הט"ז].

'ואם נתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, ונודע שהיה רובו היתר ממינו, רואין את שאינו מינו כאלו אינו, והשאר, מינו רבה עליו ומבטלו'.

ב. רש"ל וש"ך - חלקו על דין זה כאמור, וס"ל דבכה"ג שנתערב במינו ובאינו מינו הוי כמו שהתערב רק באינו מינו דהוי ספיקא דאורייתא לחומרא.

מין באינו מינו - אי אזלי בתר שמא או בתר טעמא

גמרא - 'אביי אמר בנותן טעם בתר טעמא אזלינן, והאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד והוה ליה מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנותן טעם, ורבא אמר במשהו בתר שמא אזלינן והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי וה"ל מין במינו וכל מין במינו במשהו. לקמן פסקינן דלאו הלכתא הכי חלא אפילו מין צמינו צמותן טעם חוץ נטבל ויין נסך' [ע"ז סו].

מרדכי - כבד ובשר חשיב לב' מינים, כדאמר' הנודר מן הבשר מותר בכבד. וכן בשר עוף ובשר בהמה חשיב לב' מינים. וקי"ל כרבא דאזלי בתר שמא ולכך כל דבר שחלוקים הן בשמן חשיב לב' מינים.

כששוים הן בשמם אך לא בשמם העצם

א. או"ה - חתיכות דג וחתיכות עוף מיקרי למין אחד, כיון שקוראים להכל חתיכות.

ב. דרכ"מ - כיון שאין זה שמם העצם ובשם העצם הוי ב' שמות, לכך חשיב כב' מינים.

א. רמ"א - מין במינו אזלינן בתר שמא, אם הוא שוה הוי מין במינו. אבל לא אזלינן בתר טעמא אם הוא שוה או לא.

'ולענין מין במינו אזלינן בתר שמא, אם הוא שוה הוי מין במינו. אבל לא אזלינן בתר טעמא אם הוא שוה או לא (ב"י בשם האגור וכן הוא בהגהות ש"ד סי' ל"ט)'

ב. ש"ך - חולק על הרמ"א והרבה להוכיח דאזלי בתר טעמא ולא בתר שמא, כיון שעיקר החילוק בין מין במינו למין באינו מינו הוא בזה שמין באינו מינו נותן טעם וא"כ ע"כ שעיקר בחילוק הוא בתר טעמא ולא בתר שמא דאם הם ב' טעמים מאי איכפת לן ששמין שווה הא סו"ס איכא נתינת טעם. ודברי רבא האמורים בע"ז קאי על איסורים שאוסרים ביותר מס' כגון תרומה וע"ז דע"כ האיסור הוא לא מחמת שנותן טעם דהא ביותר מס' כבר אין טעם ולכך כיון שהאיסור אוסר בעצמו אף אם אינו נותן טעם לכך אזלי בתר טעמא שבכה"ג זה מה שקובע שיחשב לב' מינים.

ט"ז - [בקונטרס אחרון. מופיע בסוף השו"ע] י"ל בכוונת הרמ"א דודאי אם חלוקים הם בשמם ובטעמם הוא שווה ממש שאז יודה רמ"א דנחשב זה למין במינו וכמעט ולא מצוי כזה דבר ורק רמ"א מיירי שחלוק אף טעמם ורק שאינם חלוקים לגמרי כמו במתוק ומר אלא אף כששתייהם מתוקים עדיין אין טעמם שווה ממש ובכה"ג כ' רמ"א דאזלי בתר שמא וכן להיפך אם שמם שווה וטעמם חלוקים לגמרי ודאי דאזלי בתר טעמא ורק בטעם שחלוק בקצת נחשב לאותו המין.

פרמ"ג- י"ל בכוונת הרמ"א דאף בתר שמא אזלי ולחומרא הוי, והיינו שאם בטעמא הוי ב' מינים, ודאי דחשיב למין באינו מינו, ורק הוסיף רמ"א דאף אי לענין שמא חלוקים הם בשמם ואפי' שטעמם שווה אזלי' לחומרא שיחשב למין באינו מינו.

חוו"ד- דברי רמ"א דאזלי' בתר שמא לענין מין במינו זהו אף באופן שחלוקים הם בשמם והוי ממש אותו טעם דנחשב זה למין באינו מינו ומן התורה אינו בטל וראיה מלהלן סי' ק"ט שהש"ך הביא שם שיטה דיבש ביבש במין באינו מינו בעי' ס' מדאורייתא ואף שלא נתן טעם ואף לדברי הש"ך שם שהעמיד את דברי התוס' שהוא מקור השי' דמיירי בלח בלח כגון קמח בקמח ג"כ מבואר שישנו איסור במין באינו מינו שאינו בטל ואף שאינו נותן טעם אלא הוא דין מחודש שכל דין ביטול נאמר דוקא במין במינו אבל לא במין במינו [והביא דברי רש"י בפסחים מד. ע"ז דהוי הללמ"מ].

[דרך זו גם מבוארת מדברי החזו"א [יו"ד סי' כ"ו אות ב'] שכ' דבמין במינו אזלי' בתר רוב מדה ולא בתר רוב טעם ולדוגמא אם יתערב דבר איסור שיתן טעם יותר ממה שההיתר יתן אבל ההיתר הוא הרוב אזלי' לקולא ולא עוד אלא אפי' אם ההיתר לא יתן טעם כלל מהני רוב מידתו כדי לבטל את טעם האיסור. והרי מבואר שההבדל בין מין במינו דסגי ברוב לאינו במינו דבעי' ס' לבטל הטעם אינו משום שבמין במינו לא טועמים את איסור ובאינו מינו כן טועמים שהרי מצינו אף במין במינו היכא תימצוי שטעמים את האיסור ואפ"ה אמרה תורה אחרי רבים להטות שרוב המידה מבטל את מיעוט האיסור ואת זה ל"א באינו מינו והיינו משום שנאמרה הללמ"מ שכאינו מינו לא אזלי' בתר רוב ובעי' לבטל את טעם האיסור]

דם וחלב אי טעמם שווה

פת"ש- דם וחלב אין טעמם שווה, וראיה מהגמ' בחולין קט: גבי ר"נ שאמר לאשתו ילתא שאף שאסרה התורה דם התירה ככד ולא אמר חלב.

סעיף ג

חיסרון בקיאות אי הוי ספק

רשב"א- כל הדין שכשיש ספק במידי דרבנן [האמור לעיל להני שי' דס"ל דמין במינו דהוי מדאורייתא ברובא ורק מדרבנן בעי' ס', הלכך כשודאי יש רוב ורק יש ספק אי איכא ס' מקילים ככל ספיקא דרבנן לקולא]. זהו דוקא באופן שאין אפשרות לשער כמו באופן שנשפך, אבל באופן שהכל לפנינו ורק אינו בקי לשער ל"א בזה ספיקא דרבנן לקולא, דאי"ז ספק, וראייתו הוא מכחל דאמר' בגמ' [חולין צז:]: דמשערין ככולו משום דלא ידעי' כמה נפיק מיניה, אלמא דאף שכל איסור החלב שבכחל אינו אלא מדרבנן, אפ"ה ל"א דחיסרון הידיעה כמה נפיק מיניה יחשב לספק. [יעוי' בזה בכללי ספק ספיקא להש"ך אות ל"ד].

בטעם הדבר

א. מרדכי- דדעת שוטים היא זו, דחיסרון בקיאות לא שמייה ספק. והק' הט"ז דהלא חזינן בסי' פ"א גבי

גבינות בטרפות שע"י סירכא שאף כשיש ספק של חיסרון ידיעה מקילים ונחשב זה ספק לענין ס"ס שנקל אף בדאורייתא. ותירץ הט"ז [א] דשאני התם שאי"ז חיסרון ידיעה של יחיד אלא כל הדור אינם יודעים בזה ולכך שמיה ספק. אך הק' ע"ז שהרי ראית הרשב"א לעיקר דינו הוא מדינא דכחל, ובכחל חיסרון הידיעה הוא חיסרון של כל הדור, ואפ"ה אינו נחשב לספק, ותי' הט"ז דכל מה דאמר' דחיסרון ידיעה של כל אותו הדור נחשב זה לספק זהו דוקא באופן שיש גבול לצד של הקולא כלומר שיש אופן ברור שלא נאמר ספיקא לקולא אבל גבי כחל שאם נחשיב את החיסרון ידיעה לספק א"כ על כל מקרה נאמר כן לקולא שיצא קצת מהכחל באופן שיש ס' נגדו וא"כ תבטל דין כחל ולכך רבנן החשיבו את החיסרון ידיעה הזאת לדבר שאינו ספק אף שהוא חיסרון של כל הדור. והנקודות הכסף [ב] תירץ על עיקר הקו' מסי' פ"א, דהתם מדינא כשר הוא ורק אנו מחמירים דלא בקיאים בבדיקה ולכן מקילים דגם בספק של חיסרון ידיעה דנחשב לספק.

ב. ר"ן- משום דבדבר שא"א לעמוד עליו אי אזלי' לקולא א"כ יהיו כל האיסורין בספק ותיבטל תקנת חכמים, ולכך לא אמרי' דספק דרבנן לקולא אלא רק בדבר אקראי בעלמא.

מחבר- פסק כדינא דהרשב"א.

'במה דברים אמורים, כשנשפך. אבל איסור שנתערב בהיתר, והוא לפנינו, ואי אפשר לעמוד על שיעורו, אף על פי שהוא מאיסורים של דבריהם, אסור'.

כשקטן שם דם לקדרה ואין ידוע אם יש ס'

פת"ש- היכא שגוי או קטן שמו דם בקדרה וידוע שיש רוב של היתר לבטל הדם אבל אין ידוע אי יש ס' לבטלו, כיון שדם שבישלו הוי איסור דרבנן אזלי' לקולא, ואי"ז נחשב שאינו יודע לאמוד השיעור כיון שאינו מוטל עליו לדעת את השיעור ששפך הקטן והוי ממש כנשפך, וכן הוא לטעמא דהר"ן דהוי מילתא דלא שכיחא כה"ג.

סעיף ד

בכמה משערים את האיסור שנפל לתוך היתר

גמרא- 'אמר רב נחמן, גיד בששים ואין גיד מן המנין, דבעינן ששים דהיתר לצד מנייה אבל כחל הואיל ומין היתר הוא אם נתבשל עם הבשר משערינן ליה בששים לבדדי דידיה כחל בששים וכחל מן המנין, ...אמר רב אשי, כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן, כי משערינן בדידיה משערינן דבעינן שיהא דהיתר ששים כמותו או במאי דנפק מיניה אין לריכין שיהא דהיתר אלא בששים מה שפלט זה דהאי נהאי דחתי קמן לאו בקדרה הוא ומיחדא שדין ליה לבר משערינן, פשיטא דבדידיה משערינן, דאי במה דנפק מיניה, מנא ידעינן, אלא מעתה הואיל וצדידיה משערינן הא איבעול כוליה שהלך כל עלמנו בתבשיל דאי לאו הכי אמאי בעינן ששים כמות כולו וכיון דכוליה בעלתיה נפל בקדרה אחרת אל יאסר נפל לקדרה אחרת לא יאסר, כיון דאמר רב יצחק בריה דרב משרשיא וכחל עצמו אסור, שוויה רבנן כחתיכה דנבלה. מפני שנתחלה יאסר עד שלא נלמסק משנתנה הקדרה צו טעם מיד יאסר ומאז שוויה רבנן כחתיכת איסור שהיא לטעם אסורה כדאמר בנתיבות

[זמן שמכיר כו' [חולין צו:]]

א. אורחות חיים- דברי הגמ' דבכחל משערינן בדידיה הוא דוקא בכחל משום דכנבלה שויה, אבל בשאר דברים הדומים כגון לב וכבד משערים במאי דנפיק מיניה לפי אומד הדעת.

ב. ראב"ד- דברי הגמ' דבכחל משערים בדידיה, היינו כל דבר שאינו חוזר להיכשרו כמו כחל וכן כלי חרס שאין יוצא מידי דפיו לעולם, אבל בשאר דבר החוזר להכשירו כמו בקדרה של מתכת וכף של עץ משערים לפי אומד הדעת.

ג. רשב"א ורוב הראשונים- דברי הגמ' הוא לאו דוקא בכחל, אלא ה"ה בכל איסור משערים בדידיה, ולכן המבשל בקדרת איסור אפי' של מתכת או של עץ משערים נגד כולו. והוסיף הרשב"א דה"ה בכל איסורים מדרבנן הדין כן דבכל הדברים לא ידעי' כמה נפיק מיניה.

חם מקצתו חם כולו

א. טור ורוב הפוסקים- התוחב כף חולבת בקדרה של בשר או איפכא משערינן בכל מה שתחב ממנה בקדרה דלא ידעינן כמה נפיק מיניה. [אא"כ הוא כלי חדש וידעי' כמה נפק] ואין הבדל בין ברזל לעץ דמשערים בכל מה שנכנס, ואין צורך לשער כנגד כל הכף דל"א לענין זה חם מקצתו חם כולו.

ב. רבינו פריץ- אם הכף של מתכת משערינן בכולו אף מה שלא נכנס ממנו בקדרה, משום חם מקצתו חם כולו.

ג. רבינו ירוחם- בשם הראב"ד. במתכת או של עץ משערים במאי דנפיק מיניה.

מחבר- א. כהרשב"א ורוב הראשונים דבכל האיסורים ואפי' הוא של מתכת או של עץ בעי' ס' נגד כל מה שנכנס. ב. ולענין אי אמרי' חם מקצתו חם כולו סתם כהטור אך הביא את הר"פ כ"א דבכף מתכת משערים נגד כל מה שנכנס.

'איסור שנתבשל עם היתר, אפילו מכירו והוא שלם וזרקו, צריך ששים כנגד כל האיסור, מפני שאין אנו יודעים כמה יצא ממנו. לפיכך המבשל בקדרת איסור שהיא בת יומא, או תחב כף של איסור בהיתר, צריך ס' כנגד כל הקדירה וכנגד כל מה שתחב מהכף, שאין אנו יודעין כמה בלעו, בין שהם של חרס או עץ או מתכת... ויש מי שמחמיר בכף של מתכת להצריך ס' כנגד כולו, אפילו לא הכניס אלא מקצת, משום דחם מקצתו חם כולו'.

רמ"א- כהטור דל"א חם מקצתו חם כולו.

'ונוהגין כסברא ראשונה'.

בליעת הכלי ע"י מליחה ועירוי

רמ"א- ע"פ המרדכי. כל הדין דבעי' ס' נגד כל האיסור זהו דוקא באופן שבלעו ע"י רתיחת אש, שאז הבליעה הולכת בכל הכלי, אבל על ידי רתיחת מליחה [או ע"י עירוי, תו"ח] אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה, וא"צ לשער רק כדי קליפה.

'ובלבד שבלעו ע"י רתיחת אש, שאז הבליעה הולכת בכל הכלי, אבל על ידי רתיחת מליחה אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה, וא"צ לשער רק כדי קליפה (מרדכי פכ"ה ובארוך כלל כ"ד). וע"ל סימן ס"ט'.

איסור שהתבטל בקדרה ונפל לקדרה אחרת

גמרא- 'אמר רב נחמן, גיד בששים ואין גיד מן המנין, דבעין ששים דהיתר לצד מנייה אצל כהל הואיל ומין היתר הוא אם נתבטל עם הצער משערין ליה בששים לכהדי דידיה כהל בששים וכהל מן המנין, ...אמר רב אשי, כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן, כי משערין בדידיה משערין דבעין שיהא צהיתר ששים כמוהו או במאי דנפק מיניה אין לריבין שיהא צהיתר אלא בששים מה שפלט זה דהאי נואי דאתי קמן לאו בקדרה הוא ומשדא שדין ליה לצר משערין, פשיטא דבדידיה משערין, דאי במה דנפק מיניה, מנא ידעינן, אלא מעתה הואיל ובדידיה משערין הא איבעול כוליה שהלך כל עלמנו שנתבטל דאי לא הכי אמאי בעית ששים כמות כולו וכיון דכוליה בטלתיא נפל בקדרה אחרת אל יאסר נפל לקדרה אחרת לא יאסר, כיון דאמר רב יצחק בריה דרב משרשיא וכהל עצמו אסור, שויה רבנן כחתיכה דנבלה. מפני שנתבטל גאסר עד שלא נעמק משנתבטל הקדרה צו טעם מיד גאסר ומאז שויה רבנן כחתיכת איסור שהיא לעולם אסורה כדאמר במתניתין בזמן שנכירו כו' [חולין צו:]

או"ה- איסור שנתבטל בקדירה והסירוהו משם, ונפל לקדירה אחרת, צריך לחזור ולבטלו בששים נגד כולו, וכן לעולם. אבל אם נפל לקדירה הראשונה ב' פעמים, אין צריך רק ששים אחת כנגדו. [ילמד זאת מהגמ' בכהל שאוסרת כשתיפול לקדירה אחרת כמה פעמים, גר"א.]

רמ"א- כהאו"ה.

...איסור שנתבטל בקדירה והסירוהו משם, ונפל לקדירה אחרת, צריך לחזור ולבטלו בששים נגד כולו, וכן לעולם. אבל אם נפל לקדירה הראשונה ב' פעמים, אין צריך רק ששים (פעם) אחת כנגדו (בארוך כלל כ"ד דין ב') ועיין לעיל סימן צ"ד'.

בטעם הדבר

א. הגרע"א- כ' לעיין בש"ך להלן ק"ה סק"ל ובמג"א באו"ח. ומבואר שם שטעם הדבר שכל הקדירות אסורים הוא משום דינא דחנ"ן דנהי דאמר' שהחתיכת איסור שנפלה בפעם הראשונה יצאה ממנה כל טעמה אך מ"מ חזרה ובלעה מההיתר ונעשית אסורה כמו כל חנ"ן. ולפ"ז אף אם נצרף את כל הקדירות יחד ויהיה ס' לבטל את האיסור לא יהני שכולם אסורים מודאי. ולפ"ז לשי' דל"א חנ"ן בשאר איסורים אין מקור לדין זה שחתיכה תאסור כמה פעמים.

ב. נוב"י- אף לשי' דל"א חנ"ן בשאר איסורים י"ל שהחתיכת איסור תאסור כמה פעמים משום שאין אנו יודעים מתי וכמה יצא הטעם ולכך הכל אסור מספק אמנם לפ"ז אם עירכב את כל הקדירות באופן שיש ס' נגד האיסור הראשוני יהיו מותרים.

ג. חו"ד- [להלן סי' ק"ה] אף אי לא נימא חנ"ן י"ל שהחתיכה עצמה תמיד תיתן טעם שאין הטעם נגמר מהחתיכה ולעולם נותנת היא טעם ולכך כל הקדירות אסורות מודאי אף בלא דינא דחנ"ן.

היאך משערין בס'

מרדכי- היאך משערין ששים נגד כל הכלי האסור: ממלאים כלי גדול מלא מים ויתן הקדרה האסורה

תוך אותו כלי, והמים היוצאים הן הן שיעור דופני הקדרה, וישער בהיתר כנגד אותם המים.

כשיכול להפריד האיסור יש להפריד אף בדאיכא ס'

מרדכי- אם נפל חלב לתוך התבשיל, יתן לשם מים צוננין והשומן צף למעלה ויוציאו, והשאר מותר.

רמ"א- כהמרדכי.

'וכל איסור שמבטלים בששים, אם מכירו צריך להסירו משם אף על גב דכבר נתבטל טעמו בששים. ולכן אם נפל חלב לתוך התבשיל ונתבטל טעמו בששים, צריך ליתן שם מים צוננים וטבע החלב להקפיא ולצוף למעלה על המים, ויסירו משם, דמאחר דאפשר להסירו הוי כאילו מכירו וצריך להסירו משם'.

אם יכול להתיר את התבשיל ע"י שיוציא את האיסור אף בליכא ס'

א. דרכ"מ ואו"ה- דברי המרדכי מיירי באופן דאיכא בתבשיל ס' נגד האיסור, ואפ"ה אם יכול להוציא את האיסור יוציאנו, אבל בדליכא ס' נגד האיסור אין להתיר את התבשיל ע"י שיוציא את האיסור, שהרי אפי' אם הכניס כף של איסור והוציאו בעי ס' נגד הכף.

ב. הגה' או"ה- דברי המרדכי הן אף באופן דליכא ס' בתבשיל נגד האיסור, דכיון שמוציא את כל האיסור ממילא השאר מותר.

א. ש"ך וט"ז- כהדרכ"מ והאו"ה.

ב. ב"ח- כהגה' או"ה.

סעיף ה

כשידוע כמה האיסור

רשב"א- היכא דניער בכף חדשה כזית חלב ואח"כ תחבה בבשר, אין צריך אלא ששים כחלב הנבלע בה, דהא ידעינן כמה הוי, וכן הדין אם ניער כזית חלב בכף ישנה שאינה בת יומא.

אם יש דינא דחנ"ן בבליעות שבכלי ובכלי עצמו

א. רשב"א- בכלי שיש בו בליעות יש בזה דינא דחנ"ן, אבל בלא הבליעות כמו כלי חדש אין בזה דינא דחנ"ן וכנ"ל.

ב. רמב"ן- אף בכלי שיש בו בליעות ליכא בזה דינא דחנ"ן.

ג. מרדכי- כל שאפשר להפריד האיסור הבלוע מן החתיכה לא אמרינן ביה חתיכה עצמה נ"ג, וע"כ בכלי עץ ומתכות שאפשר בהגעלה וליבון אם נפל האיסור במקום אחד לא אמרינן כל הכלי נעשית נבילה להרבות האיסור ולשער בכל הכלי אם נתבשל באותו כלי היתר, ומשערין לפי איסור שנפל בו במקום שברור לנו כמה נפל איסור ואי לא ידעינן צריך לשער נגד כולו מכח ספק.

א. אליבא דהט"ז- בכלי חרס שא"א להפריד האיסור אזי אף בכלי חדש הכלי עצמו נעשה נבלה, וע"כ אפי' ידעינן כמה בלע כגון כף חדש מ"מ כיון שבלע איסור נעשה גוף החרס נבילה כמו חתיכה בעלמא, והמרדכי לטעמיה דס"ל בכלל האיסורים אמרי' חתיכה עצמה נ"ג, דמה לי גוף החתיכה שנעשה איסור מחמת האיסור הבלוע ומה לי גוף החרס כיון שנעשה איסור הוה נבילה. ולפ"ז שי' המרדכי הוא לחומרא עוד יותר מן הרשב"א.

ב. אליבא דהש"ך- לכו"ע אין הכלי עצמו נעשה נבילה, וכוונת המרדכי הוא דמיירי בכלי ישנה הבלועה מבשר [בבן יומן], ולכך כשיכנס לשם חלב שאין בבליעות לבטלו נעשו כל הבליעות הבשריות לנבלה, וזהו דוקא בכלי חרס אבל בכלי עץ ומתכות שאפשר להפריד האיסור אין הבליעות נעשות נבלה, ולפ"ז שי' המרדכי הוא דבכלי עץ ומתכות הוי כהרמב"ן ובכלי חרס ס"ל כהרשב"א.

[ג. חוות דעת- המרדכי באמת מיירי בכלי חדש, אבל מה שהצריך ס' נגד כל הכלי אי"ז מחמת דינא דחנ"ן, אלא הוא מדין שהחלב שנכנס לקדירה הבלועה מבשר נעשית היא לאיסור באופן שאין מצרפים את החלב שלא נבלע לס' לבטל את הבליעות האסורות מכבר (כיון דמיירי בכלי חרס שא"א להוציא את הבלוע ולכך דיינן לחלב הבלוע כדבר נפרד מהחלב שלא נבלע וכדלהלן) ואנו חוששים שכל החלב תצא שוב לחלב שבחוץ ולכך צריך ס' כנגד כל מה שיכול להיבלע בכלי. וזהו דוקא בכלי חרס שא"א להפריד את האיסור שאז דנים את החלב שיבלע שהוא כדבר נפרד מהחלב שלא נבלע כיון שא"א להוציאו בשונה מכלי מתכות שאפשר להפריד את האיסור א"כ יש לראות את הבלוע בכלי שהוא כחלק ממה שמחוץ לכלי באופן שיטרף לחלב שלא נבלע בס' לבטל את הבליעות האסורות.]

בשי' הטור

טור- 'ואם ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה שניער בה כזית חלב ואח"כ ביומו ניער בה קדירה של בשר, א"צ אלא ס' לבטל הכזית שבלע, אבל כף ישנה שניער בה הרבה פעמים אין יודעים כמה בלע ומשערין ככולה'.

א. ב"י- ס"ל לטור כשי' הרשב"א דגם בבליעות איכא דינא דחנ"ן, והיינו דמש"כ הטור 'אבל כף ישנה שניער בה כמה פעמים' היינו אפי' אם ניער בה בבשר כמה פעמים באותו יום ואח"כ ניער בה כזית חלב, שיש לשער נגד כולה, כיון שכל הבליעות הבשריות נעשו נבלה.

ב. דרכ"מ- ס"ל לטור כשי' הרמב"ן דבבליעות ליכא דינא בחנ"ן, ומש"כ הטור 'אבל כף ישנה שניער בה כמה פעמים' היינו שניער בחלב כמה פעמים, דכיון שלא ידוע כמה נבלע מהחלב לכך בעי לשער נגד כולה, אבל אם ניער בבשר כמה פעמים ואח"כ ניער בחלב בכזית, א"כ לא בעי לבטל יותר מכזית כיון שאין הבליעות הבשריות נעשו נבלה.

מחבר- כהרשב"א.

'אם ידוע כמה הוא האיסור, כגון כף חדשה או שאינה בת יומא שניער בה ובלעה כזית חלב, ואחר כך ניער בה קדרה של בשר, אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה. (ולא אמרינן גבי כלי חתיכה נעשית נבילה, אפילו אם נייערו בו איסור) (ר"ן בשם הרמב"ן) אבל כף ישנה ובת יומא, משערין בכולה (דכל מה שבלע נעשית איסור, ולא ידעינן כמה בלע). (שם). ויש מי שאומר שגם בזו אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה.'

רמ"א - כהרשב"א וחש לחומרא כהמרדכי.

'הסברא ראשונה עיקר, כמו שנתבאר לעיל גבי טיפת חלב שנפלה על הקדירה. ויש שאינן מחלקין בין כף ישן לחדש, רק בין כלי חרס לשאר כלים (מרדכי פ' גיד הנשה) ואומרים דבכלי חרס דאי אפשר להפריד האיסור על ידי הגעלה אמרינן הכלי נעשה נבלה, אבל לא בשאר כלים, וטוב לחוש לחומרא וע"ל סימן צ"ב.

תו"ח - כל מה שיש להחמיר את שי' המרדכי זהו דוקא בכשר בחלב, כי רוב הפוסקים הסכימו דאין אומרים חתיכה עצמה נ"נ רק בכשר בחלב ואע"ג דאנו מחמירין מ"מ בכלי אין להחמיר.

א. ט"ז - ע"פ שיטתו דדברי המרדכי שהחמיר בכלי חרס היינו אף בכלי חדש ומשום שהכלי עצמו נעשה נבלה, וכיון דהתו"ח כ' להחמיר דוקא בכב"ח, א"כ יוצא דבכ"ח יש להחמיר לכתחילה אף בכלי חדש כשהוא כלי חרס, ובשאר כלים יש להחמיר דוקא בכלים ישנים שיש להם בליעות אבל לא בחדשים. אך בשאר איסורים אין להחמיר ואפי' בכלי חרס, והיינו בכלי חדש אין להחמיר אפי' בלא הפסד ובכלי ישן יש להתיר רק במקום הפסד [ע"פ הפרמ"ג].

ב. רש"ל וש"ך - ע"פ שיטתו דביאר את דברי המרדכי שחשש בכלי חרס רק לענין הבליעות אך לא בכלי חדש, א"כ יצא שכל מה שיש להחמיר בכב"ח זהו דוקא בכלים ישנים עם בליעות, אבל בחדשים אפי' בכלי חרס אין להחמיר כלל, ובשאר איסורים אין להחמיר כלל ואפי' ישנים עם בליעות וכנ"ל.

סעיף ו

ביטול חצי שיעור של איסור

גמרא - 'ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא, סבר מר בר רב אשי לשעוריה בתלתין פלגי דזיתא, משום דלא היה כשיעור היה מוזלל בצטולו ולא צעו ששים אמר ליה אבוה לאו אמינא לך לא תזולל בשיעורין דרבנן, כלומר אפילו צמדי דלא מיתסר מדאורייתא לא תזולל בשיעוריה ועוד הא מדאורייתא אסור דחצי שיעור אסור מן התורה וחצי שיעור מנין חיל כל חלב צפרק בתרא דיומא (דף ע"ד) ועוד האמר רבי יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה.' [חולין צח].

מחבר - כהגמ'.

'כחצי זית של איסור שנתערב בהיתר, צריך ששים חצאי זיתי היתר לבטלו'.

חצי שיעור באיסור דרבנן

ט"ז- דברי הגמ' דבעי ס' לבטל אף חצי שיעור, זהו אף כאשר האיסור הוא מדרבנן, וכמבואר כן מדברי רש"י. [הכנה"ג הבין מהש"ך שחלק ע"ז וס"ל דזהו דוקא באיסור דאורייתא, אך הפרמ"ג כ' דברור דאי"ז כוונת הש"ך לזה דדין ברור הוא דאף באיסור דרבנן בעי ס' לבטל אף חצי שיעור].

סעיף ז

ביצה שיש בה אפרוח שהתבשלה עם אחרות

טור- ביצה שיש בה אפרוח או טיפת דם שנתבשלה עם אחרות, צריך ס' ואחד לבטלו, לפי שיש ביצות גדולות וקטנות לפיכך הוסיפו ביצה אחת להשוות מדתו, ולפיכך אם נתערבה בתבשיל בטלה בס' כמו שאר איסורין.

מחבר- כהטור.

'ביצה שיש בה אפרוח או טפת דם שנתבשלה עם אחרות, צריך ששים ואחת לבטל פליטתה'.

סעיף ח

כחל

גמרא- 'אמר רב נחמן, גיד בששים ואין גיד מן המנין, דבעין ששים דהיתר לכו מנייה אכל כחל הואיל ומין היתר הוא אם נתבשל עם הבשר נשערינן ליה בששים לכהדי דידיה כחל בששים וכחל מן המנין...'. [חולין צ"ז]

מחבר- כגמ'.

'כחל מתבטל בתשעה וחמשים'.

בשר וחלב שהתערבבו, בכמה הם אוסרים

א. הג"מ ומרדכי- גם בשר וחלב שנאסרו, דינם כשאר איסורים דסגי בס' כדי לבטלם.

ב. איכא מ"ד- בשר וחלב שהתערבבו ונאסרו, ונפלו לתוך היתר בעי מאתים כדי לבטלם.

ציר נבלה וטרפה

א. דרכ"מ- משמע מהטור והפוסקים דאף ציר של נבלה וטרפה מהני ס' כדי לבטלם.

ב. או"ה- בציר נבלה וטרפה בעי מאתים לבטלם.

דג טמא שכבשו עם דגים טהורים

א. דרכ"מ- משמע מהטור והפוסקים דדג טמא שכבשו עם דגים טהורים, דסגי בס' כדי לבטל את האיסור.

ב. רמב"ם- בדג טמא שכבשם עם דגים טהורים בעי מאתים כדי לבטל את האיסור, [וכ' השע"ד דהיינו דוקא כשיוצא גם מממשות הדג ולא רק צירן].

איסורים של דבריהם

א. רמב"ם- בכל איסורים של דבריהם, האיסור עצמו עולה למנין ס', ולכך בעי רק נ"ט מן ההיתר לבטל את האיסור.

ב. רשב"א ורוב הפוסקים- אף באיסורים של דבריהם אין האיסור עולה למנין ס', ובעי ס' מן ההיתר לבטל את האיסור.

רמ"א- כדבריו בדרכ"מ, דבכל האיסורים חוץ מחמץ בפסח וי"נ [וערלה, ש"ך] בעי ס' לבטל האיסור. [והיינו אף באיסורים של דבריהם וכהרשב"א ודלא כהרמב"ם].

'כל האיסורים הנוהגין בזמן הזה כולם מתבטלים בששים, מלבד חמץ בפסח ויין נסך, כאשר נתבאר בהלכותיהם (טור).'

[והיינו האיסורים הנוהגים בזמנינו דבלא"ה ישנו עוד כמה איסורים שלא בטלים בס'].

דבר דעבידא לטעמא

גמרא- 'אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, כל איסורין שבתורה לצד גיד הגשה דכשזר בלפת הוא משערינן אותם כאילו האיסור בכל או קפלוט ואילו היה נותן טעם בהיתר זה שנתבטל עמו אוסרו ובהך איסורי דלא מלי למוטעמיהו קאמר כגון מין ומינו ואי מניו שאינו מניו דאיסורא וליכא קפילא ואכתי לא איפסיק הלכתא בששים כאילו הן בצל וקפלוט, אמר ליה רבי אבא לאביי ולשערינהו בפלפלין נותנים טעם באלף כמותן ותבלין דאפילו באלף לא בטלין, א"ל שיערו חכמים אין באיסורין צ"ע יותר מכלל וקפלוט דאין נותן טעם באיסורין יותר מבצל וקפלוט.' [חולין צו:]

מבואר דדבר דעבידא לטעמא כמו פלפלין ותבלין אפי' באלף לא בטיל.

ביאור הך דינא

ש"ך- היינו שדבר דעבידא לטעמא מסתמא יש בו נתינת טעם אף ביותר מס' בהיתר, אבל אם נפל מעט מלח להרכבה היתר באופן שכבר לא יתן טעם, ודאי שגם דבר דעבידא לטעמא בטל.

אם דין זה הוא מדאורייתא או מדרבנן

א. או"ה- דינא דדבר דעבידא לטעמא לא בטיל הוא מדרבנן, דמדאורייתא בטל הוא בס'. [היינו דמיירי במין באינו מינו דבעי ס' מן התורה וזהו בכל הדברים הנותנים טעם והחמירו רבנן בדבר העשוי לטעם שלא יתבטל אפי' באלף].

ב. ר"ן- דינא דדבר דעבידא לטעמא דאפי' באלף לא בטיל הוא מדאורייתא, והיינו דמסתמא ס' מבטל את הטעם אבל בדבר העשוי לזה וישנו טעם אף ביותר, לא יתבטל כל עוד ונותן הוא טעם.

דבר דעבידא לטעמא וטעמו שווה עם ההיתר

א. ש"ך- דבר דעבידא לטעמא וטעמו שווה להיתר, כיון ששוה הוא להיתר א"כ אין טעמו מורגש בהיתר ומהני לבטלו בס' [כדין מין במינו דבעי ס' מדרבנן, והיינו דמין במינו תליא הוא בטעמא וכדכ' הש"ך לעיל בס"ב בס"י זה].

ב. פר"ח ומנ"י- משערים כל שראוי ליתן טעם בשכנגדו באינו מינו.

שומן בשר שנפל לחלב ומורגש טעמו ואיכא ס' בחלב לבטל השומן

ט"ז- שומן של בשר דעביד לטעמא שנפל לקדרה של חלב ויש בחלב ס' כנגד השומן, אף שהשומן הוא דבר דעבידא לטעמא אפ"ה מהני לבטל את השומן. [וביאר הפ"מ ג' בב' אופנים, דס"ל דינא דעביד לטעמא דלא בטיל הוא מדרבנן ולא גזרו בבשר וחלב כיון דכל חד הוא היתר בפנ"ע לכן פחות החמירו בו, או ש"ל דבבב"ח בעי טעם המורגש ולא סגי בטעם כל דהו ולכך כיון שיש בחלב ס' כנגד השומן לכך אף שהשומן הוא דבר דעבידא לטעמא מ"מ אין טעמו נרגש ואינו אוסר בבב"ח].

מהו דבר דעבידא לטעמא

או"ה- היינו כל דבר חריף כגון תבלין ומלח. [ולענין שומים ובצלים הוי פלוגתא הראשונים, להרמב"ם חשיב ולהתוס' לא חשיב].

דבר דעבידא לטעמא בעי שיהא אסור מחמת עצמו

תוס'- הוכיחו דהך דינא דדבר דעבידא לטעמא אפי' באלף לא בטיל, היינו דוקא באופן שהוא אסור מחמת עצמו כגון תבלין של ע"ז או של ערלה, אבל אם המלח אסור ע"י שבלע מאיסור אחר בזה, ל"א הך דינא אלא סגי בס' כדי לבטלו.

רמ"א- כהגמ' דדבר דעבידא לטעמא אפי' באלף לא בטיל. וכהתוס' דבעי שיהא אסור מחמת עצמו.

'ובלבד שהאיסור אינו נותן טעם בקדירה, אבל אם נותן טעם באותה קדירה, והוא אסור מצד עצמו, אפילו באלף לא בטיל כל זמן שמרגישים טעמו. ולכן מלח ותבלין מדברים דעבידי לטעמא, אם אסורים מחמת עצמן אינן בטילים בששים'.

סעיף ט

איסורים מבטלין זה את זה

משנה- הערלה מעלה את הכלאים, והכלאים את הערלה, והערלה את הערלה. כיצד, סאה ערלה שנפלה למאתים, ואחר כך נפלה סאה ועוד ערלה, או סאה ועוד של כלאי הכרם, זו היא שהערלה מעלה את הכלאים, והכלאים את הערלה, והערלה את הערלה. [ערלה פ"ב מ"ג]

גמרא- 'אמר ריש לקיש, הפיגול והנותר והטמא שבללן זה בזה כזית מזה וכזית מזה ונתן לתוך פיו פטור מנלקות ואפילו התרו בו ואכלן פטור, א"א שלא ירבה מין על חבירו לטעם אוחה בפיו ובלל מין לתוך חבירו מיעוטו של זה כרובו של זה ובעל הנושט כרוב והבעל כל מין נוסף על המבעל ונקרא בשמו ונגרע ממנו ור"א לכוין שלא יהא ממין האחד בעל בחבירו יותר ממה שבעל ממין חבירו בו ומלא שאין באותו [מין] כשיטור דבזיר ליה שיטוריה ולא ידעין הי מנייהו בלר ליה וכי מתריין ביה לא ידעין ממש נואי נתייב ביה ולרין להתרות בו ממש האיסור הילכך כי מתרו ביה ממש פיגול הויא התרחת ספק דלמא לא צדידיה תהוי חובצא וכן צנותר ואע"ג דבמסקנא ודאי אחד מנייהו עבר בשעת התרחה מיהא ספק הוא בכל אחד אם יעבור עליו אם לא והתרת ספק לאו התרחה היא ויבטלנו. שמע מינה תלת, שמע מינה איסורין מבטלין זה את זה, כי היכי דהיתר מבעל איסור ולא אמריין איסורא לא מבעל איסורא ושמע מינה נותן טעם ברוב לאו דאורייתא, הא דאמור רבנן ככל דוכתי איסור הנו"ע בהיתר אוסרו ואע"פ שהיתר כרוב לאו דאורייתא הוא ללקות עליו דאי דאורייתא נהי נמי דרבה מין על חבירו מ"מ עמנא יביב ואיכא עמנא דשיטור שלם וקס"ד השתא דאפילו פיגול וותר נז' מנייס שטעמו של זה ניכר בזה נמי פטור לר"ל כגון האי בשר והאי שירי מנחה ושמע מינה התרת ספק לא שמה התראה. [זבחים עה.]

א. רשב"א רא"ש וטור- מהנ"ל יוצא, שכל שיש ס' כנגד האיסור מבטלין אותו אפי' אין הס' כולו היתר, כגון קדרה שיש בה נ"ט זיתים של היתר ונפלו בה ב' זיתים א' של דם ואחד של חלב, כל אחד מצטרף עם הנ"ט של היתר לבטל חבירו. וכן ל' זיתים של היתר שנפל בהן כזית דם ול' זיתים אחרים של היתר שנפל בהן כזית חלב ונתערבו אלו התערובות בשוגג מותרין. וכן ג' מיני איסורין של יבש שנתערבו זה בזה כזית מכל א' כל שני מינים רבים על הג' ומבטלין אותו ופטורים על שלשתן. [אמנם כ"ז הוא רק לענין נתינת טעם, אך לענין עצמותו של האיסור ודאי שאין איסורים מבטלין זה את זה, ולכך היכא שכל הג' מינין הם של איסור, מ"מ איכא איסור באכילתם] [ורק שאין מלקות כיון שאין שיעור שלם לכל חד בפנ"ע].

ב. רשב"א בשם רבותינו- מתני' דערלה, דערלה לכלאי הכרם מעלין זה את זה, היינו דוקא לגבי זה שאף שערלה דינו במאתים וכלאי הכרם דינו במאה ולכן משלימים לזה השיעור, אבל לענין נתינת טעם לא מהני שהאיסורים ישלימו לבטל את טעם האיסור.

מחבר ורמ"א- פסקו כהרשב"א ודעימיה.

'קדירה שיש בה נ"ט זיתים היתר, ונפלו בה שני זיתים, אחד של דם ואחד של חלב, כל אחד מצטרף עם הנ"ט של היתר לבטל חבירו. וכן כ"ט זיתים של היתר שנפל בהם כזית חלב, ובקדרה אחרת היו שלשים של היתר ונפל לתוכו כזית של דם, ונתערבו בשוגג, מותר, (וכ"ש בכ' זיתים, אחד של גבינה ואחד של בשר, דכל אחד מבטל חבירו) (בארוך כלל כ"ד).'

מש"כ רמ"א כ"ש היינו משום דבגוונא של המחבר נצטרך לומר דל"א דינא דחנ"ן בשאר איסורים [אף

שרמ"א כן מחמיר לומר חנ"ן בשאר איסורים, י"ל דהכא מיירי בלח בלח ובמקום הפסד דל"א חנ"ן, א"נ דמיירי הכא שנתערבבו קודם שנודע התערובת, א"נ נ"מ היכא שנפל כזית דם לתוך שישים זיתים של היתר ואח"כ נפל כזית ועוד של חלב לתוך אותן ס"א זיתים שא"צ ס' נגד ב' זיתים אלו של איסור אלא גם הכזית דם שנפל בראשונה מצטרף לבטל הכזית ועוד של חלב, ש"ך. אך בכה"ג של הרמ"א לא שייך כלל דינא דחנ"ן כיון שעדיין לא נאסר כאן כלום לפני שהתערבבו ב' הזיתים, גר"א.

אותו איסור שאין טעמים שווה

א. תבואות שור ויד אברהם- כל הדין שאיורים מבטלין זה את זה זהו דוקא בב' סוגי איסורים וגם שיהיו טעמים נפרדים אבל אם זה טעמים נפרדים ואותו איסור או ב' איסורים וטעם אחד ל"א בזה איסורים מבטלים זה את זה.

ב. חזו"א- חלק ע"ז.

הדין הנ"ל שאין איסורים מבטלים זה את זה בכבד

פת"ש- כיון שיש דס"ל שהכבד בולעת ואינה פולטת, א"כ אין לצרפה לבטל טעם אחר, ולכך היכא שנצטרך לצרף את הכבד כדי לבטל טעם אחר של איסור לא יהני.

סימן צט

דין העצמות אם מצטרפין לבטל איסור ושלא לבטל איסור לכתחילה

ובו ז' סעיפים

סעיף א

עצמות האיסור וההיתר, אי מצטרפין לאיסור או להיתר

גמרא- 'אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא, כל איסורין שבתורה בס', היכא דבדקיה ולא יהיב טעמא אי נמי ליכא למויקס אטעמא כגון מין ומינוי אבל היכא דדדקיה ויהיב טעמא לעולם טעמא לא בטיל כדאמר בכמה דוכתין ולקמן (דף לו) נמי אמרינן יש צהן צותן טעם צין שיש להעלות צמאה ואחד וצין שאין בו חסור וכי לא יהיב טעמא צעין ששים לצטוליה כדלקמן דקתי אין צהן צ"ט צין שיש להעלות כו' מותר דאמרינן אין צהן להעלות צק"א אלא צמאי לאו צששים אלמא כי לא יהיב טעמא נמי צעין ששים למר ונאה למר אמר לפניו ר' שמואל בר רב יצחק רבי אתה אומר כן, הכי אמר רב אסי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא כל איסורין שבתורה במאה, ושניהם לא למדוה ואע"ג דאי אתי למויקס מנייה מלית למויקס אפילו היכא דיהיב טעמא דהא הכא איכא למויקס דאי שלא צמיוו הוה יהיב טעמא אפילו הכי רצן אחרור ואנור טעמא לא בטיל אלא מזרוע של איל מיר הוא המורס מננו ומניפין אותו וניתן לכהן ואסור לזרים והאיל כולו נאכל לבעלו דהא שלמים הוא בשלה, דכתיב 'ולקח הכהן את הזרוע בשלה וגו', ותניא, 'בשלה' אין בשלה אלא שלימה לא נחפרש צאחה לשון... מאן דאמר בששים סבר בשר ועצמות דזרוע בהדי בשר ועצמות דאיל משעריין וקום להו לרצן דששים איכא ושרייה רחמנא משעריין, והוה ליה בששים מאן דאמר במאה סבר טעם לא צמיה לשערייה דהא לא פליט טעמא מניה וכי משערת צמר דזרוע צהדי צמר דאיל איכא מאה סבר בשר בהדי בשר משעריין, והוה ליה במאה. [חולין צח. צח.]

ירושלמי- 'תני, אין טינופת של תרומה מצטרפת עם התרומה לאסור על החולין, אבל טינופת של חולין מצטרפת עם החולין להעלות את התרומה.' [תרומות פ"ה ה"ה]

א. ר"ן- מדברי הגמ' בחולין מבואר שהעצמות הדבוקים לאיסור נחשבים הם לאיסור ובעי ס' לבטלם, אמנם מדברי הירושלמי מבואר שעצמות האיסור אינם כחלק מהאיסור, ולכך כ' דיש לחלק בין עצמות לחים שאז הם נאסרים, לעצמות יבשים שאינם נאסרים ומצטרפים להיתר כדי לבטל האיסור וזהו דברי הירושלמי לענין קליפי האיסור. ועצמות ההיתר מצטרפים להיתר כמבואר בגמ' בחולין בזה.

ב. רבינו שמשון- עצמות האיסור תמיד מצטרפים להיתר [וכ"ש עצמות ההיתר] וכמו שמבואר מהירושלמי, והוכיח כן מהא דאמרי' דלמ"ד דאין בגידין בנותן טעם אם נתבשל הגיד הנשה עם הירך מותר ועצמות לא יותר לחים מהגיד, ולכן בכל גווני עצמות האיסור מצטרפין להיתר, והא דילפי' מזרוע

בשלה ומשערים בעצמות, צ"ל שהוא רק לסימנא בעלמא הוא כמו דאמר' התם דהוי אסמכתא. [ובטעם ההיתר נאמרו ב' דרכים: א. אף שיש לחלוחית בעצמות מותרים הם שלא אסרתם תורה שאין טעמם חשוב. ב. אין בהם לחלוחית ועצמות מעילים ע"י שמגדילים את הנפח של ההיתר לכדי ס' שהרי נכנס בהם האיסור ובין הכל האיסור יתבטל בס', פרמ"ג.] [ואינו נעשה חנ"ך כיון שיש לו אפשרות להוציא את האיסור ע"י בישול ודמי לכלי מתכות דל"א ביה חנ"ך משום דאפשר בהגעלה. ט"ז וש"ך]

ג. אור זרוע- עצמות האיסור לא מצטרפים לא להיתר ולא לאיסור, ועצמות ההיתר מצטרפים להיתר. וכ' שאם א' יורה שעצמות האיסור מצטרף להיתר אינו עובר על איסור חכמים אלא שאין להקל כ"כ.

ד. רבינו ירוחם- מסתברא דהא דעצמות ההיתר מצטרפין להיתר, זהו דוקא במין במינו דמין התורה בטל ברוב או אף שלא במינו ובדקנוהו ואין בו טעם, אבל מין שלא במינו ואין קפילא לטעום אזי אף עצמות ההיתר אינם מצטרפים להיתר דהא יהיב טעמא.

א. מחבר- כרכינו שמשון שאף עצמות האיסור מצטרפים להיתר, אך אין זה כולל את המח שבעצמות שזה מצטרף לאיסור.

'חתיכת נבלה שיש בה בשר ועצמות שנפלה לקדירת היתר, עצמות האיסור מצטרפים עם ההיתר לבטל האיסור, ואצ"ל שעצמות ההיתר מצטרפין עם ההיתר, אבל המוח שבעצמות איסור מצטרף עם האיסור. וגוף הקדירה אינה מצטרפת, לא עם האיסור ולא עם ההיתר.'

[גוף הקדירה היינו בלא הבליעות, דלגבי הבליעות הוא להלן בסעיף ד'.]

ב. רמ"א- הביא את הא"ז שאין לצרף את עצמות האיסור להיתר, אבל במקום הפסד יש להקל.

'ויש מחמירים שלא לצרף עצמות האיסור עם ההיתר לבטל (הגהה אחת בש"ד בשם א"ז) ובמקום הפסד יש לסמוך אמקילין ומתירין, כי כן עיקר'.

ג. ש"ך- פסק כהר"ן דעצמות הרכות מצטרפים לאיסור, ורק בעצמות יבשות יש לצרפם להיתר.

עצמות האיסור במליחה

פת"ש- הביא בשם מהר"י הלוי. שלענין איסור שנבלע ע"י מליחה י"ל דלכו"ע ל"א שעצמות האיסור מצטרפין לאיסור אלא מצטרפין להיתר.

סעיף ב

עצמות האיסור כשהתבשלו תחילה יחד עם האיסור

רבינו שמשון- בד"א שעצמות האיסור מצטרפין להיתר, בחתיכת נבילה שנפלה לקדירה כשהיא חיה אבל אם נתבשלה תחילה ואח"כ נפלה לקדירת היתר עצמות שבה מצטרפין עם האיסור לפי שבלעו מבשר הנבילה כשנתבשלה לבדה, לפיכך כשחזרה ונפלה לקדירה צריך לשער גם בעצמות ולא סגי בס' כנגד הבשר דשמה נתמעט בשר הנבילה בכישולו ונכנס בעצמות.

מחבר- ע"פ רבינו שמשון.

'במה דברים אמורים שעצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר, כשנפלה חתיכת הנבלה לקדירת היתר כשהיתה חיה, אבל אם נתבשלה תחלה ואח"כ נפלה לקדירת היתר, עצמות שבה מצטרפים עם האיסור, לפי שבלעו מבשר הנבלה כשנתבשלה לבדה'.

סעיף ג

חתיכה הבלועה מאיסור אם החתיכה עצמה מצטרפת להיתר או לאיסור

רשב"א- לשי' דס"ל כרבינו אפרים דל"א דינא חנ"ן בשאר איסורים מלבד בשר וחלב, א"כ חתיכה הבלועה מאיסור מצטרפת לבטל האיסור שאם היה אפשר לסוחטה החתיכה עצמה היתה מותרת לכך מצטרפת היא להיתר לבטל את האיסור. [אמנם החתיכה עצמה בכל מקרה תישאר אסורה שהרי גם אם יסחוט אותה אמרי' שלא יצא כל האיסור ורק לענין המצטרפת להיתר אמרי' כן, ש"ך].

מחבר- כהרשב"א.

'בשאר איסורים, חוץ מבשר בחלב, חתיכה הבלועה מאיסור מצטרפת לבטל האיסור'.

רמ"א- כשיטתו דאמרי' חנ"ן בכל האיסורים.

'ואין נוהגין כן, כי קיימא לן בכל איסורים חתיכה נעשית נבלה'.

סעיף ד

היאך משערים ההיתר- אי כמו שהיה מתחילה לפני שהצטמק או כמו שהוא בא לפנינו

גמרא- 'אמר רבי חנינא, כשהן משערין, האיסור נששים ומשערין אותו שיהא צו אחד נששים צרוע וקיפה ובחתיכות ובקדרה משערין ברוטב ובקיפה פונדיליא דק דק של בשר ותבלין המתאסף בשולי קדרה ובחתיכות ובקדרה, איכא דאמרי בקדרה עצמה, ואיכא דאמרי במאי דבלעה קדרה. אם ראינוהו כשנפל שם קודם שנתנועע ואין משערין אותו לאחר שנתבשל לכמות שנפל שם ואין בהיתר ששים צו אונגדים כגון בלעה קדרה מן ההיתר לפי שכשנפל שם היה היתר הרבה ונתנועע בצליעת הקדרה אבל בקדרה עלמה לא משערין וכיון דאיפליגו לשישי ואיסורא דאורייתא היא אזלינן לחומרא ולא משערין בקדרה ועיקר הדבר כמות שהוא צו לפנינו משערין ליה ולא משערין צמאי דבלעה קדרה מן ההיתר לפי שאף מן האיסור נבלע ונתנועע מכמות שהיה וכדאמרי לקמן (דף נח) אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע.' [חולין צו:]

א. רש"י- לישנא קמא ס"ל דמשערין את כל הקדירה אף מה שלא בלעה לצרף להיתר, ולישנא בתרא ס"ל דרק מה שבלעה הקדירה את זה מצרפים להיתר אבל לא את מה שלא בלוע בקדירה, ופסק רש"י דלא כהני תרי לישני אלא כיון דהוי דבר תורה יש להחמיר דלא לשער בקדירה כלל אף את מה שבלע כיון דכמו שבלע מההיתר כמ"כ בלע מהאיסור.

ב. רמב"ם- לישנא קמא דס"ל דמשערין רק את מה שבתוך הקדרה, היינו התבשיל עצמו אך לא את הקדרה עצמה ואפי' את מה שבלע מההיתר, ולישנא בתרא ס"ל דמשערין אף את מה שבלע הקדרה מההיתר. ופסק הרמב"ם כלישנא בתרא שהוא מיקל יותר. ואין להקשות אמאי אנו מתירין ביש עכשיו ששים לפנינו שמא בעת נפילת האיסור היה האיסור גדול מאוד ונצטמק ממנו הרבה ממה שנצטמק ההיתר, דאחזוקי איסורא לא מחזקינן כיון שעכשיו אין ריעותא ויש ס' ט"ז].

ג. רשב"א- הכריע דבמין במינו דמדאורייתא סגי ברוב רגיל ורק מדרבנן בעי ס' אזי יש לצרף את מה שבלע הקדירה מההיתר וכשי' הרמב"ם, אבל במין שלא במינו שאז מדאורייתא בעי לס', א"כ אין לצרף את הקדירה כלל אף את מה שבלעה מההיתר דמחמירין בזה וכשי' רש"י.

א. טור- הרשב"א חולק על הרש"י, שהרי אינו מחלק בין מין במינו ל שאינו במינו.

ב. ב"י- אין הכרח למחלוקת שהרי רש"י הזכיר להדיא שיש להחמיר כיון דהוי איסור תורה וזהו דוקא במין שלא במינו. [והגרע"א יישב את שי' הטור דכוונתו הוא דהיכא שאנו רואים לפנינו שהאיסור לא הצטמק וההיתר כן הצטמק, שאז לרש"י אף באיסור דאורייתא יש לצרף את מה שבלעה הקדרה להיתר, ולפי הרשב"א זה אינו כיון דסו"ס הוי איסור דאורייתא.]

א. מחבר- כהרשב"א [ולדבריו בכ"י הוא ג"כ שי' רש"י].

'משערים ברוטב ובקיפה (פירוש הדק דק של בשר ותבלין המתאסף בשולי קדרה) ובחתיכות. ומשערין ההיתר והאיסור כמו שבא לפנינו, אע"ג שהיה בהיתר יותר מתחלה ונתמעט כבישולו ונבלע בקדרה. והני מילי במין בשאינו מינו, אבל אם הוא מין במינו משערין גם במה שבלעה הקדרה ועומד בדופני הקדרה. ומשערים זה

באומד יפה, ורואין אותו כאילו הוא בעין, אבל מה שכלה ואכד מחמת האור אינו מצטרף, שזה כלה לגמרי'.

ב. מהרש"ל- אין אנו בקיאים כיום לשער היטיב, ולכן לעולם משערים כמו שבא לפנינו ואפי' בראינו שההיתר היה יותר בתחילה. [ולפ"ז אף במין במינו אין לצרף את מה שבלע הקדירה ודלא כהשו"ע. ט"ז]

הזיעה העולה למעלה

פת"ש- מה שעולה הזיעה של המאכל למעלה הרי שנחסר מן ההיתר, ולכך כשמשערים בס' צריכים לשער מה שנפחת מזה.

סעיף ה

האיסור לבטל איסור לכתחילה

גמרא- 'אמר רב מתנה עצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ביום טוב, מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקין. והא קא מהפך באיסורא כשנוליכן בתנור מזוית לזוית, כיון דרובא דהיתרא נינהו כי קא מהפך בהיתרא קא מהפך, שהאיסור בטל ברוב והא קא מבטל איסורא לכתחילה, ותנן אין נצטען איסור לכתחילה, דאף על גב דאיסורא בטול ברובא הוי נוילי היכא דאיערב מנוולא, אבל לאערוצי ולצטען בידים אסור, דהכי תנן בנפסכת תרומות (פרק ה', משנה ע') סאה תרומה שנפלה לתוך תשעים ותשעה, וחזרה ונפלה סאה של חולין, אם שוגג מותר, ואם מזיד הפילה לאותה סאה אחרונה, כדי להשלים מאה חולין להעלות את התרומה אסור ותנן אין מבטלין איסור לכתחילה, הני מילי בדאורייתא כגון תרומה אבל בדרבנן כגון מוקףא דהכא מבטלין'. [ביצה ד:]

אם האיסור הוא מדאורייתא או מדרבנן

א. תוס'- האיסור הוא מדרבנן.

ב. ראב"ד- האיסור הוא מדאורייתא.

נוב"י- כל מה דס"ל לתוס' דמדאורייתא שרי לבטל, זהו דוקא בבא לבטל איסור של נתינת טעם דהוי דרבנן דקי"ל נ"ט מדרבנן, אבל אם בא לבטל איסור ממש כמו יבש ביבש או אפי' לח בלח וכשיש את ממשות האיסור שאז האיסור הוא מדאורייתא, לכו"ע אין מבטלין איסור לכתחילה מדאורייתא.

מחבר- כנ"ל.

'אין מבטלין איסור לכתחילה. ואפילו נפל לתוך היתר שאין בו שיעור לבטלו, אין מוסיפין עליו היתר כדי לבטלו'.

היכא שמבטל במזיד אך אינו מתכוון לכך

ט"ז- כל האיסור לבטל הוא דוקא באופן שמתכוון לבטל האיסור אבל אם בא הוא לתקן דבר אחר אף שעושה זאת במזיד שרי, ודוקא בא"א בענין אחר, [ובפרמ"ג מבואר דאף היכא שאפשר בענין אחר רק דהוי טירחא אפ"ה שרי].

ריבה היתר על האיסור, הדין בשוגג ובמזיד

גמרא- 'לימא כתנאי [אי היוק שאינו ניכר הוי היוק אי לא], המטמא והמדמע והמנסך אחד שוגג ואחד מזיד חייב דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר בשוגג פטור במזיד חייב. מאי לאו בהא קמיפלגי, דמר סבר היוק שאינו ניכר שמייה היוק הלכך אף בשוגג חייב דאתרבי (ב"ק כו) מפלע תחת פלע, ומר סבר לא שמייה היוק ובמזיד הוא דמחייב משום קנסא, אמר רב נחמן בר יצחק דכולי עלמא היוק שאינו ניכר לא שמייה היוק, והכא בקנסו שוגג אטו מזיד קא מיפלגי, דמר סבר קנסו שוגג אטו מזיד, ולא ע"ג דמזיד גופיה קנסא הוא ומר סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד. ורמי דרבי מאיר אדרבי מאיר ורמי דרבי יהודה אדרבי יהודה, דתניא המבשל בשבת בשוגג יאכל הוא עלמא ואף בשבת, במזיד לא יאכל דברי רבי מאיר, רבי יהודה אומר בשוגג יאכל הוא עלמא למוצאי שבת לאחר שהנתיח כדאי שיעשו אבל בשבת לא דקיים שוגג אטו מזיד, במזיד לא יאכל עולמית, רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל דר' יוחנן סבר מנשה שבת אסורין באכילה וילף לה מנכראי ב"ק (דף ע"א) ובכתובות (דף ל"ד) למוצאי שבת לאחרים ולא לו, במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים. קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר, קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה, דרבי מאיר אדרבי מאיר לא קשיא, כי קניס בדרבנן בדאורייתא לא קניס, מעמא ומנמע - איסורא דרבנן הוא כיון דלא שניה החק אין כאן איסורא דאורייתא ודברי סופרים לריבין חזוק הלכך קניס אף השוגג אבל בשבת איסורא דאורייתא הוא ולא שכיח דעברי עלה הלכך לא קניס והא מנסך דאורייתא הוא וקא קניס, משום חומרא דעבודת כוכבים להרחיקו מן האיסור קניס ועבד ליה חזוק קנס ליה. דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא, באיסור דאורייתא משום דעבד איסור חמור קניס להרחיקו אבל בדרבנן דקיל לא קניס את השוגג כי לא קניס בדרבנן בדאורייתא קניס, והא מנסך דאורייתא ולא קניס, משום חומרא דעבודת כוכבים מיבדל בדילי מיניה ולא לריב לניקנסיה, ...ורמי דרבי יהודה דרבי יהודה בדרבנן, דתניא נפלו נתפצעו אגוזי פך אין צעלין אפילו צאלף מפני חשיבותן נתפצעו האגוזים של עולה ואח"כ נפלו לתוך של היתר יעלו נפלו תחלה ואח"כ נתפצעו אחד שפצעו שוגג שלא נתכוון כדי לצעל חשיבותן ולהטלותן באחד ונאחזים כדון עולה בין שפצעו מזיד שנתכוון לכך שוגג ואחד מזיד לא יעלו, אפילו צאלף דקניס רימי ורבי יהודה שוגג אטו מזיד אע"ג דהך עלייה שהוא מעלה ומצטע אגוזי פך איסורא דרבנן צעלמא הוא ואפילו שלמים דמנדאורייתא אין חילוק בין חשבו לשאינו חשבו דהכל צעל דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות ורבנן הוא דגזיר דברי רבי מאיר, ורבי יהודה רבי יוסי ורבי שמעון אומרים בשוגג יעלו, במזיד לא יעלו. והא הכא דמדאורייתא חד בתרי בטל, ורבנן הוא דגזור וקא קניס רבי יהודה, התם היינו טעמא דרבי יהודה משום דאתי לאיערומי ולהתכוון ויאמור שוגג הייתי ולא נתכוונתי כדי להטלות, [גיטין נג: גז. נד:]

רמב"ם- הא דבמזיד לכו"ע קנסינן ליה, היינו דוקא למבטל עצמו אם הוא שלו או למי שכיוונו לבטל בשבילו, [דאי שרית למי שנתבטל בשבילו חיישינן דילמא אתי למימר לעובד כוכבים או לעבד שיבטלנו הלכך קנסינן ליה, ב"י]. אבל לאחרני שרי. [וכן אם לא היה שלו וגם לא נתכוון לבטל בשביל עצמו שרי לדידיה, ב"י].

או"ה- מה שקנסוהו במזיד היינו שלא יאכלנו אבל מותר בהנאה, וכן שלא ימכור לישראל אחר אבל לגוי שרי למכור. [נכ' הש"ך דדוקא כשהישראל לוקח ביוקר מהעובדי כוכבים אסור דאי לאו הכי אין טעם לאסרו למכור לישראל דהא לא אהני מעשיו הרעים. ואולי מ"ש צריך ליתנו לאחר בחנם הוא לאו דוקא. והפר"ח התיר אפי' למוכרו לישראל ביוקר.]

כמי ההלכה

טור- פסק כר' יוסי ור"ש דבשוגג יעלו ובמזיד לא יעלו דלא קנסינן שוגג אטו מזיד, וכמבואר בגמ' דאף על איסורי דרבנן אמרי' כן. [הק' הב"י דהא הטור להלן סי' ק"י ס"ז פסק דדבר שאינו בטל מחמת חשיבותו שנתערב באחרים ונפל אחד מהם לים המלח הותרו כולם ודוקא נפלה אבל אם הפילה אפילו שוגג אסור אטו מזיד, וכ' הב"י דשמא י"ל דיש חילוק בין מבטל איסור למפיל אחת מהן לים דאף על גב דמבטל לא קנסינן שוגג במפיל קנסינן. והט"ז כ' ליישב דמקור דברי הטור כאן אינו מדברי הגמ' בניטין אלא הוא מדברי הירושלמי האמור על הא דכל האיסורין שריבה עליהן שוגג מותר, ולפ"ז י"ל דדוקא כאן דההיתר בא הוא לפנינו כך באופן שכבר יש רוב היתר על האיסור ורק אנו צריכים לחקור שמא הריבוי קרה לאחר נפילת האיסור לכך אמרי' דבשוגג מותר שנאמן הוא, משא"כ להלן בסי' ק"י שם מיירי שבא לפנינו תערוכת שהיא באיסורה ועתה ע"י נפילת חתיכה אחת לים רוצה הוא להתירה וכיון שמשנה הוא ממצב התערוכת אינו נאמן שאומר שהיה זה בשוגג. ובנקודה"כ כ' די"ל זאת אף בכונת דרבי הב"י דחילק בין מבטל איסור למפיל איסור.]

[סמ"ג- לפי דברי האו"ה להלן יצא שפוסק כר' יהודה דקנסו שוגג אטו מזיד.]

ביאור הדין דריבה בשוגג מותרים

א. ב"י- ס"ל דהדין דכל האיסורים שריבה עיליהם בשוגג מותרים היינו דל"א בשאר איסורים חנ"ן, ולכן הטור לשיטתו דינא דחנ"ן אמרי' רק בבשר וחלב ולא בשאר איסורים, ולכן יש נ"מ בשאר איסורים דכל שריבה עליהם שוגג מותרים ובמזיד אסורים, אבל בבכ"ח ליכא נ"מ דהא מ"מ אף בשוגג נאסר הוא מדין חנ"ן.

ב. דרכ"מ- ס"ל דהדין דקי"ל כל האיסורים שריבה עליהם בשוגג מותרים, זהו אף בבכ"ח דלכו"ע אמרי' חנ"ן ולכן אף בבכ"ח דאמרי' חנ"ן איכא נ"מ, א. די"ל דכל דינא דחנ"ן הוא דוקא במזיד ולא בשוגג. ב. אף אם נאמר דינא דחנ"ן הוא אף בשוגג, מ"מ י"ל דזהו דוקא היכא שנודע תערוכתן קודם שהוסיף אבל היכא שלא נודע התערוכת עד לאחר שהוסיף, בזה לא אמרי' דינא דחנ"ן ובשוגג יהיה מותר ובמזיד אסור [אמנם הש"ך חלק על הדרכ"מ והאריך להוכיח מהגמ' והפוסקים שאין לחלק כלל בין הוכר האיסור לפני ריבוי ההיתר להוכר האיסור לאחר ריבוי ההיתר, ובכל גווני אמרי' דינא דחנ"ן. וכ' דשמא אף הדרכ"מ חזר בו מזה שלכך לא הביא דין זה בהגהותיו. (והגרע"א הוכיח כן מסי' ע"ג ס"ו שחזר בו הדרכ"מ)]. ג. ע"פ תשו' הרשב"א שחילק דדוקא חתיכה שבלעה איסור, אמרינן ביה חתיכה נעשית נבלה אבל היכא שנתערב יבש ביבש, או אפילו לח בלח ל"א בזה דינא דחנ"ן ואז בשוגג מותר ובמזיד אסור. [אמנם בש"ך כ' דשי' הרשב"א הוא דכל מה שיש לחלק בין חתיכה שבלעה מאיסור לבין לח בלח, זהו דוקא בשאר איסורים מלבד בכ"ח, אבל בבשר וחלב ודאי שגם בלח בלח אמרי' דינא דחנ"ן, והביא ראיות לזה מהגמ'.]

אי בעי לחכם לחקור אם התווסף היתר לאחר שנתנו בה האיסור [הנ"מ היוצא מהאמור]

א. סמ"ג- צריך החכם לחקור אם נתנו מים בקדירה אחר שנתנו בה האיסור, שאותן המים שנתנו אחר"כ אין מצטרפין לבטל האיסור.

ב. טור- אין צריך כיון דקי"ל דהיכא שריבה היתר על האיסור בשוגג שרי אף לאחר נתינת האיסור ובמזיד אסור וא"כ ממ"נ דבשוגג לא בעי חקירת חכם דבכל גוונא שרי ובמזיד לא יהני החקירה כיון שישקר לחכם שהרי עירב במזיד לבטל האיסור [והיכא שעירב במזיד וטעה בדין חשיב כשוגג, להט"ז חשיב כשוגג (וכ' הצ"צ דהיינו דוקא ששאל מורי הוראה מפורסמים ולא די בכל לומד), ולבית יעקב

הוי כמזיד].

ביאור פלוגתתם

א. ב"י- ביאר פלוגתתם דאזלי לשיטתם אם בשאר איסורים שאינם בב"ח אי אמרי' בהן דינא דחנ"ן, דהטור דס"ל דדוקא בבב"ח אמרי' חנ"ן ולא בשאר איסורים, א"כ ס"ל דליכא נ"מ וכן"ל, אבל הסמ"ג ס"ל דבכל האיסורים אמרי' חנ"ן, ולכן נ"מ הוא בשוגג שאם ריבה לאחר נתינת האיסור יאסר מ"מ מדינא דחנ"ן.

ב. דרכ"מ- ביאר פלוגתתם אף אם נאמר חנ"ן בשאר איסורים, דמ"מ ל"א חנ"ן היכא שנודע האיסור לאחר הוספת ההיתר וכדברי האו"ה לעיל. וזהו פלוגתתם, דהסמ"ג חייש שמא לאחר שנודע האיסור ריבה בשוגג וס"ל כר' יהודה דקנסו שוגג אטו מזיד, ולכן צריך חקירה לדעת שלא ריבה בשוגג. אבל הטור ס"ל דלא חיישי' לזה שאם היה נודע האיסור לפני הוספת ההיתר היה הוא בא לחכם כבר אז [כ"כ הדרכ"מ, אמנם יש להבין שהרי הטור כ' דלא קנסו שוגג אטו מזיד והיינו דס"ל שאף בנודע האיסור אם ריבה בשוגג לא קנסו אטו מזיד, שהרי לפי דברי האו"ה זהו מחלוקתם של התנאים אי קנסו שוגג אטו מזיד בנודע התערובת, וא"כ כיון שהטור פסק דלא קנסו שוגג אטו מזיד לשם מה בעי' למימר סברא זו שהטור ס"ל שאם היה נודע האיסור לפני הוספת ההיתר היה הוא לחכם הא אף אם היה מוסף בשוגג שרי וצ"ע. וכנראה שזהו תמיהת הש"ך על הדרכ"מ בסקט"ו יעו"ש].

ג. ט"ז- ביאר פלוגתתם, דזה ודאי דלא חיישי' שריבה לאחר שנאסר כבר כל התערובת עם ההיתר, כיון דאחזוקי איסורי לא מחזקינן, ורק חיישי' שריבה מיד עם נפילת האיסור עוד לפני התפשטותה להיתר. [וכאן לא שייך לומר דאחזוקי איסורי לא מחזקינן כיון שאנו תולים שעושה זאת במכוון, אבל באופן שהחשש הוא שבא לרבות אח"כ שכבר נעשה החתיכה נבלה אנו צריכים לומר שכל ההיתר נעשה כבר איסור עוד לפני שעשה את ההוספה וע"ז אנו אומרים דאחזוקי איסורי לא מחזקינן]. ולכן ס"ל לטור שאין צורך בחקירה שאם הוסיף בשוגג הרי שמותר ואם במזיד הרי שלא יהני לחוקרו שלא יאמר את האמת. והסמ"ג ס"ל דאה"נ שאין אנו חוששין שריבה לאחר מיכן וכן"ל דלא מחזקינן באיסורי, אלא שהחשש הוא שריבה הוא בעת נפילת האיסור עוד קודם התפשטותה וחיישי' שמא כוון לרבות בשוגג שסבור מותר, ובאמת בכה"ג יאסר התערובת.

א. מחבר- כהטור דעבר וריבה בשוגג מותר ובמזיד אסור. [ורמ"א פסק כהאו"ה שאין למוכרו לישראל אחר]. וכן דלא בעי לחקירת חכם.

'עבר וכיטלו, או שריבה עליו, אם בשוגג, מותר. ואם במזיד, אסור למבטל עצמו, אם הוא שלו, וכן למי שנתבטל בשבילו. (ואסורים למכרו גם כן לישראל אחר, שלא יהנו ממה שבטלו) (ארוך כלל כ"ד). ולשאר כל אדם, מותר.'

ב. רמ"א- הביא השי' דבעי חקירת חכם וכשיטתו בדרכ"מ, דהיינו לידע אם התווסף ההיתר לפני שנודע בתערובות או לאחר שנודע.

'דוקא שנתערב יבש ביבש, או אפילו לח בלח למאן דאמר שאין אומרים בו חתיכה נעשית נבלה, כדלעיל סי' צ"ב. אבל חתיכה שבלעה איסור, לא מהני שנתוסף אחר כך ההיתר, דהא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבלה. (רשב"א סי' תצ"ה). ויש אומרים דאפילו במקום דלא אמרינן חתיכה נעשית נבלה לא מהני ההיתר לבטל, אלא אם

נתוסף קודם שנודע התערובות, אבל אם נודע התערובות קודם, לא מהני מה שנתוסף אחר כך. ולפי זה היה צריך החכם המורה לבטל איסור לחקור אם נתוסף ההיתר לאחר שנודע (ארוך כ' ל"ז). ולא נהגו כן.

[הטעם שלא נהגו כן היינו דאחזוקי איסורא לא מחזקינן דמהיכי תיתי נימא שהוסיפו עליו אח"כ, ש"ך.]

ג. ט"ז- אי"צ לחקירת חכם דלא חיישי' שנתרבה, אבל אם נודע שנתרבה בכה"ג צריך לחקור אימתי.

אי אמרי' דינא דחנ"ן הוא דוקא בנודע האיסור לפני הוספת ההיתר [הובא לעיל]

א. או"ה- וכ"פ הדרכ"מ ובתו"ח. דינא דחנ"ן זהו דוקא היכא שנודע תערובתן קודם שהוסיף, אבל היכא שלא נודע התערובת עד לאחר שהוסיף, בזה לא אמרי' דינא דחנ"ן.

ב. ש"ך- חלק על האו"ה, והאריך להוכיח מהגמ' והפוסקים שאין לחלק כלל בין הוכר האיסור לפני ריבוי ההיתר להוכר האיסור לאחר ריבוי ההיתר, ובכל גווני אמרי' דינא דחנ"ן. וכ' דשמא אף הדרכ"מ חזר בו מזה שלכך לא הביא דין זה בהגהותיו. (והגרע"א הוכיח כן מסי' ע"ג ס"ו שחזר בו הדרכ"מ).

מנ"י- יש להקל בלח בלח במקום הפסד מרובה, כיון דאיכא בלא"ה שיטות דליכא בזה דינא דחנ"ן.

סעיף ו

לבטל איסור האסור מדרבנן

גמרא- 'אמר רב מתנה, עצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ביום טוב מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקן, והא קא מהפך באיסורא כשנוליכן בתנור מזוית לזוית, כיון דרובא דהיתרא נינהו כי קא מהפך בהיתרא קא מהפך שהאיסור בעל צרוב, והא קא מבטל איסורא לכתחלה ותנן אין מבעלין איסור לכתחלה, דאף על גב דאיסורא בעיל צרובא הני מילי היכא דאיערב מניולא, אבל לאערובי ולבעולי צידים אסור, דהכי תנן במסכת תרומות (פרק ה', משנה ט) סאה תרומה שנפלה לתוך השעים ותשעה, וחזרה ונפלה סאה של חולין, אם שוגג מותר, ואם מזיד הפילה לאותה סאה אחרונה, כדי להשלים מאה חולין להעלות את התרומה אסור ותנן אין מבטלין איסור לכתחלה, הני מילי בדאורייתא כגון תרומה אבל בדרבנן כגון מוקף דהכא מבטלין, ולרב אשי דאמר כל דבר שיש לו מתירין אפילו בדרבנן לא בטיל מאי איכא למימר, הני מילי היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה הכא מקלא קלי איסורא.' [ביצה ד:]

גמרא- 'אמר שמואל, תרומת חוצה לארץ בטילה ברוב, לאוכלה לזר ולא צעין אחד ומאה ולאחר שערצה צרוב חולין יכול לאכול זר או כהן בימי עונתה לאחר שבעלה רבה כהן היה דמדבית עלי קאתי מבטלה ברוב ואוכל לה בימי טומאתו, רב הונא בריה דרב יהושע כי מתרמי ליה חמרא דתרומה דחולא לארץ הוה רמי תרי נטלי דחולין וחדא נטלא דתרומה ושקיל חד מיכן ואילך רמי חדא ושקיל חדא.' [בכורות כו.]

א. תוס'- איסורי דרבנן שנפלו להיתר מותר לרבות עליהם לכתחילה כדי לבטלם, ורק שאסור להפיל

איסור להיתר כדי לבטלו וזהו סוגית הגמ' בביצה. [ודברי הגמ' בבכורות אשר מבואר דבאיסור דרבנן שרי אף לבטלו לכתחילה זהו דוקא גבי תרומת חו"ל שהקלו בה כמה דברים ולא לגבי שאר איסורים.] מיהו כל היתר זה הוא דוקא באיסור דרבנן שאין לו עיקר מן התורה כגון מוקצה בשבת, אבל איסור דרבנן שיש לו עיקר מן התורה וכמו בשר עוף בחלב, אין לבטלו אף לאחר שנפל לתוך היתר וכמו בדבר האסור מן התורה. [ולהרמב"ם איסור דרבנן שאין לו עיקר מן התורה אי"ז דוקא כמו מוקצה, אלא אפי' כמו בשר עוף בחלב חשיב ג"כ כדבר שאין לו עיקר מן התורה, ורק איסור כמו חצי שיעור שלשי' הרמב"ם הוא אסור רק מדרבנן בזה חשיב שיש לו עיקר מן התורה. (כך מבואר מהב"י אך הפרמ"ג למד ברמב"ם אחרת וכפי שיבואר להלן).]

ב. רשב"א- הביא שי' דס"ל דדברי הגמ' בביצה דבאיסורי דרבנן אין מרכים על האיסור אלא רק כשכבר נפל האיסור על ההיתר, זה מייירי באיסור דרבנן שיש להם עיקר מן התורה, אבל באיסורי דרבנן שאין להם עיקר מן התורה שרי אף לבטל איסור ואפי' להפילו להיתר כדי לבטלו וכמבואר בגמ' בבכורות [וס"ל דאי"ז היתר מיוחד גבי תרומה].

ג. רא"ש- ס"ל דהא דמשנ' בגמ' 'בביצה הני מילי היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה הכא מקלא קלי איסורא' קאי על עיקר מילתא דאמר' דהא דשרי' לבטל איסורא לכתחילה, זהו דוקא באופן שנהנה מהאיסור כשהוא מתכלה וכדמשני בסוף. ולפ"ז כל איסורא דרבנן יש להחמיר בו כשל תורה, שאף שכבר נפל הוא לתוך היתר אין להוסיף עליו כדי לבטלו.

ד. רמב"ם- ע"פ הפרמ"ג. באיסור של דבריהם אף שיש לו עיקר מן התורה יכול להרבות עליו אם כבר נפל מעצמו להיתר, ואיסור דרבנן אף שאין לו עיקר מן התורה אין להפילו לט' היתר לכתחילה להיתרו. [

א. מחבר- כהרשב"א דזהו אף באיסור דרבנן שיש לו עיקר מן התורה, ש"ך ובאה"ג. [אך הפרמ"ג כ' שמסתימת לשון המחבר שלא חילק בין אם יש לאיסור מדרבנן עיקר מן התורה, משמע שפסק כהרמב"ם וכמו איך שהבינו הפרמ"ג שאף שיש לו עיקר מן התורה יכול להוסיף עליו לבטלו, ואף באין לו עיקר מן התורה אין לבטלו לכתחילה.]

'איסור של דבריהם, אין מערבין אותו בידיים כדי לבטלו. ואם עשה כן, במזיד, אסור. אבל אם נפל מעצמו, ואין בהיתר כדי לבטלו, מרבה עליו ומבטלו.'

הק' הט"ז והש"ך דהמחבר בהלכ' חנוכה לענין שיירי השמן שנתערב שנתערב בשמן אחר שאין להוסיף כדי ס' לבטלו מאיסור שהוקצה למצוותו והיינו איסור דרבנן שאין לו עיקר מן התורה וכהרא"ש, ונשאר בצ"ע. [והמ"א שם תירץ דלענין חנוכה הוי כדבר שיש לו מתירין שלא מועיל הביטול כלל שהרי יכול להשתמש עם השמן המוקצה לשנה הבאה. והחור"ד תירץ שיש חילוק בין איסור אכילה כמו כאן לענין איסור הנאה כמו בנר חנוכה, ומשום שבאיסור אכילה האיסור הוא שלא לאכול מהדבר שיש לפנינו והרי האיסור התבטל ואינו אוכל מהאיסור, בשונה מאיסור הנאה שהאיסור הוא לא להנות מהחפץ ואף דבר שגרם לחפץ להיות ישנו לאיסור שהרי סו"ס נהנה הוא מהגורם לריבוי החפץ.]

ב. רמ"א- כהרא"ש.

'וי"א דאין לבטל איסור דרבנן או להוסיף עליו, כמו באיסור דאורייתא. וכן נוהגין, ואין לשנות.'

איסור שבטל אי חוזר וניעור

גמרא- 'כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן, המערה יין נסך מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון שפיל בטל זיין כשר שצבור ומותר בהגאה והאי דקתני לקמן (דף עד) יין נסך שפיל צבור כולו אסור מוקף לה כשפיל צבית גדולה וגשברה ופיל כולו כחדא בטל. תנן יין נסך אסור ואוסר בכל שהוא. מאי לאו, דקא נפיל איסורא לגו התירא, ולא אמרי' קמא קמא בטל ליה צרוב לא דקא נפיל התירא לגו איסורא. דקמא קמא דהיתירא בטל ליה תא שמע, ה"ג - יין זנוים צנות טעם יין במים בנותן טעם, מאי לאו דקא נפיל חמרא דאיסורא למיא דהתירא, וקתני מכי יחיד טעמא צחמרא מיתסר לא דקא נפיל חמרא דהתירא למיא דאיסורא, אשמעינן דכל כוזה דיהבי מיא טעמא צחמרא איתסר עד שיצטל טעם היין את טעם הנוס וכגון דנפיל כוליה כחדא דלא אפשר לנייא דאיסורא לצטלו: ה"ג - ומדרישא מיא דאיסורא סיפא נמי מיא דאיסורא וקתני סיפא נמי זיין צנות טעם אלמא איסורא צגו היתירא אע"ג דרובא דהיתירא לא אמרינן קמא קמא בטל ומדרישא במיא דאיסורא סיפא נמי במיא דאיסורא, וקתני סיפא מים ביין בנותן טעם, אמר לך רב דימי כולה מתני' התירא לגו איסורא ורישא מיא דאיסורא וסיפא מיא דהיתירא ואין הלכה כרב דימי שהרי בא רב יצחק והחמיר בא רבין והחמיר ולקמן פסקינן יין נסך זנוים צמשהו דקא נפיל חמרא דהתירא למיא דאיסורא, סיפא דקא נפיל מיא דהתירא לחמרא דאיסורא. כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן, המערה יין נסך מצרצור קטן גרסי' והוא פך קטן וצערובין לגבי צגדים צפ' אחרון (דף קג) גרסינן ללול קטן והוא קשר של משי ורישא לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל, ודוקא צרצור קטן דלא נפיש עמודיה אבל חבית דנפיש עמודיה לא. כי אתא רבין אמר רבי יוחנן, יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים, רואין את ההיתר כאילו אינו, והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו.. [ע"ז עג.]

משנה- 'סאה תרומה שנפלה למאה, ולא הספיק להגביהה עד שנפלה אחרת, הרי זו אסורה. ורבי שמעון, מתיר'. [תרומות פ"ה מ"ח]

תוספתא- 'סאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביהה עד שנפלה אחרת, הרי זו אסורה, [ור' שמעון מוה"ר] אמר רבי [אלעזר בר'] שמעון, בד"א, בזמן שלא ידע בה ואח"כ נפלה, אבל אם ידע בה ואחר כך נפלה אחרת, הרי זו מותרת, שכבר היה לה להעלות. [תרומות פ"ו ה"ז]

ירושלמי- 'רבי שמעון אומר, ידיעתה מקדשתה. ורבנן אמרינן הרמתה מקדשתה'. [תרומות פ"ה ה"ב]

מבואר מדברי הגמ' בע"ז לפי המסקא, דלא אמרי' ראשון ראשון בטל אלא האיסור חוזר וניעור, והיינו שאיסור שבטל אם נפל לתוכו אותו איסור ואין כדי לבטל את ב' האיסורים יחד, חוזר האיסור ומצטרף למה שנפל ואוסר התערוכות. אמנם מהמשנה בתרומות לפי ביאור התוספתא מבואר, דכל מה שהאיסור חוזר וניעור, זהו בלא ידע בנפילתה אבל אם ידע בה, הידיעה מבטלת את האיסור ולא תחזור ותיעור. אך מהירושלמי מבואר להיפך, שכל המחלוקת במשנה זהו בידע ואפ"ה לת"ק אמרי' שחוזר וניעור, אבל בלא ידע לכו"ע חוזר וניעור.

[ויש לדעת כי כל נושא זה של איסור הבטל אי חוזר וניעור, היינו דוקא באופן כזה שנתווסף עוד איסור שלא התבטל לעורר את האיסור שבטל, אבל ככה"ג של תערוכות עם איסור שהתבטל ברוב היתר ונתמעט ההיתר עד לכדי ששוב אין רוב לבטל את האיסור, בזה לכו"ע ל"א שהאיסור חוזר וניעור, שהרי זהו גופא דינא ללכת אחר הרוב וביטול בתערוכות, אחרונים.]

א. ראב"ד- אף שמבואר ממסקנת דברי הגמ' בע"ז, דלית הלכתא כרב דימי שראשון ראשון בטל, שהרי רב יצחק ורבין החמירו ואמרו שהאיסור חוזר וניעור, מ"מ זהו דוקא גבי יין ביין אבל יין במים וה"ה שאר איסורים אמרי' שראשון ראשון בטל ואין האיסור חוזר וניעור. [ולגבי המשנה בתרומות דמבואר שם פלוגתא אי האיסור בטל אי לא, ס"ל כהירושלמי דבידע בה הוא שנחלקו, וכיון שכן להלכה בכל

גוונא בין ידע בה בין לא ידע בה האיסור חוזר וניעור, אמנם כל זה הוא רק לגבי תרומה, אך בשאר איסורים אמרי' ראשון ראשון בטל וכאמור בזה, ע"פ הדרישה.]

ב. רמב"ן והגה' שע"ד - מסקנת דברי הגמ' דלית הלכתא כרב דימי ה"ה בשאר איסורים, ובכל האיסורים אמרי' דהאיסור חוזר וניעור, וס"ל כהירושלמי שמחלוקת התנאים במשנה בתרומות הוא בידע בה, ואפ"ה לת"ק דקי"ל כוותיה האיסור חוזר, ולכך אין הבדל בין נודע בינתיים ללא נודע בינתיים, ובכל גוויי אמרי' שהאיסור חוזר וניעור.

ג. מרדכי - ע"פ התוספתא שפלוגתת התנאים במשנה הוא בלא ידע בה אבל בידע בה לכו"ע האיסור בטל, ול"א חוזר וניעור ולכך היכא שנודע בינתיים אמרי' קמא קמא בטיל והיכא דלא נודע בינתיים ל"א קמא קמא בטיל אלא שהאיסור חוזר וניעור. והוסיף האו"ה דהא דידיעה מהני לבטל את האיסור זהו דוקא ביבש ביבש או אף בלח בלח ובאופן שהוציא את עיקר האיסור ולא נשאר כי אם טעם האיסור, אבל בלח בלח ונשאר עיקר האיסור בזה אין הידיעה מבטלת את האיסור, ול"ש אם נודע בינתיים או לא נודע, בכל גוונא אמרי' שהאיסור חוזר וניעור.

א. רמ"א - כהגה' שע"ד.

'איסור שנתבטל, כגון שהיה ס' כנגדו, ונתוסף בו אח"כ מן האיסור הראשון, חוזר וניעור ונאסר, ל"ש מין במינו ל"ש מין בשאינו מינו, לא שנא יבש ל"ש לח, לא שנא נודע בינתיים או לא נודע בינתיים.'

ב. ש"ך - הוכיח מהרבה פוסקים, דכל מה שהגה' שע"ד החמיר דהאיסור חוזר וניעור אף כשנודע בינתיים, זהו דוקא באיסור שנותן טעם, דכיון דמדאורייתא בעי' ס', א"כ מחמירים אף בנודע בינתיים, אבל ביבש ביבש במין במינו שאין בזה נתינת טעם דמדאורייתא, וכן מדרבנן בטל הוא ברוב, א"כ יש להקל ולומר שאין האיסור חוזר וניעור בנודע בינתיים. אך כיון שהרמ"א וגם המהרש"ל החמירו בנודע בינתיים אף ביבש במין במינו, א"כ אין להקל אלא במקום הפסד מרובה.

ביטול היתר בהיתר

או"ה - אם נפל כזית חלב לתוך מים ונתבטל ואח"כ נפלו המים לבשר, אע"פ שאין בבשר לבטל את החלב, לא אמרי' דהחלב חוזר וניעור ואוסר הבשר. [והיינו דחידושו של האו"ה דשייך ביטול של היתר בהיתר אפי' לפני שנעשה איסור, ש"ך. והפמ"ג והגרע"א כ' די"ל שהחידוש הוא, דאף דהוי דבר שיש לו מתירין עתה כבר שיכול לאוכלו בפנ"ע, ושי' הר"ן בנדרים נב. דאינו בטל במין באינו מינו, אפ"ה אינו חוזר וניעור כשיפול לבשר.]

רמ"א - כאו"ה.

'כזית חלב שנפל למים ונתבטל בס', ואח"כ נפל מן המים לקדירה של בשר, מותר, אע"פ שאין בבשר ס' נגד החלב, שהרי נתבטל במים.'

אי שרי בזה אף לכתחילה

א. ש"ך- בשם הת"ח, דהיתר זה הוא אף לכתחילה. [הפרמ"ג כ' בכונתו דהיינו ליתן לקדרה אבל לא לערב החלב במים כדי ליתן לבשר].

ב. בית מאיר- אף דכתו"ח איתא כך, מ"מ צ"ל שחזר בו, ומשום דלא עדיף מפת שאפאו עם הצלי שאין לאוכלו לכתחילה עם הכותח, וה"נ דכוותיה.

סעיף ז

ביטול איסור מועט הבלוע בדבר שאין דרכו לבא לידי נתינת טעם

גמרא- 'תנו רבנן, קנקנים של עובדי כוכבים חדשים, גרודים שלא נזפפו מעולם קרי גרודים, מותרין, ישנים ומזופפין, או ישנים או מזופפין אסורי. עובד כוכבים נותן לתוכן יין, כלומר נתן לתוכן עובד כוכבים יין ישראל נותן לתוכן שלשה יונים מים ומעין נועת לעת כדאמרינן ומותרין ישראל נותן לתוכן מים. עובד כוכבים נותן לתוכן יין, ישראל נותן לתוכן ציר ומוריים מיד אפי"פ שלא מילאכו מים לפי שהלזי ומוריים שרפין את היין הגזלע ומכלין אותו ואינו חושש..איבעיא להו, מהו ליתן לתוכו שכר, רב נחמן ורב יהודה אסרי, ורבא שרי. רבינא שרא ליה לרב חייא בריה דרב יצחק למירמא ביה שכרא, אזל רמא ביה חמרא, ואפילו הכי לא חש לה למילתא, למגזר שכרא אטו חמרא דשכרא נבעל ליה לטעמיה דחמרא אמר אקראי בעלמא הוא.' [ע"ז לג. לז.]

א. רשב"א וריב"ש- מבואר ממסקנת הגמ', דשרי ליתן בקנקנים של עכו"ם שכר, ואף שמבטל בזה את האיסור שיש בבליעת הקנקנים ואפי"ה שרי, וטעמא דהא מילתא, דייך הבלוע בכלי דבר מועט הוא, דכל שמשמשין בו בצונן אין בלעו אלא מועט, וכיון שכן וכלי זה משמשין בו היתר בשפע א"א לבוא לידי נותן טעם, לכך אפילו לכתחלה מותר, וא"כ יתבאר דאיסור משהו שנבלע בתוך הקדירה או בתוך הקנקנים וכיוצא בזה, מותר להשתמש בהם לכתחלה, ואפי' בכך יומא, לפי שאי אפשר לעולם לבא לידי נותן טעם, אבל אם נבלע בכלי שדרכו להשתמש בו לעתים בדבר מועט כמו קערה וכיוצא בו, אסור להשתמש בו אפי' בשפע, גזירה שמא ישתמש בו בדבר מועט ויבוא לידי נותן טעם. [והוסיף הפרמ"ג דודאי דדין זה מיירי רק לענין איסור הבלוע, אבל לא על איסור בעין אפי' הוא מועט.]

ב. ר"ן- חלק ע"ז, וס"ל שאין מבטלין איסור ואפי' הוא מועט שאין רגילות לבוא לידי נתינת טעם, ודברי הגמ' דשרי י"ל בב' אופנים, א. שהשכר שנותן לקנקן אינו מבטל את הבליעה של האיסור אלא הטעם דשרי להשתמש בזה אח"כ עם יין, היינו משום שהשכר מונע מהבליעת האיסור ליכנס ליין ההיתר. ב. אף אי נימא שהשכר באמת מבטל את הבליעת האיסור שבקנקנים, מ"מ י"ל דכיון שמתכוון בעת נתינת השכר להגעיל את הכלי ולא כדי לבטל את האיסור, בכה"ג שרי אף שבזה גם מבטל את האיסור, וראיה לזה הוא מדין הגעילה שמה"ת הוא בב", ואף שבזה הוא מבטל איסור לכתחילה, אלא דבכה"ג שמתכוון להגעיל הכלי שרי, אבל היכא שמתכוון לבטל האיסור ולהנות ממנו אסור.

מחבר- פסק כהרשב"א והריב"ש.

'אם נבלע איסור מועט לתוך כלי בשר, אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו בשפע היתר, מותר להשתמש בו לכתחלה, כיון שהאיסור מועט וא"א לבוא לידי נתינת טעם, ולפיכך איסור משהו שנבלע בקדרה או בתוך קנקנים וכיוצא בהם, מותר להשתמש בו לכתחלה, ואפילו בכך יומו, לפי שא"א לבא לידי נתינת טעם. אבל אם נבלע בכלי שדרכו להשתמש לעתים בדבר מועט בקערה וכיוצא בה, אסור להשתמש אפילו בשפע, גזירה שמא ישתמש בה בדבר מועט ויבא לידי נתינת טעם.'

ט"ז- אף שמבואר מהרשב"א שדין זה דשרי לבטל איסור מועט הבלוע באופן שאין דרכו ליתן טעם, הוא אף באיסורים שאינם נפגמים ע"י נתינת השכר וכמו בחלב ודם, מ"מ הטור חלוק ע"ז וס"ל דזהו דוקא באיסור הנפגם ע"י הביטול וכמו ביין נסך ע"י השכר, אבל באיסור שאינו נפגם אין להתיר. וכ"פ הט"ז להלכה. [ונחלקו האחרונים אם איסור הנפגם כולל אף באיסור ששהה מעת לעת או דהוי דוקא דברים הנפגמים מעיקרא כיון עם שכר.]

סימן ק

בריה אפי' באלף לא בטיל

ובו ד' סעיפים

סעיף א

בריה אפי' באלף לא בטיל

גמרא- משנה: ..גיד הנשה שנתכשל עם הגידים, של היתר בזמן שמכירו, משליכו לחוץ ואין כאן אלא פליטתו בנותן טעם, אם יש ציטו בכל אלו ואם לאו, כולן אסורין ולקמן מפרש דנותן טעם צמין צמינו שאין אדם יכול להבחין שיערוכו בששים והרוטב בנותן טעם.. גמרא: ..גיד הנשה שנתכשל: וליבטול ברובא, כי אין מכירו בריה שאני'. [חולין צו: צט: ק.]

התנאים להיחשב בריה

א. שאסור הוא מתחילת בריתו. [רש"י, ולאפוקי נבלה שאינה אסורה מתחילת בריתו]

ב. כל דבר שאם יחלק, אין שמו עליו. [רא"ש, לאפוקי חלב המכסה את הקרב וחלב הכליות וטבל וערלה וכלאי הכרם. והרשב"א כ' לאפוקי חלב דוקא אבל לא לאפוקי טבל כיון שההגדרה דבעי שיהיה שמו עליו הוא לענין מציאות הדבר ולא לענין איסור התורה אך הרא"ש ס"ל דהיינו לענין מה שאסרה התורה ולכך בא לאפוקי גם טבל וכיו"ב. הגרע"א.]

ג. ברית נשמה. [ר"ן, לאפוקי חיתת איסור] אמנם הרא"ש הביא שיטה שלא בעינין ברית נשמה.

ד. דבר שלם. [רא"ש, והיינו אפי' שאם יתחלק לא יהא שמו עליו אפי' בעי שיהא שלם]

ה. מקובץ במקום אחד. [ר"ן, לאפוקי חלב שאינו מקובץ במקום אחד אלא מפוזר הוא בבהמה]

אם בריה בטלה בתתק"ס

משנה- דג טמא שכבשו עם דג טהור, כל גרב שהוא מחזיק סאתים, אם יש בו משקל עשרה זוז ביהודה שהם חמשה סלעים בגליל דג טמא, צירו אסור. רבי יהודה אומר, רביעית בסאתים. ורבי יוסי אומר, אחד משה עשר בו'. [תרומות פ"י מ"ח]

ירושלמי- כל גרב שמחזיק סאתים. כמה סאתה עכדא עשרים וארבע לוגין, וכמה לוגא עכיד תרתין

ליטריין, וכמה ליטרא עבדא מאה זינין, נמצא כל זין וזין אחת מתשע מאות וששים, הורי ר' יוסי ב"ר בון בעכברא חד לאלף.^[תרומות פ"י ה"ח]

א. רשב"א ורבינו שמשון- מכאן מבואר דבריה בטלה בא' מתתק"ס, ולפ"ז פי' הירושלמי בר' יוסי היינו שהיה עכבר שלם שנפל לתוך אלף והתירו, כיון שהיה יותר מתשע מאות וששים, ואלף הוא לאו דוקא אלא שכך היה המעשה.

ב. תוס' רא"ש ור"ן- ס"ל דאין בריה בטלה אפי' באלף, שהרי הגמ' בבלי דימתה את דין בריה לחתיכה הראויה להתכבד יחד, ובחתיכה הראויה להתכבד ודאי הוא שאינו בטל אפי' באלף כדקתני בהדיא בתוספתא. ואת דברי הירושלמי יש לפרש, שעכברא אינו עכבר, אלא שם מקום, ולעולם אינו בריה, אי נמי יש לפרש דאף אי נימא דהיינו עכבר ממש, מ"מ מיירי לענין הטעם שנותן, אבל לא לענין העכבר עצמו.

מחבר- ככל הדין תנאים הראשונים להיחשב בריה [ולא הזכיר את טעם הר"ן שהצריך להיות מקובץ במקום אחד]. וכן פסק כהתוס' והרא"ש ודעימיה, דבריה אינו בטל לעולם אפי' באלף.

'בריה, דהיינו כגון נמלה או עוף טמא וגיד הנשה ואבר מן החי וביצה שיש בה אפרוח וכיוצא בהם, אפילו באלף לא בטל. ואין לו דין בריה, אלא אם כן הוא דבר שהיה בו חיות, לאפוקי חטה אחת של איסור. וכן צריך שיהא דבר שאסור מתחלת ברייתו, לאפוקי עוף טהור שנתנבל ושור הנסקל. וכן צריך שיהיה דבר שלם, שאם יחלק אין שמו עליו, לאפוקי חלב. וכן צריך. שיהיה שלם.'

הדין שבריה אינו בטל הוא מדרבנן וטעם הדבר

ט"ז- חשיבות דבריה שלא תהיה בטילה היא מדרבנן, דכיון שמן התורה יש חשיבות דלוקין על אכילתה אפי' היא פחות מכזית, דהא סתמא כתיב אצל מינים טמאים לא תאכל אותם אפי' הם קטנים, ע"כ החמירו רבנן בתערובת שלהם, אבל מן התורה היא בטילה כשאר איסורים.

אם ביצה עם דם נחשבת לבריה

א. מהר"י חביב ולחם חמודות- כמו שביצה עם אפרוח חשיב כבריה, כמ"כ ביצה עם דם הדין כן.

ב. ש"ך- ביצה עם דם אינה נחשבת לבריה שהרי אינה אסורה מתחילתה, והלכך אף בביצת אפרוח היה מן הדין להקל, אך נהי שבביצת אפרוח פסק הרשב"א וכן המחבר לאסור, מ"מ בביצה עם דם אין להחמיר, וכן משמע מהמחבר שכ' דוקא ביצה עם אפרוח.

מקום האיסור של גיד הנשה

רמ"א- ע"פ הא"ה.

'ועיקר גיד הנשה אינו אלא על הכף בלבד, והוא כרוחב ד' אצבעות, ואם הוא שלם מקרי בריה'

נמלים הגדלים בפירות אי חשיב ככריה

א. כו"פ- נמלים הגדלים בפירות וקמח אינם נחשבים לכריה, כיון שלא נאסרו מתחילת בריתן, שהרי כשעוד לא פרשו אינם אסורים.

ב. חו"ד וטור האבן- חולק, וס"ל דאף כה"ג חשיב כריה ואינה בטלה. [וכיאר החו"ד שאף שאי"ז אסור מתחילת בריתו, מ"מ הא דבעי' שיהא אסור מתחילת בריתו אי"ז אלא כסימן על מהות האיסור שהוא איסור עצמי ולא שנגרם ע"י דבר אחר, ולכך בדרך כלל אם האיסור אסור הוא מתחילת בריתו זהו סימן לזה שהאיסור הוא עצמי, ואם האיסור בא לאחר זמן הוא סימן לזה שזהו איסור שנגרם ע"י דבר אחר, אבל ככה"ג של הנמלים הגדלים בפירות שאף אם האיסור בא הוא לאחר פרישת הנמלה, מ"מ ככה"ג ברור הוא שהאיסור הוא איסור עצמי ולא ע"י דבר אחר.]

סעיף ב

אי יש בגידין בנותן טעם

גמרא- 'כיצד משערינן: אמר רב הונא כבשר בראשי לפתות. ירק של לפת ולי גראה שראש הלפת מחוק מוצנו וטעם הכשר ניכר בזנבות הלפת כשיעור מוטע אבל בראשי לפתות אינו ניכר אלא כשיעור גמור מתני' דקתי גיד אף ע"פ שמכירו אוסר את החבשיל מפני טעמו ולא כי האי תנא דלא כהאי תנא, דתניא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר, אין בגידין בנותן טעם. ומשליכו והשאר מותר ההוא דאתא לקמיה דרבי חנינא הוה יתיב רבי יהודה בר זבינא אבבא, כי נפק אמר ליה מאי אמר לך, אמר ליה שריא ניהליה, אמר ליה הדר עייליה לקמיה, אמר מאן האי דקא מצער לי זיל, אימא ליה למאן דיתיב אבבא, אין בגידין בנותן טעם, כי אתו לקמיה דרבי אמי משדר להו לקמיה דרבי יצחק בן חלוב דמורי בה להיתירא משום דרבי יהושע בן לוי, וליה לא סבירא ליה, לרבי אמי לאכשוריהו וניחו כיון דמשמיה דרבי יהושע בן לוי שרי ליה לא מתי צדייהו והלכתא אין בגידין בנותן טעם. וצין נחבשל וצין מולח וצין לללה משליכו ומותר ודוקא צו אכל שמנו יש צו ציט ואס לא נעל שמנו אוסר' [חולין צט:]

אם שומן הגיד חשיב כהגיד

א. רש"י- אף דקי"ל דאין בגידין בנותן טעם, מ"מ שומן הגיד אסור מדרבנן.

ב. רמב"ם- כמו דקי"ל שהגיד עצמו לא נותן טעם, כמ"כ השומן כן, שאינו אוסר אף מדרבנן.

מחבר- כהגמ' שאין בגידין בנותן טעם, וכרש"י דשומנו אוסר.

'דבר שהוא כריה שנתבשל עם ההיתר, אם אינו מכירו הכל אסור, והרוטב בנותן טעם. ואם מכירו, זורקו. והאחרים והרוטב צריך שיהיה בהם ס' כנגדו, חוץ מגיד הנשה שאין טעמו אוסר, דאין בגידים בנותן טעם. אבל שמנו, אוסר, וצריך ששים כנגדו להיתר הרוטב. לפיכך ירך שנתבשל עם גידו, אם מכירו זורקו, וכל השאר מותר, אם יש בו ס' כנגד שמנו. ואם אינו מכירו, כל החתיכות אסורות. ואם יש בקדירה ס'

כנגד השומן, מותר הרוטב; ואם לאו, אסור. ואם נמוח הגיד ואינו ניכר, צריך גם כן
 ס' כנגדו'.

ש"ך וט"ז- להרמ"א דס"ל דאמרי' חנ"ן אף בשאר איסורים, א"כ לא סגי כשיש ס' נגד השומן אלא בעי
 ס' גם נגד כל מה שדבוק בו שאז נעשה הוא חנ"ן.

הגרע"א- י"ל דהרמ"א יודה בכה"ג דל"א חנ"ן, כיון שיש לצרף את דעת הרמב"ם שאין השומן אוסר כלל.

סעיף ג

בריה שנפלה לקדרה ונאבדה

רשב"א- קדרה של מרק שנפלה שם בריה ונאבדה אסור הכל, ואם נתנו מהמרק בכף או בקערה וראו
 שאין שם כלל הכל מותר ואף הקדרה.

מחבר- כנ"ל.

'קדרה של מרק שנפל שם בריה ונאבדה, אסור הכל'.

ש"ך- והיינו דא"א לסנן דאל"כ שרי ע"י סינון כדלקמן ס"ד.

סעיף ד

ירקות מבושלים שנמצאו בהם תולעים

רשב"א א'- [בתשובה]. ירקות שאחר שנתבשלו נמצאו בהם שלשה תולעים הירקות אסורים, שכיון
 שהוחזקו ירקות אלו בתולעים צריכין בדיקה, וכל שהם מבושלים אי אפשר לבדוקם, אבל מי השלקות
 מותרים לפי שאפשר לסנן, וכן אם בשלו בהם בשר אפשר לרחוץ אותו ולבדוק.

רשב"א ב'- [בח"א תשובה קי"ג]. כ' הדין הנ"ל שיאסר כבר בב' תולעים והיינו כרבי דכבר בתרי הוי
 חזקה.

א. מחבר- כהרשב"א א' וכ' הש"ך דדברי הרשב"א בתשובה קי"ג שכ' כבר בשתי תולעים צ"ל שהוא
 טעות סופר ויש לגרוס ג' תולעים.

'ירקות מבושלות שנמצאו בהם ג' תולעים, הירקות אסורים; אבל מי השלקות, מסנן ומותרים. וכן הבשר, ירחצנו ויבדקנו ומותר.'

ב. ב"ח- השאיר הגירסא ברשב"א בתשובה בשתי תולעים ולכך כ' שיש להחמיר כבר בב' תולעים. [והש"ך הקשה ע"ז דהא קי"ל כרבי דוקא לענין נפשות אבל לשאר דברים קי"ל כרשב"ג דבג' הוי חזקה. ותי' המנחת יעקב דמה שאמרו דקי"ל כרבי לענין נפשות ה"ה לאיסורים ורק לענין ממונות קי"ל כרשב"ג. אמנם מדינא דווסתות בנדה חזינן דקי"ל כרשב"ג אף דהוי איסורים וכ' הגר"א דהיינו דוקא משום דווסתות דרבנן וה"ה כאן הוא איסור דרבנן דדינא דכריה שאינה בטלה הוא מדרבנן.]

סימן קא

דין חתיכה הראויה להתכבד

ובו ט' סעיפים

סעיף א

חתיכה הראויה להתכבד

באיסור הנאה ובשאר איסורים

גמרא - 'משנה: ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה, כיצד משערין אותה, כבשר בלפת. רואין כאילו הירך לפתות והגיד צער ואילו היה נותן טעם צער כשיעור הגיד בלפתות הירך אסור דשעורין הלכה למשה מסיני וגמירי דהכי משערין דאף ע"פ שאילו היה כרוב או קפלוט היה לריך פחות או יותר גיד הנשה שנתבשל עם הגידים, של היתר בזמן שמכירו, משליכו לחוץ ואין כאן אלא פליעתו בנותן טעם, אם יש ציטע בכל אלו ואם לאו, כולן אסורין, דבכל אחד יש לומר זה הוא ובגמרא פריך ליבעיל ברובא: כולן אסורין. ולקמן מפרש דנותן טעם צמון צמיוו שאין אדם יכול להצחיו שיערוהו בששים והרוטב בנותן טעם, וכן חתיכה של נבלה, וכן חתיכה של דג טמא שנתבשלה עם החתיכות, בזמן שמכירין לחתיכות האיסור משערין צותן טעם ואי אין צהן כדי לתת טעם בשל היתר הרי השאר מותרות ואם אין מכירין כל החתיכות אסורות דכל אחת יש לחוש ולומר שמהא ז' היא והרוטב מותר אם אין בחתיכות האיסור כדי לתת טעם בכל החתיכות והקיפה והרוטב בנותן טעם, ואם לאו כולן אסורות, והרוטב בנותן טעם: גמרא: ..ותבטיל ברובא, הניחא למאן במסכת ב"ב (דף ג) דאמר כל שדרכו לימנות שנינו, במסכת ערלה (פ"ג משנה ו) גבי חבילי תלתן דלא בטיל הא נמי פעמיים שנמנית דאדם עשוי למנות חתיכותיו למנין אורחים שזימן אלא למ"ד את שדרכו לימנות שנינו מיוחד למנין הוא דלא בטל כגון תבלין אבל דבר העשוי לינתן באומד אע"פ שנגמה לפעמים בטל אמאי לא בטלה מאי איכא למימר, שאני חתיכה, הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים' [חולין צו: ק].

גמרא - משנה: אלו אסורין ואסורין בכל שהו, כל מקום שנתערבו שם אפי' אחד צאלף לא בטיל ואסורין את כולן יין נסך חבית צאלף חביות, ועבודת כוכבים לורה שטבדוה ונתערבה צאלף לורות שאין עבודה כוכבים, ועורות לבובין, דהווי נמי אסורי הגאה כדאמרו ב"ב (לגילי כט) ושור הנסקל, ועגלה ערופה, וציפורי מצורע, וציפורי מלואה וחולין ששחטו בעזרה - איסורי הגאה הן בזמן קדושין (דף נז) מפרש להו ושער נזיר, דאיסורי הגאה הוא דכתיב (צמדבר ז) ונתן על האש אשר תחת אצת השלגים ופטר חמור, דאסור בהגאה כל זמן שלא נפדה ובשר בחלב, חתיכה צער שנתבשלה בחלב ונאסרה צותן טעם וחזרה ונתערבה צאלף חתיכות אסרות כולן בהגאה והאי תנא סבר צער בחלב איסור הגאה דפלוגתא היא בכל הבשר ששחטת א חולין (דף קנז) ויש שלמדיים ממשנתו דצער בחלב צמשהו וסבורין דהאי בכל שהו דקתי כגון עופת חלב שפלה לקדירה או חתיכה צער קמנה

שנפלה לקדירה ואפילו אין זה יטע וטעות הוא בידם דהא מפרשין בגמרא דתנא דבר שבמנין קמיני כגון חתיכה בחתיכות משום דדרכן לימנות חשיב ולא בטיל ואי צבצר שנתערב טעמו צחלב קמיירי או צטיפת חלב שפיל לקדירת [בשר] מי הוי דבר שבמנין ועוד הא אוקימנא כל איסורין שצורה של צמינו צביט ואפי' לרב ושמואל דאמרי צמשהו צשלא צמינו מודו וצכולה שחיתת חולין אמרינן צשר צחלב צביט ושעיר המשלתח, וחולין שנשחטו בעזרה, הרי אלו אסורין ואוסרין בכל שהוא, שער נזיר דבר המוכר צמנין הוא כמה גזות צכלע ועשין מוח שקין: גמרא: ..הרי אלו: למעוטי מאי, למעוטי דבר שבמנין ולא אסורי הנאה, אי נמי למעוטי אסורי הנאה ולא דבר שבמנין. [ע"ז עד.]

א. שי' הרי"ף- סוגית הגמ' בע"ז פליג על הגמ' בחולין, דגמ' בע"ז מבואר דינא דחה"ל שאוסר בכ"ש, הוא דוקא דאיכא תרתי, אסורי הנאה, ודבר שבמנין, אבל דבר שבמנין לבד בלא אסור הנאה אינו אוסר, ולא כמבואר בחולין דאף אסור שאינו אסור הנאה אוסר חה"ל בכ"ש. ופסק הלכה ע"פ הגמ' בע"ז [עד.], דכל שאין החתיכה מאיסורי הנאה אע"פ שהיא ראויה להתכבד דבטלה.

ב. רוב הראשונים- לא שנה אם החתיכה הראויה להתכבד היא אסורה בהנאה או לא, אין היא בטלה וחשיב כחה"ל. [וכ' הראב"ד די"ל דסוגית הגמ' בע"ז אינה חולקת ע"ז, והיינו לומר שאיסורי הנאה אינם אוסרים תערוכות בהנאה אא"כ איכא ביה תרתי אסורי הנאה ודבר שבמנין, אבל באיסור אכילה אף חה"ל שאינו אסורי הנאה יאסור בכ"ש].

מחבר- כהגמ' ורוב הראשונים.

'חתיכה הראויה להתכבד דינה ככריה, דאפילו באלף לא בטלה. ואפילו אם היא אסורה בהנאה, כיון שאם תבטל היתה מותרת וראויה להתכבד.'

באיסור מדרבנן ובספק אי הוי חה"ל

רמב"ן- אפי' אם האיסור הוא איסור דרבנן, אמרי' בזה דינא דחה"ל דלא בטלה.

או"ה- דינא דחה"ל שאינה בטלה הוא מדרבנן, ולכן כשיש בזה ספק אזלי' לקולא.

רמ"א- כהנ"ל.

'ואפילו אינה אסורה רק מדרבנן, אינה בטילה ואם הוא ספק אם ראויה להתכבד או לא, אזלינן לקולא אפילו היא אסורה מדאורייתא.'

סעיף ב

חה"ל בעי שתהא אסורה מחמת העצמה

א. רוב הראשונים- חתיכה הראויה להתכבד שדינה שאינה בטלה, זהו דוקא כאשר האיסור הוא עצמי לאפוקי אם החתיכה נאסרה ע"י קבלת טעם, ומשום שאין האיסור הנבלע בה חשיב חה"ל. [אך עכ"פ

באיסור של בשר וחלב חשיב חה"ל ואף שכל האיסור הוא ע"י קבלת טעם מ"מ שניהם נעשו גוף אחד וכמו שלוקה אפי' כשאכל חצי כזית מזה וחצי כזית מזה. ט"ז]

ב. מרדכי בשם הראב"ה - ס"ל דאף אם החתיכה נאסרה ע"י קבלת טעם, חשיב כחה"ל שאינה בטלה.

מחבר ורמ"א - כרוב הראשונים.

'אין לה דין חתיכה הראויה להתכבד, אלא אם כן איסורה מחמת עצמה, כגון נבלה ובשר בחלב; אבל אם נאסרה מחמת שקבלה טעם מאיסור ולא היה בה ס' לבטלו, אפילו למי שסובר חתיכה עצמה נעשית נבלה אין לה דין חתיכה הראויה להתכבד. ואפילו חתיכה שלא נמלחה, בטלה, דאין איסורה מחמת עצמה רק מחמת דם הבלוע בה (שם ות"ה סי' ק"ע)'.
 חתיכה הראויה להתכבד שנאסרה כדי קליפה

הגה' שע"ד והגה"מ - חתיכה הראויה להתכבד שנאסרה כדי קליפה, אין לה דין של חה"ל, כיון שהכדי קליפה איננה ראויה להתכבד. [וכ' הש"ך דאף ראב"ה שכ' דבגוונא שהכדי קליפה אסורה חשיב כחה"ל צ"ל דמיירי שיש בכדי הקליפה בפנ"ע כדי להתכבד בו.]

רמ"א - כהנ"ל.

'כל חתיכה שלא נאסרה רק כדי קליפה, בטלה, דהרי הקליפה אינה ראויה להתכבד'.

נוב"י - מאכל הקרפלי"ך והיינו בצק הממולא בחמאה והחמאה אסורה מדין בב"ח והמאכל ראוי לכבד. לא אמרי' בזה דינא דחה"ל כיון שאין החמאה בפני עצמה ראויה לכבד.

אמרי ברוך - נראה מדבריו דדוקא בבאופן כזה שהמאכל היה עם חמאה בלועה אבל כהמילוי הוא גבינה בעין הדין הוא שאי"ז מתבטל ברוב דחשיב כחה"ל. וכ' דאי"ז סותר לדברי רמ"א הנ"ל. [ונראה בכוונתו דשאני היכא שהכדי קליפה נאסרה שהוא טפל ביחס לשאר האוכל אבל במקרה דידן של הפשטיד"א אף שהגבינה בפנ"ע אינה ראויה לכבד מ"מ זהו עיקר האוכל ולא הטפל.]

חתיכה שנאסרה ע"י שהועמדה באיסור אי חשיב כאיסור עצמי

א. דרכ"מ וט"ז - חתיכה שנאסרה מחמת שהועמדה ע"י איסור, לא חשיבא כחה"ל שאין זה איסור עצמי.

ב. או"ה [אליבא דהט"ז] וב"ח - חתיכה שנאסרת ע"י העמדה כן חשיבא כאיסור עצמי וחשיבא כחה"ל. [אך הנקודה כ' כ' דכוונת האו"ה לא היה לענין גבינה שהועמדה בחלב טרפה, אלא לענין סתם גבינות של גויים, שאפי' אי נימא דנאסרו ע"י בליעה, מ"מ שמא מחמת שאסרו חכמים את כל סתם גבינות של עכו"ם מחמת חשש איסור, (והיינו שחכמים החשיבו זה לאיסור ודאי) וגם תחילת עשיתן הוי ע"י איסור הוי כנוולד באיסורו, והוסיף הנקו' דמסתמא אף הדרכ"מ מודה לענין סתם גבינות של גויים דחשיב כאיסור עצמי וכנ"ל בסברת האו"ה.]

אי גבינה חשיבא כראויה להתכבד

א. מרדכי- גבינה אינה חשובה כראויה להתכבד דאם היא לחה אינה חשובה ואף יבשה שחשובה בזמנינו, מכל מקום אינה חשובה כל כך לאכול בה כדי שביעה שהיא קשה לגוף, וכפרט מאחר שכמה בני אדם אין אוכלין אותה אפי' על ידי הדחק.

ב. מהרש"ל- גבינה כן חשובה כחתיכה הראויה להתכבד.

סתם גבינת גויים אי חשיב בה"ל

א. ט"ז- כיון שהחשש של סתם גבינות של גויים הוא מחמת שהתערב שם חלב טמא, וא"כ הוי בלוע דלית בזה דינא דחה"ל ולא חיישי' שמא כל הגבינה הוא מטרפה, ורק באופן דידעי' שהועמדה בעור קיבת נבלה שאז איכא גם לאיסור בשר וחלב דחשיב כבר לאיסור עצמי וחשיב לחה"ל.

ב. נקודות הכסף- ע"פ האו"ה הנ"ל, כ' דחשיב כאיסור עצמי ואיכא בזה דינא דחה"ל, ומשום דכיון שחכמים אסרוהו כודאי הוי כאיסור עצמי.

סעיף ג

אי חה"ל בעי שתהא ראויה עתה לאורחים או שזהו רק סימן לסוג החתיכה

א. רבינו שמשון, רשב"א, ור"ן- כל דבר שלא מוכן עתה לכבד בו שצריך עוד פעולה כדי להכינו לא חשיבא כחה"ל. ולכן תרנגולת בנוצתה וכן חתיכת חיה ובהמה שלמה שלא התבשלה לא חשיבא כחה"ל, כיון שצריך לעוד הכנה עד לכדי כיבוד.

ב. טור- דינא דחה"ל היא סימן על שיעור החתיכה שתהא גדולה וראויה לכבד בה אורח לכשתבשל, אבל בשביל שהיא חיה או בנוצתה לא בטלה חשיבותא.

ג. מרדכי- כשמחוסר מעשה גדול כמו תרנגולת בנוצתה, אז נוהגים בה שהיא בטילה, וכן רגלים או ראש שלא נחרכו משערן. אבל אם כבר נחרכו, חשיבי חתיכה הראויה להתכבד, אפילו לא נמלחו עדיין. ואפילו כבש שלם אינו בטל.

א. מחבר- כרבינו שמשון ודעימיה. [ומשמע דדבר המחוסר מעשה גם לא חשיב כדבר שבמנין וכ"כ רש"ל, אך התו"ח כ' דמ"מ אף דבר שמחוסר מעשה שאינו חשוב חה"ל חשיב דבר שבמנין, ש"ך]

'תרנגולת בנוצתה שנתערכה באחרות, בטלה, שהרי אינה ראויה להתכבד לפני האורחים כמות שהיא. ואף על פי שאחר שנתערכה הסירו הנוצה. וכן לא חשיבה ראויה להתכבד אלא אם כן היא מבושלת. וכן כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי, לא חשיבה ראויה להתכבד, שאין דרך ליתן לפני האורח כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי. ויש חולקים בכל זה.'

ב. רמ"א - כהמרדכי.

'וכן נוהגין, מלבד תרנגולת בנוצתה דמחוסרת מעשה גדול, דנוהגים בה שהיא בטילה (טור בשם י"א ובמרדכי ובש"ד). וכן רגלים או ראש שלא נחרכו משערן. אבל אם כבר נחרכו, חשיבי חתיכה הראויה להתכבד, אפילו לא נמלחו עדיין. ואפילו כבש שלם אינו בטל (בהגהות ש"ד). מיהו רגלים של עופות, מלבד רגלי אווז, וכן רגלי בהמה דקה במדינות אלו, לא חשיבי כלל, ובטלים. ראש של עופות אינו חשוב, ובטל (ארוך כלל כ"ה).'

א. הסרת המעיים והסרת הטלפיים לא חשיב למעשה גדול. ב. ראש של עגל ולשון השור חשיב.

ט"ז - א. עוף שהוסרה נוצתה אף שיש עדיין להסיר את בני המעיים, לא חשיב כמעשה גדול וחשיב לחה"ל. וכן רגל הבהמה שצריך עדיים להסיר את טלפיה לא חשיב כמעשה גדול. ב. אף שכ' רמ"א שראש של עופות אינו חשוב, מ"מ ראש של עגל כן חשוב וכן לשון השור הוא דבר חשוב, שהרי מצינו אצל אברהם שהאכיל למלאכים לשונות של בקר.

חתיכה שאינה מנוקרת

נוב"י - חתיכה שאינה מנוקרת, לא היא ראויה להתכבד כיון דאיכא טירחא. [אך למעשה לא החליט ע"ז, רק צירף זה לעוד סברות להקל.]

סעיף ד

הדרא דכנתאי הוא חה"ל

הגה' שע"ד - שומן הכנתא אינו ראוי להתכבד. (אבל עור שומן אווז מקרי ראוי להתכבד. ואינו בטל).

מחבר - כהגה' שע"ד.

'שומן הכנתא אינו ראוי להתכבד.'

עור שומן האווז

א. אר"ה - עור שומן האווז חשיב והוא חה"ל.

ב. רש"ל - חלק ע"ז, וס"ל שאינו מיקרי חשוב.

רמ"א - כהאר"ה.

'(אבל עור שומן אווז מקרי ראוי להתכבד. ואינו בטל) (שם).'

ש"ך - הכל תלוי לפי הזמן והמקום, ובספיקו אזלי לקולא.

כשחותך לכמה חתיכות וכל חתיכה בפני עצמה אינה ראויה לכיבוד אי חשיה הכל לחה"ל

א. גליון האו"ה - אם נחתך העור של אווז לרצועות, בטל חשיבותו. [כיון שכל חתיכה וחתיכה אינה ראויה לכיבוד ואף כשמכבדים בהרבה חתוכים אי"ז הופך את זה לחשוב, דמ"מ כל אחד בפני עצמו אינו חשוב, נקוה"כ.]

ב. מהרש"ל וט"ז - חולק על הגליון, ואדרבה עיקר כיבוד בעור האווז הוא אחר שחותכין אותו לחתיכות לטגנם, ועינינו הרואות שמכבדין בכל מקום באותן החתיכות המטוגנות בפני אנשים חשובים, ע"כ ודאי הוה חתיכה הראויה להתכבד אפי' בנחתכה.

סעיף ה

קורקבן אי הוי חה"ל

טור בשם ר"י - קורקבן וכן שאר בני מעיים, אינם ראויים להתכבד.

א. מחבר - כהנ"ל. [ומשמע דמיירי אף באווי שאינו חשוב, ש"ך]

'קורקבן וכן שאר בני מעיים, אינם ראויים להתכבד.'

ב. מהרש"ל - קורקבן של אווז כן הוי חה"ל. [ודוקא של אווז אבל של תרנגולת אינו ראוי לכבד, ט"ז]

ש"ך - הכל תלוי לפי המקום והזמן.

חתיכה חשובה שנחתך ממנה קצת

א. מהרש"ל - בשר אווז שעל החזה שקורין ביל"ק אע"פ שהופשטה האווז ואע"פ שהאמת במקומות הללו שראוי לכבד לפני אורחים בצלייה, מ"מ מאחר שהופשט האווז וניטל תפארתה בטל ממנה החשיבות, וקצת דומה לבריה שנטל ממנה מעט בטל חשיבותה וכן כאן בטל חשיבותה מאחר דכשלא היתה מופשטת היתה חשובה ביותר.

ב. ט"ז - חלק על הרש"ל, ותמה וכי בחתיכה גדולה וחשובה מאד ונחתך ממנה קצת נאמר שבטלה חשיבותה, והא אמרינן בסעיף שאחר זה דלא בטל חשיבותה מכח נתרסק או נחתך עד שתאבד צורתה, ואין דומה זה לבריה דכל שניטל ממנה אין שם בריה עליה, וע"כ אין לסמוך ע"ז למעשה, רק כמו שהורו חכמי קראקא דכל חתיכה הראויה לכבד עכשיו חשיבא היא אע"פ שהיתה חשובה יותר.

כבוד אוויו שהלכין

לבוש- אותן כבדים של אווזות שנהפכו ללובן מכח השומן ודאי חשובין הם ולא בטלי.

סעיף ו

דינא דבריה דחה"ל הוא דוקא בשלם

רא"ש- הא דאמרין דבריה לא בטלה הני מילי כשהוא שלם, אבל נתרסק או נתחתך ממנו קצת תו לא איקרי בריה ובטל ברוב, וה"ה לענין דינא דחה"ל כן. ודוקא שנתרסקו הבריה והחתיכה בשוגג, אבל במזיד שכיון לבטלם אסור למי שכיון לבטלו.

מחבר- כהרא"ש.

'הא דבריה וחתיכה הראויה להתכבד לא בטלי, דוקא בעודם שלמים, אבל אם נתחכו או נתרסקו עד שנאבדה צורתן, בטלי, דתו לא חשיבי. ואפילו אם נתרסקו לאחר שנתערבו עם ההיתר.. והוא שנתרסקו שלא במתכוין לבטל האיסור, אבל אם נתכוין לכך, אסור למרסק, אם הוא שלו, וכן למי שנתרסק בשבילו.'

אי דינא דחה"ל הוא אפילו לאחר שנודע התערובת

א. הגהת שע"ד- דינא דחה"ל הוא אפי' לאחר שנודע התערובת.

ב. או"ה- דינא דחה"ל הוא דוקא כשלא נודע התערובת, אבל לאחר שנודע התערובת ל"א שאינה בטלה.

רמ"א- כהגה' שע"ד.

'(ואפילו לאחר שנודע התערובת) (הגהת ש"ד וד"ע לאפוקי או"ה).'

אם דינא דחה"ל היא גם במין באינו מינו

א. או"ה- כיון דאמרין לענין דבר שיש לו מתירין דהא שאינו בטל הוא דוקא במין במינו אבל במין באינו מינו בטל הוא, וא"כ ק"ו לדינא דחה"ל דקילא שבטלה היא במין באינו מינו.

ב. תו"ח- למד מדברי הרשב"א, דדינא דחה"ל קיימת היא אף במין באינו מינו, ושונה זה מדבר שיש לו מתירין שאין החשיבות מצד האיסור עצמו אלא מאחר שיהיה לו היתר אחר כך לא רצו חכמים שיבטל, וכל שנתערב שלא במינו אין ההיתר נקרא על דבר האסור אלא על שם הדבר שנתערב בו והוא כמי שאין לו מתירין, אבל לענין דחה"ל מה שאמרו חכמים שאינו בטל הוא משום חשיבות האיסור, וא"כ אף שנופל לאינו מינו עדיין חשוב הוא באיסורו.

רמ"א - כדבריו בתו"ח.

'ואין חילוק בין נתערכו במינם או שלא במינם'.

סעיף ז

כשחתכה אחת מהתערוכת מאבדת את חשיבותה דין שאר התערוכות

רא"ש - אע"פ שנחתכה חתיכה אחת, אין תולין לומר האיסור נחתך ומתבטל ויהיו כולן מותרות, אלא אותה שנחתכה לבד מותרת ממ"נ, דאם היא של האיסור אף כולן מותרות, ואם אינה של איסור הרי היא לבדה מותרת והשאר אסורות, ואפילו נחתכו רובן אין תולין שהאיסור מן הרוב שנחתכו, אלא כל הנחתכות מותרות והשלימות אסורות. [והטעם לזה הוא משום דאע"ג דבכל דוכתי תולין ברוב יראה דהכא איכא למימר אדרבה כל שנשתנה מקדמותו מן הרוב הוא והוא כמו כל דפריש מרובא קא פריש ונמצא שהאיסור שהוא המועט לא נשתנה והופרש מקדמותו, ט"ז.]

מחבר - כהרא"ש.

'אם נחתכה חתיכה אחת, אין תולין לומר של איסור נחתך, ומתבטל, ויהיו כולן מותרות, אלא אותה שנחתכה בלבד מותרת ממה נפשך, אם היא של איסור, אף כולן מותרות. ואם אינה של איסור, הרי היא מותרת. ואפילו נחתכו רובן אין תולין לומר שהאיסור מהרוב שנחתכו, אלא כל הנחתכות מותרות והשלימות אסורות'.

אם דינא דחה'ל אוסר הוא בכליעות

רע"א - אם נפל חתיכה הראויה להתכבד האסורה לתבשיל שיש בו ס' אף שאיננה מתבטלת מ"מ אין הסיר נאסר מחמת הבליעות.

סעיף ח

אם יש להכשיר קורקבן הנמצא בתערוכת לפי דימוי השומן שבה לשומן התרנגולת במקום החיבור לקורקבן

גמרא - 'ומעשה בעובד כוכבים אחד שהביא גרב של חתיכות ונמצא סימן באחת מהן, והתיר רבן שמעון בן גמליאל את הגרב כולו.' [ע"מ.]

הגה"מ- למד מגמ' זו, בקרקבן תרנגולת שניקב והוסר ממנו ונתערבה אותה תרנגולת טריפה בכשרות ודימה השומן שבקרקבן אל שומן התרנגולת של מקום חיבור הקרקבן ואידמו לגמרי, דיש להכשיר האחרים ע"י כך.

מחבר- כהנ"ל.

'קורקבן שנמצא נקוב, ונתערבה אותה תרנגולת עם אחרות, מדמין שומן שבקורקבן לשומן התרנגולת של מקום חיבור הקורקבן, ואם דומים לגמרי, מכשירים האחרות וכן כל כיו"ב'.

הגרע"א- כ' שמשמע מהמחבר דכל דין זה שיש להכשיר ע"י דימוי התרנגולת לקורקבן, זהו דוקא לענין איסור דרבנן, והיינו באופן שיש רוב היתר, אבל אם היה ב' תרנגולין שאז זהו כבר ספק מדאורייתא, א"כ י"ל דלא מהני זה ההיתר. אך כ' בדברי ההגה"מ משמע דאף לענין ספיקא דאורייתא הדין כן.

סעיף ט

אם יש לסמוך להתיר ראש כבש הנמצא בתערובת לפי החיבור לצואר כבש טריפה

תרומת הדשן- ראש כבש הנמצא טריפה ולא נודע מאיזה כבש הוא והקיפו הראש לצוארו של אחד מהכבשים ונמצאו החתיכות דומים ומכוונים יפה יש לסמוך על זה להתיר האחרים. [והביא ראיה מהגמ' הנ"ל בס"ח]

מחבר- כהנ"ל.

'ראש כבש שנמצא טריפה, ולא נודע מאיזה כבש הוא, והקיפו הראש לצוארו של אחד מהכבשים ונמצאו החתיכות דומות ומכוונות יפה, יש לסמוך על זה להתיר האחרות'.

ט"ז- משמע דבעי שבמראה ג"כ יהיו שוות, ואע"ג דגבי שומן הקורקבן סגי במראה השומן לחוד, הכא שאני כיון שאפשר לברורי ג"כ ע"י שיהיו מכוונים יפה בחיתוך, צריך לברורי בזה גם כן.

או"ה- עתה שאין אנו בקיאים כל כך, אין לנו להתיר בכה"ג, אם לא שיהיה הפרש גדול וניכר. [והביאו הט"ז].

אם יש לחבר בין ראש הכבש לשאר הגוף ע"י שנמצא בראש מים וכן בחוט השדרה

א. ב"ח- קבלתי מחכם אחד שקיבל מפי חכמים, אם נמצא מים בראש כבש א' דמיטרפא ביה ולא נודע מאיזה כבש הוא, יש לבדוק בחוט השדרה של הכבשים וכל כבש שנמצא בו מים במוח שבראש יהיה מים בחוט הנמשך מהמוח לשדרה ותולין שהראש הוא מאותו כבש להתיר האחרות.

ב. ט"ז - חלק ע"ז, וס"ל שאין כדאי להתיר מה שלא הוזכר בתלמוד ובפוסקים.

סימן קב

דין דבר שיש לו מתירין

ובו ד' סעיפים

סעיף א

דבר שיש לו מתירין

גמרא- אי הכי אימא סיפא, נתערבה באלף כולן אסורות, אי אמרת בשלמא ספק יום טוב ספק חול הוא דבר שיש לו מתירין, שיכול לאכלו אחר יום טוב בהיתר גמור וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל, ואף על גב דנודאורייתא חד בהרי בטיל, דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות אהנור רבן, הוהיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור על ידי ביטול'. [ביצה ג:]

אי דבשל"מ הוא אף במין באינו במינו

ירושלמי- 'זה הכלל שהיה ר"ש אומר משם ר' יהושע כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל ומעשר שני והקדש והחדש לא נתנו להן חכמים שיעור אלא מין במינו כל שהוא ושלא במינו בנותן טעם. וכל שאין לו מתירין כגון תרומה וחלה וערלה וכלאי הכרם נתנו להן חכמים שיעור מין במינו כל שהוא שלא במינו בנותן טעם אילין נדרין מה את עביד להון כדבר שיש לו מתירין או כדבר שאין לו מתירין. מסתברא מיעבדינון כדבר שיש לו מתירין דתנינן תמן שהזקן עוקר את הנדר מעיקרו. אמרו אינו עוקרו אלא מיכן ולהבא. ... ודא מתניתא עבד לון כדבר שיש לו מתירין דתנינן תמן שהנודר מן הדבר ונתערב באחר אם יש בו בנותן טעם הרי זה אסור. תיפתר מין בשאינו מינו בדבר שיש לו מתירין' [גירסא כא.]

רבינו תם- הוציא מדברי הירושלמי, דדינא דדשל"מ הוא דוקא במין במינו, אבל מין באינו מינו הרי שמתבטל כדינו.

בטעם הדבר

א. תו"ח- לפי שאין ההיתר אח"כ נקרא על האיסור, אלא על התערובת שנאסר והוא אינו מינו של האיסור.

ב. ט"ז ע"פ הר"ן- דהא כל מה שס"ל לרבנן דמין במינו בטל הוא כמו מין באינו מינו, היינו משום דכיון

שא' אסור וא' מותר א"כ חשיב כמין באינו מינו ומה שרבנן החמירו בעיקר דינא דדשל"מ שאינו בטל אפי' באלף, הוא משום שכיון שגם האסור יש לו צד היתר א"כ כבר חשיב כמין במינו דהדר לעיקרא דדינא שאינו בטל לעולם, ולכך ס"ל לרבינו תם דמין באינו מינו אף שלאסור יש לו היתר, מ"מ הרי שהאסור והמותר הם ממש ב' מינים ולכן אין בזה דינא דדשל"מ שאינו בטיל אפי' באלף.

מחבר - כרבינו תם הנ"ל.

'כל דבר שיש לו מתירין, כגון ביצה שנולדה ביום טוב, שראויה למחר, אם נתערבה באחרות, בין שלימה בין טרופה, אינה בטלה אפילו באלף. ואפילו ספק נולדה ביום טוב, ונתערבה באחרות, אסורות. ואם נתערבה בשאינה מינה, בטלה בס' (טור וש"ד ותשו' הרא"ש ור' ירוחם והגהות ש"ד ורש"ל ורוקח וכנ"ד סמ"ג וסמ"ק בהל' י"ט וכ"כ או"ה כלל כ"ו בשם סמ"ג ות"ח כלל מ"ג ולא ככ"ח וסמ"ק סימן רי"ד וכ"מ באגודה ומרדכי ריש ביצה בשם ראבי"ה וכ"כ טא"ח סימן תקי"ג והאגור בשמו והאו"ה כלל כ"ה בשם מרדכי ריש ביצה בשם ראבי"ה ולא ככ"ח)'.
 ח"א - כהנ"ל.

ש"ך - לענין דשל"מ ההגדרה של מין באינו מינו הוא בשמא ולא בטעמא.

תערוכות המותרת אך נוכחת בצבע של איסור

הגה' שע"ד - ע"פ הגמ' בביצה לט. משמע דכל דבר הצריך זה לזה כגון מים ומלח בעיסה חשוב מין במינו כיון שהם מתקנים העיסה, וממילא לענין דינא דדשל"מ אם המלח יהיה אסור ויהיה לו היתר לא יהיה דין ביטול בתערוכות שהרי מתקיים דינא דדשל"מ דהוי מין במינו.

או"ה - אם לבנו את המאכל בדבר של איסור, אינה בטלה.

רמ"א - כהנ"ל.

'מיהו אם לבנו בה מאכל, או נתנו בקדירה לתקן הקדירה, כגון שמלאוה בתרנגולת, אינה בטלה (הגהת ש"ד ובארוך) ועיי' בא"ח סימן תקי"ג.
 ח"א - כהנ"ל.

א. פר"ח - [וכן משמע מהש"ך וכ"כ הפרמ"ג.] דינו של האו"ה הוא דין שונה מהגה' שע"ד. והרמ"א כ' ב' דינים. א. שכל דבר הצריך זה לזה חשיב כמין במינו לענין דשל"מ, וזהו דינו של הגה' שע"ד. ב. דינו של האו"ה. והיינו שכל איסור שנוכח בתערוכות במראיתו הרי שיאסר התערוכות אף אם לא הוי דבר שיש לו מתירים. ומשום דחזותא מילתא היא והיינו שנוכחות של מראה איסור, חשוב ג"כ כאיסור ואינו מתבטל [שהרי על המראה אין רוב לבטלו שהרי ניכר הוא]. וזהו ע"פ סוגית הגמ' בב"ק הדנה אי חזותא מילתא היא לענין בגד הצבוע בקליפי ערלה אם נאסר, וכיון דמסקנת הגמ' דהוי ספק א"כ בכל איסור דאורייתא יש להחמיר דספק דאורייתא לחומרא.

ב. גר"א - [והט"ז באו"ח.] חלק על דינו של הפר"ח שאין נוכחות של מראה איסור יאסור את המאכל ודוקא לענין בגד הצבוע בקליפי ערלה יש לאסור משום שהאיסור שם הוא איסור הנאה וסו"ס נהנה הוא מהמראה אך באיסורי אכילה אין לאסור את המראה. וכוונת האו"ה היינו שבאופן שיש חזותא זה

מוגדר כמין במינו לענין דינא דדשיל"מ לא בטיל, אבל בדבר שאין לו מתירין אין לאסור. ויוצא דדברי רמ"א הן הכל לענין דבשיל"מ שדבר הנצרך זה לזה או שנותן חזות אחשיב כמין במינו. [והמ"א באו"ח כ' דבעינן את ב' התנאים דהיינו שגם יצטרך זה לזה וגם שיתן חזותא. וכ' המטה יונתן שהיה לו כנראה גירסא אחרת כאן ברמ"א.]

דבר הניתן לתקן הקדרה שנפל ממילא

בית מאיר - כ"ז שנתנית דבר לקדרה ע"מ לתקנו חשיב כמין במינו זהו דוקא שנותן בכוונה כן אבל בנפל ממילא לא.

סעיף ב

דשיל"מ בעי שהמתיר יבוא ודאי או שיהא בידו

רשב"א - לא אמרו דבר שיש לו מתירין אלא כשהמתיר עתיד לבא על כל פנים, או אם המתיר בידו לעשותו בלא הפסד, אבל דבר שאינו בידו, ואינו ודאי שיבא המתיר, אינו בדין דבר שיש לו מתירין. לפיכך, ביצה של ספק טריפה שנתערבה באחרות, אינו בדין דבר שיש לו מתירין, לפי שאין המתיר בודאי ואינו בידו.

מחבר - פסק כהנ"ל בשם יש מי שאומר [ותמה הש"ך בזה, שהרי לית מאן דפליג].

'יש מי שאומר שלא אמרו דבר שיש לו מתירין אלא כשהמתיר עתיד לבא על כל פנים, או אם המתיר בידו לעשותו בלא הפסד, אבל דבר שאינו בידו, ואינו ודאי שיבא המתיר, אינו בדין דבר שיש לו מתירין. לפיכך, ביצה של ספק טריפה שנתערבה באחרות, אינו בדין דבר שיש לו מתירין, לפי שאין המתיר בודאי ואינו בידו.'

דבר שיש לו היתר במקצתו

פת"ש - ביצת טרפה שנולדה ביו"ט ונתערבבה שאז גם אם יחכה לאחר יו"ט עדיין יהיה איסור של טרפה, שנתיר אותו ע"י ביטול בתערובת, ואי"ז דבר שיש לו מתירין לגמרי אלא דבר שיש לו היתר במקצתו, והיה מי שרצה לומר שאי"ז נחשב לדשיל"מ ושרי לאוכלו אף ביו"ט עצמו. אך הביא הפ"ת חבל פוסקים שהחמירו והחשיבו גם כה"ג שיש רק היתר במקצת לדשיל"מ.

סעיף ג

כלי שנאסר בבליעות איסור שנתערב באחרים ואינו ניכר, אי חשיב דשל"מ

א. רשב"א- כלי שנאסר בבליעות איסור שנתערב באחרים ואינו ניכר בטל ברוב, ואע"פ שאפשר להגעילו ולהחזירו להכשירו על ידי כן, אין דנין אותו כדבר שיש לו מתירין לאסור כולם עד שיגעילם אלא הרי הוא כאיסור יבש שנתערב ביבש ובטל ברוב, שכל שאין מתירין שלו באין מאלהן וצריך לפזר מעותיו ולהוציא הוצאות במתירין, אינו בכלל שיש לו מתירין.

ב. מהרש"ל- ס"ל כדינו של הרשב"א, אך לא מטעמיה, אלא מטעם שכל דבר שצריך מעשה לא חשיב כדשל"מ. [הש"ך הק' ע"ז מנדרים דחשיב בגמ' דהוי דבר שיש לו מתירין אף דבעי מעשה, ותי' הבית יעקב דשאני נדרים דיש מצוה בהתרתן.]

ג. רא"ה- בכה"ג שהוא כלי שנאסר בבליעות לא בעי לדינא דדשל"מ, אלא מטעם דכל היכא דניכר האיסור אין לו ביטול, וכיון דאפשר להוציא את האיסור מתוכו ע"י הגעלה הוי כניכר האיסור וממילא אסורים.

ד. מהרי"ל- חלק על הרשב"א, משום שההוצאה להגעילו הפסד מועט הוא כדאמרי' בב"מ נג. דמע"ש יש לו מתירין ע"י העלאה לירושלים.

ה. פת"ש- כ' להתיר אך מחמת טעם אחר, ע"פ הצ"ח והנוב"י שכ' דכל דינא דדשיל"מ היינו דוקא לענין אכילה, ומשום שאכילה זהו רק פעם אחת בדבר ואין הבדל אם יאכל זאת כעת או למחר, אבל באופן של כלי שאינו אכילה אלא השימוש בו, א"כ השימוש של היום הוא אינו אותו השימוש של מחר ובוה ליכא דינא דדשיל"מ.

ו. משאת בנימין- בדבר בלוע, כלל ליכא הדין דדשיל"מ.

[ז. מהריב"ל- ס"ל דדינו של הרשב"א נכון הוא דוקא במין באינו מינו כלומר שהתערב כלי הבלוע מחלב בכלים הבלועים מבשר שאז הדין הוא דאינו בטל. ולא משום דינא דדבשל"מ, דהא באינו מינו לא אמרי' כן, אלא דכיון דהוי מין באינו מינו אין לו ביטול. ותמהו עליו הב"ח והש"ך דהא אפ"י בחתיכה גופא הדין הוא דמין באינו מינו יבש ביבש בטל הוא בס', ומדוע שבליעות בכלים יהיה יותר גרוע. ואולי י"ל דבכל מין באינו מינו יבש ביבש החמירו רבנן דבעו ס' אטו לח בלח ולכך מהני בס' כמו בלח בלח שאז בס' אין האיסור נותן טעם, ודבר זה שבס' אין האיסור נותן טעם לא שייך בבליעות של כלים שהרי לא שייך שכולם יתבשלו יחד ועדיין צ"ב.]

א. מחבר ורמ"א- כהרשב"א, [המחבר כ' את עיקר הדין והרמ"א כ' הטעם שצריך להוציא מעות ע"ז].

'כלי שנאסר בבליעת איסור, שנתערב באחרים ואינו ניכר, בטל ברוב ואין דנין אותו כדבר שיש לו מתירין (לפי שצריך להוציא עליו הוצאות להגעילו, וכל כיוצא בזה).'

ב. ש"ך- חשש לשי' המהרי"ל דלא חשיב הוצאת ההגעלה לדבר שיש בו הפסד, ורק היכא דאיכא הפסד מרובה יש להקל כמחבר, ועכ"פ ימתין עד שיעבור שיעור מעל"ע כדי שעכ"פ מדאורייתא יהיה שרי שאז הוי נט"ל, ומשום שנהי שלגבי הגעלה אי"ו דשל"מ משום שצריך להוציא הוצאות ע"ז, מ"מ מצד

שיחכה שהטעם יהיה לפגם זה כן נחשב לדשל"מ, ולכן עכ"פ שיחכה עד שהטעם יהיה לפגם, ורק אז בא חידושו של הרשב"א שהגעלה לא נחשב דשל"מ.

[הגרע"א הק' ע"ז, שהרי כל עיקר דינא דנט"ל דשרי, זהו מצד הטעם אבל מצד האיסור עצמו לזה בעי רוב, וא"כ למאי בעי שיחכה הא מ"מ עדיין יצטרך לרוב אף מדאורייתא. והפ"ת הק' על הש"ך מהא שהשימוש בכלים מיום אחד לשני אין בזה הדין דדשל"מ שאת השימוש של היום אין לו היתר ולא יהני מה שישתמש עם זה למחרת, דהא מ"מ את השימוש של היום הפסיד ושונה זה מאוכל שאוכלים אותו פעם אחת ולכן את אותו אכילה יכול הוא לאכול למחרת.]

סעיף ד

היכא שהמאכל יתקלקל כשיבוא להיתרו אי חשיב כדשל"מ

א. מרדכי בשם רבינו תם- דבר שההיתר שלו הוא ע"י שהמאכל יתקלקל לא חשיב כדשל"מ.

ב. רש"ל- חולק ע"ז, וס"ל דגם זה חשיב כדבר שיש לו מתירין. [הובא בגרע"א]

מחבר- כמרדכי, בשם יש מי שאומר.

יש מי שאומר דלא שייך דבר שיש לו מתירין היכא שהמאכל מתקלקל

אם דינא דדבשל"מ בעי שיהא איסור מחמת עצמו

ר"ן- אם נפל חתיכה אסורה שיש לה מתירין לתוך תבשיל שיש לו רוטב, וחזר ונפל אותו רוטב לתבשיל אחר, עדיין נקרא זה כדשל"מ ויאסור אפי' באלף.

טור ואו"ה- חלקו ע"ז, וס"ל דדשל"מ הוא דוקא כשהוא האיסור בעצמו, אבל אם הוא נאסר ע"י קבלת טעם מדשל"מ, אי"ז חשיב כדשל"מ ומתבטל כדינו בס'.

א. רמ"א- כהטור, דכל דבר בלוע אין בזה דינא דדשל"מ.

הא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל, היינו דוקא אם האיסור בעין או שיש עדיין ממשות האיסור בתערובת, אבל טעמו, בטל (טור א"ח סי' תקי"ג ובארוך והג"א סוף עבודת כוכבים ומהרא"י בשם מהרי"ח).

ב. ש"ך- הוכיח שהרבה פוסקים חלקו ע"ז, וס"ל דאף איסור בלוע חשיב כדשל"מ, וכוונת הטור והאו"ה הוא לענין מין באינו מינו, שאז ליכא דינא דדשל"מ וכנ"ל בס"א.

חתיכת בשר שלא נמלחה מדמה אי חשיב דשל"מ

תרומת הדשן - חתיכת בשר שלא נמלחה ג' ימים שאסורה בבישול, אם נתערבה באחרות הדין הוא דבטילה, ולא אמרי' דהוי דשל"מ, הואיל ושרי לצלי, דלא מיקרי דשל"מ אא"כ הותר לאותו דבר שהיה אסור תחילה, משא"כ כאן דלצלי לא נאסר מעולם. וכ' עוד טעם שאין איסורה מחמת עצמה ולכן יש לה ביטול.

רי"ף - כה"ג ג' כ חשיב כדשל"מ, הואיל דסו"ס הבשר יש לו היתר בצלי.

רמ"א - הביא את שי' הרי"ף, אך פסק כהתרוה"ד וכהטעם דמשום דאין איסורה אלא מחמת דם הבלוע בה [וכ' הט"ז דליתא בתרוה"ד, וכוונתו הוא לאו"ה האמור לעיל שכל איסור בלוע ל"א בזה דינא דדשל"מ].

'וכן אם אין איסורו מחמת עצמו, בטל. ולכן חתיכה שלא נמלחה תוך ג' ימים, אע"פ שי"א דמקרי דבר שיש לו מתירין הואיל ומותרת לצלי, אפילו הכי בטילה, דאין איסורה אלא מחמת דם הבלוע בה (תורת הבית סימן ק"ע)'.
 חת"ס

מהרש"ל ט"ז וש"ך - פסקו כהתרוה"ד ומטעמיה דהואיל ולצלי לא נאסר מעולם, אך לענין הטעם של הרמ"א חלקו עליו, דבכה"ג שיש איסור המעורב שצריכים לבטלו נחשב זה לדשל"מ. [הט"ז חילק דוקא כה"ג של בשר שלא נמלח חשיב דשל"מ אבל אם זה רק טעם כגון שהכניס איסור לתבשיל והוציא את האיסור באופן שנשארו רק טעם, בזה י"ל דל"א דשל"מ אך הק' ע"ז בסברת הענין. אך הש"ך כאמור לא חילק בזה וס"ל דבכל גווני ל"א בזה דינא דדשל"מ וכך נראה מהרש"ל].

דשל"מ בספק ספיקא

מהר"ם ור"ן - ספק ספיקא מותר בדשל"מ, כגון ספק ביצה ביו"ט שני.

רא"ש - לא נהגו כן.

איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב אי חשיב כדשל"מ

רמ"א - ע"פ האו"ה,

'כל איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב, הוא בטל אע"פ שהוא דבר שיש לו מתירין'
 חת"ס

[כגון ענבים שיוצא מהן יין בשבת בתוך יין צלול שהיה שם קודם השבת, ט"ז].

הגרע"א - הביא שהתוס' והר"ן חלקו ע"ז.

אם איסור של נדר חשיב כדשל"מ

רמ"א - ע"פ האו"ה.

'מי שנדר מיין זה ונפל ממנו טיפה לחבית גדולה אינה בטילה דלדידיה מיקרי דשל"מ' דיוכל לשאול על נדרו.

פת"ש- הביא מחלוקת אי חשיב כדשל"מ דוקא היכא שיש מצוה להישאל, או אף היכא דאין מצוה כגון בשבועה או שנדר שלא להישאל ע"ז.

הגרע"א- זהו דוקא היכא שאסר על עצמו, אבל אם אסר בנדר על חבירו לא מיקרי דשל"מ כיון שלחבירו אין אפשרות להישאל ע"ז.

בדשל"מ בעי שיהא האיסור ניכר פעם אחת

או"ה- דבר שלא היה ניכר האיסור פעם אחת, לא מיקרי דשל"מ.

דבר החוזר לאיסורו

א. מרדכי בשם רבינו תם- דבר החוזר לאיסורו, מאליו כגון חמץ שחוזר לשנה הבאה לאיסורו, לא שייך לומר דשל"מ. [ואף דמבואר בגמ' דחמץ אסור הוא אף במשהו מחמת החומר שבו וא"כ מאי נ"נ אי יש בו דינא דדשל"מ, י"ל דנ"מ בערב פסח משש שעות ומעלה שאז אין את הך חומרא שחמץ נאסר במשהו ובזה נ"מ אי יש בו דינא דדשל"מ, ש"ך.]

ב. רמב"ם- חלק ע"ז, וס"ל דחמץ בפסח הוי דשל"מ.

א. רמ"א- כהמרדכי.

'דבר שיש לו היתר וחוזר ונאסר, כגון חמץ בפסח, לא מקרי דבר שיש לו מתירין (מרדכי פרק כ"ש). ויש חולקין בזה. (רמב"ם פט"ו מהמ"א).'

ב. רש"ל- כהרמב"ם.

דבר שהוא אסור לזה ומותר לזה אי חשיב כדשל"מ

רבינו ירוחם- דבר שיש לו מתירין שהוא אסור לזה ומותר לזה ואין לו מתירין למי שהוא אסור לו, כגון המבשל בשבת במזיד שאסור לו לעולם ולאחרים מותר במוצ"ש, וכיוצא בו, לאו דבר שיש לו מתירין הוא ובטל.

רמ"א- העתיק כרבינו ירוחם.

'ולא מקרי דבר שיש לו מתירין אלא א"כ הותר למי שנאסר, אבל אם נשאר לאחד לעולם אסור, אע"ג שמותר לאחרים כגון המבשל בשבת, לא מקרי דבר שיש לו מתירין (ב"י בשם רבינו ירוחם).'

א. מג"א- מיירי שנתערב אחר שבת, אבל אם נתערב בו ביום אסור לו, הואיל וחל דשל"מ לאחרים, נגרר אף הוא עצמו אחריהם ולא יותר לו.

ב. חו"ד- מיירי בפשוטו שנתערב בשבת והדין הוא שלעצמו שאסור לעולם הוי דבר שאין לו מתירין ובטיל, אך לאחרים שיותר להם במוצ"ש הוי דשל"מ ולא בטיל.

דבר האסור מחמת תיקו אי הוי דשל"מ

או"ה - חתיכה שנאסרה מחמת שהועלה בתיקו בגמ'. לא חשיב כדבר שיש לו מתירין ע"י שנאמר שימתין עד שיבוא אליהו ויגלה לך אי מותרת או אסורה, כיון דממ"נ אם יאמר שאסורה הרי שאין לזה מתירין ואי יאמר שמותרת א"כ יתברר שלא נאסרה מעולם ואין על איסור ודאי של היום היתר לאחר מיכן. והביא הנקודה"כ בשם תשו' רמ"א שא"ז דומה לביצת ספק טריפה דהוי דשל"מ ומשום שכאן לא שייך הק' טעמא דשמא יבוא אליהו [וצ"ע דמדוע באמת אליהו לא יכול לבוא ולפשוט את הספק הא אליהו יכול לדעת אף ספק מציאותי וכדאמרי' בעלמא לענין מנה שלישי [ב"מ ג.]. שיהא מונח עד שיבוא אליהו והיינו ספק מציאותי

סימן קג

דין נותן טעם לפגם

ובו ז' סעיפים

הקדמה

דינא דנותן טעם לפגם

גמרא- משנה: יין נסך שנפל על גבי ענבים ידיחן זמים ואם היו מזוקקות אסורות והן מותרות, ואם היו מבוקעות אסורות, נפל על גבי תאנים או על גבי תמרים, אם יש בהן בנותן טעם אסור, וכן יין שנפל לתוך החומץ כו' - לא גרס ומעשה בביתוס בן זונן שהביא גרוגרות תאנים יבשים בספינה ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן, ושאל לחכמים והתירום, זה הכלל: כל שבהנאתו בנותן טעם שנהנה בטעמו של איסור דהיינו בנותן טעם לשבח אסור וכל שאין בהנאתו בנותן טעם שנהנה בטעמו של איסור דהיינו בנותן טעם לשבח אסור וכל שאין בהנאתו בנותן טעם שנהנה בטעמו של איסור דהיינו בנותן טעם לשבח אסור, כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר, כגון חומץ שנפל על גבי גריסין, דנותן טעם לפגם הוא מותר: וכן היו עושין כו' - לא גרסו במתני'. [ע"ז סה:]

גמרא- 'זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם כו': אמר רב יהודה אמר שמואל הכי הלכתא דנותן טעם לפגם מותר: חומץ - פוגם גריסין רותחין ומשביח את האין. ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין, אבל נפל לתוך גריסין צוננים והרתיחן על האור אחר שנפל החומץ לתוכן נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור, וכן כי אתא רבין אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין, אבל נפל לתוך גריסין צוננים והרתיחן נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור, וכן כי אתא רב דימי כו' וכך היו עושין נוהגין חומץ לתוך הגריסין און והיה משביחן ורב דימי קאמר לה בערבי שבתות בציפורי וקוראין אותם שחליים, אמר ריש לקיש נותן טעם לפגם שאמרו לא שיאמרו חומצא היא כלומר לא שיוכלו לתת פגם בתבשיל מוחמת דבר אחר כגון שתהא חסירה מלח או יתירה דאם נפגם מוחמת דבר אחר אין תולין הפגם באיסור ואסור קדירה זו חסירה מלח, יתירה מלח, חסירה תבלין, יתירה תבלין, אלא אחיו טעם לפגם שמוחר כל שאין חסירה שום תקון ואינה נאכלת מפני זה כלומר ואיסור זה פוגם טעמה ואינה נאכלת לאו דוקא דכיון דפגימתה פורתא קרי לה אינה נאכלת כלום, ואינה נאכלת מפני זה, ואיכא דאמרי הא דריש לקיש לקולא אמר ריש לקיש נותן טעם לפגם שאמרו כלומר אין תולין הפגם בדבר אחר לומר חסירה היא מלח ואילו היתה כתיקונה לא היה זה האיסור פוגמה שהנולד היה נמצעל את פגימת טעם האיסור ומתקנו אלא כיון דטעם האיסור פוגמה עכשו כמות שהיא הוי פגם ומותר אין אומרין קדירה זו חסירה מלח, יתירה מלח, חסירה תבלין, יתירה תבלין, אלא השתא מיהא הא פגמה. אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, כל שטעמו וממשו אסור (לוקין) [ולוקין] עליו, וזהו כזית בכדי אכילת פרס, ועל כגון זה נאמר שיעור כזית בכדי אכילת פרס הלכה למושה נוסחי שאם יש בכשיעור פרס של תבשיל כזית מן האיסור לוקין עליו אפי' שאין כזית של איסור נאכל צבת אחת כיון דאילו שובה באכילתו

משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מנוטרפת אכילתו ולוקח אבל אם אין בכדי אכילת פרס של תבשול איסור הואיל ושוהה באכילתו כזית יותר מכדי אכילת פרס הו' להו כשתי אכילות של שני ימים ואין לוקין דקים להו לרבנן דאכילת פרס הוי שיעור שהיית אכילה ופרס היא ח'י' ככר של עירובי תחומין ושיערו חכמים ככר מג' לקב ח'יה לביית המנוגע שנאמר זה והאוכל צבית וכבס בגדיו פרשבורי חכמים לשוהה זה שיעור אכילה כדתיא והאוכל צבית והשוכב צבית אין לי אלא שוכב ואוכל לא אוכל ולא שוכב מנין תלמוד לומר וכבס את בגדיו ריבה אם כן מה תלמוד לומר האוכל והשוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה וכמה היא אכילה כדי אכילת פרס והוא ארבע צי'ים טעמו ולא ממשו כגון חלב שפיל לקדירה או חלב שפיל ימוח שאין מנשו צעין אסור ואין לוקין עליו, ואם ריבה טעם לפגם הא ריבה קולא מנשט שאע"פ שפגם מחמת דבר אחר אם הועיל איסור זה לרבות את הפגם מותר, ולימא אם נתן טעם לפגם מותר, הא קמשמע לן דאף על גב דאיכא מילי אחרנייתא דפגמה בהדיה, והלכתא כלישנא בתרא דריש לקיש. דאין אומר חסירה מלה ויתורה מלה אמר רב כהנא, מדברי כולם נלמד רב יהודה ורבה בר בר חנה ורב דימי וריש לקיש ורבי אבהו נותן טעם לפגם מותר, אמר ליה אביי בשלמא מכולהו לחיי, אלא דריש לקיש אמרו קאמר, וליה לא סבירא ליה. מכלל דאיכא למאן דאמר בתמיה מדאיתערך רב כהנא לניימר מדברי כולן נלמד מכלל דאיכא למאן דפליג נותן טעם לפגם אסור, אין, והתניא אחד נותן טעם לפגם ואחד נותן טעם לשבח אסור דברי רבי מאיר, רבי שמעון אומר לשבח אסור ולפגם מותר. מאי טעמא דרבי מאיר, גמר מגיעולי עובדי כוכבים, דרחמנא אסרינהו בכלי מדין דכתיב כל דבר אשר יבא בלש וכו' דמשמע הואיל ונשתמש עובד כוכבים בכלי חמין לריך להרתיח כדי שיפלוט גיעול שבלע גיעולי עובדי כוכבים לאו נותן טעם לפגם הוא בתמיה דהא פשיטא לן כל תבשיל שן לילה אחד נפגם טעמו ושיבר לורתו ואסור רחמנא, הכי נמי לא שנא, ואידך כדרב הונא בריה דרב חיאי דאמר רב הונא בריה דרב חיאי, לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא שצישל בה עובד כוכבים הוסי' דלא נפגם דלא לפגם הוא, ואידך אי אפשר דלא פגמה פורתא בתבשיל הבא אחריו ואפי' אסר רחמנא קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא, ורבי שמעון מאי טעמא, דתניא, 'לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך' כל הראויה לגר קרויה נבילה, שאין ראויה לגר שהסריחה אלמא מדאפגים בעל איסורה אינה קרויה נבלה. ורבי מאיר, ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא, מוכח שחין מחיים דהואיל ואיפגמה מוקדם שצאה לידי נבלה לא חל שם נבלה עליה אבל היכא דאיסור מעיקרא חו' לא פקע איסור מנשט פגם ורבי שמעון, סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא עפרא בעלמא הוא. [ע"י: סו. סו: סו.]

בטעם הדבר

א. רשב"א- ע"פ הפרמ"ג. כל מה שהתורה אמרה שמין באינו מינו לא בטיל הנלמד או מגזיר או ממשרת והיינו שטעם כעיקר, היינו דוקא בטעם לשבח אבל בטעם לפגם שוב אין ללמוד משם לומר דהוי כעיקר והדר דינא שבטל ברוב. [או שאפשר לומר בדרך אחרת דאין כלל איסור על טעם שפגום והוי כמו באוכל ממש שנפסל מאכילה לגמרי.]

ב. ר"ן- ע"פ הפרמ"ג. לומדים מנבילה שכל שאין האיסור ראוי לגר ואינו נהנה מזה אינו אסור [אמנם מדרבנן יש איסור] ובכל איסור כדי שלא יהנה מזה זהו כשאינו ראוי לאכילת אדם אף ע"י הדחק אך לגבי טעם ככר כשאינו נותן טעם לשבח אלא לפגם הרי שאינו נהנה מזה והוי כמו בממשו של איסור שלא ראוי לאכילת אדם. [ולכך ס"ל לר"ן דהיכא שיש את ממשות של האיסור בתוך התערוכות והשבח של גודל המידה הוא יותר מפגימת הטעם הרי שנהנה מזה והוי כמו בממשו של איסור שראוי לאכילה ע"י הדחק שאסור הואיל וסר"ס נהנה מזה.]

סעיף א

דינא דנותן טעם לפגם

גמרא- משנה: .. זה הכלל: כל שבהנאתו בנותן טעם שנהנה בטעמו של איסור דהיינו בנותן טעם לשבח אסור וכל שאין בהנאתו בנותן טעם שנהנה בטעמו אסור, כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר, כגון חומץ שנפל על גבי גריסין. דנותן טעם לפגם הוא מותר: וכן היו עושין כו' - לא גרסי' במתני'. גמרא: זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם כו': אמר רב יהודה אמר שמואל הכי הלכתא דנותן טעם לפגם מותר. [ע"ז סה:]

מחבר- כהנמ'.

'כל דבר שטעמו פגום, אינו אוסר תערובתו. ואפילו אין טעמו פגום מחמת עצמו, שבפני עצמו הוא מוטעם ומשובח, אלא שפוגם תערובתו, מותר'

אי בכריה וחה"ל ודשל"מ שרי נט"ל

א. רמ"א- בין בכריה, ובין בחה"ל ודשל"מ שנסרחו, אין בזה את הדין הרגיל דלא בטיל אפי' באלף, אלא הוי כנט"ל דשרי.

'מיהו דברים החשובים בכריה או כיוצא בה, אם אינן פגומים בעצמן אע"פ שפוגמין התבשיל, אינן בטלים אפילו באלף.'

ב. פת"ש- בשם הפרמ"ג. בכריה וחה"ל מודה לרמ"א, ובדשל"מ ס"ל דלא בטיל אף כנט"ל.

ג. תפארת למשה- אף בכריה שנסרחת, איננה בטלה באלף.

סעיף ב

שיעור הפגימה

רש"י- פגם זה אין צריך שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאכלו, אלא אפילו פוגם קצת אינו אוסר תערובתו. וראיה לדבריו מקדרה שאינה בת יומא, דקריא לה נותן טעם לפגם, ובודאי שאינה פוגמת התבשיל כל כך עד שאינו נאכל.

מחבר- כהנ"ל.

'פגם זה אין צריך שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאכלו, אלא אפילו פוגם קצת אינו אוסר תערוכתו.'

כשהאיסור הנטל^פ השביח את מידת הנפח ופגם בטעם

א. רשב"א- הא דמהני כשטעם האיסור נפגם אפ' במועט, דוקא שההיתר מרובה מן האיסור, שאז מיעוט האיסור אינו נאסר מחמת עצמו אלא מחמת טעמו, וכל שאין נותן טעם לשבח אינו אוסר, אבל כל היכא שהאיסור מרובה אזי האיסור נאסר מצד עצמו, ובזה כל עוד שאינו נפגם לגמרי מאכילה אסור הוא ואוסר את מיעוט ההיתר.

ב. ר"ן- ס"ל שאם הגדיל איסור מדתו של היתר עד שיהא משביח יותר כשאוכלו בגודל מדתו ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו אסור עד שיפסל מל אכול לאדם כנבלה, וכי אמרינן דבפגם כל שהוא סגי, היינו כשפוסל יותר בקלקול טעמו ממה שמשביח בגודל מדתו. [אך הרשב"א פליג ע"ז, וס"ל שכל עוד שההיתר מרובה מן האיסור אף שהגדיל מידתו ומשביח מזה יותר ממה שפוגם בהפסד טעמו שרי אף כפוגם במועט.]

מחבר- הביא את ב' השיטות.

'ויש מי שאומר דהיינו דוקא כשנתערב איסור מועט עם היתר מרובה, אבל איסור מרובה לתוך היתר מועט, ואפילו מחצה על מחצה, אין אומרים נותן טעם לפגם מותר, עד שיפגום לגמרי שאינו ראוי למאכל אדם. ואם אין שם ממשות של איסור, אלא טעמו בלבד, אפילו איסור מרובה והיתר מועט, מותר אם פוגם קצת. ויש מי שחוכך (פי' מקוה להחמיר, ואוסר) לומר שאם הגדיל האיסור מדתו של היתר עד שהוא משביח יותר כשאוכלו בגודל מדתו ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו, אסור, עד שיפסל מלאכול אדם.'

חוו"ד- משמע דכשנפגם לגמרי אפ' באיסור מרובה מותר. אך אין סברא כלל כשיפול בתוכו טפה אחת של היתר שיהיה מותר שהרי בפנ"ע הוא אסור עכ"פ מדרבנן, ולכך כ' דנראה דמירי כשנפול איסור לתוך היתר, ומשום דקמא קמא בטל, ולפ"ז כשנפל בבת אחת, או התירא לגו איסורא, אסור כשהאיסור מרובה.

הא דנט"ל שרי היינו דוקא שפגם מתחילתו ועד סופו

גמרא- 'ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין, אבל נפל לתוך גריסין צוננין והרתחין נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור, וכן כי אתא רבין אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין, אבל נפל לתוך גריסין צוננין והרתחין, נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור. וכן כי אתא רב דימי כו'. וכך היו עושין נותנין חומץ לתוך הגריסין לזן וזיה נשציתו וכו' דיני קאמרו לה בערבי שבתות וקוראין אותם שחליים, ...והלכתא כלישנא בתרא דריש לקיש.'

[ע"ז סו. סז:]

טור רמב"ם ורשב"א- כדברי הגמ' וה"ה איפכא דל"ש אם השביח ולבסוף פוגם, או פוגם ולבסוף השביח, אסור.

א. ב"י- דין זה דפוגם ולבסוף השביח נלמד מכ"ש, שאם השביח ולבסוף פוגם אסור, כ"ש שפוגם ואח"כ השביח אסור.

ב. הגר"א- [ר"ס צ"ח]. אי"ז כ"ש, אלא דין זה נלמד מדברי ר"י בירושלמי שהשווה את ב' הדינים לאהדדי.

מחבר- ע"פ הנ"ל.

'במה דברים אמורים, שפוגם מתחלתו ועד סופו, אבל אם השביח ולבסוף פוגם, או פוגם ולבסוף השביח, אסור'.

ש"ך- הא דפוגם ולבסוף השביח אסור, זהו דוקא כשהאיסור היה שם עד שהשביח, אבל אם הוציא את האיסור קודם שהשביח אין לאסור אף אם היה משאיר את האיסור היה זה משביח.

דבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא פגם

ירושלמי- 'הדא אמרת לא לשבח ולא לפגם אסור'. [תרימות פ"י ה"ד]

הג"א- דינא דנט"ל דשרי, היינו דוקא כשנותן טעם לפגם, אבל דבר שאינו נ"ט לא לשבח ולא לפגם אסור.

א. ש"ך- הבין את דינו של הג"א דהיינו אף דבר שאינו נותן טעם כלל שיהיה אסור. והביא ראיה ממאי דקי"ל דאין בגדין בנט, ואפ"ה קי"ל דגופו של גיד שנימוח צריך ס' נגדו, דאע"ג דאינו אלא כעץ בעלמא התורה אסרתו וכדאמרינן בפג"ה, ופסקו המחבר לעיל סימן ק' סוס"ב, וה"ה לכל דבר איסור, דאע"ג דאינו נ"ט צריך ס' נגדו.

ב. מנח"כ ופרי חדש- לא יתכן שדבר שלא נותן טעל כלל יצטרכו נגדו שישים שהרי אם יטעמנו קפילא יהני אף בלא ס' ולמה יש צורך בס' [ואף לשי' דבעי ס' מלבד קפילא מ"מ שישים בא לבטל טעם אבל כאן אין טעם שנצטרך לבטלו] ולכן כ' דבכה"ג של איסור שאינו נותן טעם כלל לא בעי ס' לבטלו, וביאור דברי ההג"א כ' הפר"ח דהיינו שהאיסור כן נותן טעם אך הטעם שנותן אינו לא לשבח ולא לפגם שטעם כזה גם יש לבטלו.

נטל"פ לענין הקדירה

או"ה- אם הכניס דבר איסור לקדירה שנתן טעם לפגם בתבשיל, אף שהתבשיל מותר, מ"מ הקדירה אסורה, כיון שהטעם שבלעה איננה פגומה, ואם יבשל בה מעל"ע תבשיל שנתנת הטעם יהיה לשבח יאסר התבשיל. [היינו אף לבשל דבר שטעמו יפגם דגזרינן אטו שיבשל דבר שטעמו יושבח, גר"א].

רמ"א- פסק כהנ"ל.

'י"א אף על גב דהאיסור נ"ט לפגם והמאכל מותר, מ"מ הקדרה אסורה ואם בשלו בה אח"כ תוך מעת לעת תבשיל שהאיסור הראשון נותן בו טעם לשבח, נאסר התבשיל השני אם לא היה בו ס' נגד האיסור הראשון'.

אם הכלי נאסר אף באופן שיש בקדרה עוד מאכל שאינו נאסר מחמת האיסור

א. נוב"י- יין שבישל בקדרה בשר ב"י והגיסו בו כף חולבת ב"י, יש לאסור הכלים, כיון שהחלב ביין טעמו הוא לשבח, וא"כ יש לחשוש לשמא נתערבבו פליטת החלב והבשר בלי אמצעות המים, ולכך יש לאסור את ב' הכלים כמש"כ רמ"א כאן.

ב. חו"ד- חלק ע"ז והכשיר הכלים, דהא עיקר הטעם בזה הוא כמ"ש הט"ז סי' צ"ה בשם התוס' שתירצו כן, וסיימו שם, ונאסרין המים וחוזרין ואוסרין הכלים, וכהך תירוצא קי"ל, דהא מה"ט מתירין בסי' צ"ד סעיף ה' כשיש ס' במים מחמת שהמים אינן נאסרין כמ"ש הט"ז שם ס"ק ז' ע"ש, וא"כ ה"נ כיון שהיין אינו נאסר כיון שפוגמים בו אינן חוזרין ואוסרין הכלים כמו ביש ס', ואפילו לטעם דשמא נגעו ג"כ מותר, דכל זמן שהתבשיל הפוגם בתוך הקדרה הבלוע שבקדרה מקושר הוא עם התבשיל כמבואר בת"ה סי' קפ"ג ואינו יכול להשביח הבלוע, תדע דאלת"ה א"כ גם בדינו של הרמ"א דנקט שתחבו לתבשיל השני שהוא ג"כ פוגם היה לו להתנות שיהיה ג"כ פוגם להבלוע שבקדרה מקודם, דאם אינו פוגם רק להתבשיל ולא להבלוע נאסר הבלוע שבקדרה, מטעם שמא נגעו בגוף הקדרה וטעם שני לאיסור, דהא אוסר הבלוע, אלא ודאי דגם הבלוע לא נאסר בשעת שהתבשיל פגום מתבשל בתוכו.

נט"ל בנ"ט בר נ"ט

או"ה- אם נפל לקדרה כלי שנבלע מאותו איסור שנ"ט לפגם, כגון כף שנאסרה מחלב ונפל ליין רותח הקדרה, מותרת, אפילו אם אין ס' ביין נגד הכלי, דמאחר שהמאכל מותר, אין שם איסור על התבשיל, ושייך ביה שפיר נ"ט בר נ"ט דהיתרא.

רמ"א- העתיקו את האו"ה, באופן שהכף נאסר תחילה מאיסור פגום, דהיינו מהתבשיל הראשון שהיה פגום.

..אבל אם נערו התבשיל הראשון בכף, ותחבו אח"כ הכף לתבשיל שני שהוא ג"כ פוגם, לא נאסרה הקדרה. וכן בדבר שאין לו טעם כלל, כגון היורה שמתכין בו הדבש, אע"פ שיש שם רגלי הדבורים, לא נאסרה היורה וכל כיוצא בזה'.

ט"ז- תמה על הרמ"א, דלשם מה בעי' שהכף הראשון יקבל את הטעם מאיסור פגום, הא אף אם הכף היה נאסר לגמרי עדיין איכא כאן נ"ט בר נ"ט דהיתירא כלפי הקדירה, דהא הכף נתן את הטעם לתבשיל והתבשיל נותן טעם דהיתירא לקדרה.

נקוה"כ- יישב את הרמ"א דכ' כן בדוקא כדי להגיע לג' נ"ט, דכך קי"ל להתיר את הקדרה אפי' לכתחילה. [וביאר הגרע"א דהיינו ג' נ"ט שכולם היתירא, שהרי אף אם הכף בלע מאיסור גמור ישנו ג' נ"ט, רק כדי להגיע לג' נ"ט דהיתירא צ"ל כן].

כשטעם האיסור הוא לפגם בתבשיל אי נעשה חנ"ן לענין אם יפול ממנו לתבשיל אחר המשבח מטעם האיסור

או"ה- תבשיל שנפל בו איסור פגום ונפל אותו תבשיל לקדרה אחרת ובאותו תבשיל היה טעם האיסור לשבח, אין צריך בתבשיל השני ס' רק כדי לבטל את האיסור עצמו, אבל לא את התבשיל הראשון ונימא שנעשה התבשיל הראשון נבלה וכדין חנ"ן, דלא שייך לומר כן הואיל והתבשיל הראשון עצמו מישראל שרי.

ש"ך וט"ז- פסקו כהאו"ה הנ"ל.

כשבשיל איסור שטעמו לשבח ואח"כ נפל תבשיל זה לתבשיל אחר וטעם האיסור עצמו הוי לפגם, אי נאסר התבשיל הב' שהרי טעם התבשיל הא' הוא לשבח בתבשיל הב' או טעם האיסור עצמו הוא לפגם

א. כנסת יחזקאל- היכא שבשיל איסור בתבשיל של היתר וטעמו היה לשבח ונאסר, ולאחמ"כ נפל מזה התבשיל לתוך תבשיל אחר וטעם התבשיל הראשון הוא לשבח בתבשיל הב' אך טעם האיסור עצמו הוא לפגם בתבשיל הב', הדין הוא שהתבשיל הב' נאסר, שהרי התבשיל הא' כולו נעשה נבלה והוא עצמו נותן ולשבח.

ב. פת"ש- אין התבשיל הב' נאסר, כיון שאין הנאסר יכול לאסור יותר מן האיסור עצמו, וכיון שכל מה שהתבשיל הא' נאסר הוא מחמת טעם האיסור, והרי טעם זה הוא לפגם בתבשיל הב', לכך אף התבשיל עצמו לא יכול לאסור את התבשיל הב'.

סעיף ג

אי בעי שהדבר שנותן טעם לפגם יפגום מחמת עצמו בלא דבר אחר שמסייעו

גמרא- 'אמר ריש לקיש, נותן טעם לפגם שאמרו, לא שיאמרו חומרא היא כלומר לא שיוכלו לתת פגם בתבשיל מנחת דבר אחר כגון שחאה חסירה מלה או יתירה דאם נפגם מנחת דבר אחר אין תולין הפגם באיסור ואסור קדירה זו חסירה מלה, יתירה מלה, חסירה תבלין, יתירה תבלין, אלא אחוה טעם לפגם שמוחר כל שאין חסירה שום תקון ואינה נאכלת מפני זה כלומר ואיסור זה פוגם טעמו ואינה נאכלת לאו דוקא דכיון דפנימיה פורתא קרי לה אינה נאכלת: כלום ואינה נאכלת מפני זה, ואיכא דאמרי הא דריש לקיש לקולא אמר ריש לקיש, נותן טעם לפגם שאמרו אין אומרינן קדירה זו חסירה מלה, יתירה מלה, חסירה תבלין, יתירה תבלין, אלא השתא מיהא הא פגמה. כלומר אין תולין הפגם בדבר אחר לומר חסירה היא מלה ואילו היתה כתיקונה לא היה זה האיסור פוגמה שהמלה היה מבעל את פנימיה טעם האיסור ומתקנו אלא כיון דטעם האיסור פוגמה עכשיו כמות שהיה הוי פגם ומוחר אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, כל שטעמו וממשו אסור (לוקין) [ולוקין] עליו וזהו כזית בכדי אכילת פרס, ועל כגון זה נאמר שיעור כזית בכדי אכילת פרס הלכה למשה מסיני שאם יש בכשיעור פרס של תבשיל כזית מן האיסור לוקין עליו אפי' שאין כזית של איסור נאכל צבת אחת כיון דאינו שובה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מנאכילתו ולוקה אצל אם אין בכדי אכילת פרס של תבשיל איסור הואיל ושוהה באכילתו כזית יותר מכדי אכילת פרס הוי להו כשתי אכילות של שני ימים ואין לוקין דקום להו לרצנן דאכילת פרס הוי שיעור שהיית אכילה ופרס היא חצי ככר של עירובי תחומין ושיעור חמנים ככר מג' לקב חליה לבית המנוגע שנאמר זה והאוכל צבית יכבס בגדיו פשוהו חמנים לשובה זה שיעור אכילה כדתניא והאוכל צבית והשוכב צבית אין לי אלא שוכב ואוכל לא אוכל ולא שוכב מנין תלמוד לומר יכבס את בגדיו ריבה אם כן מה תלמוד לומר האוכל והשוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה וכמה היא אכילה כדי אכילת פרס והוא ארבע צביות טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו, ואם ריבה טעם לפגם מותר, ולימא אם נתן טעם לפגם מותר, הא קמשמע לן דאף על גב דאיכא מילי אחרונייתא דפגמה בהדיה, והלכתא כלישנא בתרא דריש לקיש'. [ע"ז סו.]

מחבר- כהגמ'.

'אפילו אין כח באיסור לבדו לפגום אלא על ידי דבר אחר שמסייעו, כגון שנפל איסור לקדירה שיש בה מלח או תבלין מדוכין (בטור: מרובין) ואלמלא המלח והתבלין שבה לא היה כח באיסור לפגום, אפילו הכי מותר'.

[וה"ה איפכא כשהוא פוגם מפני שאין שם מלח או תבלין ואלו היה שם מלח או תבלין כראוי לא היה פוגם מותר כיון דהשתא מיהא פוגם. ש"ך]

הגרע"א- הסתפק אם מותר בנט"ל להוסיף עד ס' ואז להשביחו אי חשיב כמבטל איסור לכתחילה.

סעיף ד

אם בשר נותן טעם לפגם בשמן ודבש

גמרא- 'אמר רב ששת האי מישחא שלי קא [שמן שלוק] דארמאי אסור, אמר רב ספרא למאי נוחש לה, אי משום איערובי שמה נהעריב צו יין מיסרא סרי מסריה, אי משום בישולי עובדי כוכבים, נאכל הוא כמו שהוא חי, אי משום גיעולי עובדי כוכבים, נותן טעם לפגם הוא ומותר.' [ע"ז לח:]

גמרא- משנה: ואלו מותרין באכילה, חלב שחלבו עובד כוכבים, וישראל רואהו, והדבש, והדבדבניות אשכולות של ענבים, אף על פי שמנטפין, אין בהן משום הכשר משקה... גמרא: ...והדבש: דבש למאי נוחש לה אי משום איערובי שמה עריב צו יין מיסרא סרי, אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל כמו שהוא חי, אי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם הוא ומותר.' [ע"ז לש:]

א. רמב"ם- מפרש את ב' דברי הגמ' שהשמן והדבש התבשלו יחד עם בשר. ומבואר א"כ שבשר נותן טעם לפגם בדבש ושמן.

א. ב"י- תמה, דהא עינינו הרואות דדבש משביח עם הבשר, וכ' דשמא י"ל שעל ידי התבלין והבצלים הוא משביח, אבל אילו היו בשר ודבש לבדם היו פוגמין.

ב. מהרי"ל- בשר אינו פוגם בדבש עצמו, רק משקה הנעשה מדבש, [וכ' הדרכ"מ דלפ"ז מתיישבת קו' הב"י].

ב. רש"י- פירש את ב' דברי הגמ' הללו דמדובר על חשש שמא עירב יין בשמן והדבש. וא"כ אין להוכיח מכאן שהבשר נותן טעם לפגם.

א. מחבר- פסק כהרמב"ם, וכשי' בב"י דקאי על הדבש עצמו.

'שמן ודבש של עובד כוכבים, אע"פ שהם מבושלים, מותרים מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו, וכן לדבש'.

ב. רמ"א- הביא כיש אומרים את שי' המהרי"ל, דלא קאי על הדבש עצמו ופסק דבמקום שאין הפסד גדול, יש להחמיר.

'ויש אומרים דבשר אינו פוגם דבש עצמו, רק משקה הנעשה מדבש (מהרי"ל בהגהת ש"ד סימן כ"ב ועוד הרבה פוסקים עיין ס"ק י"ג) ; ובמקום שאין הפסד גדול, יש להחמיר'.

ג. ט"ז- החמיר את שי' המהרי"ל, דבשר בדבש הוי נתינת טעם לשבח ואין להקל אף במקום הפסד מרובה.

ש"ך- מבואר מהמחבר והרמ"א דבשר לשמן, ודאי שהוא נותן טעם לפגם, אך הוכיח הש"ך מהרבה פוסקים דבשר נותן טעם לשבח בשמן [ובין כשהשמן חי ובין שהשמן שלוק], וכך פסק להלכה.

טעם חלב או בשר ביין

הגה' אושר"י- חלב ובשר נבלה שנפלו ביין, ודאי פוגמין.

רמ"א- כהגה' אושר"י.

'בשר או חלב ביין, הוי לפגם, ומותר: (הגהות אשיר"י פ"ב דעבודת כוכבים).'

א. תוספת שבת ונו"כ- 'חלב' היינו חלב בציר"ה, ולא בקמץ.

ב. פרי מגדים- 'חלב' היינו חלב בקמץ, אבל חלב בציר"ה הוי טעמו ביין לשבח.

ג. בית יהודה- הוכיח שאף חלב בציר"ה הוי טעמו ביין לפגם, וכ' ד'חלב' דכ' הרמ"א היינו בין בציר"ה ובין בקמץ דבשניהם הוי טעמם ביין לפגם.

סעיף ה

דין נט"ל בקדרה

גמרא- 'תנו רבנן, הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, דברים שלא נשתמש בהן, מטבילין והן טהורין, דברים שנשתמש בהן ע"י צונן, כגון כוסות וקתוניות וצלוחיות, מדיחין ומטבילין והם טהורין, דברים שנשתמש בהן ע"י חמין, כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין, מגעילין ומטבילין והן טהורין, דברים שנשתמש בהן ע"י האור, כגון השפודין והאסכלאות מלבנן ומטבילין והן טהורין, וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושללא יגעיל ושללא ילכן, תני חדא אסור, ותניא אידך מותר, לא קשיא, הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור, הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר, גיעולי עובדי כוכבים דאסר רחמנא צמודין דכתיב תעבירו צאש וטהר דבשי הגעלה היכי משכחת לה היכי משכחת לה, אמר רב חייא בריה דרב הונא לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא שצשל צה עובד כוכבים היום אצל צשל צה אתמוול כבר הפיג צה טעמו צלית לילה ושוב כשפולטו בתצשיל אחר אינו אלא לפגם דלאו נותן טעם לפגם הוא, מכאן ואילך לישתרי אף לכתחלה, גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא, ואידך, קדירה בת יומא נמי

מפגם פגמה. [ע"ז עה: עו.]

שיעור 'בת יומא'

א. רש"י ור"ת - כל שעבר לילה חשיב כב"י ולא בעי מעל"ע. ודוקא שעמדה כל הלילה בלא בישול שאין ידוע מה גורם להפיג הטעם תחילת הלילה או סופה או כולה. ודוקא לילה, לפי שהלילה גורם להפיג הטעם.

ב. ר"י רא"ש וטור - בעי דוקא מעת לעת.

מחבר - כהגמ', ופסק כר"י וטור דב"י היינו מעל"ע.

'כל קדרה שאינה בת יומא חשיבה טעמה לפגם, ואינה אוסרת. ונקראת בת יומא כל זמן שלא שהתה מעת לעת אחר שנתבשל בה האיסור, וכיון שעבר עליה מעת לעת אחר שנתבשל בה האיסור אינה נקראת בת יומא. ואם בישל בה כשאינה בת יומא, התבשיל מותר דהוי נתן טעם לפגם.'

הגרע"א - הביא דאף שהמחבר פסק דב"י הוא מעל"ע, מ"מ כשיש לצרף עוד ספק יש להקל כשעבר לילה שלמה ולסמוך על רש"י ור"ת. עוד כ' הגרע"א דאין לבשל אף לאחר מעל"ע אף אם היה בתחילה רק ספק איסור.

כשיש ממשות של האיסור על הקדירה

גמרא - 'תנו רבנן הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים דברים שלא נשתמש בהן מטבילין והן טהורין.. וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטבילן ושלא יגעילן ושלא ילכין, תני חדא אסור, ותניא אידך מותר, לא קשיא, הא כמאן דאמר נתן טעם לפגם אסור, הא כמאן דאמר נתן טעם לפגם מותר.' [ע"ז עה:]

א. ר"ן ורמב"ם - דברי הגמ' 'עד שלא יטביל' היינו שלא הדיח הכלי ואפ"ה שרי, דהוי טעמו לפגם ואינו אוסר ולא בעי שיהיה הכלי מודח היטיב.

ב. רשב"א - דברי הגמ' מיירי באופן שהכלי מודח היטיב שאז כל החשש הוא כלפי הבליעות, שע"ז אמרי' דנותן טעם לפגם שרי, אבל אם הכלי אינו מודח ויש לחוש לממשות האיסור, בכה"ג אסור אף באינו ב"י.

מחבר - כהרשב"א.

'והוא שתהיה מודחת שלא יהא שומן על פניה, שאם לא הדיחה, אוסר והרי היא כחתיכת איסור שלא נפגמה. ויש מתירין אפילו בישל בה קודם שהדיחה.'

ש"ך - אף דמשמע מהמחבר דסתם כלים אינן מודחים, מ"מ קי"ל דסתם כלים נחשבים למודחים, וא"כ צ"ל דכוונת המחבר הוא לאפוקי היכא דידוע בבירור שאינם מודחים.

כשיש ס' נגד הממשות של האיסור

א. רמ"א - ע"פ האו"ה.

'ואם יש ס' נגד מה שדבוק עליו, לכולי עלמא שרי מאחר דהקדירה אינה בת יומא. והכי נהוג'

ב. מהרש"ל- חולק ע"ז, וס"ל שאם יש ממשות בקדירה, אזי גם הטעם שבקדירה חשיב כנותן טעם לשבח ובעי ס' גם לבטל את הכלי.

ש"ך- פסק כהרמ"א דסגי בס' רק נגד הממשות.

סעיף ו

דבר חריף בקדרה שאינה ב"י

מחבר- ע"פ האגור בשם המרדכי.

'יש מי שאומר שאם שמו פלפלין בקדרה של איסור שאינה בת יומא, הכל אסור, דחורפיה משויא ליה לשבח.'

ט"ז- דוקא שהדבר החריף היה הרוב.

סעיף ז

כשבתוך מעל"ע בישלו בקדרה מים, מאימתי מונין להחשיב הסיר כב"י

א. בעל התרומה- כשבתוך מעל"ע בישלו בקדרה מים, מונין להחשיב הסיר כב"י מזמן רתיחת המים, כיון שלא היה במים ס' כנגד האיסור, א"כ נעשה המים נבלה ושוב מונים מזמן רתיחת המים את דין הב"י של הקדרה.

ב. סמ"ק- חלק ע"ז, דאף אי נימא בזה חנ"ן, מ"מ כיון שאין בגוף האיסור דין בן יומו, א"כ אין מונין מהמים מעל"ע אלא מהאיסור בעצמו.

ב"י- מעיקר הדין הוא כבעל התרומה שמונין מעל"ע מהמים אף שאין הן איסורן עצמי, אך כיון דקי"ל כרכינו אפרים דדינא דחנ"ן הוא רק בבשר וחלב אך לא בשאר איסורים, א"כ אין מונין מעל"ע מהמים כיון שהם לא נאסרו ע"י חנ"ן, ונ"מ היכא שהאיסור היה בשר וחלב יחד, שכזה לכו"ע אמרי' דינא דחנ"ן שמונין את המעל"ע מהמים. [וראה להלן מהש"ך דפליג ע"ז, וס"ל דאף בכה"ג שהאיסור הוא בשר

וחחלב יחד, לרבינו אפרים נחשב זה כשאר איסורים דליכא דינא דחנ"ן]. ולדינא כ' דאם כבר עבר עליו לילה אחת קודם שהוחמו המים אפילו בכלועה מבשר בחלב, אין מונין מעת לעת אלא משעה שבשלו בה האיסור, כיון דאיכא רבוותא דסברי שכבר אינה בת יומא, ואע"ג דלא סמכינן עלייהו להתיר מה שנתבשל בה אז, מכל מקום לענין זה שפיר דמי לסמוך עלייהו, אבל אם קודם שעברה כל הלילה הוחמו בה מים, נקיטינן כדברי בעל התרומה אם היתה אסורה משום בשר בחלב, כיון דלדברי הכל בבשר בחלב חתיכה עצמה נעשית נבלה.

א. מחבר - כדבריו בב"י.

'קדרה שהיא בלועה מבשר וחלב שנתבשלו בה ביחד או בזה אחר זה, וקודם שעבר לילה אחת הוחמו בה מים, חשיבה בת יומא עד שתשהה מעת לעת משעה שהוחמו בה המים'.

[ועכ"פ כ"ז דוקא כשעבר לילה קודם רתיחת המים, אך אם עבר לילה אחר רתיחת המים אין מצרפים בכה"ג את השי' הנ"ל להקל, כך מבואר מהב"י ודלא כהתור"ח שמיקל בכל גווני. והוסיף הש"ך שא"כ גם בגוונא שעבר לילה בין שפיכת החלב לשפיכת הבשר אין להקל וכנ"ל ודלא כרמ"א בסמוך. וביאר הגרע"א בזה דהביאור בדברי הב"י דבעי שלינת הלילה תהא קודם רתיחת המים ולא לאחר, הוא משום שאם הוחמו המים תחילה תיכף דנים את המים לנבלה וממילא בעי מעל"ע משעת חימום המים בשונה שלינת הלילה היתה קודם רתיחת המים שאז יש לנו לדון אם כלל נאסרו המים ע"י דינא דחנ"ן, וכיון דדינא דחנ"ן בשאר איסורים הוא מדרבנן, א"כ הוי ספיקא דרבנן דשמא הלכה כשי' שלינת הלילה כבר פוגמת את טעם האיסור וספיקא לקולא. אך כשלינת הלילה הוא בין חימום הבשר לחימום החלב, בזה הוי ספיקא דאורייתא כיון דדינא דחנ"ן בבכ"ח הוא מדאורייתא ולכך מחמירים אף בספיקו].

רמ"א - פסק כהמחבר הנ"ל, והוסיף ע"פ דבריו בדרכ"מ, דה"ה אם עבר לילה בין בישול בשר לחלב, אע"ג דאח"כ הוחמו המים מיד, נמי דינא הכי. וה"ה בכל האיסורים לפי מאי דקיימא לן בכל האיסורים חתיכה נעשית נבלה ובמקום הפסד [קצת, ש"ך וגר"א], יש להתיר אפי' קודם לינת לילה שמצרפים את הני שיטות דלית בשאר איסורים דינא דחנ"ן [ט"ז], רק שיהיה מעת לעת מזמן בישול האיסור.

'אבל אם עברה לילה, מותר. וכן אם עברה לילה בין בישול בשר לחלב, אע"ג דאח"כ הוחמו המים מיד, נמי דינא הכי. וה"ה בכל האיסורים לפי מאי דקיימא לן בכל האיסורים חתיכה נעשית נבלה (ב"י וסברת הרב). וע"ל סימן צ"ב. ובמקום הפסד יש להתיר בכה"ג בשאר איסורים בכל ענין, רק שיהיה מעת לעת מזמן בישול האיסור'.

ב. ש"ך - בין בבכ"ח ובין בשאר איסורים יש למנות את המעל"ע מעת רתיחת המים אף אי נימא כרכיבו אפרים דבשאר איסורים ל"א חנ"ן, מ"מ העיקר דמונין מעת רתיחת המים בכל גווני. [משום שהאיסור עצמו נכנס ויוצא מהמים ואף בלא דינא דחנ"ן יש לדון מחמת הבליעות הללו שיחזרו להיות מושבחים כשהיו במים ויצטרכו מעל"ע מאותו זמן שהיו במים. והמחבר ורמ"א יענו על טענה זו די"ל דנהי שהאיסור עצמו חוזר ליבלע בכלי מ"מ לא כולו חוזר בכלי אלא מיעוטו ועל זה ודאי שיהיה ס' בבישול שלאחר מיכן, פרמ"ג לעיל סי' צ"ה].

איסור בב"ח שכבר התערבב אם לענין דין חנ"ן נחשב זה כאיסור בב"ח או כשאר איסורים

א. מחבר ורמ"א - מבואר מדבריהם דאיסור בשר וחלב שהתערבבו ואז נפלו לקדירה דחשיב עדיין כבב"ח באופן דלכו"ע אמרי' חנ"ן.

ב. ש"ך - נחשב כשאר איסורים, באופן שלרבינו אפרים וסיעתו לא אמרי' חנ"ן.

סימן קד

דין עכבר שנמצא ביין או בשכר

ובו ג סעיפים

סעיף א

נתינת טעם של עכבר לתוך שכר

גמרא - 'ההוא עכברא דנפל לחביתא דשיכרא, אסריה רב לההוא שיכרא, אמרוה רבנן קמיה דרב ששת, נימא קסבר נט"ל אסור, אמר להו רב ששת, בעלמא סבר רב נט"ל מותר, והכא גבי שרן היינו טעמא דאסור בפגם חידוש הוא, דהא איסור שרן חידוש הוא מימאס ובלאו אזהרה גדילין אינשי מנייה ולמה ליה דאזהר רחמנא עליה ש"מ אפי' וזמן טעם לפגם אסור מאיס ובדילי אינשי מנייה ואפילו הכי אסריה רחמנא, הלכך נט"ל נמי אסור, אמרו ליה רבנן לרב ששת אלא מעתה אי חידוש הוא ליטמא לח ויבש, שהרי מנאום הוא ובדילי אינשי מנגעו למה ליה דאזהר רחמנא עליה ש"מ אפי' כשהוא יבש מנאום אלמה תנן במסכת נדה (דף נד) אבל השרן ושכבת זרע מנאום לחין ואין מנאום יבשין אלא לאו ש"מ לא מנאום שרן ולא חידוש ואינערך לאזהורי עליה דעובדי כוכבים אכלי מטמאין לחים ואין מטמאין יבשים, ולטעמך שכבת זרע הא ודאי מנאום ובדילי אינשי מנגעו וחידוש הוא תנאום לה ויבש תטמא לח ויבש, אלמה תנן מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין, אלא שאני לענין טעמא דאפי' דחידוש הוא גזירת הכתוב היא דלה ולא יבש דכתיב כל אשר יפול עליו מהם צמוחם כעין מוחם כשהן לחין מאי אית לך למימר שכבת זרע אמר רחמנא בראויה להזריע, או איש אשר תלע מננו שכבת זרע הכי נמי 'במותם' אמר רחמנא, כעין מוחם, מתקיף לה רב שימי מנהרדעא, ומי מאיס, והלא עולה על שלחן של מלכים, אמר רב שימי מנהרדעא לא קשיא, הא בדברא, הא בדמתא, עכבר של יישוב מנאום: עכבר דדברא - אשקורי' בלג"ז אמר רבא, הלכתא נותן טעם לפגם מותר, ועכברא בשיכרא לא ידענא מאי טעמא דרב, אי משום דקסבר נותן טעם לפגם אסור ולית הלכתא כוותיה, אי משום דקסבר נותן טעם לפגם מותר, ועכברא בשיכרא אשבוחי משבח. [ע"ז מה]

רא"ש - מה שמבואר מדברי הגמ' שהעכבר נותן טעם לשבח ואוסרו אף בצונן, צ"ל דמיירי שהעכבר שהה עם ההיתר מעל"ע, ולכך נותן בו טעם מדינא דכבוש כמבושל.

א. מחבר - למד דדברי רבא שהסתפק אי עכבר נותן טעם לשבח או לפגם, קאי על עכברא דמתא, אבל עכברא דברא ודאי הוא שנותן טעם לשבח. ולכן פסק שיש הבדל בין עכברא דברא לעכברא דמתא וע"פ הגמ' והרא"ש.

'עכברא דדברא נותן טעם לשבח הוא, שהרי עולה על שלחן מלכים. אבל עכברא דמתא, מספקא לן אם משביח בשכר וחומץ, או אם הוא פוגם. ולפיכך אם נפל לשכר או לחומץ, בצונן, והסירו שלם, אם לא שהה בתוכו מעת לעת, מותר. אבל אם היה רותח, או אפילו צונן ושהה בתוכו מעת לעת, בין שהסירו שלם בין שנחתך לחתיכות דקות, ויכול לסננו בענין שלא ישאר ממנו בתוכו כלום, בין שנימוח בתוכו לגמרי ונעשה כולו משקה ולא נשתייר ממנו שום ממשות, נותר על ידי שיהא ששים בהיתר כנגד העכבר. ואם נחתך לחתיכות דקות, והוא בענין שאינו יכול לסננו כגון שנתערב השכר או החומץ במאכל עב, הכל אסור ואין שם ביטול, דחיישינן שמא יפגע בממשו של איסור ולא ירגיש'.

ב. ש"ך וגר"א- רבא הסתפק על כל סוגי העכברים וכולל גם עכברא דדברא, ולכך שאר הפוסקים לא חילקו כדחילק המחבר.

נתינת טעם של עכבר לתוך חומץ

גמרא- 'איבעיא להו, נפל לגו חלא מאי, מי אמרינן החומץ טעמו קשה ואין השכר מפיגו לתת בו טעם אמר ליה רב הליל לרב אשי הוה עובדא בי רב כהנא ואסר רב כהנא, אמר ליה ההוא אימרטוטי אימרטט, לחתיכות דקות קטנות ושכר איסורו בכעדשה כטומאתו וחיישינן דלמא בולע חתיכות שרץ כהדי חומץ רבינא סבר לשעורי במאה וחד, אמר לא גרע מתרומה, דתנן תרומה עולה באחד ומאה, אמר ליה רב תחליפא בר גיזא לרבינא דלמא כתבלין של תרומה בקדירה דמי דלא בטיל טעמייהו, רב אחאי שיער בחלא בחמשינן, כיון דחומץ טעמו קשה לא צני שתינ לבטוליה דאפילו בחמשינן לא יביב ציה טעמא ורב שמואל בריה דרב איקא שיער בשכרא בשיתין, והלכתא אידי ואידי [שכר וחומץ] בשיתין, וכן כל איסורין שבתורה. היג וכן כל איסור שבתורה - צששים וכן הלכה רווחת בישראל דמין צשאינו מניו צששים חוץ מנחנץ אבל מין צמינו מוקמינן צפסחים (דף ל) הלכתא צנשהו כרז וטעמא משהו דכל איסורין שבתורה מין צמינו צנשהו כרז וצחנן צזרה שאינו מניו אטו מניו' [ע"ז סה: טו].

ביאור תירוצי הגמ' 'אימרטוטי אימרטט'

רש"י- 'אימרטוטי אימרטט' היינו שנחתך העכבר לחתיכות דקות קטנות, ושרץ איסורו בכעדשה כטומאתו וחיישינן דלמא בולע חתיכות שרץ בהדי חומץ.

ר"ן- הק' על רש"י, דהא אף בפחות מכעדשה קי"ל דחצי שיעור אסור מן התורה, ועוד דהא לישתרי אף בכעדשה ע"י שיעבירם במסנת [ולכן כ' ד'אימרטוטי אימרטט' היינו שהוסר צמרו וכיון דחזינן דשהא טובא איכא למיחש דלמא חורפיה דחלא מהדר ליה לטעמא לשבח].

ביישוב שי' רש"י [והנ"מ הוא בשאר איסורים שהם לא מח' שרצים ויכול להפריש האיסור וא"א לסננם]

א. רש"ל רמ"א וש"ך- ע"פ הרש"י הנ"ל, כ' דהחשש הוא דוקא גבי עכבר שהוא א' מח' שרצים אשר שיעור טומאתו הוא בכעדשה, וא"כ חשיב כבריה שלא מתבטל לעולם, ודוקא שנופל לתוך משקה, אבל לתוך אוכל יבש הרי שבטל הוא ואין בו דין בריה, [וביאר הנקוה"כ דודאי דמדינא אין זה נחשב כבריה, שהרי א' מהתנאים לבריה הוא שיהא שלם, אלא כיון ששיעורו בכעדשה לענין מלקות מן התורה, לכך חכמים החמירו דבלח יחשב כבריה שלא יתבטל, אבל ביבש לא החמירו כן.]. ולכך לא מהני רוב לבטלו, ולענין שיסננם במסנת י"ל שנחתך בענין שאינו יכול לבררו במסנת כגון שהיה החומץ מעורב במאכל עב. ולפ"ז כל החשש בגמ' היינו דוקא בח' שרצים שישאר כשיעור עדשה, אך בשאר האיסורים שאין

בהם דינא דכעדשה ורק חיישי' לדין בריה, א"כ כשידע' שהתסקו תו ליכא למיחש ורק בעי לסננג כשאפשר, אך אם א"א לסננג הרי הם בטלים והמאכל מותר. ועפ"ז פסק הרמ"א.

'דוקא בשרץ יש לחוש אם נשאר שם שלא יוכל להוציאו, אבל בשאר איסורין אין לחוש'.

ב. ט"ז- אין חילוק בין שרץ לשאר איסורים, ודין הנזכר כאן הוה בכל איסורים אם נתערב והוא ניכר ואי אפשר לבררו, ורש"י דנקט שיעור דעדשה נקט כן כדי לומר דבכה"ג איכא אף מלקות אך אין זה בדוקא. והחשש בגמ' הוא כן, דאם נימוח השרץ לגמרי עד שנעשה כממשו של שכר וחומץ, הוה שיעורו בששים דהוה לח בלח, אבל אם נתחתך ולא נימוח דיש כאן עדיין ממשות של איסור ונתערב במשקה, ממילא אין כאן לח בלח ולא יבש ביבש דכל ביטול הוא מצד שאינו ניכר, משא"כ כאן דניכר אלא דאי אפשר לבררו ממילא לא מהני כאן אפילו ששים, דלא מהני ששים אלא אם נעשה האיסור לח ונימוח לגמרי, משא"כ כאן דשם איסור לא נעקר ממנו ולא נתבטל כלל לא בששים בתורת לח בלח ולא ביבש ביבש בתורת רוב, ושפיר יש איסור אם יבלע אותו בעין, ע"כ אסרו הכל כאן. והוסיף הט"ז ע"פ הרשב"א, דכל זה הוא באופן שיכול להפריש את האיסור ולכן אינו מתבטל, ולכך חיישי' בעכבר שלא יבחין באיסור, אבל באופן שאינו יכול להפריש האיסור בטל הוא אף בניכר.

[ג. חו"ד- כ' ג"כ כהט"ז דמירי בדבר הניכר אך שלא ניתן לבררו, אך הוסיף דמש"כ רש"י דהוה דוקא בח' שרצים שאיסורן בכעדשה [לענין מלקות] הוא בדוקא, או בשאר איסורים ששיעורם בכזית אך בפחות מזה ליכא איסורא, ומשום שכל הדין של חצי שיעור האסור מן התורה הוא משום דכיון שאוכלו הרי הוא מחשיבו, אכן כ"ז כשאוכלו את האיסור לכדו אבל אם אוכלהו בתערוכות עם היתר תו אין לנו לומר שמחשיבו שהרי אוכל גם היתר יחד, ולכך כל הדין שאם האיסור ניכר שאז כבר אין את הדין של ביטול ברוב הוא דוקא בשיעור שיהיה ע"ז מלקות שאז לא צריכים את הסברא של מחשיבו אלא הוא אסור כי כך אמרה תורה אבל בפחות מזה שאנו צריכים לומר שאסור מכח שמחשיבו א"כ ככה"ג שיש תערוכות עם היתר נהי שאין את הדין של ביטול ברוב מ"מ אין את הסברא של מחשיבו ויהיה מותר. (ויצא נ"מ בין דברי החו"ד לשי' הש"ך ודעימיה דלשי' הש"ך בשאר איסורים יהיה מותר אפי' בשיעור כזית אך לדברי החו"ד בשאר איסורים בשיעור כזית כבר יהיה אסור)]

סעיף ב

טעם עכבר ביין ושמן ובשאר משקים

א. הגאונים והאגור- דברי הגמ' לעיל ס"א דעכבר נותן טעם לשבח בשכר וחומץ, אי"ז דוקא באלו, אלא בכל דבר ואף ביין ושמן העכבר נותן טעם לשבח.

ב. רמב"ם ורשב"א- אין עכבר נותן טעם לשבח ביין ושמן, אלא טעמו הוא לפגם.

תוס'- מבואר מדבריהם שאין העכבר נותן טעם לשבח בדבש.

א. להב"י ה"ה לשאר משקים טעם העכבר הוא לפגם.

ב. לרש"ל זהו דוקא ביין ושמן ודבש שאלו דברים הצריכים לכישום אבל בשאר דברים טעמו הוא לשבח.

רא"ש- עכבר כן נותן טעם לשבח בשומן.

א. מחבר- כדברי הרמב"ם. וכדבריו בב"י דה"ה לשאר משקים.

'אם נפל ליין ושמן או לשאר משקין, פוגם בודאי ואין צריך ס' לבטל פליטתו.'

ב. רמ"א- הביא את שי' הרא"ש שהחמיר בשומן דחשיב כנותן טעם לשבח [נמשמע דל"ש בין שומן לשאר משקים וכרש"ל בסמוך, ש"ך וגר"א. אך הבית מאיר כ' דמה שהקל רמ"א דוקא במקום הפסד מרובה קאי זה דוקא על שומן דשמא דין שיכר אית ליה, אבל בשאר משקים יש להקל אפי' שלא במקום הפסד מ"ע"פ להלן סי' ק"ז].

'ולפי זה אם נפל לשומן נמי דינא הכי. ויש מחמירין בשומן ואפילו אם הוא קשה לפנינו ..ובמקום הפסד גדול יש לסמוך אדברי המקילין.'

רש"ל- דוקא בשמן ויין ודבש [ע"פ הרמב"ם והתוס'] יש להקל שנותן העכבר טעם לפגם, אבל בשאר דברים יש להחמיר.

עכבר הנמצא בתוך סיר מלא שומן אם כל השומן נאסר, בספק א', ובב' ספיקות

רא"ש [ע"פ גירסת הדר"מ]- כשעכבר נמצא בתוך סיר וידוע ששפכו ע"ז שומן, אז גם אם הוא לפנינו קשה יש לאסור את כולו מב' טעמים [היינו שרותח זה סיבה שיעביר את טעם העכבר לכל השומן, ואתי כמ"ד שעכבר נותן טעם לשבח בשומן], א. שמא כשנפל השומן היה זה רותח וטבע השומן ידוע כשמעריץ עליו רותח נמס הכל ולכן העירוני נוגע תמיד בעכבר ונאסר הכל אפי' יש ששים בשומן. דכל מה שמערה ונוגע בעכבר נאסר ונתערב בשאר השומן ונאסר הכל. ב. אף אם נאמר שהשומן שנפל לא היה רותח, מ"מ שמא היה זה רך ועד שנתקשה היה מעל"ע העכבר בתוכו והרי זה דין כבוש כמבושל שיאסור את כולו [אמנם בזה יהני ס' לבטלן]. ולכן יש לאוסרו אף כשיש ספק כגון אם ודאי ידוע לנו שהשומן היה תחלה רך רק שיש ספק שמא תוך שיעור כבישה נתקשה דהיינו תוך מעת לעת מן הנפילה, בזה אזלינן לחומרא. ואין להתיר אלא באופן דאיכא ספק ספיקא להתיר כגון ספק נפל שם כשהיה קשה, ואם תמצא לומר כשהיה רך, שמא נתקשה קודם שיעור כבישה.

או"ה- אף כשיש ספק אחד יש להתיר, כגון שהשומן בא לפנינו רך וספק שמא היה שם יום שלם וספק כבוש, וכן אם ידוע שהיה רך כשנפל העכבר לתוכו, מותר מספיקא דאנו תולין על הצד שלא נאסר דהיינו שהעכבר לא היה שם מעל"ע וכן שלא נשפך ברותחין, ואינו אסור אא"כ ידעי' בודאות שהשומן נפל רותח או שהעכבר היה שם מעל"ע כשהשומן היה רך.

רמ"א- כהרא"ש שהתיר בס"ס ובמקום הפסד גדול.

'אם שפכו מדי יום יום שומן בקדירה ויש לספק שמא העכבר היה שם כשעירו עליו

מותר, לפי שאין נותן טעם אלא אדרבה פוגם. והוסיף הב"י דאע"פ שהר"ן חולק בשאר נטל"פ נראה דבדברים הפגומים מעצמם מודים וטעם גדול יש לחלק ביניהם.

[בשיטה זו יש להבין מדוע כל דבר שנפשו של אדם קצה טעמו מותר הרי יכול להיות שטעמו לשבח. וראיה מעכבר עצמו שהוא המקור לדין זה שבדברים שטעמו לשבח ל"א נטל"פ וא"כ בכל דבר יש לבדוק את הטעם אם הוי לשבח או לפגם ואין זה תלוי בזה שנפש האדם קצה ממנו. (וכנראה שזהו טעם השיטה השניה). ויש שביארו בזה דבעלמא אמרי' שכיון שנפש האדם קצה ממנו אז אף אם יתן טעם לשבח בסך הכללי הטעם הוא לפגם כי ההרגשה של האדם שקצה הוא מזה אינו נותן לו להינות ממנו, ורק בשכר וחומץ אמרי' שהעכבר אף שנפש האדם קצה ממנו מ"מ הטעם הוא כ"כ לשבח שגם אחרי ההרגשה שיש לאדם בזה עדיין הוא לשבח.]

ב. שע"ד ורבינו ירוחם- אף בדברים המאוסים ויש היתר רבה עליהן, מ"מ יש לאסור כיון שנותנים טעם לתבשיל ובעי' ס' לבטלן.

מרדכי- זבוב טעמו לפגם אפילו בחלא ושיכרא.

א. מחבר רמ"א- כהרשב"א.

'דברים המאוסים, שנפשו של אדם קצה בהם, כנמלים וזבובים ויתושים שכל אדם בודל מהם למיאוסן, ואפילו נתערבו בתבשיל ונמחה גופן לתוכו, אם ההיתר רבה עליו, מותרים. ומכל מקום כל שאפשר לבדוק ולהעביר במסננת, בודק ומסנן. מיהו בחלא ושכר, יש לחוש כמו בעכבר.'

ב. רש"ל וב"ח- כ' להחמיר בכל הדברים המאוסים, כמו השע"ד ור"י.

ג. ש"ך- [להלן בסי' ק"ז סק"ז]. היקל רק במקום הפסד מרובה.

ט"ז- ע"פ הרמ"א להלן סי' ק"ז כ' שאין לשנות המנהג שנוהגין להקל.

הגרע"א- משמע מהט"ז שמקל אף בכל המשקים, והק' ע"ז דהא המקור הוא מעכבר ובעכבר עצמו פסק הט"ז כרש"ל שהתיר רק בדבש שמן ויין [וכמו שפסק רמ"א לענין חלא ושיכרא לאסור כמו בעכבר], וכ' דאולי סמכי' על דברי המרדכי שכ' דזבוב פוגם אפילו בחלא ושיכרא, ועכ"פ הניח בצ"ע.

סימן קה

דין איסור שנפל לתוך היתר

ובו י"ד סעיפים

סעיף א

דין כבוש

גמרא- 'דאמר שמואל, מליח הרי הוא כרותח, כבוש בחומץ ותצלין וכבש בהן איסור והיתר יחד שוליי"ר בלע"ז הרי הוא כמבושל'. [הולין צו:]

גמרא- 'ורבנן, מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא, כל איסורו תימה הוא, ודבר חידוש שאינו מלוי ציינו בשאר איסורין לא גמרינן חומרא דידיה אשאר איסורין, דכי הכי דשאר חידושין דידיה לא הוה בשאר איסורין האי דעטס כעוקר ננו לא תיגמר מיניה ומאי חידוש, משאר מילי אילימא דשני דברים הנותרים הם, וכשתערבו נאסרין, מה שאין כן בשאר דברים דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור, כלאים נמי דוגמתן האי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי אסור, אלא דאי תרו ליה שורכו בחלב כל היום שרי, כלומר מותר לשרותו בחובו, ואינו עובר עליו אפילו על אכילתו, דלא אסרה תורה אלא דרך ציפול, ואפילו יהיב ציה עטמא, ומיהו, מדרבנן אסור כולי יומא בחלבא שרי, בשיל ליה בשולי אסור עובר על ציפול, ועובר על אכילתו' [פסחים מד:]

גמרא- 'בר עדי טייעא, אנס הנהו זיקי מרבי יצחק בר יוסף, רמא בהו חמרא, ואהדרינהו ניהליה, אתא שאיל בי מדרשא, אמר ליה רבי ירמיה כך הורה רבי אמי הלכה למעשה, ממלאן מים שלשה ימים ומערן, ואמר רבא צריך לערן מעת לעת, בכל ג' ימים מעטן מעת לעת וותן אחרים סבור מינה הני מילי דידן, כגון הני זיקי דרב יצחק שנבלע בהן יין כשר תחלה ולא בלעו מוין נכך כ"כ אבל דידהו שנבלע בהן יין נכך מתחלתן לא סגי בהכי אבל דידהו לא, כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש, אחד שלנו ואחד שלהם, סבר רב אחא בריה דרבא קמיה דרב אשי למימר, הני מילי נודות הני זיקין של עור הן אבל קנקנים של חרס הן ובלעו עובא לא סגי להו בהכי לא, אמר ליה רב אשי, לא שנא נודות ולא שנא קנקנים'. [ע"ז לג:]

א. רא"ש- דין כבוש כמבושל הוא כ"ד שעות מעת לעת. וכדמוכח בגמ' בפסחים הנ"ל.

ב. מרדכי בשם ר"ת- דין כבוש כמבושל הוא בג' ימים, וכהגמ' בע"ז.

מחבר- כהרא"ש דדין כבוש הוא מעל"ע.

'איסור שנשרה עם היתר מעת לעת בצונן, מקרי כבוש, והרי הוא כמבושל ונאסר כולו. אבל פחות מכאן, בהדחה סגי.'

אם כבוש אוסר אף את החתיכה שמחוץ לכבישה

א. או"ה- אין דין כבוש אוסר את החתיכה שמחוץ לכבישה.

ב. הגה' או"ה בשם מהרי"ש- דין כבוש הרי הוא כמבושל ואוסר את כל החתיכה, אף את מה שמחוץ לכבישה.

רמ"א- כהמהרי"ש בסתמא ואת האו"ה כיש מקילין, ובת"ח פסק כהאו"ה להקל.

'וכל מקום דאמרינן כבוש כמבושל, אפילו מה שחוץ לכבישה אסור, דעל ידי הכבישה שלמטה מפעפע למעלה, כמו בכישול. ויש מקילין במה שבחוץ.'

ש"ך- משמע שרמ"א פוסק להקל וכמש"כ בת"ח. ואף שלענין בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב, פסק הרמ"א לאסור את החתיכה שמחוץ לציר, מ"מ שם החשש שהדם שבתוך החתיכה פרש ממקום למקום. עוד הק' הש"ך דהא פסק רמ"א שאם החתיכה היא שמנה שיש לאסור גם את מה שמחוץ לציר ואנן קי"ל דאין חילוק בין כחוש לשמן [דחיישי' שמא הוי שמן], ותי' הש"ך דמ"מ לא נוסף חומרא זו דאנן לא בקיאנן לענין כבוש. [והגרע"א כ' דלא צריך לזה דלענין כבישה לא מעלה מה שמחוץ לכבישה הוא שמן והוה כמי שברור שאינו שמן ודאי שאין להחמיר.]

דין כבוש בכלים

א. או"ה- אם נשתהה הבשר בשרייתו מע"ל, ודאי אף הכלי אסור בדיעבד, וצריך ס' נגד כולו אם הוא של עץ או חרס, דקי"ל כבוש כמבושל אפי' בכלים, אמנם בשל מתכות אין מצריכין ס' נגדו בדיעבד, כי אם שנאסר ע"י רותחין, אך לכתחלה מותר לשרות בו פעם אחרת, דהא אין שורין הבשר הב' מע"ל.

ב. ט"ז וש"ך- חלקו על הא שהכלי יאסור מבליעתו את מה שיהיה כבוש בתוכו מעל"ע, דהא כבר אין הטעם שיפלט לשבח אלא לפגם, שהרי זה לאחר מעל"ע וקי"ל דנט"ל שרי בדיעבד. [והוסיף הט"ז, דאף אי נימא דיש דין כבוש לאסור את הכלים, עכ"פ אין להצריך ס' נגד כל הכלי אלא נגד קליפתו דבליעת הכלי מועטת היא].

כבוש בכב"ח

גמרא- 'ורבנן, מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא, כל איסורו תימה הוא, ודבר חידוש שאינו מלוי בנינו בשאר איסורין לא גמרינן חומרא דידיה בשאר איסורין, דכי היכי דשאר חידושין דידיה לא הו' בשאר איסורין האי דטעם כעיקר נמו לא תיגמר מנייה ומאי חידוש, משאר מילי אילימא דשני דברים הנותנים הם, וכשתערבו נאסרין, מה שאין כן בשאר דברים דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור, כלאים נמי דוגמתן האי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי אסור, אלא דאי תרו ליה שורכו בחלב כל היום שרי, כלומר מותר לשרותו בתוכו, ואינו עובר עליו אפילו על אכילתו, דלא אסרה תורה אלא דרך ציטור, ואפילו יהי' ציה טעמא, ונייהו, מדרבנן אסור כולי יומא בחלבא שרי, בשיל ליה בשולי אסור עובר על ציטור, ועובר על אכילתו' [פסחים מד:]

גמרא- 'משנה: קבת זה חלב קרוש שנתון הקבה עובד כוכבים ושל נבלה בגמרא פריך אטו דשנד כוכבים לאו נבלה היא הרי זו אסורה, המעמיד חלב בעור של קבה זהו אסור, אם יש בנותן טעם הרי זו אסורה, כשרה שינקה מן הטרפה קבתה אסורה טרפה שינקה מן הכשרה קבתה מותרת מפני שכנוס במעיה' [חולין קטו. קטו:] מבואר מהגמ' בפסחים, דכבוש בבשר וחלב מן התורה שרי. [מהגמ' בחולין מבואר דמדרבנן עכ"פ יש איסור, גר"א.]

כשיש ספק אם נכבש מעל"ע

א. רמ"א- ע"פ האו"ה.

'וספק כבוש, אסור, מלבד בבשר עם חלב דאזלינן לקולא, דמן התורה אינו אסורה רק בכשול ממש'.

והיינו שאנו רואים שנכבש רק שיש ספק אם נכבש יום שלם, וס"ל שעצם זה שהוא כבוש לפנינו זה עצמו ריעותא ומוריד את החזקת כשרות, נקודה כ.

ב. ט"ז- בכה"ג שהספק אם נכבש הוא מעל"ע או בפחות, אי"ז ספיקא שנחמיר בו בספיקא דאורייתא, כיון שיש לנו ללכת אחר חזקת כשרות, ואין זה שהוא כבוש לפנינו נחשב לריעותא של החזקה. ורק באופן שיש ב' חתיכות אחת שהיתה כבושה מעל"ע ואחת לא ואין אנו יודעים איזה מהן החתיכה הכבושה בזה אמרי' דספיקא דאורייתא לחומרא, כיון שיש אחת כבושה לפנינו וזהו ריעותא לחזקת כשרות.

ספק כבוש בכ"ח אי שרי אח"כ לבשלו

חור"ד הגרע"א וב"מ- אף דספק כבוש אינו אסור בבשר וחלב דהוי ספיקא דרבנן, מ"מ בספק כבוש אסור לאחר מכן לבשלו, דכאן הוי ספק דאורייתא.

מנחת עני- אף בכה"ג שיש ספק כבוש, שרי לבשלו לאחמ"כ היכא שהספק הוא אם נכבש מעל"ע. וכ' דאף החור"ד מייירי בגוונא דאיכא ודאי כבוש, והספק הוא בב' חתיכות דלא שייך לומר אוקי אחזקה, אבל בחתיכה אחת וספק מעל"ע שרי אפי' בבישול.

דין כבוש בחומץ ובציר

א. הגה"מ בשם רא"ש ורשב"א- כל דין כבוש שהרי הוא כמבושל, זהו דוקא בחומץ או ציר, אבל בלא"ה אין דין כבוש ואינו אוסר לעולם.

ב. רא"ש- הדין של כבוש הוא אף בלא חומץ וציר אלא אפי' במים הדין כן. וכשכבוש בציר בשיעור כדי שירתיה ויתחיל, נאסר כל מה שבתוך הציר ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה כדי מליח הרי הוא כרותח. ולמד הב"י דה"ה בחומץ הדין כמו בציר שבשיעור של כדי שירתיה חשיב כמבושל ואוסר הכל ובפחות מזה אוסר כדי קליפה.

מחבר- כהרא"ש לענין ציר, וכדבריו בב"י דה"ה בחומץ.

'ואם הוא כבוש בתוך ציר או בתוך חומץ, אם שהה כדי שיתננו על האור וירתיה ויתחיל להתבשל, הרי הוא כמבושל; ובפחות משיעור זה, לא נאסר אלא כדי קליפה'.

ש"ך - הוכיח דשיטת הרא"ש דדוקא לענין ציר אמרי דכבוש בשיעור שיתננו על האור הוי כמבושל, אבל בחומץ ס"ל דדין כבוש הוא כמים שהוא מעל"ע, וכך פסק להלכה.

שי' הרמ"א בענין כבישה בציר

רמ"א - כאן סתם כהמחבר לענין ציר וחומץ דכבר בשיעור שיתננו על האור וירתיח חשוב כמבושל, וכ

'(וע"ל סימן ע' מדין בשר שנפל לציר)'

ושם כ' להקל כשי' רבינו שמשון בר"א דס"ל כהגה"מ דכבוש בציר בעי מעל"ע, וכ' הש"ך שם לבאר את שיטת הרמ"א דפ' כן דוקא שם לענין שלא יהני מליחה אחר בישול של הבשר בזה בעי בכבוש בציר מעל"ע, אך לענין סתם איסור שיאסור את ההיתר ע"י כבוש בציר, בזה אף בשיעור שיתננו על האור וירתיח חשיב כמבושל, ואוסר כהמחבר כאן.

בליעת שמן זית

א. שבו"י - חלב האסור שנופל לתוך כלי עם שמן זית, השמן יאסר אף בפחות מעל"ע ע"פ התוס' שעז וחרף הוא ובליעתו מהירה, אך עכ"פ יש להקל בהפסד מרובה.

ב. באר יעקב - התיר אפי' בלא הפ"מ. [ונחלקו הפוסקים אם היתר זה קיים הוא אף במקרה שהשמן זית שזה בכלי של איסור].

כבוש בשאר דברים שאינם מפורשים במשניות

נו"ב - דין כבוש כמבושל נאמר על הדברים המפורשים במשניות דטבעם הוא לבלוע, אבל בשאר דברים עכ"פ בספיקא יש להקל.

סעיף ב

דין כלי שני

גמרא - 'משנה: האילפס והקדרה שהעבירן מן האור מרותחין בין השמשות, לא יתן לתוכן תבלין משתחשך, דכלי ראשון כל זמן שרותח מנשל אבל נותן הוא לתוך הקערה דכלי שני אינו מנשל או לתוך התמחוי כעין קערה גדולה שמערה כל האילפס לתוכה, ומשם מערה לקערות, רבי יהודה אומר בגמרא מפרש אהי קאי, אכלי ראשון או אכלי שני לכל הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר. שהן מנשלין את התבלין כשהן רותחין: לוי - הנוטף מן הדגים כשכובשים אותן צונכש' [שבת מב. מב:]

גמרא - 'אתמר, השוחט בסכין של עובדי כוכבים, רב אמר קולף בית השחיטה מפני שצנעה שמונית הסכין, ורבה בר בר חנה אמר מדיח צמים, לימא בהא קמיפלגי, דמר סבר בית השחיטה צונן, כלומר אין חוס בית השחיטה חזק לצנע ונייהו הדחה צעי שהרי נתקנה זה שמונית ואע"פ שלא נצנע צנצר הרי הוא צדפות בית השחיטה שא"ל לדופני הסכין צלא

שמונית ומר סבר בית השחיטה רותח ובלע, לא, דכ"ע בית השחיטה רותח הוא, מאן דאמר קולף שפיר, ומאן דאמר מדיח איידי דטרידי סימנין לאפוקי דם כלומר צהולת דם הס עסוקים ולא צצליטה לא בלעי, איכא דאמרי דכ"ע בית השחיטה צונן, מאן דאמר מדיח שפיר, מאן דאמר קולף אגב דוחקא דסכינא שמשפשו צצער צדוק צלעה וכיון דלא איפסיק הלכתא ואיסורא דאורייתא הוא עבדין לחומרא דק"ל צל תורה הלך אחר הנהגות ונ"מ לכתלה לא ישמע דהא השועת קאמר בלע. [חולין ח:]

גמרא- 'איתמר, חם לתוך חם צער רותח לתוך חלב רותח, או אחד של איסור ואחד של היסור דברי הכל אסור, דצלע היתר מאיסור צונן לתוך צונן דברי הכל מותר, חם לתוך צונן, וצונן לתוך חם, רב אמר עילאה גבר, העליון מולת, הלכך חם לתוך זון אסור, שהעליון מחממו לתחתון והרי שיהיה חמין וצלעי מהדדי, וזון לתוך חם מותר שהעליון מלגו לתחתון, ולא צלעי ושמאל אמר תתאה גבר, הלכך חם לתוך זון מותר וזון לתוך חם אסור, ואף על גב דהילכתא כרז באיסורי צהא הילכתא כשמואל, דהא תניא תרתי מתניתין כוותיה דלוקמן ..תניא כוותיה דשמואל, חם לתוך חם אסור וכן צונן שנתן לתוך חם אסור, אלמא תתאה גבר חם לתוך צונן, וצונן לתוך צונן, מדיח, חם לתוך צונן מדיח, כיון דחם הוא אדמיקר ליה קודם שיצטן צלע כל דכו אי אפשר דלא בלע פורתא, קליפה מיהא ניבעי, אלא אימא חם לתוך צונן קולף, צונן לתוך צונן מדיח. [פסחים עה: עו:]

א. ר"ן רשב"ם וי"א ברשב"א- אין כלי שני מבשל ואף אינו מבליע ומפליט, [היינו שאינו אוסר אף כדי נטילה וכדי קליפה] ולפ"ז כשנופל היתר לתוך איסור של כ"ש או להיפך אין ההיתר נאסר כלל, אך עכ"פ בעי הדחה כדין צונן שנוגע בצונן.

ב. רשב"א- כלי שני אף שאינו מבשל, מ"מ מבליע ומפליט כדי קליפה, וא"כ כשנופל היתר לתוך איסור בכ"ש או להיפך ההיתר יאסר בכדי קליפה.

ג. מהרש"ל- כ"ש אף שאינו מבשל, מ"מ מבליע הוא בכולו, ולכך היכא שהאיסור עצמו או ההיתר עצמו הם הכלי שני הכל נאסר דמפליט הוא בכולו, אבל היכא שהאיסור וההיתר צוננים ונפלו יחד לתוך כלי שני, בזה אין נאסר אלא בכדי קליפה, דאין כ"ש מבליע ומפליט כאחד וכ"ש שאינו מבשל [ונ"מ לענין שבת דליכא איסורא דבישול בכ"ש].

נקודה"כ- הק' על רש"ל דהא מוכח מהוכחת רשב"ם דס"ל דעירווי מכ"ר חשיב ככ"ש והוכיח כן מדינא דתתאה גבר והיינו שאם נפל היתר או איסור חם [והיינו מכ"ר] לתוך צונן דאינו אוסר יותר מקליפה, ועירווי שלא נפסק ודאי שיותר מחמם מכלי שני, ואף שנעמיד גמ' זו בעירווי שנפסק [וכך מתרצים חלק מהפ"ו את שי' ר"ת דס"ל דעירווי מכ"ר הוי ככ"ר] עדיין מבואר שעירווי מכ"ר אף שנפסק עדיף מכ"ש, ויהיה מה שיהיה מבואר שכ"ש אינו אוסר יותר מכדי קליפה.

פרמ"ג- יישב שי' רש"ל. דכל דברי רש"ל שכ"ש אוסר בכולו, היינו באופן שהורק האוכל מהכ"ר לכלי אחר והיה הוא ריק, ולכך אין בכח הכלי הצונן לצנן לגמרי את האוכל החם שנפל, אבל אם האוכל נפל לתוך הכ"ש וכבר היה בכ"ש אוכל אזי האוכל שנפל יותר מצטנן ע"י האוכל שם, וזהו המקרה המדובר בגמ' בדינא דתתאה גבר שהאוכל החם נפל לתוך כלי המלא באוכל, ולכך אינו אוסר יותר מכדי קליפה.

מחבר- כה"א ברשב"א, והביא את הרשב"א כ"א. והחמיר לכתחילה וכדיעבד היתר.

'חום של כלי ראשון שהיד סולדת בו, מבשל ואוסר כולו. אבל חום של כלי שני אינו מבשל. ויש אומרים שגם כן אינו מפליט ואינו מבליע. וי"א דמכל מקום הוא מפליט ומבליע, ואוסר כדי קליפה. וראוי לחוש ליוזר בדבר לכתחלה (ועי' ל סי' ס"ח סעיף י"ג), אבל בדיעבד מותר בלא קליפה, ובהדחה בעלמא סגי. (ועיין לעיל סימן ס"ח וצ"ב וצ"ה נתבארו דיני כלי שני ועירו).'

רמ"א- [בסעיף ג] כהר"ן.

'וכל זה לא מיירי אלא בחום כלי ראשון, כגון מיד שהסירו מן האש מניחו עם ההיתר. אבל אם כבר מונח בכלי שני, ואחר כך מניח ההיתר אצלו או עליו, אינו אוסר כלל, דכלי שני אינו אוסר.'

ט"ז- למד בדברי הטור כדברי מהרש"ל להחמיר שכ"ש אוסר את כולו וכן יש להחמיר, אך יש להקל במקום הפסד מרובה ודבר חשוב כמחבר ורמ"א.

עירוי מכלי ראשון

א. רבינו שמשון ב"א ורשב"ם- עירוי מכ"ר חשיב ככלי שני ואינו מבשל וכן אינו מפליט ומבליע כאחד כמו כלי שני, אך מ"מ עירוי מבליע כדי קליפה כגון אם עירה איסור רותח על היתר או חלב על גבי בשר אוסר כדי קליפה אלא דאינו מפליט ומבליע כאחד.

ב. רבינו תם-

א. פרישה- עירוי מכ"ר מבשל בכולו.

ב. מהרש"ל- עירוי מכ"ר אינו מבשל בכולו, אך מ"מ מבליע בכולו.

ג. רוב הפוסקים- מבשל כדי קליפה כמו כלי ראשון, ומ"מ עירוי כמו שאינו מבשל בכולו כך אינו מבליע בכולו.

ש"ך- פסק כרבינו תם וכרוב הפוסקים, דעירוי מכ"ר מבשל כדי קליפה ולא יותר.

כלי העומד על האש אך אין היד סולדת בו

א. רשב"א וטור- כלי ראשון שעומד על האש כל זמן שהוא חם אפי' אין היד סולדת בו מבליע כדי קליפה. וכ"כ רש"ל ע"פ הירושלמי דמסתפינא להקל בכלי ראשון שעומד על האש כל זמן שהוא חם אפי' אין היד סולדת בו, דעשו הרחקה לכלי ראשון.

ב. שאר הפוסקים- כל שאין האיסור חם שהיד סולדת בו, אין לאסור בזה כלל.

א. ש"ך- יש להחמיר כהרשב"א והטור.

ב. ט"ז- [ריש סי' צ"ד] אין להחמיר בזה כלל. [ע"פ הגרע"א].

סעיף ג

דין תתאה גבר ועילאה גבר

גמרא- 'איתמר, חם לתוך חם בשר רותח לתוך חלב רותח, או אחד של איסור ואחד של היתר דברי הכל אסור, דכלע היתר מאיסור צונן לתוך צונן דברי הכל מותר, חם לתוך צונן, וצונן לתוך חם, רב אמר עילאה גבר, העליון מולא, הלכך חם לתוך זון אסור, שהעליון מנחמנו לתחתון והרי שניהן חמין וכלעי מנהדי, ולזון לתוך חם מותר שהעליון מלגנו לתחתון, ולא כלעי ושמואל אמר תתאה גבר, הלכך חם לתוך זון מותר ולזון לתוך חם אסור, ואף על גב דהילכתא כרב באיסורי בהא הילכתא כשמואל, דהא תניא תרתי מתניתין כוותיה כדלקמן ..תניא כוותיה דשמואל, חם לתוך חם אסור, וכן צונן שנתן לתוך חם אסור, אלמא תתאה גבר חם לתוך צונן, וצונן לתוך צונן מדיח, חם לתוך צונן מדיח, כיון דחם הוא אדמיקר ליה קודם שיצטק כלע כל דכו אי אפשר דלא בלע פורתא, קליפה מיהא ניבעי, אלא אימא חם לתוך צונן קולף, צונן לתוך צונן מדיח, תניא אידך, בשר רותח שנפל לתוך חלב רותח, וכן צונן שנפל לתוך חם, אסור, חם לתוך צונן, וצונן לתוך צונן, מדיח, חם לתוך צונן, מדיח, כיון דחם הוא אדמיקר ליה אי אפשר דלא בלע פורתא, קליפה מיהא ניבעי, אלא אימא חם לתוך צונן קולף, צונן לתוך צונן מדיח.' [פסחים עה: עו.]

מבואר: דצונן שנוגע בצונן דינו בהדחה. חם שנוגע בחם כולו אסור. צונן שנוגע בחם או חם שנוגע בצונן בזה הוי מחלוקת אי אילעה גבר או תתאה דהיינו דאם התחתון צונן ואמר' תתאה גבר בעי קליפה במקום נגיעתן ואי אילעה גבר הכל נאסר.

ראשונים- אף דבעלמא קי"ל כרב באיסורי, הכא הלכה כשמואל משום דתניא כוותיה בתרתי.

מחבר- כהראשונים שפסקו כשמואל.

'נפל איסור חם לתוך היתר חם דכלי ראשון, או אפילו איסור צונן לתוך היתר חם, הכל אסור דתתאה גבר על העליון ומחממו עד שמפליט בתחתון. ואין צריך לומר דהיתר צונן לתוך איסור חם, שהכל אסור. אבל אם העליון חם והתחתון צונן, אינו אוסר אלא כדי קליפה, אפילו אם העליון החם איסור.'

כלי שני

ר"ן- פלוגתת רב ושמואל אי אילעה גבר או תתאה גבר, הוא באופן שנטלו את הקדירה מן האור, אבל אי א' מהן על האור לכו"ע הוי כחם לתוך חם והכל נאסר.

דרכי משה- משמע דהר"ן מייירי בכלי ראשון, אבל אם שמוהו כבר בכלי שני אינו אוסר כלל.

רמ"א- כדבריו בדרכ"מ.

וכל זה לא מייירי אלא בחום כלי ראשון, כגון מיד שהסירו מן האש מניחו עם ההיתר. אבל אם כבר מונח בכלי שני, ואחר כך מניח ההיתר אצלו או עליו, אינו אוסר כלל, דכלי שני אינו אוסר, כמו שנתבאר (כך משמע מלשון הר"ן).

דבר גוש

א. רמ"א- [בסימן צ"ד] אין הבדל בין דבר גוש ללא דבר גוש, אלא כל שאינו בכ"ר שוב אינו מבשל.
 ב. מהרש"ל- דבר גוש כגון חתיכת בשר או דג או אורז או דוחן דמערין חם מן הקדרה, אם היד סולדת בו דינו לעולם ככלי ראשון.
 ש"ך- באורז ודוחן אם הוא צלול ונשפך כעין רוטב, יש לסמוך על הרמ"א. [ומשמע דבשאר דברים יש להחמיר כמהרש"ל].

כשעומדים סמוכים זה אצל זה

א. או"ה- כל דינא דתתאה גבר זהו דוקא כשאחד מונח מעל השני, אבל כשאחד מונח אצל השני בסמוך לו, אין בזה את זה הדין של תתאה גבר, אלא הדין הוא שאם שניהם חמים מחום של כלי ראשון הכל אסור, ואם האחד צונן ההיתר צריך קליפה במקום שנגע.
 ב. רש"ל- אם האיסור חם וההיתר קר ומונחים זה אצל זה, דאוסר בכלולו כמו במליחה, ואם ההיתר חם והאיסור קר ומונחים זה אצל זה, צריך קליפה.

רמ"א- כהאו"ה.

'ואם הניחה זה אצל זה, אם שניהם חמים מחום כלי ראשון, הכל אסור. ואם האחד צונן, ההיתר צריך קליפה במקום שנגע.'

ט"ז- במקום שאין הפסד מרובה יש להחמיר כמהרש"ל.

תתאה ועילאה בכלים

א. או"ה ורשב"א- גם בכלים שייך דין תתאה גבר, ולכך היכא שנפל איסור רותח לתוך כלי צונן אין הכלי נאסר אלא כדי קליפה.
 ב. מהרש"ל- בכלים שאין בטבען להיות חם וקר לא אמרי' דין תתאה גבר, ויש להחמיר אף היכא שמאכל חם נופל לתוך כלי צונן שיאסור את כל הכלי, וכן כשהכלי היה אסור ונפל היתר חם לתוך הכלי שהמאכל יאסר.

רמ"א- כהאו"ה.

'איסור שהניחו בכלי היתר או להיפך, אמרינן ביה גם כן דין תתאה גבר, כמו בכ' חתיכות. ועיין לעיל סי' צ"ד אם חתך בשר בסכין חולבת.'

ש"ך- הוכיח מהרבה פוסקים כהרמ"א ופסק כן להלכה.

דין ניצוק והבל העולה מדבר איסור

משנה- 'המערה מחם לחם, ומצונן לצונן, ומחם לצונן, טהור. מצונן לחם, טמא. רבי שמעון אומר, אף

המערה מחם לחם וכחו של תחתון יפה משל עליון, טמא. [מכשירין פ"ה מ"י]

או"ה- הוציא מדברי המשנה שאם עירה מכלי שיש בו שומן כשר לנר דולק שיש בו חלב או שומן, שיש איסור בדבר.

רמ"א- כהאו"ה.

'אסור לערות מכלי שיש בו שומן כשר לנר דולק שיש בו חלב או שומן איסור, ובדיעבד אין לחוש'.

[בטעם הדבר, ביאר הט"ז ע"פ הר"מ שהוא מדינא דניצוק, והרי הכלי העליון מתחבר עם התחתון האסור. ובש"ך כ' ע"פ הר"ש שהוא משום ההבל העולה מן הכלי האסור. וביאר הפרמ"ג שאין כאן מחלוקת, אלא הכוונה הוא דע"י דין הניצוק חשיב הכלי העליון כחלק מהתחתון, ואז ההבל של התחתון אוסר את העליון, מדין זיעת הכלים דהוי ככלים].

סעיף ד

דין צלי

גמרא- משנה: ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם, הרי זו אסורה, כיצד משערין אותה, כבשר בלפת, רואין כאילו היך לפחות והגיד צר ואילו היה נותן טעם צר כשיעור הגיד בלפתות היך אסור דשיעורין הלכה לנשה מסויי וגמירי דצהכי משערין דאף ע"פ שאילו היה כרוז או קפלוט היה לריך פחות או יותר: גמרא: אמר שמואל, לא שנו דכי יש צו בנותן טעם כל היך אסורה אלא שנתבשל בה, שהרוטב מעלה הטעם בכל הצער אבל נצלה בה עמו נלמת בחוכו ואינו מפעפע ויואל צצער קולף ואוכל כלומר חותך עליון ואוכל עד שמגיע לגיד עד שמגיע לגיד, איני והאמר רב הונא, גדי שצלאו בחלבו שלא נעל חלב הכליות אסור לאכול אפילו מראש אזנו, שאין שם חלב אלמא פשיט איסוריה ככוליה שאני חלב דמפעפע, בלע"ז טרישנלש"ט מנצנץ והיך ומתפשט בכל הצער ובחלב אסור, והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון, בגדי שצלאו בחלבו, ואתו ושיילוה לרבי יוחנן ואמר קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו, הוה כחוש הוה, רב הונא בר יהודה אמר כוליא בחלבה הוה ושריא, משום דמפסיק קרמא רבין בר רב אדא אמר כילכית שקן דגיס קמיס באילפס של צער הוה ואתו ושיילוה לרבי יוחנן, ואמר להו ליטעמיה קפילא ארמאה, נחום טיבד כוכבים ואשמועינן דמותר לסמוך עליו לפי תומו ולא יודיעוהו שריכינ לו לדבר אסור והיתר' [חולין צ"י: צו].

גמרא- משנה: נגע בחרסו של תנור נגע הפסח בחרסו של תנור יקלוף מן הפסח מקום שנגע בתנור, כדמפרש בגמרא שנתבשל שם נחום התנור, ולא לוי אש הוא כדאמנן לעיל משום שנאמר לוי אש לוי אש שני פעמים, לנעוטי תנור שגרפו, וחרס הדפנות גרוף ועומד הוא את מקומו, נטף בתנור מרוטב על החרס מרוטבו על החרס וחזר אליו שחר שומן שנתחמם מן החרס ונבלע בפסח יטול את מקומו, דלא סגי ליה בקליפה אלא בנעילה יפה יפה צביץ, דשומן נבלע בחוכו הרבה, ואותו שומן נצטל מן החרס (היה) נטף מרוטבו על הסולת מפרש בגמרא בסולת רותחת דמטוי רועבו נחום הסולת, והוי לוי מחמת דבר אחר ואסור לניכליה להווא

רוטב שנתן הסולת משום אל תאכלנו כי אם לני אש הילכך יקמוץ את מקומו וישרוף אותו קומץ כשאר קדשים פסולין יקמוץ את מקומו, סכו בשמן תרומה, אם חבורת כהנים יאכלו, אם של ישראל, אם חי הוא, ידיחנו, דלא נלט ואם צלי צעי קליפה. משום דנלט הוא. יקלוף את החיצון, סכו בשמן של מעשר שני, לא יעשנו דמים על בני חבורה, שאין פודין מעשר שני בירושלים אין מוכרין מעשר שני בירושלים - ואפילו לאוכלו שם בקדושה. דכי ירבה מנך הדך ונתתה ככסף כתיב (דברים יד'). [פסחים עה:]

מבואר בגמ' דאיסור הנצלה עם היתר, אם הצלי הוא כחוש נאסר הוא בכדי קליפה ואם הוא שמן נאסר הוא כולו ובעי ס' לבטל האיסור.

הטעם דצלי כחוש אינו אוסר כולו

א. שע"ד [ותי' ב' בתוס']- גם צלי כחוש בעי ס' כדי לבטל את האיסור כמו בבישול, ורק דברי הגמ' בחולין דצלי כחוש אינו אוסר כולו, היינו שבכחוש מסתמא יש בו ס' נגד החלב הצמוק, אבל עיקר דינו הוא ממש כמו בבישול.

ב. רשב"א [ותי' א' בתוס']- דברי הגמ' דצלי כחוש אינו אוסר כולו, היינו אף באופן שליכא ס' נגד החלב, ואפ"ה אינו אוסר משום שאינו מפעפע.

צלי כחוש [באופן שאינו אוסר כולו לשע"ד דאיכא ס' ולהרשב"א אף דליכא ס'] אי בעי כדי נטילה או דסגי בכדי קליפה

א. תוס'- דברי הגמ' בחולין דבצלי קולף ואוכל עד שמגיע לגיד, אי"ז בדוקא דהא בעי להשאיר כדי נטילה כמבואר במשנה בפסחים שבצלי יש להשאיר כדי נטילה, ומבואר גם שהוא יותר מקליפה.

ב. י"א ברשב"א- סגי בכדי קליפה. ודברי הגמ' בפסחים מיירי דוקא גבי רוטב דטעם דרוטב מפעפע ומתפשט יותר מגיד.

ג. רשב"א- באיסורי תורה יש להחמיר דבעי כדי נטילה, ובאיסורי דרבנן סגי בכדי קליפה.

ד. רמב"ם- כפשטיה דסוגיא דחולין, דקולף ואוכל ולא בעי אפ"י כדי קליפה. ודברי הגמ' בפסחים מיירי דוקא גבי רוטב, דטעם דרוטב מפעפע ומתפשט יותר מגיד וכנ"ל.

א. מחבר- כהתוס' שצלי אוסר בכדי נטילה.

'במה דברים אמורים, כשנפל לתוך התבשיל, מפני שהרוטב מוליך פליטת האיסור ומערבו בכל התבשיל. אבל איסור, בין חם בין קר, שנפל על הצלי שאצל האש, אינו אוסר אלא כדי נטילה, שהוא כעובי רוחב אצבע. לפיכך ירך שצלאו בגידו, או חתיכת איסור שצלאה עם חתיכת היתר ונוגע זה בזה, צריך להסיר כדי נטילה סביב הגיד וכן מן החתיכה מקום שנוגע בחתיכת איסור. וכן אם נפל איסור על חתיכה שבקדרה שהיא חוץ לרוטב, ולא ניער הקדרה ולא כיסה אותה, אינו אוסר אלא כדי נטילה. אבל אם היא ברוטב, לרש"י (כולה ולר"י) אפילו מקצתה, או אפילו כולה חוץ לרוטב וניער או כיסה הקדרה, הרוטב מפעפע הטעם ומערבו ונכנס בכולו.'

ב. מהרש"ל- כהשע"ד שהכל נאסר. [וכן פסק רמ"א בס"ה מטעם שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן].

סעיף ה

צלי שמן

גמרא- משנה: ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם, הרי זו אסורה, כיצד משערין אותה, כבשר בלפת, רואין כאילו היך לפחות והגיד צצר ואילו היה נותן טעם צצר כשיעור הגיד בלפתות היך אסור דשיעורין הלכה לנשה מסויי וגמורי דזהכי משערין דאף ע"פ שאילו היה כרוב או קפלוט היה לריך פחות או יותר: גמרא: אמר שמואל, לא שנו דכי יש צו בנותן טעם כל היך אסורה אלא שנתבשל בה, שהרובע מעלה הטעם בכל הצצר אבל נצלה בה עמו ללמת צחוכו ואילו מופפע ויולא צצר קולף ואוכל כלומר חותך עליון ואוכל עד שמגיע לגיד עד שמגיע לגיד, איני והאמר רב הונא, גדי שצלאו בחלבו שלא נעל חלב הכליות אסור לאכול אפילו מראש אזנו, שאין שם חלב אלמא פשיט איסוריה צבוליה שאני חלב דמפעפע, בלע"ז טרישנלש"ט מוצנץ והוך ומתפשט בכל הצצר ובחלב אסור, והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון, בגדי שצלאו בחלבו, ואתו ושייליה לרבי יוחנן ואמר קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו, ההוא כחוש הוה, רב הונא בר יהודה אמר כוליא בחלבה הוה ושריא, משום דמפסיק קמיה רבין בר רב אדא אמר כילכית שקן דגיס קטניס באילפס של צצר הוה ואתו ושייליה לרבי יוחנן, ואמר להו ליטעמיה קפילא ארמאה, נחתוס עוצד כוכביס ואשמועינן דמותר לסמוך עליו לפי תומנו ולא יודיעוהו שלריכין לו לדבר איסור והיתר' [חולין צו: יז].

מבואר בגמ' שגדי שמן שצלאו עם חלבו אסור את כל ההיתר.

צלי שמן שאסור חלבו את כולו, אי מהני ס' בגדי לבטלו

א. רמב"ם ורשב"א- מהני ס' כדי לבטל את איסור החלב אף בגדי שמן, ומה דאיתא בגמ' שאוסר את כולו זהו דליכא ס'.

ב. רא"ה- בגדי שמן לא מהני ס' שיהיה היתר בגדי כדי לבטל את החלב שבו, משום שהשומן מפעפע בו ביותר אף דאיכא ס'.

שע"ד- אף בדבר כחוש יש לאסור עד דאיכא ס' בהיתר נגדו, משום דאנן לא בקיאין איזה מיקרי כחוש ואיזה שמן.

מחבר- כהרמב"ם והרשב"א.

'כמה דברים אמורים שאין הצלי אסור אלא כדי נטילה, בירך עם גידו וכיוצא בו, דבר כחוש שאין בו כח לפעפע בכל החתיכה; אבל גדי שמן שצלאו בחלבו, אם אין בכל הגדי ששים כנגד כל החלב שבו, אסור לאכול אפילו מראש אזנו, שכיון שהוא שמן מפעפע בכולו. אבל אם הוא כחוש, אף על פי שאין בו ס' כנגד כל החלב שבו, אינו אסור אלא כדי נטילה, שהחלב של בהמה כחושה הוא בטבעו ואינו מפעפע.'

רמ"א- כהגה' שע"ד.

'..וי"א דאין אנו בקיאין איזה מיקרי כחוש או שמן, ויש לאסור בכל ענין עד דאיכא ס' ואפילו איכא ס', צריך נטילת מקום והכי נהוג. ודווקא באיסור חלב או שאר איסור

דשייך בו שמנונית, אבל באיסור דלא שייך ביה שמנונית, והוא בודאי כחוש, אינו אוסר רק כדי נטילה'.

[דלא שייך בו חיסרון בקיאות, גר"א]

חתיכת איסור כחוש שנגע בהיתר שמן ע"י צלי

גמרא- 'אמר רב, בשר שחוטה שמן שצלאו בתנור צמי שפודים, זה רחוק מזה אסור שהריח מן השמן נכנס לכחוש ומפטמו, וחרר זה ומוציא ריח גם הוא, וכל שכן שחוטה כחושה ונצילה שמינה, ורבותא אשנועינן רב, דלא ינמא נצילה כחושה הואיל ואין ריחה נודף לא אסרה לה לשחוטה, ואשנועינן דשמן שחוטה מפטם לנצילה בריחא, והדר נפקא איחא ריחא עם בשר נבילה כחוש אסור, מאי טעמא מפטמי מהדדי, ולוי אמר אפילו בשר שחוטה כחוש שצלאו עם בשר נבילה שמן מותר, מאי טעמא, ריחא בעלמא הוא, וריחא לאו מילתא היא.' [פסחים עו. עו.]

טור- אפילו חתיכת האיסור כחושה וחתיכת היתר שנצלית עמה שמינה, האיסור מפעפע בכולה. וכ' ב"י דהטור למד את דינו מהגמ' הנ"ל, מהא דריחא מילתא היא שאף אם האיסור הוא הכחוש וההיתר הוא השמן, אפ"ה ההיתר נאסר ע"י שהשומן נכנס לאיסור וחוזר להיתר ואוסרו ע"י הריח, וכ"ש בצלי שהדין כן.

ב"י- הקשה ע"ז מלהלן סעי' ז' דנתבאר מדברי הרשב"א ופסקו הטור, דאפילו היתה חתיכת ההיתר שמנה ושומן שבה מפעפע וחתיכת האיסור כחושה, אין האיסור אוסרת את כל ההיתר אפי' כששתייהם חמין, לפי שאין השומן של היתר מוליך עמו את האיסור, אלא במקום שהאיסור יכול להלוך בטבעו, וכגון חתיכה שנאסרה מחמת שקבלה טעם ממקום אחר שאינה אוסרת חברותיה אפי' כשההיתר הוא שמן.

ת"א א' [דרכ"מ]- דברי הטור כאן מיירי כשהאיסור הכחוש הוא החלב ואף שמדובר בכחוש, מ"מ החלב נחשב לשמן באופן שאם ההיתר הוא שמן שפיר החלב מפעפע בהיתר ואוסרו, ולא בעי שהשומן של ההיתר יכנס לאיסור ויאסר ויחזור להיתר ויאסרו. [הט"ז הקשה ע"ז דהא בדברי הגמ' בפסחים גבי ריחא מילתא היא שזהו מקור דברי הטור, ומבואר דלאו דוקא אם האיסור הוא חלב, אלא אף כאשר הוא בשר איסור כחוש ודלא כהדכ"מ, וכן שמסתימת דברי הטור לא משמע דדוקא גבי חלב אמרי' כן.]

ת"ב ב' [רש"ל וש"ך]- דברי הטור כאן הם באופן שהאיסור אסור מחמת עצמו, ובהא קאמר דאפי' האיסור כחוש ההיתר שהוא שמן מוליך האיסור עמו, מאחר דבע"כ בלאו הכי פולטת רוטב של איסור ובלאו הכי אוסר כדי נטילה, הלכך אם ההיתר אצלו שמן מחזיק פליטתו ומבליע בכולו, משא"כ להלן ס"ז שאין החתיכה אסורה מחמת עצמה אלא שבלעה איסור, א"כ אין בכח האיסור הבלוע לאסור את כל ההיתר ע"י צלי.

א. מחבר- כהטור.

'ואפילו חתיכת האיסור כחושה וחתיכת היתר שנצלית עמה שמינה, האיסור מפעפע בכולה'.

ב. ט"ז- הקשה על ב' התירוצים האמורים לחלק בין דין זה של הטור לסעי' ז'. וכ' דלולי דמסתפינא היה מגיה בדברי הטור שהחתיכת איסור הוא השמן וההיתר הוא הכחוש [החידוש הוא דאפי' שזה בב' חתיכות אמרי' כן], אבל באמת כשחתיכת האיסור הוא הכחוש וההיתר הוא השמן אין האיסור אוסר את כל ההיתר וכמו בסעיף ז'.

דבר שיש לו פעפוע שנפל למקום ידוע מהחתיכה בצלי

גמרא- משנה: ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם, הרי זו אסורה, כיצד משערין אותה, בכשר בלפת, רואין כאילו היך לפחות והגיד צר ואילו היה נותן טעם צר כשיעור הגיד בלפתות היך אסור דשיעורין הלכה לנשה נכסיו וגמירי דבהכי משערין דאף ע"פ שאילו היה כרוב או קפלוט היה לריך פחות או יותר: גמרא: אמר שמואל, לא שנו דכי יש בו בנותן טעם כל הירך אסורה אלא שנתבשל בה, שהרוטב מעלה הטעם בכל הבשר אבל נצלה בה עמו נצמת בתוכו ואינו מפעפע ויוצא בבשר קולף ואוכל כלומר חותך עליון ואוכל עד שמגיע לגיד עד שמגיע לגיד, איני והאמר רב הונא, גדי שצלאו בחלבו שלא נטל חלב הכליות אסור לאכול אפילו מראש אזנו, שאין שם חלב אלמא פשיט איסוריה בכוליה שאני חלב דמפעפע, בלע"ז טרישנלש"ט מבצבץ והולך ומתפשט בכל הבשר ובחלב אסור, והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון, בגדי שצלאו בחלבו, ואתו ושייליה לרבי יוחנן ואמר קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו, הוהא כחוש הוה, רב הונא בר יהודה אמר כוליא בחלבה הוה ושריא, משום דמפסיק קמיה רבין בר רב אדא אמר כילכית שקן דגיס קטנים באילפס של צר הוה ואתו ושייליה לרבי יוחנן, ואמר להו ליטעמיה קפילא ארמאה, נחוס ונוד כוכבים ואשמועינן דמותר למונך עליו לפי תומו ולא יודיעוהו שזריכין לו לדבר אסור והיתר' [חולין צו: צו].

גמרא- משנה: נגע בחרסו של תנור, נגע הפסח בחרסו של תנור יקלף מן הפסח מקום שנגע בתנור, כדמפרש בגמרא שנתבשל שם נחוס התנור, ולא לל אש הוא כדאמרינן לעיל משום שנאמר לל אש לל אש שני פעמים, למטויו תנור שגרפו, וחרס הדפנות גרוף ועומד הוא את מקומו, נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו שחר שזמן שנתחמם מן החרס ונבלע בפסח יטול את מקומו, דלא סגי ליה בקליפה אלא בנעילה יפה יפה בעובי, דשומן נבלע בתוכו הרבה, ואותו שומן נצול מן החרס (היה) נטף מרוטבו על הסולת מפרש בגמרא בסולת רותחת דמעויו רועבו נחוס הסולת, והווי לל מחמת דבר אחר ואסור לניכליה לכהו רועב שבתוך הסולת משום אל תאכלנו כי אש לל אש הילכך יקמוץ את מקומו וישרוף אותו קונץ כשאר קדשים פסולין יקמוץ את מקומו, סכו בשמן תרומה, אם חבורת כהנים יאכלו, אם של ישראל, אם חי הוא ידיחנו, דלא בלע ואם צלי צעי קליפה, משום דבלע הוא יקלף את החיצון, סכו בשמן של מעשר שני, לא יעשנו דמים על בני חבורה שאין פודין מעשר שני בירושלים. ואפילו לאוכלו שם בקדושה, דכי ירבה מנך הדך ונתתה בכסף כתיב (דברים יד). [פסחים עה:].

א. רשב"א- הקשה על המבואר בגמ' בחולין דאיסור שמן אוסר את ההיתר ע"י צלי בכולו, מהגמ' בפסחים דמבואר במשנה האמורה דאף איסור שיש בו רוטב דהוי כשומן שאינו אוסר את ההיתר יותר מכדי נטילה, ותירץ דמירי במשנה בפסחים דאיכא ס' נגד האיסור ואפ"ה כנגד האיסור עצמו אסרי בכדי נטילה. ומזה יתבאר דכל דבר שיש לו פעפוע שנפל למקום ידוע מהחתיכה בצלי, אע"פ שיש בחתיכה ס' לבטל האיסור, צריך נטילת מקום.

ב. תוס' [ורמב"ם]- תירצו על הק' הנ"ל דרוטב נחשב פחות משומן לאסור את ההיתר ע"י צלי, ובאמת במשנה בפסחים אין ס' נגד האיסור ואפ"ה אין הרוטב אוסר יותר מכדי נטילה, וא"כ כשיש ס' נגד האיסור אין לאסור אפי' במקום האיסור כלל אלא סגי בהדחה.

א. מחבר- כהרשב"א.

'וכל דבר שיש לו פעפוע שנפל למקום ידוע מהחתיכה בצלי, אע"פ שיש בחתיכה ס' לבטל האיסור, צריך נטילת מקום'.

ב. תרומת הדשן- כהרמב"ם. דכל שיש ס' נגד האיסור לא בעי לא נטילה ולא קליפה.

מהרש"ל- בכחוש יש להצריך קליפה במליחה ונטילה בצלי אף בדאיכא ס', אבל בשמן לא בעי כלל כשיש ס' נגד האיסור.

מה נחשב צלי

טור- כל מבושל בלא רוטב, או אפוי, דינו כצלי בכל דבר.

רמ"א- כהטור.

'וכל מבושל בלא רוטב, או אפוי, דינו כצלי בכל דבר (טור וב"י).'

סעיף ו

דבר שיש לו פיעפוע בצלי כשאחד חם ואחד צונן

רשב"א- איסור מפעפוע אפילו בצלי אוסר הכל, היה אחד חם ואחד צונן ונפל האחד על חברו התחתון גובר לעולם כמו שביארנו למעלה, ולפיכך נפל חם לתוך צונן אינו אוסר אלא כדי קליפה, ואם נפל צונן לתוך חם הכל אסור.

מחבר- כהרשב"א.

'דבר שיש לו פעפוע בצלי, אם היה אחד חם ואחד צונן, התחתון גובר. לפיכך אם נפל חם על צונן, אינו אוסר אלא כדי קליפה. ואם נפל צונן על חם, אם אין בהיתר ס' כנגד האיסור, הכל אסור.'

סעיף ז

היתר הבלוע מאיסור אינו אוסר חתיכה אחרת הנוגעת בה בלא רוטב

רשב"א- חתיכה שנאסרה מחמת שקבלה טעם ממקום אחר אינה אוסרת חברותיה אף על פי שנוגעת בהם כששתיהן חמות, ואפילו נצלו שתיהן כאחד ונוגעות זו בזו בשעה שהן על גב האש, שהדבר הבלוע אינו יוצא מחתיכה לחתיכה אלא ע"י רוטב, שאם אי אתה אומר כן, אין לך איסור קליפה, שהקליפה אוסרת קליפה הסמוכה לה וכן לעולם.

כשחתיכת ההיתר הוא שמן

רשב"א- הדין הנ"ל הוא אפילו היתה חתיכת ההיתר שמנה ושומן שבה מפעפע, לפי שאין השומן של היתר מוליך עמו את האיסור, אלא במקום שהאיסור יכול להלוך בטבעו.

בית יוסף- הק' ע"ז מסעי' ה' לענין שחתיכת האיסור הוא כחוש וחתיכת ההיתר הוא שמן, דאמרי' שכל ההיתר נאסר ואף שאם ההיתר לא היה שמן לא היה נאסר יותר מכדי נטילה, מ"מ השומן מעביר את טעם האיסור לכל החתיכה, ומבואר שכן אמרי' ששומן ההיתר מעביר איסור הבלוע בו, ומ"ש הכא.

תירוצ' א' [דרכ"מ]- לעיל מיירי בחלב שבטבעו הוא מפעפע, אך כיון דעתה הוא כחוש סגי עם השומן של ההיתר להעביר את האיסור לכל החתיכה, אבל כאן מיירי באיסור שאין מטבעו להיות מפעפע, ולכך לא יהני שומן ההיתר להוליכו לכל החתיכה.

תירוצ' ב' [פרישה ב"ח ורש"ל]- לעיל שחתיכת ההיתר בכל מקרה נאסרת בכדי נטילה, לכך מהני השומן שבהיתר להוליך האיסור שיש בכדי הנטילה לכל החתיכה, אבל כאן שהחתיכת ההיתר היא רק בלועה מאיסור אין בכח השומן להוליך האיסור לחתיכה אחרת.

א. מחבר- כהרשב"א, אך לא הביא את דינו גם לגבי אם ההיתר הוא שמן. [וביאר הש"ך משום דחשב לקרוש' בב"י, ולכך סתם כאן הדברים שלא להקל].

'הא דחתיכת איסור אוסרת חברתה בנגיעתה, דוקא כשאיסורה מחמת עצמה, כגון נבילה או בשר בחלב, אבל אם אין בה איסור אלא מה שבלע ממקום אחר, אינו אוסרת אחרת הנוגעת בה, אפילו אם נצלו יחד. במה דברים אמורים, כשבלעה איסור שאינו מפעפע, אבל בלעה מן הדברים המפעפים בטבעו, כגון שומן, אוסרת חברתה בין בצלי בין בנוגעת זו בזו חם בחם או בתחתונה חמה ועליונה צוננת, שהאיסור הבלוע בעצמה מפעפע ויוצא מחתיכה לחתיכה.'

ב. ש"ך- כהרשב"א אף לגבי כשחתיכת ההיתר שמן שיש להקל, וכחילוק הב"ח והפרישה הנ"ל.

בשר הבלוע מחלב אי אוסרת חברתה בלא רוטב

היינו דכדי שנאמר שבשר הבלוע מחלב לא יאסור חתיכה אחרת, נצטרך לומר ב' דברים: א. שחלב אינו נחשב מפעפע (כמבואר להלן שאיסור מפעפע יאסור אף כשבלוע בהיתר). ב. שאיסור זה של בשר וחלב אינו נחשב לאיסור עצמי אלא לאיסור בלוע, ולענין דבר זה מצאנו הוכחות לכאן ולכאן, ההוכחות להא דהוי איסור עצמי: מהא דאיסור בשר וחלב חשיב חה"ל לעיל ריש סי' ק"א ומבואר דהיינו דוקא איסור עצמי ולא בלוע, וכן מהש"ל דס"ל דאמרי' דינא דחנ"ן דוקא באיסור בשר וחלב ומשום ששהוי איסור עצמי ולא בלוע. ומאידיך ישנה ראייה דדחשיב כאיסור בלוע: מההיא דניער וכיסה לעיל סי' צ"ב ס"ב דמבואר דאם לא ניער וכיסה אינה אוסרת אחרות חמין שנגעו זו בזו.

א. רשב"א ספר התרומה ור"י- חתיכת בשר הבלועה מחלב, נחשב זה לאיסור בלוע, וכן שחלב לא מפעפע, ולפיכך אין הבשר יאסור חתכה אחרת בלא רוטב כמו כל איסור הבלוע בהיתר. ומהרא"י כ' ליישב הראיה מדין חה"ל, דודאי בשר בחלב כל זמן שהוא מעורב, מיקרי שרשו וגופו של איסור, ואפי' הבשר בלא חלב כמו כלאי בגדים בזמן שחוט פשתן מעורב בטלית צמר אסור להתכסות בכל הטלית אפילו באותו צד שאין חוט פשתן בו, ואם נתחך מן הטלית אותו צד שאין בו פשתן מותר אותו צד, ה"נ קים להו לרבנן שאין שום טעם הולך מחתיכה זו רק טעם דבשר לחוד ולא שום חלב אלא א"כ ע"י

רוטב, וה"ל כאלו בא אליהו ז"ל ואמר לנו נחתך מן הבשר זה חתיכה קטנה שאין בה שום טעם חלב והוי שרי כההיא דכלאים, והניח צ"ע.

ב. טור - 'הא דחתיכת איסור אוסרת חברתה בנגיעתה, דוקא שאיסורה מחמת עצמה כגון נבילה או בשר בחלב'

א. מהרא"י ודרכ"מ - כוונת הטור 'או בשר וחלב' היינו בשר הבלוע מחלב, ומשום דחשיב כאיסור עצמי וכמבואר לענין דינא דחנ"ן ולענין דינא דחה"ל. [והיינו שיחשב איסור בשר בחלב לאיסור עצמי ולא כבלוע אך עכ"פ מבואר שלכו"ע חלב נחשב לדבר כחוש ולא לשמן, והש"ך (סי' צ"ב סק"ג) והט"ז (סי' פ"ז סק"י) צידדו שחלב נחשב לדבר שמן ונשארו בצ"ע מכאן].

ב. רש"ל ט"ז וגר"א - כוונת הטור הוא [הגר"א א' כ' בדעת המחבר, אך לשון המחבר לקוח הוא מהטור] בשר חם שנגע בגבינה שזה חשוב כאיסור עצמי, אך בשר הבלוע מגבינה אי"ז איסור עצמי, אלא איסור בלוע, וכשי' הרשב"א והתרומה הנ"ל.

מחבר - כלשון הטור.

'הא דחתיכת איסור אוסרת חברתה בנגיעתה, דוקא כשאיסורה מחמת עצמה, כגון נבילה או בשר בחלב..'

א. ט"ז וגר"א - כשי' דהיינו דוקא בשר הנוגע בחלב, אך בשר הבלוע מחלב אינו אוסר חתיכה אחרת חם בחם בלא רוטב.

ב. ש"ך - כוונת המחבר הוא כמהרא"י ודרכ"מ, שאף בשר הבלוע מחלב חשיב לאיסור עצמי, אך עכ"פ הוכיח בשי' הרמ"א שאינו יאסור את כל החתיכה שנוגע כבעלמא אלא רק כדי נטילה, ומשום דכל הדין שבעלמא איסור עצמי אוסר את כל החתיכה לשי' הרמ"א, הוא משום דאנן לא בקיאים בין כחוש ושמן, וחומרא זו לא נחמיר באיסור הבלוע. [אף שנחשב לאיסור עצמי].

הדין הנ"ל [היתר הבלוע מאיסור] לענין מליחה

ש"ך - בשם האו"ה. דין המליחה כדין הצלי, וכשם שבצלי אמרי' שאין איסור הבלוע בהיתר אוסר חתיכה אחרת בלא רוטב, כמ"כ במליחה אינו אוסר באיסור הבלוע בהיתר בלא רוטב.

דם אי חשיב מפעפע

א. תו"ח ואו"ה - דם עצמי של בשר [היינו בשר שלא נמלח מעולם], פשוט הוא שהמליחה וצליה מוציאים את הדם ואוסרים את שאר החתיכות שזוהו טבעם, אבל חתיכת בשר שנמלחה כבר ואח"כ מלחזה עם דם, אי"ז חשיב מפעפע ואינו אוסר חתיכה אחרת בלא רוטב.

ב. רש"ל - אף בכה"ג שהדם הוא לא עצמי המחילה והצלי יאסרו אחרות דאמרי' שפיר דמפעפע.

ש"ך - היקל כהתו"ח והאו"ה.

איסור הבלוע בכלים

הגה' שע"ד - בשם ר"י מאיברא. כל הדין הנ"ל [שאין איסור הבלוע עובר לחתיכה אחרת בלא רוטב] זהו רק באוכל, אבל איסור הבלוע בכלים, בזה אמרי' שהאיסור עובר לחתיכה אחרת אף שלא ע"י רוטב ויאסור כדי קליפה, והטעם בזה דדוקא מאכל שיש לו מה לפלוט מגופו אז הבליעה אינה הולכת בלא רוטב, אבל כלי שאין בה פליטה מגופה אז יוצא שפיר מה שבלע.

רמ"א - כהגה' שע"ד.

'וכל זה בב' חתיכות, אבל כלי שבלע איסור, אוסר היתר שנוגע בו אפילו באיסור שאינו שמן'.

ש"ך - א. דוקא מאכל של היתר הוא דאמרי' שכלי שבלע מאיסור אוסר אף בלא רוטב אבל אין כלי אוסר כלי בלי רוטב. [אמנם לתחילה גם בכה"ג יש להימנע שכלי של איסור לא יגע בכלי היתר אף יבש ביבש חם בחם, פרמ"ג]. ב. תבשיל כגון אורז או דגים שנבלע בהם בשר או חלב אם תחב בהן כף של בשר או חלב בן יומו שפיר אוסר בלוע את המאכל וחשיב המאכל כאילו הוא כולו בשר או חלב ונאסר עם הכף. ג. בכלי שבלע איסור שאסר רמ"א אף בלא רוטב, היינו שאוסר כדי קליפה, ואע"ג דבשני דברים של מאכל יבשים קי"ל דאוסר בכולו בכלי שאני.

איסור שמן שנבלע בכלי אי יאסור את כל האוכל שנוגע בו בלא רוטב

א. ש"ך - אף דכ' דבגוונא דרמ"א שהכלי בלע איסור שאינו אוסר יותר מכדי קליפה, מ"מ אפשר שאם בלע הכלי איסור שמן שיאסור את מה שנוגע בכולו ויצטרכו ס' נגד כל האיסור הבלוע, ונשאר בצ"ע לדינא.

ב. נוב"י - אף שהסתפק בזה הש"ך, מ"מ המג"א (סי' תנ"א ס"ק ל"ז) הכריע להקל בזה, ולא שבקי' מאי דפשיטא ליה למג"א בשביל ספיקו של הש"ך.

סעיף ח

דין כוליא שצלאו בחלבו

גמרא - ..ובחלב אסור והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון בגדי שצלאו בחלבו ואתו ושייליה לרבי יוחנן ואמר קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו הוה כחוש הוה רב הונא בר יהודה אמר כוליא בחלבה הוה ושריא משום דמפסיק קרנא רבין בר רב אדא אמר כילכית שקן דגיס קמניס באילפס של צער הוה ואתו ושייליה לרבי יוחנן ואמר להו ליטעמיה קפילא ארמאה מחוס עובד כוכבים ואשמועינן דמוחר למנוח עליו לפי תומו ולא יודיעוהו שלכין לו לדבר איסור והיתר' [חולין יז].

א. רא"ש - כשצולה הכוליא עם הקרום, אף כשצולה עם החלב שעליה אין נאסר הכוליא אלא רק בכדי

קליפה שהחלב שבקרום אינו מתפשט כ"כ.

ב. רבינו ירוחם - בכה"ג שצלאה בחלב שעליה אסורה הכוליא שאין כח בקרום להפסיק, אבל מיירי שצלאה בלובן שבתוכה בלא החלב שעליה שבזה שרי שאין בו כח לפעפע בכל הכוליא אלא בכדי קליפה, וכן אם צלאה בקרום שעליה לא עם החלב שעליה אינו מפעפע כ"כ, ואינו אוסר אלא כדי קליפה כמו כל שאר קרומות.

אי תירוצו דר"ה לענין בליא קי"ל להלכה

א. רא"ש וטור - דינו של ר"ה בר יהודה נשאר להלכה.

ב. הגהות מיימוני וסמ"ק - לא קי"ל כהך תירוצא דלא קאי למסקנא. [ועוד דיש לחשוש תמיד שמא נקרע הקרום ולכך יש להחשיב את כל הכוליא כחלב האסור, מהרא"י].

א. מחבר - כדינו של ר"ה וכהרא"ש דאוסר כדי קליפה.

'כוליא שצלאו בחלבו אינו אוסר אלא כדי קליפה, שהקרום מפסיק.'

ב. רמ"א - כהסמ"ק ומהרא"י שיש להחשיב את הכוליא כחלב האסור.

'ויש אוסרים, וכן נוהגין ואין לשנות, ודינו כשאר חלב הנצלה עם בשר, ואם נתבשל כך הכוליא נעשית נבלה וצריך ששים נגד כולה, וה"ה בקרום שעל היתרת.'

סעיף ט

דין מליח

בסעיף זה מחמת מורכבותו, חילקנוהו לג' חלקים בדברי המחבר: א. בכמה כח המליח לאסור אי בכ"ק אי בכדי נטילה או שאוסר את כולה, וזה תלוי ברמת שמנונית האיסור בחלב כחוש לגמרי אוסר בכדי קליפה, בקנוקנות שהוא יותר שמן בעי כ"ג ובחלב שמן בעי ס' נגדו. ב. היתר מפטם לאיסור כחוש, והיינו שחתיכת הבשר המותרת הדבוקה באיסור היא שמנה שאז אמרי' ששומן ההיתר עובר לאיסור והופך את האיסור לשמן שאף אם האיסור מצ"ע הוא כחוש הרי שיש לו דין של שמן. ג. אין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, והיינו שאם החתיכה עם החלב נגעה בשאר חתיכות של היתר בעי שיהיה בכל חתיכה ס' נגד האיסור ולא מצרפים את כל החתיכות לס' לבטל האיסור [ולהט"ז יהיה אף קולא מזה כגון שהחתיכה עם החלב נגעה בחתיכה אחרת שלא בצד החלב אלא בצד הבשר שהדין הוא דלא בעי ס' כיון שאין החלב עובר מחתיכה לחתיכה בלא רוטב].

א. בכמה כח המליח לאסור

גמרא- משנה: ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה כיצד משערין אותה כבשר בלפת רואין כאילו הירך לפחות והגיד צפר ואילו היה נותן טעם צפר כשיעור הגיד בלפתות הירך אסור דשערין הלכה לנשה מסויני וגמירי דצהכי משערין דאף ע"פ שאילו היה כרוב או קפלוט היה לריך פחות או יותר גיד הנשה שנתבשל עם הגידים של היתר בזמן שמכירו משליכו לחון ואין כאן אלא פליטתו בנותן טעם אם יש ציט צכל אלו ואם לאו כולן אסורין דצכל אחד יש לומר זה הוא ובגמרא פריך ליבעיל צרובא: כולן אסורין - ולקמן מפרש דנותן טעם צמין צמיו שאין אדם יכול להצמיח שיעורו צששים והרוטב בנותן טעם וכן חתיכה של נבלה וכן חתיכה של דג טמא שנתבשלה עם החתיכות בזמן שמכירין לחתיכות האסור משערין צנות טעם ואין צדן כדי לתת טעם צשל היתר הרי השאר מותרות ואם אין מכירין כל החתיכות אסורות דכל אחת יש לחוש ולומר שגוף הוא והרובע מותר אם אין בחתיכות האסור כדי לתת טעם צכל החתיכות והקיפה והרובע בנותן טעם ואם לאו כולן אסורות והרוטב בנותן טעם: גמרא: אמר שמואל לא שנו דכי יש צו צנות טעם כל הירך אסורה אלא שנתבשל בה שהרובע מעלה הטעם צכל הצפר אבל נצלה בה עמו נלמת צחורו ואינו מופפע ויולא צצפר קולף ואוכל כלומר חוץ עליו ואוכל עד שנגיע לגיד עד שמגיע לגיד אינו והאמר רב הונא גדי שצלאו בחלבו שלא נעל הלצ הכליות אסור לאכול אפילו מראש אזנו שאין שם הלצ אלמא פשיט איסוריה צכוליה שאני חלב דמפעפע צלע"ז טרישנלש"ע מנצצן והולך ומתפשט צכל הצפר ובחלב אסור והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון בגדי שצלאו בחלבו ואתו ושיילוה לרבי יוחנן ואמר קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו הווא כחוש הוה רב הונא בר יהודה אמר כוליה בחלבה הוה ושריא משום דמפסיק קרמא רבין בר רב אדא אמר כילכית שקן דגיס קטנים באילפס של צפר הוה ואתו ושיילוה לרבי יוחנן ואמר להו ליטעמיה קפילא ארמאה נחתוס עוצד כוכציס ואשמועינן דמותר למנון עליו לפי חומנו ולא יודיעוהו שריבין לו לדבר איסור והיתר' [חולין צו: צז].

גמרא- 'הנהו אטמהתא דאימליחו בי ריש גלותא בגידא נשיא, רבינא אסר, רב אחא בר רב אשי שרי, אתו ושיילוה למר בר רב אשי, אמר להו אבא שרי, א"ל רב אחא בר רב לרבינא מאי דעתין, דאסרת ליה אי משום דשמואל דאמר כו' והא רותח גיד דהכא שרי דהאמר שמואל קולף ואוכל דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח כבוש צחונן ותצלין וכצפ צכן איסור והיתר יחד שולטייר צלע"ז הרי הוא כמבושל, והאמר שמואל, לא שנו אלא שנתבשל בה, אבל נצלה בה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד, וכ"ת מאי כרותח דקאמר כרותח דמבושל, והא מדקאמר כבוש הרי הוא כמבושל, מכלל דרותח דצלי קאמר, קשיא.' [חולין צו: צז].

מבואר מהגמ', דלענין צליה בגדי כחוש סגי בקליפה, אך בשמן כולו אסור. וכן מבואר שדין מליחה הוי כצלי שבגיד הנשה אינו נאסר כולו וכצלי.

א. רא"ש ועוד ראשונים- דינו של שמואל דמליח הוא כרותח הוא לענין לאסור כדי קליפה.

ב. רא"ה- דינו של שמואל דמליח הוא כרותח הוא לענין שיאסר בכדי נטילה כצלי.

ג. רמב"ם ורמב"ן- הדין במליח הוא שיאסר לגמרי כבישול. [ובשי' הרמב"ם צידד הב"י דדבר שאיסורו הוא מדרבנן לא יאסור במליחה אפי' כדי קליפה, ובהדחה סגי].

[לקוח מס"י צ"ב].

כמות המלח שיחשב כרותח

גמרא- 'אמר מר, צונן לתוך צונן מדיח, אמר רב הונא לא שנו אלא שלא מלחו, אבל מלחו אסור, דאמר שמואל, מליח הרי הוא כרותח, כבוש צחונן הרי הוא כמבושל, ואם נכצשו איסור והתיר יחד כולן אסורין אמר רבא, הא דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח (וכו'), לא אמרן אלא שלא נאכל מחמת מלחו, שהגמלוהו הרבה עד שמקדיח טעמו נחתמת מלחו קצת, ואינו ראו לאוכלו אלא אם כן היה מדיחו, והאי אין נאכל לאו לגמרי קאמר שאין שום אדם יכול לאוכלו.

אלא כיון שנתקלקל טעמו אינו נאכל מחמת מלחו קרי ליה, ואסור אבל נאכל מחמת מלחו לא. [פסחים עו.]

רשב"א- אינו נאכל מחמת מלחו דשרי, מ"מ בעי הדחה.

א. רש"י- אינו נאכל מחמת מלחו, היינו שאינו נוח ליאכל מרוב מלח שבו עד ששורין ומדיחין אותו במים כעין [מליחת] בשר להצניע.

ב. תוס' היינו שמולח כדרך שמולחים דבר לשומרו לדרך רחוקה. [הטור הביא פי' זה כפי' שונה מרש"י אבל התוס' הביאו זה כפירש"י]

ג. רבינו תם- כל מליחות שעושים לקדרה חשיבי כאינו נאכל מחמת מלחו. [אבל מליחה דצלי ודאי לא נחשב אינו נאכל מחמת מלחו, אלא בציר היוצא מהבשר שאז אפי' במליחת צלי יאסור ואפי' בדיעבד. רשב"א]

ד. אור"ה- כיון שאין אנו בקיאים בין מליחה דצלי למליחה דקדרה לכן אף במליחת צלי יש להחמיר.

[ע"כ מסי' צ"ב.]

איסור שמן במליחה אי אסור הכל כצלי

א. רמב"ן- אף דאמרי' דמלוח כרותח דצלי, ובצלי אם האיסור הוא שמן אמרי' שאוסר הוא בכולו משום שמפעפע הוא בכל ההיתר, מ"מ במליחה אינו כ"כ רותח שנאמר כן, ואף אם האיסור שמן אין הוא אוסר יותר מכדי קליפה או נטילה.

ב. ר"ן ורשב"א- הא דאמרי' דמליח כצלי, היינו אף לענין זה שאם האיסור הוא שמן שאוסר הוא את כולו.

אי מהני ס' לבטל האיסור במליחה שלא נצריך אף כדי קליפה

א. רוב הראשונים- גם באיסור מלוח, אם יש שישים כדי לבטל את האיסור לא בעי אפי' כדי קליפה, [אלא בהדחה בעלמא סגי].

ב. ראבי"ה- ס"ל דבאיסור מליחה אין בכח המליחה לפעפע את האיסור בכל החתיכה, אלא בכוחו הוא רק לאסור כדי קליפה שסביבו ולא יותר, ולכך גם כשיש ס' בהיתר נגד האיסור לא מהני לבטלו שאין בכח המליחה להעבירו על כל האיסור אלא עדיין האיסור אוסר בכדי קליפה.

ב"י- אף דהלכה כרוב הראשונים שאם יש ס' לבטל האיסור לא בעי כדי קליפה, אפ"ה במקום שנפל בעי להסיר כדי נטילה [ע"פ הרשב"א שכ' כן לענין צליה].

א. מחבר-

'מליח שאינו נאכל מחמת מלחו, דינו כרותח ומפליט לאסור כדי קליפה. ואם הוא שומן הגיד וקנוקנות שבו והקרומות, יש להחמיר ולהצריכם נטילת מקום. ואם הוא חלב ממש, צריך ששים לבטלו.'

א. ש"ך [וכן צידד הפרמ"ג בדעת הט"ז] - גרסו במחבר 'ואם הוא שומן הגיד..' [כפי איך שמוכא לפנינו], והיינו ששומן הגיד וקנוקנות הדין הוא כקרומות דבעי כדי נטילה ולא סגי בקליפה, ולפ"ז יהיה ג' דינים: א. בבשר כחוש [ואפי' שאיסורו הוא מדאורייתא] סגי בכדי קליפה. ב. בשומן הגיד וקנוקנות וקרומות כיון שיש בהם יותר שומן מבשר כחוש [אך עכ"פ לא הוי כחלב שמן] בעי כדי נטילה. ג. בחלב שמן ממש שאוסר בכולו.

ב. שי' הפר"ח גר"א וב"מ - גרסו במחבר 'אם הוא שומן הגיד..' [בלא ו"ו] ויצא ששומן הגיד וקנוקנות הדין הוא דסגי בקליפה כמו שומן הגיד, ולפ"ז יהיה ד' דינים: א. בבשר כחוש [ואפי' שאיסורו הוא מדאורייתא וכנ"ל] סגי בכדי קליפה. ב. שומן הגיד אף דהוי יותר שומני מ"מ כיון דאיסורם הוא מדרבנן דינם הוא ג"כ לאסור בכדי קליפה. ג. קרומות, כיון דגם יש בהם יותר שומן וגם יש בהו ספק איסור תורה בעי בכדי נטילה. ד. בחלב שמן ממש שאוסר בכולו.

ב. רמ"א - מעיקר הדין שאיסור שמן [כחלב שמן] אוסר בכולו [ורק שיש קולא לענין דבר אחר וכדלהלן] אך המנהג הוא שבכל גוויי מחמירים שהאיסור הוא נחשב שמן כיון שאין אנו בקיאים בין שמן לכחוש אך בדבר שאין בו שמנונית כלל כגון באיסור חמץ בפסח יש להקל בכדי קליפה [אמנם הרמ"א בהל' פסח כ' דיש לאסור אותה חתיכה כולה שנמצא עליה החטה בפסח ולהתיר האחרות ע"י קליפה] וכן יש לסמוך בהפסד מרובה באיסור כחוש להתירו [ע"י קליפה].

וי"א דכל מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה. ולפי שאין אנו בקיאים בין בשר שמן לכחוש, נוהגין לשער בכל מליחה בס' כמו בבישול.. כל זה באיסור ששייך בו שמנונית, כגון חלב או ציר וכי האי גוונא, אבל באיסור שאין בו שמנונית כלל, כגון חמץ בפסח, לכולי עלמא מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה (סברת הרב ממשמעות פוסקים הנ"ל). ועיין באו"ח הלכות חמץ כיצד נוהגין. וע"ל סימן ס"ד אם הקרומים או חוטים של חלב נמלחו עם בשר, י"א דבהפסד מרובה יש להתיר במליחה ע"י קליפה, אע"ג שכבר נהגו לשער כל מליחה בס', אפילו באיסור כחוש; ויש לסמוך על זה באיסור כחוש, שאינו אלא מנהג לשער בס' (לפי סברת הרמב"ם והנמשכים אחריו ומהר"ם פדווא בתשובה להרב סימן צ'), אבל לא באיסור שמן שמדינא צריך ס'.

ש"ך - ע"פ התו"ח. באיסור דאורייתא המנהג להחמיר אף במקום שאין שמנונית כלל אלא א"כ הוי הפסד קצת, ובדבר שיש בו קצת שמנונית שרי בהפסד מרובה, ובדבר שמן ממש אין להתיר בשום אופן. ובאיסור דרבנן, בדבר כחוש לגמרי בלא שמנונית שרי אף בלא הפסד כלל, ובדבר שיש בו קצת שמנונית שרי כשיש הפסד קצת ובדבר שמן ממש אין להקל וכמו באיסור דאורייתא. [ע"פ הגרע"א]

ג. רש"ל - החמיר להצריך ס' אף בכחוש לגמרי ואף היכא שאין בו שמנונית כלל כמו בחמץ בפסח, ואפ"ה פסק כן להחמיר אבל לא להקל, דהיינו שלא להצריך כדי נטילה אפי' ביש ס' אלא מ"מ צריך כדי נטילה.

ב. היתר מפטם לאיסור כחוש

א. מחבר- בין המליחה ובין בצליה אמרי' שהיתר מפטם לאיסור כחוש, ולכך אם הבשר שנמלח עם האיסור הוא שמן אז בכל גווני אף אם האיסור כחוש לגמרי [ש"ך וגר"א], אמרי' ששומן ההיתר נכנס לאיסור, ואז נהפך האיסור לדבר שמן שבכוחו לאסור את כל החתיכה.

'ואם הבשר שנמלח עמו הוא שמן, אפילו בשומן הגיד וקנוקנות שבו, צריך ס' לבטלו וליטול ממקום שנגע כדי נטילת מקום, ולפחות קליפה'.

א. ש"ך- אף להמחבר דבמליחה אמרי' שהיתר מפטם לאיסור כחוש, מ"מ זהו דוקא היכא ששניהם מלוחים אבל לא כשהיה האיסור מלוח וההיתר תפל דכיון שהוא תפל אין בו כח לבטל האיסור.

ב. הגרע"א- הוכיח מהמחבר בס' ע', דאף היכא שהאיסור מלוח וההיתר תפל, אמרי' האי דינא דהיתר מפטם לאיסור כחוש.

ב. רש"ל- כ' דאפילו אי אמרינן הכי ה"מ לענין צלי שחום האש מפטם מהאי להאי וגם שניהם חמים שהרי נצלו זה עם זה אבל במליחה לא מצאנו סברא זו וגם בצלי גופיה חידוש הוא ושום מחבר לא חילק אלא סתמא פסקינן כל מקום שהאיסור אינו יכול לילך ולפעפע אז אפילו אם החתיכה היתר שמינה שרי.

ג. אי חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב

א. מהר"ם- כל הדין שאיסור שמן [כחלב שמן] אוסר בכולו, זהו דוקא את אותו חתיכה שדבוק בה, אבל לגבי שאר החתיכות אף שנוגעים הם בה אינם נאסרים, ומשום שאין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב. ולכך בין בצלי ובין במליחה כיון שהן בלא רוטב אין שאר החתיכות נאסרות, אמנם אם כל שאר החתיכות נוגעות בחתיכה שעם החלב בצד של החלב אז הכל נאסר, ולא מהני אפי' אם יש בכל החתיכות יחד ס' לבטל האיסור, משום שאין החלב מתפשט בשוה ולכך בעי שבכל חתיכה יהיה ס' לבטל את האיסור.

ב. רבינו נתנאל- מספקא ליה אי אמרי' שאין חלב מפעפע בלא רוטב או דל"א כן, ולכך היכא שהחתיכה עם החלב נגעה בשאר החתיכות בצד של החלב אזי אמרי' שמצטרפות כל החתיכות לס' לבטל האיסור [כנראה משום דלא מחמרינן כולי האי], אך אם אין ס' לבטל אז כל החתיכות נאסרות דחיישי' שמא כן מפעפע לחומרא.

ג. רשב"א- הן במליחה והן בצליה אמרי' דחלב מפעפע מחתיכה לחתיכה הן לחומרא והן לקולא, ולכך היכא שהחתיכה עם החלב נגעה בשאר החתיכות אפי' בצד הבשר כולן נאסרות אבל אי איכא בין כולם ס' מהני להתיר את כולם.

א. מחבר- כמהר"ם.

'וכל זה לענין חתיכה עצמה שהיה החלב דבוק בה, ולענין שאר חתיכות שנמלחו יחד, אם אין בכל אחת מהם בפני עצמה ששים לבטל החלב, אסורות ואין מצטרפין ביחד לבטל החלב, דאין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב. ואם אין ידוע אם נגע בכולן, כולן אסורות. ואם ידוע שלא נגע אלא באחת, ואין ידוע איזו היא, כולן מותרות, דחד בתרי בטיל, אפי' הן חתיכות הראויות להתכבד'.

אי אמרי' דין זה אף לקולא

א. ט"ז- הבין דה"ה דאמרי' דין זה לקולא דהיינו שאם החתיכה שדבוק בה החלב האסור, נוגעת בשאר החתיכות בצד של הבשר [לא בצד החלב] שאינם נאסרות ולא בעי' ס' נגד האיסור, ומשום שאין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב. אך הק' ע"ז דמ"ש מצליה שפסק המחבר לעיל ס"ז להחמיר שאם בלעה מן הדברים המפעפעים בטבען כגון שומן אוסרת חברתה אף בלא רוטב, והניח בתימה.

ב. פרי חדש- יישב את תמיהת הט"ז, שיש לחלק בין צליה ומליחה דבצליה פסק המחבר להחמיר בזה ובמליחה היקל [וכמו שהיקל לענין חלב כחוש דלא בעי בכדי נטילה כמו בצליה, אלא דסגי בכדי נטילה].

ג. נקודות הכסף- באמת אין חילוק בין צליה למליחה, ובכל גווי פסק המחבר להחמיר בכל גווי, ומשום דמספק"ל למחבר בדין זה ופסק בכל גווי להחמיר, ובאמת גם כאן במליחה כוונת המחבר להחמיר אף בגוונא שהחתיכה עם החלב נוגעת בשאר החתיכות שלא בצד החלב לאסור את כל החתיכות ולהצריך ס' נגד האיסור, [ע"פ הפרמ"ג].

בכיאור דברי המחבר

ש"ך- הק' דהא הטעם היחיד שיש לאסור את כל החתיכות אף שאין באיסור כדי לתת טעם בכל החתיכות, [שהרי יש בכל החתיכות יחד ס' נגד האיסור] זהו רק אם נאמר דינא דחנ"ן קיים הוא בכל האיסורים, שאז אף אם נאמר שהאיסור יצא מהחתיכה הראשונה לשניה הראשונה תישאר באיסורה מדין חנ"ן, אך ק' דהא שי' המחבר הוא דל"א חנ"ן רק בבב"ח ולא בשאר איסורים, וכאן הוי שאר איסורים, והניח בצ"ע.

הגרע"א- יישב את דברי המחבר, די"ל דאף בלא דינא דחנ"ן החתיכה הראשונה תישאר באיסורה ע"י שנחשוש שנשאר שם כלשהו מהאיסור, ואף שיש עתה ס' בחתיכה נגד האיסור, מ"מ החתיכה עצמה נשארת באיסורה, כדאמרי' להלן ריש סי' ק"ו דקי"ל אפשר לסוחטו אסור.

ב. רמ"א- כהרשב"א שיש לצרף את כל החתיכות אף שאינן נוגעות בחלב לס' כדי לבטל האיסור, ומשום שמעיקר הדין הרבה פוסקים ס"ל שאין מליחה אוסרת אפי' בדבר שמן יותר מכדי קליפה, ואמנם אנו מחמירים לאסור בדבר שמן את כל החתיכה, וכיון שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן לכך אנו מחמירים אף בכחוש לאסור הכל, ולכך לענין זה שהחתיכה עם החלב נגעה בשאר חתיכות יש לצרף את כל החתיכות לס' אף בשמן, כיון שאנו לא מחלקים בין כחוש לשמן.

'וי"א דכל מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה. ולפי שאין אנו בקיאים בין בשר שמן

לכחוש, נוהגין לשער בכל מליחה בס' כמו בכישול דאם איכא ס' בין הכל ביחד נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה, אז הכל שרי מלבד אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה, מיהו אותה החתיכה שהאיסור נגע בה צריך קליפה מעט (רשב"א). ואם אינו יודע איזה נגע, הכל שרי (מרדכי פרק ג"ה וש"ד). ואם אין ס', הכל אסור. ואין לשנות המנהג, ואף על פי שיש בזה קצת קולא אם היה האיסור שמן ומפעפע, מ"מ יש לסמוך בכי האי גוונא אדברי המקילין וסבירא להו דאין אוסר במליחה רק כדי קליפה, כדי שלא נצטרך לשער בין איסור שמן לכחוש, כי אין אנו בקיאין'.

לתועלת הענין נביא את כל הסעיף כצורתו

'מליח שאינו נאכל מחמת מלחו, דינו כרותח ומפליט לאסור כדי קליפה. ואם הוא שומן הגיד וקנוקנות שבו והקרומות, יש להחמיר ולהצריכם נטילת מקום. ואם הוא חלב ממש, צריך ששים לבטלו. ואם הבשר שנמלח עמו הוא שמן, אפילו בשומן הגיד וקנוקנות שבו, צריך ס' לבטלו וליטול ממקום שנגע כדי נטילת מקום, ולפחות קליפה. וכל זה לענין חתיכה עצמה שהיה החלב דבוק בה, ולענין שאר חתיכות שנמלחו יחד, אם אין בכל אחת מהם בפני עצמה ששים לבטל החלב, אסורות ואין מצטרפין ביחד לבטל החלב, דאין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב. ואם אין ידוע אם נגע בכולן, כולן אסורות. ואם ידוע שלא נגע אלא באחת, ואין ידוע איזו היא, כולן מותרות, דחד בתרי בטיל, אפי' הן חתיכות הראויות להתכבד: הגה - וי"א דכל מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה (טור ומרדכי בשם ראב"ה ור' אפרים ופוסקים ור"ן ורשב"א במ"ה ורא"ה בכ"ה דף צ"ב בשם רמב"ן וצ"ע אמ"ש ב"י סימן צ"א ות"ח ריש כלל ל"ח ע"ש רמב"ן להפך). ולפי שאין אנו בקיאין בין בשר שמן לכחוש, נוהגין לשער בכל מליחה בס' כמו בכישול (מהרי"ב ובארוך ובהגהת ש"ד ובמרדכי בשם א"ז וכל האחרונים), דאם איכא ס' בין הכל ביחד נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה, אז הכל שרי מלבד אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה, מיהו אותה החתיכה שהאיסור נגע בה צריך קליפה מעט (רשב"א). ואם אינו יודע איזה נגע, הכל שרי (מרדכי פרק ג"ה וש"ד). ואם אין ס', הכל אסור. ואין לשנות המנהג, ואף על פי שיש בזה קצת קולא אם היה האיסור שמן ומפעפע, מ"מ יש לסמוך בכי האי גוונא אדברי המקילין וסבירא להו דאין אוסר במליחה רק כדי קליפה, כדי שלא נצטרך לשער בין איסור שמן לכחוש, כי אין אנו בקיאין. וכל זה באיסור ששייך בו שמנונית, כגון חלב או ציר וכי האי גוונא, אבל באיסור שאין בו שמנונית כלל, כגון חמץ בפסח, לכולי עלמא מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה (סברת הרב ממשמעות פוסקים הנ"ל). ועיין באו"ח הלכות חמץ כיצד נוהגין. וע"ל סימן ס"ד אם הקרומים או חוטים של חלב נמלחו עם בשר. י"א דבהפסד מרובה יש להתיר במליחה ע"י קליפה, אע"ג שכבר נהגו לשער כל מליחה בס', אפילו באיסור כחוש; ויש לסמוך על זה באיסור כחוש, שאינו אלא מנהג לשער בס' (לפי סברת הרמב"ם והנמשכים אחריו ומהר"ם פדווא בתשובה להרב סימן צ'), אבל לא באיסור שמן שמדינא צריך ס'."

סעיף י

דין טהור מלוח וטמא תפל

[סעיף זה מבואר כולו בסי' ע' ס"ג, ונעתיק משם מה ששייך לכאן]

גמרא- 'רב מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר טרפה וצכלי מנוקב כמשפט המולחים בשר וקמיצעיא ליה מי אמרינן כי היכי דגבי דם לא חיישין לדלמא פלג עליון ובלע תחתון דאמרינן כל זמן שטרודים צפליטה אינן בולעין ושניהם נחין יחד מפליטתן הי' לא שאל או לא אתא לקמיה דרבא אמר ליה הטמאים הי' יתירא דגבי העמואים לבס בכל השרץ (ויקרא יא): לאסור צירן ורוטבן וקפיה פירמא בשר ותצלין הקפיה בשולי הקדירה וכיון דלין אסור מיתסר הבשר השחוט מחמת לר הטרפה שהוא נוח ליבלע מן הדם שלהן ולימא ליה מדשמואל דאמר שמואל מליח הרי הוא כרותח וכבוש הרי הוא כמבושל אי מדשמואל הוה אמינא הני מילי דמן כלומר הני מילי לגבי דם וכגון צכלי שאינו מנוקב דבתר דפלט הדך בלע אבל צירן זעה הוא ולא מיתסר והכא לרם ליכא למיחש דמנוקב הוא וא"כ כשרה וכשרה נמי ורוטבן לא קמשמע לן דלר אסור ולר נוח ליבלע הוא מיתבי דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר מאי לאו שהיו שניהן מלוחין ושנע מניה לר נמי לא מייבלע כל זמן שטרודים צפליטה וש"נ לרן מותר לא גרסינן לא כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל והא מדקתני סיפא (אבל אם היה טהור מליח וטמא תפל) [היה טהור מליח וטמא תפל מבלי מלח דהשתא לא פליט טמא מידי אבל שניהם מלוחים דטמא נמי פליט אסור וכ"ש טמא מליח וטהור תפל מותר] מכלל דרישא בששניהם מלוחין עסקינן פרושי קא מפרש טהור שמלחו עם דג טמא מותר כיצד שהיה טהור מליח וטמא תפל ה"נ מסתברא דאי סלקא דעתך רישא שניהם מלוחים השתא שניהם מלוחים שרי טהור מליח וטמא תפל מיבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא דלא תימא רישא טהור מליח וטמא תפל אבל שניהם מלוחין אסור תנא סיפא טהור מליח וטמא תפל מכלל דרישא שניהן מלוחין ואפילו הכי שרי דשניהם טרודים צפליטה תא שמע מסיפא דסיפא אבל אם היה טמא מליח וטהור תפל אסור טמא מליח וטהור תפל הוא דאסור הא שניהן מלוחין שרי איידי דתנא רישא טהור מליח וטמא תפל תנא נמי סיפא טמא מליח וטהור תפל' [חולין קיב: ק"ג]

רשב"א- מתבאר מהגמ' דכל היכא שהטהור הוא מליח והטמא תפל דשרי, והטעם הוא שהמליח אף שמחמם את הטמא וגורם לטמא להפליט מ"מ אין במעט זה כדי שהמליח הטהור יבלע וי"ל אפי' שאין בכח המליח להפליט כלל את הטמא התפל. ורק היכא שהטמא מליח או כששניהם מלוחים אז בכח המלח להפליט את הטמא ולאסור הטהור, ולא אמרינן איידי דטריד טהור למיפלט לא בלע דלא אמרו אלא גבי דם דשריק אבל גבי ציר ורוטב אסורים לא דמיסרך סרוכי.

אי בעי הדחה

ב"י בשם הגה' אושר"י- בטהור מלוח וטמא תפל דאמרי' בגמ' שאינו אוסר אפי' בכדי קליפה, אך עכ"פ בעי הדחה.

אם מדובר בנוגעין זה בזה

א. רא"ש [בתי' ב'] טור ורשב"א- הדין דטהור מליח וטמא תפל שמותר זהו אפי' בנוגעים זה בזה ומלח את כל החתיכה אפ"ה מותר, דבמה שהוא נוגע בטמא אינו נחשב כרותח להיות פולט דהבשר אינו יוצא מידי דמו עד שימלחנו יפה יפה. [והרא"ש כ' בתי' א' שנמלח מכל הצדדין רק לא במקום שהוא דבוק לטמא].

ב. ר"ן- אם נוגעים זה בזה א"כ הטהור המליח יאסר ומיירי באינם נוגעים זה בזה בדוקא והחידוש הוא דאף שעומדים בסמוך בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה אפ"ה בטהור מלוח וטמא תפל אין הטהור נאסר ויצא לפ"ו חידוש נוסף שכהטמא מלוח וטהור תפל אפי' אינם נוגעים זה בזה אלא צירו של זה נוגע בשל זה אפ"ה נאסר הטהור התפל.

א. מחבר- כהרא"ש שהתיר אפי' בנוגעים זה בזה [וכ' הש"ך דכך פסק המחבר בסי' ק"ה] והביא את הר"ן כ"א.

'בשר שחוטה שמלחו עם בשר טריפה, או שהטריפה מלוחה והכשירה תפלה והם נוגעים זה בזה, אסור כדי קליפה. שאע"פ שאינו בולע מדם הטריפה, בולעת מצירה. אבל אם הכשירה מלוחה והטריפה תפלה, מותרת בהדחה בלא קליפה בין נתן כשירה למעלה, בין נתנה למטה. ויש מי שאוסר בנוגעים זה בזה, וסובר שלא הותרו אלא בעומדים בסמוך, בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה'. [ואז אפי' הדחה לא בעי, ש"ך]

ב. רמ"א- [בסי' ק"ה פסק שיש להקל רק במקום הפסד מרובה, ש"ך. ולהגרע"א הוא אפי' במקום הפסד קצת].

'וע"ל סימן ק"ה מאלו דינים'.

ע"כ הועתק מסי' ע' ס"ג]

א. מחבר- כהרא"ש דשרי אף בנוגעים זה בזה. [כן משמע מהרמ"א]

'במה דברים אמורים, כשהאיסור וההיתר שניהם מלוחים. ואפילו איסור מליח וההיתר תפל. אבל אם ההיתר מלוח והאיסור תפל, אינו צריך אלא הדחה.

ב. רמ"א- החמיר את הר"ן והיקל במקום הפסד. [התבאר לעיל מחלוקת ש"ך והגרע"א אי שרי אף במקום הפסד קצת].

'ויש אוסרין אם נוגעין זה בזה, ויש להקל במקום הפסד'.

סעיף יא

דין תתאה גבר במליח

א. תוס' ורא"ש- אין דין תתאה גבר קיים במלוח, אלא בין הוא למעלה או למטה, לעולם המליח מבליע

בתפל ואינו בולע ממנו, והטעם דדוקא ברתחת האור יש חילוק דמחמת האור אותו שהוא גובר מרתח את חבירו או מצנן אותו, כי כן הוא דרך תולדות האור, אבל מחמת מליחה אין כח באותו שהוא תפל לבטל כח המליחה, וכן אין כח במליח לעשות התפל מליח, כי כן הוא דרך המליחה שאינה יכולה להתבטל כי אם ע"י הדחה.

ב. רשב"א - דין מלוח שוה הוא לבישול גם לענין זה דתתאה גבר, ולכך היכא שהעליון מלוח והתחתון תפל, אין בזה דין מלוח.

א. מחבר - כהרשב"א דגם במלוח אמרי' תתאה גבר.

'זה שאמרנו באיסור מליח והיתר תפל שאם הוא שמן אוסר עד שיהא בו ששים לבטלו, דוקא כשהיה האיסור המליח למטה וההיתר תפל למעלה, משום דתתאה גבר. אבל אם היה ההיתר תפל למטה, והאיסור המליח למעלה, אינו אוסר אלא כדי קליפה.'

ב. רמ"א - כהתוס' והרא"ש דאף בשמן ל"א דינא דתתאה גבר.

'ויש חולקין ואומרים דבמליח אין חילוק אם הוא למעלה או למטה. והכי נהוג.'

סעיף יב

דין מליחה בכלים

גבינות שנמלחו בכלי איסור

א. תוס' ורא"ש - לא שייך מליחה אלא באוכלים ולא בכלי, הילכך גבינות שנעשו בדפוסי הנכרים אע"פ שנמלחו לתוכן לא אמרינן מליח כרותח ויהיו אסורין אלא כמו איסור תפל והיתר מליח ומותר. [ב"י - משמע דשרי אף לכתחילה, אך המרדכי אסר לכתחילה].

או"ה - הא דאין מליחה בכלים, היינו דוקא בכלי מנוקב, אבל בכלי שאינו מנוקב יש מליחה בכלים.

ב"י ודרכ"מ - חלקו ע"ז, וס"ל דאין מליחה לכלים, ל"ש בכלי מנוקב, ול"ש בכלי שאינו מנוקב.

ב. ראב"ה - יש דין מליחה בכלים, ואוסר למלוח בכלים של איסור, ואפי' בדיעבד יש לאסור.

א. מחבר - כהתוס' והרא"ש אף לכתחילה.

גבינות שנעשו בדפוסי עובדי כוכבים, אע"פ שנמלחו בתוכן, מותרים'.

ב. רמ"א - לכתחילה לא וכדכ' הרא"ש וכדי לחוש לשי' הראב"ה [גר"א]. וכדבריו בדרכ"מ דשרי אפי' בכלי שאינו מנוקב.

'וה"ה אם נמלח היתר בשאר כלי איסור (תשובת הרשב"א), ואפילו אינו מנוקב (ד"ע), דאין מליח כרותח כל כך להפליט מן הכלי מה שבלע בתוכו. ודוקא בדיעבד, אבל לכתחלה, אסור'.

סעיף יג

מלח הנתון בקערה של איסור

תוס' - מלח או תבלין הנתון בקערה של איסור או שנתונים בקערה של בשר, מותר ליתנם בחלב, שאין בליעה בכלים [וכנ"ל בסי"ב], אך עכ"פ המחמיר תבוא עליו ברכה.

מחבר - כהנ"ל.

'מלח או תבלין שהם בקערה של בשר, מותר ליתנם בחלב'.

רמ"א - כהנ"ל.

'וה"ה אם היו בכלי איסור, דמאחר שהם יבשים אינן בולעים מן הכלי, רק שהכלי הוא נקי ואין איסור דבוק בו. והמחמיר לכתחלה, תבא עליו ברכה'.

ש"ך - כ"ז שמותר לכתחילה מיירי בדבר יבש, אבל בדבר לח מותר רק בדיעבד אבל לא לכתחילה.

פת"ש - הסתפק בדברי הש"ך שהתיר בדיעבד בדבר לח, אם היינו אף בדבר צלול או דבדבר צלול אסור אפי' בדיעבד, והיינו שהסתפק בטעם שכ' הפו' שאין מליחה בכלים הוא משום דהוי כטהור מליח וטמא תפל, אי היינו כפשוטו שהכלי תמיד הוא תפל, ולפ"ז בצלול לא יהני טעם זה דהא אנו מחמירים בצלול אף אם האיסור הוא תפל, או דעיקר הטעם שאין מליחה בכלים הוא משום שאין טבע המלח להפליט מכלים, ולפ"ז אף בצלול יש להתיר עכ"פ בדיעבד.

סעיף יד

מלח הבלוע מדם אי נחשב טעם המלח כטעם איסור באופן דנימא דטעם לא בטיל

א. ספר התרומה- מלח הבלוע מדם או מאיסור ונתנוהו בקדרה, אם יש בקדרה ששים כנגד כל המלח הכל מותר, אע"פ שהמלח שנעשה נבלה נתן טעם בקדרה וטעם אפילו באלף לא בטיל, מ"מ אין חמור יותר מאילו היה כולו דם או איסור הבלוע בו ולא מחשיבים את המלח עצמו כדבר איסור.

ב"י- הסתפק אי הא דבעי ס' נגד כל המלח בע"כ שנצטרך לומר דין חנ"ן אף בשאר איסורים, ולכך כל המלח כולו אסור, או דאף לרבינו אפרים דדין חנ"ן הוא דוקא בבב"ה, עכ"פ צריך ס' נגד כל המלח, משום דלא ידעינן כמה דמא נפק מינה. וכ' שיותר נכון לומר כהצד הב'.

ב. הר"ש מקוצי וריב"א- המלח עצמו נחשב לדבר איסור באופן שנאמר דהוי דבר דעבידא לטעמא דאפי' באלף לא בטיל, ולכך מלח הבלוע מדם שנתנוהו בקערה לא בטיל אף באלף כל עוד שנותן טעם.

מחבר ורמ"א- כספר התרומה. דסגי נגד המלח [ועכ"פ בעי נגד כל המלח אף למחבר דס"ל כרבינו אפרים דל"א חנ"ן בשאר איסורים ומשום דלא ידעינן כמה דמא נפק מינה וכו"ל].

'מלח הבלוע מדם, כגון ממליחת בשר, ונתנוהו בקדרה, או שנתנו בקדרה בשר מלוח בלא הדחה, אם יש ס' כנגד המלח, מותר, אע"פ שהמלח עדיין נותן טעם בקדרה, מאחר שאין המלח אסור מחמת עצמו, אלא מחמת דם שכתוכו, דכל מקום שאין האוסר יכול לילך שם, אין הנאסר אוסר יותר מן האוסרו'.

סימן קו

דין היאך מבטילין בשישים

ובו ב' סעיפים

סעיף א

דינא דאפשר לסוחטו

גמרא- 'אמר רב הא דתנן צמתינן אס' יש צותן עטס צאוחה חתיכה לאסור את כל הקדרה דכיון דנאסרה החתיכה היא עלמה כולה נעשית איסור ואוסרת כל החתיכות כולן ואפילו יש בהן כדי לצעל החתיכה כולה נאסרות כולן כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבלה, ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה, ורצ סבר לה כרבי יהודה דאמר מין צנוניו לא צעול...ומאי קסבר, רב צאפשר לסוחטו צאיסור שנבלע צהיתר ונתן צו עטס ואסרו וחזר וצישל הציתר הזה עם הציתר אחר צאפשר הצאיסור הנבלע צזה ליסחט מוננו וליחלק צהיתר האחרון ואין צו כשיעור לאסור את האחרון אי קסבר הותר גם הראשון מפני שנפלע הצאיסור מוננו ולכתלה הוא דאסור שאין מצטלן איסור לכתלה וניהו דיעבד שרי לאכול אף הראשון אפשר לסוחטו מותר, חתיכה אמאי נעשית נבלה, הא אפשר היא ליסחט מוננה וליחלק לאחרים שלא קצלו מוננו כלום ואין לנו לאסור עד שיתן החלב עטס צכולן דליכא לניינר אפשר ליסחט מזה וליצלע צזה שהרי כולן שוין צעטנו ואיזה תחיר ואיזה תאסור אלא קסבר משנאסרה החתיכה שוב אין לה הציתר צסחיטה ואשמועינן אף הציתר שצה נעשה איסור להיות כאן שיעור גדול לאסור אחרים הצנה אפשר לסוחטו אסור, דאי תמר רב ורבי חנינא ורבי יוחנן דאמרי אפשר לסוחטו אסור, שמואל ורבי שמעון בר רבי וריש לקיש דאמרי אפשר לסוחטו מותר. אף הראשון שנאסר. [חולין קח.]

א. רשב"א- ס"ל דדינא דאפשר לסוחטו ו'חנ"ן' המה ב' דינים נפרדים, דאף אי נימא דלא אמרי' חנ"ן בשאר איסורים שאינן בב"ח, מ"מ י"ל דאפשר לסוחטו אסור, והיינו שאף שהאיסור לא אסר את כל החתיכה אך מ"מ החתיכה עצמה תישאר אסורה משום שמא לא פלט את כל איסורו, ולכך חתיכה שבלעה איסור, ואין בה ס' לבטלו, שנפלה לקדרה, אף דלא נימא חנ"ן ואינה אוסרת אלא לפי חשבון איסור שבה, שאם יש במה שבקדרה מצורף עם החתיכה עצמה ששים כנגד איסור הבלוע בה, מותר מה שבקדרה, אבל מ"מ חתיכה עצמה אסורה, לפי שאיסור שבה אינו נפלט ממנה לגמרי, אמנם בדבר הנבלל ונימוח הדין שונה, שאם נפל דם וכיוצא בו לתוך רוטב של הציתר ואסרו מחמת מיעוטו, ואח"כ נתרבה הרוטב של הציתר עד שיש בין כולו ס' לבטל הדם כולו, מותר, שהכל נבלל ונתערבב. [ע"פ הש"ך והגר"א. אמנם הגרע"א וכן משמע מהט"ז ביארו את דברי הרשב"א דאי"ז מדינא דאפשר לסוחטו, דכאמת הך דינא דאפשר לסוחטו ו'חנ"ן' זהו דבר אחד, ואם לא אמרי' חנ"ן בשאר איסורים כמ"כ ל"א גם אפשר לסוחטו אסור, אלא דינו של הרשב"א שהחתיכה נשארת היא באיסורה הוא משום סברא דאין

הגעלה באוכלין].

ב. טור- דינא דאפשר לסוחטו וחנ"ן הוא דבר אחד, ואם אנו לא אומרינן חנ"ן ויש ס' לבטל את האיסור המקורי שבחתיכה, אזי החתיכה עצמה נעשית מותרת, שהרי הס' הוציא את כל טעמה ואין לחשוש שנשאר הטעם בתוכה.

דרכ"מ- כל מחלוקתם של הטור והרשב"א הוא באופן דל"א דינא דחנ"ן, אבל אנו דקי"ל חנ"ן בכל איסורים, א"כ אין נ"מ דהא אף אם נאמר שכשיש ס' כל טעם האיסור יוצא מן החתיכה, מ"מ החתיכה עצמה אסורה ואין זה תלוי בטעם שבה והיא עמה אסורה לעולם אף כשיש ס' נגד כל החתיכה.

מחבר- כהרשב"א.

'חתיכה שבלעה איסור, ואין בה ס' לבטלו, שנפלה לקדרה, אינה אוסרת אלא לפי חשבון איסור שבה, שאם יש במה שבקדרה מצורף עם החתיכה עצמה ששים כנגד איסור הבלוע בה, מותר מה שבקדרה, אבל חתיכה עצמה אסורה, לפי שאיסור שבה אינו נפלט ממנה לגמרי. (רשב"א ותוס' פרק ג"ה דף ק' ורא"ש ומרדכי שם וסמ"ג דף נ"א ע"ג וסה"ת סי' נ"ב וכ"ה בלשון ר' אפרים גופיה שבחדושי רשב"א דף קי"ח ושבסוף ספר ראב"ן וכ"כ מהרש"ל פרק ג"ה סי' נ"ז וכל האחרונים) (וכן עיקר, ודלא כמו שכתב לעיל סימן צ"ב דאף אותה חתיכה מותרת). מה שאין כן בדבר הנבלל ונימוח, שאם נפל דם וכיוצא בו לתוך רוטב של היתר ואסרו מחמת מיעוטו, ואח"כ נתרבה הרוטב של היתר עד שיש בין כולו ס' לבטל הדם כולו, מותר, שהכל נבלל ונתערב'.

[מחבר בסימן צ"ב- ס"ד. פסק כהטור שאף אותה חתיכה מותרת. 'לא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבילה, אלא בבשר בחלב אבל לא בשאר איסורים. כגון כזית חלב שנבלע בחתיכה, ואין בה ששים לבטלו, ונאסרה, ואחר כך בישלה עם אחרות, אין צריך אלא ששים כדי כזית חלב, ואז אפילו חתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת' וכ' הגר"א שבסי' צ"ב המחבר נמשך מלשון הטור דפליג על הרשב"א ומשמע דבאמת ס"ל להמחבר כמש"כ כאן וכ"כ להדיא הט"ז בסי' צ"ב, ובש"ך שם כ' דכוונת המחבר שם הוא על אופן שאין האיסור ניכר ובב"ח אפ"ה נשאר האיסור בעינו משום דינא דחה"ל ודוקא בבשר וחלב שהאיסור הוא איסור עצמי אבל בשאר איסורים שאין איסורן איסור עצמי אין בזה דינא דחה"ל ולכך כשנתערב ולא ניכר האיסור מותר]

רמ"א- כדבריו בדרכ"מ.

'ולפי מה שנוהגין לומר בכל האיסורים חתיכה נעשית נבילה, אין חלוק בין דבר לח לדבר יבש אלא לענין זה דאם הנאסר כבר הוא דבר יבש ויש ס' כנגדו, החתיכה הנאסרת תחלה נשארת באיסורה וצריך להסירה משם אם מכירה, ואם אינו מכירה בטילה אם אינה חתיכה הראויה להתכבד. ואם הוא דבר לח, הכל מותר מאחר דאיכא ס' נגד מה שנאסרה תחילה. ועיי' לעיל סימן צ"ב וצ"ט'.

סעיף ב

חתיכה שיש בה חלב שנתבשלה בקדירה שיש בה ס' לבטל החלב אי בעי להמתין עד שיצטנן

רשב"א- חתיכה שיש בה חלב שנתבשלה בקדירה שיש בה ס' לבטל החלב, צריך לזוהר שלא יסיר שום דבר מהקדירה בעוד חתיכת האיסור בתוכה, להוציא את ההיתר תחילה אינו יכול דחיישינן שמא תשאר באחרונה בשעה שאין בקדירה ס' לבטל החלב. ולהוציא את האיסור הדבוק עם חתיכת היתר ג'כ אינו יכול שחלב שבה יאסור אותה. ומה תקנתה, יניחנה עד שתצטנן הקדירה.

טור- דינו של הרשב"א הוא לשיטתיה שחתיכה שקיבלה טעם של איסור נשאת היא באיסורה אף שיש ס' לבטלה אך אי נימא שהיא מותרת א"כ אין בעיה להוציא ההיתר דשוב אין החתיכה תאסור. ורק באופן שיש על החתיכה חלב שיש בו ממש שאז החתיכה נשאת היא באיסורה א"כ יהיה הנ"מ של הרשב"א. [הב"י כ' ע"ו שהם דברים פשוטים לא נתנו להכתב, ובט"ז כ' ליישב דהטור חידש דלא נימא דאף באופן שיש ממשות של איסור שאחר שכבר התבשל והיה ס' כנגדו נאמר שאף שהחלב נשאר באיסורו בעין מ"מ אין הוא יפליט יותר ממה שכבר פלט בפעם הא' וא"כ לא יאסור את שליידו אף בדליכא ס' אלא דל"א כן ד"ל דבפעם הא' הוציא מעט ובפעם הב' הוציא יותר]

דרכ"מ- אנן דקי"ל דאמר' חנ"ן בשאר איסורים, א"כ אין נ"מ בדין זה, דאף אם ישאיר החתיכה שם עד שתצטנן כבר נאסרה אותה חתיכה שדבוקה בחלב, שהרי אמרי' בכה"ג דהוי דבוק דינא דחנ"ן.

מחבר- כהרשב"א.

'חתיכה שיש בה חלב שנתבשלה בקדירה שיש בה ס' לבטל החלב, צריך לזוהר שלא יסיר שום דבר מהקדירה בעוד חתיכת האיסור בתוכה, דחיישינן שמא תשאר באחרונה בשעה שאין בקדירה ס' לבטל החלב. וגם לא יוציאנה תחלה, שחלב שבה יאסור אותה. ומה תקנתה, יניחנה עד שתצטנן הקדירה.'

רמ"א- כדבריו בדרכ"מ.

'ולפי מה דקיימא לן חתיכה נעשית נבלה, מסיר החתיכה האסורה משם, והשאר מותר.'

ולהש"ך הוא דוקא באופן שנודע התערוכת קודם הבישול. ולענין הדין במליחה אי חשיב לענין זה כבישול, הביא הפת"ש מחלוקת הפוסקים בזה.]

רא"ה- אף לדברי הרשב"א שאם מבשלו נאסר הכל ובעי ס', מ"מ שרי להרבות עליהן כדי שיעור ששים ומבשלן לכתחלה, ומשום מבטל איסור ליכא, כיון שכל אחד בפ"ע מותר אין כאן איסור.

ב. רא"ש- כיון דס"ל שהטעם דשרי לאכול את כל החתיכות הוא משום גזיה"כ שהאיסור נהפך הוא להיתר ואף שבודאי אכל את האיסור, א"כ ה"ה אם נודע התערוכות קודם שנתבשלו ביחד, הכל שרי, דאין חוזרין ונאסרין מאחר שנתבטל ביבש כיון שכבר נקרא עלי שם היתר. אבל כשהתבשלו קודם שנודע התערוכת אזי אין האיסור נהפך להיתר ונתן טעם להיתר ונאסר הכל ובעי ס' לבטל האיסור.

מחבר- כהרשב"א. וכהרא"ה.

'יבש ביבש שנתבטל חד בתרי, אם בשלן כולן כאחד אפילו לאכול כל אחד בפני עצמו, אסור אם אין שם ששים, מפני שהרוטב בנותן טעם ונבלע בחתיכות, ואם רוצה לבשלן יחד ואין שם ס', מותר להרבות עליהם כדי שיעור ששים ולבשלן, ואין בו משום מבטל איסור.'

רמ"א- הקל כהרא"ש במקום הפסד.

'וי"א דאם נודע התערוכות קודם שנתבשלו ביחד, הכל שרי, דאין חוזרין ונאסרין מאחר שנתבטל ביבש. ובמקום הפסד יש לסמוך אדברי המקילין ולהתיר.'

סימן קי

דין ספק טריפות שאירע בבשר

ובו י' סעיפים

סעיף א

דין דבר שבמנין ובעלי חיים

משנה' [נ] מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם, ידלקו. נתערבו באחרים, כלם ידלקו, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, יעלו באחד ומאתים. [ז] שהיה רבי מאיר אומר, את שדרכו למנות, מקדש. וחכמים אומרים, אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד. ורבי עקיבא אומר, שבעה. ואלו הם, אגוזי פרך, רמוני בדין, וחביות סתומות, וחלפות תרדין, וקלסי כרוב, ודלעת יונית. רבי עקיבא אומר, אף ככרות של בעל הבית. הראוי לערלה, ערלה. לכלאי הכרם, כלאי הכרם'. [ערלה פ"ג מ"ו מ"ז]

גמרא' משנה: כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחת בריבוא השתא משמע אחת כשירה ברבוא של חטאות המתות הילך פריך בגמרא מנאי אפילו הא הוו מתות רובא דקתני שנתערבו בחטאות המתות חמש חטאות מתות ינהו וולד חטאת וחטאת שמתו בעליה ותמורת חטאת ושכופרו בעליה ושאלצה ושאלצה בעלת מוס ימותו כולן.. גמרא: ..וניבטלו ברובא, דהא כתיב אחרי רבים להטות וכי תימא חשיבי הואיל ודרכן למנות ולא בטלי, הניחא למאן דאמר כל שדרכו לימנות שנינו, שיש בני אדם המקפידין במניינם ומוכרין במניינם שנינו דלא בעלי בסמוך בהך משנה דחבילי תלתן שפיר דהא [בהמות] נמי הרבה בני אדם המקפידין עליהן ומוכרין אותן במנין ואע"פ שיש בני אדם שאין מקפידין כל כך ומוספין יתירה או מוכרין העדר יחד אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו שדרכו מיוחד לכך שאין לך אדם דמוסף עליהן יתירה ללוקח ולא מוכר בלא מנין הוי אין דרכן מיוחד למנין שיש המוספין יתירה או מוכרין העדר בלא מנין מאי איכא למימר, דתנן מי שהיו לו חבילי תילתן מין תבלין וחבילין חשוב מאל שאף עטס העץ שזה לפרי ובלע"ז פיוגריי של כלאי הכרם ידלקו, נתערבו באחרים, (ואחרים באחרים) כולן ידלקו, דכתיב פן תוקדש תוקדש אש דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים, יעלו באחד ומאתים, וז' היא עליית ערלה וכלאי הכרם דתרומה עולה באחד ומאה וכיון שכלל את האיסור שאיסורו איסור הגאה ככל את העלייה הכי תיחא לה בספרי גבי מכל חלבו את מקדשו ומנו דמשחתי בתרומת מעשר שהיא אחד ומאה וקרי ליה מקדשו ומשמע שנקדשו מקדש את המעשרין בו שהיה רבי מאיר אומר, כל שדרכו למנות מקדש, וחכמים אומרים אינו מקדש אלא בעל אלא ששה דברים בלבד, הן שנקדשין את כל המעשרים בהן מתוך שהן גדולים ודמיון יקריס ותשובין במנין רבי עקיבא אומר, שבעה ואלו הן אגוזי פרך ורימוני באדן פך ודן - מקומות הן וחביות סתומות וחילפי תרדין וקילחי כרוב לשון קלה זירק שלו ודלעת יונית, ר' עקיבא מוסיף אף ככרות של בעל הבית הראוי לערלה ערלה מזה שיש בחילין מין חילין ורואי לערלה מקדש את עירובו באיסור ערלה הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם, ואיתמר עלה, רבי יוחנן אמר את

שדרכו למנות שנינו, רשב"ל אומר כל שדרכו למנות שנינו, הניחא לריש לקיש, אלא לרבי יוחנן מאי איכא למימר, אמר רב פפא האי תנא תנא דליטרא קציעות הוא, דאמר כל דבר שיש בו מנין כל שדרכו לימנות כלל כגון ליטראות של קציעות שרוב בני אדם אין מוכרין זמנין אלא דורסין אותו צטיגול ומוכר כל העיגול יחד הואיל ופעמים שמויין הליטראות לצד למוכרס זמנין אפילו בדרבנן לא בטיל, וכל שכן בדאורייתא, דתניא ליטרא קציעות משקל ליטרא של תאנים יבישות של תרומה שקולטם באחזול בכלי ששמו מוקציע שדרסה על פי דוקא נקט שגראית לעינים עיגול שם כלי הוא עגול ודורסין זה קציעות ודבקין זו צזו ונטשין עיגול כעין גביה ואינו יודע איזה פי כלי נאכר וצכל התחתות שפעע ליה שאין התרומה מעורבת בהן אלא הפומין לצדס בספק האיסור באיזו עיגול דרסה, על פי חבית ואינו יודע באיזו חבית דרסה, על פי כוורת ואינו יודע באיזו כוורת דרסה, ר"מ ורבי יהודה פליגי בהא אליבא דר"א ור"א אומר ר"א אומר, רואין את העליונות כאילו הן פרודות אפי"פ שאין כאן ק' פומין של ק' כלים של היתר לצד האיסור לצטל האיסור והתחתותי אין בכלל הספק להצטרף עם העליונות לצטלן רואין את כל ליטראות התחתות והעליונות שצכל הכלים פרודות חז מעורבת כזכין והתחתות מלטרפות להעלות את העליונות שצכל פוס ופוס והתחתות מעלות את העליונות, ר' יהושע אומר, אם יש מאה פומין יעלו, ואם לאו הפומין אסורין, שהתחתות שאין בכלל הספק אין מעלות הפומין והשולים מותרין, רבי יהודה אומר ר"א אומר, אם יש שם ק' פומין יעלו, ואם לאו הפומין אסורין וכו', רבי יהושע אומר, אפילו יש שם שלשה מאות פומין לא יעלו, דכל שדרכו לימנות לא צטיל דרסה בעיגול ואינו יודע באיזה מקום בעיגול דרסה שדרסה זמקוס השוליס שהכלי רחב והרבה ליטראות סדורות לרחבו או לצפונה או לדרומה דברי הכל יעלו, הואיל וליתיה לאיסוריה צטייה שגדרס ונדבק באחרות מלמעלה ומלמטה ומן הגד אין כאן דבר שזמנין כלל רב אשי אומר, אפי' תימא רבנן בעלי חיים חשיבי ולא בטיל. [נבחים ע: עב: עב: עב:]

דבר שבמנין

מתבאר מדברי הגמ' ג' שיטות בענין דבר שבמנין שאינו בטל: א. ר"י אליבא דר"מ- את שדרכו לימנות אינו בטל ברוב, והיינו דוקא דבר שדרכו מיוחד בכך אבל אם יש מקצת בני אדם שאינם מקפידין שוב אי"ז דבר חשוב שלא יתבטל אלא בטל הוא ככל דיני תערוכות. ב. ר"ל אליבא דר"מ- אף שכל שדרכו לימנות אינו בטל ברוב, והיינו דבר שיש הרבה בני אדם המקפידין עליהן אף שמקצת בני אדם אינם מקפידין ע"ז, עדיין נחשב זה כדבר חשוב דנימא שאינו בטל אפי' באלף. ג. ת"ק ור"ע- דדוקא ששה דברים האמורים, ולר"ע שבעה, אינם בטלים, אבל שאר דברים בטלים.

א. סמ"ג וריצב"א- הלכה כר"י אליבא דר"מ דאת שדרכו שנינו.

ב. ספר התרומה- הלכה כר"ל אליבא דר"מ דכל שדרכו שנינו.

ג. רמב"ם- הלכה כר"ע דדוקא שבעה דברים האמורים נחשבים לדבר חשוב שאינו בטל, אבל שאר הדברים בטלים ככל הדברים. אך הוסיף, דכל דבר שהוא חשוב אצל בני המקום מן המקומות, כגון אגוזי פרך ורמוני בדין בא"י באותם הזמנים שהוא אוסר בכל שהו, לפי חשיבותו, באותו מקום, ובאותו זמן, ולא הזכירו אלו אלא לפי שהן אוסרין בכל שהן בכל מקום, וה"ה לכל כיוצא בהם בשאר מקומות. [וביאר הב"י דשי' ת"ק ור"ע שאמרו דוקא שישה ושבעה דברים אלו, לא באו לחלוק על דינא דחתיכה הראויה להתכבד שאינה בטלה אפי' באלף, אלא כוונתם הוא דבמידי דגידולי הארץ אינם חשובים אלא ששה ושבעה דברים אלו בלבד, וסובר הרמב"ם דאע"ג דחכמים נקטו בדוקא הנך ששה, היינו משום דהנך חשיבי בכל דוכתא, אבל אה"נ שאם בשום מקום חשיב להו איזה מין שהוא מזרע הארץ ופרי עץ כל כך כמו חשיבותן של אלו דמקדש ולא בטיל, ומינה נשמע לחתיכה הראויה להתכבד ולבריה דחשיבי כי הנך ששה דברים דלא בטלי, והא דלא מנו להו רבנן אף ע"פ שבכל מקום ובכל זמן הם חשובים, משום דרבנן לא איירו אלא בדבר שגידולו מן הקרקע דומיא דחבילי תלתן דאיירי ביה רבי מאיר].

בעלי חיים

מסוף הגמ' בזבחים מכואר מדברי רב אשי שבעלי חיים אינם בטלים לכו"ע.

א. מחבר- לענין דבר חשוב כ' כהרמב"ם. וכהגמ' לענין בע"ח דלא בטלי.

'דבר חשוב אוסר במינו בכל שהוא, והם ז' דברים ואלו הם: אגוזי פרך ורמוני בדן וחביות סתומות וחלפות תרדין וקלחי כרוב ודלעת יונית וככרות של בעל הבית. וכן בעלי חיים חשובים הם ואינם בטלים. אבל שאר דברים, אף על פי שדרכן למנות, הרי אלו עולים בשיעורן. כל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום המקומות, כגון אגוזי פרך ורמוני בדן בארץ ישראל באותם הזמנים, הוא אוסר בכל שהוא, לפי חשיבותו באותו מקום ובאותו זמן, ולא הוזכרו אלו אלא לפי שהן אוסרים בכל שהן בכל מקום. וה"ה בכל כיוצא בהן, בשאר מקומות.'

ב. רמ"א- כהסמ"ג וריצב"א.

'ויש אומרים דכל דבר שבמנין, דהיינו שדרכו למנותו תמיד, אינו בטל, וכן נוהגין'.

ג. רש"ל- החמיר כספר התרומה, דכל שרוב בני אדם מקפידים ע"ז כבר נחשב לדבר חשוב ולא בטל.

ט"ז- יש להחמיר כרש"ל אך במקום הפסד יש להקל כדעת הרמ"א.

דינא דדבר חשוב שאינו בטל אם הוא מדרבנן

או"ה- דינא דדבר חשוב דאינו בטיל, אינו אלא מדרבנן ואזלינן בספיקו לקולא.

רמ"א- כהאור"ה הנ"ל.

'הא דדבר חשוב אינו בטיל, אינו אלא מדרבנן ואזלינן בספיקו לקולא'.

אם דבר חשוב אוסר במין שלא במינו

א. ש"ך- דייק מלשון המחבר דדבר חשוב שאינו בטל, הוא דוקא במינו אבל שלא במינו בטל הוא. ולבסוף הסיק דלישנא הוא לאו דוקא וה"ה באינו מינו שאינו בטל [ע"פ הפרמ"ג].

ב. גר"א- קיים הדיוק מדברי המחבר דד"ח הוא דוקא במינו, אבל שלא במינו בטל הוא, והוסיף דהרמ"א לעיל סי' ק"א חלק ע"ז, וס"ל דד"ח אינו בטל בין במינו בין שלא במינו.

ד"ח באיסורי הנאה

ש"ך- איסורי הנאה דהוי דבר חשוב דינו הוא שאוסר הכל בהנאה, אך מ"מ מותר למכור הכל לגוי חוץ מדמי איסור שבו, ולענין אם מותר לזרוק את שווי האיסור לים המלח כמו דאיתא כן לענין איסור ע"ז, נחלקו הראשונים. הראב"ד ורשב"ם ס"ל דמותר. והתוס' ס"ל שאסור.

ביצה אי חשיב כבריה

א. ראב"ד - הק', דבפ"ק דביצה אמרי' דביצה חשיבא לדבר שלפעמים בני אדם מקפידין למנותה, ולפעמים אין מקפידין למנותה, ולענין ביטול ברוב תליא בפלוגתא דר"י ור"ל אי את שדרכו שנינו או כל שדרכו שנינו, ומאידך מבואר מהגמ' בחולין צז: דמשמע שם דביצה אינה בטלה, מדין בריה, וא"כ אף לר"י שמצד דבר שבמנין בטלה מ"מ הא מדין בריה הביצה לא תתבטל, ותירץ דביצה נהי שאינה בטלה ברוב של ס' וכדין בריה מ"מ ברוב של מאתים בטלה היא.

ב. רשב"א ורמב"ן - חלקו על הראב"ד, וס"ל דביצה אינה נחשבת כבריה, ומשום דבעי לענין בריה שתהא בריה שיש בה נשמה וביצה לא חשיבא נשמה.

רמב"ם - ביצה שיש בה אפרוח נחשבת כבריה ואינה בטלה. [והסתפק הב"י אי היינו דוקא עם אפרוח וחשיב בריית נשמה, או דכיון שיש בה דם שדא תיכלא בכליה וחשיב כיש בה אפרוח ולא בטלה].

בני המעיים אי חשיב כדבר חשוב

סמ"ג - קורקבן טריפה שנתערב באחרים שהוא בטל דלא הוי ראוי להתכבד כדאמרין בני מעים אוכליהן לאו בר אינש, ולפי זה הוא הדין נמי בכל בני המעיים.

דבר חשוב שצריך מילוי

רש"ל - דבר חשוב דבעי מילוי, לא חשיב כד"ח ובטל ברוב.

לשי' דדוקא ו' דברים נחשבים לד"ח אי חביות הוא דוקא סגורות אף לענין ע"ז

תוס' בע"ז - לת"ק דס"ל דד"ח הוא דוקא ו' דברים המנויין וא' מהם הוא חביות סתומות ואי הוה פתוחות לא הוי ד"ח, ואין הבדל בין איסור רגיל לאיסור של י"ג, דבכל גווני חביות פתוחות אינן חשובים לד"ח.

תוס' בזבחים ור"י - חביות פתוחות שמנו חכמים, זהו דוקא באיסור רגיל, אך מ"מ בחביות של י"ג משום חומרא דע"ז החמירו גם בחביות פתוחות דחשיב כד"ח.

ש"ך - אף שמשמע מהר"י דביי"ג החמירו אף החביות פתוחות וקטנות, זה אינו אלא דוקא בחדא מינייהו, או בקטנות וסתומות, או בגדולות ופתוחות, אבל בקטנות ופתוחות לכו"ע לא הוי ד"ח.

סעיף ב

בעלי חיים שנשחטו לאחר שנתערבו אי בטל חשיבותן

משנה - (כיצד) נתפצעו האגוזים, נתפרדו הרמונים, נתפתחו החביות, נתחתכו הדלועים, נתפרסו הככרות, יעלו באחד ומאתים'. [עלה פ"ג מ"ח]

רשב"א - הוכיח מהמשנה הנ"ל דבעלי חיים שנתערבו באחרים ונשחטו, בטל חשיבותן ובטלין, והוא

שנשחטו בשוגג, וכן חתיכה שנחתכה לאחר שנתערכה בטלה. וכן פסק הטור.

אי בע"ח לאחר שחיתתן חשיבי ד"ח וחה"ל

או"ה- מבואר מדברי הרשב"א דבע"ח שנשחטו שוב אין בהם דינא דדבר חשוב ובטלים הם כשאר דברים, ואמנם בשי' הרשב"א י"ל דס"ל לטעמיה דכבש שלם המחוסר מעשה שאי"ז חה"ל, אבל בשי' הטור דס"ל דאף דבר המחוסר מעשה כמו תרנגולת בנוצתה דחשיב כן לחה"ל, א"כ קשה היאך כ' כאן הטור כדברי הרשב"א דמשמע דבע"ח לאחר שנשחטו דלא חשיב כד"ח. ונאמרו ע"ז ג' תירוצים. [א] האו"ה תירץ דמיירי כאן בבע"ח קטנים שאינם ראויים להתכבד [והיינו כמו ציפורים קטנות לאפוקי תרנגולת, ט"ז]. [ב] רש"ל תירץ דהכא מיירי בכבש שלם שלא הופשט דמחוסר מעשה גדול באופן דלכו"ע לא הוי חה"ל [דהפשטה טירחא טפי מהסרת הנוצה, פ"מ]. [ג] ה"ט"ז תירץ דמיירי כאן בבע"ח כחושים שכלל לא חשיבי כחה"ל ורק לפני שחיתתן אף שאינם חשובים, מ"מ כיון שהם בע"ח אינם בטלים.

מחבר- כהרשב"א.

'בעלי חיים שנתערכו באחרות, ונשחטו, בטל חשיבותן ובטלין; והוא שנשחטו בשוגג.'

רמ"א- הביא את תירוצו של האו"ה דמיירי כאן בבע"ח קטנים.

'(ודוקא בעלי חיים קטנים, שאינם ראויים להתכבד לאחר שחיתתן).'

[הב"ח הקשה על הרמ"א שלא היה לו להביא תירוצו זה של האו"ה, כיון דאיהו ס"ל דכל דבר המחוסר מעשה אינו חשיב כחה"ל ובטל. והש"ך תירץ דמ"מ צ"ל כן לענין דינא דדבר חשוב שבוה אין נ"מ אי מחוסר מעשה, ולכך כ' דמיירי בבע"ח קטנים שאז אינם חשובים.]

הקדמה לסעיפים ג-ז

דין כל דפריש וקבוע

גמרא- 'תשע חנויות, כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח, ספקו אסור, דנפקא לן מנקראי בפרק בתרא דיומא (דף פד) ובפ"ק דכתובות (דף עו) כל קבוע כמחלה על מחלה דמי וזה מן הקבוע לקח אבל מנלא דנייד הך אחר הכוז דהשתא לאו קבוע הוא ובנמצא, הלך אחר הרוב.' [חולין צה].

גדר פריש וקבוע

ב"י- כשנולד הספק במקום הקביעות של האיסור, נחשב זה לקבוע, אך אם הספק נולד שלא במקום קביעותו אלא לאחר שפרש ממקום קביעותו, זהו דינא דכל דפריש דאמרי' דמרוכא פריש.

המקור לדין קבוע

רש"י - מקור הדין של דין קבוע דתשע חנויות כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח דספקו אסור, נלמד הוא מקרא ד'וארב לו וקם עליו', פרט לזורק אבן לגו והמית בו ואיכא ט' ישראלים וא' נכרי, דהזורק פטור משום שהנכרי קבוע הוא וחשיב לספק השקול, ובנפשות אזלי' לקולא בספק. ומכאן ילפי' לכל ספק שהאיסור קבוע דלא אזלי' אחר הרוב. [גמ' כתובות טו. ורש"י סנהדרין עט. ד"ה ל"צ]

המקור לדין כל דפריש

רש"י - מקרא ד'אחרי רבים להטות'. [רש"י חולין צח:] [ויעוי' להלן בשם הגר"ח היאך נלמד דין זה מהך קרא]

ההבדל בין דין קבוע לכל ביטול ברוב בתערובת

תוס' - דין קבוע שאמרה בו תורה להישאר בספק, לא סותר את הדין של ביטול ברוב בתערובת, והיינו דדין קבוע הוא דוקא באופן שהאיסור ניכר הוא, ולכך היכא שניכר א"א לכטלו לרוב ורק בתערובת שאין האיסור ניכר אמרה תורה שהמיעוט בטל לרוב. [תוס' חולין צה.]

ההבדל בין כל דפריש מרובא פריש לבין דין ביטול ברוב בתערובת

גמרא - 'משנה: כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל, אפילו אחת בריבוא השתא משמע אחת כשרה צריבא של חטאות המתות הילכך פריך בגמרא נאי אפילו הא הו מתות רובא דקמי שנתערבו בחטאות המתות חנש חטאות מתות יניכו וולד חטאת וחטאת שנתו בעליה ותמורת חטאת ושכפרו בעליה ושאבדה ושגמולת בעלת נוס ימותו כולן.. גמרא: ..וניכטלו ברובא, דהא כתיב אחרי רבים להטות רב אשי אמר אפי' תימא רבנן בעלי חיים חשיבי ולא בטלי, ונמשוך ונקרב חד מינייהו ונימא כל דפריש מרובא פריש, ה"ג ונמשך חד וחד מנייהו ונקריב כו' - יעלם אחד אחד וזכל חד וחד יינא מרובא הוא נמשוך, הוה לה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ופרכין נמשך בחמיה - משמע יקחם אחד אחד מתוך העדר הא הוה לו האיסור קבוע ועומד בניהם וקיימא לן בסנהדרין (דף עט) מוארב לו פרע לזורק אבל לגו דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי פריש אלא ניכבשינהו דניידי יכוף אותם שימודו דלא ליחוי קבוע ונימא כל דפריש מרובא פריש ..אלא אמר רבא משום קבוע. דלמא אתי למימשך ולנוסביניהו חד וחד כי לא יידי דה"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי וליכא למימשך ולמינר מדורבא' [ובחים ע: עג. עז:]

מבואר מהגמ' בזבחים: דכל תערובת שאינה בטלה, כגון חה"ל בע"ח וכיו"ב, אם יוציא מהתערובת חתיכה אחת יש להתירה ע"י דינא דכל דפריש מרובא פריש, שנתלה שזה החתיכה באה מהרוב ההיתר, וזה מהני אף בחה"ל וכיו"ב. ורק רבנן גזרו לאסור את הפרוש משום הקבוע. ואמנם בדינא דביטול ברוב שאנו אומרים בתערובת שהמיעוט בטל ברוב שאנו רוצים לבטל גם את המיעוט ברוב, בזה לא מהני בחה"ל.

וביאור הדברים: שישנם ב' דיני רוב, א. ביטול ברוב. דהיינו שאנו אומרים על תערובת שדין מיעוטה הוא כדין הרוב, והיינו שגם על המיעוט יש את דין הרוב. ב. הלך אחר הרוב. והיינו לתלות חתיכה המסופקת שבאה היא מרוב האפשרויות, וכגון בנמצא בשר אצל הגוי ואיכא ט' חנויות המוכרות בשר כשרה ואחת המוכרת בשר נבלה, דאמרי' כל דפריש מרובא פריש ואנו תולים את החתיכה שבאה היא מט' החנויות הכשרות. וגבי הדין הא' שהוא לתת למיעוט את דין הרוב בזה חז"ל גזרו שבחה"ל וכיו"ב מפני חשיבותן שלא יקבלו את דין הרוב אבל לגבי הדין הב' שהוא ללכת אחר הרוב ולומר שהחתיכה המסופקת באה היא מט' החנויות הכשרות בזה אמרי' כן אף בחה"ל משום שאין אנו הופכים את המיעוט האסור לדין היתר אלא שתולים שמעיקרא היתר הוא ואי"ו סותר לחשיבות החתיכה.

ואת מקור ב' דיני הרוב האמורים, ביאר הגר"ח (סטנסי"ל) דמקור לדינא דרוב, הוא מקרא ד'אחרי

רכים להטות' האמור ברוב דיינים לענין דיני נפשות, ובוה חזינן לב' הדינים, משום שכדי שב"ד יוכלו להרוג את הרוצח, בעי' לב' תנאים, א. שבאמת ירצח הרוצח את הנרצח, ב. שיהיה ב"ד שיפסוק כן, והיינו ב"ד שלם של כ"ג דיינים, ואם התורה גם אמרה דסגי בי"ב דיינים מתוך הכ"ג בשביל להרוג את הרוצח א"כ מתבאר ב' דברים, א. שאנו תולים את המציאות המסופקת אם רצח הוא או לאו, כרוב הדיינים שאמרו שרצח, והיינו דינא 'הלך אחר הרוב'. ב. כדי שיהיה כאן ב"ד דהיינו כ"ג דיינים, א"כ בע"כ שצ"ל שלרוב יש את הדין של הכל, והיינו שהמיעוט מקבל את דין הרוב וממילא יש לנו כ"ג דיינים וזהו דין 'ביטול ברוב'.

[אמנם יש לתמוה על זה: א. היאך למדין את דין 'ביטול ברוב' מרוב דיינים וכנ"ל, הא בדיינים אי"ז תערובת שנאמר שהמיעוט מתבטל ברוב, שהרי הדיינים הם ניכרים וברור לנו מי חייב ומי זיכה, ובכה"ג בתערובת שניכר האיסור ליכא דין של ביטול ברוב. ב. גם על הדין השני של 'הלך אחר הרוב' דהיינו דינא דכל דפריש שנלמד ג"כ מרוב דיינים וכנ"ל, קשה. הא הוי קבוע שהדיינים הם קבועים שהרי הסנהדרין קבועים הם בלשכת הגזית, ולא שייך ללמוד מזה דין כל דפריש. ובמרדכי בריש חולין (אות תקצ"ג) הק' את הק' הב' ותיריך וז"ל 'שלא שייך למימר כל קבוע כמחצה, אלא היכא דאיכא ספיקא לברר הדבר, כגון גבי תשעה חנויות שלקח ואין יודע מאי זה לקח, וכן בתשעה ישראל ועובד כוכבים אחד ביניהם שאינו יודע על מי זרק אע"פ שבודאי יודע שהיהודי לשם ונתכוון לזרוק בין כלם, מאחר דעובד כוכבים אחד ביניהם פוטרין ליה, אבל אם מתכוין ואמר לאותו ישראל אני מתכוין חייב אע"פ שהעובד כוכבים עומד ביניהם, וה"נ בסנהדרין כיון דיודעין ורואין מי הן המזכין ומי הן המחייבין, דין הוא (שילך) [שנלך] אחריהם, ועוד דאין עושין מעשה בגופן אלא אחר הדבור הנבדל והנפרש מפייהם, והוי כבשר הנמצא דאמרי' ביה כל דפריש מרובה פריש'. ונראה לכאור את תירוצו הב', דכל דין דפוסק הלכה אם לחייב או לפטור, אין הדיבור עצמו זה שפוסק את הדין, אלא נותן הוא דין על הנידון אם לחייב או לפטור, ואז בנידון מתקיים רוב אם התחייב אם נפטר ושוב אי"ז קבוע. ולפ"ז גם יתיישב הק' הא' היאך למדין את ביטול ברוב בתערובת מרוב דיינים הא הדיינים ניכרים, והיינו משום שלגבי הנידון שבזה אנו צריכים לרוב דעות כדי להגיע לב"ד שלם, ובוה אין הדבר ניכר והוי שפיר תערובת. ויעוי' בשערי" ש"ג פ"א שכ' כעין זה.]

דין קבוע מדרבנן

עוד מבואר מהגמ' הנ"ל דהנה נתבאר לעיל מהתוס' דכל דין קבוע שאמרה בו תורה שלא ללכת אחר הרוב וזהו דוקא באופן שהאיסור ניכר, אבל כשאין האיסור ניכר, בזה כן אמרה תורה ללכת אחר הרוב, וזהו כל תערובת שהמיעוט בטל ברוב. אמנם כ"ז הוא מדאורייתא, אך מדברי הגמ' בזבחים מבואר שרבנן גזרו גם על תערובת שאין ניכר איסורה שיהיה לה דין של קבוע והיינו בתערובת שנאסרה ע"י שיש בה בע"ח דלא בטלי שיהיה לה דין קבוע והיינו שאף אם יפריש מתוך התערובת בהמה אחת שמדין כל דפריש יש לנו להתירה ע"י שנתלה אותה אחר הרוב המותרים [שזהו דין של כל דפריש דמהני אף כבע"ח וחה"ל], אפ"ה הבע"ח או החה"ל ישארו באיסורן.

וביאור הדברים. דכשחכמים תיקנו שחה"ל ובע"ח וכיו"ב לא יתבטלו ברוב, היה צורך לתקן זאת כלפי ב' הלכות גם כלפי דינא דביטול ברוב האמור לענין תערובת וגם כלפי דינא דהלך אחר הרוב האמור לענין כל דפריש מרובא פריש, שהרי אין ניכר האיסור ובכה"ג יש גם דינא דביטול ברוב וגם דינא דכל דפריש [וכנ"ל מדברי התוס'] וא"כ כשחכמים אמרו שחה"ל וכיו"ב אינו בטל א"כ אמרו בזה שהמיעוט תיחשב לניכר באופן שלא יהני גם דין ביטול ברוב וגם דין כל דפריש דכיון שהאיסור נחשב לניכר שוב אי"ז כל דפריש אלא קבוע, [וזהו כוונת התוס' בחולין צה. ד"ה ספקו אסור שכ' על ענין זה 'ועיקר הטעם אינו משום קבוע אלא משום דבעלי חיים לא בטלי כמו דבר שדרכו לימנות' והיינו דבאמת מצד הגדרים של קבוע וכל דפריש כיון שאין האיסור ניכר, נחשב זה לכל דפריש, ורק מצד עצם התקנה לאוסרם, והיינו

שהגדירו זאת כניכר וממילא חשיב כקבוע].

גזירת חכמים דגורו בפריש אטו קבוע

עוד מבואר מדברי הגמ' בזבחים, דמלבד מה שנתנו חכמים דין קבוע על התערובת שיש בה בע"ח וכיור"ב שלא התבטל המיעוט [והיינו שהחשיבום למיעוט כניכר וכן"ל], גם הוסיפו לגזור שאף אם יעקור את כולם ממקום קביעותן שאז כבר אם יפריש מזה אזי מתקיים כאן הדין של כל דפריש שהרי אינם במקום קביעותן [היינו אפי' אחר גזירת חכמים שהחשיבו את התערובת לקבוע מ"מ כשעוקר את כולם ממקום קביעותן אף בספק שהאיסור ניכר ורק לא יודע מאיזה חנות לקח מהני כן לומר דכל דפריש מרובא פריש] מ"מ לא יהני כן ומשום דחששו שמא יקח מן הקבוע שלא הוויזום. ובוזה נחלקו ר"י ור"ת אם הך גזירה הוא בכל מקרה שלא ניכר האיסור, או בכל מקרה שעושה זאת במזיד, אבל היכא שפרש ממילא יהני אף היכא שלא ניכר האיסור.

סעיף ג

דין קבוע וכל דפריש

גמרא- 'תשע חנויות, כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח, ספקו אסור, דנפקא לן מקראי בפרק בתרא דיומא (דף פד) ובפ"ק דכתובות (דף עו) כל קבוע כמחלה על מחלה דני זה מן הקבוע לקח אבל מנאל דנייד הלך אחר הרוב דהשתא לאו קבוע הוא ובנמצא, הלך אחר הרוב.' [חולין צה.]

אי נאסר הבשר מדין בשר שנתעלם מן העין [לקוח מסי' ס"ג]

גמרא- 'אמר רב, בשר כיון שנתעלם מן העין שהיה שעה אחת שלא ראהו ואפילו היה מונח על שלחנו אסור, שמה נתחלף בנבלה מיתבי, רבי אומר מקולין וטבחי ישראל בשר הנמצא ביד עובד כוכבים מותר, נמצא ביד עובד כוכבים שאני. שהיתה בחזקת הנשתמר והוא לא שחטה וערפה לא נכרו לו למוכרה כאן אבל צער המונח שמה עורבים חלפוהו תא שמע, תשע חנויות כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח, ספקו אסור, דנפקא לן מקראי בפרק בתרא דיומא (דף פד) ובפ"ק דכתובות (דף עו) כל קבוע כמחלה על מחלה דני זה מן הקבוע לקח אבל מנאל דנייד הלך אחר הרוב דהשתא לאו קבוע הוא ובנמצא, הכא נמי בנמצא ביד עובד כוכבים. תא שמע, מצא בה בשר, (משנה היא בטהרות עיר ישראל ועודי כוכבים דרין זה אם חי) הלך אחר רוב טבחים, אם רוב ישראל כשר ואם מבושל אפי"פ שהטבחים רובן ישראל אחר רוב אוכלי צער שצער אזלין דנובסל לאו מנבחים נפל ואפילו רוב טבחים ישראל אסור דשנא עובד כוכבים בשל הלך אחר רוב אוכלי בשר, וכי תימא הכא נמי בנמצא ביד עובד כוכבים מבושל, הלך אחר רוב אוכלי בשר, ונחוי אי דעובד כוכבים נקיט ליה אסור דבסתמא הוא בשל אלא ודאי בנמצא מועל לארץ קאמר וקאמר ברוב עבתי ישראל מותר אי דישאל נקיט ליה, הכא במאי עסקינן בעומד ורואהו. משעה שפול מיד האדם לשם ובעודו ציד הבעלים לא נאסר ואפי' היה עובד כוכבים דהא מנאל ציד עובד כוכבים מותר תא שמע, נמצא בגבולין משנה היא במסכת שקלים צער המנאל צעורה אצרים עולות שכן דרך לנתחה לנתחים מנאל צנצולין אצרים נבלות שכן דרך לנתחה לנתחים מנאל צנצולין אצרים נבלות חתיכות מותרות, וברוב עבתי ישראל קאמר וכיון דנחכות לחתיכות ודאי לאכילה קיימי וכי תימא הכא נמי בעומד ורואהו, אברים נבלות אמאי, מידי הוא טעמא

אלא לרב, הא איתמר עלה רב אמר מותרות משום נבלה, דלא מטמאי ואי אכיל לה לא לקי דספק הוא ומיהו באכילה אסורה ואילו אכרים נינהו מחזקין להו בודאי נבלה ולקי ולוי אמר מותרות באכילה. [חולין צח.]

א. רש"י - פסק הלכה כלוי דלא אסרי' בשר שנתעלם מן העין, ובבשר שנמצא ליד רוב חנויות המוכרות בשר כשר הבשר מותר, ול"ח שהחליפם עורב.

ב. רשב"ם - הלכה כרב דבשר שנתעלם מן העין אסור דחיישי' שמא החליפם עורב, אך דוקא אם מצא את הבשר שלא במקום שאבד שאז ודאי החליפו העורב וחיישי' שהחליף בטמא, אבל אי מצא הבשר באותו מקום שאבד שאז אין ודאות שהעורב בכלל לקחו בכה"ג לא חיישי' והבשר מותר.

ג. רמב"ם - הלכה כרב דבשר שנתעלם מן העין אסור, דחיישי' שמא החליפם עורב ואף אם מוצא הבשר באותו מקום שאבד, חיישי' שמא לקחו עורב והחליפו והחזירו לאותו מקום.

מחבר - כהגמ' הנ"ל. וכהרמב"ם לענין בשר שנתעלם מן העין.

'ט' חנויות מוכרות בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבילה, לקח מאחת מהן ואינו מאיזה מהן לקח, הרי זה אסור, שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. אבל בשר הנמצא בשוק, או ביד עובד כוכבים, מותר, כיון שרוב החנויות מוכרות בשר שחוטה, דכל דפריש מרובא פריש. זהו דין תורה, אבל חכמים אסרוהו אף על פי שכל השוחטים וכל המוכרים ישראל'.

רמ"א - לענין בשר שנתעלם מן העין כהרשב"ם, דס"ל שאם מצאו באותו מקום שרי, [ע"פ הגר"א].

'ועייין לעיל סימן ס"ג'.

כשפירש לפנינו אי חשיב כפריש או כקבוע

גמרא - 'תשע ציבורין כו' - פיסקי הלכות הן תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ, ואתא עכבר ושקל ונכנס לבית בפניו, ולא ידעין אי חמץ שקל, וכיון דחזינא לריבין אנו לדוק, או דילמא מנא שקל ולא ידעין אי מצה שקל אי חמץ שקל, היינו תשע חנויות. דקיימא לן דהוה לקנייה דכל קבוע שנעלו מנמקס קבוע אין הולכין בו אחר הרוב, אלא הרי הוא כמחלה על מחלה וספק איסורא לחומרא פירש, פרוסה מנחת מן הציבורין לאחת מן הזויות, ולא ידענא מיה מינייהו פירש, ואתא עכבר ושקליה ונכנס לבית ואתא עכבר ושקל, היינו סיפא דמתניתין דתשע חנויות, דהיכא דלא לקחו מנמקס קבוע הולכין בו אחר הרוב דתנן, תשע חנויות כולן מוכרין בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן בתוך החנות ספקו אסור. דכל קבוע כמחלה על מחלה יודן, דנפקא לן מן וארז לו וקס עליו (בפרק בתרא דיומא) (פד, צ) ובפרק קמא דכתובות (עו, א) ואינו יודע מאיזה מהן לקח, ספיקו אסור, ובנמצא, דגר המנאל דקרקע בין החנויות הלך אחר הרוב, דכל דפריש מרובא פריש, דכיון דפריש אין כאן תורת קבוע הלך אחר הרוב' [פסחים ט:]

רשב"א - למד מדברי הגמ', דאם הספק פרש לפנינו ממקום קביעותו, אי"ז נחשב לפריש שנלך אחר הרוב אלא נחשב זה לקבוע וכאילו נשארה החתיכה במקום קביעותה ולא אזלי' בתר רוב. [ומשום שהספק נולד במקום הקביעות, ש"ך]

רמ"א - כהרשב"א.

'והא דאמרינן כל דפריש מרובא פריש, היינו שלא פירש לפנינו, אבל אם פירש לפנינו או שרואה כשהא"י לקחו, הוי כאילו לקחו משם בידו'.

דין קבוע מלמפרע

א. רא"ה- אומרים דין קבוע אף מלמפרע, ולכך אם היו בעיר עשר חנויות מוחזקות לנו כולן בבשר שחוטתה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזו היא ואח"כ נתברר לנו על אחת מחנויות אלו בבשר נבילה [והיינו שאנו יודעים כיום איזה חנות אסורה ורק הספק הוא מאיזה חנות נלקח הבשר] דאסור, דהוי ממש כט' חנויות שאחת מהן אסורה ולא יודע מאיזה לקח דהוי קבוע ואסור, ואי"ז רק גילוי מילתא על הזמן שלקח שהספק נולד במקום קביעות האיסור. [והוסיף הרא"ה שאף הרשב"א שהביאו המחבר להלן ס"ה יודה לדין זה, ויעוי' שם בביאור הדברים].

ב. ר"ן- לא אומרים דין קבוע מלמפרע, ולכך היכא שלקח בשר מן המקולין ולא ידע מאיזה חנות לקח ואח"כ התברר על חנות אחת מתוכם וידועה היא שאסורה, אף שדין קבוע הוא זה שהרי עתה ניכר האיסור, מ"מ כיון שבשעת לקיחת החתיכה לא היה זה מקביעות האיסור, שהרי לא היה ידוע שהיא אסורה, לכך אף עתה שהאיסור ניכר והיתבררה וקבועה אין להחשיב מלמפרע הלקיחה כקבוע, כיון שכל דין קבוע חידוש הוא ואין לך בו אלא כשעת חידושו ולא מלמפרע.

ש"ך- כהרא"ה. שאמרי' דין קבוע אף מלמפרע.

רוב חנויות מול רוב בשר

פת"ש- הביא שאם בחנות האסורה יש יותר בשר מכל החנויות הכשרות יחד, דנחלקו בזה קמאי, א. תשו' בית אפרים ס"ל דתלוי זה בכמות הבשר שנמכר, שאם מהחנות האסורה שיש בה רוב בשר לא נמכר יותר בשר משאר החנויות, א"כ מה יושיענו רוב הבשר שיש שם כיון שנשאר במקומו, וא"כ אזלי' בתר רוב חנויות, והיכא שבחנות האסורה מכרו את הבשר שהוא יותר מכל הבשר שמכרו משאר החנויות גם יחד, א"כ בזה אזלי' בתר החנות האסורה שהיא נחשבת הרוב. ב. הכנסת יחזקאל ס"ל שאין נ"מ בכמות הבשר שיש בכל חנויות, בכל גוונא אזלי' בתר רוב חנויות. והנוב"י הסתפק בזה.

סעיף ד

בדין קבוע אי מהני כשיש עוד ספק להתירו

רשב"א- בדין קבוע דאמרי' דספיקו אסור, מ"מ אם התוסף לזה עוד ספק הרי שהתעורבת מותרת מדין ספק ספיקא, ולפיכך במקרה של רוב חנויות מוכרות בשר שחוטתה, ומיעוט מוכרות בשר נבילה, ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ונתערבה באחרות ואינה ניכרת, בטילה ברוב משום ספק ספיקא.

או"ה - כ' דבכה"ג שנתערב הך חתיכה שלקח מהקבוע דלא יהני על דינא דקבוע עוד ספק להחשיבו לס"ס, כיון דכל מקום דאיסור במקומו הוי כמחצה על מחצה, והואיל וספק הראשון אסור מן התורה ואין כאן עוד ספיקא להתיר, רק תערובת, לא מקרי ספק ספיקא אלא הוי ספיקא דאורייתא דאזלי לחומרא.

אם חולקים אהדדי

א. ב"י ודרכ"מ - הרשב"א והאו"ה חולקים אהדדי בכל איסור קבוע ונפל עוד ספק בזה, אי שרי מדין ספק ספיקא, או דכיון דדין קבוע הוא מן התורה, א"כ גם כשיפול עוד ספק עדיין נחשב זה לספיקא דאורייתא דאזלינן לחומרא.

ב. ט"ז וב"ח - הרשב"א והאו"ה אינם חולקים, דהרשב"א מיירי באופן שדין הקבוע הוא מדרבנן, [כמבואר בס"ו ע"פ הגמ' בזבחים עג:]: דחכמים נתנו דין קבוע לתערובת שאסורה [כגון בחה"ל וכיו"ב] אף שלא ניכר איסורה, והיינו שאם יקח מזה התערובת נחשב זה שלוקח ממקום קביעות האיסור ולא שיהיה לזה דין של כל דפריש, דנימא דיהני אף לחה"ל לתלותו שפרש מרוב ההיתר, ועל מקרה כזה דיבר הרשב"א שאם יכנס עוד ספק לזה החתיכה שיש לה דין קבוע מדרבנן שתהיה מותרת מדין ס"ס, אבל בלקח מחנות קבועה שניכרת איסורה שאז מן התורה חשיב לקבוע שנישאר בספק אף כשיש רוב, א"כ כשמצטרף לזה עוד ספק עדיין נחשב זה רק לספק אחד באיסור דאורייתא דאזלי לחומרא.

ש"ך - קיים את שי' הב"י ודרכ"מ, דמוכח מדברי הרשב"א שהתיר בהצטרף עוד ספק אף לקבוע מדאורייתא.

מחבר - כהרשב"א.

'רוב חנויות מוכרות בשר שחוטה, ומיעוט מוכרות בשר נבילה, לקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ונתערבה באחרות ואינה ניכרת, בטילה ברוב משום ספק ספיקא'.

רמ"א - כהאו"ה.

'ויש אוסרין בכה"ג, משום דכל מקום דאיסור במקומו הוי כמחצה על מחצה, והואיל וספק הראשון אסור מן התורה ואין כאן עוד ספיקא להתיר, רק תערובת, לא מקרי ספק ספיקא והכי נהוג'.

ט"ז - ע"פ דבריו לעיל פסק דאם הצטרף הספק לקבוע מן התורה, אזי אין להתיר, אבל בהצטרף הספק לקבוע מדרבנן יש להתיר מדין ס"ס.

סעיף ה

דין קבוע מדרבנן

גמרא- 'משנה: כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל, אפילו אחת בריבוא השתא משמע אחת כשירה ברבוא של חטאות המתות הולך פריך בגמרא נאי אפילו הא הו מתות רובא דקמי שנתערבו בחטאות המתות חמש חטאות מתות וינה וולד חטאת וחטאת שמתו בעליה ותמורת חטאת ושכפרו בעליה ושאלדה ושמואלא בעלת נוס ימותו כולן.. גמרא: ..וניבטלו ברובא, דהא כתיב אחרי רבים רבים להטות רב אשי אמר, אפי' תימא רבנן, בעלי חיים חשיבי ולא בטלי, ונמשוך ונקרב חד מינייהו, ונימא כל דפריש מרובא פריש, היג ונמשך חד וחד מנייהו וקריב בו - יעלם אחד אחד וכל חד וחד ימנא מרובא הוא נמשוך, הוה לה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ופרכינן נמשך בתמיה - משמע יקחם אחד אחד מתוך העדר הא הוה לו האיסור קבוע ועומד ביניהם וקיימא לן בסנהדרין (דף עט) מוארז לו פרע לזרק אצל לגו דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי פריש אלא ניכבשינהו דנייד, יכוף אותם שיגודו דלא יהיו קבוע ונימא כל דפריש מרובא פריש, ..אלא אמר רבא, משום קבוע. דלמא אחי למימשך ולמיכבינהו חד וחד כי לא יידי דיל קבוע וכמחצה על מחצה דמי וליכא לניסמך ולנימך מרובא' [זבחים ע: עג. עג.]

הנה נתבאר לעיל מהתוס' דכל דין קבוע שאמרה בו תורה שלא ללכת אחר הרוב זהו דוקא באופן שהאיסור ניכר אבל כשאין האיסור ניכר, בזה כן אמרה תורה ללכת אחר הרוב, וזהו כל תערוכות שהמיעוט בטל ברוב. אמנם כ"ו הוא מדאורייתא, אך מדברי הגמ' בזבחים הנ"ל מבואר שרבנן גזרו גם על תערוכות שאין ניכר איסורה שיהיה לה דין של קבוע, והיינו בתערוכות שנאסרה ע"י שיש בה בע"ח דלא בטלי שיהיה לה דין קבוע [ונתבאר בהקדמה דהיינו שעיקר תקנתם היה להחשיב הבע"ח כדבר ניכר ושוב ל"א בזה כל דפריש]. ועוד מבואר, דאף אם יפריש מתוך התערוכות בהמה אחת שמדין כל דפריש יש לנו להתירה [אף לאחר התקנה להחשיב הבע"ח כדבר ניכר, כמו בכל ט' חנויות שאחת מהן אסורה וניכר האיסור שאם פורש משם האיסור אמרי' דכל דפריש מרובא פריש] ע"י שנתלה אותה אחר הרוב המותרים ואף שהיא בע"ח, אפ"ה אסורה גזירה שמא יקח מן הקבוע.

והק' הראשונים על דברי הגמ' דאמרי' שגזרו בפריש משום קבוע, א"כ בכל דינא דפריש דאמרי' דבנמצא הלך אחר הרוב נימא כן. ונאמרו בזה ב' תירוצים:

תירוצ' א. ר"י- דכל הך גזירה הוא באופן שאין האיסור ניכר, ולכך יש לחשוש שמא יקח מן הקבוע, אבל בט' חנויות האיסור ניכר הוא ואין לחשוש שיקח מן האיסור הניכר, דאטו ברשיעי עסקינן. ולפ"ז אדם שלקח מן המקולין [בית מטבחים] חתיכה הראויה להתכבד לאחר שנודע שנתערב שם חתיכת איסור ולא ניכר האיסור, דאין להתיר מצד דינא דפריש, דאף דמעיקר הדין שרי, מ"מ אסור מגזירה דשמא יקח מהקבוע. [ועכ"פ כשלקח קודם שנודע התערוכות שרי אף בפירש לפנינו, כיון שעדיין לא נולד הספק, א"כ לא נולד הספק במקום הקביעות ותלינן דמרובא פריש. ויעוי' להלן בביאור שי' הרשב"א ויתבאר מזה גם לכאן ב' אפשרויות לכאן דין זה: או דלא אמרי' דין קבוע מלמפרע, או דמיירי באופן שאין החנויות ניכרות שלא ידוע איזה חנות מוכרת כשרה ואיזה טרפה, ובכזה אופן אי"ז כלל קבוע.]

תירוצ' ב. רשב"א ור"ת- כל הך גזירה הוא באופן שמפריש במזיד, שאז יש לחשוש שיקח מן הקבוע, אבל היכא שנפרש ממילא אין לגזור בכה"ג. ומתוך זה כ', שמי שלקח בשר מן המקולין אפילו חתיכה הראויה להתכבד ואח"כ נמצאת טריפה במקולין ולא נודעו חתיכות הטרופות בין שאר החתיכות והוא אינו יודע מאיזה מהם לקח, כל מה שלקחו מהמקולין קודם שנמצאת הטרופה מותר, שלא נפל בהן הספק בקבוע אלא לאחר שפירש, אבל אסור ליקח משם מכאן ואילך, שאז הוי פירש לאחר שנודע הספק, שבוה רבנן

נתנו דין קבוע שלא יהני לפרוש ולהתיר.

בהבנת דין הרשב"א נאמרו ב' ביאורים:

א. [רא"ה, הובא בש"ך לעיל ס"ג] כאשר ישנם י' חנויות המוכרות בשר, ונודע על אחד מהם המוכרת בשר טרפה אך לא ידוע איזה היא החנות, וקנה מחנות אחת אי"ז חשיב לקבוע, שדין קבוע הוא רק באופן שברורים הן החנויות איזה היא המוכרת כשר ואיזה היא המוכרת טרפה ורק הספק הוא על האדם מאיזה חנות לקח. וא"כ ההבדל בדברי הרשב"א בין מה שלקח מכבר דשרי לבין מכאן ואילך שאסור, הוא שבמה שהיה כבר אי"ז פירש במזיד אלא ממילא נפרש, אבל מכאן ואילך הרי זה פירש במזיד שהרי כבר נודע האיסור.

ב. [ר"ן, הובא ג"כ בש"ך הנ"ל] אף באופן הנ"ל שברור מאיזה חנות נלקחה הבשר ורק יש ספק על אחת מי' החנויות שמוכרת טרפה ולא ידוע איזה היא החנות, שפיר הוי קבוע, ולכך במקרה של הרשב"א מכאן ואילך שאסור ליקח, הוא מעיקר הדין דחשיב כקבוע, [ולא מטעם גזירה אטו קבוע] ואפ"ה על מה שהיה לפני שנודע התערובת שהתיר הרשב"א, היינו משום שמלמפרע אין דין קבוע, וכדברי הר"ן שכל דין קבוע הוא חידוש ואין לך בו אלא חידוש, ומכאן ואילך אמרי' אך מלמפרע ל"א, ולכך שרי. ועוד הוסיף הרשב"א שאף את הגזירה של פריש אטו קבוע ל"א כיון שנפרש זה ממילא ולא במזיד.

כשמפריש לאחר שנודע התערובת חתיכה שאינה ראויה להתכבד אם היא אסורה מעיקר הדין.

א. רשב"א- כשמפריש לאחר שנודע התערובת שבזה רבנן נתנו לתערובת דין קבוע ואם יפריש חה"ל לא יהני להתירו מדין כל דפריש ונשארת היא באיסורה כמו שהיתה בתערובתה, כ"ז הוא בחתיכות הראויות להתכבד, אבל בחתיכות שאינם ראויות להתכבד, שאז גם בתערובת הם לא נאסרו, אך מ"מ כשמוציאם מכזה תערובת שהחה"ל שבהם אסורות, א"כ יש להחמיר שלא יוציא גם את שאינן חה"ל שאין הכל בקיאין ויבואו להוציא גם את החה"ל.

ב. טור- בתערובת כזו שיש בה גם חתיכות הר"ל אזי גם החתיכות שאינן חה"ל נאסרו מן הדין ואי"ז רק חומרא.

בביאור שי' הטור נאמרו ג' ביאורים:

א. הדרכ"מ כ' דהיינו שיש מקולין אחד שהוא ודאי אסור, ולא נודע באיזה מקולין. וביאר הנק', דהיינו דס"ל דאף באופן שידוע על אחד מי' החנויות שמוכרת טרפה ושאר החנויות מוכרות כשרות וידוע לאיזה חנות נכנס, דחשיב כה"ג כקבוע, [כהבנה הב' בדברי הרשב"א לעיל] ולכך אסור מדינא אף שאר דברים שאינם חה"ל, ואפ"ה מה שלקח קודם שנודע הספק לא חשיב קבוע, דס"ל כהר"ן דכיון דכל דין קבוע הוא חידוש, א"כ אין לך אלא כחידוש, והתחדש דרך מכאן ולהבא אמרי' כן, אבל לא אמרי' דין קבוע מלמפרע.

ב. הט"ז ביאר, דס"ל לטור דכיון שבאו כל החתיכות גם החה"ל וגם שאינם חה"ל מגוף אחד, א"כ א"א לבוא ולאסור חלק ולהתיר חלק מן הדין, ולכך כיון שיש כאן חה"ל נאסרו מן הדין גם שאינן חה"ל ורק בתערובת של חתיכות הר"ל וחתיכות שאינן של חה"ל המעורבין יחד הכל שלא באו מגוף אחד, בזה יש לאסור את החה"ל ולהתיר את שאינן חה"ל. אך הנק' ס"ל דבכה"ג שיש

בתערובת חלק חתיכות חה"ל וחלק חתיכות שאינן חה"ל, אף כשהכל בא מגוף אחד החתיכות שאינן חה"ל, מתבטלין ברוב.

ג. השער"י (ש"ג פ"ב) כ' לבאר, דס"ל לטור דיסוד דינא דקבוע אינו שלא יהני ע"ז דינא דאחרי רבים להטות, אלא להחשיב את כל התערובת למחצה על מחצה, והיינו שהקבוע קובע את התערובת לדין של מחצה על מחצה, ולכך כיון שחכמים החשיבו את החה"ל לקבוע, א"כ נעשה דין של מחצה על מחצה על כל התערובת וממילא נאסרים גם החתיכות שאינן חה"ל.

מחבר- כהרשב"א. [אמנם הט"ז כ' דלאחר שנודע התערובת אפ"י פירש ממילא אסור והיינו כשי' ר"י, ותמוה דהא המחבר העתיק את דברי הרשב"א והוא ס"ל דבפריש ממילא שרי אף לאחר שנודע התערובת ולהדיא פסק כן בס"ו לענין בע"ח. וכן תמה הפרמ"ג].

מי שלקח בשר ממקולין (פי' בית המטבחים) ואפילו חתיכה הראויה להתכבד, ונמצאת טרפה במקולין ולא נודעו חתיכות הטריפה, ואינו יודע מאיזו לקח, כל מה שלקחו מהמקולין קודם שנמצאת הטרפה, מותר, שלא נפל הספק בקבוע אלא לאחר שפירש, וכיון שהרוב כשר, מותר. אבל ליקח מכאן ואילך, אסור, ואפילו חתיכה שאינה ראויה להתכבד, שאין הכל בקיאין בזה, ויטעו בין ראויה להתכבד לשאינה ראויה.

חתיכה שאינה ראויה להתכבד ביחיד בביתו אי ג"כ שייך לטעות

א. ש"ך וגר"א- מש"כ המחבר שאין הכל בקיאין, היינו משום שהתערובת במקולין שרבים קונים שם, ולכך קרוב הדבר לטעות, אבל ליחיד שנתערב בביתו אין להחמיר.

ב. ט"ז- אם ברכים חיישי' שיטעו וגזרו שגם לא יקח חתיכות שאינן ראויות להתכבד, כ"ש ביחיד בביתו יש לחשוש כן דהא מצינו לענין שבת שלענין רבים פחות יש לחשוש כיון שיזכירו אחד לשני. [והעבודת הגרשוני תירץ ע"ז, דבשבת מיירי שהרבים מכונסים בבת אחת, ולכך אחד יזכיר לחבירו, אבל הכא מיירי ברכים שאחד מגיע אחר חבירו, ולא שייך כן שיזכירו ולכך חיישי' טפי שיש יותר אנשים שיטעו].

בפירש לפני שנודע התערובת חצי בהמה וחצי השני נשאר קבוע

מהרי"ט- מעשה בקצב ששחט ז' בהמות, שתיים וחצי בהמות מכר לשוק [בלא הבני מעיים] ואח"כ נמצא טרפה בא' מבני מעים של כל הז' בהמות שנשאר בבית שלא מכרם. הנה שתי הבהמות השלמות שמכר כבר יש עליהן דין של פריש לכו"ע ומותרות, וד' הבהמות שנשארו בבית ודאי שיש עליהן דין קבוע לכו"ע, רק שיש לדון על החצי שנמכר ועל החצי שנשאר, האם אפשר לומר שעל החצי שנמכר יש לו דין של פריש ויהיה מותר, ועל החצי שנשאר יש לו דין של קבוע ויהיה אסור אף שהכל גוף אחד, או שצ"ל שמה שנמכר נמשך למה שבפנים והכל יהיה אסור, או להיפך שהכל נמשך למה שנמכר ויהיה מותר. א. הח"מ ורבינו העשיל מקרק"א- ס"ל הכל מותר שהפנימי נמשך אחר החיצון. ב. בה"י- הכל אסור שהחיצון נמשך לפנימי. ג. פר"ח- כ' שב' דעות אלו או שהכל מותר או שהכל אסור, נמשכו אחר דעת הט"ז דס"ל, שכיון שהכל מגוף אחד לא שייך לחלק את הדינים לשתיים, אבל כבר כ' הנקודה"כ לחלוק ע"ז, דכיון דדין קבוע זה שאין האיסור ניכר הוא רק מדרבנן, א"כ שפיר י"ל שמה שאסור אסור ומה שמותר מותר, ולכך כ' שמה שנמכר מותר שיש לו דין פריש ומה שלא נמכר יאסר מאחר שנחשב

לקבוע.

רוב וקרוב

רבינו ירוחם - הא דאמרינן ובנמצא הלך אחר הרוב, היינו אפילו נמצא קרוב לנבילה, דרוב וקרוב הלך אחר הרוב.

סעיף ו

תערובת בע"ח שפרש ממילא לאחר שנודע התערובת

גמרא - 'משנה: כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל, אפילו אחת בריבוא השתא משמע אחת כשירה ברבוא של חטאות המתות הילכך פריך בגמרא נאי אפילו הא הו נחת רובא דקתני שנתערבו בחטאות המתות חגש חטאות מתות נינהו וולד חטאת וחטאת שמתו בעליה ותמורת חטאת ושכפרו בעליה ושאזדה ושמואלא בעלת מוס ימותו כולן.. גמרא: ..וניבטלו ברובא, דהא כתיב אחרי רבים להטות רב אשי אמר, אפי' תימא רבנן בעלי חיים חשיבי ולא בטלי, ונמשוך ונקרב חד מינייהו, ונימא כל דפריש מרובא פריש, ה"ג ונשך חד וחד מינייהו ונקריב כו' - יעלם אחד אחד ובכל חד וחד נימא מרובא הוא נמשוך, הוה לה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ופרכין נמשך בתמיה - משמע יקחם אחד אחד מתוך העדר הא הוה לו האיסור קבוע ועומד ציניהם וקיימא לן בסנהדרין (דף עט) מוארב לו פרע לזרק אבל לנו דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי פריש אלא ניכבשינהו דניידי יכף אותם שימוד דלא ליהוי קבוע ונימא כל דפריש מרובא פריש, ..אלא אמר רבא, משום קבוע. דלמא אחי למימשך ולמיכביניהו חד וחד כי לא יידי דה"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי וליכא למיסבך ולמינר מדרובא' [זבחים ע: ע. ג.]:

מבואר: דכל תערובת שאינה בטלה כגון חה"ל בע"ח וכיו"ב, אם יוציא מהתערובת חתיכה אחת יש להתירה ע"י שנתלה שזה החתיכה באה מהרוב ההיתר וזה מהני אף בחה"ל וכיו"ב. ורק רבנן גזרו לאסור את הפרוש משום הקבוע. ולעיל בס"ה הובאו דברי הראשונים על גזירת חכמים זו שגזרו בפריש אטו קבוע, אם זהו בכל אופן שאין האיסור ניכר או בכל אופן שמפריש במזיד.

א. ר"י - כל הך גזירה הוא באופן שאין האיסור ניכר, ולכך יש לחשוש שמא יקח מן הקבוע אבל בט' חנויות האיסור ניכר הוא ואין לחשוש שיקח מן האיסור הניכר, דאטו ברשיעי עסקינן. ולפ"ז כשיש תערובת של בע"ח אסורים עם היתר שרבנן נתנו ע"ז דין קבוע, א"כ אף כשיפרש ממילא אחד מהתערובת עדיין התערובת תיאסר, ומשום דגזרי' בכל תערובת שאין האיסור ניכר אף בפירש ממילא אטו קבוע.

ב. רשב"א - כל הך גזירה הוא באופן שמפריש במזיד, שאז יש לחשוש שיקח מן הקבוע, אבל היכא שנפרש ממילא אין לגזור ככה"ג. ולפ"ז בגוונא האמור ביצא בע"ח אחד מהתערובת יש להתיר את התערובת שלא גזרו בפריש ממילא אטו קבוע. וכן התיר ר"ת דרוסת הזאב ברוב דמעשים בכל יום דזאבים טורפים ונושאים שה מן העדר ורועה מצילין ושריא להו דאע"ג דבעלי חיים חשיבי, וכן רוב עופות דורסין אווזין ותרגולין ומותרין. והיינו כדברי הרשב"א דאף בפסק שאין ניכר האיסור אי פריש ממילא שרי ולא גזרי' אטו קבוע.

בש' הטור

טור- כאן כ' כשי' ר"י, אך בס' נ"ז כ' כדברי ר"ת דספק דרוסה שרי ע"י דנכבשינהו דניידי וכל דפריש מרובא פריש וכולן מותרות. [הב"כ כ' דס"ל לטור דלענין אם פרש מהקבוע אף שלא ניכר האיסור יהיה אסור כשי' ר"י, אבל במקרה של הרשב"א שלקח אחד מהמקולין לאחר שנודע התערובת, שרי ואין הדינים תלויים אחד בשני, אך הק' ע"ז בהבנת הדברים.]

דרכ"מ- בשם חמיו ר' שכנא ש"ן. יישב את דברי הטור אהדדי דבס' נ"ז שהתיר הטור, היינו שכל התערובת פירשה ממקומה ומשם פירש אחד מן התערובת דתו ליכא למיחש שיקח מהקבוע, שהרי לכולם יש דין של פריש, אבל כאן שכ' לאסור היינו שלא זזה התערובת ורק פירש אחד מהתערובת, שבזה איכא למיחש שיקח מהקבוע אף אם לא לקח בידיים אלא שפירש ממילא כל עוד שהאיסור לא ניכר. [הט"ז הק' דהא מבואר בגמ' בזבחים דהגזירה שיש על פריש משום קבוע הוא באופן שכבר הניד את כל התערובת, ואפ"ה גזרו בזה את הק' גזירה, ותי' דהגזירה שגזרו אפ"י בכה"ג שהניד את כולם, זהו דוקא בקדשים ולא בשאר הדברים, וגזרו כן משום חומרא דקדשים. והיינו דבאמת ס"ל להטור כר"י שהחמיר את הק' גזירה אף בדברים שאינם קדשים, ורק דס"ל דזהו דוקא כשלא הניד את כולם, אבל כשהניד את כולם ואז פירש אזי לכו"ע לא גזרי' בזה.]

א. מחבר- כרשב"א ור"ת.

'בעלי חיים ושאר דברים החשובים שנתערבו בהיתר, שאינם בטלים אפ"י באלף, אפ"י אם פירש אחד מן הרוב אחר שנודע התערובות, אסור. והוא שהפרישו במתכוין, אבל אם פירש ממילא, שרי.'

ב. רש"ל- כר"י שאף בפירש ממילא יש לאסור. [וכן החמיר הט"ז].

רמ"א- כדבריו בדרכ"מ בשם חמיו הר"ש בש' הטור.

'והא דאסור אם הפרישו במתכוין, היינו שלא פירש רק מעט ונשארו מקצת האיסורים במקומם, דאז חיישינן שמא יקח מן הקבוע גם כן. אבל אם נתפרשו כולן ביחד, ולא נשארו במקומן, ובשעת עקירתן פירשו קצתן, אותן שפירשו אז, מותרים, רק שנים האחרונים אסורים.'

ש"ך- אף שמשמע מדברי רמ"א דכשכולם פירשו ממקום קביעותן שרי אפ"י כשפורש אותם במתכוון במזיד, מ"מ אין לומר כן, דודאי שלכתחילה במזיד אין להוציא מתוך התערובת ולהתירם מדין כל דפריש, אף שכל התערובת נעקרה ממקום קביעותה, ומש"כ רמ"א 'במתכוין' היינו שהיה זה בכונה אך לא ידע שזה אסור, ולכך חשיב כדיעבד שמותר, אבל באמת אין לעשות כן לכתחילה.

תערובת תרנגולין ונמצא ביצה ביניהן, דין הביצה

או"ה- תרנגולת טריפה שנתערבה בין שאר תרנגולות ונמצא ביצה ביניהן, הביצה מותרת, דאמר' כל דפריש מרובא פריש, ולא גזרי' שאם יקח הביצה יקח התרנגולת מן הקבוע. [והיינו אף דנימא דביצה חשיב לדבר שבמנין, מ"מ בפירש מותר כיון שאין התערובת בה, ולפ"ז שרי אף לפי ר"י שאסר בפירש ממילא, כיון דליכא למיגזר שיקח מן הקבוע מאחר שאין התערובת בכיצים, גר"א]

רמ"א - כהאו"ה.

'ואם נתערבה תרנגולת טריפה בכשרות, ונמצא ביצה ביניהם, הביצה מותרת אע"ג דהתרנגולים חשובים ולא מתבטלין, לגבי ביצה אזלינן בתר רובא'.

סעיף ז

כשנאבד כמות האיסור בתערובת שנאסרה מדרבנן

גמרא - 'אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה אמר רב, טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות, ונפלה אחת מהם לים הגדול הותרו כולן, דאמרינן הך דנפל היינו דאיסורא, איתביה רבא לרב נחמן, אפילו אחת בריבוא ימותו כולן, אמאי, מכיון שנת אחד מהן ליתלי ביה וינמא דאיסורא מית והגותרים יקרבו נימא דמית איסורא מית, א"ל רב דאמר כר' אליעזר, דתנן רבי אליעזר אומר, אם קרב הראש של אחד מהן יקרבו כל הראשים כולן, ונמניתין היא אלמא תלין איסורא בהאי דאזיל והא אמר ר"א לקמן בפירקין דלא הויר ר' אליעזר להקריב את הגותרים אלא שנים דודאי חד מנייהו דהיתירא שהרי לא נתערב בהם אלא בעל מום אחד וכל חד דאמרינן מנדחבירי לאו דאיסורא איהו נמי לאו דאיסורא הוא והוא דאיסורא אזל ליה בהקצבה ראשונה שקרב אחד מהן אזל אחד ואחד לא יקרבו הראשים דכל חד מוספקין דלמא דאיסורא הוא דליכא למינור מגו לא התיר רבי אליעזר אלא שנים שנים אבל אחד אחד לא, א"ל אנא תרתי קאמינא... ..אמר ריש לקיש, חבית של תרומה שנתערבה במאה חביות סתומות ואמרינן לעיל (דף עב) שכן אחד מו' דברים שאין בעלין ונפלה אחת מהן לים המלח, הותרו כולן, דאמרינן הך דנפל דאיסורא נפל, ואיצטריך דר"נ דאמר לעיל גבי עששת הכי מני ואיצטריך דריש לקיש, דאי מדר"נ הוה אמינא ה"מ עבודת כוכבים דאין לה מתירין, אבל תרומה דיש לה מתירין ינכרס כולם לכהנים לא, ואי מדריש לקיש ה"א חבית גדולה מוקומה יכר כשהיא נעולה מחברותיה הילכך מיינכרס נפילתה ומוכחח מילתה דבה תליא ולא אחי למינור כולהו שרו בלא נפילת האחד לים דמינכרא נפילתה, אבל טבעת דלא מינכרא נפילתה ולא מיינכרס נפילתה ואחי למינורינהו מטיקרא בלא נפילה לא, צריכי. אמר רבה, לא התיר ריש לקיש אלא חבית דמינכרא נפילתה, אבל תאינה קטנה היא ואין מקום חסרונה יכר לא, ורב יוסף אמר אפילו תאינה, כנפילתה כך עלייתה. כשם שתחילת נפילתה בתוך היתר נחשבת בעיניך לאסור את אלו כך כשעלתה מתוכן יחשב בעיניך נמוק עלייתה להחיר.' [נבחים עד. עד:]

רשב"א ורא"ש - למדו מהגמ' לכל התערובות האסורים מדרבנן כגון בדבר שאינו בטל מחמת חשיבותו, או בע"ח, או בריה וכיו"ב, דאם נפל חתיכה אחת מהן לים ונאבד, ששאר התערובת מותרת.

כטעם הדבר

א. רשב"א - הטעם הוא, דכיון דמדאורייתא בטל הכל ברוב, ורק מדרבנן החמירו לאוסרם, לכך כשיש אפשרות לתלות האיסור בדבר שאינו בפנינו לדון בה, דאין אנו דנים אלא על אלו שנשארו אנו אומרים שאותה שנאבדה היא האסורה.

ב. רא"ש - טעם הדבר הוא, משום דהוי ספק ספיקא ולכך שרי.

ג. בית מאיר- כיון דקבוע חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו, דהיינו כשיש בודאי שם איסור, משא"כ כשנפל אחד דשוב אפשר דהאיסור נפל ואין שם איסור שוב אף אם הוא שם אין נידון בקבוע ואזלינן בחר רובא.]

אם ההיתר הוא לענין הנאה או אף לענין אכילה

א. רמב"ם- כל מה שיש להתיר באופן שנפל אחד לים זהו רק באיסורי הנאה ולענין הנאה אבל להתיר אף באכילה זה אינו. ומשום דס"ל כרבה בגמ' דלא התיר ר"ל אלא בחבית ולא בתאנה.

ב. רשב"א- פסק כרב יוסף דשרי אף בתאנה ואשר ממילא שרי אף לענין אכילה וכן מבואר בירושלמי דשרי כן אף לענין אכילה.

אי בעי להשליך א' או ב' בדבר דלא מינכר נפילתם

א. רוב הראשונים- סגי להשליך חתיכה אחת כשיעור האיסור אף בדבר דלא מינכר נפילתם.

ב. רמב"ם- למד את דברי הגמ' ד'אנא תרתי קאמינא', דהיינו שיש להשליך ב' חתיכות בדבר דלא מינכר נפילתם. ומשום דכאחד לא מינכרא נפילתם אבל בדבר דמינכר נפילתם סגי בא'.

מחבר- כרוב הראשונים דסגי באחד.

כשהפריש חתיכה ונשארת היא בעין

תוס'- דוקא כשזורקה לים הגדול שאינה בעין, אבל פירשה ונשארה היא בעין אין שאר התערוכות ניתרת, וביאר הרשב"א הטעם משום שכשהחתיכה שהוציאה היא בעין, א"כ אנו צריכים לדון עליה, ומאי אולמיה לתלות האיסור בה יותר משאר התערוכות, אדרבה יש לנו לתלות האיסור ברוב הנשאר, ורק שהחתיכה איננה בעין שאז אין לנו על מה לדון בה, א"כ אנו תולים האיסור בה.

ש"ך- ה"ה לכל מקום שהוא אבוד, כגון נהר עמוק וכו"ג, אבל אם נפל למקום שאפשר להמצא לא הותרו השאר.

כשהפיל במזיד, וכן בשוגג

א. תוס'- כל מה שהתירו בנפל חתיכה אחת לים, זהו דוקא כשנפלה ממילא, אבל הפילה במזיד ואפילו הפילה בשוגג, קנסינן ליה שוגג אטו מזיד.

א. תרוה"ד- אף לשי' התוס' שקנסו שוגג אטו מזיד, מ"מ כשאכל את החתיכה בשוגג או שנתן לבן ברית לאכול בשוגג, תו ליכא לקונסו אטו שיעשה זאת במזיד, דלא ברשיעי עסקינן, שהרי תולה הוא שבזה האיסור ולא יבוא לאוכלנו.

ב. ט"ז וש"ך- הוכיחו דשי' התוס' שקנסו שוגג אטו מזיד, הוא אף בעין שאכלו בשוגג, וביאר הש"ך דעדיין איכא למיקנסיה, כדי שלא יבוא להשליך לים או לתת לגוי שיאכל.

ב. רשב"א- כשהפיל במזיד קנסוהו, אבל כשהפיל בשוגג לא קנסוהו שוגג אטו מזיד.

רא"ש- מ"מ כשהפיל בשוגג לפני שנודע התערוכות, לכו"ע ליכא למיקנסיה אטו מזיד, דקודם שנולד לא

שייך לקנוס כל זמן שעומד בחזקת היתר.

מחבר- כהתוס' דקנסי' שוגג אטו מזיד, וכדברי התרוה"ד דכשאוכל בשוגג לא קנסי' ליה.

'דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו, כגון בעלי חיים ובריה וחתיכה הראויה להתכבד ודבר שיש לו מתיירין, שנתערב באחרים ונאכל אחד מהם בשוגג, (בין שאכלו עצמו בשוגג בין שאכלוהו אחרים בשוגג), (ת"ה סימן קע"ה) או נפל מעצמו לים בענין שנאבד מן העולם, הותרו כל האחרים, שאנו תולין לומר האיסור הלך לו'.

ט"ז וש"ך- כאמור ס"ל דאף כשאוכל בשוגג, קנסוהו אטו מזיד.

כשפירש לפנינו ואח"כ נאבד

ש"ך- כל מה דמהני כשנפל אחד לים, זהו דוקא בנאכל או נפל אחד מהם קודם שפירש מהן, אבל אם פירש מהן לפנינו דנאסר הוא וגם התערובות, כיון שהנפרש הוא בעין, א"כ כשנפל אח"כ לים לא מן התערובות הוא נפרש שנאמר הך דנפל דאיסור נפל, אלא עמד בפני עצמו והלכך התערובות נשאר באיסורו. [ותמה ע"ז החמד"ש, דהא מבואר בגמ' לעיל דאם נקרב אחד מהתערובת של הבע"ח דשרי ואף שיפרש הוא קודם מהתערובת לפני שמת. ותירץ הבית מאיר, דמיירי התם שכשהפירש בע"ח אחד היה זה בשוגג, ובהעלם אחד הקריבין, דלא חשיב כפרש לפני שמת]

ההיתר הוא כשאוכל ב' ב'

רא"ש- ע"פ מסקנת הגמ' דאמרי' אנא תרתי קאמינא, פסק הרא"ש שכל ההיתר שכשנאבד חתיכה אחת שהותרה שאר התערובת, זהו רק כשאוכל ב' ב', ומשום שעל כל זוג אנו אומרים מיגו דאחד מהם ודאי שאינו אסור, חבריה נמי אינו אסור [רש"י], אבל בלא זה אין להיתר.

מחבר- כהרא"ש הנ"ל.

'ודוקא כשאוכל הנשארות שתיים שתיים ביחד, דממה נפשך איכא חדא דהיתרא, אבל לאוכלם אחת אחת, אסור'.

רש"ל וש"ך- הדין דבעי' לאכול ב' ב' היינו כפי כמות האיסור, ולפ"ז אם נתערבו שתיים צריך לאכול ארבע ארבע, וכן ג', צריך לאכול שש שש.

לאכול את כולם, וכ' בני אדם בבת אחת

טור- באדם אחד שאוכל הכל, אין להיתר אפי' כשאוכל ב' ב', והיתר זה הוא רק לב' בני אדם.

ב"י- הקשה ע"ז מהתוס' דכ' שאין לאדם לאכול את כל הנשאר בבת אחת. ולפי דברי הטור הו"ל לומר רבותא טפי דאף אם אוכל ב' ב' אין לגמור את הכל. ומזה הסיק הב"י, דהטור יסבור דכוונת תוס' הוא לומר דאפי' בב' בני אדם אין להם לאכול את הכל בבת אחת.

א. רמ"א- כדברי הב"י בשי' הטור.